

วารสารวิชาการ

ภาษาและวัฒนธรรมจีน CHINESE LANGUAGE AND CULTURE JOURNAL

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2565 ISSN 2821-9805 (Online)

学术文章 (Academic Article)

- 试论萧红文学作品中的底层小人物形象
AN ANALYSIS OF LOWER CLASS CHARACTER IN XIAO HONG'S LITERATURES
บุญธิญา รักฐาน (BOONTIYA RAKSUAN)
- 一线华语教师应具备的知识与教学应用分享
THE KNOWLEDGE THAT FRONT-LINE CHINESE TEACHERS SHOULD POSSESS AND APPLICATION IN CLASSROOM
周怡怡 (ZHOU YIYI)
- 普者黑地区旅游业对当地传统文化的影响因素分析
The Analysis of the Influencing Factors of Tourism on Local Traditional Culture in Puzhehei Area
白瑞 (BAI RUI)
- ปัญหาการเรียนการสอนอักษรจีนในประเทศไทย
The Study of the Problems of Chinese Characters Teaching in Thailand
นริศ วชิรมานนท์ (NARIS WASIRMANONT)
- 比较分析印度、中国和西方文学对泰国文学发展的影响
COMPARATIVE ANALYSIS OF THE INFLUENCE OF INDIAN, CHINESE AND WESTERN LITERATURE ON THE DEVELOPMENT OF THAI LITERATURE
赵平 (ZHAO PING)

研究文章 (Research Article)

- 中国籍90后海归企业人才的主观幸福感、经验开放性、行为型文化智商与动机型文化智商的关系
The relationship between returned post-90s Chinese business talents' Subjective well-being, Openness to Experience, Behavioral CQ and Motivational CQ
周怡彰 (ZHOU I-WEN)
- 清莱皇家大学 TIP 项目小学一年级汉语教材模板编写调查研究
INVESTIGATION AND STUDY ON THE CONTENT OF CHINESE TEXTBOOK FOR THE GRADE 1 OF PRIMARY SCHOOL OF THE INTERNATIONAL INTERNSHIP PROGRAM OF CHIANG RAJ RAJABHAT UNIVERSITY
黄静茹 (HUANG JINGRU)、当淑茗 (DANG SHUMING)
- 泰国学习者形义字构形意识发展研究—以会意字为例
The Study of Orthographic Awareness Development of Thai Students on Picto-Semantic Characters: A Case Study of Associative Characters
蔡晶玉 (KASINBEE JATUPORNTHIMOL)
- 泰国中文专业大学生线上汉语学习满意度及影响因素研究
Research on the online Chinese learning satisfaction and influencing factors of undergraduate students in Chinese major of Thailand
罗秋明 (LUO QIUMING)、林文贤 (PIMPORN WATTANAKAMOLKUL)
- 2009—2019年针对泰国学生汉语教学研究论文的综述
A REVIEW OF RESEARCH PAPERS ON CHINESE LANGUAGE TEACHING FOR THAI STUDENTS FROM 2009 TO 2019
李思思 (LI SISI)、番秀英 (SAHATTAYA SITTIVITVED)
- 中国文化在汉语称谓语中的反映及泰国学生汉语称谓语的偏误情况
THE REFLECTION OF CHINESE CULTURE IN CHINESE APPELLATION AND THE DEVIATION OF CHINESE APPELLATION BY THAI STUDENTS
李思思 (LI SISI)、朱绍旭 (ZHU SHAOXU)
- ศึกษาสภาพแบบเรียนภาษาจีนระดับปฐมวัย กรณีศึกษา: หนังสือภาษาจีนปฐมวัย 1a-3b
The Study of the State of the Chinese Kindergarten Curriculum Case Study: Chinese Kindergarten Course Book 1a-3b
นัสยานัต ชัยชนะกิจพงษ์ (NASAYANAS CHAICHANAKITPONG)、จตุรวิทย์ นกัศสุวรรณ (CHATURWIT KRASUWAN)

- 现代汉语“一+名量词”修饰名词成分与泰语对比分析及教学应用
A Contrastive Analysis of Noun Components Modified by "One + Noun Classifier" and Its Pedagogical Applications in Modern Chinese and Thai
黄丽虹 (PAKUL HATHAIRATTANAKOL)
- การศึกษาการใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน สำหรับช่วยในการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนของพี่เลี้ยงภาษาจีน
A Study on the Utilization of Smartphone Applications for Enhancing Language Development and Promoting Chinese Language Learners
ผ่องพรรณ ทวีเลิศทวีชัย (PHONGPAN TAVELEKTSUB)、จันทิมา จิรัชกุล (CHANTHIMA JIRACHOOSAKUL) และ มณีนันท์ ฉัตรเวชศิริ (MANATSANAN CHATVECHESIRI)
- การศึกษาระบบเสียงภาษาจีนกวางตุ้งในประเทศไทย
A Study of the Phonological Characteristics of Cantonese in Thailand
ปภดา ทวีเกียรติพงษ์ (PAPHADA TAVEKSAKORNPUNHUN)
- ฉาย่าขุน : สตรีนักปฏิรูปภายใต้สังคมชายเป็นใหญ่ในวรรณคดีเรื่อง ความฝันในหอแดง
Jia Tan-Chun: A Female Reformer Beneath the Patriarchal Society in the Dream of the Red Chamber
กฤษพร ประภากร (KRITHEP PRAPAGORN)
- “木”“树”的历时替代及其原因
THE DIACHRONIC SUBSTITUTION AND CAUSES OF "SHU" AND "MU"
李美丽 (LI MEILI)
- 泰国学生“把”字句习得偏误分析及对策
A study on the acquisition errors of "Bi" sentence by Thai Students
รัฐพร ปานเมณี (RATTAPORN PANMEENI)
- การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2560
THE CURRICULUM EVALUATION ON BACHELOR OF ARTS PROGRAM IN BUSINESS CHINESE (REVISED CURRICULUM, 2017)
สุทธธกร ศรีวิภากุล (SUTTASORN SRIWIPAKUL)、ธนดล จิตสืบดวงศ์ (THANADON JIRASATITWONG)、ไพศาล ทองสัมฤทธิ์ (PHAISAN THONGSAMRIT) และ มณีนันท์ ฉัตรเวชศิริ (MANATSANAN CHATVECHESIRI)
- 汉泰敬谦语系统对比研究浅探
A COMPARATIVE STUDY ON CHINESE AND THAI HONORIFIC AND SELF-DEPRECIATORY LANGUAGE SYSTEMS
唐丽娜 (TANG LINA)、赵智霖 (ZHAO ZHILIN) และ 朱祥慧 (ZHUXIANGHUI)
- การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมจีน (สำหรับหลักสูตรปรับปรุงปีพุทธศักราช 2560)
The Evaluation of Chinese Language and Culture Major Curriculum (Revised Edition 2012): Bachelor's Degree Program, Huachiew Chalermprakiet University
อังศุภรณ์ สังข์ทิพย์ธนกุล (ANGSOPHORN SANGKAPITTHANAKUL)、รัตนา จันทร์สารโสภณ (RATANA JANTARASARNSOPHON)、เบญจวรรณ ศิริคันทโรส (BENJAWAN SIRICANTAROT)、เทพี แซ่มัง (THEPPI SAEAMT)、และ กิติกา กระจาหลด (KITIKA KARACHALUK)
- 语块教学理论下泰国初级汉语综合课教学设计
Teaching Design of Elementary Chinese Comprehensive Course in Thailand Based on Chunk Teaching Theory
王志国 (WANG ZHIGUO)
- 泰国曼松德孔子学院文化教学与文化传播研究
Research on Chinese culture teaching and communication in The Confucius Institute at Bansongdejachapraya Rajabhat University
张长君 (ZHANG CHANGJUN)、李超 (LI CHAO)
- 中国高校泰语专业翻译人才现状
CURRENT SITUATION OF TRANSLATOR TALENTS FOR THAI MAJORS IN CHINESE UNIVERSITIES
张丰 (ZHANG FENG)、吴霖 (WU LIN)

中 国 语 言 文 化 学 刊

วิทยาลัยจีนศึกษา
College of Chinese Studies

วารสารวิชาการภาษาและวัฒนธรรมจีน นี้ผ่านการรับรองคุณภาพอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 2 สาขาวิชาศิลปศาสตร์และมนุษยศาสตร์ / ธุรกิจ การจัดการและการบัญชี / สังคมศาสตร์

วารสารวิชาการภาษาและวัฒนธรรมจีน
ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2565
ISSN 2821-9805 (Online)

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ความรู้แลกเปลี่ยนแนวคิดทางด้านภาษาจีน วัฒนธรรมจีน จีนศึกษา และชาวจีน ในด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ครุศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเป็นแหล่งความรู้ทางด้านจีนศึกษา อันเป็นแรงจูงใจให้เกิดผลงานการค้นคว้าใหม่ ๆ ทางด้านวิจัย

กำหนดเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

เจ้าของ

วิทยาลัยจีนศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ที่ปรึกษา

อธิการบดี รองศาสตราจารย์ ดร.อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์

คณบดีวิทยาลัยจีนศึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ อิมสำราญ

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริศ วศินานนท์

กองบรรณาธิการ

Prof. Yang Bao Yun, Ph.D.	Peking University, Beijing, China
Prof. Zhang Xi Zhen	Peking University, Beijing, China
Prof. Fu Zeng You	สถาบันขงจื่อแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.เมฆม สอดส่องกุล	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ศาสตราจารย์ ดร.กนกพร นุ่มทอง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ ลิมปสุรณ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ อมรวณิชศักดิ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.พัชนี ตั้งยืนยง	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์ ต้นตยกุล	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพธร บังจายคุณธรรม	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ลิ้มถาวรานันต์	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมรินทร์ ภิรมย์เลิศอมร	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ อิมสำราญ	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาคุณค่าบทความประจำฉบับ

Prof. Yang Bao Yun, Ph.D.	Peking University, Beijing, China
ศาสตราจารย์ ดร.เมฆม สอดส่องกุล	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ศาสตราจารย์ ดร.กนกพร นุ่มทอง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.บูรินทร์ ศรีสมถวิล	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพพร บังจ้ายคุณธรรม	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ถิ่นถาวรานันต์	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมรินทร์ ภิรมย์เลิศอมร	มหาวิทยาลัยบูรพา
Asst. Prof. Li Renliang, Ph.D.	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริเพ็ญ อังสิทธิ์พูนพร	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภรดา เชียงจิ่ง	มหาวิทยาลัยศิลปากร
อาจารย์ ดร.เจษฎา นิลสงวนเดชะ	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
อาจารย์ ดร.ชญาพร ตั้งวันเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
อาจารย์ ดร.คำพล โพธิ์นอก	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
อาจารย์ ดร.พิชัย แก้วบุตร	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี
ว่าที่ร้อยตรี ดร.เกรียงไกร กอเส็ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
อาจารย์ ดร.สรสิข ผดุงรัชดาภิกิจ	สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
อาจารย์ ดร.เอกนรินทร์ จิรชีวิวงศ์	สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
อาจารย์ ดร.ชัยรัตน์ กิ่งแก้ว	นักวิชาการอิสระด้านภาษาจีน
อาจารย์ศรिता ศุกถรรรม	นักวิชาการอิสระด้านภาษาจีน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ อิ่มสำราญ	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริศ วศินานนท์	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สายฝน วรรณสินธพ	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
อาจารย์ ดร.เขมรัฐ วงศ์ทิมารัตน์	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
อาจารย์ ดร.กัญย์สินี จตุพรพิมล	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
Assoc. Prof. Fan Jun, Ph.D.	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
อาจารย์ Dr.Lee, Yao-wu	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
อาจารย์ Dr.Zhao Ping	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

คณะกรรมการจัดทำวารสาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริศ วศินานนท์	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ อิ่มสำราญ	กรรมการ
อาจารย์ไพศาล ทองสัมฤทธิ์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สายฝน วรรณสินธพ	กรรมการ
อาจารย์ธัมวดี สิริปัญญาจิติ	กรรมการ
อาจารย์จันทิมา จิรชูสกุล	กรรมการ
อาจารย์สุทนต์สร ศรีวิภากุล	กรรมการ
อาจารย์มนัสนันท์ ฉัตรเวชศิริ	กรรมการ
อาจารย์ ดร.เทพี แซ่มัด	กรรมการ
อาจารย์ ดร.เขมรัฐ วงศ์ทิมารัตน์	กรรมการ
อาจารย์ ดร.กัญย์สินี จตุพรพิมล	กรรมการ
อาจารย์ธเนศ จิรสันติวงศ์	กรรมการและเลขานุการ
นางสาวเพ็ญสิริ อัครธีราเสถียร	ผู้ช่วยเลขานุการ
นางสาวธิดารัตน์ ชูเลิศ	ผู้ช่วยเลขานุการ

* บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารนี้แต่ละเรื่องผ่านการกลั่นกรองจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่า 3 ท่าน

* บทความใน "วารสารวิชาการภาษาและวัฒนธรรมจีน" เป็นทรัพย์สินของผู้เขียนโดยเฉพาะ กองบรรณาธิการไม่มีส่วนในความคิดเห็นในข้อความเหล่านั้น

พิมพ์ที่ : บริษัท ธนาพรส จำกัด 9 ซอยลาดพร้าว 64 แยก 14 วังทองหลาง วังทองหลาง กรุงเทพฯ ๓ 10310 โทร. 02 530 4114

บรรณาธิการแถลง

วารสารวิชาการภาษาและวัฒนธรรมจีน ของวิทยาลัยจีนศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติได้จัดพิมพ์เผยแพร่ปี พ.ศ. 2565 เป็นปีที่ 9 ฉบับที่ 1 กองบรรณาธิการขอขอบคุณคณะทำงานทุกท่านที่ร่วมด้วยช่วยกันดำเนินการตามระบบกลไกและขั้นตอน จนทำให้บทความทุกบทความผ่านการประเมินอย่างมีคุณภาพก่อนอื่นขอเรียนให้ทราบถึงการเก็บค่าธรรมเนียมในการตีพิมพ์เผยแพร่ เพราะทางกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกฎระเบียบใหม่โดยต้องผ่านการตรวจสอบคุณภาพของบทความโดยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความ (peer reviewer) อย่างน้อย 3 ท่าน และเนื่องด้วยคณะภาษาและวัฒนธรรมจีนได้ปรับโครงสร้างเป็นวิทยาลัยจีนศึกษา ดังนั้น การจัดทำวารสารวิชาการภาษาและวัฒนธรรมจีนปีที่ 9 ฉบับที่ 1 นี้ จะเผยแพร่ในรูปแบบสิ่งพิมพ์ เลขมาตรฐานสากลประจำวารสาร ISSN 2286-9204 และเผยแพร่ในรูปแบบวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ชื่อ วารสารวิชาการภาษาและวัฒนธรรมจีน CHINESE LANGUAGE AND CULTURE JOURNAL และหลังจากนี้ก็จะเผยแพร่วารสารในรูปแบบระบบออนไลน์เท่านั้น ซึ่งผู้สนใจสามารถเข้าไปอ่านได้ที่เว็บไซต์ www.tci-thaijo.org/index.php/clcjin

บทความตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการภาษาและวัฒนธรรมจีนครั้งนี้มีจำนวนทั้งหมด 24 เรื่อง เป็นบทความวิจัยจำนวน 19 เรื่อง บทความวิชาการจำนวน 5 เรื่อง ด้านการเรียนการสอนภาษาจีน 9 บทความ ด้านวรรณคดี 3 บทความ ด้านภาษาศาสตร์ 7 บทความ และด้านอื่น ๆ อีก 5 บทความ

กองบรรณาธิการขอขอบคุณนักวิชาการทุกท่านที่ได้วางใจให้วารสารวิชาการของเราเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานของท่าน และหวังว่าผู้สนใจที่จะตีพิมพ์เผยแพร่ไม่ว่าจะเป็นบทความวิจัยหรือบทความวิชาการด้านจีนศึกษาสามารถมาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการของเราต่อไป

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริศ วศินานนท์)

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

学术文章 (Academic Article)

- 试论萧红文学作品中的底层小人物形象
AN ANALYSIS OF LOWER CLASS CHARACTER IN XIAO HONG' S LITERATURES 9
บุญธิญา รักสวน (BOONTIYA RAKSUAN)
- 一线华语教师应具备的知识与教学应用分享
THE KNOWLEDGE THAT FRONT-LINE CHINESE TEACHERS SHOULD POSSESS 23
AND APPLICATION IN CLASSROOM
周怡怡 (CHOU YIYI)
- 普者黑地区旅游业对当地传统文化的影响因素分析 43
The Analysis of the Influencing Factors of Tourism on Local
Traditional Culture in Puzhehei Area
白璐 (NUJAREE SUTTIPHAN)
- ปัญหาคการเรียนรู้การสอนอักษรจีนในประเทศไทย 53
The Study of the Problems of Chinese Characters Teaching
in Thailand
นริศ วศินานนท์ (NARIS WASINANON)
- 比较分析印度、中国和西方文学对泰国文学发展的影响 67
COMPARATIVE ANALYSIS OF THE INFLUENCE OF INDIAN,
CHINESE AND WESTERN LITERATURE ON THE DEVELOPMENT OF
THAI LITERATURE
赵平 (ZHAO PING)

สารบัญ

หน้า

研究文章 (Research Article)

- 中国籍90后海归企业人才的主观幸福感、经验开放性、行为型文化智商与动机型文化智商的关系
The relationship between returned post-90s Chinese business talents' Subjective well-being, Openness to Experience, Behavioral CQ and Motivational CQ
周怡彬 (CHOU I-WEN)

83
- 清莱皇家大学 IIP 项目小学一年级汉语教材模板编写调查研究
INVESTIGATION AND STUDY ON THE CONTENT OF CHINESE TEXTBOOK FOR THE GRADE 1 OF PRIMARY SCHOOL OF THE INTERNATIONAL INTERNSHIP PROGRAM OF CHIANG RAI RAJABHAT UNIVERSITY
黄静茹 (HUANG JINGRU)、当湘茗 (WANWIRAT TUNGKAWET)

95
- 泰国学习者形义字构形意识发展研究—以会意字为例
The Study of Orthographic Awareness Development of Thai Students on Picto-Semantic Characters: A Case Study of Associative Characters
蔡晶玉 (KANSINEE JATUPORNPIMOL)

111
- 泰国中文专业大学生线上汉语学习满意度及影响因素研究
Research on the online Chinese learning satisfaction and influencing factors of undergraduate students in Chinese major of Thailand
罗秋明 (LUO QIUMING)、林文贤 (PIMPORN WATTANAKAMOLKUL)

125
- 2009—2019年针对泰国学生汉语教学研究论文的综述
A REVIEW OF RESEARCH PAPERS ON CHINESE LANGUAGE TEACHING FOR THAI STUDENTS FROM 2009 TO 2019
李思思 (LI SISI)、番秀英 (SAHATTAYA SITTIVISED)

143

สารบัญ

หน้า

- 中国文化在汉语称谓语中的反映及泰国学生汉语称谓语的偏误情况
THE REFLECTION OF CHINESE CULTURE IN CHINESE APPELLATION
AND THE DEVIATION OF CHINESE APPELLATION BY THAI STUDENTS
李思思 (LI SISI)、朱绍旭 (ZHU SHAOXU)

157
- ศึกษาสภาพแบบเรียนภาษาจีนระดับปฐมวัย กรณีศึกษา : หนังสือภาษาจีนปฐมวัย 1a-3b
The Study of the State of the Chinese Kindergarten Curriculum
Case Study: Chinese Kindergarten Course Book 1a-3b
มัศยามาศ ชัยชนะกิจพงษ์ (MASAYAMAS CHAICHANAKIJPONG) 、
จตุวิทย์ แก้วสุวรรณ (CHATUWIT KEAWSUWAN)

175
- 现代汉语“一+ 名量词”修饰名词成分与泰语对比分析及教学应用
A Contrastive Analysis of Noun Components Modified
by “One + Noun Classifier” and Its Pedagogical Applications
in Modern Chinese and Thai
黄丽虹 (PAKUL HATHAIRATTANAKOOL)

193
- การศึกษาการใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน สำหรับช่วยในการพัฒนาทักษะ
และส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนของผู้เรียนภาษาจีน
A Study on the Utilization of Smartphone Applications
for Enhancing Language Development and Promoting
Chinese Language Learners
ผ่องพรรณ ทวีเลิศทรัพย์ (PHONGPAN TAVEELERTSUB) 、 จันทิมา จิระชูสกุล (CHANTHIMA
JIRACHOOSAKUL) และ มนัสนันท์ ฉัตรเวชศิริ (MANATSANAN CHATWEHSIRI)

213
- การศึกษาระบบเสียงภาษาจีนกวางตุ้งในประเทศไทย
A Study of the Phonological Characteristics of Cantonese in Thailand
ปภาดา ทวีอักษรพันธ์ (PAPHADA TAWEEAKSORNPUN)

231

สารบัญ

	หน้า
<ul style="list-style-type: none"> ● จย่าตันซุน : สตรีนักปฏิรูปภายใต้สังคมชายเป็นใหญ่ในวรรณคดีเรื่อง ความฝันในหอแดง Jia Tan-Chun: A Female Reformer Beneath the Patriarchal Society in the Dream of the Red Chamber ภูเทพ ประภากร (PUTHEP PRAPAGORN) 	249
<ul style="list-style-type: none"> ● “木” “树” 的历时替代及其原因 THE DIACHRONIC SUBSTITUTION AND CAUSES OF “SHU” AND “MU” 李美丽 (PAWARES FUNOI) 	279
<ul style="list-style-type: none"> ● 泰国学生 “比” 字句习得偏误分析及对策 A study on the acquisition errors of “Bi” sentence by Thai Students รัฐพร ปานมณี (RATTAPORN PANMANEE) 	291
<ul style="list-style-type: none"> ● การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2560 THE CURRICULUM EVALUATION ON BACHELOR OF ARTS PROGRAM IN BUSINESS CHINESE (REVISED CURRICULUM, 2017) สุทธสร ศรีวิภากุล (SUTTASORN SRIVIPAKUL) 、 ธนดล จิรสันติวงศ์ (TANADON JIRASANTIWONG) 、 ไพศาล ทองสัมฤทธิ์ (PHAISAN THONGSAMRIT) และ มนัสนันท์ ฉัตรเวชศิริ (MANATSANAN CHATWECHSIRI) 	299
<ul style="list-style-type: none"> ● 汉泰敬谦语系统对比研究浅探 A COMPARATIVE STUDY ON CHINESE AND THAI HONORIFIC AND SELF-DEPRECIATORY LANGUAGE SYSTEMS 唐丽娜 (TANG LINA) 、 赵智霖 (KAEMAPAT SURIYAMONGKOLCHAI) และ 朱祥慧 (HATHAITHIP WADTALO) 	319

สารบัญ

	หน้า
<ul style="list-style-type: none"> ● การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมจีน (สำหรับหลักสูตรปรับปรุงปีพุทธศักราช 2560) The Evaluation of Chinese Language and Culture Major Curriculum (Revised Edition 2012) : Bachelor' s Degree Program, Huachiew Chalermprakiet University ฉันทกรณ สังขพิพัฒน์กุล (THANTAKRON SANGKAPIPATTANAKUL) 、รัตนา จันทรสารโสภณ (RATANA JANTARASARNSOPHON) 、เบญจวรรณ ศิริคันธรส (BENJAWAN SIRICANTAROT) 、เทพี แซ่มัด (THEPHI SAEMAT) 、และ กิติกา กรชาลกุล (KITIKA KARACHALKUL) 	333
<ul style="list-style-type: none"> ● 语块教学理论下泰国初级汉语综合课教学设计 Teaching Design of Elementary Chinese Comprehensive Course in Thailand Based on Chunk Teaching Theory 王志国 (WANG ZHIGUO) 	349
<ul style="list-style-type: none"> ● 泰国曼松德孔子学院文化教学与文化传播研究 Research on Chinese culture teaching and communication in The Confucius Institute at Bansomdejchaopraya Rajabhat University 张长君 (ZHANG CHANGJUN) 、李超 (LI CHAO) 	369
<ul style="list-style-type: none"> ● 中国高校泰语专业翻译人才现状 CURRENT SITUATION OF TRANSLATOR TALENTS FOR THAI MAJORS IN CHINESE UNIVERSITIES 张丰 (ZHANG FENG) 、吴琼 (KANOKPORN NUMTONG) 	381

试论萧红文学作品中的底层小人物形象

AN ANALYSIS OF LOWER CLASS CHARACTER IN XIAO HONG'S LITERATURES

วิเคราะห์ภาพลักษณ์ตัวละครชนชั้นล่างในผลงานวรรณกรรมของเซียวหง

บุญธิญา รักสวน

BOONTIYA RAKSUAN

华东师范大学

East China Normal University, P.R.China

E-mail : boontiya.yee@gmail.com

Received: 26 January 2022 / Revised: 12 March 2022 / Accepted: 19 May 2022

摘要

萧红是一位关注人类命运的女作家，在她的文学作品中，出现各种人物形象。其中，底层小人物是经常在萧红文学作品出现的一种人物。底层小人物是萧红最为关注与同情的人物群体。萧红通过观察底层小人物的生存状态以及人生经历，塑造出了乞丐、残疾人、农民、知识分子等小人物形象。本文通过《王阿嫂的死》和《生死场》分析萧红乡村中的小人物塑造，深入挖掘小人物承受压迫与麻木愚昧的生存状态。同时还通过《商市街》和《桥》探讨萧红城市中的小人物形象，分析城市中小人物的生活困境。最后论述作家对小人物不幸命运的关注和思考，以及分析她以自身经历为创作出发点的文学观念。

关键词：萧红；文学作品；底层小人物；人物塑造；文学观

ABSTRACT

Xiao Hong was a female author who devoted much attention to the fate of humans. Her attention and empathy for lower-class people making this character was often seen among various characters in her literatures. She created the character of lower class in society such as beggars, disabled people and farmers through her observation of their lives and her experiences. This essay

aims to examine XiaoHong's character creation and literary perspectives which portrayed her life experiences as a beginning of writing literatures.

Keywords: Xiao Hong, Literatures, Lower class, Character creation, Literary perspectives

บทคัดย่อ

เซียวหงเป็นนักประพันธ์หญิงที่ให้ความสนใจกับชะตากรรมของมวลมนุษย์ ในผลงานทางวรรณกรรมของเซียวหงปรากฏตัวละครที่หลากหลาย ขนชั้นล่างถือเป็นตัวละครที่พบเห็นได้บ่อยในผลงานของเซียวหง เนื่องจากขนชั้นล่างเป็นกลุ่มคนที่เซียวหงให้ความสนใจและเห็นอกเห็นใจมากที่สุด เซียวหงสังเกตสภาพความเป็นอยู่ของขนชั้นล่างและใช้ประสบการณ์ชีวิตของตนเองสร้างลักษณะตัวละครขนชั้นล่างต่าง ๆ เช่น ขอทาน คนพิการ เกษตรกร เป็นต้น บทความนี้จึงมุ่งศึกษาการสร้างตัวละครขนชั้นล่างตลอดจนวิเคราะห์มุมมองทางวรรณกรรมของเซียวหงที่ใช้ประสบการณ์ชีวิตของตนเองเป็นจุดเริ่มต้นในการประพันธ์ผลงานวรรณกรรม

คำสำคัญ เซียวหง ผลงานวรรณกรรม ขนชั้นล่าง การสร้างตัวละคร มุมมองทางวรรณกรรม

萧红是中国现代文学史上才华横溢女作家，在她短暂的一生中，留下了诸多文学作品。如《商市街》、《生死场》、《小城三月》、《呼兰河传》、《马伯乐》等。萧红是一位关注人类生活的作家，在她的作品中，常常出现萧红关怀人民生活的细节，尤其是对底层小人物生活及其命运的关怀。在萧红的作品当中，无论是乡村，还是都市空间，都出现过社会底层的小人物。无不透露出萧红对底层小人物深沉的爱。本文通过萧红的作品探讨她的小人物塑造，同时，也通过萧红对小人物的书写探讨分析萧红的文学观。

一、乡村中的小人物

乡村题材是萧红作品当中常见的一个重要题材。但是萧红的创作重点不仅在于乡村场景的书写，对于在乡村生存的人们，也是萧红十分关注的一个群体，尤其是乡村的底层人物。在萧红的乡村题材中，经常出现小孩子、雇农、老人等各种底层小人物形象。这些人物形象我们可以在萧红的小说《王阿嫂的死》^①和《生死场》^②中看到。

《王阿嫂的死》萧红以一个小村庄做为故事背景。在作品中，不仅出现了很多底层小人物，而萧红还把小人物做为故事的主人公。王阿嫂就是故事的主人公，她是一个善良、勤奋的乡村妇女。王阿

^① 该作品创作于1933年5月21日，首刊何处不详。收入五画印刷社（哈尔滨）1933年10月初版《跋涉》。

^② 萧红先完成了《麦场》、《菜圃》，初刊于1934年4月20日-5月17日哈尔滨《国际协报·国际公园》，署名悄吟，创作日期不详，为1935年12月容光书局（上海）萧红著《生死场》一书的前两章。1934年9月9日，完成中篇小说《麦场》，共17章，1935年12月容光书局（上海）出版时改名为《生死场》，署名萧红，鲁迅作《序》，胡风作《读后记》。胡风建议将《麦场》改名为《生死场》。

嫂是地主的一个雇工，她收留了一个被地主欺负的女孩小环。王阿嫂的丈夫因为工作上的错误，被地主扣了一年的工钱。王阿嫂的丈夫从此萎靡不振，地主暗中烧死了他。此时，怀有身孕的王阿嫂十分伤痛，对生活也很绝望。几个月后，王阿嫂因为肚子大，干活时在田野上休息了一会儿。地主看到后朝她肚子踢了一脚，使王阿嫂受伤得不能做工，最后伤重而亡。萧红透过王阿嫂的悲惨命运展现了地主对雇农的压迫与剥削，这是上层阶级对下层阶级的压迫。同时也反映了萧红对底层小人物的生存困境与不幸命运的关注。

除了《王阿嫂的死》，《生死场》也是萧红关注乡村底层小人物命运的另一篇小说。该篇小说描写了“九一八”事变^③前后东北乡村的生活。由此，人们把目光都集中到了作者为东北人的独特身份，东北乡村做为故事背景的独特地域，以及抗日的独特情绪氛围上，使《生死场》被定位为抗日小说。^④其实《生死场》不仅是写抗战的作品，小说还描述了东北小村庄中，深陷于麻木的生存状态的一群人。从《生死场》的内容来看，前面的三分之二内容与抗战毫无关系，而是写了东北村庄中的人物的日常生活以及穷苦的生存状态。在这两部作品中，不断出现底层小人物受压迫的生活状态，以及愚昧、麻木的生存状态，本文将对这些底层小人物进一步探讨分析。

(一) 受压迫的小人物

在《王阿嫂的死》中，萧红给我们呈现出了小人物的生存处境，他们忍受着被压迫的生活，面临着人生价值的剥削。无论是男人、妇女、孩子都同样陷入贫苦的生活场景。在作品中，出现过很多小人物的艰难生活，以及被欺压的生活场景。如王阿嫂的丈夫王大哥遭受了残忍的暴虐：“王大哥在三个月前给张地主赶着起粪的车，因为马腿给石头折断，张地主扣留他一年的工钱。王大哥气愤之极，整天醉酒，夜里不回家，睡在人家的草堆。后来他简直是疯了！看着小孩也打，狗也打，并且在田庄上乱跑，乱骂。张地主趁他睡在草堆的时候，遣人偷着把草堆点着了！”（萧红，2014：41）王大哥忍受着地主的压迫与剥削，地主的欺压逼他走投无路，心中满怀怨恨。他不但无法为自己寻求公平，而且连保护自己生存的权利也是没有的。除了王大哥，其他女性小人物也同样忍受着地主的压迫。例如：“王阿嫂到冬天只吃着地主用以喂猪的乱土豆，连一片干菜也不曾进过王阿嫂的嘴。”（萧红，2014：38）这段叙述体现了小人物的生活状态，虽然她们一整天都很劳累，但却没有得到人生的基本待遇。这是小人物们在这个乡村的真实生活，上层阶级的压迫与贫苦的生活，是他们面对的双重不幸。她从早到晚为地主劳累，为地主付出了辛勤的劳力与汗水，但却没有得到相应的回报。王阿嫂一整天的劳动只能换来一顿跟动物吃的一样的食物。这表现了地主把这些小人物如动物一般看待。这些乡村小人物仿佛是只能过着无生存价值的日子。从作品对小人物们被地主压迫的细节、雇农们从早到晚的

^③ “九一八”事变是1931年9月18日日本驻中国东北地区的关东军突然袭击沈阳，以武力侵占东北的事件。九一八事变是日本帝国主义企图以武力征服中国的开端。

^④ 此内容来自摩罗《〈生死场〉的文本断裂及萧红的文学贡献》载于章海宁，《萧红印象研究》，哈尔滨：黑龙江大学出版社，2011.140

劳累生活场景以及贫苦艰难的生存状态以及不公平的待遇的描写，这些细节都反映了萧红对底层小人物的生存满怀同情。

底层小人物们原来就过着艰苦与贫穷的生活，同时，还要遭受地主的压迫。在《生死场》中，地主对农民的压迫是频繁发生的事情。如这段叙述：“她那有心肠买酒？她哭着回家，两只袖子完全湿透。那好像是送葬归来一般。家中地主的使人早等在门前，地主们就连一块铜板也从不舍弃在贫农们的身上，那个使人取了钱走去。”（萧红，2014：229）因为地主涨了租金，王婆没有多余的选择，只能把老马送进屠场，把得到的钱交给了地主。小人物们只能承受着不幸的命运，没有办法反抗，也没有办法逃脱地主的压迫。再如：“乱坟岗子是地主施舍给贫苦农民们死后的住宅。但活着的农民，常常被地主们驱逐，使他们提着包袱，提着小孩，从破房子再走进更破的房子去。有时被逐着在马棚里借宿。孩子们哭闹着马棚里的妈妈。”（萧红，2014：249-250）贫穷的生活及被压迫的生活是他们遭遇的双重不幸。他们的生活本来就十分艰难，还遭受地主的压迫，经常把他们赶走，从破的房子被赶到更破的房子或马棚，他们的生活水平跟动物的仿佛是同等的。好像只有他们死亡以后，才能有安定的住宅。如果还活着的话，就要随着地主的压迫，过着不是正常人过的生活。

至于小人物的价值层面，萧红通过底层小人物的名字以及他们的生存状态阐述了人物价值。《王阿嫂的死》中的几个小人物没有真正属于自己的名字，仅有做为自己的代号的名字而已。正如小说中的叙述：“在村里，王妹子，愣三，竹三爷，这都是公共的名称。是凡佣工阶级都是这样简单，而不变化的名字。这就是工人阶级一个天然的标识”（萧红，2014：39）在小村里，这些工人不仅没有生存的价值，而且他们的个人价值也似乎不存在。这些乡村小人物，连自己的名字都没有选择权利。在这个村里，他们只有公共名称，标识着他们阶级以及社会地位的名字。作为底层小人物，他们只能过着辛苦的日子，连人生中的基本权利也是无法拥有的。然而，地主阶级却与底层小人物形成鲜明的对比：“她的母亲被张地主的大儿子张胡琦强奸而后气愤死了的。”（萧红，2014：39），从这一段叙述，可以发现地主们拥有自己的姓名，如张地主、张胡琦等。地主阶级不仅拥有自己的生活价值和权利，而他们还用自己的权利去压迫及剥夺了底层民众的权利。这表现了两个阶级人的生活差异。至于底层小人物，他们的人生好像不是自己可以选择的，而是地主指定的。如小环的生活，她要成为一个流浪的孤儿也是地主们所造成的。小环的父母是村中的雇工，在小环还没有生下来时，她的父亲就死了。当小环五岁的时候，她的母亲因为被地主的大儿子强奸，而气愤死的。从此，小环就开始过着流浪的生活，她起先在亲戚家过着贫苦的生活，后来在地主家过生活又被欺负，最终王阿嫂收留了她。如作品中的内容：“五岁的小环，开始做个小流浪者了！从她贫苦的姑家，又转到更贫苦的姨家。结果为了贫苦，不能养育她，最后她在张地主家过了一年煎熬的生活。”（萧红，2014：40）

小人物们遭受着无数次的压迫与欺负。可是他们无法反抗与逃脱生活中的恶性循环，唯一可以逃脱磨难的生活就是死亡。在《王阿嫂的死》中，有的小人物对此不满，但最终他们还是陷于同样的处境。如这段叙述：“人一辈子就是这样，都是你忙我忙，结果谁也不是一个死吗？早死晚死不是一样

吗？”（萧红，2014：41）这段内容反映了王妹子对人生的看法，只能在压迫下过着日子，没有改变自己人生的想法。至于王阿嫂，她也是被地主欺负的一个妇女：“王妹子，你想我还能再活下去吗？昨天在田庄上张地主是踢了我一脚。那个野兽，踢得我简直发昏了。……咳！什么孩子，就是冤家，他爸爸的性命是丧在张地主的手里，我也非死在他们的手里不可，我想谁也逃不出地主们的手法。”

（萧红，2014：40）从这段叙述，可以看出其实王阿嫂也对地主不满，当她在田庄上劳动时，因为她肚子大，工作不太方便，所以她休息了一下。地主却把她踢得受伤。王阿嫂对地主的野兽行为感到不满，甚至怨恨，不过她也知道自己是没有办法与地主对抗的。在没有选择的情况下，她在伤痛中，在地主的无情压迫下死去。

通过《王阿嫂的死》和《生死场》的一些叙述，萧红不仅描述了底层小人物的生存状态。同时也反映了底层小人物的人物价值。做为社会中的底层小人物，他们不仅要承受着上层阶级的压迫，过着艰难贫苦的生活，同时还要过着被别人剥夺权利的生活。仿佛他们只能过着没有人生价值的生活，当没有价值的人物。

（二）麻木愚昧的小人物

在《王阿嫂的死》中，小人物们既被压迫，又困于麻木的生存现状。“王阿嫂拉着小环每天在太阳将出来的时候，到前村广场上给地主们流着汗；小环虽然七岁，她也学着给地主们流着小孩子的汗。现在春天过了，夏天过了……王阿嫂什么活计都做过，拔苗插秧。秋天一来到，王阿嫂和别的村妇们都坐在茅檐下用麻绳把茄子穿成长串长串的，一直穿着。不管蚊虫把脸和手搔得怎样红肿，也不管孩子们在屋里喊叫妈妈吵断了喉咙。她只是穿啊，穿啊，两只手像纺纱车一样，在旋转着穿。”（萧红，2014：38）萧红通过这段叙述给我们展现了小人物的日常生活。在这个小村中，雇工从凌晨就要开始为地主劳动，连七岁的女童小环也不例外。接着，萧红又描述了妇女们工作的情景，萧红把乡村妇女们形容得像机器人一样。妇女们仿佛对生活很麻木，不管蚊子的叮咬还是孩子的哭叫声，都不能停止她们的工作。这是乡村小人物们的日常状态。

除了《王阿嫂的死》，在《生死场》中也出现很多麻木愚昧的小人物。《生死场》描写了东北乡村老百姓的生活，小说中没有主人公，甚至也没有面目清晰的人物，但却处处出现乡村的底层小人物。萧红在作品中描写了这些小人物的愚昧及麻木的生存状态。正如胡风^⑤对《生死场》的一段评价：“这些蚊子一样的愚夫愚妇们就悲壮地站上了神圣的民族战争底前线。蚊子似地为死而生的他们现在是巨人似地为生而死了。”（萧红，2014：301）胡风的评价体现了萧红对底层小人物的观察。无论是男人、妇女、小孩子各种各样的小人物，都在《生死场》不断出现。如《生死场》中的描写：“一株柳

^⑤ 胡风（1902-1985年），现代文艺理论家、诗人、文学翻译家。原名张光人，笔名谷非、高荒、张果等。1934年11月萧红抵达上海后，通过鲁迅的介绍与胡风先生互相认识。后来胡风先生为《生死场》写了后记，使《生死场》成为一个时代民族精神的经典文本。

条的短枝，小孩夹在腋下，走路他的两腿膝盖远远地分开，两只脚尖向里勾着，勾得腿在抱着个盆样。跌脚的农夫早已看清是自己的孩子了，他远远地完全用喉音在问着：‘罗圈腿，唉呀！……不能找到？’这个孩子的名字十分象征着他。”（萧红，2014：201）这段描述，萧红给我们展现了一个残疾的孩子，他是生活在这个村庄的一个不幸的小人物。这个孩子叫罗圈腿，他的名字象征着他残缺的身体。小孩子本来就是弱小的，不过肢体损伤的罗圈腿，使他成为底层小人物中的弱小者。与罗圈腿出现的同时，还出现了罗圈腿的爸爸，罗圈腿的爸爸二里半是该村中的农夫，他的肢体跟他孩子一样损伤。他们拥有一样损伤的肢体，也同样过着艰辛与不幸的生活。

另外，小说中还出现了自卑与麻木的女性小人物。如在《生死场》中的一段内容：“麻面婆的性情不会抱怨。她一遇到不快时，或是丈夫骂了她，或是邻人与她拌嘴，就连小孩子们扰烦她时，她都是像一摊蜡消融下来。她的性情不好反抗，不好斗争，她的心像永远贮藏着悲哀似的，她的心永远像一块衰弱的白棉。”（萧红，2014：204）麻面婆是性格比较自卑的人物，她对自己的生活也十分麻木。无论是任何人给她带来不满，她都忍气吞声。她丈夫的性格也跟她一样懦弱，如这段叙述：“那家子不通人情，那有丢了羊不许找我勾当？他硬说踏了他的白菜，你看，我不能和他动打。”（萧红，2014：208）这段叙述反映了二里半胆小懦弱的性格，他因为去寻找丢失的羊，而踩了别人的菜田，遭到他人毒打。二里半被打后，虽然心里感到对方没有人情，但是也没有反抗的行为。好像二里半、麻面婆、罗圈腿这一家人，他们是底层小人物当中更弱小的人物。通过这两段叙述，萧红给我们讲述了《生死场》中的小人物的脆弱。无论是肢体上还是性格上，都能显示出他们懦弱的一面。在生活层面上，他们还是扮演着弱小的小人物的角色。贫穷是他们生活中的关键词，贫穷限制了底层小人物的生活。作为底层农民，贫穷让他们过着艰难的生活，有时候一些物质比自己孩子还重要。其实不是他们不爱自己的孩子，可是一些物质需要用钱换来的。由于他们太贫穷，所以不愿失去日常生活中的一些物质。正如这段内容：“平儿偷穿着爹爹的大毡靴子；他从山坡逃奔了！靴子好像两只大熊掌挂在那个孩子的脚上。平儿蹒跚着了！从上坡滚落着了！可怜的孩子带着那样黑大不相称的脚，球一般滚转下来，跌在山根的大树杆上。王婆宛如一阵风落到平儿的身上；那样好像山间的野兽要猎食小兽一般凶暴。终于王婆提了靴子，平儿赤着脚回家，使平儿走在雪上，好像使他走在火上一般不能停留。……‘一双靴子要穿过三冬，踏破了那里有钱买？你爹进城去都没穿哩！’”（萧红，2014：233）这段内容描述了平儿偷穿了他爸爸的靴子，被他妈妈王婆发现后，王婆因怕靴子损坏，而暴力地把那双靴子抢回来，让自己的孩子裸着脚走在雪上。这段叙述凸显了平儿可怜的形象，他只想像一般的小孩子玩耍，但因为家里很穷，妈妈担心他会损坏了靴子，所以被他妈妈阻止了。与此同时，也反映了乡村底层小人物的贫苦生活，他们因为贫穷，而无法过上正常的生活，要为生活中的一些物质担忧。

以上是萧红对乡村小人物命运的感慨，在作品中她不仅描述了小人物们的生活遭受，同时，也反映出自己对底层小人物命运的关怀。在《王阿嫂的死》和《生死场》中，出现了雇农、妇女、小孩子、肢体残缺的人的生存状态。他们承受着贫苦的生活及地主的剥削，这种双重压迫使他们陷入艰难的生

存处境。从萧红对乡村底层小人物的日常生活，以及他们被侮辱与迫害的叙述。仿佛萧红是站在小人物们的一边，旁观着他们麻木与无奈的生活。萧红把自己的生命感受和生活经验融入到了《生死场》中，萧红的自身体验使她把乡村场景和乡村小人物的生存状态写得很生动，对底层小人物的命运充满同情与怜悯。

二、城市中的小人物

萧红是拥有都市生活体验的作家。在都市的空间中，萧红通过自己的生活经历，以及自身体验，塑造了贫穷的人物形象。在她都市题材的作品中，经常出现她对社会底层小人物命运的描写。萧红笔下的小人物丰富多样，如乞丐、流浪人、残疾人、小知识分子等。萧红不仅把这些小人物做为作品的组成部分，而且把这些小人物做为一些作品的主人公，通过萧红独特的创作手法，体现出了这些小人物的艰难生活。

《商市街》^⑥是萧红以繁华的哈尔滨为故事背景的作品。《商市街》这一部散文集主要回忆了萧红在哈尔滨时的生活经历，是具有自传性和纪实性的一部作品。在作品中，不但充满了萧红在东北时期的生活记忆、心理和情感历程，而且还体现了一些社会底层小人物在大城市中的贫苦生活。《商市街》的内容是萧红回忆她在东北的生活经历的代表作品，作品内容与萧红的真实生活有着联系性。例如《商市街》中的《欧罗巴旅馆》就是萧红的一段真实经历。“马车把他们拉到新城大街（今道里尚志大街）一家白俄经营的欧罗巴旅馆。碰巧，这家旅馆的三层楼上有一间空房子，是屋顶斜顶的阁楼间。萧军在走投无路的情况下，顾不上多问，便将这间房子租了下来。他怕茶役看出他的穷困潦倒而变卦，顾不上管萧红，打起行李就上了三楼。茶役打开了房门让他进去了，他们总算有了一个自己的落脚之处。”（季红真，2012：185-186）这是《商市街》与萧红的真实生活互相对应的一部分。如果《商市街》是萧红生活经历的自传性散文，那么《商市街》中的主人公“我”和“朗华”即分别是萧红和萧军的代表。

（一）弱勢小人物

在《商市街》中，萧红给我们呈现了哈尔滨这一座大城市的繁华情景。与此同时，也为我们描述了在大城市中贫穷底层小人物的生活。哈尔滨是充满浮世繁华，也是困窘逼仄的都市空间。萧红在《商市街》中这么描写：“登上桌子，把小窗打开。这小窗是通过人间的孔道：楼顶，烟囱，飞着雪沉重而浓黑的天，路灯，警察，接车，小贩，乞丐，一切显现在这小孔道，烦烦忙忙的市街发着响。”（萧红，2014：101）萧红所写的建筑物如高大楼顶、烟囱、路灯等，体现了城市的繁华，接车、小贩

^⑥ 《商市街》由萧红创作的41篇自传性散文组成的。这些散文萧红从1935年3月份开始写作，同年5月15日完成最后一篇，1936年8月结集为《商市街》。该作品由文化生活出版社（上海）出版，为《文学丛刊》第2集第12册，署名“悄吟”。

也体现了大都市中较优越的经济条件。不过在这样繁华的城市里，萧红不仅给我们呈现大都市繁华的一面，与这些代表繁华的东西同时出现的确是乞丐。乞丐的出现似乎与这样发达的城市十分不融合。《商市街》中的哈尔滨，除了是一座十分发达的城市，还是一座较有国际化的城市。在这座城市生活着各种各样的外国人，一些人们用外语如俄语互相交流。如“中国人来混在这些卷发人中间少得只有七分之一，或八分之一。但是汪林在其中，我们又遇到她。她和另一个，也和她同样打扮漂亮的，白脸的女人同走……卷发的人用俄国话说她漂亮。她也用俄国话和他们笑了一阵。”（萧红，2014：173）不过在这么发达与国际化的大都市，却处处存在着一些过着艰难生活的底层小人物。如《商市街》中的这段内容：“手风琴在隔道唱起来，这也不是春天的调子，只要一看到那个瞎人为着拉琴而扭歪的头，就觉得很残忍。瞎人他摸不到春天，他没有眼睛。坏了腿的人，他走不到春天，他有腿也等于无腿。世界上这一些不幸的人存在着也等于不存在，倒不如赶早把他们消灭掉，免得在春天他们会唱这样难听的歌。……夜，春夜，中央大街充满了音乐的夜。流浪人的音乐，日本舞场的音乐，外国饭店的音乐……”（萧红，2014：172）这一段短短的描述出现了盲人、残疾人，仿佛萧红想要给我们强调，在这座大城市中，当人们过着幸福的生活时，还有另一群人在过着不幸的生活。在这城市人的眼里，这些不幸的小人物似乎是不存在，但在萧红眼里这一些人使她感到悲伤与同情。

《商市街》是萧红在东北时期生活的自传性散文。虽然她在繁华的大都市环境中，但是她还在关注社会底层的小人物。在《商市街》中，有很多内容体现了小人物的贫苦和艰难的生存状态。如“可是门仍不住的开关，人们仍是来来往往。一个岁数大一点的妇人，抱着孩子在门外乞讨，仅仅在人们开门时她说一声：‘可怜可怜吧！给小孩点吃的吧！’然而她从不动手推门。后来大概她等到时间太长了，就跟着人们进来，停在门口，她还不把门关上，表示出她一得到什么东西很快就走的样子。忽然全屋充满了冷空气。朗华拿馒头正要给她，掌柜的摆着手：‘多得很，给不得。’靠门的那个食客强关了门，已经把她赶出去了，并且说：‘真她妈的，冷死人，开着门还行！’不知那一个发了一声：‘她是个老婆子，你把她推出去。若是个大姑娘，不抱住她，你也得看她两眼。’全屋人差不多都笑了，我却听不惯这话，我非常烦恼。”（萧红，2014：107-108）这段叙述是故事的女主人公“我”与朗华一起到一家小饭馆吃完饭，“我”看到一个女乞丐抱着孩子在饭馆门口乞讨。不过无论是店主还是客人都对这个女乞丐很冷漠，甚至有歧视的行为。在这种场景下，萧红告诉我们在这样繁华的城市，不是每个人都能够享受美好的生活。在繁华的城市中，还存在着不同阶级的人们，这个高龄女乞丐即是底层小人物的代表，她因为贫穷，所以只能在大城市过着乞讨的生活。同时，萧红也通过故事的主人公表现了她对这一群体人物的理解与同情。如上面叙述，在这个场景只有朗华和“我”对这对母亲和孩子表示同情。再如这段叙述：“我披了棉被再出现到窗口，那不是全身，仅仅是头和胸突在窗口。一个女人站在一家药店门口讨钱，手下牵着孩子，衣襟裹着更小的孩子。药店没有人出来理她，过路人也不理她，都像说她有孩子不对，穷就不该有孩子，有也应该饿死。”（萧红，2014：117）在《商市街》萧红多次描述社会底层小人物这一群体人，萧红的描述不但表现出了这些小人物的贫穷和

艰难，而且也反映社会中其他阶级人对他们的冷落，人们好像用歧视与无情的眼光来批判他们的贫穷生活。

除了《商市街》，《桥》^①也是萧红较注重小人物的生活情况的另一部作品。《桥》是以一个小城镇做为故事背景。小说讲述了一个出于底层社会中的贫穷女子黄良子的故事，黄良子为了生计而为主人家的孩子做奶妈，用自己的奶水养育全家。

《桥》中的主人公黄良子是社会底层的小人物，她的名字来源于她的丈夫。如小说中所描写：“黄良是她男人的名字，从她做了乳娘那天起，不知是谁把‘黄良’的末尾加上个‘子’，就算她的名字。”（萧红，1981：13）从这段描述，萧红不仅给我们交代黄良子的名字来源，而还意味着黄良子的社会地位，因为她处于社会的底层，所以连她自己的名字都是随着丈夫的。另外，黄良子的孩子叫“小良子”，小孩子没有真正属于自己的名称，因为她是社会中底层母亲的孩子，所以他的名字也随着他母亲，这些名字似乎是他们的代号而已。《桥》中的底层小人物与乡村题材的《王阿嫂的死》中的小人物有一个共同点。从小人物的名字来看，《桥》中的黄良子跟《王阿嫂的死》中的几个小人物一样。他们没有真正属于自己的名字，仅有做为自己的代号的名字而已。仿佛他们是被社会抛弃的群体，没有社会地位也没有自己的人生价值。

在作品中萧红展现了“黄良子”的生活处境。黄良子和主人家隔着一道桥，黄良子的家在桥的东边，主人家的家在桥的西边。虽然黄良子和主人家的家只隔着一道桥的距离，但是他们的生活差异很大。如小说中的叙述：“她把馒头，饼干，有时就连那包着馅，发着油香不知名的点心，也从桥西抛到桥东去。——只隔一道桥，若不……这不是随时可以吃得到东西吗？这小穷鬼，你的命上该有一道桥啊！”（萧红，1981：18），黄良子在主人家工作时，当主人家的小孩子把点心随便扔掉时，黄良子总是想着自己的孩子。主人家孩子随便扔掉的东西，是黄良子的孩子没有机会吃到的东西，这是因为她贫穷的生活。黄良子因为希望自己的孩子也跟其他孩子一样能吃上好的东西，所以她偷了主人家的东西。偷主人家的东西时，黄良子感到心里不舒服，不过因为贫穷，让她不得不做出这种行为。如小说中的叙述：“有一天，她得到无数东西，月饼，梨子，还有早饭剩下的饺子。这都不是公开的，这都是主人看不见她才抱起来的。”（萧红，1981：18）上面叙述展示了底层小人物的生活处境，黄良子是一个贫穷的妇女，因为她的社会地位低，生活十分贫穷，所以她的生活条件跟主人家相差巨大。贫穷使她和家人毫无选择地过着艰难的生活。

在《桥》中，萧红讲述黄良子的故事时，故事也有着时间的发展。时间过了三年，随着时间的发展，这小城镇也有了一些变化。“第三年，桥头上‘黄良子’的喊声没有了，像是同那颤抖的桥栏一同消灭下去。黄良子已经住到主人家里。在三月里，新桥就开始建造起来。夏天，那桥上已经走着车马和行人。”（萧红，1981：22）不难发现，随着时间的发展这小城镇的物质已经有了变化，以前的

^① 《桥》是萧红于1936年11月前完成的短篇小说。该作品收入1936年11月文化生活出版社（上海）《桥》一书，署名“悄吟”。

旧桥已经被既新又宽大的桥替代了，那么，黄良子的生活会不会随着时间和物质的发展而改变呢？“有一天，黄良子发现她的孩子的手上画着两条血痕。……‘不许这样的呀！这是干什么……干什么？’在墙外，或是在道口，总之，在没有人的地方，黄良子才把小主人的木枪夺下来。小主人立刻倒在地上，哭和骂，有时候立刻就去打着黄良子，用玩物，或者用街上的泥块。”（萧红，1981：28-29）三年过去，虽然桥变得更宽大了，但是黄良子的生活似乎没有改变。她还是主人家的奶妈，还在照顾着主人家的孩子。值得思考的是，在这段叙述中，不但黄良子还在面临着跟以前一样的命运，而且她的孩子“小良子”也在和母亲面临着同样的命运。虽然小良子被小主人欺负，但是黄良子也不敢责备小主人。因为她知道自己的社会地位低下，只能让自己孩子受委屈。因为是贫穷奶妈的孩子，所以小良子被主人家的孩子欺负。贫穷不仅让黄良子过着艰苦的生活，但好像她的孩子也要跟她一样承受着同样的生活和命运。

（二）知识分子小人物

萧红不仅给我们呈现了小人物在大城市中的生存状态，还以他们所遭遇的命运与故事中的“我”相比。“那女人一定正相同我，一定早饭没有吃，也许昨晚的也没有吃。……晒着阳光的行人道，来往的行人，小贩，乞丐……这一些看得我疲倦了！”（萧红，2014：117）在作品中，虽然“我”不处于社会最底层的阶级，“我”没有在街头流浪，没有在路边讨钱，但是其实他们在面临着同样的生活绝境，他们一样被饥饿折磨，一样在过着贫穷困苦的生活。

大都市中的贫苦生活，不仅是普通底层小人物的遭受，连在大都市生存的知识分子，也跟这些小人物面临相似的命运。萧红是经历过城市生活的知识分子，她在哈尔滨时曾经承受过饥饿与贫穷。其实《商市街》中的“我”的生存状态，就是萧红在哈尔滨的一段生活经历。如《商市街》中的一段内容：“过道尚没有一点声息，过道越静越引诱我，我的那种想头越想越充涨我：去拿吧！正是时候，即使是偷，那就偷吧！”（萧红，2014：115-116）根据萧红的生平，她是一个知识分子，她生在地主家庭。在教育方面，《从异乡到异乡：萧红传》一书中指出：“1920年之于萧红同样是具有重大意义的年份。这一年她开始进入新式学堂念书。张廷举^⑧是个顺应时潮的维新人物，对待萧红上学的态度比较开明。1924年，初小毕业后，萧红考入北关初高两级小学校女生部，读高小一年级。1925年萧红转入呼兰县第一女子初高两级小学校。1926年的夏天对于萧红来说无疑是个转折点。15岁的少女结束了小学生活，呼兰城外更为广阔的外部世界在向她招手。在1927年秋天，张乃莹^⑨进入哈尔滨‘东省特别区立第一女子中学校’就读。”（叶君，2009：21-29），由此可见，萧红从10岁就开始正式受教育，因此，可以说她是当时社会中的知识分子。通过萧红的个人生平与作品同步阅读，虽然是一个知识分子，但由于在大城市中过着贫穷的生活，使她跟底层小人物遭受同样的命运。上面叙述描述了

^⑧ 张廷举：萧红的父亲。

^⑨ 张乃莹：萧红原名。

“我”和朗华住在哈尔滨的旅馆时，为了赚钱，朗华在外面奔波，“我”从昨天晚上到中午都在饿着肚子。因为饥饿与贫穷，所以使“我”产生去偷挂在别的房间门口的面包的想法。这段内容体现了小人物艰苦的生存状态，同时，也反映了在这个大城市存在着各种各样的小人物。无论是乞丐还是知识分子，他们都在面临着相似的命运。另外，当萧红描述小人物的困苦生活时，也表示她对这些人的怜悯与同情。萧红也许认为她本身与底层小人物是同一阶级的人，小人物所遭受的命运她也体会得到，小人物的感受她也感同身受。正如《跋涉》[®]书后的观点：“唯有你同一阶级的人们，才能真的援助和同情你。”（萧军；萧红，1983：145）

在《商市街》中，萧红更深层的表现出她与小人物是同一阶级的人，并在哈尔滨这个大都市拥有同样的命运。如这段内容：“‘咯，咯！’这是谁在打门！我快去开门，是三年前旧学校里的图画先生。……他把一张票子丢在桌上就走了！那是我写信去要的。”（萧红，2014：117-118）这段内容描述了“我”写信去向她中学的美术老师借钱，这表现“我”在经济上确实遇到了困难。其实“我”谋生的方法跟小人物似乎没有区别，只是他们讨钱的对象不一样而已。这段叙述不仅是“我”的遭受，也是萧红在哈尔滨时的亲身经历。在《萧红全传：呼兰河的女儿》一书中写道：“萧红在万般无奈的情况下，就给她中学时代的美术老师高仰山写信，请求经济支持。高仰山和以前一样很喜欢说笑话，没有改变，只是胖了一点，眼睛又小了一点。他随便说着，话很多。他的女儿穿着红花旗袍和黑绒上衣。她有点不耐烦的样子。高仰山在临走的时候，把萧红要的一张钞票丢在了桌子上。”（季红真，2012：191-192）这表示在萧红的真实生活中也有过贫穷困苦的生活经历。她在《商市街》中，多次描写底层小人物的艰苦生存状态。不但因为她观察到大都市中还存在着底层小人物这一群体人，而且她还对这些人充满关怀和同情。萧红阐述小人物的生存状态时，不仅是表面上的描述，但她仿佛对这些小人物充满理解，这可能是因为萧红跟小人物有类似的人生经历。在生活上，她能够理解小人物的遭受与感受，所以在她的描述中，不仅反映了底层小人物的艰辛生活及坎坷的命运，同时也对他们表示同情。

《商市街》和《桥》是萧红的城市题材的作品。在这两部作品中，呈现出了大城市的繁华情景以及小城镇的环境。同时，萧红也描述了大城市的另一面。萧红展现出了生存在大城市中的底层小人物，在热闹与繁华的城市当中的另一个角落，存在着小知识分子和弱势群体如乞丐、残疾人和流浪人两种底层小人物，他们因为贫穷，而要承受着饥饿，过着痛苦的生活。萧红通过自身在都市的生存经验，观察与自己似乎是同一阶级的小人物命运。因此，萧红塑造了贫穷的小人物形象，反映出萧红本身以及她笔下的底层人物所面临的困境。底层小人物所面临的困境主要是基本生活上的困境，造成他们生存困境的主要原因就是贫穷。

[®] 《跋涉》：萧红和萧军唯一的作品集，由五画印刷社（哈尔滨）1933年10月初版，收入13篇作品分别为萧军的《桃色的线》、《烛心》、《孤雏》、《这是常有的事》、《疯人》、《下等人》；萧红的《春曲》、《王阿嫂的死》、《广告副手》、《小黑狗》、《看风筝》、《夜风》。萧红和萧军分别使用悄吟和三郎的笔名。

三、小人物塑造与萧红的文学观

萧红有着颠沛流离的生活经验，她过着一生充满坎坷的生活。流浪者与穷人的双重体验让她对小人物的遭遇感同身受。她对社会底层小人物怀着接受、理解以及同情怜悯的心态，使她塑造出了小人物形象，形成独特的社会底层小人物的创作视角。

萧红书写社会底层小人物的主要原因在于她的亲身经历，她曾经陷于社会的底层，她亲身体会过底层人的艰难生活。贫穷、饥饿、寒冷、流浪是萧红一生中的真实遭际，这些体验使萧红对底层生活充满理解与接受。同时，这些体验也强化了萧红以自身的经历为创作重点的文学观念。如林贤治所指出：“出于叛逆和反抗，萧红由一个地主女儿沦为流浪者、穷人，构成为她的命运的全部，包括文学的命运。”（林贤治，2008：90）萧红出生在富裕的家庭，衣食无忧，但由于与父母和家人相处不睦，使萧红与家人断绝关系。独自一人在广大的世界寻求真正属于自己的人生。离家出走后，萧红过着颠沛流离的生活，没有安定的住所，在经济条件上也经常被逼到绝境，使她多次沦落到社会底层的位置。当她亲身体会了这种底层的生活处境，她对这些底层小人物有了亲切感。另外，袁培力还提出萧红与底层农民接触的经验。1931年9月，萧红与家庭决裂，她从此离家出走。萧红离家出走后，接触了东北农村，对农民和底层小人物的生活有所了解。正如袁培力在《萧红年谱长编》一书中所述：

“萧红在福昌号屯居住期间，近距离地接触了东北农村，了解了地主和农民的生活，看到了底层穷人的疾苦，她后来的作品好几部都是以福昌号屯为背景，作品中的一些角色也源于福昌号屯的人物。”

（袁培力，2018：46）由此，可以看出萧红关注小人物命运的重要原因，萧红的个人遭际以及艰辛的命运与底层小人物毫无区别。底层小人物所承受的贫穷、饥饿、寒冷、疾病，都是萧红亲身体会过的。

在文学作品创作方面，萧红曾在《七月》杂志社举办的座谈会上表示她的创作观点：“作家不是属于某个阶级的，作家是属于人类的。现在或是过去，作家写作的出发点是对着人类的愚昧！”（萧红，2014：301）出于这样的观点，使萧红创作出关注人类命运的作品。乡村题材的《王阿嫂的死》和《生死场》中的麻木、愚昧的底层农民，以及都市题材的《商市街》和《桥》中的乞丐、盲人、残疾人、小知识分子这些社会底层小人物，是呈现着萧红上述的观点的作品。

萧红为我们展现了生存在都市空间和乡村空间的底层人物的艰辛命运。这来自萧红成长在地主家庭，以及她成年后在大都市流浪的双重体验。萧红从小就与下人和街坊来往密切，使她和底层人有接触的机会。她不但是这些底层人的观察者，而是他们的倾听者。因此，萧红对这些底层人物的日常状态有着很大的了解。出现在《王阿嫂的死》和《生死场》中的底层小人物们，是萧红凭自己童年的经验与观察，而把这些底层人物塑造出来的。萧红童年的观察和底层人物被压迫和损害的日常生活，勾连成了以上作品中的小人物形象。此外，成年后，萧红在哈尔滨这一座繁华的城市渡过生活。虽然是在大城市中，但是萧红没有过上好的生活。她在大都市里过着艰难的生活，做为大都市中的知识分子，萧红饱受了痛苦。当她承受着生活磨难时，也有一群人跟她过着同样艰难的生活。如在《商市街》和

《桥》出现的底层人物。萧红塑造出的乞丐、穷人、瞎子小人物形象，都跟萧红同样陷入绝境。当萧红创作她的文学作品时，她以平等的眼光去看待底层小人物的命运。以相似命运的小人物身份去塑造她笔下的底层小人物。因此，她对这些底层小人物充满同情与怜悯的情怀。

在本文所提到的作品中，都市空间中的底层小人物，他们主要是因为贫穷而要过着艰难的生活。如《商市街》中的女乞丐、瞎子和《桥》中的贫穷家庭等。至于乡村中的底层小人物，他们之所以过着不幸的生活，是因为贫穷与上阶级的压迫所造成的。这是造成底层小人物命运的主要原因。当萧红描写底层小人物时，她不仅做为底层人物代言的知识分子，而她以亲身的经历以及精神来深入底层小人物的真实生存状态。萧红本身低谷的生活经历以及她的亲身体验，使萧红把底层小人物写得既如实地又生动。正如迟子建所说：“一个好作家对有灵性的万事万物有一种关爱怜悯之情，很多作家则没有。当代作家很多是居高临下的，那些所谓现实主义题材的反腐败小说，官场小说，弄得很张扬，似乎有一种要拯救山河的姿态。萧红以仿佛自己受伤害的关爱看到人情世态，我觉得很了不起，可以称得上大家。”（迟子建，闫秋红，2002:30）

结语

萧红是关注人类命运的女作家，在萧红的诸多作品中，呈现了她对社会底层小人物的关怀。无论是乡村题材的《王阿嫂的死》和《生死场》中的底层农民，还是都市题材的《商市街》和《桥》中的底层小人物，都呈现出了萧红对社会底层小人物的仔细观察。同时，也揭示了底层小人物的不幸命运的现实。萧红通过乡村底层小人物的生活，以及他们被迫害的叙述，表现出了小人物受压迫的日常状态及麻木与无奈的生活状态。萧红还通过《商市街》和《桥》中的乞丐、残疾人、流浪人和知识分子等小人物形象，呈现出城市中小人物因为贫穷，而要过着凄苦艰难的生活。此外，萧红的底层小人物塑造的重要原因在于她真实的人生经历。她虽然出身富裕家庭，但却有着底层生活的体验。这使萧红和社会底层小人物有着共同体验，因此，萧红以亲身体验和她对底层人的生存状态的仔细观察互相融合，塑造了众多个性鲜明的底层小人物形象。

参考文献

- 迟子建, 闫秋红. 我只想写自己的东西. [J]. 小说评论, 2002, 2:30
- 季红真. 萧红全传: 呼兰河的女儿 (修订本). [M]. 北京: 现代出版社, 2012. 185-192
- 林贤治. 萧红和她的弱势文学. [J]. 新文学史料, 2008, 2:90
- 马永辉. 萧红和布勒特·哈特的乡土情节对比——从小人物角度出发. [J]. 东北农业大学学报 (社会科学版), 2015, 61:64

- 马永辉. 萧红和加兰作品中的小人物乡土情节比较研究. [J]. 佳木斯大学社会科学学报, 2014, 6: 92-95
- 萧红. 桥. [M]. 广州 : 广东人民出版社, 1981. 13-29
- 萧红著, 章海宁主编. 萧红全集 (第 5 卷). [M]. 北京: 北京燕山出版社, 2014. 301
- 萧红著, 章海宁主编. 萧红全集 (小说卷 I). [M]. 北京: 北京燕山出版社, 2014. 38-301
- 萧军; 萧红. 跋涉. [M]. 广州 : 花城出版社, 1983. 145
- 叶君. 从异乡到异乡: 萧红传. [M]. 北京: 中国社会科学出版社, 2009. 21-29
- 翟家齐. 迟子建与萧红小说中的小人物塑造——以《群山之巅》、《生死场》为例. [J]. 青春岁月, 2017, 9:37
- 章海宁, 萧红印象研究. [M]. 哈尔滨: 黑龙江大学出版社, 2011. 140

	Name and Surname (姓名) : BOONTIYA RAKSUAN
	Highest Education (最高学历) : Master of Arts
	University or Agency (任职院校或单位) : East China Normal University, P. R. China
	Field of Expertise (专业领域) : Modern Chinese Literature
	Address (地址) : Department of Chinese Language and Literature, East China Normal University, Shanghai, P. R. China. 200241

一线华语教师应具备的知识与教学应用分享

THE KNOWLEDGE THAT FRONT-LINE CHINESE TEACHERS SHOULD POSSESS AND APPLICATION IN CLASSROOM

周怡怡

CHOU YIYI

台湾师范大学、华语文教学系博士生，台湾

Doctoral candidate in Department of Chinese as a Second Language, National Taiwan Normal University, Taiwan R.O.C

E-mail: yiyichou.hong@gmail.com

Received: 21 March 2022 / Revised: 16 May 2022 / Accepted: 19 May 2022

摘要

近年来华语教学受到国际上外语教学瞩目。身为华语教师协助学生有效地学习华语是责无旁贷的责任。面对众多的第二语言教学法，无论是着重语言表面形式架构的传统教学法亦或是强调任务或内容的功能取向，经过多年来的相关领域专家学者的研究与一线教师的实践，已将华语教学又推上另一波专业的高峰。需多教师对于本科领域具有一定知识，但对于一线教学却常感到与理论的落差。本文建议所有一线华语教师都应站在教育理论的基础上了解学习的本质与影响学习的因素。同时针对华语的差异性，利用认知科学的实证，思考设计更符合华语的教案并凸显出汉字的特色，让华语的学习更有针对性与科学性。文章中亦分享了汉字教学与现有教材的融合方法，也针对课程安排与课堂活动提出一些建议。还盼本报告能为一线华语教师提供一些想法，起到抛砖引玉的效果，共同为华语教学领域专业的提高贡献一份心力。

关键词：华语教学；教学理论；认知科学；教学应用

ABSTRACT

In recent years, Chinese language teaching has received international attention in the foreign language teaching community. As a Chinese language teacher, it is an unavoidable responsibility to help students learn Chinese effectively. While facing numerous second language teaching methods, whether it is the traditional teaching method that emphasizes the surface form of the language or the functional approach that emphasizes tasks or content, Chinese language teaching has been brought to another professional peak through years of research by experts and scholars in the field and practice by frontline teachers. This paper

suggests that all frontline Chinese teachers should understand the nature of learning and the factors that influence learning on the basis of educational theory. At the same time, they should use evidence from cognitive science to design lesson plans that are more relevant to Chinese language learning and highlight the characteristics of Chinese characters, so that Chinese language learning can be more focused and scientific. The article also shares the integration methods of Chinese character teaching and existing teaching materials, and puts forward some suggestions for curriculum arrangement and classroom activities. It is also hoped that this report can provide some ideas for front-line Chinese teachers, play a role in absorbing new ideas, and jointly contribute to the professional improvement in the field of Chinese teaching.

Keywords: Chinese language teaching, teaching theory, cognitive science, teaching application

一、绪论

华语文教学是一门应用性的学科，须结合华语文课程和教育学。语言既然是人类重要交际工作，可以传达思维工具又能传承文化，足见本身是一种多面相且动态的有机体。从语文学习的目标分析，至少应包括工具性、文学性和文化性三个层面(彭妮丝, 2019:26)。过去因而将培养语言交际能力作为语言教学的目的，而格外重视语言本体知识，这也致使需多一线教师掌握了汉字特色、词汇语法、篇章句式，甚至是偏误分析后，在一线仍感到理论与实际的落差。

面对众多的第二语言教学法，无论是着重语言表面形式架构的传统教学法亦或是强调任务或内容的功能取向，经过多年来的相关领域专家学者的研究与一线教师的实践，宏观上将教学的方式从行为的改变转变为内在的诱发，微观上更是将个人的差异化纳入考虑，包括个人的动机、人格特质、情意因素、学习方式、学习策略、个人能力等，涉及范围之广，将华语教学的专业推上另一波的高峰。面对不断创新的教学法，笔者建议一线教师应回归到教学理论的本质，了解各流派的基础，吸取各理论的精华。并且清楚华语本身的特色，搭配教师个人的教学理念，在课堂上才能自信展信专业。

在上个世纪以来，西方的教学观长期为语言学习奠定了教学法的基础，Krashen(1982)所提出的自然教学法，更是将教室内动态的师生关系从「教」转至「学」，也启发许多语言学家及一线教师思考二语的教学上是否能借鉴一语的经验？在学习者为中心的目标下，西方「统计学习」(Statistical learning)为语言学习另辟一途探讨，重心除了是揭示人类大脑无意识的接收外在讯息的处理外，更思考如何运用以使学习者轻松学习，甚至是无意识地吸收。无独有偶，即便华语教学在外语教学领域中的起步相对较晚，这些年中，针对汉字习得的研究也如火如荼地展开。如：张武田、冯玲(1992)针对汉字笔画和部件综合成分做研究，发现对于汉字笔画数的差异或是部件数的差异在高频字中任何一种成分都能引起识别反应时的显著差异；但在低频字中则需要两种成分差异存在才能造成显著差异。在本文中，笔者以第一线华语教学者的角度，建议华语教师本身需要理解西方的教学理论以及从认知上了解华语的特殊性，因此首先回顾语言教学的基础理论，进而以汉字为主轴，整理相关

的认知研究, 最后结合自身过去在美国学习教育的专业及目前一线教学的经验, 分享一些作法, 期望能对于华语教师在设计课程与教学时有所启发。

二、语言教学背景理论与认知研究

对于一线语言教师, 关心的首要是如何有效地教学。而教与学是一体的两面, 教育心理学家 Slavin(2003)年提出了一个简而有力的定义, 他认为「学习是经验造成的个人改变」。那么语言该学习什么?又该如何获得? 教师应为学生搭设什么样的鹰架? 目前世界上仍使用的语言, 根据民族语网站(Ethnologue: Languages of the World)¹的统计, 至少有 7151 种。客观事实是, 语言确实存在着普遍性与差异性, 这种异同性体现在语言学层面、语言的信息加工和语言的神经机制层面(彭聃龄, 2006:3)。在心理学的领域中, 学习涉及多个面向, 西方的语言理论提供了语言学习中的普遍性, 例如: 习得的过程、感知的方式、记忆储存的结构、短期和长期记忆的机制、动机、学习方式及策略、注意力、遗忘理论、以及练习所扮演的角色, 而认知科学证明了汉语的差异性, 使教师明白汉字、词汇、语法对于学习者刺激的独特之处。在这一节中, 分为两小节来探讨。

(一) 西方的教育背景与理论

关于语言的习得, 学者们在历年来多有贡献。对于第一语言与第二语言的学习机制与路径, 一直企图找出关联或共同模式, 进而达到事半功倍之效。语言教师们所熟知的各种教学法, 例如: 文法翻译法、听说教学法、情境教学法、直接教学法、团体语言教学法、肢体反应教学法、暗示教学法、自然教学法、沟通式教学法、任务教学法等, 都是源自西方的二语教学理论。虽然各种教学法有着发展的前后顺序, 但是目前语言学界的一线教师们也都体认到须考虑学生背景、学校政策等多方因素灵活搭配运用, 甚至是因应听、说、读、写而混合使用。这些教学法的具體模式各异, 因此笔者建议了解这些背景与理论, 能帮助一线华语教师在面对个别情况时在不违背其精神的前提下稍作调整。二语的习得多半是源自一语的理论。对于第一语言习得, 行为主义理论、天生论、功能论在不同时期分别提出了不同的观点。行为主义的代表人物是 B.F. Skinner 和 Ivan Pavlov。他们所进行的实验目的是为了探讨「习惯的养成」, 同时将此发现之原则延伸至语言学习。其中一个最有名的实验是 Pavlov 的狗。在这个实验中, 最早伴随着喂狗的同时都会响铃, 事后当狗已将食物与响铃连结在一起后, 每当听到响铃, 即便没有食物也会流口水。因此行为主义主张的学习核心便是记忆、反复、练习。

随后, 到了 1970 末期, 许多语言学家都意识到光根据行为主义进行语言教学是不足的, 于是语言生成和认知研究开始迎接另一新观点, 强调了语言天生具有的特性, 称为先天论。这个派别首推 Noam Chomsky 为代表。1965 年, 他认为天生知识就像人脑中所隐藏的小黑盒, 在学界中称为语言习

¹ 数据收集时间为 2022 年 5 月 1 日。网址: <https://www.ethnologue.com/>

得装置 (Language Acquisition Device, LAD)。天生论假设语言是天生便决定好了，在人类的基因中与生俱来便有这个能力，人类（或说是婴儿）因此可以有系统地去经验周遭的语言并与之互动产生自己的语言系统。这项理论的提出是根据学者们就婴儿学习语言的观察。Berko (1958) 便发现儿童学习语言是透过一个整合系统，以母语为英文的儿童为例，四岁时便可表达复数、现在进行式、过去式、第三人称单数及所有格。此外，相较于成形后的语言，每个婴儿的成长过程中所接触到的语言刺激并非完美的，然而在他们后来的产出中却可以是完整的。McNeill (1966)，进一步提出 LAD 的四种天生语言特性：能在环境中辨别说话声音和其他声音；能将语言数据分类，并在日后进行调整改善；能分辨只有某些语言系统的可能性；持续从可以得到的语言输入判断发展中的语言系统，并建构出简单可执行的系统。这也说明小孩子在学习语言时，不光学到被教导的内容，甚至能进一步融会贯通，完善自己的语言系统使其更趋成熟。因而在后来的研究者还根据其理论提出了「普遍语法」(Universal Grammar: UG) 的概念，排除儿童所处环境的刺激，找出所有儿童在语言习得中的共同能力。

在历经了上述两种理论后，语言的研究渐渐重视建构主义观点，朝着更加深入了解语言本质的方向进行。语言等相关研究也思考到语言是人类与他人或是这个世界互动的工具，因此发展出了「功能论」。研究者提倡研究语言不应只是了解表面的语言形式，更应是考虑互动下语言所产生的功能。因而跨越了过去探讨语素、词汇、语法的范畴转而向特定社会情境下的语言表达。这其中又产生出了重视「技能养成」的认知派和重视「互动」的社会结构这两派。认知派中，研究者有兴趣的是人脑处理语言及使用的方式。在讯息处理理论 (Information Processing Theory) 里，他们观察到语言学习者在初期都是需要花大量的注意力在不熟悉的生词或语法架构上的，待其掌握至一定程度后，学习者便可将注意力转移到更高阶的语言，例如：更复杂的生词、语法，或是语言的引申义及周遭语境的影响。就像是骑脚踏车一般，随着语言结构掌握的不同，注意力的分配也会随之调整。而联结主义 (Connectionism) 则主张为让学习能转为长期记忆，应让学生拥有跟使用情境有所连结的输入。此外，Bloom (1971) 提出儿童学习的其实是深层的结构而非单纯的文字表面，也为儿童语言研究另辟一番格局。而 Slobin (1997) 更指出语义学习是仰赖认知发展的，发展的顺序是按照语义的复杂度决定的。因此可以说，认知派是专注于人脑是如何培养起语言的知识并达到语言流利与自动化的。

而近年来随着研究的深入，越来越多的研究者认为，一切的语言认知与养成都是先来自于人类需要沟通的这项事实，除了认知与记忆的问题外，社会与功能的习得的因素也不能忽视。也因此社会建构学派应运而生。这个理论是从俄国的学者 Vygotsky 提出，渐渐地得到相关领域学者的研究和认同。例如：Holzman (1984)、Berko-Gleason (1988) 的研究是探讨社会文化或运作模式如何影响人类行为以及其在儿童的语言习得中扮演的角色。因此，社会结构派将重心放在讨论语言跟社群的关系。这个理论主张与外在互动是人类使用语言的最大动力，也唯有在互动时，才能真正的「内化」，进而真正学习语言。Merrill Swain 的可理解输出 (Comprehensible Output) 更进一步提出一个学习者在真实环境与人互动时最能够发掘自己的语言与母语者的差距，与此同时，也能得到语言上的回馈，精进自己的语言能力。因此，在这个学派中语言不仅是词汇、语法而是沟通与表达。

在这些理论中，不乏有新的支持者持续投入研究反复验证其可信度，同时也有挑战者观察到新的现象而欲完善语言习得的领域。而近年由 Tomasello 等人提出的学用合一理论(Usage-based Theory)中便提到人类习得语言时，会运用先天具备的两种不同认知机制，一是解读对方意向的「意图判读」(Intention Reading)，一是从语言材料中建立模式的「规则寻觅」(Pattern Finding)。换言之，语言习得是基于认知机制而完成的，而认知机制所接收的信息不单是语言，还有更多其他一般我们没有意识到的信息。(Barlow & Kemmer, 2000; Bybee, 2006; Tomasello, 2000, 2003, 2009)。

在新一波的语言研究中，能证明语言不单靠先天的一些机制，同时也能透过与环境的互动来完善的是 Saffran(1996)带领的团队提出的「统计学习」的实验。相关实验，确认了统计学习机制可以帮助学习者捕捉感知刺激中的潜在规律，无论刺激是自然或是人造的，也无关受试者的年龄。

而当探讨统计学习在学习上的应用时，也不乏一些学者重新思考语言习得的其他机制，例如重复单词、重音、相邻与否、认知上的组块(chunk)等(Thiessen & Saffran, 2003; Thiessen, Hill & Saffran, 2005; Shukla, Nespor & Mehler, 2007; Lew-Williams, Pelucchi, & Saffran, 2011; Slone & Johnson, 2018)。各方研究在以统计学习机制为基础的前提下，探讨人类大脑强大的运算能力。总结统计学习有几项特点。首先，他与语言能力有着紧密的关联。人类的大脑可以在语流中提取重要的信息、找出规律、甚至预测。然而这其中，依然是存在着个体差异的(Misyak, & Christiansen, 2012; Siegelman & Frost, 2015; Siegelman, Bogaerts, Christiansen & Frost, 2017)，此外也发现统计学习语言理解力(language comprehension)、语言工作记忆(verbal working memory)有着高度的相关。其次，统计学习是一种跨感知的能力，听觉、视觉与触觉似乎也能运用此一机制。第三，统计学习机制可以延续至大人，不受年龄的限制。最后，即便是真实语料也可以运用统计学习机制，受试者在实验中，能明确判别出非词的部分，也证明了提取语言规律中，对于不熟悉的测试题目是可以分辨的(Kittleson, et al., 2010)。

诚如本节开头所言，对于一线老师而言，所关注的便是实现有效的教学。在现今社会中，师生之间的关系已经由教学者与受教者的角色转换为助学者(facilitator)与学习者，但「学习」中「改变」的本质依然存在。因此现代的老师应理解，学习理论是课堂上教学策略的基础，想要在提供高效的教学，对于上述的理论需要有基本的认识，同时针对不同阶段、不同背景、不同需求，灵活应用才能因应不同需求，就可以看出因为教学理论不同，延伸出不同教学法。而执行上，教材呈现方式、课堂活动进行、回家作业的类型、补充数据等均会随着教学观而调整。此外，西方教育理论也特别强调心理层面对教学的影响，学生过去的学习经验、师生关系、班级经营理念也会影响教师的策略。就笔者过去在美国学习及短暂的教学经验便发现，西方学生因为从小的学习环境要求不同，对于主动学习、同侪合作已经适应，大部分对于语言课程上要求「多说」的课堂活动十分拿手，反倒不适应重复书写；然而东方的学生，一般还是习惯教师「喂养」知识，但对老师有礼，回家作业均能认真完成。这样的差异便考验教师的教学功力与课堂经营情商，这都需要上述的教育理论基础作出判断与调整，以展现一线华语教师的专业。

(二) 东方的华语认知研究

顾安达(2007)指出,对于以德语为母语者的语言学习者而言,中文无论是语音亲属度亦或是文化亲属度均距离德语母语者,如:日耳曼语或斯拉夫语等,十分遥远(参考信世昌²)。在本节一开始便提到语言种类之多,彼此之间既有普遍性又存在差异性。从事华语教学,便该具备语言的普遍性知识,并且关注教授华语的差异性。在西方教育科学的基础理论下,华语教学初步依循拼音文字系统里的「先语后文」的教学模式,将汉字视为纪录语言的符号。然而在近几年的研究中,渐渐意识到中文及汉字的独特性。这样的摸索,除了教育领域的持续贡献外,半个多世纪以来随着科学的发展也有了认知上的突破,让教与学更有效益。

在认知科学的研究下,当前的发展趋势,除了探讨大脑中不同区块完成语言信息加工的相互关系外,主要还有四个面向。首先是因语言的发育神经科学的突破,脑的可塑性成为研究重点;其次是跨语言的比较引起关注,汉字和拼音文字的领域更是研究重点;另外是语言与其他感知的关系,非认知的相关因素在语言信息加工中所扮演的角色也纳入研究;最后是语言的应用研究拓展,不仅能促进个体的习得,对于语言障碍的临床诊断与康复亦能起到作用(彭聃龄,2006:3)。这一系列的操作,也为对外华语的教学法提出更有利的一些依据。而认知科学在华语学习的领域应用众多,笔者在此主要针对华语学习中「汉字」的领域,回顾一些重要研究并在下一节提出一些教学想法与作法。

回顾文献,其实早在1965年,华语教师钟侵便在其整理的《十五年汉语教学总结》中针对华语中的「语」、「文」特性提出了看法,显示了第一线华语教师在实践教学早已意识到「汉字」的独特性对于学习者造成的学习难点(参考赵金铭,2006)。John De Francis (1984)也认为中文中语言与文字实则为两种不同的系统,汉字可算中文母语者第二种语言,数量庞大,因此对学习者来说复杂性高,而其不规则性更是使学习效率降低的原因,对识字掌握起到负面影响(参考张金兰,2015)。

汉字在视觉呈现上复杂多变,由不同笔划、部件依照特定规律并结合艺术性组合而成,学习时还需藉由「字形」链接语意与语音,对华语作为外语或第二语言的学习者确实形成不小挑战(林振兴、王暄博,2019)。胡志伟及颜乃欣(1995)的「多层次字汇辨识理论」认为学习者过去习得的文字会以字形、字音、字义等形式储存在长期记忆中,因此在辨识汉字的过程中,三者会交互促进或削弱,最高位阶的记忆会浮现,以完成文字辨识。若要提高教学效率,万叶馨(2003)认为汉字的字形、形声字的字音都是影响汉字认知的重要线索。汉字分析的分类可依照笔划、部件、整字三个层级(胡裕树,1987;黄沛荣,2009),或是独体字和合体字两类(傅永和,1990)。下面就汉字本体、不同背景学习者、以及学习策略三个面向的认知分述之。

² 信世昌在「德语区汉语教学协会第21届汉语教学研讨会专题演讲」中《依情境与主题的汉语词汇处理 - 兼论汉语教学之分》发表简报。

1. ใน汉字的本体方面

对以华语为第二语言学习者而言，要学好汉字需要花费多长时间？鹿士义（2002）通过词汇判断作业，针对母语为拼音文字、不同汉语水平学习者的汉字正字意识发展过程的研究后发现，从最初到正字法意识萌发需要两年左右的时间，且汉字结构类型对于正字法意识的发展也有一定的影响。而王建勤（2005）则在此基础上利用汉字部件识别的「自组织模型」，对外国学生汉字构型意识发展与其华语水平发展的关系进行了研究，结果与前者的水平相当。张武田、冯玲（1992）指出汉字的特征分析是汉字学习初期必经的阶段。汉字的基础是笔划，可以说笔划是汉字的最小单位（杨润陆、周一民，1995）。心理学的研究发现笔划数确实是影响汉字识别的一个重要因素（艾伟，1949；曹传泳，沈晔，1963；郑昭明，1981；Just 等，1983）。汉字笔划数对汉字识别的影响在低频字词中表现得更为明显，其他在命名作业中（喻柏林、曹河圻，1992），也证实了笔划特征计算在汉字识别中的作用。刘丽萍（2008）则以两种实验分析汉字笔划与结构对于第二语言学习者汉字识读与习写的影响，并探讨不同学习任务对于汉字习得效果的影响。实验结果认为汉字识读时不存在笔划及结构效应，但习写时则会。而笔顺方面，郭圣林（2010）针对汉字圈的韩国学生所做的实验发现，受试者能掌握汉字的整体性、笔划的向心性以及笔顺规则，但也出现笔划形状、笔划关系等的负迁移。

在部件方面，张旺熹和吕必松（参考胡文华，2008）提出了只要学习基本的部件就不会造成记忆上的负担。在早期的一个研究中，彭聃龄、李燕平（1995）便选择了一些左右结构的人造字，按每个部件的位置频率将材料分成左右两边都高频的、左高右低的、左低右高的、以及左右均低频的四组。要求大学生作真假字的判断。结果显示，左右两边的部件因为频率都高，因此被试者容易误认为真字，正确拒绝的反应时较长。而两边低频的则容易被视为非字，正确拒绝的反应时较短，正确率较高。在这个实验中也进一步发现，由于搭配部件的频率不同，推论部件在右边时对汉字识别中似乎起更大的作用。近年来，Ding et al.（2003）研究了汉字部件的启动效应。结果发现，低频字中单个部件对包含该部件的汉字有促进作用（如夫一规）；部件在相同位置时，（如躯-枢）促进作用很显著；但当部件的位置不同时（如欧-枢），则没有这种效应；同样在低频字中，完全相同的部件却会因位置不同（如「杏」和「呆」）反而起到抑制效应。这些结果说明，在心理辞典中，部件的位置是有影响的。而王建勤、高立群（2005）藉由考察欧美学习者汉字形音意识的发展及汉字认知策略，发现欧美学习者在初期视字形为主要难点，部件教学的成效较笔划教学好。

值得注意的是，注意力亦会影响汉字识别，称为错觉结合（Illusory conjunction）。当超过注意力负荷或是受到干扰时，汉字的笔划或部件似乎会出现交换而产生错觉结合现象。另外，汉字单独存在与在词中也有识别上的差异。黄荣村（1982）发现，人在持续注视一个个别汉字时，这个字会自动地被分解为它的组成部分。可若是受到语境的影响，在词或词语中时，这种现象就明显减少，这种现象称为汉字的知觉解体（Perceptual Separability）。以上这些研究说明，在文字加工中，部件可能是一个阶段性的加工单元，它的特点能影响知觉解体的发生。

在字音的部分。汉字本身在表音方面未如拼音文字有很强的字、音连结。形声字的读音还可能受到邻近字读音的影响，称为「一致性效应」（consistency effect）。读音一致的单词，在邻近单

词的影响下，语音较容易整合，因而命名的潜伏期短。程朝晖（1997）提出对于以华语为第二语言的学习者来说，汉字的音、义是分开的，字义可以透过视觉来获得，但字音却要额外记忆。姜丽萍（1998）的实验也指出，非汉字圈的学习者在识记汉字时，也是以先记住拼音和其他语言，才记住汉字字形。高立群（2001）研究则发现，随着学习者的程度提升，字音与字形意识也跟着提高，但无论是何种程度的学习者，在汉字识别的过程中以字形作用为主、字音作用为辅，与母语者的汉字识别不尽相同。

而在字义上，汉字是表义的语言。早年张积家等（1990，1991）在一系列研究中便以汉字形声字为材料，采用语义范畴判断的方法，研究了汉字的语义提取。结果显示：汉字形声字的义符在单字词和双字词的语义提取中有重要的作用，当义符与词义一致时能起促进作用，反之则起干扰作用。另外，实验中也发现受试者对于汉字结构的知识、认知策略等在汉字的语义提取中也有重要作用。

而针对形、音、义这三者交叉的面向，陈宝国等（2003）进行以语义和语音范畴判断的实验，用高频字和低频字为实验材料，在不同的 SOA（刺激不同步时间）条件下研究了汉字识别的前后进程。结果显示，高频汉字形音义启动的时序为字形、字义、字音；而低频汉字则是字形启动在先，字音和字义的启动同时进行。两种频率的汉字在认知上表现出不同的模式。而徐子亮（2003）在对非汉字圈学生在识记汉字时的研究结果便提出，无汉字背景的学习者在识字上有三个阶段，首先是字音与字义结合阶段，其次是字形与字义结合阶段，最后才是字音字形结合阶段。

就以上汉字本体在认知上的相关研究可以发现，研究者在汉字形、音、义上以取得长足的成就，同时也反映出汉字频率、学习者有无表义字的学习背景对于认知也起到一定影响。对于高频字来说，由于知识已经巩固，受到负面干扰较少，然而对于低频字，笔划、部件、邻近字均会带来一定影响，而这也正是一线教师应该思考的。

2. 不同背景学习者

诚如上一小节所提，分析汉字对于识字有一定帮助，这本身有文字学的依据，学习者在累积一定的经验后也能应用在实际生活中。然而不能忽视的是，每一位学习者的起步不一定相同，这对于汉字的认知也起着很大的影响。

过去比较汉字圈及非汉字圈学习者的文献很多。除了上述所提到的外，孙琳在 1997 时通过调查 50 名初级阶段的成年葡萄牙学生的汉字学习情况，发现大部分学生透过视觉或视、听觉并用的方式来记忆汉字，将汉字视为图像，只有少数学生以听说形式理解记忆。而高达 80% 的学习者将汉字学习视为了解中国人思维方式、社会、历史、文化的管道，同时乐在其中。江新（2003）提出母语背景与识字量对于汉字习得的影响。发现日籍学生记忆汉字的意义可能不依赖汉字的正确读音，而可能更多的依赖字形。而美国籍及印度尼西亚籍使用拼音系统的学习者则认为与语音有密切关系。冯丽萍等人（2005）更进一步针对中级以上程度的学习者分为汉字圈与非汉字圈的部件结构加工实验，结果指出汉字圈学习者对于熟悉度较高的汉字采取的识别方式为整字；而非汉字圈学习者则倾向拆字，对于形声字表声符的右部件及下部件有较佳的识别度。这项研究对于汉字能力程度较高的发现

也呼应了母语者的汉字认知，杨继本(1987)针对母语者的研究发现，汉字的认知首先是获得边角突出笔划（头尾、偏旁、外框等）等所呈现的一个外形，真正阅读时，其实是根据大体轮廓印象迅速进行的。这也表明对于汉字字型轮廓清晰、细节模糊的感知的特点是一种主动选择的认知方式。靳洪刚(2003)将受试者分为欧美、东亚及东南亚三组，以传统纸笔及三种不同的多媒体方式（部件、笔顺、发音）来呈现汉字，实验结果发现部件的呈现最有效。而在非华语世界的环境下，安琪(2011)以问卷方式调查法国中学生对汉字习得的态度，结果显示学习者虽然对部件意识不足，但对汉字兴趣依然浓厚。

由上述发现，有无汉字的基础在汉字认知上起到一定作用。特别在初期，对于习得的基础及自信心的建立方面，汉字圈的学生拥有较多优势。然而随着程度的提升，两方的差距便会减少。而从上面法国的例子也说明，学生虽然处在非华语的环境，环境所能给予的刺激相对弱势，主要仰赖教师讲解，却依然能保有兴趣，也足以看出教师在引导时的重要性。

3. 学习策略

针对汉字学习而言，部分研究指出，汉字中的形、音、义三种能力应是互为关联、相辅相成的（江新，2007；Ke，1998）。学习者该采用什么策略结合汉字的形、音、义三种能力和自身强项达到有效的学习？崔永华（2005）在「20年来对外汉语教学研究热点回顾」中指出了这些年研究范围，其中就点出了学习策略的重要性。

McGinnis（1995）透过问卷调查，对于汉字初学者的学习方法进行研究，发现学习者最常使用的策略是「机械性的重复」、「自创故事来帮助记忆」，而非利用形符和声符的优势。这与后来2001年江新、赵果参照 Oxford 的语言学习策略量表编制汉字学习策略量表所得出来的结果相似，同时还发现汉字圈与非汉字圈学习者所使用的策略不同。石定果、万叶馨（1998）对高级学习者调查其在初级阶段学习汉字的方法，发现仅 60%的学习者利用形声字的声符注音。Ke（1996）的研究则着重在分析汉字识读和书写之间的关系，发现一般学生的汉字识读成绩要高于书写成绩，而书写成绩较佳者识读成绩亦佳，反之则否。叶德明(2000)发现，有一半的学习者的汉字识记与书写策略会利用多写、运用象形字及形声字来识记汉字。江新（2001）的实验也发现第二语言学习者使用形声字声符来注音的现象随者年级升高而有增加的趋势。

赵果、江新（2002）从学习者的角度出发，探讨最有效的学习策略。实验测试的学习策略与学习成绩，以初级学习者使用教材中的 30 个汉字为主，结果发现其中应用、义符与形声字策略有助于汉字习得，但字形策略则不如预期。柳燕梅、江新（2003）针对欧美学习者，测试「回忆默写法」与「重复抄写法」这两种汉字学习方法对学习效果的影响，结果显示前者优于后者。实验中还进一步结合记忆的「加工理论」和「后设记忆策略」来讨论这些结果，得出若使用额外这两种策略，学习效果更好。

由以上的研究得知，汉字学习的策略的选择视学习者而不同。在另一层面说，不同基础与背景的学生随着程度亦会采取不同作法。可以说策略本身并不是固定的，学习者在学习过程中可以随着

经验的累积，词汇量的增加，甚至是彼此的交流而有所调整。而身为华语一线老师，在课堂上的示范或引导能让学习者意识到策略的重要性。

在本小节中，汉字方面的认知科学凸显了华语的差异性。从文字内与文字间形、音、义的相关研究分析中，证实古人创字时的笔划、内涵，随着时间的推移虽然有所变化，但仍保有其存在的价值，在对外华语教学上，也是教师应该重视的环节。而借助科学的结论，教师在教学时可设计出更符合认知的教案。

本节中，结合东西方的教学理论与认知来思考，目的是为了教师专业教学做铺垫。在西方的理论中，笔者体认到学习中以「学习者为中心」的变革过程。从原本的外在刺激与行为的关系，深入至背后生成的原因探究。又从所处环境的条件，说明个体间的差异，同时也点出有意识的学习与无意识的吸收。这些面向点出学习本身所需考虑的不再单纯是教师教什么或怎么教，而是学习者会什么该怎么学，是对人的尊重，也是对教师的挑战。而汉字的认知研究，笔者认为是用科学证实这个语言特色。举例来说，汉字具备形、音、义是华语教师甚至是所有母语者都知道的事实，然而在没有科学证据的时候，这常是一种理想，汉字专门课程大多还在推广或是融合在综合课中。但若是能从理性上认识到汉字的内涵，以及对于人脑刺激的反应，汉字教学可以更有针对性、科学性，甚至设计得更具趣味性。

三、课堂运用想法与建议

吕必松在 2005 年便提出从学习者的角度出发，认为每一门学科都有自己特定的研究对象，这种特定的研究对象便是这一门学科的本体。而身为华语教师，便应是提供学习者更好的教学质量，因此透过了解上一节所介绍的教学理论背景，汉字认知科学，笔者认为若能结合教师本身特质，同时配合科技辅助，增进学生学习效果一定能有所成效。

就以教学而言，目前针对以华语为第二外语的教学模式仍不一致，是该采取「语文并进」亦或「先语后文」？是「集中识字」或「分散识字」何者为佳？从认知科学的理解切入，涉及的因素十分复杂。在笔者第一线的教学环境中也须因应这些情景做出调整。因为学习系统中学生的背景不同、需求不同、学习方式不同；而学校本身的教材不同、课时不同、对外宣传的特色不同、配合的行政人员参与度不同，华语教师能掌控的有限。然而追究整个学习系统中的变因，对于一线老师而言是一种需要意识到的现实，但不是真正教学的全部，一线华语老师最终要服务的是我们的学生。「我们的学生」在科技的带领下，也不再局限在面对面的课堂上，因此，「学生要什么？」、「怎么给到他能接受？」是全球化时代背景下所有华语老师都要思考的问题，同时也是一位专业华语老师在职场上永远要思考的问题。

笔者目前的教学经验除了语言中心密集的课程外，大学中交换学生的入门与初级华语，政府部门的移工短期生活华语，个别信仰的专业华语，在线的移民者华语都有所参与。学生从儿童至成人，零基础的西方人到华裔学生都有。课时从每周两小时至十五小时不等。而采用的课本从常见的《新

版实用视听华语》、《当代中文课程》到学校自编的《Cool 玩华语》，也使用台湾侨委会的《五百字说华语》、《一千字说华语》、《学华语向前走》、《中级华语》，同时还搭配字本位的《我也绘汉字》、《汉字积木》。在教学过程中发现，课堂前几周对于汉字拼音的教学固然重要，但对于这个语言的介绍也不容忽视，不仅能提高学生对华语教学的兴趣，也是为了学习做好心理建设。让学生能意识到华语的特色。因此在课堂上，笔者常在课程初期安排 2 课时的「Chinese 101」课程，让学生了解中西语言本质上存在的差异。主要有以下这四个面向：

1. 书写系统差异：中文所使用的文字非拼音系统，是独具形音义的方块字。汉字表音的连结不强，但表义层次多，字数庞大。除汉字圈外，若要书写还得重新适应笔划、笔顺、结构。由于一字多音或一音多字的现象，也让书写成为沟通的一种必然手段，因此提倡只学口语沟通而忽略汉字识别的教法常常障碍学习者提升程度，也让沟通相对无法深入或没有效率。就笔者这几年的经验，除密集班或准备上大学的学习者外，针对只是短期交换学生的教学，虽然只是需要基本生活沟通，但笔者常在说明时鼓励学生书写不要落后太多，也便是可以辨识为主，但对于常见、常用的字还是建议他们动手书写，一方面也是可以加强他们识别的准确率，只要练习次数安排得宜，大部分的学生均能接受这样的建议。
2. 语音系统差异：中文的音节是由声、韵、调所搭配出的，其中韵母与声调是必要成分。就现在华语来说，通过声母与韵母的组合，大约可以达到400多个音节，再配合声调，扣掉没有对应的组合，差不多只有1200个组合。苏培成(1995)统计了7000个通用汉字，平均每个音节有5.8个通用字。因此「一字多音」、「一音多字」的观念初期便要建立。在笔者工作经验中，这种多音字对于华裔学习者来说，更容易在他们忽视识字基本功后，书写时犯下以同音字替代的错误。此外，多音连读、轻声、儿化音、变调及各地方言的现象，均须让学习者花时间掌握。
3. 词汇系统差异：中文以单音词为核心，双音词为基础，这其中双音词又是以语意合成为主(占总词汇量三分之二)。虽说汉语词汇的前缀与后缀不多，构词能力也远不如英语词缀的构词能力强(李如龙、陈艳艺, 2021)，但笔者在实际教学现场常遇到学习者反映的是新词产生的问题。照理多音多义的词汇可依照上下文本判断，但现今因为因特网的关系，社会现象变化快速，加上外来词的翻译无一定标准，汉字灵活运用搭配便能产生新的词汇(或流行语)而使学习者困惑。就笔者经验，这亦是许多学习者感叹课堂上与实际接触落差的地方。追究原因，因为大多课本是以「词本位」编排，学生对词内的字并无「本义、引申义、假借义」的概念，因而造成无法运用。此外，各地特殊用语、书面语与口语的差别也是另一道很难跨越的墙。
4. 语法结构差异：中文语法重视语序，词汇的词性依位置判断。文化上有由大的概念至小的概念排序习惯，如地址由大地方写到小地方。由于高语境的特色，常有零形回指。句子中不一定有主词，但会有主题等的现象。由于没有西方语言的型态变化，对于表时态的「了、着、过」使用常成为时间名词外的判断关键。这些现象都让学习者大叹「多一个字时不够地道，少一个字时又变了意思」。

以上这些基本概念，笔者在课堂完全没有基础的初学者，首先以简单的英语说明，同时征求班

上可以协助的学生以其母语翻译，确保每一位学生都能有粗浅理解。同时针对学生需求，秉持专业向学生说明该强化的地方并解释因应的教学模式，如此常能赢得学生的信任，为班级经营打下两好的基础。

教师对于华语教学的本体知识掌握是基本功，面对目前「语文同步」、「随文识字」的主流时，响应上一节汉字的认知研究，教师如何将汉字概念有计划性地融入课程呢？笔者自身的具体做法是跟着教材做有「系统」的补充。因为教材的选用权力往往不在教师身上，但是补充数据可依课程需要设计。因此学生在学期初了解华语和其他语言的差异后，对汉字的重视也会提升。而在随后的课程里便可依照每一课的内容，按照「由易到难」、「由简到繁」、「由独体字到合体字」、「由具体到抽象」的原则在每一课的生词中挑出个 1 至 2 个部件当作文化知识补充。而这 1-2 个部件其实是符合在当课中选出符合「由易到难」、「由简到繁」原则的部件。初期全班可以一起进行，因此部件不用多，往后随着识字量增加，教师就可以采用分组竞赛的方式提高参与度，甚至是指派的回家作业。许多教师都知道，学习后能换成运用才是巩固了能力，那么初级学生识字量是否就限制了学生运用？笔者的作法是站在学生及认知的角度去思考。对于学生来说，当学习了一个部件后，初级学生还是以字形(或说是图像)来辨识，因此可利用现有教材请学生翻阅是否可以在其他课文中看到有含目标部件的字。学生对字义不需要真正了解，但可以快速强化对该部首外形的记忆。同时在翻阅教材时，学生对后来的课程会开始建立一种熟识度，为未来的学习建立一些基模(schema)。而随着学生程度越来越高，中后期学到的部件或合体字，也可以用同样的方式请学生复习之前学过的生词，多做几次归纳分类，可以加深学生判断字形的能力，对于之前不熟悉的汉字或许会产生新的认识或联想。类似的活动有很多，常见的活动有：汉字故事(字源教学法)、笔顺比赛(笔顺教学法)、字卡闪现(字形、部件教学法)、拼字/拆字比赛(部件教学法)、汉字接龙(字音、字形教学法)、归纳法(部件教学法)、猜字谜(字形、字义教学法)等。坊间的汉字教学法的参考书目也不少，例如：《汉字教与学》(戴汝潜主编，1999)、《汉字教学的理论与实践》(黄沛荣，2003)、《汉字与对外汉字教学》(胡文华，2008)、《汉语课堂教学技巧 325》(周健主编，2009)等均有相关理论与运用方式。教师除了可以多交流有效的活动外，在上手之后，也可以研发属于个人的活动。所谓熟能生巧，笔者建议在理解完汉字的重要性后，无论是否使用集中识字的的教学模式，都可以将这些活动开始陆续依照个人的教学风格运用到课堂上，让课程更为多元有趣。

柳燕梅(2002)的研究曾提出，调动多种感官的协调练习活动可以加强对于汉字形音义结合，说明完成识记。这便意味着教师要多鼓励学生以不同的方式去感知汉字。因此课堂活动在设计时也可依照此目标迈进。然而除了活动本身，影响活动成效的还有时间、学生、以及教师本身的因素。因此下面就课堂活动的进行原则，笔者就个人教学经验分享一些想法与作法。

1. 依照时间安排原则：部分老师不太愿意常常进行课堂活动是有原因的，因为时间的压缩常令教师面临进度的压力。然而笔者还是建议每堂课都应预留一点时间让学生从事一些活动。主要是因为课堂上，学生的专注力有限，诚如上面文献所提，当认知超载时学习的效果不彰。教师应该谨记的是，学生的注意力不是教课书上提到的数字，更不是一成不变的。不仅因为课堂上学

生年龄分布广，同时对于当天课程在脑力上的消耗也会随着内容不同而有所不同。若是课堂中学生出现注意力涣散，教师就应该立即转变模式，变成小组讨论，或是立即进行全班性的活动。而在此时，一些简单的汉字故事、汉字猜谜、看影片猜成语等都能起到转换情绪，再次提高注意力的作用。此处的活动定义广泛，包括自修都算在内。主要不只是学习者需要一些时间统整思考当日所学，对于有些个性内向因此不敢在课堂上提出问题的学习者，也能利用此时段解答心中疑惑。此外，自修时教师在班级上走动，还可以借机看看学生所做的上课笔记，观察学生当日吸收的状况，也是一种教学回馈。若以差异化教学的角度出发，教师此时也能提供一些补充的相关数据让进度较快的学生延伸学习。当然，自修也不只限于复习，笔者也曾尝试过请学生预习下一课，在短短的几分钟内请学生简略看过课文与生词，将不会的字或词圈出来或是在班上群组「打」上去。不仅间接鼓励学生开始接触，对于下一堂课的课程安排也十分有帮助，教师可以针对学生不会的字或词详细说明，反而让教学更为有效率，形成一个良性循环。

2. 依照学生属性原则：目前在全球学习华语的学生越来越多元，无论汉字圈或非汉字圈，常常因学校政策或是学生程度相近而编在同一班。因此可以就学生背景与程度两个角度思考学生属性所产生的教学问题。背景方面，相信有经验的一线老师应该也观察到，汉字圈学生确实拥有汉字书写的优势，而华裔学生则是听说的优势。但这些优势有时会让教师误判学生在听写读写的平均能力。而程度方面，有时入班测验难免有落差，或是基于经营考虑而不得不并班，这些都会使班级学生程度跨越更大的幅度。此外，近几年随着科技的发展，国籍或程度的预测开始出现例外。笔者观察到年轻的数字原住民(digital native)一代，在学习方法上似乎突破国际的疆界，呈现更偏好个人化的学习。在笔者班上，就曾有透过一些语言学习App自学的欧美人士，对于独体字或简单合体字的辨识较一般非汉字圈的学生为佳。此外，来自不同文化的青少年或成人学生一定是携带着过去的学习经验来到班上，教师应该累积这方面的经验或主动向其他资深教师请教。笔者建议可以在课前进行问卷或是访谈调查，透过了解学生过去的经验，一方面调整上课模式，一方面更好的经营班级气氛。举例来说，若是学生学习模式较为被动，初期在自主学习的频率或范围便该降低或减少，但也需向学生说明教师的教学模式最终是希望学生达到什么程度，如此可以在认知层面上为学生先做好心理准备，也鼓励学生朝向这个方向迈进。同时，诚如前面提到数字原住民的学习模式，教师可善用科技辅助，除了使上课活动更多元，也能成为下课后的学习支持，同时还朝向差异化教学目标前进。目前笔者的班级学生程度落差极大，课前便采取录制影片让学生按照自己的学习速度安排观看时间，对于笔顺的示范与汉字讲解，学生在观看时便可依照自己的需要放慢或重复观看。而在课堂上除了实际进行答疑和操练外，也常利用手机进行活动，均得到学生正面的回馈。
3. 依照教师属性原则：教师是教学的重心，虽然教师已不占据讲台的中心，但是挑战比过去更大，因为我们所面临的学生比以往对于这个世界知识的掌握更多、更快，因此专业训练成为自我素质养成的必然。师资培训、工作坊、在线课程的资源很多，笔者建议教师们可依照个人在职场上的需要视情况补强。切莫囫圇吞枣，仅限于理论上的认识而没有实际上的行动，这样便只是

空谈。至于选择新模式时，笔者也建议每位教师应该依照自己的个性、能力、时间来判断，如此一来，一方面较能掌握，一方面较能长久。这一点在笔者初期刚进入华语教学职场时也经历过，听了许多演讲，看了许多相关书籍，最后把自己忙得没时间准备教材，还是回到熟悉的模式，如此一来那些听讲便显得没有价值了。因此若是搜集了一定信息后，对于值得尝试的，教师就应该详细规划，因应班上学习风格安排。同时也要谨记一点，有些尝试初期效果不好，并不代表没有成果，学生在其中扮演的角色也很重要，若是一个具有理论基础又能符合教学目标的好活动，针对问题调整后作尝试都是值得的。所以最好的方式就是做教师笔记，每一次的活动后写下成功或失败的原因，同时根据实际执行所花费的资源与时间都一并检讨，才能慢慢累积相关经验。此外，学习评量一直都是教师在课堂上十分重视的，但是学习成效不一定体现在测验的数字上。随着信息的充斥，对于终身学习的热诚与策略也是语言老师在这个时代应该带领学生建立的。因此笔者也建议新时代的华语教师应该多交流一些平台，有的时候放手将值得推荐给学生的资源共享出去，过程中也是自我专业的精进。最后，笔者建议教师应多与其他资深教师互动，如此可以学习到更多心态调整的方式，让教学不单纯是一份工作，也能成为生活的一部分，更能看到自我的成长。

针对以上的分项地分享，笔者在此提供一个受到学生正向回馈的综合活动供读者参考。诚如前面所说，笔者过去曾在美国任教，观察到美国教师在课程结束前常会进行一些巩固知识的活动，其中一个不用事前准备，又能促进学生反思、反馈的活动称为「3-2-1」，大体是邀请学生写下今日所学的3样东西，举出当天2件有趣的事情以及提出1个问题，一般美国教师无论什么科目都能在课前5分钟进行这样的小活动。而笔者在一线华语教学时利用概念转换成每日下课前的反思日记，请学生纪录当天学到的3个句子，2个很难的汉字，以及1个问题，以此模式让学生自然使用「应用策略」，除了可以回忆当天所学以加强记忆外，同时也是训练学生的后设认知能力。笔者改良后实际的执行方式是在学期初请学生准备一本笔记本，在每天密集班三个课时的最后一堂下课前15分钟，请学生列出当天在班级上「3样学到的东西」、「2件有趣的事情」、「1个请教同学的问题」。

- 3样学到的东西—新的词汇、句子、或者是老师的文化补充，学生在此时会翻阅自己当天的笔记、改过的作业，统整一天所学，个别的疑问也可以在此时寻求教师或同学协助而得到解决。
- 2件有趣的事情—可以是同学跟老师间有意思的对话，或是发生在自己身上有趣的事情。这个部分除了鼓励学生在课堂上聆听其他人的分享外，其实是强化「情绪」对语言学习认知方面的输入。透过书写式的互动，教师可以确认学生理解其他人的对话及检视书写能力。另外，亦能在此时运用「沟通式教学法」，适时补充学生想表达的相关词汇让学生感受到语言是沟通的工具。
- 1个请教同学的问题—笔者改变了原始设计，改为向同学请教问题。这个部分是基于「合作学习」的理念，学生各在纸上写一个问题后集中在讲台上，最后抽出今天要带回去的问题。如此设计的目的是在于训练学生回顾当天所学的内容并且练习问问题，更重要的是延长了对当天活动的印象并自然形成了查找数据的动力。学生的反思日记通常在第二天上学时交由老师现场批改，而在进行当天的反思日记写作前回答抽到的问题。在执行完一期后，期末的反馈中学生表

示他们对于天天写「日记」不再惧怕，同时觉得是一种一对一的学习的模式，除了促进学习动机外，更能学到课本以外的表达用词。此外，在正向的互动中，透过鼓励，学生会慢慢降低情意上的过滤，更放心地在课堂上完成任务、交流。也有部分学生提到，这些内容常常成为他们和家人朋友彼此之间聊天的话题，未来会好好珍惜这本日记。

在这一节里，基于上一节的论述，笔者主要分享个人在教学现场的经验。从华语的特殊性出发，让学生在初期对华语学习便有一个正确的认识，可避免不必要的挫折感。同时在汉字教学与现有教材的融合上，笔者也提供了个人的作法，并针对选择课堂活动应考虑的面向分享过去的经验，期望对于一线老师能有所帮助。

四、结论

在华语教学的领域中，每位华语教师除了扮演语言教学的角色外也同时起到了文化交流的作用，因此展现学科专业是每位教师追求的目标。在这份报告中，主要是从语言的普遍性与差异性的两个层面出发。建议所有一线华语教师首先要做一个语言教师，在教育理论的基础上了解学习的本质与影响学习的因素。在这些教学法或教学观中，了解时空背景及其应用方式。由于各种论述的产生都是为了更好的解决更多的现象，因此都具有历时性也又具有共时性。熟悉了教学发展的脉络，能让教师在教学中拓展思考的面向，在面对不同的学习者时也能采用不同的教学法来应对。而在这些具有普遍性的教学法上，针对华语的差异性，利用认知科学的实证，教师能设计更符合华语的教学手段，凸显出汉字的特色，让华语的学习更有针对性与科学性。结合这两者的理解，报告中第三节分享了汉字教学与现有教材的融合方法，及综合课程的课堂练习活动。从认知的角度来说，若要将新的刺激转换成记忆，在现今的发现中已经证实「情绪」与「逻辑」是两个关键。以笔者的观点，「逻辑」与「情绪」都是需要仰赖教师的专业安排。透过理论与科学结合的实践，教师在面对以华语为第二外语学习者时才能展现专业。还盼本报告能为一线华语教师提供一些想法，起到抛砖引玉的效果，共同为华语教学领域的提高贡献一份心力。

参考文献

- 艾 伟. 汉字心理. [M]. 中央出版组, 1949.
- 安 琪. 法国中学生汉字学习情况调查与分析. [J]. 汉语文教学, 2011, 83-87.
- 曹传泳、沈晔. 在速示条件下儿童辨认汉字字型的试探性研究 2: 字形结构的若干因素对自行辨认的影响. [J]. 心理学报, 1963, 4, 271-279.
- 陈宝国, 王立新, 彭聘龄. 汉字识别中形音义激活时间进程的研究(II), 2003, 35(5), 576-581.
- 戴汝潜. 汉字教与学. [M]. 济南山东教育出版社, 1999.
- 傅永和. 中日朝汉字字形对照. [M]. 辽宁教育出版社, 1990.

- 高立群. 外国留学生规则字偏误分析基于中介语语料库的研究. [J]. 语言教学与研究, 2001, 5, 55-62.
- 郭圣林. 韩文对汉字习得的正负迁移. [J]. 云南师范大学学报, 2010, 8(3), 41-45.
- 胡文华. 汉字与对外汉字教学. [M]. 学林出版社, 2008.
- 胡裕树. 现代汉语(高等学校文科教材). [M]. 上海教育出版社, 1987.
- 胡志伟、颜乃欣. 中文字的心理历程. [J]. 语言病理学. 台北市: 心理, 1995, 29-76.
- 黄沛荣. 汉字教学的理论与实践. [M]. 乐学书局出版社, 2003.
- 黄荣村. 汉字的分离与凝聚. [J]. 中华心理学报, 1982, 23, 49-58.
- 黄碧云. 通过「汉字部件分色教学法」开拓华文教学与华文研究的新境界. [R]. 第二届世界华语文教学研讨会论文集教学与应用篇. 世界华文教育通协进会编印, 1999.
- 贾国均. 字理識字教学法. [M]. 汉字文化, 1995.
- 姜丽萍. 基础阶段留学生世纪汉字的认知过程. [J]. 汉语学习, 1998, 2, 46-49.
- 江 新. 外国学形声字表音线索意识的实验研究. [J]. 世界汉语教学, 2001, 2, 68-74.
- 江 新. 不同母语背景的外国学生汉字知音和知义之间关系的研究. [J]. 语言教学与研究, 2003, 6, 51-57.
- 江 新. 认写分流、多认少写汉字教学方法的实验研究. [J]. 世界汉语教学, 2007, 2, 123-126.
- 靳洪刚. 多媒体汉字呈现与汉字习得研究:三个跨语言组的汉字测试分析. [R]. 台北第三届全球华文网络教育研讨会会议论文, 2003.
- 吕必松. 谈谈对外汉语教学的性质与对外汉语教学的本体理论研究. [J]. 语言教育与对外汉语教学. 外语教学与研究出版社, 2005.
- 林振兴、王暄博. 应用字本位教学法对提升初级华语学习者汉字与词汇能力之成效研究. [J]. 教育科学研究期刊, 2019, 64(2), 1-37.
- 柳燕梅、江新. 欧美学生汉字学习方法的实验研究—回忆默写法与重复抄写法的比较. [J]. 世界汉语教学, 2003, 1, 65-68.
- 鹿示义. 母语为拼音文字的学习者汉字正字法意识发展的研究. [J]. 语法教学与研究, 2002, 3, 53-57.
- 刘丽萍. 笔划数与结构方式对留学生汉字学习的影响. [J]. 语言教学与研究, 2008, 1, 89-96.
- 羅秋昭. 小学语文科教材教法. [M]. 台北五南出版社, 122, 1999. F 冯丽萍、卢华岩、徐彩华欧部件位置信息在留学生汉字加工中的作用. [J]. 语言教学与研究, 2005, 3, 66-72.
- 彭聃龄. 汉语认知研究—从认知科学到认知神经科学. [M]. 北京师范大学出版社, 2006.
- 石定果、万叶馨. 关于对外汉字教学的调查报告. [J]. 语言教学与研究, 1998, 1, 36-48.
- 施茂枝. 也谈识字教学必须遵循的几大规律—兼评几大识字教学体系的得与失. [J]. 课程·教材·教法, 2001, 213.
- 苏培成. 现代汉字的部件切分. [J]. 语言文字应用, 3, 52-55, 1995, .

- 孙琳. 汉字习得语汉字教学实验室. [C]. 汉字语汉字教学研究论文选. 北京大学出版社, 355-368, 1997.
- 万叶馨. 从汉字识别谈汉字语汉字认知的综合研究. [J]. 语言教学与研究, 2003, 272-79.
- 王建勤、高立群. 欧美学生汉字形音意识发展的实验研究. [C]. 对外汉语教学的全方位探索(赵金铭主编). 北京商务印书馆, 2005, 372-390.
- 王建勤. 外国学生汉字构形意识发展模拟研究—基于自组织特征映像网络的汉字习得模型. [J]. 语言文字应用, 2005, 4, 138-143.
- 王建勤. 汉语做为第二语言的学习者与汉语认知研究. [M]. 商务印书馆, 2006.
- 谢锡金. 综合高效识字教学法. [M]. 香港青田教育中心, 2002.
- 徐子亮. 汉字背景与汉字认知. [J]. 汉语学习, 2003, 6, 63-67.
- 杨润陆、周一民. 现代汉语. [M]. 北京师范大学出版社, 1995.
- 杨继本. 汉字心理在和自信习输入编码上的应. [M]. 用心理学通讯, 1987, 3.
- 叶德明. 提升汉字书写策略探讨. [R]. 第六届世界华语语文教学研讨会, 2000.
- 喻柏林、曹河圻. 笔划数配置对汉字认知的影响. [J]. 心理科学, (4):5-10, 63, 1992.
- 张朋朋. 集中识字: 新编基础汉语·识字篇. [M]. 华语教学出版社, 2001.
- 张武田、冯玲. 关于汉字识别加工单位的研究. [J]. 心理学报, 1992, 24(4), 379-385.
- 张武田、冯玲. 汉字属性匹配与大脑两半球协同活动. [J]. 心理学报, 2001, 4, 129-135.
- 张金兰. 实用国际汉字教与学. [M]. 文光图书有限公司, 2015.
- 张积家、彭聃龄、张厚粲, 分类过程中汉字的语义提取(1). 心理学报, 1990, 139-144.
- 张积家、张厚粲、彭聃龄, 分类过程中汉字的语义提取(2). 心理学报, 1990, 139-144.
- 赵金铭. 从对外汉语教学到汉语国际推广(代序). [J]. 汉语做为第二语言的学习者与汉语认知研究. 商务印书馆, 2006,
- 赵果、江新. 什么样的汉字学习策略最有效? 对基础阶段留学生的一次调查研究. [J]. 语言文字应用, 2002, 2, 79-85.
- 郑昭明. 汉字认知的历程. [J]. 中华心理学期刊, 1981, 23, 137-153.
- 周健. 汉字教学理论与方法. [M]. 北京大学出版社, 2007.
- Barlow, Michael, and Suzanne Kemmer. (Eds.) Usage-based Models of Language. [M]. Stanford, CA: CSLI Publications, 2000.
- Berko, J.. The Child's Learning of English Morphology. [J]. Word, 1958.
- Berko-Gleason, J.. "Language and socialization". [J] In F Kessel (Ed.). The development of language and language researchers: Essays in honor of Roger Brown. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 1988.
- Bloom, L. Why not pivot grammar? [J]. Journal of Speech and Hearing Disorders, 1971.
- Bybee, Joan. From usage to grammar: the mind's response to repetition. [J]. Language,

- 2006, 82.4:711-733.
- Chomsky, N. Aspects of the theory of syntax. [M] Cambridge, MA: Massachusetts Institute of Technology Press, 1965.
- De Francis, John. The Chinese Language: Fact and Fantasy. [M]. University of Hawaii Press, 1984.
- Ding, Guosheng, et al. Neural mechanisms underlying semantic and orthographic processing in Chinese-English bilinguals. [J] NeuroReport, 2003, 14. 12: 1557-1562.
- Holzman, M.. “Evidence for a reciprocal model of language development. [J]. Journal of Psycholinguistic Research, 1984, 13, 119-146.
- Just, M. A., Carpenter, P. A., & Wu. R.. Eye fixations in the reading of Chinese technical text (Technical report). [M]. Pittsburgh: Carnegie-Mellon University.
- Ke, C.. An empirical study on the relationship between Chinese character recognition and production. [J]. The Modern Language Journal, 1996, 80-88.
- Ke, C.. Effects of Strategies on the Learning of Chinese Characters Among Foreign Language Students. [J]. Journal of the Chinese Language Teachers Association, 1998, 33(2), 93-112.
- Kittleson, M. M., Aguilar, J. M., Tokerud, G. L., Plante, E., & Asbjørnsen, A. E.. Implicit language learning: Adults’ ability to segment words in Norwegian. [J]. Bilingualism, 2010, 13(4), 513-523.
- Krashen, S.. Principles and practice in second language acquisition. [M]. Oxford: Pergamon Press, 1982.
- Lew-Williams, C., Pelucchi, B., & Saffran, J. R..” Isolated words enhance statistical language learning in infancy” . [J]. Developmental Science, 2011, 14 (6) , 1323 - 1329.
- McGinnis, S.. Student attitudes and approaches in the learning of written Chinese. [R] Annual Conference of the American Association for Applied Linguistics. Long Beach, CA, 1995.
- McNeill, D. Developmental psycholinguistics. [J]. In F. Smith & G. Miller (Eds.). The genesis of language: A psycholinguistics approach. Cambridge, MA: Massachusetts Institute of Technology Press, 1966.
- Misyak, J. B., & Christiansen, M. H.. “Statistical learning and language: An individual differences study” . [J]. Language Learning, 2012, 62 (1) , 302 - 331.
- Pelucchi, B., Hay, J. F., & Saffran, J. R. (2009a) . Statistical learning in a natural language by 8-month-old infants. Child Development, 2009, 80 (3) , 674 - 685, 2009.

- Peng D L, Li Y P. Orthographic information in identification of Chinese characters. [R]. 7th International Conference on Cognitive Aspects of Chinese Language, University of Hong Kong, 1995.
- Saffran, J. R., Aslin, R. N., & Newport, E. L. . Statistical learning by 8-month-old infants. [J]. Science, 1996, 274(5294), 1926 - 1928.
- Shukla, M., Nespor, M., & Mehler, J.. “An interaction between prosody and statistics in the segmentation of fluent speech”. [J] Cognitive Psychology, 2007, 54 (1) , 1 - 32.
- Siegelman, N., & Frost, R.. “Statistical learning as an individual ability: Theoretical perspectives and empirical evidence”. [J]. Journal of Memory and Language, 2015, 81, 105 - 120.
- Siegelman, N., Bogaerts, L., Christiansen, M. H., & Frost, R. “Towards a theory of individual differences in statistical learning”. [J]. Philosophical Transactions of the Royal Society of London, Series B, Biological sciences, 2017.
- Slavin, R.. Educational psychology: Theory and practice (7th ed.). Boston: Allyn and Bacon, 2003.
- Slobin, D. (Ed.). The crosslinguistic study of language acquisition. [C]. 5: Expanding the contexts. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 1997.
- Slone, L. K., & Johnson, S. P.. When learning goes beyond statistics: Infants represent visual sequences in terms of chunks. [J]. Cognition, 2018, 178, 92-102.
- Swain, M.. The output hypothesis and beyond: Mediation acquisition through collaborative dialogue. In J. Lantolf (Ed.), Sociocultural theory and second language learning. Oxford, UK: Oxford University Press, 2000, 97-114.
- Thiessen, E. D., & Saffran, J. R.. When cues collide: Use of stress and statistical cues to word boundaries by 7-to 9-month - old infants. [J]. Developmental Psychology, 2003, 39 (4) , 706 - 716.
- Thiessen, E. D., Hill, E. A., & Saffran, J. R.. “Infant directed speech facilitates word segmentation”. [J]. Infancy, 2005, 7, 49 - 67.
- Tomasello, M.. First steps toward a usage-based theory of language acquisition. [J]. Cognitive Linguistics, 2000, 11.1/2:61-82.
- Tomasello, M.. Constructing a Language: A Usage-based Account of Language Acquisition. [M]. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2003.
- Tomasello, M.. The usage-based theory of language acquisition. [C]. The Cambridge Handbook of Child Language, ed. by Edith L. Bavin, 2009, 69-87.

	Name and Surname (姓名) : CHOU YIYI
	Highest Education (最高学历) : Master' s Degree
	University or Agency (任职院校或单位) : Academy of Preparatory Programs for Overseas Chinese Students Shih Chien University
	Field of Expertise (专业领域) : - Chinese Teaching as a Second Language - Childhood Education
	Address (地址) : 33, lane191, section 3, Minquzn E. road, Taipei City, Taiwan (R. O. C.)

普者黑地区旅游业对当地传统文化的影响因素分析

The Analysis of the Influencing Factors of Tourism on Local Traditional Culture in Puzhehei Area

白璐

NUJAREE SUTTIPHAN

云南大学, 工商管理与旅游管理学院

Business and Tourism Management School, Yunnan University, P.R.China

E-mail: bailuhappy889@hotmail.com

Received: 29 April 2022 / Revised: 17 May 2022 / Accepted: 21 May 2022

摘要

云南普者黑地区受到当地政府的旅游开发政策指导, 意欲建成一个以旅游文化为特色的景区, 景区在各种文化样态的发展方向展现各异, 民族传统节日、饮食文化、景观建筑等方面都受到不同程度的影响, 导致普者黑景区和周边社区产生了文化冲击。因此, 为了改变这一现状, 应从改变人的观念体系入手; 整合文化主题线路、促进整体旅游文化建设, 加强传统文化保护意思, 合理开发旅游业, 实现景区和周边社区文化的协同发展。

关键词: 普者黑景区; 旅游业; 当地传统文化; 影响因素

ABSTRACT

Due to the guidance of the local government's tourism development policy, the Puzhehei Scenic Area in Yunnan intends to build its featuring tourism culture. The development directions of various cultural styles, such as traditional national festivals, food culture, landscape architecture, etc. are affected to varying degrees. resulting in cultural shock among the Puzhehei Scenic Area and surrounding communities. Therefore, in order to change this situation, we should start with changing people's concept system, integrate cultural theme routes, promote the construction of overall tourism culture, strengthen people's protection of local traditional culture, reasonably develop tourism and realize the coordinated development of scenic area and surrounding community culture.

Keywords: Puzhehei Scenic Area, Tourism Industry, Local Traditional Culture, Influencing Factors

一、引言

普者黑景区是云南省的一个重要旅游胜地，“普者黑”在彝语的意思是一个鱼虾很多的湖泊。景区位于云南省文山壮族苗族自治州丘北县境内，为国家级风景名胜区、国家级湿地公园、国家4A级旅游景区、国家级循环经济试验区等。景区总面积 388 平方公里，核心景区为 165 平方公里。景区具有 256 个景点、312 座孤峰、83 个溶洞、54 个湖泊、13 公里长的大峡谷、3 公里长的茶马古道、4 万亩高原湿地、近万亩荷花桃花等（李银兵，谭美璐，2016，（08）：89）。根据《普者黑创建国家 5A 级景区品牌提升、策划方案》和《普者黑创建国家 5A 级景区实施方案及设计》，5A 创建范围为 15 平方公里。普者黑属于滇东南岩溶区，是发育典型的喀斯特岩溶地貌，以“水上田园、湖泊峰林、彝家水乡、岩溶湿地、荷花世界、候鸟天堂”六大景观而著称（唐婷，2020，（08）：46）。在旅游发展条件下，普者黑地区具有独特的自然景观和良好的生态资源，为文化旅游的融合发展提供了良好的基础条件（李富强，谭瑛，2016，（02）：131）。当地政府不断推出景区旅游开发政策，要把普者黑打造成世界级旅游胜地，着力推进各种文化与旅游业的融合发展。普者黑旅游业快速发展，给当地的文化和居民的生活带来了巨大改变，也使得普者黑景区和周边社区文化样态产生了冲突。本文通过文献探讨与定性分析，找出影响普者黑景区和周边社区存在文化冲突的因素，并提出相应的治理对策。

二、普者黑旅游景区和周边社区的文化差异

从现有的文字记载看，普者黑已经有六百多年的历史了。最早来到这里定居的是彝族人，后来汉族、苗族、壮族等多个民族慢慢迁入，多个民族混合居住生活在一起，渐渐形成了当地独特的少数民族文化习俗。因普者黑具有多民族融合的特点，所以这里的文化已形成了多民族文化体系。

普者黑作为自然风光多样、民族文化浓厚，逐渐变成了文山的主要旅游景点，被许多外来投资者所关注，并大力投资发展旅游产业。加上近十年来当地政府十分注重旅游产业的发展壮大，尤其是旅游与文化的融合发展，久而久之这里的旅游产业就慢慢的发展起来。旅游产业的发展直接或间接改变了当地村民的文化习俗经济生活等，这种变化有利也有弊，外部环境的改变使得村民对自己民族的传统文化观念也发生了改变，造成普者黑景区与周边社区的文化氛围产生了差异。

（一）普者黑旅游景区的文化发展现状

在 388 平方公里的旅游景区内，有 165 平方公里是核心旅游区，而核心景区主要居住的是彝族村民。早年，普者黑村民主要是以种植玉米、水稻、小麦、烤烟、辣椒、莲藕为主要的经营收入（蒙诗雨，2018：16），家家户户习惯于起早贪黑的生活，生活习惯以及传统文化比较单一，没有太多的文化变迁。但自从普者黑开始走上了以旅游产业为发展的道路以来，普者黑景区的传统文化也慢慢随着旅游产业的发展而发生了改变。从比较单一的传统节日变成了以吸引游客参观的观赏性节日，从单一的传统民居建筑也变成了为满足游客需求的，以舒服、方便、设施多样化为主

的客栈建筑风格。村民的生活习惯也不再像以前的那种起早贪黑的生活了，而变成早上出去带游客，招待游客，晚上回家算钱的日子。在思想观念上，他们更是变化巨大，不再像以前那样单纯着为保护传统文化，而便是以原始文化进行打造，为满足现代游客的各种旅游需求。如今，村民们想的更多的是如何吸引更多的游客，如何让外来的游客对他们的服务感到满意，以增加游客量，如何把原始文化进行改造，或如何让自己的经济条件变得更好。由此可见，旅游产业的飞速发展对普者黑景区的百姓造成了很大影响和变化。从民族传统文化、传统节日、人文生活、居住建筑、思想观念等文化体系都受到了不同程度的影响。

近年来，丘北县提出的“瞄准国际化、高端化、特色化目标，加快把普者黑景区打造成为云南旅游文化产业新高地、全省旅游文化产业转型升级示范区和国际著名旅游目的地”的发展定位来开展文化创意与相关产业融合发展工作，提出“一心一核五区”的总体布局，通过“大交通”加快文化创意与旅游融合发展新进程（中国旅游报，[Online]. 2020），造成了普者黑景区，到处可见为迎合旅游发展而建设的各种主题文化乐园，也充斥着各种主题文化活动。这些文化现象更具娱乐化和商业性质，已经渐渐失去原始传统文化氛围。而这些现象使得普者黑景区和周边社区对文化的发展观念发生了冲突与碰撞。

（二）普者黑旅游景区外的文化发展现状

普者黑景区以外的周边区域与普者黑景区的核心区域有所不同，是一座典型的农村社区，之前以种植烟草、水稻、玉米和捕鱼抓虾为主要的收入来源，辅以养殖猪、鸡等牲畜，自己家吃不完就拿去市场上卖钱，补贴家用。因这个地方居住着多个民族，创造了多姿多彩的民族文化和生活习俗，例如：彝族“花脸节”、傣族“跳乐”、壮族“三月三”、苗族“踩花山”等等传统民族节日。这些民族传统节日依然还保留着比较完整，这主要是因为周边社区的这些村民没有受到旅游产业发展的影响。由此，普者黑景区外的村民在衣、食、住、行等方面更具有民族文化的特色。除此之外，这里的自然资源丰富，稻田、湖泊盛产各种农作物以及鱼虾等水产品，部分村民们依然还继续靠着自然供给的资源来养家糊口，吃喝简单，生活单一，穿衣打扮也继续保持各民族的特色。在语言用语方面也继续保留各民族自己的语言。因此，普者黑景区外的文化现状以及思想观念还是比较传统朴实，传统文化氛围得以继续保留。而普者黑景区因受到了旅游产业的开发，同时也受到了外来文化的融入，使得景区的村民对自己的原始文化有了新的改观、新的观念、新的认识。

旅游业发展的冲击，使普者黑景区在文化发展观念上更偏向于商业化。具体来讲，以前当地采用的交通工具主要是马车或者是船，现在成为了游客用来体验和感受的用品。马车和船不再是简单作为各村之间来往的交通工具，而是成为游客的一种游玩工具，当地村民已经运用它来作为接待游客的主要工具。在穿衣打扮的服饰方面，周边社区的村民们主要是为了日常生活所需，服饰只是作为保暖，保持身体健康的一种物品，但是在普者黑景区，服饰不仅仅是以满足身体需求，而是成为一种卖点，游客在观赏当地传统服饰的同时也可以试穿本地的服饰，或花钱买

自己喜欢的民族服饰。在居民建筑方面也同样，周边社区的居民只是用来保障安全，遮风挡雨，以及休息的地方，全家聚集在一起生活的居所。可是在普者黑景区，这些居民建筑不是简单用来休息，而已成为游客享受新生活的地方。普者黑景区村民的观念认为他们所拥有的文化特色可以作为吸引游客的重要资源，为地区的经济发展注入了一般新鲜的血液，使他们的经济得到大幅度的增长。这一点也造成普者黑景区与周边社区对文化认同度也产生了差异。

少数民族传统文化的认同过程是一个极其复杂和多变的一个过程，一旦文化认同形成，相应的就形成了一个相对稳定的文化体系或文化模式（余宏刚，2014:33）。普者黑地区是多民族聚在一起生活，形成了多种文化特色，具有自身的文化观念，在生活中方式也拥有相同的语言、节日、审美、信仰、价值观等。这可能是因为长期以来，这些少数民族相对闭塞的地理环境造成了他们传统文化的相对独立地位。但是因为社会环境的变化、经济的发展以及旅游业的介入等一系列因素，使得少数民族所守护的传统文化开始发生动摇。普者黑是旅游文化发展的重要之地，每年招待来自各地的游客而这些外来的游客他们具有自身的文化观念，在旅游过程中也会与当地村民进行文化交流，时间一长这些少数民族就对本民族的文化认同也产生了怀疑或动摇。他们慢慢开始模仿游客的一些行为，穿衣方式或语言交流逐渐产生了认为自己本民族的语言、服饰、生活习惯等都比较落后或比较土的心态。这时候当地村民不知不觉的开始学习了外来游客的语言、穿衣甚至改变自身的一些生活习惯和思想观念，摒弃了他们原有的传统文化观念。他们会觉得自己本来拥有的包括服饰、语言、生活习惯、信仰等与现代社会的不协调，使他们觉得不自在。旅游业的发展对一个地区的生活水平提高是有利的，但同时也会造成该地区失去了本民族原有的文化认同。而景区外的村民们在语言、节日、审美、信仰、价值观等都是比较单一朴实，没有被旅游影响刻意去改变长期以来拥有的习惯和观念。

三、影响普者黑景区旅游文化差异的原因

我们不得不承认旅游产业的飞速发展给人们带来有利也有弊的结果。旅游业虽然可以给当地人民带来更好的生活条件，同时也打破了当地村民传统文化和生活习惯。今天的普者黑也不例外。普者黑景区因受到了各种因素的影响，造成普者黑景区旅游文化的差异。而究其原因主要就是因为普者黑景区和周边社区对文化诉求有差异。“诉求”的解释有两种，一种是“陈诉和请求”，另一种是“追求；要求”。以上释意，都是词汇的本意，在不同的语境里，诉求可以有不同的含义（王小荣，2013：16）。由此，在对诉求理解的基础上，本文认为：“文化诉求也就是一种对文化的需要，是人类在相互进行文化交流活动过程中在精神和物理上所产生的需求”。马斯洛认为，人类具有一些先天需求，人的需求越是低级的需求就越基本，越是高级的需求就越为人类所特有，当一个人满足了较低的需求之后，才能出现较高级的需求（王文璐，2019：86）。普者黑景区在旅游开发之前只需要最基本的生存需求如，基本的建筑、安全、饮食等，但是在旅游开发之后当地村民的需求就开始改变。从低的需求就提升到高的需求的转变。在文化系统里这种需求一般是指对心理、行为和物理上的文化需求。

普者黑景区，因具有民族传统文化特色，资源环境突出，当地政府也非常重视该景区的旅游文化开发，使得景区的村民们对自己的民族文化开始形成新的认知。他们对文化的诉求与周边社区开始产生了差异与碰撞。在心理诉求上，景区的村民们为吸引游客以及增加游客流量，希望游客认同，欣赏自己的民族文化特色，开始把民族文化进行打造，形成旅游卖点。而在某种意义上讲，一旦心理需求发生改变，人们的行为也会随着心理的需求而改变。普者黑景区因为想把自己的民族文化特色给游客观赏，希望可以运用自己已有的文化特色吸引更多的游客，开始把原始文化结合现代人们需求的文化主题，形成了新的文化形态。这种文化诉求的差异往往会造成景区和周边社区的文化冲突。桑斯顿·塞林在《文化冲突与犯罪》(1938年)一书中认为：“文化冲突有两种：一种是“基本的文化冲突”，是指两种不同社会价值体系之间的规范冲突；另一种是“从属的文化冲突”，产生于一个社会的分化过程，是在同一时空背景下由于两种文化准则对立而产生的法律规范的冲突”（单勇，侯银萍，2008：44）。普者黑景区则是因为两种不同社会价值体系之间的规范冲突造成了影响，主要表现在以下几个方面。

(一) 民族传统节日方面的影响

普者黑景区为了能让各地游客看到自己的民族节日特点，举行了各种活动。这里就以“花脸节”作为代表。花脸节是彝族最主要的传统节日，它源于一个古老而神秘动听的传说，是由彝族的祖先对山神的崇拜和男女青年对美好生活的热爱而引发的（李银兵，谭美璐，2016，（08）：89）。原来这个节日主要是用来崇拜山神，年轻男女用来表达爱慕之情的节日。可今天就变成了旅游主题文化活动，在花脸节来自各地的游客不仅可以观赏当地男女互相抹花脸，同时也可以参与各种活动。例如：他们准备的摔跤、斗脚架、唱山歌、跳弦子舞等娱乐活动。这种娱乐文化主题的举行主要是以满足游客的观赏需求，希望游客感到欢乐而留下好印象。从一方面来讲，旅游业是提供了民族传统节日复兴的好机遇，使得一些失传的传统节日在旅游大潮的触动下得到复苏，并已融入旅游市场，得到了重构的新生。同时也增强了人们保护传统文化的自觉意识。但是另一方面，在发展本民族的传统节日过程中，也会让一些传统节日发生了改变。就像所提到的花脸节，原来这是一个普普通通的节日，男女之间一起玩的节日。但自从走到了与旅游相结合发展的道路之后，人们就拿它作为一种旅游产品，特意加工，增加了其他与花脸节无关的节日，目的是为了增加游客的娱乐感和参与性。久而久之原始的传统节日慢慢走入消失的道路，形成了新的花脸节的风格。我们很难判断这样的改变是好是坏，因为从一个角度来看，旅游业的发展使花脸节可以得到了游客的认可，被广泛的人们所认识，同时也更多的了解了花脸节具体是个什么样的节日。但从另一个角度来看，如果过多的把这种节日进行打造或添加一些与花脸节无关的活动，就会失去原有的那种节日气氛，甚至也会无意识的破坏了该传统节日原有的仪式感。且这样的文化诉求已经与周边社区形成了差异。在景区外村民们还是对自己的民族传统节日比较重视。每年农历七月十八日举行花脸节，而这种花脸节主要是比较单一的用来崇拜山神，先有毕摩（彝族祭祀师）率领全村人举行祭山神活动，然后家家杀鸡宰羊、大摆酒席，欢迎远方到来的

宾客。男女青年在村头河边，互相抹花脸，是家家户户传承祖先的一种仪式，并没有太多的娱乐文化主题。所以这种文化冲突主要也就是因为景区和周边社区在民族节日的心理需要不一样，导致思想行为也不相同，造成景区和周边社区文化诉求差异之一。可归根结底，旅游文化一直在发展与变化，普者黑景区与周边社区需要不断的互相学习，要用共同的保护意思，对于民族传统节日的打造不要过度，或破坏原始文化原有的模样。其实在游客观赏或参与本民族的传统节日时，可以增加他们的了解，讲述该节日的主要观点，让游客有更多的机会去理解花脸节的来源。这样做游客不仅更有乐趣去参与，重要的是可以保持原始文化的氛围，减少各方面的冲突。

(二) 饮食文化方面的影响

普者黑景区的村民们为了能让游客亲身体验当地村民的饮食文化，享受景区的美食，形成了现摘现做的卖点方式。我们就拿荷花这一道菜来讲。当地村民为了满足游客的需要，建起了莲花园，让游客亲自去摘荷花，把荷花做出各种菜系，作为当地饮食特色吸引游客品尝。这不单单是让游客体验到这里的传统美食，而更增加了游客的旅游乐趣，促进对当地美食的好感。因此，摘莲花、挖藕、摘莲子等一系列活动就变成了游客体验传统生活的文化现象，促进了旅游与饮食的融合发展，成了普者黑将美食打造成吸引游客的旅游文化资源。而这样的饮食文化诉求切切与周边社区不同。在景区外的村民们，他们主要把饮食文化作为各民族的传承记载，饮食对他们来讲只是一种用来满足生活的基本需求，填饱肚子，做法比较单一，采用的料理也不复杂，煮饭做菜也采取比较传统简单的方式。由此，普者黑景区和周边社区，因为对饮食文化的价值观念不同，对饮食文化诉求不一样，导致他们在饮食文化理念也产生了冲突。这种冲突其实可以解决，只要普者黑当地村民与周边社区在这方面一起打造，因为饮食是发展一个地区旅游文化的重要条件。如果可以把当地的调料结合现代人们对美食的需求相结合，就可以更好的推出当地的美食。且在游客享受饮食的美味，同时发放那些菜系的做法、步骤，讲述个菜谱对身体的好处，介绍个调料的用法或者让游客有更多的机会去做。这样可以让游客在享受当中更有好感。且只有这样做才能保持当地饮食的传统做法，让旅游与美食文化更好的同步发展，对于当地的传统饮食做法也会被广泛的人有机会学习与认识，这时所谓的冲突也可以得到解决。

(三) 景观建筑方面的影响

至今，普者黑景区的当地村民已经把民族建筑特色结合了现代建筑风格，为吸引外来游客的关注。普者黑原以土坯平房的建筑风格变成了砖头楼为游客打造的民族建筑客栈，同时借用摄影拍摄作品开始对景观环境增加了各种风景。如，十里桃花花园、荷花世界等。这明显与周边社区的景观建筑不一样。在景区外大部分的村民们还是具有保护原有建筑意识，他们对自己的建筑主要是为了满足基本的安全需求，没有打破祖先留下的传统建筑风格，在景观环境主要也是依靠着自然供给相互依靠，并没有想把景观环境进行打造。所以普者黑景区与周边社区，因为

对景观建筑的保护意识，心理需求都不相同，这自然而然就会产生景观建筑文化冲突。众所周知，景观和古建筑带来旅游业的发展，是旅游业发展的重要资源。对于古建筑的一切保护措施都必须按照《中华人民共和国文物保护法》中规定的“不改变文物原状的原则”进行（潘宝根. [Online]. 2006）。同时加强宣传，提高文物保护意识。因为保护文物不是仅靠政府的力量就能解决的事，也要依靠着每一个人的保护意识，让当地村民认识到古建筑文物不仅仅是一座房子，而是祖辈们智慧与实践的完美结合，使他们形成一种自觉保护意识，在进行修改或建筑的时候合理合法的改造。这样才能保护好当地传统景观建筑，只有完善的古建筑和原生态的景观才能更好的吸引游客，让他们看到不一样的普者黑，而不是为了吸引外来游客刻意去改造传统景观和建筑风格。这种解决的方法不仅可以增加当地村民对古建筑的保护意思，同时也消除了与周边社区在这方面所产生的冲突。

总的来讲，普者黑景区旅游文化差异，主要由几下原因：其一，文化交流垄断，由于景区的村民的诉求想把自己的民族文化、节日作为卖点，展示给游客观光，吸引游客的到来，往发展旅游业的方向走，开始对原始文化进行包装并打造出新的文化产品。而周边社区村民的诉求是为了保存并持续传承祖先留下的民族文化、节日。所以两个群体的人对文化诉求的交流慢慢产生差异，缺少文化交流了。其二，普者黑景区的村民因外来文化涌入进来，开始与外界文化交流独立构建了自己的新文化，这种文化的构建主要是以满足游客诉求，同时也是景区村民的诉求，所以就出现了各种文化主题乐园。其三，当地政府对景区和周边社区文化诉求不同，对文化发展的规模、政策、制度等不一样。在景区的文化诉求上，政府希望能打造成旅游文化产业基地，开始构建了各种文化+旅游业结合发展的项目主体。而景区外在这方面并没有太多的诉求。由此，普者黑景区与周边社区因对文化诉求不同，发展旅游文化就不相同。这种现象虽然对旅游开发有好处，但是对于一个地方的发展来讲可能会变成巨大的障碍需进行合理的治理。

四、普者黑景区旅游文化发展问题的治理对策

旅游业的涌入可以让一个地方得到快速的发展。但与此同时，这种冲击也破坏了当地少数民族的传统文化，使得景区与周边社区在各种文化样态的发展方向展现各异导致冲突，由此，为解决这些冲突需要进行合理的处理。

（一）改观人的观念体系

对于普者黑景区和周边社区所产生的的文化诉求差异，主要是因为他们对文化的观念体系产生不同。景区偏于重视发展旅游文化，只光顾着怎么能赚更多的钱，让个人的经济条件更好，让家庭经济状况发生改善，而把自己的原始民族文化进行打造来吸引游客，完成自己的愿望。而周边社区还处于只重视民族文化的传承，不想进行改造意愿。

其实在文化融合里，改变人的观念十分重要，无论是普者黑景区还是周边社区的村民，他们对自己民族文化的观念本质是不变的，只是因为某些外部或内部因素可能导致两群体之间的文化交流断层。在这种情况下，两群体人需要更多的对文化交流互相补充与学习，景区的村民们在发展旅游文化的过程当中也要有珍惜并重视传统文化的保留意识，因为如果完全被现代的文化所取代，遗忘了原始文化，今后就没有自己的民族特色了。而周边社区的村民们在这种时候可以促进文化交流，让两个群体之间在文化观念体系上不断地促进互补。

(二) 整合文化主题线路，实现景区和周边社区协同发展

我们不得不承认现在的人对文化诉求是不一样的，外来文化的介入是无法避免。普者黑景区因为是游客的旅游目的地，所以接受外来文化的机会就会比周边社区得要多，其实外来文化的融入并不是什么坏事，无论是普者黑景区还是周边社区都可以同步学习，可以把外来文化的特点结合自己民族的传统文化，经过整合和提升，赋予其一个更大、更好的文化主题，从而形成一个具有吸引力的统一的旅游文化产品，以带动各个景区同步的整体发展。

(三) 促进整体旅游文化建设，实现景区和周边社区协同发展

当地政府作为最主要的旅游文化推手，应当整体考虑旅游与经济的方向。倘若要把少数民族传统文化走出去，地方政府就应该适当得调整旅游文化发展政策，以及相应的开发项目和规划，需要整体的发展而不是片面局限在某个区域，并且在文化项目主体的发展上需要把各区域的文化特点展示出来，推广或宣传给各地游客知道，同时也要制定整体的发展方向，让景区和周边社区都有机会同步发展，只有这样才不会出现文化差异的问题。

(四) 加强保护意思，合理开发旅游文化

我们可知道任何事物的发展都是相互作用、相互影响，相互融合的，没有绝对的好与坏。普者黑景区既然是已经成为政府重视发展旅游文化的重要区域，那是好时机能让当地的传统文化被广泛人认识。旅游业就像一把火，它是可以煮熟你的饭，也可以烧掉你的屋。旅游的发展是一把双刃剑，既能复兴当地传统文化有机复活，能带动该地区的文化繁荣，提升当地村民的经济条件，可同时也不可避免地给当地村民带来了一些消极的后果，导致传统文化的摧残与变异。因此，这时当地政府应加强人们对当地传统文化的保护意思，可以让各相关的单位给当地的村民提供民族传统教育，培养他们对自己本民族传统文化的尊重，让他们心理产生自豪感，鼓励老年人和年轻人主动承担传统文化的责任性，不让他们有意或无意识的去破坏原始文化。同时，鼓励旅游相关者合理的开发，让他们采取适当的营销方式去做生意，保护当地村民原有的文化气氛，

引用现代科技技术结合当地的文化特色推出文化产品。这样可以避免普者黑景区与周边社区的文化冲突问题，进而保持传承当地的传统文化。

五、结语

造成普者黑景区和周边社区文化差异的因素是多方面的，而文化诉求差异是其中的关键与核心。由于普者黑景区与区域外的发展方向不同，使得景区和区域外的文化认同度也发生变化，因此造成景区与区域外的文化阻隔逐渐增强。标志性事件是 5A 景区封闭、普者黑景区与周边社区围村庄进行隔离。在普者黑 5A 景区创建的过程中，景区逐渐由“大景区开放、小景区封闭”转变为“5A 景区封闭”，发展空间阻隔由此形成。此外，随着景区对私人经营活动的限制，与周边村庄的发展利益也不断产生矛盾，景区和周边社区阻隔进一步显现。为了保证景区的收入，维护区域内的正常运营活动，景区与外围村庄之间人为地设置了一道隔离墙。这道隔离墙不仅阻断了外围村民与景区的正常往来，也将景区的文化与外围本地文化隔离开来，因此普者黑景区与周边社区的文化差异正在逐渐加大，而如果要走出这样的问题就需要政府与民间的协同与配合，把普者黑旅游文化建设得更科学更先进，提升文化教育并合理的开发旅游业。

参考文献

- 单勇，侯银萍. 犯罪的文化冲突论—基于中国转型社会的分析[J]. 法制与社会发展. 2008, (02):44-51.
- 黄强. 旅游商业建筑的地域性设计研究—以普者黑民族文化风情走廊A1地块设计为例[D]. 云南：昆明理工大学，2016.
- 李富强，谭瑛. 丘北县探索文化旅游发展新路[J]. 人民论坛，2016，(2)：131.
- 李银兵，谭美璐. 丘北彝族花脸节文化多重主体探析[J]. 原生态民族文科学刊，2016，8（01）：89.
- 蒙诗雨. 影视旅游与普者黑的文化变迁[D]. 云南：云南财经大学，2018.
- 潘宝根. 浅析古建筑的保护与利用[Online]. 来源于：http://wwj.zj.gov.cn/art/2019/9/6/art_1676193_37809511.html，2022 年 05 月14日.
- 唐婷. 旅游地“突变”的路径研究—以云南普者黑景区为例[J]. 乐山师范学院学报. 2020, 35 (08):45-50.
- 王红宝. 基于旅游文化孤岛现象的旅游体验质量提升研究[J]. 产业与科技论坛，2013,12(03)：27-28.
- 王旭科，宋健. 城市景区的孤岛现象及其治理[J]. 城市问题，2010（03）：34-35.
- 王文璐. 马斯洛需求层次理论及新生代应用分析[J]. 互联网经济. 2019, (12):84-89.
- 王小荣. 房地产广告设计中的文化诉求研究[D]. 安徽：安徽工程大学，2013.
- 叶婷，谭广鑫. 文化生态学视角下基诺族传统体育“文化孤岛”现象探微[J]. 成都体育学院学报，2020, 46(05)：37-42.

杨鑫. 旅游广告的文化诉求[D]. 山西: 山西大学, 2011.

杨展览, 李希圣, 黄伟雄. 地理学大辞典[M]. 安徽: 安徽人民出版社, 1992. 52.

余宏刚. 旅游业对当地少数民族民俗文化的影晌[J]. 北京旅游职业学院学报. 2014, 19 (04) : 32-37

张建生. 文化传统与文化融合之畅想[J]. 人民论坛. 2000, (07) : 57-59.

中国旅游报. 打造新时代云南旅游发展“新引擎” 普者黑全力创建国家5A级旅游景区[Online]. 来

源于: https://www.sohu.com/a/420643474_729322, 2022 年 04 月 08 日

	Name and Surname (姓名) : NUJAREE SUTTIPHAN
	Highest Education (最高学历) : Doctoral Candidate
	University or Agency (任职院校或单位) : Yunnan University, P. R. China
	Field of Expertise (专业领域) : Tourism Management
	Address (地址) : No. 2 North Cuihu Road, Kunming, Yunnan, P. R. China 650091

ปัญหาการเรียนการสอนอักษรจีนในประเทศไทย

The Study of the Problems of Chinese Characters Teaching in Thailand

นริศ วศินานนท์

NARIS WASINANON

何福祥

วิทยาลัยจีนศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

College of Chinese Studies, Huachiew Chalermprakiet University

E-mail: naris_wasinanon@yahoo.co.th

Received: 6 May 2022 / Revised: 20 May 2022 / Accepted: 23 May 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการอธิบายปัญหาของการเรียนการสอนอักษรจีนของคนไทย เพื่อเข้าใจถึงประเด็นปัญหาต่างๆเกี่ยวกับการเรียนการสอนอักษรจีนและเสนอแนวทางการเรียนการสอนอักษรจีนในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น ปัญหาของการเรียนการสอนอักษรจีนในประเทศไทยมีปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนอักษรจีนมี 3 ประเด็นใหญ่ๆ คือ ปัจจัยด้านผู้สอนและผู้เรียน ปัจจัยด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนและปัจจัยด้านอักษรจีน ปัจจัยด้านผู้สอนคือผู้สอน ยังไม่ได้เน้นหนักหรือให้ความสำคัญของการให้เทคนิคในการจดจำอักษรจีน การกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถคิดเชื่อมโยงอักษรจีนกับอักษรภาพ ผู้สอนยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอักษรจีนไม่เพียงพอจึงไม่สามารถถ่ายทอดให้ผู้เรียนเข้าใจ ปัจจัยด้านผู้เรียน คือ ผู้เรียนแรกเริ่มมีทัศนคติเชิงลบต่ออักษรจีน กล่าวคือ อักษรจีนเรียนยาก อักษรจีนมีจำนวนมาก ไม่เข้าใจหลักวิธีในการจดจำต้องจดจำด้วยการท่องจำเป็นคำๆ เป็นส่วนใหญ่ ประกอบด้วยความไม่ใส่ใจและจริงจังในการเขียนอักษรจีน ในด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน คือ รูปแบบการการสอน ไม่น่าดึงดูดและน่าสนใจ ขาดการสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนอักษรจีนที่หลากหลาย การสอนอักษรจีนที่ยังไม่เป็นระบบและต่อเนื่องเชื่อมโยงด้านอักษรจีน ได้แก่ ปริมาณที่มากของตัวอักษร ลักษณะของตัวอักษร ความคล้ายคลึงหรือความเหมือนของอักษรจีนและข้อด้อยอื่นๆของอักษรจีน แนวทางแก้ไขมีดังนี้ 1.ผู้สอนควรตระหนักถึงความสำคัญของการจดจำอักษรจีน โดยมีการสอนหลักการคำเช่น การเชื่อมโยงกับอักษรภาพ การสังเกตหลักการจำอักษรจีน ส่วนบอกความหมาย หมวดคำ ส่วนบอกเสียง การเพิ่มการอธิบายตัวอักษรจีน เป็นต้น 2.ผู้เรียนควรใส่ใจอย่างจริงจังในการเขียนอักษรจีน โดยพิจารณาและสังเกตรูปลักษณะ จำนวนขีด ลักษณะของเส้นขีด ตำแหน่งของขีดที่แตกต่างกันและส่วนประกอบตัวอักษร การเข้าใจอักษรเดี่ยวและอักษรประสมแบบบอกรูปและเสียงซึ่งเป็นอักษรที่มีจำนวนมากที่สุดในภาษาจีน 3.การจัดกระบวนการเรียนการสอนอักษรจีนควรจัดลำดับการสอนและให้ความรู้ความเข้าใจอักษรจีนอย่างต่อเนื่อง การทบทวนสาระเกี่ยวกับอักษรจีนและสร้างแผนการเรียนรู้ต่อเนื่องเชื่อมโยงกับสาระวิชาอื่นๆ การสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนอักษรจีนที่น่าสนใจและให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม

ร่วม การใช้หรือสร้างสื่อการเรียนการสอนอักษรจีนทางออนไลน์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้หรือศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการเพิ่มช่องทางหรือโอกาสการศึกษาอักษรจีนมากขึ้น

คำสำคัญ: การเรียนการสอนภาษาจีน อักษรจีน ประเทศไทย

ABSTRACT

This study describes the problems of Chinese characters teaching in Thai people. The aim of this study is to understand various problems related to Chinese characters teaching and to provide guidelines for improving the teaching method of Chinese characters in Thailand to be more effective. The factors which affect the teaching of Chinese characters in Thailand can be divided into 3 main factors: 1) Teacher and learner factors 2) Teaching and learning factors and 3) Chinese characters factors. For Teacher and learner factors, teachers do not emphasize on the importance of memorizing techniques of Chinese characters. Also, teachers do not encourage learners to find out the connection between Chinese characters and pictographic characters. Moreover, teachers do not have enough knowledge about Chinese characters, therefore they cannot convey this knowledge to learners. Learners also have negative attitudes towards Chinese characters, that is, Chinese characters are very difficult and have a large amount. Most learners recite the whole characters without a good understanding on Chinese characters, and not pay much attention to the writing of Chinese characters. In terms of the teaching and learning factors, teaching methods are not attractive and interesting, no various kind of teaching activities, and most of them are not systematic and continuous. The third factor, Chinese character factor, there are a large amount of Chinese characters, some of them are very similar, and some of them have their own limitations. However, there are methods for solving Chinese characters teaching problems: 1) Teachers should be aware of the importance of memorizing Chinese characters. Teacher should apply teaching principles to their class such as the connection between Chinese characters and the real picture, the principles of memorizing Chinese characters, the components of Chinese characters including pictographic elements, phonetic elements, the explanation of Chinese characters etc. 2) Learners should pay more attention to the writing of Chinese characters. Learners also should consider and observe the appearance of characters, the number of strokes, the characteristics of strokes, the different position of strokes, the components of Chinese characters, the form of single characters and the form of picto-phonetic characters which are the largest number of Chinese characters composed of pictographic elements and phonetic elements. 3) Teachers should arrange the sequence of

teaching and learning process of Chinese characters and provide the knowledge about Chinese characters continually. Moreover, the revision of Chinese characters should be carried out, and the study plan also should be linked to other subjects. To attract learners' attentions, teachers should create interesting activities in teaching Chinese characters. Moreover, Chinese characters online teaching should be created, therefore learners can learn by themselves, and have more channels or opportunities to learn Chinese characters.

Keywords: Chinese teaching, Chinese Characters, Thailand

1. การเรียนการสอนอักษรจีนในปัจจุบัน

ปัจจุบันการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยเป็นที่แพร่หลาย มีการเปิดการเรียนการสอนภาษาจีนเกือบทุกระดับชั้น ตั้งแต่ระดับอนุบาลศึกษาจนถึงระดับบัณฑิตศึกษา และนับวันมีจำนวนผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น เป็นที่ทราบกันดีว่าการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนให้ได้ประสิทธิผลนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องง่าย ผู้เรียนจำเป็นต้องเริ่มเรียนจากระบบสัทอักษรพินอินเพื่อสามารถออกเสียงให้ได้มาตรฐานและสามารถช่วยในการอ่านเสียงอักษรหรือคำศัพท์ในระดับที่สูงขึ้น แต่ข้อเท็จจริงแล้ว สัทอักษรพินอินเป็นเพียงแค่เครื่องมือที่ช่วยในการออกเสียงและการอ่านภาษาจีนในระยะแรก เมื่อเรียนภาษาจีนในระดับที่สูงขึ้น หนังสือหรือตำราภาษาจีนส่วนใหญ่จะไม่มีสัทอักษรพินอินกำกับเสียง ตัวอักษรจีน ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องจดจำตัวอักษรจีน เสียงอ่าน และความหมายไปพร้อมกัน การจดจำอักษรจีนที่มีจำนวนมากและรูปลักษณะคล้ายคลึงกันจึงเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของการเรียนภาษาจีนและอักษรจีนของผู้เรียนคนไทย ด้วยเหตุนี้ควรทำอย่างไรให้สามารถเรียนรู้จดจำ เขียนอ่านและเข้าใจความหมายของอักษรจีนที่มีจำนวนมากให้ได้ ถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนการสอนอักษรจีน

หลักการของการเรียนการสอนภาษาจีนในปัจจุบันนั้น ช่วงแรกนอกจากการเรียนรู้สัทอักษรพินอิน หนังสือหรือตำราส่วนใหญ่จะมีสาระการเรียนการสอนเกี่ยวกับอักษรจีน โดยเริ่มจากการเรียนการสอนเส้นขีดอักษรจีน กฎเกณฑ์และลำดับการเขียนเส้นขีด การนับจำนวนเส้นขีด และฝึกหัดการคัดเขียนอักษรจีน โดยมีตัวอย่างหรือตารางคัดเขียนอักษรจีน เพื่อให้ผู้เรียนได้คุ้นเคยและสามารถคัดเขียนอักษรจีนได้ถูกต้อง ประกอบกับการเรียนการสอนภาษาจีนต่างประเทศถือว่าเป็นการเรียนการสอนภาษาที่สอง ตามหลักของการเรียนภาษาต่างประเทศแล้ว เป้าหมายแรกของการเรียนรู้คือทักษะพื้นฐานการฟัง พูด อ่านและเขียน โดยเน้นหนักสองทักษะแรกก่อนคือ ฟัง พูดก่อนแล้วเข้าสู่ทักษะการอ่านและเขียน ซึ่งหนังสือหรือตำราเรียนภาษาจีนที่ใช้ส่วนใหญ่ได้กำหนดไว้เช่นนี้ โดยเน้นหนักทักษะการฟัง พูดเป็นลำดับแรกแล้วตามด้วยทักษะการอ่าน เขียน สาระแรกของการเรียนรู้เริ่มจากสัทอักษรพินอิน จากนั้นค่อยๆเข้าสู่การเรียนรู้อักษรจีนนอกจากต้องรู้อักษร ความหมายและเสียงอ่าน รวมถึงคัดเขียนอักษรจีน

การเรียนการสอนอักษรจีนในระดับอุดมศึกษา ถ้าเป็นการเรียนการสอนเริ่มต้นจากการไม่มีพื้นฐานภาษาจีนมาเลยหรือมีพื้นฐานมาบ้าง หนังสือหรือตำราเรียนส่วนใหญ่ในส่วนของสาระอักษรจีนจะมีการลำดับ สาระการเรียนเหมือนกันกับตำราเรียนระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา คือเรียนรู้คำศัพท์ และให้จดจำ ตัวอักษรจีน เสียงอ่านและความหมายเป็นตัวๆหรือคำๆ และฝึกหัดคัดเขียนตัวอักษรท้ายบท หลักสูตร

ภาษาจีนที่เปิดสอนในระดับอุดมศึกษา ส่วนใหญ่จะมีรายวิชาเกี่ยวกับอักษรจีนเฉพาะซึ่งเปิดสอนในชั้นปีที่หนึ่งหรือชั้นปีที่สอง เป็นรายวิชาที่ว่าด้วยความรู้เกี่ยวกับอักษรจีน วิวัฒนาการอักษรจีน วิธีการสร้างอักษรจีน องค์ประกอบอักษรจีน การใช้อักษรจีนในปัจจุบัน เป็นต้น บางหลักสูตรเปิดเป็นรายวิชาการเขียนพู่กันจีนหรือวิชาอักษรจีนกับการเขียนพู่กันจีน อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนอักษรจีนยังมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น การเรียนการสอนอักษรจีนใช้ภาษาไทยสอนหรือบางแห่งใช้ภาษาจีนสอน การสอนองค์ความรู้หรือเน้นทฤษฎีและอธิบายองค์ความรู้มากกว่าการฝึกปฏิบัติ สถาบันอุดมศึกษาบางแห่งเปิดการเรียนการสอนอักษรจีนเป็นรายวิชาเป็นวิชาบังคับ บางแห่งเปิดเป็นรายวิชาเลือก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดไว้ในหลักสูตร เป็นต้น

2. ปัญหาการเรียนการสอนอักษรจีนของผู้เรียนไทย

อักษรจีนมีประวัติและวิวัฒนาการมาเป็นเวลายาวนานหลายยุคสมัย เป็นอักษรบอกความหมาย 表意文字 ส่วนภาษาไทยเป็นอักษรกำกับเสียง 表音文字 โจวเจี้ยน (2007 : 5) กล่าวไว้ว่า ภาษาจีนมีข้อยากหลายประเด็น เช่น เสียงวรรณยุกต์ทั้ง 4 เสียง คำไม่จริงในด้านไวยากรณ์ และอักษรจีนซึ่งเป็นเครื่องหมายในการเขียน เพราะความเป็นชนชาติและการมีเอกลักษณ์เฉพาะ เป็นอุปสรรคต่อการเรียนสำหรับชาวตะวันตก และปัญหาที่เด่นชัดคืออักษรจีน เพราะอักษรจีนเข้าใจยาก อ่านยาก เขียนยากและจำยาก สำหรับประเทศที่ใช้ภาษาแบบกำกับเสียงแล้ว ผู้เริ่มเรียนเห็นว่าเป็นปัญหาอย่างมาก เช่นเดียวกันสำหรับผู้เรียนไทย ถ้าเปรียบเทียบอักษรจีนกับอักษรไทยแล้ว ไม่สามารถจะเปรียบเทียบได้เพราะเป็นอักษรคนละระบบ (แต่มีคำศัพท์ในภาษาจีนและภาษาไทยมีเสียงเหมือนกันหรือคล้ายกัน อาจจะมีรากศัพท์หรือการยืมคำมาจากภาษาจีน) ฉะนั้น การเรียนการสอนอักษรจีนสำหรับคนไทยแล้วถือเป็นสิ่งใหม่และต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง การเรียนการสอนต้องให้ความใส่ใจและเน้นหนักเทคนิคและหลักการจดจำหรือหลักการคัดเขียน ซึ่งจะสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอนภาษาจีนได้ดี และสามารถช่วยให้ผู้เรียนสามารถศึกษาเรียนรู้ได้รวดเร็วและสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้

สวี ชูยอิง ได้ศึกษาถึงวิธีการสอนอักษรจีนในประเทศไทย ได้กล่าวถึงปัญหาการเรียนการสอนอักษรจีนว่าการสอนอักษรจีนให้แก่ผู้เรียนไทยส่วนใหญ่เป็นการสอนเป็นตัวๆหรือคำๆ ผู้เรียนจำเป็นต้องท่องจำและฝึกการเขียนให้ขึ้นใจ ซึ่งผู้เรียนต้องมีความตั้งใจและขยันท่องอักษรจีนให้ได้ โดยการท่องศัพท์และฝึกเขียนบ่อยๆ (สวีชูยอิง, 2008: 8) ปัญหาการเรียนอักษรจีนมี 3 ประเด็นสำคัญคือ ปัญหาจากผู้สอน ผู้เรียนและปัญหาจากอักษรจีน ประเด็นด้านผู้สอนคือ ผู้สอนไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเขียนอักษรจีนตั้งแต่ระดับเบื้องต้นและขาดทักษะการจดจำอักษรจีน ประเด็นด้านผู้เรียนคือผู้เรียนยังไม่ได้ให้ความสนใจในรายละเอียดของตัวอักษรจีนและการเขียนอักษรจีน ส่วนประเด็นด้านอักษรจีนได้แก่ รูปลักษณ์ของอักษรจีนที่มีความคล้ายคลึงกันและจำนวนอักษรจีนซึ่งมีมากจึงยากที่จะจดจำอักษรได้ทั้งหมด (นริศ วตินานนท์, 2020: 85)

ผู้เขียนอธิบายประเด็นปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นเพื่อให้เห็นความชัดเจนยิ่งขึ้นดังนี้

2.1. ประเด็นด้านผู้สอน ผู้สอนภาษาจีนส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญหรือตระหนักถึงการให้หลักการจดจำอักษรจีนแก่ผู้เรียน ซึ่งดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้สอนที่สอนภาษาจีน ส่วนใหญ่สอนตามหนังสือหรือตำราซึ่งมีการกำหนดสาระการเรียนรู้ไว้แล้วในเล่ม ด้วยเหตุนี้ตำราหรือหนังสือหลายเล่มไม่มีการแนะนำอักษรจีนอย่างเป็นระบบ บางเล่มแม้ว่าแต่เป็นสาระเกี่ยวกับเส้นขีด หลักการเขียน ลำดับการเขียนอักษรจีน การสอน

อักษรจีนไม่ค่อยเป็นระบบและต่อเนื่อง ขณะเดียวกันการสอนสสารอักษรจีนนั้นผู้สอนเชื่อมโยงความเป็นมาของอักษรจีนน้อยมาก การสอนส่วนใหญ่เน้นคำศัพท์และให้ผู้เรียนจดจำเป็นคำๆ หรือเป็นตัวๆ การเรียนการสอนอักษรจีนลักษณะนี้จึงทำให้เกิดประสิทธิภาพไม่ดีพอ และอาจส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษาจีนในระดับที่สูงขึ้นไป อีกสาเหตุหนึ่งของการสอนอักษรจีนอาจมาจากผู้สอนเองยังไม่เข้าใจหลักการจดจำอักษรจีนและไม่สามารถถ่ายทอดเทคนิคการจดจำอักษรจีนหรือยังไม่ได้ให้ความสำคัญของการเชื่อมโยงอักษรจีนกับรูปภาพ ทั้งนี้ อาจรวมถึงผู้สอนเห็นว่าการสอนสสารความรู้อักษรจีนจะเป็นการเพิ่มสาระหรือภาระในการเรียนการสอนภาษาจีนด้วย

2.2. ประเด็นด้านผู้เรียน ผู้เรียนภาษาจีนส่วนใหญ่มักกล่าวเสมอว่า ภาษาจีนเรียนยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอักษรจีน อักษรจีนมีจำนวนมากกลายเป็นหมื่นตัว จะจดจำหรือเขียนให้ได้หมดได้อย่างไร จำเป็นต้องคัดเขียนต้องอยู่เสมอหรือต้องท่องบ่นเพียงใด ซึ่งจำนวนอักษรจีนที่มีมากขนาดนั้นจะจดจำอักษรจีนให้ได้หมดย่อมเป็นไปได้ยาก อีกประการหนึ่งอักษรจีนเป็นอักษรที่บอกความหมาย อักษรไทยเป็นอักษรกำกับเสียง ยิ่งเป็นปัญหาอย่างมากต่อผู้เรียนคนไทย ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้จำนวนอักษรจีนเท่าใด(รวมถึงคำศัพท์) จึงจะสามารถจะเขียนหรือสื่อสารได้

สำหรับผู้เรียนที่ไม่เคยเรียนภาษาจีนมาก่อนหรือเริ่มเรียนภาษาจีนมาบ้างแล้ว แต่ยังไม่เข้าใจลักษณะของอักษรจีนและยังไม่มีหลักในการจดจำอักษรจีน สิ่งสำคัญที่สุดคือ ผู้เรียนต้องใส่ใจและต้องสังเกตรูปลักษณ์อักษรจีนเป็นอันดับแรก เพราะผู้เรียนภาษาจีนมักจะประสบปัญหาเดียวกันคือ อักษรจีนเขียนยาก เส้นขีดหลายตัวยังคงมีจำนวนเส้นขีดมาก ซ้ำซ้อน จดจำยาก และปริมาณตัวอักษรจีนมีจำนวนมาก สิ่งเหล่านี้ถือเป็นปัญหาของการเรียนภาษาจีนของนักศึกษาต่างชาติและของคนไทย ดังที่ได้กล่าวไว้ว่า อักษรจีนเป็นอักษรที่ยากต่อการเขียน การอ่านและจดจำ ด้วยเหตุนี้การให้ความสนใจเป็นพิเศษและมีทัศนคติแรกที่ดีต่ออักษรจีนจะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และจดจำอักษรจีนได้ง่ายขึ้นและรวดเร็วได้

2.3 ประเด็นด้านอักษรจีน อักษรจีนมีวิวัฒนาการมาหลายพันปี และมีการเปลี่ยนแปลงทางรูปลักษณ์และความหมาย ต่อมามีการสร้างอักษรจีนเพิ่มขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งเห็นจากอักษรานุกรม **说文解字** ซึ่งเขียนขึ้นโดยสวีเซิน สมัยชง (ค.ศ 30-124) ได้รวบรวมไว้ 9353 ตัวและมีอักษรซ้ำ 1163 ตัว ต่อมามีการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (รวมถึงอักษรรูปต่าง) จนถึง 50000-60000 ตัว จำนวนของอักษรจีนซึ่งปริมาณมากเช่นนี้ สำหรับผู้เรียนต่างชาติรวมถึงผู้เรียนคนไทยถือเป็นภาระและความยากในการเรียนรู้และเข้าใจ ในส่วนของผู้เรียนต่างชาติ ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับจำนวนอักษรที่เหมาะสมต่อการใช้งานทั่วไป ซึ่งกำหนดไว้ประมาณ 3500-4000 ตัวจึงจะสามารถใช้งานหรือสื่อสารเข้าใจได้

อักษรจีนเป็นอักษรที่วิวัฒนาการมาจากอักษรภาพ และมีระยะเวลายาวนานของการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณ์อักษร ซึ่งปัจจุบันอักษรส่วนใหญ่ไม่เหมือนภาพหรือไม่เห็นเค้าเดิมของอักษร จึงจำเป็นต้องจดจำ อีกทั้งอักษรจีนเป็นอักษรแสดงความหมายไม่ใช่อักษรกำกับเสียง ไม่สามารถนำมาประสมแล้วออกเสียงได้ (แต่อักษรจีนมีลักษณะเด่นซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับรูปภาพเดิมหรือสร้างขึ้นบนพื้นฐานของอักษรภาพและ อักษรประสมจะมีส่วนบอกเสียงช่วยในการอ่านหรือเดาเสียงอ่านได้ ซึ่งเป็นข้อเด่นของการเรียนอักษรจีน)

หาน เจี้ยนถิง (หาน เจี้ยนถิง, 2558: 88) ได้กล่าวถึงปัญหาของใช้อักษรจีนไว้ว่า สาเหตุของการเขียนอักษรจีนผิดซึ่งมาจากอักษรจีนเองคือ อักษรจีนยังคงมีปัญหาของเส้นขีดซ้ำซ้อน จำยาก เขียนยาก จำนวน

อักษรจำนวนมาก ลักษณะของอักษรจีนมีความคล้ายคลึงกัน เห็นได้ว่าอักษรจีนซึ่งมีจำนวนมากมายได้ จำเป็นต้องมีหลักการหรือเทคนิคในการจดจำจึงจะช่วยให้จดจำ อ่านหรือเขียนได้รวดเร็ว

อักษรจีนวิวัฒนาการจากอักษรกระตองเต่าจนถึงอักษรบรรจงมีการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณ์ไปมาก จำนวนของอักษรได้เพิ่มมากขึ้น รูปลักษณ์อักษรหลายตัวมีความคล้ายความเหมือนกัน บางตัวเส้นขีดจำนวนเท่ากัน แต่ลักษณะของเส้นขีดต่าง ก็เป็นอักษรคนละตัว หลายตัวจำนวนเส้นขีดต่างกันเพียงขีดเดียวก็เป็นอักษรคนละตัว ดังนั้นการจดจำอักษรจีนเป็นเรื่องที่ต้องเอาใจใส่ในรายละเอียด ซึ่งถ้าจะจดจำอักษรให้ได้ต้องดูให้ตีว่าอักษรแต่ละตัวมีความแตกต่างกันตรงไหน เส้นขีดต่างกันอย่างไร จำนวนเส้นขีดเท่ากันหรือต่างกันกัน แล้วเป็นตัวอักษรอะไร สามารถจัดกลุ่มเพื่อดูความแตกต่างและการประกอบคำศัพท์คำอื่น จะทำให้มีความชัดเจนเกี่ยวกับอักษรจีนยิ่งขึ้น

ประเด็นของการศึกษาการเรียนการสอนอักษรจีนสำหรับผู้เรียนไทยได้มีผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับการเขียนอักษรจีนอยู่ไม่น้อยมีประเด็นที่ศึกษามาแล้วได้แก่ การเขียนอักษรจีนที่เขียนผัดบ่อของนักเรียนไทยหรือนักศึกษาไทย การเขียนลำดับเส้นขีดของอักษรจีน การเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมแบบบอกรูปและความหมาย การสร้างรูปแบบของการทดสอบการเขียนอักษรจีนของผู้เรียนไทย การเรียนการสอนอักษรจีนโดยเชื่อมโยงอักษรรูปภาพ เป็นต้น เห็นได้ว่า ขอบเขตของการศึกษาเน้นหนักการเขียนอักษรจีนผัดบ่อของผู้เรียนไทย การใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาจีนกับอักษรจีน ส่วนใหญ่หลักการหรือเทคนิคการเรียนรู้อักษรจีนหรือการจดจำอักษรจีนนั้นยังมีการนำเสนอแนะน้อยและยังไม่ได้การศึกษาอย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้การนำเสนอเทคนิค ขั้นตอน หรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนอักษรจีนสำหรับผู้เรียนไทย จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจมาก

3. แนวทางการจัดเรียนการสอนอักษรจีนให้แก่ผู้เรียนไทย

3.1. ประเด็นผู้สอนภาษาจีน (อักษรจีน)

ผู้สอนที่สำเร็จการศึกษาด้านการสอนภาษาจีนหรือหลักสูตรภาษาจีนส่วนใหญ่ได้ศึกษาสาระความรู้เกี่ยวกับอักษรจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรการสอนภาษาจีน ซึ่งสาระการเรียนรู้ตั้งแต่ความเป็นมาของอักษรจีน วิวัฒนาการอักษรจีน การสร้างอักษรจีน โครงสร้างอักษรจีน การเขียนอักษรจีน ส่วนประกอบอักษรจีน เป็นต้น บ้างรวมถึงการเขียนพู่กันจีนด้วย ซึ่งสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับอักษรจีนมีความหลากหลายมากมายก็ตาม เมื่อเป็นอาจารย์หรือครูผู้สอนต้องรู้จักประยุกต์ความรู้ที่เรียนมาโดยเน้นหนักสาระสำคัญที่ผู้เรียนควรรู้มาถ่ายทอดได้ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอนองค์ความรู้โดยตรง อาจจะเป็นการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้อักษรจีนต่างๆได้ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าการสอนอักษรจีนควรยึดหลัก 2 ประการคือ การสอนอักษรจีนเริ่มแรกควรกระตุ้นหรือสร้างความสนใจในการเรียนอักษรจีนให้แก่ผู้เรียน มีเทคนิคให้ผู้เรียนจดจำง่าย ประการที่สองคือ ควรยื่นหยัดการสอนส่วนประกอบของอักษรจีนซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้อักษรจีนและสามารถช่วยในการจดจำอักษรจีนได้เพิ่มขึ้น การที่ผู้เรียนไม่มีหลักการจดจำหรือเทคนิคการเรียนอักษรจีนนั้นถือเป็นการไม่ให้ความสำคัญของการสอนอักษรจีนของผู้สอนด้วย ผู้สอนสามารถใช้วิธีการสอนหรือรูปแบบการสอนได้หลากหลายไม่ว่าจะเป็นการ

ทำแบบฝึกหัด การเล่นเกมส์ การทำกิจกรรมร่วมกันในชั้นเรียน การมอบหมายงานให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมหรือการใช้สื่อต่างๆในการนำเสนอ เป็นต้น

3.2. ประเด็นด้านผู้เรียน

ผู้เรียนภาษาจีนต่างกล่าวกันว่าภาษาจีนเรียนยากและเป็นอุปสรรคต่อการเรียนภาษาจีน จนรู้สึกหวั่นใจว่าไม่สามารถเรียนอักษรจีนได้หรือไม่สามารถจดจำหรืออ่านอักษรจีนได้ ประการแรกต้องทำความเข้าใจก่อนว่าอักษรจีนเป็นสิ่งที่น่าจดจำเพราะสามารถทำความเข้าใจและเชื่อมโยงกับรูปภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอักษรภาพ และอักษรภาพมีการพัฒนาเป็นอักษรบังความ และอักษรรวมความหมาย และอักษรที่ใช้ในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นอักษรบอกความหมายและบอกเสียง ในส่วนของบอกความหมายก็เปลี่ยนแปลงมาจากอักษรภาพเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ผู้เรียนเมื่อเข้าใจอักษรภาพ (อักษรเดี่ยว) ก็สามารถเรียนอักษรชนิดอื่นได้ง่ายขึ้น อย่างไรก็ตามการจดจำอักษรจีนเป็นตัวยังถือเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อจดจำ อ่านและเขียนได้ จะมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้อักษรจีนมากขึ้น การหมั่นท่องจำและเขียนไปพร้อมกันสามารถช่วยให้เรียนรู้ได้รวดเร็ว ปัจจุบันการเขียนอักษรจีนสามารถเรียนรู้จากสื่อออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นรูป ความหมายและเสียงอ่าน รวมถึงลำดับการเขียนซึ่งผู้เรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองได้ นอกจากนี้ผู้เรียนต้องพยายามจดจำหมวดคำ และส่วนประกอบบอกเสียงอ่าน หมั่นสังเกตความแตกต่างของจำนวนเส้นขีด ลักษณะของเส้นขีดอักษรและตำแหน่งของส่วนประกอบของอักษรจีนจะทำให้ผู้เรียนสามารถแยกแยะตัวอักษรเป็นกลุ่มหรือแต่ละตัวได้ดี

3.3. ประเด็นการจัดกระบวนการเรียนการสอนอักษรจีน

เป็นที่ทราบกันดีว่า การเรียนการสอนภาษาจีนสำหรับชาวต่างชาติ การเขียนอักษรจีนจะไม่จัดเป็นทักษะแรกของการเรียนการสอนภาษาจีน ซึ่งมักจะจัดให้เป็นทักษะท้ายๆหลังจากการฟัง การพูดและการอ่าน แต่ถือได้ว่าเป็นทักษะที่สำคัญและเป็นการถ่ายทอดภาษาเป็นลายลักษณ์อักษร และเป็นประโยชน์ต่อการเรียนในระดับที่สูงขึ้น การเรียนการสอนอักษรจีนในตำราเรียนส่วนใหญ่ได้กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว ซึ่งจะอยู่ท้ายบท ซึ่งมีตำราหลายเล่มเป็นการนำเสนออักษรจีนในรูปของคำศัพท์ แต่สำหรับการสอนอักษรจีนจะเรียนจากการเรียนรู้เส้นขีด จำนวนขีดและลำดับการเขียน

การสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับอักษรจีนควรต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับสาระเนื้อหาที่เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและสามารถศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง การกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เข้าใจความเป็นมาและวิวัฒนาการของอักษรจีน การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของรูปอักษรและเสียงอักษร และความเป็นมาของอักษรเป็นการช่วยลดความรู้สึกที่ว่าอักษรจีนเรียนยากและเพิ่มความสนใจอักษรจีนได้มากขึ้น ดังนั้นการสอนอักษรจีนเริ่มแรกจำเป็นต้องกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนชื่นชอบภาษาจีนก่อน เมื่อชื่นชอบแล้วก็ไม่กลัวที่จะเรียนอักษรจีน

โจว เสี่ยวปิง (โจว เสี่ยวปิง. 2015 : 132) ได้กล่าวถึงหลักการและวิธีการสอนอักษรจีนไว้ดังนี้ คือ รู้จักก่อน แล้วค่อยเขียน รู้มากแต่เขียนน้อย กล่าวคือก้าวแรกให้ผู้เรียนรู้จักอักษรจีนก่อนแล้ว เรียนรู้ความหมายและเสียงอ่าน หลังจากเข้าใจแล้วค่อยเรียนรู้การเขียน หมายถึงให้รู้จักอักษรจีนจำนวนมากๆแต่เขียนน้อย โดยที่อักษรจีนทุกตัวไม่จำเป็นต้องบรรลุทักษะทั้ง 4 ด้านคือฟัง พูด อ่าน เขียน เพราะระดับของ

อักษรจีนที่ไม่เหมือนกันเงื่อนไขการเรียนรู้ก็ไม่เหมือนกัน อักษรใช้บ่อย 常用字 ซึ่งมีโครงสร้างง่ายจำเป็นต้องอ่านและเขียนได้ ส่วนอักษรที่ไม่ใช้บ่อย ที่มีโครงสร้างซับซ้อนสามารถรู้และอ่านได้ก็เพียงพอ และอักษรที่ใช้บ่อยแต่โครงสร้างซับซ้อนเช่น 矮、戴、嘴 ไม่จำเป็นต้องเขียนให้ได้ตอนเริ่มเรียน แต่สามารถใช้หลักการจำส่วนประกอบตัวอักษรก่อนแล้วค่อยฝึกการเขียน

การเรียนการสอนเส้นขีดอักษรจีนควรเริ่มจากเส้นขีดพื้นฐานก่อน กฎเกณฑ์และลำดับการเขียนอักษรจีน ซึ่งโดยทั่วไปการเรียนการสอนอักษรจีนจะเริ่มด้วยการสอนชื่อเรียกของเส้นขีด วิธีการเขียนและลำดับการเขียนเส้นขีดของอักษรจีน เช่น เขียนเส้นขวางก่อนแล้วเขียนเส้นแนวตั้ง เขียนเส้นปายข้างก่อนแล้วปายขวา และจะมีตัวอย่างของอักษรจีนที่มีเส้นขีดดังกล่าว หลังจากรู้ชื่อเรียกเส้นขีด วิธีการเขียนและการลำดับขีดและรู้จำนวนของอักษรจีนที่มีเส้นขีดดังกล่าวแล้วควรสอนวิธีนับจำนวนเส้นขีด เพราะจะมีประโยชน์ในการเปิดค้นหาคำศัพท์ในพจนานุกรม

ข้อเท็จจริงแล้ว สารการเรียนรู้อักษรจีนเริ่มจากคำศัพท์ (อักษรจีนบันทึกคำศัพท์) คำศัพท์สร้างขึ้นจากอักษรจีนหนึ่งตัวหรือมากกว่าหนึ่งตัว ดังนั้นการสอนรู้อักษรจึงมีความจำเป็น ซึ่งคำศัพท์อาจจะมีอักษรเดี่ยว (โครงสร้างเดี่ยว) และอักษรประสม (โครงสร้างประสม) การเริ่มต้นการสอนอักษรเดี่ยวที่มีรู้อักษรง่าย ๆ ก่อน เช่น 人口大小 水 เป็นต้น ต่อมาสอนอักษรเดี่ยวที่ซับซ้อนขึ้นเช่น 气 马 身 我 เป็นต้น สอนอักษรประสมที่มีโครงสร้างซับซ้อน เช่น 好 体 休 明 เป็นต้น โครงสร้างบนล่างเช่น 字 家 是 写 เป็นต้น และสอนอักษรที่มีเส้นขีดจำนวนมากแต่โครงสร้างซับซ้อน เช่น 累 够 照 懂 เป็นต้น การสร้างความเข้าใจให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างรู้อักษรและเสียงอักษรและความเป็นมาของอักษรจีนจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าอักษรจีนง่ายและไม่กลัวที่จะเรียนรู้ การกระตุ้นให้ผู้เริ่มเรียนภาษาจีนให้มีความสนใจจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก

วิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจอักษรจีน ขจัดความกลัวเรื่องการเรียนอักษรจีน ประการแรกคือ แนะนำความเป็นมาของอักษรจีน ให้ผู้เรียนได้เข้าใจวิวัฒนาการของอักษรจีน มีความเป็นมาอย่างไร และแสดงความหมายอะไร ในการแนะนำวิวัฒนาการอักษรจีนนั้นควรให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงการใช้อักษรแสดงความหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอักษรรูปภาพ อักษรรวมความหมายและอักษรประสมบอกรูปและความหมาย ประการที่ 2 คือ แนะนำความสัมพันธ์ของรูปและเสียง รูปและความหมาย เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจความสัมพันธ์เสียงและความหมาย สามารถช่วยให้จดจำอักษรจีนได้มากขึ้น

3.4 ประเด็นการสอนสาระอักษรจีน

การอธิบายความเป็นมาของอักษรจีนยังมีความจำเป็นต่อการเรียนการสอนเพราะการสร้างอักษรจีน 6 ชนิด ภาษาจีนเรียกว่า 六书 (วิธีการสร้างอักษรจีนดั้งเดิม 6 ชนิด) จะมีส่วนประกอบที่เกี่ยวกับความหมายหรือรูป และส่วนประกอบเหล่านี้มาจากอักษรภาพ เพียงให้เข้าใจสาระสำคัญไม่จำเป็นต้องลงรายละเอียดหรือวิชาการมากเกินไป เมื่อรู้วิวัฒนาการมาของอักษรจีนซึ่งมาจากภาพแล้ว ผู้สอนเริ่มยกตัวอย่างอักษรประสมบอกความหมาย เช่น คำว่า 好 ซึ่งประกอบด้วย 女 และ 子 ส่วนประกอบด้านหน้าคือ 女 มาจากอักษรภาพผู้หญิงนั่งพื้นเอามือสองข้างวางหน้าตัก แสดงถึงฐานะของผู้หญิงในสมัยโบราณ ซึ่งสมัยนั้นผู้หญิงต้องทำงานอยู่ในบ้านและสงบเสงี่ยม ส่วน 子 เด็กเล็ก เป็นรูปเด็กชายอ้าแขนกำลังหัดเดิน ผู้สอนสามารถเชื่อมโยงแนวคิดของคนจีนสมัยก่อนว่า ผู้หญิงเมื่อแต่งงานออกไปแล้วจำเป็นต้องมีลูกสืบสกุลซึ่งเป็นความเชื่อที่สืบทอดกันมา

ของคนจีน เอกสารบางฉบับบอกไว้ว่า โลกนี้เมื่อมีผู้หญิงแล้ว ต้องมีผู้ชาย โลกนี้ถึงจะสมดุล เมื่ออธิบายเช่นนี้ ผู้เรียนจะสามารถจดจำและเข้าใจได้ทันทีว่า คำว่า 好 ดี มีอักษรที่หมายถึงผู้หญิงและตามด้วยอักษรเด็กชาย

การเรียนการสอนอักษรจีนโดยพื้นฐานเน้นหนักการเรียนการสอนเรื่องเส้นขีด จำนวนขีดและลำดับขีด อักษรจีน ซึ่งหนังสือหรือตำราเรียนส่วนใหญ่มีการกำหนดไว้ท้ายบทของแต่ละบท บางเล่มแนะนำหมวดคำ และในแต่ละบทจะมีคำศัพท์ (อักษรจีน) ที่ต้องเรียนรู้ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หมวดคำถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจและสามารถจำอักษรจีนได้ เพราะหมวดคำเป็นอักษรจีนโครงสร้างเดียว เช่น 日 女 山 木 การจดจำหมวดคำหรืออักษรเดี่ยวเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนอักษรประสมตัวอื่นๆ และจะช่วยเพิ่มการจดจำอักษรจีนได้ดียิ่งขึ้น

การสอนหมวดคำ 部首 มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะอักษรจีนเป็นอักษรที่แสดงความหมาย ทั้งนี้มีวิวัฒนาการมาจากรูปภาพ การสร้างอักษรจีนจะผนวกด้วยกันกับรูป ความหมายและเสียง ฉะนั้นอักษรจีนยังถือเป็นอักษรแสดงความหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอักษรจีนที่ใช้บ่อยในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นอักษรประสมแบบบอกรูปและความหมาย การจดจำหมวดคำ(ส่วนใหญ่มาจากอักษรเดี่ยว)จะช่วยให้ผู้เรียนบอกความหมายของอักษรของคำได้ เช่น 妈、姐、妹、好、姨、嫂、婶 เป็นต้น ล้วนมีส่วนประกอบที่บอกความหมายเกี่ยวกับผู้หญิง คือ 女 ถ้าจดจำหมวดคำตัวนี้ได้เมื่อเจออักษรตัวใหม่ที่มีหมวดคำตัวนี้ประกอบ สามารถเดาหรือบอกความหมายได้เลยว่ามีความหมายเกี่ยวกับผู้หญิงหรือความสวยงาม แต่ก็ยังมีหมวดคำหลายตัวเมื่อเป็นส่วนประกอบอักษรประสมได้เปลี่ยนรูปไป ไม่สามารถใช้ได้เลยๆ ได้ เช่น 亻 (人) 讠 (言) 扌 (手) เป็นต้น

การสอนอักษรประสมบอกความหมายและเสียง ผู้สอนสามารถยกตัวอย่างคำว่า 吗 (ใหม่) เป็นคำสรรพนามบ่งถาม ประกอบด้วย 口 และ 马 รวมกันเป็นอักษรประสม ผู้สอนสามารถอธิบายส่วนประกอบบอกรูป (ความหมาย) คำว่า 口 มาจากอักษรรูปภาพ แปลว่าปาก ส่วนคำว่า 马 นั้นได้อธิบายข้างต้นแล้วเป็นรูปม้า ออกเสียงว่า ma หม่า (อักษรตัวนี้เป็นอักษรเดี่ยวที่แสดงความหมายแล้ว ยังสามารถเป็นส่วนประกอบบอกเสียงอีกด้วย เช่น 妈 骂 码 玛 เป็นต้น)

เป็นที่ทราบกันดีว่า อักษรจีนที่ใช้ในปัจจุบัน รวมถึงที่สร้างขึ้นใหม่ส่วนใหญ่เป็นอักษรประสมแบบบอกรูปและความหมาย ดังนั้นการให้ความสำคัญกับอักษรชนิดนี้เป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนผู้เรียนเข้าใจและเพิ่มการจดจำอักษรจีนและเรียนรู้อักษรใหม่ได้มากขึ้น การเรียนการสอนอักษรประสมความหมายและเสียง ซึ่งประกอบด้วยส่วนบอกความหมายและส่วนบอกเสียงนั้น จึงควรเน้นการสอนแบบแยกส่วนประกอบ โดยผู้สอนควรชี้ให้ผู้เรียนรู้ว่าส่วนใดเป็นส่วนบอกความหมาย และส่วนใดเป็นส่วนบอกเสียงตั้งการเรียนการสอนในระดับต้น เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักแยกส่วนประกอบได้เมื่อได้เรียนรู้ตัวอักษรจีนตัวใหม่ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถคาดเดาความหมายและเสียงอ่านได้ในเบื้องต้น (ภูวกร ฉัตรบำรุงสุข. 2019: 211)

3.5 สารเกี่ยวกับเสียงของอักษรจีน

อักษรจีนส่วนใหญ่เป็นอักษรเสียงเดียว 单音字 หมายถึงอักษรที่มีเสียงเดียว อักษรลักษณะนี้เป็นอักษรที่ใช้บ่อยมาก การจดจำเสียงอักษรเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเดาเสียงอ่านของอักษรนี้เมื่อใช้เป็น

ส่วนบอกเสียงของอักษรประสมบอกความหมายตัวอื่น เช่น 大 เป็นส่วนบอกเสียงของอักษรประสมเช่น 达 , 交 เป็นส่วนประกอบบอกเสียงของ 较 เป็นต้น

อักษรพ้องรูป 多音字 หมายถึงอักษรหนึ่งตัวสามารถอ่านได้หลายเสียง อักษรชนิดนี้เกิดขึ้นจากอักษรจีนที่มีวิวัฒนาการยาวนาน การใช้ตามท้องที่ที่กว้างขวางประกอบกับเสียงต่างไปเพื่อแยกแยะชนิดของคำและความหมาย จึงมีคำพ้องรูปที่สามารถออกเสียงต่างกัน เช่น 好 ออกเสียงเป็น hǎo hào 了 ออกเสียงเป็น le liǎo เป็นต้น

อักษรพ้องเสียง 同音字 หมายถึงอักษรหลายตัวที่มีเสียงอ่านเดียวกัน ในภาษาจีนมีอักษรพ้องเสียงเนื่องจากเสียงพยัญชนะในภาษาจีนมีจำนวน 1200 กว่าเสียงเท่านั้น ดังนั้นอักษรจำนวนมากจึงออกเสียงเหมือนกัน ในพจนานุกรมภาษาจีนปัจจุบันมีอักษรที่ออกเสียง lì จำนวน 105 ตัว เสียง yì จำนวน 167 ตัว เป็นต้น

อักษรประสมแบบบอกรูปและเสียง อักษรที่ใช้ในปัจจุบันจำนวน 7000 ตัว จะมีอักษรประสมแบบบอกรูปและเสียงจำนวน 5636 ตัว และในจำนวนนั้นส่วนบอกเสียง 声符 ที่มีความเหมือนทั้งเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์อยู่ 2285 ตัว คิดเป็นร้อยละ 40.34 มีส่วนบอกเสียงที่มีเสียงพยัญชนะ สระเหมือนกัน แต่วรรณยุกต์ต่างกันจำนวน 882 ตัว คิดเป็นร้อยละ 15.65% ซึ่งสองลักษณะนี้มีส่วนช่วยในการเดาเสียงอ่านได้มาก ประเด็นเกี่ยวกับเสียงของอักษร ผู้สอนต้องทำความเข้าใจและสามารถเชื่อมโยงกับการเรียนการสอนภาษาจีนอีกด้วย

3.6 สาระส่วนประกอบของอักษรจีน

การสอนส่วนประกอบของอักษรจีน 部件 เป็นวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ เพราะทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงความสัมพันธ์แต่ละส่วนของอักษรจีนและช่วยลดทอนจำนวนในการจดจำอักษรจีน (โจว เสี่ยวปิง. 2015 : 136) ในด้านจิตวิทยาพบว่า คนเราเรียนรู้เข้าใจอักษรจีนนั้นเริ่มจากอักษรทั้งตัวก่อนแล้วแยกส่วนประกอบ และมีทั้งที่เรียนรู้ส่วนประกอบก่อนแล้วเรียนรู้อักษรทั้งตัว สองลักษณะสามารถใช้ได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะใช้รูปแบบใด ในการเรียนการสอนอักษรจีนสำหรับชาวต่างชาติมักมีการแนะนำให้เรียนรู้วิธีการแยกแยะส่วนประกอบเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้ว่าอักษรตัวนั้นๆ ประกอบด้วยส่วนประกอบกี่ส่วน อะไรบ้าง อีกทั้งเน้นหนักการจดจำส่วนประกอบของอักษรจีนซึ่งส่วนประกอบที่แยกส่วนจะเป็นส่วนประกอบของอักษรอีกหลายตัว เช่น 懂 มีส่วนประกอบ 忄 หมายถึงเกี่ยวกับสภาพจิตใจ ส่วนบอกเสียง 董 ซึ่งออกเสียงเหมือนกับคำ 懂 ต่อมาให้แยกแยะระดับชั้นที่ สองคือ 董 ซึ่งสามารถแยกส่วนประกอบเป็น 艹 และ 重 เมื่อเป็นเช่นนี้จะช่วยให้จำอักษรจีนได้ง่ายขึ้นและแบ่งเบาการท่องจำแบบเดิมๆ คำว่า 最 สามารถแยกส่วนเป็น 日 + 耳 + 又 เป็นต้น

3.7 สาระการเขียนและการใช้อักษรจีน

การใช้หรือเขียนอักษรให้ถูกต้องตามแบบแผนนั้น หานเจี้ยนลิ่ง ได้แบ่งเป็นสองประเด็นคือ 1.ใช้อักษรให้ตรงตามแบบแผนที่กำหนด 2.ไม่เขียนอักษรจีนผิด ผู้เขียนขอนำเสนอสาระดังนี้

1. การใช้อักษรหรือการเขียนอักษรจีนให้ถูกต้องตามแบบแผนนั้นต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของการเขียนหรือการใช้อักษรจีนของสาธารณรัฐประชาชนจีนประกาศ คือ (1) ไม่ใช้อักษรรูปเต็ม โดยใช้รูปย่อ ซึ่งอักษรย่อหมายถึงการลดทอนเส้นขีด 2. การลดทอนจำนวนอักษรจีน ปัจจุบันประเทศจีนมีการประกาศใช้ตารางอักษรย่อ 《简化字总表》 ในปี ค.ศ. 1986 ซึ่งมีอักษรย่อทั้งหมด 2263 ตัว แท้จริงแล้วอักษรรูปย่อมีเพียงหนึ่งในสามของอักษรจีนที่ใช้บ่อย หลังจากได้มีการย่อรูปอักษรจีนแล้ว เส้นขีดของอักษรจีนได้ลดทอนไปเกือบครึ่งหนึ่งของอักษร ทำให้การเขียนรวดเร็วยิ่งขึ้น (2) การใช้อักษรแบบแผน ไม่เขียนอักษรรูปต่าง การลดทอนเส้นขีดและจำนวนอักษรจีนแล้ว การกำจัดอักษรรูปต่างก็สำคัญ อักษรรูปต่างหมายถึงอักษรที่มีเสียงความหมายเหมือนแต่เขียนต่างกันซึ่งมีรูปอักษรตั้งแต่สองตัวขึ้นไป เช่น อักษร 泪--淚 朵--朶 峰--峯 群--羣 การที่อักษรจีนมีรูปอักษรการเขียนหรือการใช้มากกว่าสองตัวขึ้นไปทำให้เกิดความยุ่งยากและจดจำ ปี ค.ศ. 1955 ทางรัฐบาลจีนจึงได้กำหนดตารางการใช้อักษรจีนที่มีรูปต่าง 《异体字整理表》 โดยกำหนดให้ใช้เพียงอักษรจีนที่มีรูปต่างหลายตัวให้ใช้เพียงรูปเดียว เพื่อลดทอนปัญหาการเรียนและการเขียนอักษรจีน (3) การใช้อักษรตัวใหม่ ไม่ใช้อักษรตัวเก่า ประเด็นนี้เน้นหนักเรื่องอักษรพิมพ์ ซึ่งเกิดจากการสับสนในการใช้อักษรจีนในการพิมพ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอักษรจีนที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ ในปี ค.ศ. 1965 ทางรัฐบาลจึงกำหนดตารางรูปอักษรที่ใช้ในการพิมพ์ 《印刷通用汉字字形表》 ให้เป็นแบบแผนหรือมาตรฐานเดียวกัน

2. การไม่เขียนอักษรผิด ในที่นี้หมายถึงการเขียนอักษรจีนผิดไปจากอักษรที่มีอยู่ในภาษาจีน ซึ่งเรียกว่า อักษรเขียนผิด 错字 เช่น เขียนอักษร 视 เป็น 視 และการเขียนอักษรจีนผิดโดยเขียนเป็นอักษรจีนอีกตัวหนึ่งเรียกว่า 别字 เช่น คำว่า 出版 โดยที่อักษรตัว 版 เขียนเป็น 板 ลักษณะนี้เรียกว่า การเขียนอักษรผิดตัว

ปัญหาการเรียนอักษรจีนผิดบ่อย ผู้เขียนเคยอธิบายถึงปัจจัยของการเขียนอักษรจีนผิดมาจาก 1. รูปลักษณะตัวอักษรจีนที่มีความคล้ายคลึงกัน 2. ผู้เรียนไม่ได้ให้ความสนใจในรายละเอียดของอักษรจีนการเขียนอักษรจีน 3. ผู้สอนไม่ได้ให้ความสำคัญในการเขียนอักษรจีนตั้งแต่ระดับเบื้องต้น ส่วนลักษณะของการเขียนอักษรจีนผิดนั้นมี 3 ลักษณะคือ 1. เขียนจำนวนเส้นขีดมากไปหรือน้อยไปจากอักษรตัวเดิม 2. เขียนลักษณะของเส้นขีดผิดไปจากเดิม และ 3. เขียนลำดับอักษรจีนไม่เป็นไปตามมาตรฐาน (นริศ วศินานนท์, 2560 : 85-86) และได้นำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนอักษรจีนผิด 3 ประเด็นคือ 1. ควรสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับอักษรจีนให้แก่ผู้เรียนตั้งแต่เริ่มเรียนภาษาจีนระดับต้น 2. สร้างความตระหนักให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของจำนวนเส้นขีด ลำดับการเขียนเส้นขีด และ 3. ควรให้ความรู้เรื่องเส้นขีดอักษรจีนและลำดับการเขียนอักษรจีนและเทคนิคการจดจำอักษรจีน (นริศ วศินานนท์, 2560 : 86) การทำความเข้าใจอักษรจีนเพื่อแก้ไขปัญหของ การเขียนอักษรจีนผิด การรู้จักแยกแยะรูปและความหมายของอักษรจีน รูปลักษณะอักษรจีนแบ่งตามโครงสร้างได้สองแบบคืออักษรโครงสร้างเดี่ยวและอักษรประสม ผู้เรียนผู้สอนต้องให้ความสนใจในเส้นขีดของอักษรโครงสร้างเดี่ยว เช่น อักษร 干 千 于 午 牛 อักษรเหล่านี้มีลักษณะเส้นขีดที่แตกต่างกัน และอักษรบางตัว การให้ความสนใจในส่วนประกอบของอักษรจีนเป็นสิ่งสำคัญเพราะการเขียนส่วนประกอบอักษรจีนผิดส่วนใหญ่ผู้เรียนมักจะเขียนผิดตำแหน่งหรือผิดเป็นตัวอื่น เช่น 神 เขียนเป็น 神, 社 เขียนเป็น 社 ซึ่งมักเข้าใจผิดดังนั้นจึงควรทำความเข้าใจส่วนประกอบ 丩 และ 丩 ซึ่งมีจำนวนเส้นขีดต่างกัน นอกจากนี้การแยกแยะส่วนบอกเสียงและรูปลักษณะอักษรจีนให้ชัดเจนจะช่วยลดปัญหาการเรียนอักษรจีนผิดได้เช่น

仓 cāng、仑 lún、未 wèi、末 mò、凡 fán、几 jǐ กลุ่มอักษรแต่ละกลุ่มจะมีลักษณะเส้นขีดที่แตกต่างกัน จำนวนขีดที่ไม่เท่ากัน

3.8 สารของอักษรจีนรูปเต็มหรือรูปย่อ

การเรียนการสอนในประเทศไทยแรกเริ่มใช้อักษรจีนรูปเต็มซึ่งได้ใช้มาเป็นเวลายาวนาน อักษรรูปเต็มยังมีปรากฏให้เห็นเช่นหนังสือพิมพ์จีนหลายฉบับ ชื่อร้านค้าหรือป้ายตามท้องถนนเยาวราช ซึ่งสำหรับผู้เรียนภาษาจีนรุ่นใหม่ไม่เคยเรียนรู้รูปเต็มมาก่อน จะอ่านหรือเขียนไม่ได้ แต่ถ้าเป็นผู้ที่มีอายุรุ่นพ่อแม่และผู้ที่เคยเรียนมาก่อนจะอ่านออกและเข้าใจได้ ปัจจุบันแม้ว่ารัฐบาลไทยกำหนดให้อักษรรูปย่อเป็นอักษรทางการซึ่งใช้ในองค์การสหประชาชาติก็ตาม การเรียนรู้อักษรเต็มย่อถือก็ว่ามีความจำเป็นเช่นกัน

บทสรุป

อักษรจีนเป็นสาระสำคัญของการเรียนการสอนภาษาจีน การเรียนรู้เข้าใจและอ่านเขียนอักษรจีนได้สามารถช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพและสามารถต่อยอดในการเรียนรู้ภาษาจีนในระดับที่สูงขึ้น การเรียนการสอนอักษรจีนในประเทศไทยยังไม่ได้ประสิทธิผลเท่าที่ควร โดยมีปัญหาจากผู้สอน ผู้เรียนและอักษรจีน การจัดกระบวนการเรียนการสอน รวมถึงประเด็นเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้อักษรจีนต่างๆ ซึ่งประเด็นเหล่านี้ผู้สอนผู้เรียนควรให้ความสำคัญและทำความเข้าใจ การเรียนการสอนควรเน้นหนักเทคนิคในการจดจำและการอ่านเขียนอักษรจีน เช่น โครงสร้างอักษรจีนหมวดคำ อักษรประสมบอกความหมายและเสียง หลักการใช้อักษรจีน เป็นต้น ผู้เรียนภาษาจีนต้องมีความจริงจังตั้งใจในรายละเอียดของอักษรจีน มีเทคนิควิธีการจดจำและคัดเขียนสม่ำเสมอ ส่วนสาระอันเกี่ยวกับอักษรจีนนั้นควรเพิ่มเทคนิควิธีการเรียนรู้ที่ทำให้เรียนรู้ง่ายและรวดเร็ว เช่น การจำหมวดคำ การเดาคความหมายและและเดาเสียงอ่านของอักษรประสมบอกความหมายและเสียง การอาศัยบริบทคำในการออกเสียงอักษรพ้องรูป เป็นต้น ซึ่งสามารถผ่านการฝึกปฏิบัติ ทำแบบฝึกหัด ทำกิจกรรมหรือเล่นเกมส์ด้านอักษรจีน นอกจากนี้สามารถเรียนรู้จากสื่อออนไลน์ การจัดกิจกรรมอักษรจีนมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาจีนจะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เกิดความสนุกสนานและสามารถจดจำนำไปใช้ได้ นอกจากนี้การจัดให้มีกิจกรรมเพิ่มพูนเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนอักษรจีนบ่อย ๆ และการเรียนรู้วิธีการใช้สื่อออนไลน์มาประยุกต์ใช้ในการสอนอักษรจีนในประเทศไทย ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนอักษรจีนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- นริศ วศินานนท์. (2020) “วิเคราะห์ข้อดีข้อด้อยอักษรจีนแบบบอกรูปและเสียง” หนังสือรวมเล่มการประชุมวิชาการนานาชาติครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยบูรพา. หน้า 77-88.
- นริศ วศินานนท์. (ตุลาคม-ธันวาคม 2559). “การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย” วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 9 (2) หน้า 263-287.

- นริศ วศินานนท์และสุกัญญา วศินานนท์. (2019) “การศึกษาปัญหาการเขียนอักษรจีนผิดที่พบบ่อยของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ” วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์. 38 (1) หน้า 85-100.
- ภูมรินทร์ ภิรมย์เลิศอมร. (2555). งานวิจัยเรื่อง ข้อผิดพลาดในการเขียนตัวอักษรจีนของนิสิตเอกวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ . ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภูวกร ฉัตรบำรุงสุข. (ตุลาคม-ธันวาคม 2559) “การศึกษาการเรียนรู้ความหมายอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของนักศึกษาเอกวิชาภาษาจีน” วารสารจีนศึกษา. 9 (2) หน้า184-218.
- 博永和. (2007) 字形的规范. 北京: 语文出版社.
- 韩鉴堂. (2005) 汉字文化图说. 北京: 北京语言大学出版社.
- 韩鉴堂. (2010) 汉字文化. 北京: 北京语言大学出版社.
- 潘佳盈. (2010) 用汉字形体表意姓指导泰国学生汉字教学—以绷通郎学校为例的个案研究. 中央民族大学博士. 北京中央民族大学.
- 许翠英. (2008) 泰国汉字教学的现状与教学对策研究. 硕士学位论文. 厦门大学.
- 张亚军. (2012) 怎样教外国人学汉语. 北京: 华语教学出版社.
- 周健. (2007) 汉字教学理论与方法. 北京: 北京大学出版社. .
- 周小兵. (2015) 汉语知识与教学技能. 北京: 北京语言大学出版社.

	Name and Surname (姓名) : Asst. Prof. NARIS WASINANON
	Highest Education (最高学历) : Ph. D. (Chinese Language and Characters)
	University or Agency (任职院校或单位) : Huachiew Chalermprakiet University
	Field of Expertise (专业领域) : - Chinese Characters - Chinese Translation - Chinese Culture
	Address (地址) : Huachiew Chalermprakiet University 18/18 Thepparatana Road, Bangchalong Village, Bang Phli District, SamutPrakan Province, 10540

比较分析印度、中国和西方文学对泰国文学发展的影响

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE INFLUENCE OF INDIAN, CHINESE AND WESTERN LITERATURE ON THE DEVELOPMENT OF THAI LITERATURE

赵平

ZHAO PING

华侨崇圣大学、中国学学院

College of Chinese Studies, Huachiew Chalemprakit University

E-mail: zhaoping1880@gmail.com

Received: 28 September 2020 / Revised: 14 October 2020 / Accepted: 19 May 2022

摘要

在泰国文学的发展中从古代文学到近代文学，从近代文学过渡到现代文学，再进入到当代文学，每个发展阶段都能看到外国文学对泰国文学的影响。外国文学对泰国文学的影响不仅打造了泰国发展的基石，也促进了泰国文学的创作发展，推动了泰国文学的演变。在外国文学的影响下，泰国小说散文取代了诗歌戏曲的主导地位，成为泰国文学的主要体裁，使泰国文学向多元化的方向发展。论文通过对影响泰国文学发展的主要外国文学，即印度文学、中国文学和西方文学的对比分析，说明这些外国文学在影响泰国文学发展中起到的不同作用，主要影响因素和影响范围。论文还分析了这些外国文学在影响泰国文学发展方面各自的特点。

分析结果表明：印度文学对泰国文学的影响首先体现了佛教思想和文化在泰国文学中的主导地位。在印度文化和文学作品的影响下，形成了以诗歌戏剧为主要的文学体裁的创作模式，泰国作家从印度史诗和佛本生等故事中获取创作题材，改编和创作出具有泰国特色的文学作品。中国文学的影响是以古代翻译小说《三国演义》为先导，形成了中国古代演义小说的翻译潮，影响了部分泰国作家的文学创作，为泰国文学的发展和转型产生了一定的影响，也为之后西方现代翻译小说进入泰国文坛进行了预热。西方文学的影响发生在泰国文学的转型期，即从古代文学向近代文学和现代文学的演变时期。西方现代翻译小说的进入，不仅给泰国读者提供了新颖、多样的文学作品，也促进了泰国作家逐渐改变了以诗歌文学为主要的创作模式，出现了以小说体裁为主的创作模式，从整体上改变了泰国文学创作的发展方向。

关键词：泰国文学；外国文学；影响作用；比较分析

ABSTRACT

In the development of Thai literature, from ancient literature to modern literature, from modern literature to modern literature, and then to contemporary literature, the influence of foreign literature on Thai literature can be seen at every stage of development. The influence of foreign literature on Thai literature has not only created the cornerstone of Thailand's development, but also promoted the creation and development of Thai literature and promoted the evolution of Thai literature. Under the influence of foreign literature, Thai novels and proses have replaced the dominant position of poetry and drama, and become the main genre of Thai literature, making Thai literature develop in a diversified direction. Through a comparative analysis of the main foreign literature that affects the development of Thai literature, that is, Indian literature, Chinese literature and Western literature, the thesis explains the different roles these foreign literatures have played in influencing the development of Thai literature, the main influencing factors and the scope of influence. The thesis also analyzes the respective characteristics of these foreign literatures in influencing the development of Thai literature.

The analysis results show that the influence of Indian literature on Thai literature first reflects the dominant position of Buddhist thought and culture in Thai literature. Under the influence of Indian culture and literary works, a creative mode with poetry and drama as the main literary genre has been formed. Thai writers obtain creative themes from stories such as Indian epics and Buddha's life, and adapt and create literary works with Thai characteristics. The influence of Chinese literature was guided by the ancient translation novel "The Romance of the Three Kingdoms", which formed the translation wave of ancient Chinese romance novels, influenced the literary creation of some Thai writers, and exerted a certain influence on the development and transformation of Thai literature. After that, modern translated novels from the West entered the Thai literary world to warm up. The influence of Western literature occurred in the transition period of Thai literature, that is, the evolution period from ancient literature to modern literature and modern literature. The entry of modern Western translated novels has not only provided Thai readers with novel and diverse literary works, but also promoted the gradual change of Thai writers' creative mode based on poetry and literature, and the emergence of a creative mode based on novel genres. This changed the development direction of Thai literary creation.

Keywords: Thai literature, foreign literature, Influence, Comparative analysis

绪论

泰国文学的发展从发轫阶段，即素可泰时期兰甘亨的“石碑文学”开始就融入了外来文化。兰甘亨石碑的碑文约 1500 字，源于高棉字 13 个，专用字 11 个，巴利文 62 个，纯粹的泰国文字为 319 个，碑文中至少融合了三个国家的文字：泰国的（泰文），柬埔寨的（高棉文）和印度的（巴利文）。在约 1500 字的兰甘亨石碑中以文国为主，石碑的总用字量是 405 个，其中泰文占石碑文总字量的 78.7%，高棉字 13 个占 3.2%，专用字 11 个占 2.71%，巴利文 62 个占 15.3%。然而兰甘亨石碑的碑文不是为文学而做，而是为了记载对当时朝廷活动的记事备忘和颂扬。碑文记述了兰甘亨国王的经历，修建寺庙，供奉佛舍利和素可泰王朝的疆域等。碑文主要歌颂了兰甘亨国王的丰功伟绩。^① 如果说兰甘亨王朝时期的“石碑文学”中反映了外来文字的“影响”，那么到了大城王朝时期，具有代表性的文学作品反映的就是外来文学的影响了。

一、印度文学对泰国文学的影响

在大城王朝时期，印度文学主要以诗歌的形式开始进入泰国文学。从大城王朝、吞武里王朝到曼谷王朝中期，印度文学的影响占据了对泰国文学发展的主要地位。在印度诗歌和戏剧文学的影响下，泰国古代文学的发展也是以诗歌和戏剧为主。

印度诗歌和戏剧的影响主要在两个方面：一是对泰国作家的影响，二是对泰国读者的影响。印度文学诗歌和戏剧是泰国作家进行文学改编、移植和创作的主要源泉。印度文学中的大史诗，如《罗摩衍那》和《摩柯婆罗多》是泰国文人对印度文学进行模仿、改编和移植的主要文学作品。印度的《本生经》是印度的一部佛教寓言故事集，主要讲述佛陀释迦牟尼前生的故事，也是泰国作家进行文学写作的主要故事题材的来源。

例如在诗歌方面，泰国经典诗歌《拉马坚》就是由印度诗歌《罗摩衍那》改编而来，并不断被泰国历代多个国王和宫廷作家文人所改编。《拉玛坚》是由印度史诗罗摩衍那派生出来的泰国史诗，也被改编为泰国的戏剧。除了《拉马坚》外，由探马堤贝王子写的《帕玛莱堪奎》也是脱胎于古印度巴利文写成的《摩洛哥经》。泰国本土的诗歌《帕罗长诗》是在民间基础上创作的，包括众多民间作家和艺术家的智慧。但在语言方面，《帕罗长诗》中除了包含大量古代泰语词汇，也有一些外来语如高棉文、巴利文、梵语。在文化方面，《帕罗长诗》中体现了各种宗教的交织与结合，在诗中反映了佛教、印度教、原始宗教（巫师）等思想内容。

在印度文学的影响下，泰国作家改编移植了不少印度文学作品，也创作成大量的泰国文学作品和不少戏剧。从泰国文学发展的脉络来看，可以说没有印度文学为泰国文学发展提供的资源如体裁和题材，也就没有泰国文学的发展。印度文学对泰国文学的影响主要反映在泰国作家对印度

^① 栾文华：《泰国文学史》，1998 年 3 月第 1 版，第 4 页

文学的改编、移植和创作方面。泰国作家从印度文学那里学习了诗歌的写作，学习了诗歌中不同的格律，学习了戏剧歌舞。

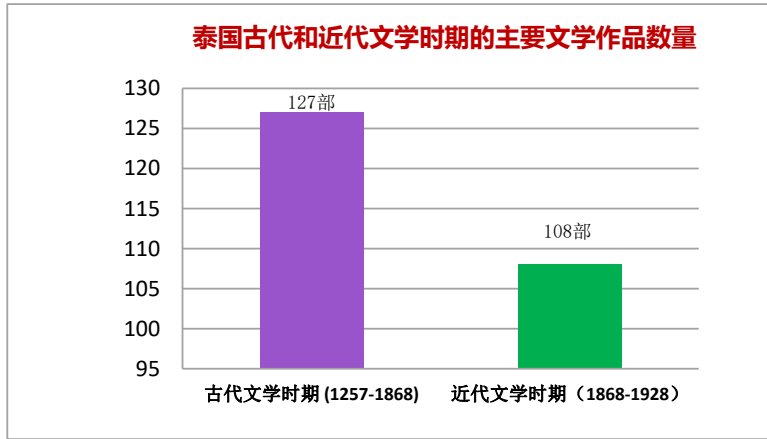

图 1 泰国古代和近代文学时期的主要文学作品数量

资料数据来源：栾文华：《泰国文学史》，社会科学文献出版社，1998年3月第1版

泰国作家在对印度文学作品的改编和移植的过程中逐渐有了自己的创作。泰国作家通过对印度文学作品的翻译，把印度文学本土化，在语言描述上和词汇运用上与泰国文化相融合，为泰国文学的发展打下了基础，由此泰国作家创作出了大批自己的文学作品。图表 1 和图 2 中显示了在古代文学时期和近代文学时期，在印度文学的影响下，以宫廷文人和作家为主导，引领了泰国古代文学，所以也成为宫廷文学。

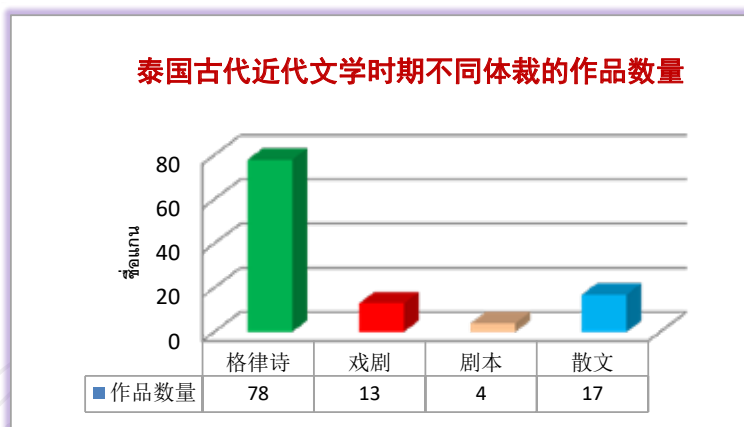

图 2 泰国古代近代文学时期不同体裁的作品数量

资料数据来源：栾文华：《泰国文学史》，社会科学文献出版社，1998年3月第1版

印度文学对泰国古代文学的影响主要有三个特点：

——**影响的全面性**：印度文学从体裁和题材方面全面影响了泰国古代文学在诗歌、戏剧、记行诗和散文等方面的改编、移植、模仿和创作，囊括了泰国古代文学中的全部体裁和大部分题材。

——**影响的长期性**：印度文学在泰国文学起步阶段就开始发生影响作用，从吞武里王朝时期到曼谷王朝中期，约长达 500 多年的时间里影响着泰国古代文学的发展，直到曼谷王朝七世王后才逐渐被西方文学的主要影响所代替，印度文学被说成是泰国文学的妈妈是有道理的。

——**影响的深入性**：自从印度佛教传入泰国，在兰甘亨王朝时期泰国有了统一的语言后，泰国在文化和语言上都浸润在印度文化之中，深深地受到佛教的熏陶。泰国对佛教的接受，对佛祖的崇拜，使泰国在文学上更容易，更直接，更深入和更广泛地接受和融合充满佛教色彩的印度文学，使印度文学成为推动和促进泰国古代文学发展的动力和资源。例如，从被多次改编的《拉马坚》到探马堤贝王子写的《帕玛莱堪奎》，再从《大世词》到泰国本土的诗歌《帕罗长诗》，都浸润着印度文化的甘露，为泰国文学的发展提供了丰富的创作源泉和灵感。

二、中国文学对泰国文学的影响

中国文学对泰国文学的影响与印度文学的影响不一样。与印度文学相比，中国文学对泰国文学的影响有以下几个异同点：

1. 进入泰国都要经过翻译阶段

与印度文学一样，中国文学进入泰国都要经过翻译的阶段。对印度文学主要是要把印度的摩揭陀文和巴利文先翻译成泰文，然后对翻译成泰文的印度文学作品的内容进行修改和润色。如泰国最早的《佛本生经》是用摩揭陀^①文（巴利文）写的。在大城王朝时期 1482 年（佛历 2025 年）由戴莱洛迦纳（德来洛加纳）国王召集文人学士集体翻译而成。然后由国王本人参与领导翻译校订，故称为《钦定佛本生经》（《大世词》）。它是第一次将泰国所有的律诗体融为一体，为后代诗歌创作规定了范例。^②由于《大世词》比较难懂，它是一行巴利文，一行翻译成的泰文，不易听懂，也不连贯。当时帕昭松探国王下令再编一部讲述佛祖前世故事的经典，于是又出现一部《大世赋》。在内容上《大世词》与《大世赋》差不多，都取材于《本生经》^③它不是一行巴利文一行泰文的排列，改变成一段巴利文，一段泰文的形式，易于不懂巴利文的善男信女理解文中的内容。^④

而中国文学进入泰国也是要经过先把中文翻译成泰文，然后再对初次翻译的泰文进行修改和润色。如对中国古代小说《三国演义》的翻译。中国古典文学名著《三国演义》是在 1802 年被译成了泰文，当年一世王委托著名诗人昭披耶帕康组成两个翻译班子，一个负责翻译《三国演义》，一个

① 摩揭陀：摩揭陀（Magadha kingdom），是古代中印度王国，佛陀时代印度四大国之一。

② 段立生：《泰国通史》（第二章 一、钦定佛本生经），上海社会科学出版社，2014。

③ 《本生经》是印度的一部佛教寓言故事集，约产生于公元前三世纪，是用古印度的一种方言巴利语撰写的，主要讲述佛陀释迦牟尼前生的故事。百度百科，<https://baike.baidu.com/item/本生经/6619390?fr=aladdin>

④ 栾文华：《泰国文学史》，1998 年 3 月第 1 版，第 17-18 页。

负责翻译《说汉》。由于没有精通中泰双语的文学翻译人员，于是先让精通中文但粗通泰文的中国人口译《三国演义》，然后由泰人作家对其进行笔头修改润色。原版的《三国演义》通过先口译，再笔译，有取舍，有加工的过程，变成了一本通过中泰翻译而浓缩的、精简的《三国》。泰国版的《三国》在翻译人员的共同努力下展现在泰国读者的面前，也成了泰国文学发展中的一部分。^①

在泰国古代文学时期，不论是翻译印度文学作品还翻译中国文学作品，翻译工作不像如今那样主要是一名译者或两三个译者，而是有一个翻译团队。集体翻译外来文学作品也是泰国古代文学早期的一个特点。

2. 中国文学进入泰国的时间比印度文学晚

在泰国古代和近代文学时期，印度文学对泰国文学的影响是全面的、长期的、起着主导地位。早在大城王朝时期（1350-1767）就进入了泰国文学，而中国文学进入泰国文学是在曼谷一世王时期（1782-1809），比印度文学至少晚了 400 多年。中国文学被翻译成泰文，在曼谷王朝时期与不同王朝的国王对中国古代文学的态度而定。如一世王、二世王喜欢文学，对中国古代演义小说感兴趣，翻译了不少中国古代小说。三世王对文学不感兴趣，对佛教情有独钟，停止了对中国文学作品的翻译。到了四世王、五世王和六世王时期，中国古代小说受到青睐，不少中国古代小说被翻译成了泰文。中国文学进入泰国文学市场是有阶段性的，不像印度文学是连贯的，从泰国文学发轫时期就进入了泰国文学。然而，在 1932 年 6 月 24 日泰国发生军人政变，推翻封建的君主体制，建立君主立宪制后，即在泰国现当代文学时期，中国文学作品是否能进入泰国读者市场，与生态环境和泰国政府对中国的政治态度有关。然而，在印度文学进入泰国文学的生态环境中，在读者市场和政治因素方面没有产生什么障碍。

3. 对泰国文学影响的局部性

由于宗教、文化、语言和传统等生态环境关系，印度文学对泰国文学的影响远远大于中国文学对泰国文学的影响。比如印度文学对泰国文学的影响是全面的，从文学体裁到题材，从诗歌到戏剧，从游记到散文，印度文学的影响无所不在。而中国古代小说进入泰国文坛后，只是小说的体裁和小说中对人物刻画和描写手法对一些泰国作家的文学创作具有一定的影响。

4. 对泰国读者影响大于对泰国作者的影响

印度文学不仅在文学体裁和题材方面影响了泰国文人的文学创作，而且也极大地影响着泰国读者的阅读情趣。在泰国古代文学时期，泰国文学主要以诗歌这种体裁为主，另外还有戏剧、散文和记行诗，但小说这种体裁并没有进入泰国古代文学创作中。虽然当时翻译了不少中国古代演义小说，但并没有影响到当时的作家采用小说这种体裁的文学创作形式。只是在泰国一些古代文学和现代文学的作品中借鉴了《三国》中一些人物形象和一些描写手法，对其它文学创作方面的影响不大。反倒是小说这种体裁创作出的中国古代演义精彩和生动的故事，对泰国读者产生了较大的影响，受到泰国读者的喜爱。在泰国读者市场方面，除了中国古代小说受到了泰国读者的喜

^① 栾文华：《泰国文学史》，1998 年 3 月第 1 版，第 56-59 页。

爱外，在泰国现当代文学时期，翻译成泰文的鲁迅的作品，武侠小说和反映中国现代社会和文化的作品，也在不同时期、对不同年龄层的泰国读者都产生了不同的影响。

三、西方文学对泰国文学的影响

泰国文学进入现当代时期后，西方文学取代了印度文学对泰国文学影响的主导地位。西方文学之所以能够取代印度文学主要有两个主要原因：

一是资本主义发展迅速，西方国家的先进科技和文化让曼谷四世王、五世王和六世王看到泰国封建王朝的落后，认识到国家需要改革，对外开放。学习西方国家先进的管理和文化成为了他们的共识。即“四世王倡导学习西方，五世王进行改革，六世王继往开来”。在文学领域国王亲自翻译西方文学作品，开放留学生到西方学习，为泰国文学从古代文学向近代文学和现代文学的转型开创了局面，奠定了基础。

二是随着历史的演进，时代的进步和文学的发展，泰国古代文学已经走到了历史的转折点。从曼谷四世王开始的对外开放政策，为泰国向西方开放打开了一扇门，也为泰国培养了一批来自民间的以英语为主的翻译人才。在宫廷文学翻译人员退出泰国主要翻译领域后，民间翻译人员担当了西方文学作品的主要翻译工作。大量西方文学作品被翻译成泰文，就像当年泰国古代文学时期，印度文学被翻译成泰文一样，不仅影响了泰国作家的文学创作，也影响了泰国读者的阅读审美。正是由于大量西方文学作品被翻译成泰文，让泰国作家看到了小说这种体裁对文学创作的活力和对人物形象描写和刻画的发挥潜力，从而改变了以诗歌体裁为主的文学创作模式，以小说体裁为主的文学创作模式逐渐成为泰国文学近代文学和现代文学的主要文学体裁。

泰国作家通过对西方小说的模仿、借鉴和融合，各种小说的题材如雨后春笋般地进入了泰国读者市场，最终完成了泰国从古代文学向现代文学的转变，泰国文学从此进入了一个新的文学时代。1886年五世王时期，泰国作家功姆奎皮期巴里察模模仿英国短篇小说写成了泰国第一篇短篇小说《莎奴的回忆》。三十余年后，约1913-1914年间，泰国第一篇短篇小说问世。泰国出版了第一部长篇小说《并非仇敌》，作者是奎维腊沙巴里瓦（克鲁连），有意思的是这是一部对泰国第一部西方翻译长篇小说《仇敌》的反其意的戏作。

（一）西方文学与印度文学对泰国文学影响的异同

西方文学和印度文学一样都对泰国文学产生了全面的影响，即在总体上奠定或改变了泰国文学的创作体裁。所不同的是印度文学从一开始就奠定了泰国文学以诗歌这种体裁为主的创作模式，而西方文学的进入改变了印度文学以诗歌为主的模式，以小说为主的文学创作模式取代了以诗歌为主的文学创作模式。

在泰国文学发展的历史过程中，印度文学奠定了泰国文学的发展道路，以诗歌文学为主引领了泰国古代文学的发展。西方文学的进入，改变了泰国文学的发展道路，以小说文学推动了泰国现代文学的发展。在泰国文学的发展中，小说取代诗的文学主导地位在泰国文学史上具有里程碑的意义。

小说成为了泰国文学的主要体裁标志着泰国古代文学的结束，一个新的文学时代的来临和开始。这就是小说这种文学创作形式从此成为了泰国文学创作的主要体裁，与世界文学的发展同步。

(二) 西方文学与中国文学对泰国文学影响的异同

在泰国文学历史上，并不是西方文学的小说体裁第一次被翻译成泰文。早在曼谷一世王时期中国古代演义小说就已经被翻译成了泰文。中国古代演义小说以《三国演义》为代表，不仅走进了泰国版的《三国》，也促进了曼谷王朝初期和中期对中国古代演义小说的翻译，约 36 部中国古代文学作品被翻译成泰文。中国古代小说新颖的体裁，生动的故事，不同的文化背景吸引了泰国读者对中国古代演义小说的喜爱。但是对中国古代演义小说的翻译并没有像西方小说被翻译成泰文那样改变了泰国古代文学的发展方向 and 创作模式。诗歌文学依然是泰国古代文学体裁的主流，泰国作家并没有因中国古代小说的进入而改变以诗歌体裁作为文学创作的主要模式。但为什么西方翻译小说的进入却改变了泰国文学创作的主体，而中国文学的进入却没有呢？其主要原因有两个方面：一是影响泰国文学发展的客观环境不同，二是在不同的文学时期，泰国作家和读者对中泰翻译小说影响的反映不同。

1. 对泰国文学发展产生不同影响的客观环境

在中国古代翻译小说进入泰国文学的时候，正值泰国古代诗歌文学发展的上升期。中国古代小说被翻译成泰文在当时产生的影响主要有两个方面：

一、当时曼谷一世王看中《三国演义》并不是它的文学价值，而是它的思想价值。小说中反映的“忠君”思想和“仁义”精神，正是一世王为了维护其统治的需要。一世王的意图与其说翻译《三国演义》主要是给泰国作家和普通读者看的，不如说更是给一世王统治下的文武百官看的。

二、文学的发展有其自身的发展规律和特点。由于《三国演义》本身的文学价值，精彩的故事情节，宏大的战争场面，鲜明的人物形象，给诗歌文学一统天下的泰国古代文学送来一股不同文学体裁的新风，因为作品翻译需要符合泰国文化语言习惯，产生了泰国版的《三国》，受到泰国读者喜爱，在泰国读者市场上掀起了一股《三国》热。《三国》对广大泰国读者的影响大于对文武百官的影响，文学作品魅力的影响大于政治思想需要的考量。

由于当时泰国古代文学正处在繁荣发展时期，中国古代小说进入泰文文坛并不具备改变泰国文学创作模式的客观条件。当时文学的客观环境是：一方面是处在上升期的泰国诗歌文学，另一方面是处在被翻译阅读赏阅期的中国古代小说文学。显然在泰国古代文学发展的上升期，虽然有中国古代翻译小说的进入，但只是作为泰国文学发展中的一个“陪伴”，丰富了泰国的读者阅读市场，为泰国读者打开了一扇了解中国历史和文化的窗口，让泰国读者通过这个窗口看到了中国古代小说的魅力，人物描写和刻画的精到，故事情节的跌宕起伏，以及战场上的神机妙算与刀光剑影。在曼谷一世王到六世王时期，虽然有近 36 部中国古代小说被翻译成泰文，还出现过《三国》热和“三国体”对泰国读者和部分泰国作家在创作上产生过影响，但由于当时历史环境和文学转型的客观条件不成熟，尽管有不少中国古代文学作品被翻译成泰文，但也不可能从整体上改变对泰国古代文学以诗歌为主导的文学模式。

与中国古代翻译小说进入泰国文学的历史时期不同，西方文学作品，主要是小说被大量翻译到泰国的时期正是泰国古代文学的转型期。曼谷王朝通过四世王、五世王和六世王对西方的开放和学习，对泰国的政体、经济和教育等方面进行了一些改革，不仅如此，也在文学领域接受了西方的思想和文化。在曼谷王朝中期一些国王亲自翻译了一些西方文学作品，为西方文学作品进入泰国文坛起了主导作用。在泰国古代文学后期，古代文学逐渐失去了发展动力，除了诗歌和戏剧文学外，泰国作家似乎没有再从印度文学中学习更多的文学体裁，特别是小说这种体裁，造成泰国古代文学缺乏新的文学作品。泰国古代文学很难再有新的发展，对人物的描写和刻画被限制在各种格律之中，使文学创作处于萎靡不振的状态。在文学创作上作家要想有更自由的发挥和对人物形象的深入描写与心理刻画，需要有新的体裁来补充，需要用更接地气的文学体裁来写大众文学。泰国古代文学已经走到了历史的转折点，这预示着泰国文学旧时代即将结束，新的时代即将到来。

泰国古代文学的转型与泰国王室起到的主要作用是分不开的。曼谷王朝从四世王到六世王与时俱进，在新的历史时期对封建王朝体制进行了一些改革，不仅促进了泰国政治体制和经济体制的部分改革，而且也推动了泰国文学的转型和演变。到了曼谷王朝六世王以后，泰国开始了从古代文学—近代文学—现代文学的转变。这个泰国文学历史发展的重要时期，不仅为西方翻译小说大量进入泰国文坛和读者市场提供了客观环境，也为泰国古代文学从诗歌文学向小说文学的转型准备了条件。由于中国古代翻译小说进入泰国古代文学时期不具备以上客观环境和条件，中国古代小说被翻译成泰文不可能对泰国文学体裁的转变产生决定性的和整体的影响。而西方现代翻译小说进入泰国文学之际，正是泰国文学的转型期，即泰国近代文学时期。这一时期不仅泰国古代文学很难按以前的文学模式继续发展，而且泰国作家也很难再沿用古代文学诗歌体裁的模式进行新的文学创作。这时，泰国文学和泰国作家都需要有新的发展方向和模式。西方大量翻译小说的进入从客观上和主观上为泰国文学的转型和文学创作体裁的转变提供了环境和条件。这就是在西方现代翻译小说和中国古代翻译小说在不同时期进入泰国文学，而对泰国古代文学产生不同影响的主要原因。

2. 泰国作家和读者对中国和西方翻译小说影响的不同反映

中国古代翻译小说和西方现代翻译小说分别进入泰国文坛，不仅有对泰国文学的发展产生不同的影响，而且也有对泰国作家和读者产生不同的影响。

(一) 对作者的影响方面

1. 中国古代翻译小说的影响

中国古代翻译小说对泰国作者的影响规模是小范围的，影响的作者是少部分的，对作者的创作主要是在人物形象的刻画和描写方面。在中国古代翻译小说的影响方面是以中国古典小说《三国演义》为代表。比如《三国演义》中对不同人物性格的描写，君臣关系，孝道忠义等对泰国文学中故事的创作上有不同程度的影响。最有代表性的是顺吞蒲的长诗《帕阿派玛尼》。作品借鉴和吸收了不少中国古代文学作品的描写手法和对人物性格的塑造。受到泰国版的“三国体”的影响，一些泰国作家又对泰国版的《三国》进行了改编和重译。有些泰国作家模仿“三国体”撰写

以泰国历史为题材的作品，如 1928 年出版的《哥沙立》。泰国著名作家克立·巴莫不满《三国》中褒刘贬曹，就写了一本褒曹的“三国”，书名为《永恒的宰相——曹操》，也称《资本家版三国》。泰国著名作家雅可也写了一本《乞丐版三国》。泰国另一位作家乃温惠写了《咖啡馆版三国》，以及銓探玛皮莫用格伦素帕诗体写了《三国》中《吕布戏貂蝉》的故事。另外，中国古代小说《三国演义》被翻译成泰国版的《三国》后，在 20 世纪 40-60 年代，又有一些泰国作家取材于《三国》中的人物和故事，创作了《三国》题材的作品。如《怜人版三国》、《评论版三国》、《三国内幕》、《终身总理曹操》和《孟获》等^①。

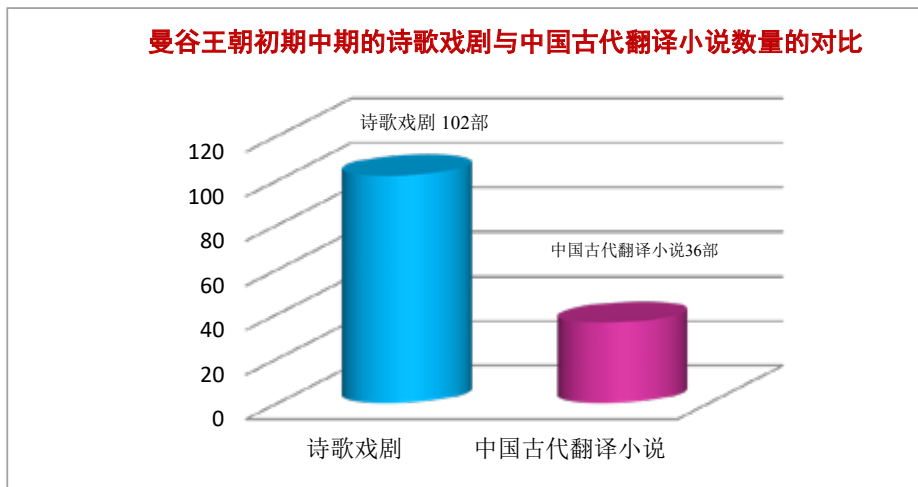

图 3 曼谷王朝初期和中期诗歌戏剧与中国古代翻译小说数量的对比

资料数据来源：栾文华：《泰国文学史》，社会科学文献出版社，1998 年 3 月第 1 版

随着泰国版《三国》的传播，中国古代小说《三国演义》中的故事也成为了泰国戏曲和说唱文学作品中的题材。如《献帝出游》、《吕布除董卓》、《周瑜决策取荆州》、《周瑜吐血》、《貂蝉诱董卓》等剧本相继问世。1893-1919 年泰国作家还从《三国》和《五代》中取材，把其中的故事改编成舞剧剧本《周瑜设计取荆州》和《沙密后效忠广因王》等。1915 年-1918 年泰国歌剧盛行，泰国作家取材《三国》改编成《董卓迷貂蝉》、《貂蝉诱董卓》和《刘备结亲》等剧本^②。

从中我们可以看到，尽管中国古代翻译小说对泰国文学的影响不是全面的，但其影响是深远的，在泰国文学发展史上具有开创性的意义。小说这种文学创作体裁因《三国演义》被翻译成泰文，第一次进入了泰国文学，在一定程度上为泰国文学转型期进行了预热，对后来西方现代翻译小说进入泰国文坛，最终导致了泰国古代文学从诗歌为主的创作模式向以小说体裁为主的创作模式的改变，从而也促进了泰国从宫廷文学向大众文学的改变。

① 王晓新：中国古典小说的翻译对泰国文学发展的影响（硕士论文），北京语言文化大学 2002 年

② 王晓新：中国古典小说的翻译对泰国文学发展的影响（硕士论文），北京语言文化大学 2002 年

2. 西方现代翻译小说的影响

西方现代翻译小说对泰国作家的影响是整体的和全面的。这是因为西方现代翻译小说进入泰国文学的时期，正处于泰国古代文学的转型期，泰国文学从上到下都开始逐渐接受西方现代翻译小说这种体裁。西方现代翻译小说故事新鲜，题材多样，描写手法新颖，对泰国读者有很大的吸引力。相反对题材老旧的诗歌作品泰国读者开始失去了兴趣。面对读者市场的反应，泰国作家再按照过去诗歌文学的模式创作文学作品，已经开始失去读者市场。于是泰国作家开始尝试用小说这种体裁进行文学创作。他们模仿、借鉴和融合西方小说的创作手法，用反映大众社会的题材撰写了很多泰国小说，使泰国小说逐渐成为了泰国文学的主要体裁，主导了泰国文学的发展，成为了泰国文学发展的主流，推动了泰国古代文学的转型。

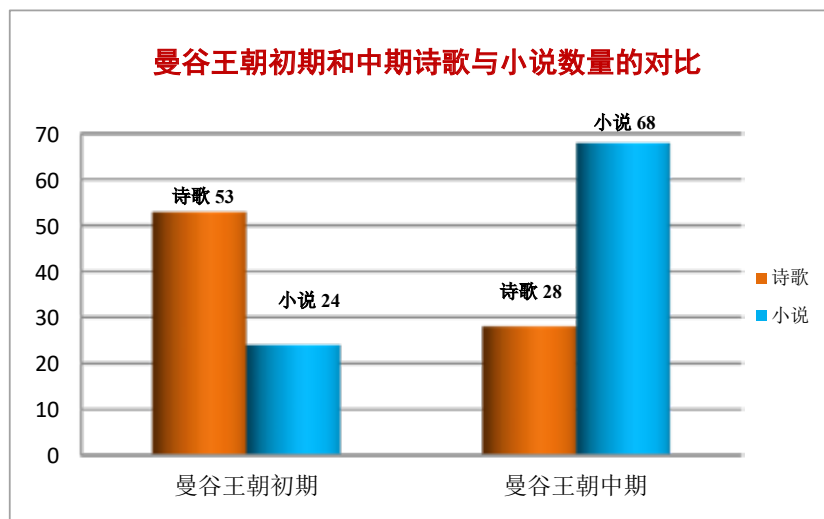

图 4 曼谷王朝初期和中期诗歌与小说数量的对比

资料来源：栾文华：《泰国文学史》，社会科学文献出版社，1998年3月第1版

(二) 对读者的影响方面

泰国读者对中国古代翻译小说的喜爱是从看了翻译的《三国演义》开始的。《三国》热的现象是一种读者反应。从读者的视角来分析，读者可以分为不同的种类，在这里可以分为权势型与普通型读者。一世王和朝廷官员属于前者，而一般的读者属于后者。一世王对《三国》的影响是自上而下的，起主导作用。没有一世王对《三国演义》喜爱和推动，就不会开启对中国古典小说《三国演义》的翻译工作。普通读者对《三国》的影响是自下而上的。泰国版的《三国》翻译出版发行后，受到广大读者的喜爱，掀起了《三国》热，导致在一世王主导对《三国演义》的翻译后，在曼谷二世王、四世王、五世王和六世王时期，相继约有三十多部中国古代小说被翻译成泰文，以满足泰国读者对中国古代小说的喜爱。与中国古代翻译小说对泰国读者的影响不同，西方现代翻译小说对泰国读者的影响要广泛和深入。这主要是因为随着历史的发展，泰国文学已经从古代文学的繁荣期到了衰退期，开始通过近代文学的过渡向现代文学转型。促进和推动泰国文学

的转型的文学动力就是大量西方现代小说被翻译成泰文，不仅改变了泰国作家文学创作的体裁，也影响了泰国读者的阅读情趣。

通过对比中国古代翻译小说与西方现代翻译小说的题材，我们可以看到在小说的题材方面，中国古代翻译小说的题材主要集中在战争演义方面，比较单一，反映的主要是帝王将相的故事，以及个别神怪的故事，如《西游记》。而西方现代翻译小说的题材就广泛得多了，如有家庭小说，冒险小说，侦探小说，科学小说，历史小说和诙谐小说等，反映了现代社会的方方面面，体现了文学创作的现实主义和浪漫主义手法。从表 1 中我们可以看到中国古代翻译小说与西方现代翻译小说在题材方面的比较情况。

表 1 中国古代翻译小说与西方现代翻译小说题材比较

小说题材内容		中国古代翻小说	西方现代翻译小说
1	战争演义	√	
2	神怪故事	√	
3	家庭问题		√
4	冒险小说		√
5	生活小说		√
6	侦探小说		√
7	诙谐小说		√
8	科学小说		√
9	历史惊险小说		√

资料来源：栾文华：《泰国文学史》，社会科学文献出版社，1998年3月第1版

随着大量西方文学翻译作品进入泰国文坛。西方翻译文学不仅打开了泰国读者的眼界，也让作家看到了小说这个与诗歌不同的文学体裁的魅力。泰国广大读者对西方现代翻译小说的青睐和接受，反过来促进了泰国作家对小说创作的热情和动力。泰国作家模仿、借鉴西方小说的创作手法，写出了不少反映泰国社会各种题材的小说。这些小说受到了泰国读者的喜爱，逐渐完成了泰国文学从以诗歌为主的创作模式向以小说为主的创作模式的转型，于是小说这种体裁如雨后春笋般地出现在泰国现代文学的文坛上和读者的市场中。

四、综合分析多国文学对泰国文学的影响

总的来说，对泰国文学产生影响的外国文学不仅有印度文学，中国文学，西方文学，还有高棉文学和爪哇文学等。这些外国文学对泰国文学的影响的大小不同，各有其特点。归纳外国文学对泰国文学的影响特点的分析，可以使我们比较清楚地看到外国文学对泰国文学影响的总体情况。

(一) 印度文学的影响

印度文学对泰国文学的影响首先体现了佛教思想和文化在泰国文学中的统领地位。泰国文学接受了印度文学也就接受了佛教思想和文化，接受了印度文学中的史诗，以及以诗歌戏剧为主要的文学体裁，并从印度史诗和佛本生的故事中获得不同的题材。泰国文学从印度文学中吸取不少素材，改编和创作出了很多符合泰国传统文化和民情的爱情故事。泰国古代文学中的不少作品出自泰国宫廷作家之手，作品的故事趋于宫廷化和爱情化，所以泰国古代文学也被视为是宫廷文学。泰国一些朝代的国王热爱文学，亲自改编、翻译和创作了很多文学作品，主导和推动了泰国文学的发展。印度文学对泰国文学的影响是全面的、广泛的、长期的和深入的，从思想上、宗教上和文学模式上对泰国文学起到了主导作用。可以说没有印度文学的影响就没有泰国文学。这也就是把印度文化称为泰国文化的母亲的原因。

(二) 中国文学的影响

中国文学对泰国文学的影响是继印度文学之后。中国古代文学进入泰国文坛不像印度文学那样，对整个泰国文学的体裁、题材和创作模式起主导作用。中国文学对泰国文学的影响以曼谷一世王主导的对《三国演义》的翻译为一个典型标志。在一世王的主导下通过泰国翻译者从口译到笔译，把原版的中国古典小说《三国演义》进行改编和精简，变成了泰国版的《三国》，以通俗易懂，符合泰国语言习惯的“三国体”在泰国传播，大受泰国读者的欢迎，出现了“三国热”的现象。

中国古代翻译小说以《三国演义》为先导，以中国古代演义小说为主要题材，在继曼谷王朝一世王后，陆续被翻译成泰文，形成了中国古代演义小说的翻译潮。中国文学以小说这种体裁进入了泰国文学，为以诗歌、戏剧文学为主要体裁的泰国文坛注入了新颖的文学体裁和人物刻画和别具一格的情节，影响了部分泰国作家的文学创作，在其作品中借鉴和模仿《三国》中人物形象和小说的描写手法，创作出一些受中国古代小说影响的文学作品。中国古代翻译小说不仅影响了部分泰国作家，也影响了不少泰国读者。与印度文学不同，中国古代文学对泰国文学的影响总体上是局部的、短期的，主要反映在对读者的阅读审美方面。小说这种体裁也没有在整体上触动泰国古代文学以诗歌戏剧为主导的文学创作模式。在泰国古代文学上升期和繁荣期，小说体裁虽然进入了泰国文坛，但在客观环境和主观意识上还不具备让泰国古代文学创作模式的整体转型。中国古代小说在泰国古代文学早期就进入了泰国文坛，尽管没有在整体上改变泰国古代文学作家以诗歌为主要创作体裁的模式，但小说这种体裁在人物描写，语言描写，心理描写和人物形象刻画等方面的特点，显示了小说这种体裁在文学创作方面的优势，为泰国文学的发展和转型产生了一定的影响，也为之后西方现代翻译小说进入泰国文坛进行了预热。

(三) 西方文学的影响

西方文学的影响发生在泰国文学的转型期，泰国古代文学的发展从上升期进入了下降期，开始从古代文学向近代文学和现代文学演变。西方现代翻译文学体现了西方现代文学开放的多元的创作思想和创作手法，其文学作品广泛和深入地反映了现实社会的方方面面。西方现代文学思潮产生于19世纪末20世纪初。到了20世纪西方文学出现了许多文学流派，主要包括象征主义、表现主义、

未来主义、超现实主义、意识流小说等十多种文学流派，这些流派的现代主义文学思想植根于 20 世纪的社会现实。西方文学在在第一次世界大战之后产生了广泛深远的影响。西方自十九世纪开始的现代主义文学的主要特点是反传统的，反在内容上和艺术手法上与传统西方文学有着极大的不同，具有现代意识。这些反映西方现代主义思想使西方文学中出现了多种不同的小说流派。

这个时期也是泰国传统文学开始发生演变的时期。从曼谷四世王开始，历届王朝在不同程度上开启了对西方文化的开放，对封建君主体制的部分改革。西方现代翻译小说能够大量进入泰国文学市场与泰国王朝的改革开放是分不开的。翻译到泰国的西方文学作品以小说散文为主，作品的题材大众化和多元化。西方现代翻译小说的进入，不仅给泰国读者提供了新颖、多样、刺激、诙谐的故事，也促进了泰国作家逐渐改变以诗歌文学为主的创作模式，开始了小说的创作，推动了泰国文学从古代文学向现代文学的演变。泰国文学转型后出现不少颇有成就的现代文学家和优秀的文学作品。如被誉为泰国现代文学的奠基人西巫拉帕，其代表作有长篇小说《向前看》；获得东盟文学奖的查·勾吉迪的作品《判决》；具有政治家和作家身份的克立·巴莫，其代表作有长篇小说《四朝代》和短篇小说《断臂村》等。另外还有反映泰国政治社会的政见小说家尼米蒙空·荣，其代表作有《理想国》，以及揭露社会黑暗的小说家社尼·绍瓦蓬，其代表作是《魔鬼》。除了男性作家外，还涌现出一批杰出的女作家。如反映家庭问题的女作家多迈索，被称为泰国社会的一面镜子，代表作有《她的敌人》，还有素婉妮·素坤泰的《甘医生》，以及通俗小说家高·素朗卡娘的《风尘少女》等。

西方现代翻译小说对泰国文学的影响是全面的和长期的，被翻译作的品是多样的，数量是大量的，翻译的作品大部分是西方二、三流的通俗作品。如果说印度文学的进入从一开始就决定了泰国文学走上以诗歌文学为主导的发展道路，中国文学的进入让小说这种体裁第一次出现在泰国文坛，那么西方文学的进入逐渐开始转变了泰国文学的发展方向，使泰国文学走上了以小说文学为主导的发展道路。

(四) 周边国家的影响

周边国家的文学对泰国文学发展的影响也是不可忽视的。特别是在泰国文学发展早期。如曼谷王朝一世王时期的宫内剧《伊璠》来自爪哇文学。起源于大城王朝后期巴洛果国王的两位公主根据爪哇同一民间故事创作了两个舞剧剧本。恭吞公主写的剧本名叫《达朗》，俗称《大伊璠》，蒙胡公主写的剧本叫《伊璠》，俗称《小伊璠》。两个剧本情节相似，具体内容细节不一样。《达朗》的脉络不如《伊璠》清楚，读者更喜欢《伊璠》。^① 同一时期，还有一个宫内剧是取材于印度史诗《罗摩衍那》被改编成了泰国的宫内剧《拉马坚》。《伊璠》与《拉马坚》不同，不是来自印度文学，而是来自印度尼西亚的爪哇文学。最早这个剧本来自大城王朝，在大城王朝后期开始演出，历经吞武里王朝和曼谷王朝。在曼谷一世王的主持下对《伊璠》重新收集、整理、补遗和重新创作。但曼谷二世王认为还不够好，有重新整理、补遗、修改和加工，重新创作了《伊璠》，使其比较完整，诗句也比较优美，节奏可以与舞姿融为一体。^② 曼谷二世王时期，《拉马坚》和《伊璠》改编、

① 栾文华：《泰国文学史》，1998年3月第1版，第50页

② 栾文华：《泰国文学史》，1998年3月第1版，第78页

整理和创作的成功和进一步完善，成为这一时期宫内剧繁荣一个标志。除了爪哇文学外，泰国文学还吸收了高棉文学和马来民间故事，如曼谷五世王时期的《佛城游记》记述，游历柬埔寨吴哥窟的经历。以及剧本《马来土著小黑人》取材马来土著小黑人卡郎讲的故事等。

结论

在泰国文学的发展中从古代文学到近代文学，从近代文学过渡到现代文学，再进入到当代文学，每个发展阶段都能看到外国文学对泰国文学的影响。外国文学对泰国文学的影响不仅打造了泰国发展的基石，也促进了泰国文学的创作发展，推动了泰国文学的演变。在外国文学的影响下，泰国小说散文取代了诗歌戏曲的主导地位，成为泰国文学的主要体裁，使泰国文学向多元化的方向发展。本文通过对影响泰国文学发展的主要外国文学，即印度文学、中国文学和西方文学的比较分析，说明这些外国文学在影响泰国文学发展中起到的不同作用，主要影响因素和影响范围。论文还分析了这些外国文学在影响泰国文学发展方面各自的特点。

分析成果表明：印度文学对泰国文学的影响首先体现了佛教思想和文化在泰国文学中的主导地位。在印度文化和文学作品的影响下，形成了以诗歌戏剧为主要的文学体裁的创作模式，泰国作家从印度史诗和佛本生等故事中获取创作题材，改编和创作出具有泰国特色的文学作品。中国文学的影响是以古代翻译小说《三国演义》为先导，形成了中国古代演义小说的翻译潮，影响了部分泰国作家的文学创作，为泰国文学的发展和转型产生了一定的影响，也为之后西方现代翻译小说进入泰国文坛进行了预热。西方文学的影响发生在泰国文学的转型期，即从古代文学向近代文学和现代文学的演变时期。西方现代翻译小说的进入，不仅给泰国读者提供了新颖、多样的文学作品，也促进了泰国作家逐渐改变了以诗歌文学为主要的创作模式，出现了以小说体裁为主的创作模式，从整体上改变了泰国文学创作的发展方向。

参考文献

- 阿瑜陀耶王朝：人文社科，<http://www.baiven.com/baike/224/279109.html> [EB/OL]. [2020-6-1].
- 百度百科：<https://baike.baidu.com/item/吞武里王朝/8491273?fr=aladdin>, [EB/OL] [2020-03-28].
- 段立生. 泰国通史[M]. 上海社会科学出版社 2014.
- 栾文华. 泰国文学史[M]. 1998.
- (泰) 罗敏慧. 中国现代文学在泰国流传之研究[D]. 华侨大学, 2010.
- 联邦德国]H. R. 姚斯. [美]R. C. 霍拉勃著、周宁、金元浦译. 接受美学与接受理论[M]. 中的《出版者前言》. 辽宁省人民出版社, 1987.
- 裴晓睿. 印度诗学对泰国诗学和文学的影响[J]. 南亚研究. 2007(2).
- 王晓新. 中国古典小说的翻译对泰国文学发展的影响[D]. 北京语言文化大学 2002.

(泰) 徐佩玲. 中国现代文学对泰国之影响研究[D]. 山东大学, 2014.

余定邦, 陈树森著. 中泰关系史[M]. 中华书局出版. 2009(1).

	Name and Surname (姓名): ZHAO PING
	Highest Education (最高学历): Ph. D.
	University or Agency (任职院校或单位): Huachiew Chalermprakiet University
	Field of Expertise (专业领域): - Business Administration - Chinese Modern and Contemporary Literature
	Address (地址): College of Chinese Studies ,18/18 Bangna-Trad Road. K. m. 18 Bangplee District, Samprakarm, Thailand

中国籍90后海归企业人才的主观幸福感、经验开放性、行为型文化智商与动机型文化智商的关系

The relationship between returned post-90s Chinese business talents' Subjective well-being, Openness to Experience, Behavioral CQ and Motivational CQ

周怡彬

CHOU I-WEN

全职讲师，国际商务系，中国东盟国际学院，博仁大学

Full-Time Lecturer of Department of International Business, Chinese International College, Dhurakij Pundit University

E-mail: i-wen.cho@dpu.ac.th, loveba7.cc@gmail.com

Received: 23 March 2022 / Revised: 13 May 2022 / Accepted: 18 May 2022

摘要

本研究旨在探究四个变项-主观幸福感、经验开放性、行为型文化智商与动机型文化智商的关系，结论能给予中国政府对于90后的海归人才上留才策略以及企业对于海归人才的人力资源管理应用上参考。本研究发放问卷给103位留泰学成归国的企业人员；应用SPSS 25.0与Process 3.5 版本的 Model 6 进行 Bootstrap 中介效应统计分析，得出(1)员工经验开放性越高，透过越高的动机型文化智商，其主观幸福感也越高，因此，动机型文化智商具部分中介效用；(2)员工动机型文化智商越高，其主观幸福感越高；(3)员工经验开放性越高，其主观幸福感也越高；(4)员工的经验开放性越高，其动机型文化智商越高；(5)行为型文化智商对经验开放性与主观幸福感的中介效用不成立；(6)行为型文化智商与动机型文化智商在经验开放性与主观幸福感的关系产生的双中介效用不成立。

关键词：经验开放性；动机型文化智商；归国企业人员；主观幸福感

ABSTRACT

It is crucial to foster Cultural Intelligence within the human resource management of a global organization. However, there are no scholars in Thailand to explore the relationship between Openness of Experience, CQ, and SWB of Chinese return business talents. Therefore, this study aims to explore these four variables and give a reference for the Chinese government and human resource department to do the strategy of retaining overseas returnees. This study distributed a questionnaire to 103 Chinese corporate employees who have finished studying and returned from Thailand. The Model 6 of SPSS 25.0 and Process 3.5 was used to conduct the statistical analysis.

The results came out: 1. Motivational CQ has partial mediating effect on the relationship between openness to experience and subjective well-being; 2. Motivational CQ and Subjective well-being is significantly positively correlated to each other ; 3. Openness to experience is significantly positively correlated to subjective well-being ; 4. Openness to experience has a significant positive impact on motivational cultural intelligence ; 5. Behavioral cultural intelligence has no mediating effect on the relationship between openness to experience and subjective well-being. 6. Behavioral cultural intelligence and motivational cultural intelligence have no mediating effects of the relationship between the openness to experience and subjective well-being.

Keywords: Openness to experience, Motivational CQ, Chinese returned talents, Subjective well-being

一、研究背景和目的

全球化的时代，外派人员与国际留学生的人数逐年增加，因此，不论是留学生或是企业人员面临的跨文化冲击日渐明显，以往的研究大多呈现于跨文化沟通或是文化适应，而文化智商一词从2003年起受到重视，文化智商是个体在陌生的文化或是环境中是否能游刃有余来适应新环境(Earley & Ang, 2003)，之后的研究证实文化智商越高代表文化适应状况越良好。随著企业持续在全球环境中运营，文化智商将成为企业的人员业务与管理中不可或缺的特质，因此，本研究认为有研究文化智商的必要性。

根据天下杂志 2020 年的报导(数据源: <https://www.cw.com.tw/article/5107258>)，在 2000 年到 2019 年间，约有 620 万中国学生到海外留学，日前约有 400 万人回到中国，成为“海归”，从 2001 年约 14% 的学生海归，2019 年，只有 58 万人回到中国；疫情期间，2020 年 1 月到 9 月，约有 80 万学生归国，达到“新海归”时代，此外，Carnevale and Hatak (2020) 指出 COVID-19 为“New Reality” (新实况) 时期，疫情期间带来新的机会和威胁，因此，企业需要对新现实时期保持关注，为中国企业人员适时调整福利。此外，中国企业必须考虑企业人员的留职意愿，研究指出留职意愿和中国企业人员幸福感受到显著正向关系，因此，本研究探讨企业人员的主观幸福感具有研究贡献性。

中国政府开始搭建中泰关系的桥梁，赴泰留学的中国学生日益增多，根据笔者的教书经验，约有四间学校，分别是华侨崇圣大学、格乐大学、博仁大学和泰国乐德纳可信皇家理工大学 (RMUTR) 国际学程，培育了数千数万的中国毕业生，其大多回中国发展；此外，基于笔者留泰超过五年的观察并带领过超过 100 位中国企业实习生的经验，企业实习生大多约有五成会选择留在原公司。

建教合作(大学与企业)的比例也日渐增多；然而，中国留学生在泰国大学的商学院就读后，大多选择返回中国就业，仅有少数学生留在泰国工作；而大多数的中国留学生，在留学归国后，具备四年的跨文化经验，能有效应用其跨文化经验带入职场；为了探讨海归文化者智商和职场幸福感的关系，本研究将文化智商纳入研究，希望得出的结果能给中国的企业在对于“海归”人才的人力资源管理应用。

文化智商(CQ)指的是一个多维结构概念(multidimensional construct)，涉及因种族、民族、国籍差异而产生的跨文化互动的情况(Ang et al., 2007, p.336)。文化智商分为四个维度，分别是元认知、认

知型、行为型、动机型 (Earley & Ang, 2003), 学者 Anglim and Horwood (2020) 指出在疫情间, 人格特质仍然是影响个体幸福感的主要因子, 然而并非所有人格特质都能与文化智商相关, 像是 Ang, Van Dyne, and Koh (2006) 针对五大人格与文化智商的研究, 证实仅有经验开放性和所有的文化智商四个维度呈显著关系。

学者 Earley and Mosakowski (2004) 在 Harvard Business Review (2004, p.7) 指出文化智商可以透过后天培养的, 学者归纳出先自我评估自身的优势和劣势当作起点, 弱点经由培训达到改善, 再来透过上述的训练达到提升, 透过组织培训能给予个人支持, 后续需重新评估个体在新环境中所需的技能是否具备。

综观所述, 经验开放性高的企业人员, 能有效适应新的环境; 文化智商一词大多应用在国际企业的外派人员或是跨国组织的企业人员上, 文章指出四项文化智商维度中, 仅有行为型与动机型文化智商会影响企业人才的幸福感, 然而在泰国与中国的学术界关于在泰留学归国的归国的中国企业人员的文化智商研究不足, 且目前泰国尚未有学者针对中国籍海归人才的经验开放性人格与主观幸福感、行为型文化智商与动机型文化智商的关系进行研究; 因此, 本研究旨在探讨行为型文化智商与动机型文化智商与幸福感的关系。

90 后的求职者在选择工作和留任意愿和上一代的考虑点不同, 如何让新生代人才能有效回流中国, 本研究认为是当务之急, 因此, 本研究欲补足此缺口, 旨在探讨动机型文化智商和行为型文化智商对于经验开放性和主观幸福感的中介作用, 期望透过确认这四个变量的关系, 贡献相关新知识, 填补理论上的缺口, 使变项关系架构更完整, 并给中国企业归纳出实质的结论和建议, 进而于实务界管理者, 能有应用之价值。

综观所述, 本研究目的如下:

- 1) 确认从泰留学归国的中国企业人才的经验开放性人格与主观幸福感的关系中, 动机型文化智商是否存在中介效果。
- 2) 验证从泰留学归国的中国企业人才经验开放性人格与主观幸福感, 行为型文化智商中介是否存在中介效果。
- 3) 探讨从泰留学归国的中国企业人才经验开放性人格与主观幸福感、行为型文化智商与动机型文化智商的关系。
- 4) 归纳出主要影响在从泰留学归国人才的主观幸福感的因素, 以提高中国企业人才的职场主观幸福感, 以吸引“海归”人才回流中国。
- 5) 期望透过确认这四个变量的关系, 贡献相关新知识, 填补理论上的缺口, 给中国企业归纳出实质的结论和建议, 进而于实务界管理者, 能有应用之价值。

本研究结果能给企业在组织心理学和人力资源领域上参考与评估, 进而给企业在海外归国的企业人才管理政策或是在中国广纳海外归国征才政策上产生应用之价值。

二、文献探讨

(一) 经验开放性

根据 Guilford (1959)的研究, 人格呈现了一个人的独特模式(pattern)或特征, 即个体与众不同的持久(lasting)且独特(special)特征。人格特质意味著一致性(consistency)和稳定性(stability), 个人的行为将反映该人的人格特征(Costa & McCrae, 1992)。而大五人格(Big five personality) 发表于的 NEO PI-R 量表, 其中 NEO 分别代表神经质、外向性和开放经验性(Costa & McCrae, 1992)。

人格特质最常使用的是大五人格特质(BIG FIVE), 这五大人格特质包含经验开放性、外向性、宜人性、尽责性和神经质 (Costa & McCrae, 1992); 综观了学者 Costa and McCrae (1992)、Costa Jr, McCrae, and Kay (1995)和 Pervin, Cervone, and John (2005)论点和定义, 本研究定义个人人格特质是稳定且持久的, 一个人的人格通常和他人有所差异, 本研究将神经质、外向性、经验开放性人格的特征统整如下:

1. 神经质: 高度神经质的人易引起心理压力, 具有不切实际的想法、过度的要求
2. 外向性: 高度者充满活力、喜欢运动、喜欢刺激和冒险
3. 经验开放性: 高度经验开放性者, 较理解一个人的积极经验 (proactive experience)、个人宽容 (personal tolerance)和对陌生情况(unfamiliar situations)的探索。高度经验开放性者较喜欢抽象思维, 并且兴趣广泛。

此外, 学者 Morizot (2014) 指出这五个人格特质分别包含了多个特征: 像经验开放性是指个体在的好奇心、幻想、对艺术和美的欣赏以及社会态度上的人格特质体现; 而学者 Shen (2003)将 NEO (NEO-PI-R) 人格特质量表的特征中的开放性的意涵进行阐述, 开放性细刻面(facet)包含具幻想(Fantasy)、美感(Aesthetics)、情感(Feelings)、行动(Actions)、概念(Ideas)与价值观(Values)。

因此, 本研究根据 Morizot (2014)所提出的经验开放性的概念, 将高度经验开放性的中国企业人员定义为个体具有好奇心、高度幻想、以及高度对艺术和美的欣赏以及社会态度的体现。

(二) 行为型文化智商与动机型文化智商

Hunter and Schmidt (2000)定义智力为一种能力, 偶后学者将跨文化适应的能力称为文化智商 (Cultural Intelligence, CQ), 文化智商一词正式发表于 Earley and Ang (2003)的文章中, 学者将之定义为个体是否能够理解并适应不同文化的能力, 文化智商越高代表面对新文化的适应能力高。

当个体与不同文化背景者互动与交往时, 四项文化智商分别代表不同的能力; 本研究归纳学者们的定义(Ang et al., 2007; Chou, 2021)如下:

1. 认知型文化智力为: 个人从不同文化中经验中获得的经济、法律、社会系统的规范和知识。
2. 策略认知型文化智力: 为基于认知型文化智商, 而产生的高阶心理过程, 例如个体针对文化规范和知识进行规划、控制和修订, 是一种内化的思维过程, 能适时调整规范和知识。
3. 行为型文化智力: 能够使用适当口语或非口语之能力。
4. 动机型文化智力为 个人具有高度注意力、活力或兴趣和来自不同文化背景的人互动的能力。

本研究根据笔者(Chou, 2020, 2021)及 Ghonsooly & Shalchy (2013)提出的定义; 将行为型文化智力定义为和来自不同文化背景的人互动时, 个人会采取适当的口语, 例如: 言辞、或非口语(声调、手势或表情)来应对的能力; 动机型文化智力定义为和来自不同文化背景的人互动时, 具有高度兴趣且能视情况调整互动的能力。

(三) 主观幸福感

主观幸福感是一种主观感受, 主观幸福感由个体所感受的积极(正面)影响和消极(负面)影响的情感成分来评估。积极(正面)影响的情感反映了人们在生活中经历的愉快的总和 (amount); 而消极(负面)影响的情感反正不愉快感觉的总和 (Schimmack, 2008)。综观所述, 本研究归纳出主观幸福感具有以下三点特性:

1. 主观性: 个人用自己主观标准来评估自己的幸福指数。
2. 稳定性: 个人基于长期情感表现和对生活满意度来衡量自己的幸福指数。
3. 全面性: 个人对情绪评价和认知判断进行综合评价。

因此, 本研究根据 Schimmack (2008)的定义, 将主观幸福感定义为个体用自己主观标准, 对于长期的正负向情感和生活感受的综合评价, 正向情绪越多代表越幸福, 反之则越不幸福。

(四) 假说推论: 经验开放性、行为型文化智商、动机型文化智商与主观幸福感

学者 Ang et al. (2006)指出经验开放性显著影响文化智力的四个维度, 之后学者也证实文化智力对于文化适应以及幸福感占总解释量的 4%, 其中行为型文化智商、动机型文化智商对主观幸福感的呈显著影响 (Ang et al., 2007); 且学者针对四项文化智商彼此的关系进行分析, 得出动机型文化智商和行为型文化智商呈显著正向关系, 即为高动机型文化智商者具有高度行为型文化智商的倾向, 因此, 当个体有兴趣了解新的文化的差异时, 他们很可能会调整自己的行为以便适应文化差异(Gooden, Creque, & Chin-Loy, 2017), 因此, 本研究提出假设 1 到假设 4 如下:

H1 (假设 1): 行为型文化智商在中国企业人员的经验开放性人格与主观幸福感的呈具有中介效果。

H2 (假设 2): 动机型文化智商在中国企业人员的经验开放性人格与主观幸福感的呈具有中介效果。

H3 (假设 3): 动机型文化智商和行为型文化智商在中国企业人员的经验开放性人格与行为型文化智商的关系具有中介效果。

H4 (假设 4): 中国企业人员的经验开放性人格对主观幸福感呈显著正向关系。

基于假设 1 到假设 4, 本研究理论模型如下图 1:

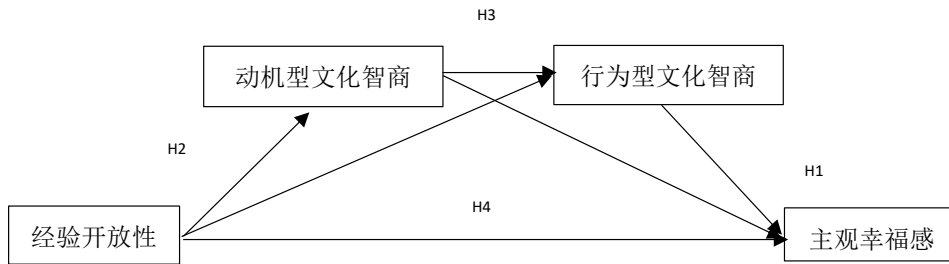

图 1：研究架构图

三、研究方法

(一) 样本与抽样

问卷收集部分，本研究中采用量性(问卷法)进行资料搜集与分析；本研究采用立意抽样法，为确保其具有两年以上的在泰国的跨文化交流经验，本研究选定符合本研究条件的企业人员进行研究，共 103 名从泰国留学回国的 90 后企业人才。

(二) 问卷设计

人格特质量表，根据学者们 Teng, Tseng, Li, and Yu (2011)所发展出的繁体版人格特质量表，留下经验开放性(题目以“你认为你是...”开头，内容包含：点子多的、有智慧的、缺乏想象力的(R)、具鉴赏力的、聪颖的、有哲学气息的、有深度的、缺乏创意的(R)，标示(R)题项为反向题)。

文化智力量表，根据学者(Ang, Van Dyne, Koh, & Ng, 2004)的所发展出的文化智力量表，将动机型文化智商与行为型文化智商共十题题项，翻译成中文。

主观幸福感量表，引用学者 Lu and Lin (2003)的十题量表。题目包含我从来没有过喜悦兴奋的感觉我有时感到喜悦兴奋、我常常感到喜悦兴奋、我随时都感到喜悦兴奋等题。

四、研究结果

(一) 人口统计信息

参与者为 103 位本科毕业且归国在中国企业的员工，其大多在人资部门与营销部门工作。

(二) Hayes 3.5版本统计分析

关于信效度，本研究采用SPSS25.0测试信效度，得出符合组合信度值（CR）应为0.6以上，而平均解释变量（AVE）须大于0.5以上的标准 (Fornell & Larcker, 1981)，以 Bartlett 球形检验确定本研究量表符合因子分析的条件 (Kaiser, 1974)，因此，本研究问卷达到良好的信效度。

关于资料分析部分，本研究采用 Andrew F. Hayes (Hayes, 2017)发表的 PROCESS 3.5 版本与 SPSS 25.0 版本进行统计分析。本研究结果呈现如下表 1 与表 2。置信区间通常以“95% CI”显示，“95% CI”代表可达到百分之九十五涵盖实际值的机会。

表 1. 直接效果回归分析结果

Variable	Motivational CQ (M1)					Subjective Well-Being (Y)				
	Beta	SE	T	P	95%CI	Beta	SE	T	P	95%CI
Openness to Experience	.3442	.0527	6.538	.000	.2398— .4487	.241	.07	3.248	.0016	.094 — .387
Motivational CQ						.464	.15	3.001	.0034	.157— .771
Behavior CQ						.104	.13	.826	.4108	— .146 — .353
R			.545					.648		
R-square			.297					.420		
F			42.745					23.92		
	Behavior CQ (M2)									
Openness to Experience	.0449	.0588	.763	.447	-.072— .161					
Motivational CQ	.8059	.0931	8.658	.000	.621— .991					
R			.735							
R-square			.54							
F			58.889							

表 2. 间接效果回归分析结果

Indirect effect	Effect	SE	BootLLCI	BootULCI		
Openness to Experience → Motivational CQ → SWB	.1598	.0724	.0271	.3128		
Openness to Experience → Behavior CQ → SWB	.0047	.0131	-.0219	.0339		
Openness to Experience → Motivational CQ → Behavior CQ → SWB	.0288	.0374	-.0499	.1008		
Direct effect	Effect	SE	t	p	LLCI	ULCI
Openness to Experience → SWB	.2405	.0740	3.2484	.0016	.0936	.3874

由表 1 与表 2 得出如下：

- 1) 在经验开放性与主观幸福感关系中，动机型文化智商具部分中介效用 (Effect=.1598，SE=.0724)，95%的置信区间 [.0271，.3128]；
- 2) 动机型文化智商对主观幸福感呈显著正向相关(Beta=.464， $p=.0034$ ，SE=.15)；经验开放性对主观幸福感呈显著正向相关 (Effect =.2405， $p=.0016$ ，SE=.074) ；
- 3) 经验开放性对动机型文化智商呈显著正向影响(Beta=.344， $p=.000$ ，SE=.052)；
- 4) 行为型文化智商对经验开放性与主观幸福感的中介效用不成立(Effect=.0288，SE=.0374)，95%CI = [-.0499，-.1008]；
- 5) 行为型文化智商与动机型文化智商在经验开放性与主观幸福感的产生的双中介效用不成立 (Effect=.0288，SE=.0374) ，95%CI = [-.0499，.1008]

将假设 1 到 假设 4 的结果梳理于下表 3.

表 3. 假设 1 到 假设 4 的结果

假设	结果
假设 1 行为型文化智商在中国企业人员的经验开放性人格与主观幸福感的具有中介效果。	拒绝
假设 2 动机型文化智商在中国企业人员的经验开放性人格与主观幸福感的具有中介效果。	成立
假设 3 动机型文化智商和行为型文化智商在中国企业人员的经验开放性人格与行为型文化智商的关系具有中介效果。	拒绝
假设 4 中国企业人员的经验开放性人格对主观幸福感呈显著正向关系。	成立

五、结论与建议

根据本研究的结果，动机型文化智商与经验开放性有助于主观幸福感提升，若具有高动机型文化智商，在跨文化背景与不同文化的人的互动情境下，因对不同文化知识(包括经济、法律、政治等)的学习与了解程度较高且平时会注意和异文化相关的议题，进而对于适应不同文化环境较具信心，且有较高的意愿迎接新环境带来的挑战，因此，归国后在适应过程中，高动机型文化智商企业员工能以较高的动机理解人际关系；在跨文化问题的发生的前期，能有效理解不同文化的知识，进而降低跨文化冲击；且在跨文化交流的后期，高动机性文化智能者能有效处理新文化带来的挑战与冲突。此结果再度验证过去的研究结论，即高动机文化智商和幸福感与跨文化适应具有显著正向关系，增加该变项运用于预测中国企业人员主观幸福感的可信度。

此外，高度经验开放性者具有高度好奇心、幻想、对艺术和美的欣赏以及对社会态度较开放，即高度经验开放性者普遍具有高度动机型文化智商，而其幸福感也越高，因此，中国多国企业在面临须选人外派或进行跨文化部门沟通时，须参考本研究结论，找寻兼具高开放性和高动机型文化智商之归国人才；总观所述，本研究以既有变项模型作延伸，加入了新变量，以确认经验开放性、行为型文化智商与动机型文化智商与幸福感的理论的建构，为中国学术界带来新学术知识。

因此，中国企业针对中低阶中国企业人员或员工，应设计一套符合企业的发展策略的培训。此外，需营造出适当的跨文化职场软硬件环境，像是鼓励及支持企业人员进行跨文化部门交流，公司从中协调并给予协助，进而使中国企业人员树立和跨文化冲突时能勇于接受挑战的个人新价值观；企业亦需要提供高社会模仿力或是礼仪传承的培训和教导，让中国企业人员在跨文化背景实践下更能发挥文化智商，并在外来正式投入职场后能直接胜任外派或是跨文化背景下的工作，成为因应国际化时代下的人才。

本研究结果能应用于实务界，企业在选才上可以此当作标准，在选择外派人才时可以本研究架构与建议为标竿，在中国广纳留学归国人才的政策上能参考本研究结论。因而降低企业的选才与育才上的偏误，亦降低外派的失败率，从而能降低企业无谓成本的支出代价；对于中国而言，能参照本研究结论，增强当局对于留泰海归人才的适当培育与留才政策。

参考文献

- Ang, S., Van Dyne, L., & Koh, C. (2006). Personality correlates of the four-factor model of cultural intelligence. *Group & organization management, 31*(1), 100-123.
- Ang, S., Van Dyne, L., Koh, C., & Ng, K. (2004). *The measurement of cultural intelligence*. Paper presented at the academy of management meetings symposium on cultural intelligence in the 21st century, New Orleans, LA.
- Ang, S., Van Dyne, L., Koh, C., Ng, K. Y., Templer, K. J., Tay, C., & Chandrasekar, N. A. (2007). Cultural intelligence: Its measurement and effects on cultural judgment and decision making, cultural adaptation and task performance. *Management and organization review, 3*(3), 335-371.
- Anglim, J., & Horwood, S. (2020). Effect of the COVID-19 Pandemic and Big Five Personality on Subjective and Psychological Well-Being. *Social Psychological and Personality Science, 1948550620983047*.
- Carnevale, J. B., & Hatak, I. (2020). Employee adjustment and well-being in the era of COVID-19: Implications for human resource management. *Journal of Business Research, 116*, 183-187.
- Chou, I.-W. (2020). The Effect Of Behavioral Cultural Intelligence, personality, And Academic Performance On Perceived well-being Among International Chinese College students In Thailand. *Chinese Journal of Social Science and Management, 4*(2), 126-136.
- Chou, I.-W. (2021). Thai-Chinese Cultural Differences: An Empirical Study on How Cultural Intelligence and Gender May Affect the Subjective Well-Being of Chinese Students Enrolled at Thai Universities. *AJMI-ASEAN Journal of Management and Innovation, 8*(1), 98-116.
- Costa Jr, P. T., McCrae, R. R., & Kay, G. G. (1995). Persons, places, and personality: Career assessment using the Revised NEO Personality Inventory. *Journal of Career Assessment, 3*(2), 123-139.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). Normal personality assessment in clinical practice: The NEO Personality Inventory. *Psychological assessment, 4*(1), 5.
- Earley, P. C., & Ang, S. (2003). Cultural intelligence: Individual interactions across cultures.
- Earley, P. C., & Mosakowski, E. (2004). Cultural intelligence. *Harvard business review, 82*(10), 139-146.
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of marketing research, 18*(1), 39-50.

- Gooden, D. J., Creque, C. A., & Chin-Loy, C. (2017). The impact of metacognitive, cognitive and motivational cultural intelligence on behavioral cultural intelligence. *International Business & Economics Research Journal (IBER)*, 16(3), 223-230.
- Guilford, J. (1959). Personality McGraw-Hill book Company. *Inc: New York*.
- Hayes, A. F. (2017). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*: Guilford publications.
- Hunter, J. E., & Schmidt, F. L. (2000). Fixed effects vs. random effects meta-analysis models: Implications for cumulative research knowledge. *International Journal of selection and assessment*, 8(4), 275-292.
- Kaiser, H. F. (1974). An index of factorial simplicity. *Psychometrika*, 39(1), 31-36.
- Lu, L., & Lin, Y. (2003). Academic achievement and self-concept: Chinese and Japanese adolescents. *Fu Jen Studies: Science and Engineering*, 37(1), 43-62.
- Morizot, J. (2014). Construct validity of adolescents' self-reported big five personality traits: Importance of conceptual breadth and initial validation of a short measure. *Assessment*, 21(5), 580-606.
- Pervin, L. A., Cervone, D., & John, O. P. (2005). *Persönlichkeitstheorien*: Reinhardt München.
- Schimmack, U. (2008). The structure of subjective well-being. *The science of subjective well-being*, 54, 97-123.
- Shen, T. Y. (2003). *Validity of the Five-Factor Model of Personality in Predicting Sales Performance of Life Insurance Salespeople: Cross-cultural Inspection of the NEO-PI-R and Empirical Exploration of Interpersonal Traits*. ((Unpublished doctoral dissertation)). Chiao Tung University R.O.C.
- Teng, C., Tseng, H., Li, I., & Yu, C. (2011). International English Big-Five mini-markers: Development of the traditional Chinese version. *Journal of Management*, 28(6), 579-600.

	Name and Surname (姓名): Chou I-Wen (Chloe)
	Highest Education (最高学历): Kasetsart University, Doctoral Candidate
	University or Agency (任职院校或单位): Department of International Business, Chinese International College, Dhurakij Pundit University
	Field of Expertise (专业领域): - Applied linguistics - Management
	Address (地址): 110/1-4 Pracha Chuen Rd, Thung Song Hong, Lak Si, Bangkok 10210

清莱皇家大学 IIP 项目小学一年级汉语教材模板编写调查研究

INVESTIGATION AND STUDY ON THE CONTENT OF CHINESE TEXTBOOK FOR THE GRADE 1 OF PRIMARY SCHOOL OF THE INTERNATIONAL INTERNSHIP PROGRAM OF CHIANG RAI RAJABHAT UNIVERSITY

黄静茹¹

HUANG JINGRU

清莱皇家大学，人文学院

Faculty of humanities, Chiang Rai Rajabhat University

E-mail: 623292566@qq.com

当湘茗²

WANWIRAT TUNGKAWET

清莱皇家大学，人文学院

Faculty of humanities, Chiang Rai Rajabhat University

E-mail: dangxiangming24@gmail.com

Received: 11 April 2022 / Revised: 17 May 2022 / Accepted: 19 May 2022

摘要

本论文研究的主要内容是编写适合泰国清莱府小学一年级学生的汉语教材模板，为了使小学一年级汉语教材模板的内容符合学生的汉语水平，我们首先要根据调查结果，以本土汉语教师对教材的需求为主。考虑到汉语教材内容要规范，所以同时也要参考泰国教育部 2008 年基础课程大纲。另外，在设计编写该教材的过程中，为了使小学一年级的汉语教材模板更有说服力，有针对性的标准，本文也利用刘珣编写教材的“五性”原则，为编写小学一年级汉语教材模板提供理论支撑。最后，为了使小学一年级汉语教材模板更加完善，请专家进行质量评估，然后根据专家建议修改汉语教材。

关键词：清莱皇家大学 IIP 项目；泰国小学一年级学生；汉语教材模板

ABSTRACT

The main content of this paper is to compile a Chinese textbook template suitable for the first grade students of Chiang Rai Rajabhat school in Thailand. In order to make the content of the first grade Chinese textbook template meet the students' Chinese level, we should first focus on the needs of local Chinese teachers for textbooks according to the survey results.

Considering that the content of Chinese textbooks should be standardized, we should also refer to the 2008 basic curriculum outline of the Ministry of education of Thailand. In addition, in the process of designing and compiling the textbook, in order to make the first grade Chinese textbook template more convincing and targeted standards, this paper also uses the "five characteristics" principle of Liu Xun's textbook to provide theoretical support for the preparation of the first grade Chinese textbook template. Finally, in order to make the Chinese textbook template for the first grade of primary school more perfect, experts are invited to evaluate the quality, and then modify the Chinese textbook according to the experts' suggestions.

Keywords: IIP Project of ChiangRai Rajabhat University, First grade student of primary school in Thailand, First grade Chinese textbook template

绪论

一、研究背景和意义

(一) 选题缘由

中泰同为亚洲重要发展中国家，都有着悠久璀璨的历史，两国友好交往源远流长。泰国是东南亚地区最重要的国家之一，曾吸引了大量的中国贫民到泰国谋求生活，到目前为止，海外华人在泰国的数量也是最多的。泰国的华文教育也随着中国移民的进入而发展起来。“泰国汉语教育自 1992 年解禁至今 20 多年，已经顺利完成复苏，并朝着纵深方向发展且颇具成就，已然成为东南亚乃至全世界汉语教育发展的典型之一”（陈艳艺，2014：71）。

对外汉语在泰国的传播起始于华人为教育自己的儿女而创设的私立课堂。发展至今，“泰国的汉语教育从大学延伸拓展至了泰国的中小学当中，汉语已经成为泰国中小学生学习除了英语之外需要学习的第二外语”（陈瑞琳，2019：98）。

International Internship Program（以下简称为 IIP 项目）是泰国清莱皇家大学与外国高校的合作项目，并在 2003 年以来清莱皇家大学培养外国留学生经验的基础上，为促进泰国学生与外国留学生在各方面的交流学习。泰国清莱皇家大学与泰国清莱府、帕天府及帕府各所开设汉语和英语课程的学校合作组建成“中国对外汉语教学专业学生实习实践基地学校”，将国外合作院校培养的汉语国际教育专业的学生分配到各所学校进行教学实习实践工作。以帮助提升外国留学生实践经验，培养具有国际化视野和经历的对外汉语和汉语言本科专业人才。“泰国中小学使用的汉语教材缺乏统一性、连贯性和科学性，是目前泰国中小学汉语教学当中一个突出的问题”（陈瑞琳，2019：98）。

另外根据对 IIP 项目中各合作小学的调查显示，目前在汉语教学中存在着一些问题，包括以下几个方面：1. 每课汉语教材的内容缺乏连贯性 2. 学生用书内容不能引起学生兴趣 3. 汉语教材内容

难易程度不一，不适合学习者 4. 教材中使用的內容不足以进行教学 5. 汉语教材缺乏多样性，多次重复。综上所述，汉语教材的问题导致了教师没有教学的参考和依据，学生没有学习的内容和对象，编写统一规范化教材成为了亟需解决的问题。本论文就这一问题对汉语教师进行调查，以找出适合学生学习的汉语教材内容。

(二) 理论基础

为使小学一年级汉语教材模板的编写更具科学性和说服力，本文将刘珣（2000）在《对外汉语教育学引论》中提出的教材编写与选用原则，结合教材的特点应用于该教材的编写，可以概括为“五性”：针对性、实用性、科学性、趣味性和系统性。

1. 针对性

教材要适合使用对象的特点，最基本的特点是，不同母语、母语文化背景与目的语、目的语文化对比所确定的教学重点不同。此外还包括：学习者的年龄、国别、文化程度特点；学习者学习目的的不同；学习者学习的起点不同；学习时限的不同。

2. 实用性

教材内容要从学习者的需要出发，是学习者进行交际活动所必须的，是在生活中能马上应用的，也是学习者急于要掌握的；语言材料必须要来源于生活、来源于现实，要有真实性；要有利于贯彻精讲多练的原则；要有利于开展交际活动，使教学过程交际化。

3. 趣味性

教材的趣味性与教材的实用性、交际性紧密相关，尤其在初级阶段，要紧密结合学生的生活与交际，使教材的内容正是学习者所需要的；教材内容要反映现实，是学习者所关注的话题；教材内容要逐步加大文化内涵，多方面介绍目的语文化；多样化是形成趣味性的重要因素。

4. 科学性

要教规范、通用的语言；教材内容的组织要符合语言教学的规律；对语言现象（语音、词汇、语法、语义、语用等）的注释要注意准确性，避免造成对学习者的误导；教材内容要反映出学科理论研究的新水平，及时更换陈旧内容。

5. 系统性

教材系统性涉及到很多方面。首先是指教材内容在基本知识介绍和技能训练方面，也就是语音、词汇、语法汉字等语言要素和听、说、读、写言语技能的安排方面，要平衡协调、有一定的章法。学生用书、教师手册、练习本、单元试题各部分要分工合理，相互呼应。纵的方面，初级、中级、高级不同阶段教材要衔接；横的方面，综合技能课与听、说、读、写专项技能课教材要配合。还要考虑图片、幻灯、声、像、电脑辅助教材的提供。从而形成系列的、立体的教材体系。

二、研究范围、目的、主要内容、方法和创新性

(一) 研究范围

在与泰国清莱皇家大学 IIP 项目中合作的清莱府小学中，符合有一年级、非华文学校和汉语为附加课程条件的，共有 12 所学校，分别是：

1.โรงเรียนเด็กดีพิทยาคม	2.โรงเรียนลูกรักเชียงของ	3.โรงเรียนปิยะพรพิทยา (ไทย)
4.โรงเรียนเทศบาล 1 (เวียงเชียงแสน)	5.โรงเรียนอนุบาลแม่สาย (สายศิลปศาสตร์)	6.โรงเรียนบ้านสันทราย
7.โรงเรียนบ้านห้วยไคร้	8.โรงเรียนปูแกง (อินทราราษฎร์อุปถัมภ์)	9.โรงเรียนบ้านเวียงพาน
10.โรงเรียนอนุบาลพญาเม็งราย	11.โรงเรียนเทศบาล 2 บ้านใหม่ (ประกอบราษฎร์วิทยานุกุล)	
12.โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย		

泰国小学一年级汉语教材模板的编写范围首先考虑小学一年级汉语教师对教材的需求，为规范汉语教材模板的内容，还参考了泰国教育部 2008 年基础课程大纲。另外，为了使汉语教材模板更加实用并具有说服力，理论依据以刘珣编写汉语教材的“五性”原则为主。

(二) 研究主要内容

1. 调查清莱皇家大学 IIP 项目合作学校小学一年级汉语教师对教材的需求

使用问卷调查法，初步调查汉语教师对小学一年级汉语教材内容的需求，包括：您希望将汉语教材的每课内容连接起来，具有连贯性、您希望汉语教材的内容有趣，可以吸引学习者，例如比较现代的内容或图片、您希望汉语教材的每课内容按照学习者能够接受的难易程度排序、您希望汉语教材的每课内容按照学习者能够接受的难易程度排序、您希望小学一年级的汉语教材内容涵盖听、说、读、写技能、您希望在汉语教材每单元结尾有对词汇、所学内容和练习的总结。

使用小组访谈记录表，适用于对这 12 所学校汉语教师进行深度调查，内容包括：汉语教材应包含的主题内容、汉语教材应包含的内容（例如本单元末尾的词汇、句子、会话、练习）、想要了解汉语的哪些其他领域（例如中国文化、中国节日、有关中国的常识等）、和其他建议。

2. 编写清莱皇家大学 IIP 项目合作学校小学一年级的汉语教材模板

为了使小学一年级汉语教材模板适合小学生使用，首先根据对本土汉语教师问卷调查和小组访谈的结果确定编写内容。为规范汉语教材模板内容及范围，参考了泰国教育部 2008 年基础课程大纲。同时，为了使汉语教材模板更有针对性和说服力，理论依据为刘珣编写教材的“五性”原则：针对性原则、实用性原则、趣味性原则、科学性原则、系统性原则。本文将这些原则应用于教材的生词、话题、插图等部分（详见研究结果）。汉语教材模板共 6 课：第一课《你好》，第二课《家人》，第三课《年纪》，第四课《动物》，第五课《水果》，第六课《饮料》。每课包含 7 个部分：生词、对话、补充生词、拼音、课文练习、汉字描红、学习中国文化。

3. 小学一年级汉语教材模板质量评估

邀请三位 IIP 项目中的本土小学汉语教师作为专家,根据设计出的汉语教材模板进行质量评估,通过质量评估得分分析汉语教材模板是否有效。

质量评估表分为两部分,第一部分为质量打分表,该部分有 5 个质量等级,如下:

5 = 合适度最高 4 = 合适度很高 3 = 合适度中等 2 = 合适度较低 1 = 不合适

具体质量评估的内容包括三个方面,如下:

评估内容方面可分为: 1. 内容适当,且与教育机构课程一致 2. 汉语课程内容难度适合学习者 3. 课程的内容是按顺序不断跟进的 4. 每一课的内容都有相应的习题,适当且多样化 5. 课程内容是新颖的,可以在日常生活中使用。

评估使用语言方面可分为: 6. 使用的语言正确且适合学习者的年龄 7. 使用的语言能清楚、易懂地表达意思 8. 所用语言符合词汇和语法规则 9. 每课标题所用语言恰当,与内容一致 10. 句子的间距和格式适当并正确。

评估教材设计方面可分为: 11. 每课内容要素完整、恰当 12. 内容很有趣,能够吸引学习者 13. 字体的颜色和大小清晰,易于阅读,适合学习者 14. 每课内容的长度适当 15. 课文配图与课文一致,能够吸引学习者。

第二部分设置为提出建议部分,是为了解汉语教材模板的不足和专家建议,可以从多角度、多层次、客观地分析汉语教材模板的优缺点。最后根据专家建议修改汉语教材模板。

(三) 研究方法

1. 问卷调查法

制作汉语教师对小学一年级汉语教材内容的需求问卷,内容包括个人基本信息、问题、以及其他建议等。调查问卷对 12 所学校的一年级汉语教师进行初步调查,调查问卷采取的是不记名形式,如此也可以更好的减少回答者的顾虑。综合以上信息,做出分析统计,总结出所需内容,设计汉语教材模板。

2. 小组访谈法 (Focus Group Discussion)

小组访谈法 (Focus Group Discussion) 主要是针对 12 学校的本土汉语教师进行深入访谈,了解适合泰国小学一年级学习的汉语教材内容,并详细记录汉语教师对教材的需求。

3. 文献研究法

通过仔细阅读关于编写对外汉语教材的文献资料、研究成果进行归纳总结,汲取他人理论精华,为研究提供借鉴和指导。包括对外汉语教育学引论、泰国教育部 2008 年基础教育大纲、第二语言习得理论等其他相关理论。其中,为了使小学一年级汉语教材模板更有说服力,主要依靠刘珣编写教材的“五性”原则进行设计。

(四) 研究创新性

本人首次就清莱皇家大学 IIP 项目中清莱府非华文小学一年级做调查研究，对小学一年级的汉语老师进行问卷调查，整理归纳汉语教师所需教材内容，根据刘珣编写教材的“五性”原则，设计出小学一年级汉语教材模板，真实反映汉语教学中对汉语教材的根本需求。

三、与本论文有关的国内外研究综述

(一) 国内研究综述

张如梅（2016：93）在《泰国中小学汉语教材本土化编写研究》中讲到，泰国中小学汉语教材的本土化编写应该首先突破前人仅从语言学的角度，以教材编写理论为依据来研究教材编写的局限，突破前人对教材编写功能、属性、内容、语料等方面的微观研究，将本土化国际汉语教材的编写放在包括社会环境、教育环境以及教学环境这样一个宏观整体背景之下来进行系统研究，构建全方位的本土化国际汉语教材编写的理论体系。

杨旒（2014：11）《泰国汉语教学“本土化”研究：教材、教师与交际》在对外汉语教学中教授汉语的基础知识包括四个方面分别是语音、词汇、语法、汉字。如果在编写本土化教材的过程中把这四个要素作为出发点，就能抓住要害。外国人学习汉语最先接触到的就是语音。语音是语言的物质外壳。语音的重要性决定了语音教学是第二语言教学的基础，是掌握听说读写技能和交际能力的前提。

陈颖和冯丽萍（2014：17）在《论语言教学环境对本土教材编写的影响——兼谈泰国中学汉语本土教材的编写》中认为，语言教学环境会影响到语言教学的方式、过程，甚至对教学结果造成影响。汉语作为外语在不同国家、地域推广时，我们也必须认识到当地的教学环境诸要素都会与教学活动发生密切联系和相互作用，作为汉语教学的依据和根本的汉语教材也必然会受到教学环境的影响。

综上所述，在编写汉语教材时要充分考虑教材本土化的需求，符合泰国国情、泰国文化背景，有针对性地设计适合泰国小学生的汉语教材，教学容量要适合泰国本土式教学，选题本土化，贴近学生生活。

关于汉语教材评估方面，参考了赵金铭（1988）《论对外汉语教材评估》中提出了对教材进行科学性评估的必要性，阐述了如何建立客观、公正的评估标准。对于涉及评估标准的一些问题，及如何通过评估寻求教材的创新性突破，他主张从前期准备、可背诵材料、口语研究和文化四个方面进行突破。

(二) 国外研究综述

关于儿童第二语言习得顺序在 Susan Gass 和 Larry Selinker 的《Second Language Acquisition An Introductory Course》（《第二语言习得》）有以下阐述：儿童在内在的普遍机制指引下逐渐为他们

听到的话语构建规则的过程，这些机制使儿童能够就正在习得的语言系统生成某种假设，直到他们接触的语言材料与产出的语言之间的不匹配现象得到解决为止。

所以根据前人研究可知，在设计汉语教材时，要遵循儿童第二语言习得顺序，由简到难，循序渐进地设计教学知识点，不可拔苗助长。

泰国教育部 2008 年基础课程大纲要求，教师必须通过整合学习活动来理解课程和设计课程，使学习者能够发展与其年龄和能力水平相适应的知识、技能和文化价值观。发展目标分为三个方面：语言知识、语言技巧，以及对中国文化的理解，可以简单概括如下：

1. 语言知识

(1) 认识和理解发音。了解汉语拼音基本原则可以作为学习汉语的基础，逐步提高自己的学习水平，直到他们能够流利和自然地发音，包括用声调和中重音来传达特殊含义的发音 词汇可以辨别汉字的音、图、义。

(2) 认识汉字的笔画和笔顺，学习汉字的基本笔画和特殊笔画，了解汉字与词汇的关系。初级应学习大约 200 个汉字，大约 500 个相关的基本词汇。

(3) 认识并会使用语法——认识并理解日常生活中经常使用的单词的功能。

2 语言技巧

语言理解能力和使用技巧流利沟通的能力。按年龄和积累的经验顺序排列：问候、再见、感谢、道歉、恭维、问候、邀请、询问、警告、叙述、解释、描述、表达情感、态度、意见、讨论、互动和讨论。

3. 对中国文化的理解

了解和理解中国文化，能够比较与泰国的异同比如：礼仪、饮食和其他反映了中国的民族和文化的事物。

四、总结内容

教材是教师教和学生学的重要媒介和依据，也是实现教学有效性的重要依据，这就使得教材的存在尤为重要，编写汉语教材不仅要教师好教、学生好学，还要教学好用，更强调教学的实用性。因此，首先调查 IIP 项目合作的学校汉语教师需求，整合调查结果后，以汉语教师需求为主，参考泰国教育部 2008 年基础课程大纲用来规范教材模板内容，依据“五性”原则对小学一年级汉语教材模板进行设计。最后根据三位专家对汉语教材的质量评估结果得出结论，小学一年级汉语教材模板适合一年级学生进行汉语学习。

结论

五、研究结果

(一) 汉语教师需求的结果统计

调查小学一年级汉语教师对汉语教材的需求，统计结果如下：

有关汉语教材内容需求	平均数 (\bar{X})	标准偏差 S. D	程度
1. 您希望将小学一年级汉语教材的每课内容连接起来，具有连贯性。	4.81	3.58	高
2. 您希望小学一年级汉语教材的内容有趣，可以吸引学习者，例如比较新颖的内容或图片。	4.88	3.61	高
3. 您希望小学一年级汉语教材的每课内容按照学习者能够接受的难易程度排序。	4.75	3.54	高
4. 您希望小学一年级的汉语教材内容涵盖听、说、读、写技能。	4.81	3.61	高
5. 您希望在小学一年级汉语教材每单元结尾有对词汇、所学内容和练习的总结。	4.94	3.64	高
合计	4.83	3.6	高

表 1 清莱府小学一年级汉语教师对汉语教材内容需求的统计结果

通过计算平均数和标准偏差，在以上需求中，“希望在小学一年级汉语教材每单元结尾有对词汇、所学内容和练习”这一项内容需求最高，标准偏差值为 3.64，平均值为 4.94。其次，“希望小学一年级汉语教材的内容有趣，可以吸引学习者，例如比较新颖的内容或图片”这一项为第二需求，标准偏差值为 3.61，平均值为 4.88。“希望将小学一年级汉语教材的每课内容连接起来，具有连贯性”和“希望小学一年级的汉语教材内容涵盖听、说、读、写技能”两项为第三需求，标准偏差值分别为 3.58 与 3.61，平均值为 4.81。最后“希望小学一年级汉语教材的每课内容按照学习者能够接受的难易程度排序”为第四需求，标准偏差值为 3.54，平均值为 4.75。

以下位小组访谈的总结内容：

1. 您认为汉语教材中应包含什么主题内容？

根据小组访谈结果，我们可以发现接受访谈的汉语教师建议小学一年级汉语教材的主要内容应有以下内容：

拼音应包括 23 个声母、6 个单韵母。

课文应有简单对话和，课后有基本生词和汉字笔顺。

以及 YCT 一级的 80 个生词（YCT：少儿汉语考试，面向第一语言非汉语的 15 岁以下汉语学习者的国际性考试）。

2. 您认为汉语教材应该包含什么样的内容？例如本单元末尾的词汇、句子、会话、练习？

合作学校的汉语教师希望小学一年级的汉语教材有简单的生词、短语、对话；并且能在汉语教材中加入与课文或生词对应的图片；在课后有练习题。

3. 您还想了解汉语的哪些其他领域？例如中国文化、中国节日、有关中国的常识等？

插入中国的问候方式、中国文化的数字、中国的国宝动物、中国的生活常识、中国文化知识，例如：

动物类：能够代表中国的有龙图腾和活化石熊猫；

数字文化：数字分为吉利与不吉利，8 在中国是大众普遍认为的吉利数字，8 谐音“发”，意为发财。不吉利的数字有 4，4 谐音“死”。

4. 其他建议

课文内容应针对学生的现有水平和学习时限进行编写，要满足学生的交际需要，语言材料要真实、自然，语言与现代社会文化知识点相符合，具有典型性和逻辑性。

拼音、生字、生词、句子等语料的安排要由浅入深，由易到难，体现循序渐进的原则。注意教材内容的覆盖、重现和循环，符合泰国基础课程大纲要求。

教材的版式、装潢、插图颜色要丰富、和谐、生动而富有美感。课后练习应内容丰富，以多种练习形式对所学内容进行巩固。

根据以上数据可以看出，教材要使学生在学习过程中获得的知识更加系统化、规范化，有助于对教材讲解的理解和掌握，并便于学生自习、复习和进行作业。关于编写小学一年级汉语教材模板的过程，我们结合以上的调查结果以及教材编写的“五性”原则，确定了编写的模式，如图所示：

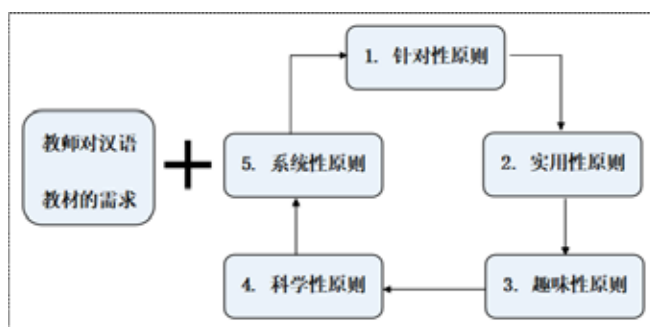

图 1 编写小学一年级汉语教材模板的模式

设计的汉语教材主要内容为六课。分别为第一课《你好》、第二课《家人》、第三课：年纪《年纪》、第四课《动物》、第五课《水果》、第六课《饮料》。课程内容如下图所示：

Lesson	Topic	Page
第一课	你好 (Hello)	1
第二课	家人 (Family)	9
第三课	学校 (School)	18
第四课	动物 (Animals)	24
第五课	水果 (Fruit)	31
第六课	饮料 (Drinks)	38
第七课	生日 (Birthday)	47

图 2 教材目录

在小学一年级汉语教材模板设计的过程中，运用教材编写的“五性”原则对小学一年级的汉语教材模板进行编写。下面对“五性”原则的实际应用展开说明：

1. 针对性原则

针对性原则在编写小学一年级汉语教材模板中运用在学习对象方面、内容的数量分布方面、生词方面等。

考虑到学生为汉语零基础学习者，教材内容不宜太难，要采用简单词汇和对话，围绕学习者的日常生活展开。针对泰国小学一年级的学生水平能力，初级阶段的汉语教材应遵循由易到难、循序渐进的原则。并且泰国 2008 年基础课程大纲有明确规定，小学一年级汉语生词应关于自我、家庭、学校、环境、食品、饮料，总计 50-100 生词。针对泰国一年级小学生汉语学习能力与接受水平一般的情况，每课生词数控制在 10 个以内。在挑选小学一年级的生词部分，我们还根据小组访谈的结果，汉语教师建议生词的选择应参考 YCT（少儿汉语考试）。具体生词如下：

图 3 第二课《家人》生词

图 4 第四课《动物》生词

2. 实用性原则

实用性原则运用于汉语教材资料的选择方面，要求汉语教材中的生词和句子要满足学生的交际需要，语言材料要真实、自然，语言与现代社会文化知识点相符合，具有典型性和逻辑性。该部分的理论依据为编写小学一年级汉语教材模板的实用性原则，要从学习者的角度出发，学习在交际活动中能够马上应用的句式，尽量提供语言环境的说明。

以上要求在汉语教材模板中均有体现，例如：第一课《你好》，课文配图为学校门口发生的对话；第三课《你几岁了》，是在蛋糕店产生的交际行为。

图 5 第一课课文插图

图 6 第三课课文插图

3. 趣味性原则

趣味性原则运用在课文配图、对话配图、练习形式和封面设计等。少儿学习汉语的目的性不是很明确，如果汉语教材编写没有趣味，这些小学生几乎较难坚持下去。

例如在练习设计方面，改变练习单一的形式，听说读写画多方式进行训练。在课后练习方面，设计了多种多样的题型，让学习者对教学内容进行反复练习。课后练习示例如下：

二、看图并填写正确的生词 看图并填写正确的生词 看图并填写正确的生词 看图并填写正确的生词

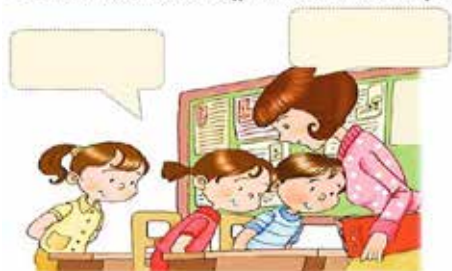

图 7 第一课补充对话练习

一、请选择正确的图片 请选择正确的图片 请选择正确的图片 请选择正确的图片

图 8 第六课图文对比练习

4. 科学性原则

编写教材的科学性原则运用于选择生词的数量方面、汉语拼音的数量方面、教材字体的选择和对话内容的选择等。

教材内容要符合认知规律，对某些重点、难点、交叉点等关键性内容处理要细致严谨，使之既合乎习得规律，也符合教学规律。课程的设置相互衔接，由浅入深，例如：第二课《家人》的生词内容为爸爸、妈妈、哥哥、姐姐，第五课《水果》使用以上词汇造句“妈妈吃西瓜”“哥哥吃什么”。如下图所示：

一、生词 ศัพท์

zhè dì 这地 dì 地 shì 是 shéi 谁 bà ba 爸爸

mā ma 妈妈 mā ma 妈妈 gē ge 哥哥 jiě jie 姐姐

对话

A: 妈妈吃什么?
B: 妈妈吃西瓜。

A: 哥哥吃什么?
B: 哥哥吃山竹。

图9 第二课《家人》生词

图10 第五课《水果》对话

5. 系统性原则

系统性原则主要运用于设计小学一年级汉语教材模板的顺序方面，即内容要坚持一个理念，一个原则，保证教材内容、教学目标、和教学具有统一性。在课程的设置上，均按照如下顺序：生词-对话-补充生词-汉语拼音-课文练习-汉字描红-学习中国文化七个部分。我们将第三课的相关部分呈现如下图：

第三课 年纪

一、生词 ศัพท์

1. 几 2. 岁 3. 了 4. 一
5. 二 6. 三 7. 四 8. 五

二、对话 对话

1. 几岁了?
2. 两岁了。

3. 几岁了?
4. 六岁了。

5. 几岁了?
6. 四岁了。

7. 几岁了?
8. 五岁了。

三、补充生词 补充生词

1 2 3 4
5 6 7 8
9 10

四、拼音乐园 拼音乐园

b p

bò bó tò tò bō pò pò pò

拼音描红 拼音描红

b b b b b b
p p p p p p

五、课文练习 课文练习

一、看一看，填写合适的数字

二、请读拼音

了 岁 几 五 六

三、补充对话

几岁了?
两岁了。

六、汉字描红 汉字描红

10 7 4 3 9

图 11 课程设置顺序

(二) 小学一年级汉语教材质量评估结果统计

在小学一年级汉语教材编写完成后，使用质量评估法从三方面对小学一年级汉语教材模板进行评估，分别为：内容方面、使用语言方面、教材设计方面。

质量评估项目	平均数 (\bar{X})	百分比	标准偏差 S. D	程度
内容方面				
1. 内容适当，且与教育机构课程一致。	4.00	80.00	0.70	高
2. 汉语课程内容难度适合学习者。	4.67	93.33	0.47	最高
3. 课程的内容是按顺序不断跟进的。	5.00	100.00	0.00	最高
4. 每一课的内容都有相应的习题，适当且多样化。	4.00	80.00	0.70	高
5. 课程内容是新颖的，可以在日常生活中使用。	5.00	100.00	0.00	最高
内容总分	4.53	90.66	0.37	最高
使用语言方面				
6. 使用的语言正确且适合学习者的年龄。	4.67	93.33	0.47	最高
7. 使用的语言能清楚、易懂地表达意思。	4.67	93.33	0.47	最高
8. 所用语言符合词汇和语法规则。	4.00	80.00	0.70	高
9. 每课标题所用语言恰当，与内容一致。	4.67	93.33	0.47	最高
10. 句子的间距和格式适当并正确。	4.00	80.00	0.70	高
使用语言的总分	4.40	87.99	0.56	高

质量评估项目	平均数 (\bar{X})	百分比	标准偏差 S. D	程度
教材设计方面				
11. 每课内容要素完整、恰当。	4.00	80.00	0.70	高
12. 内容很有趣，能够吸引学习者。	4.67	93.33	0.47	最高
13. 字体的颜色和大小清晰，易于阅读，适合学习者。	5.00	100.00	0.00	最高
14. 每课内容的长度适当。	5.00	100.00	0.00	最高
15. 课文配图与课文一致，能够吸引学习者。	5.00	100.00	0.00	最高
教材设计的总分	4.73	94.66	0.23	最高

表 2 关于小学一年级汉语教材模板质量评估的结果统计

根据质量评估结果统计，专家认为汉语教材模板适合泰国小学一年级学生使用，以上三方面来看，在教材设计部分评分最高，平均分为 4.73，百分比为 94.66%，标准偏差为 0.23，适合程度为最高，其次内容方面，平均分为 4.53，百分比为 90.66%，标准偏差为 0.37，适合程度为最高。使用语言方面平均分为 4.40，百分比为 87.99%，标准偏差为 0.56，合适程度为高。

从内容的角度看，“课程的内容是不断跟进的”“课程内容是新颖的，可以在日常生活中使用”这两个项目得分最高，平均分为 5.00，百分比为 100%，标准偏差为 0.00，适合程度最高；“汉语课程内容难度适合学习者”这一项平均分为 4.67，百分比为 93.33%，标准偏差为 0.47，适合程度为最高；“内容适当，且与教育机构课程一致”“每一课的内容都有相应的习题”平均分为 4.00，百分比为 80.00%，标准偏差为 0.70，合适度为高。

从使用语言的角度看，“使用的语言正确且适合学习者的年龄”“使用的语言能清楚、易懂地表达意思”“每课标题所用语言恰当，与内容一致”这三项平均分为 4.67，百分比为 93.33%，标准偏差为 0.47，适合程度最高；“所用语言符合词汇和语法规则”“句子的间距和格式适当并正确”这两项平均分为 4.00，百分比为 80.00%，标准偏差值为 0.70，适合程度高。

从教材设计的角度看，“字体颜色和大小清晰，易于阅读，适合学习者”“每课内容的长度适当”“课文配图与课文一致，能够吸引学习者”这三项平均分为 5.00，百分比为 100%，标准偏差为 0.00，合适程度最高；“内容很有趣，能够吸引学习者”平均分为 4.67，百分比为 93.33%，标准偏差为 0.47，合适程度最高；“每课内容要素完整、恰当”平均分为 4.00，百分比为 80.00%，标准偏差为 0.70，合适程度高。

最后根据清莱皇家大学 IIP 项目合作学校的汉语教学专家建议修改小学一年级汉语教材内容，专家建议如下：1. 汉语教材课文语料应贴近生活，部分对话内容与日常用语有出入，根据编写教材的实用性原则，汉语教材的对话要符合日常交际，贴近生活；2. 在汉语拼音方面，要遵循编写教材的科学性原则，符合学生的认知规律；3. 在词汇的选择方面要由简到难，符合循序渐进的认知规律；

4. ใน汉语教材中的“学习中国文化”板块，要补充通俗易懂的中国文化，或中泰两国文化对比，通过图片能直观地理解中国文化；5. 在练习方面，设计要全面、形式简单，符合小学一年级的学习能力；6. 在教材注音方面，专家认为练习题内容中出现的汉字应标注拼音，便于学生学习与理解，若不加注拼音，学生认读会比较困难。

六、继续研究本课题的建议

本文重点研究了与清莱皇家大学合作的 12 所非华文小学的一年级汉语教材模板，以汉语教师对汉语教材的需求为中心，“五性”原则作为理论依据设计教材，基于本次汉语教材编写结果，笔者认为可以继续从以下几个方面继续研究：

1. 本研究的调查范围仅针对于清莱府与清莱皇家大学合作的 12 所非华文小学一年级学生，后续研究可以扩大研究调查范围，使研究对象多样化。
2. 由本研究可见，目前泰国小学汉语教材编写方面还有很大的研究空间，涉及的可以研究的内容也是多种多样，比如：汉语教材语料的选择、中国文化的主题、新颖的教学内容等。
3. 本研究主要以刘珣编写教材的“五性”原则为理论依据编写汉语教材，后续研究可参考更多理论进行编写。
4. 本研究结果是将专家对汉语教材模板的质量评估作为检测依据，后续研究可以使用实验法、前后测试、教师和学生满意度调查等方法，将汉语教材用于实践，评估教材的可行性。

参考文献

- 步昕程. 泰国汉语教材针对性研究——以《体验汉语》和《新实用汉语课本》为例. [D]. 南京师范大学. 2014.
- 陈艳艺. 泰国汉语教材现状及发展研究. [J]. 东南亚纵横. 2014-09: 71-76.
- 陈瑞琳. 近十年来泰国中小学汉语教材研究综述. [J]. 杏苑论坛. 2019: 98-100.
- 陈颖, 冯丽萍. 论语言教学环境对本土教材编写的影响——兼谈泰国中学汉语本土教材的编写. [J]. 云南师范大学学报. 2014: 17-20.
- 刘珣. 对外汉语教育学引论. [M]. 北京: 北京语言大学出版社. 2000, (32).
- 李泉. 论对外汉语教材的针对性. [J]. 世界汉语教材. 2004, (2): 49-57.
- 李泉. 论对外汉语的实用性. [J]. 语言教学与研究. 2007, (3): 28-35.
- 杨旻. 泰国汉语教学“本土化”研究: 教材、教师与交际. [D]. 苏州大学. 2014.
- 张如梅. 泰国中小学汉语教材本土化编写研究. [J]. 大理大学学报. 2016: 92-96.
- 赵梦. 泰国汉语教材本土化的现状与思考. [D]. 华中科技大学. 2015.
- Susan Gass, Larry Selinker. 第二语言习得. [M]. (赵杨 译). 北京: 北京大学出版社. 2011.

Author (1) Information (第一作者信息)

	Name and Surname (姓名): HUANG JINGRU
	Highest Education (最高学历): Master' s Degree
	University or Agency (任职院校或单位): Chiangrai Rajabhat University
	Field of Expertise (专业领域): Teaching Chinese to Speakers of Other Language
	Address (地址): 80 Moo 9, Phahonyothin Road Ban Du Subdistrict, Mueang District Chiang Rai Province 57100

Author (2) Information (第二作者信息)

	Name and Surname (姓名): Wanwirat Tungkawet
	Highest Education (最高学历): Ph. D. (Linguistics and Apply Linguistics), Beijing Language and Culture University, P. R. China, 2016
	University or Agency (任职院校或单位): Chiangrai Rajabhat University
	Field of Expertise (专业领域): - Linguistics and Applied Linguistics - Chinese Teaching
	Address (地址): Chiang Rai Rajabhat University Faculty of humanities Chinese Major, 80 Moo 9, Phahonyothin Road Ban Du Sub district, Mueang District Chiang Rai Province 57100

泰国学习者形义字构形意识发展研究—以会意字为例*

The Study of Orthographic Awareness Development of Thai Students on Picto-Semantic Characters: A Case Study of Associative Characters

蔡晶玉

KANSINEE JATUPORNPIMOL

Center for the Cognitive Science of Language, Beijing Language and Culture University, P.R.China

College of Chinese Studies, Huachiew Chalermprakiet University

E-mail: kansineejatu@gmail.com

Received: 18 March 2022 / Revised: 29 April 2022 / Accepted: 30 April 2022

摘要

本研究针对考察泰国学习者形义字构形意识的发展，并以会意字作为形义字的代表。研究结果显示在高频字的水平上，初级和中级水平的泰国学习者会意字习得的过程是从局部到整字和从整体到局部的加工，即自下而上和自上而下的加工。但是在低频字的水平上，两个水平的学习者会意字习得的过程是从局部到整字的加工，即自下而上的加工。此外，研究结果还发现在低频字的水平上，成字构件对初级学习者认知加工更有优势，但是对于中级水平学习者来说，两种构件之间的作用没有显著的差异。可以说泰国学习者从初级学习阶段就对成字构件和非成字构件具有一定的知识，并且能运用两种构件的表意特点来提取会意字的意义。尤其是成字构件，其表意特点能让初级学习者易于提取低频会意字的意义。

关键词：形义字；会意字；汉字构形意识发展；泰国学生

ABSTRACT

This study aims to investigate the orthographic awareness development of Thai students on picto-semantic characters, and the associative characters were used as the representative of picto-semantic characters. The result shows that elementary and intermediate students used both bottom-up and top-down model in learning high frequency associative characters, but both levels of students more rely on bottom-up model in learning low frequency associative characters. Moreover, the result shows that the formation

* 本成果受北京语言大学语言认知科学学科创新引智基地研究生创新基金项目资助（2020JDCX01）

components are more beneficial for elementary students in learning low frequency associative characters. However, for intermediate students, both formation and non-formation components have the same effect on their learnings. It can be concluded that Thai students have a certain degree of knowledge about formation and non-formation components since the beginning of their Chinese character learnings. Moreover, students also can use the ideographic features of each kind of components to access to the meanings of associative characters, especially in low frequency associative characters, the ideographic features of formation components seem to be more beneficial for the elementary students.

keywords: picto-semantic character; associative character; orthographic awareness development on Chinese character; Thai students

一、引言

汉字构型意识是指“汉字构件意识和汉字构件单元之间的组合规则意识”（王建勤，2005:122）。汉字对于第二语言学习者来说是汉语学习中的一个难关，所以很多研究者不断地考察汉字的构件及其组合规则对学习者的影响，也就是说考察学习者汉字构形意识的形成与发展。然而，我们发现大部分的研究都集中在学习者形声字形符和声符意识发展研究，而对于没有表音成分的形义字的构形意识发展研究则少见，所以本研究针对考察形义字构形意识的发展，并以会意字作为形义字的代表。

对于汉字构形或汉字正字法研究的相关理论模型主要有三类，即特征分析说、整字加工说和平行加工说或交互作用说。特征分析说认为汉字识别是由部件到整体的加工，即自下而上的加工；整字加工说认为汉字识别是由整体到局部的加工，即自上而下的加工；平行加工说或交互作用说认为汉字识别同时是自下而上和自上而下两种加工，笔画和部件等成分的加工与整字的加工是平行的，两种加工都相互竞争。

据 Chuanren Ke 等(2003)，第二语言学习者汉字构形意识的发展可以分为三个阶段，即前成分加工阶段、成分加工阶段以及自动成分加工阶段。在前成分加工阶段，学习者基本上是不能把汉字分解为组成部分，习得汉字时只能采取机械记忆的方式，他们的汉字习得是“整字习得”；在成分加工阶段，学习者有一定的部件意识，他们能把部件的知识运用到汉字学习，如能猜测规则形声字的声符和形符；在自动成分加工阶段，学习者的汉字意识是接近汉语母语者，他们能正确地识别汉字是否合乎汉字的构形规则。

虽然关于外国学习者汉字构形意识的研究已有很多的成果，但是我们发现大部分的研究都针对考察“形声字”，而对于“形义字”的构形意识发展的研究则少见。形声字与形义字的区别在于表音的功能，“形声字”是具有表音成分的汉字，而“形义字”，包括象形字，指事字和会意字都是没有表音成分的表意字（孙中运，2001），所以学习者对这两种汉字意义通达的通路可能有所不同。对于“形声字”意义提取的通路，学习者可以从字音通达意义，也可以从字形通达意义，例如：“饱”字，“饣”是形符，表示该字的意思与食物有关，“包”是声符，表示

该字的读音与“bao”具有一定的关联，可以说形声字的形符和声符对学习者的意义通达有重要的影响，所以有研究结果证明中级和高级学习者汉字习得的加工阶段是从局部到整体，也就是说汉字的部件知识，包括形符和声符的知识能促进学习者习得汉字。但是对于“形义字”，由于它是没有表音成分的汉字，所以学习者只能依赖字形通达意义，例如：“休”字是“人”和“木”组合起来，意思是人在树下休息，成为“休息”的意思。

总而言之，本研究将针对考察泰国学习者形义字构形意识的发展，并以会意字作为形义字的代表，也就是说考察泰国学习者会意字习得的过程是从局部到整体还是从整体到局部的过程。由于会意字可以分为独体会意字和合体会意字，独体会意字的成绩代表整体习得的加工，合体会意字代表局部习得的加工。另外，为能更了解学习者会意字的认知机制，我们将把会意字的构件分为两种，即“成字构件”和“非成字构件”，进一步考察形义字的各种构件对学习者的认知机制的影响。除此之外，还考察其他因素如汉语水平和汉字的熟悉度对学习者的形义字认知的影响。

二、实验研究

(一) 研究目的：

本实验的目的是考察泰国学习者形义字构形意识发展，并且考察形义字的构件对学习者的认知机制的影响，另外以会意字作为形义字的代表，具体问题包括：

1. 考察泰国学习者会意字习得的过程是从局部到整体还是从整体到局部的过程；
2. 考察会意字的内部构件，即成字构件和非成字构件之间对学习者的认知机制的影响；
3. 考察字频对学习者的会意字认知的影响；
4. 考察不同汉语水平的学习者之间会意字认知机制是否存在差异。

(二) 研究方法：

1. 实验设计

本实验采用 2x3 两因素混合实验设计。

自变量一为“汉语水平”，为被试间变量，分为初级水平(大学二年级)、中级水平(大学四年级)两个水平；

自变量二为“会意字类型”，为被试内变量，分为独体会意字、以两个成字构件组成的合体会意字 (c+c)¹、以非成字构件和成字构件组成的合体会意字 (f+c)² 三个水平；

(1) 独体会意字，例如：史、内、反等。

¹ 成字构件+成字构件

² 非成字构件+成字构件

(2) 以两个成字构件组成的合体会意字 (c+c), 如: 加、取、吹等。

(3) 以非成字构件和成字构件组成的合体会意字 (f+c), 如: 祝、信、休等。

因变量为语义判断的错误率及反应时。

控制变量为汉字频率, 包括高频字 (甲、乙) 和低频字 (丙、丁)³。

(二) 实验假设

本实验的逻辑是独体会意字的成绩表示汉字整体习得的加工, 合体会意字的成绩表示汉字部件或局部习得的加工。本研究所采用的合体会意字还分为两种, 即以两个成字构件组成的会意字 (c+c), 以及以非成字构件和成字构件组成的会意字 (f+c)。两种会意字的成绩表示会意字的内部构件对学习者的汉字习得的影响。本实验的假设如下:

如果独体会意字和合体会意字的成绩差异显著, 即独体会意字的反应时或错误率低于合体会意字, 则表明泰国学习者会意字习得的阶段是从整体到局部。但是如果合体会意字的反应时或错误率低于独体会意字, 则表明泰国学习者会意字习得的阶段是从局部到整体。

如果独体会意字和合体会意字的成绩差异不显著, 则表明泰国学习者习得会意字时两个阶段都重要。

此外, 如果以两个成字构件组成的会意字与以非成字构件和成字构件组成的会意字的成绩差异显著, 即以两个成字构件组成的会意字的错误率低于以非成字构件和成字构件组成的会意字, 则表明成字构件对学习者的会意字的认知具有更大的影响。如果以非成字构件和成字构件组成的会意字的成绩低于以成字构件组成的会意字, 则表明非成字构件对学习者的会意字的认知具有更大的影响。

如果以两个成字构件组成的会意字与以非成字构件和成字构件组成的会意字的成绩差异不显著, 则表明两种构件对学习者的影响。

(三) 实验被试

本实验的被试为在泰国学习汉语的初级水平学习者 20 名, 其中包括 15 个女生、5 个男生; 中级学习者 20 名, 其中包括 19 个女人、1 个男人。初级水平学习者是艺术大学教育学院中文专业的 2 年级学生, 所有学习者都通过 HSK3 级; 中级水平学习者是艺术大学教育学院中文专业的 4 年级学生, 所有学习者都通过 HSK4 级以上。被试的年龄在 18-22 岁之间, 所有被试视力或者矫正视力正常。被试在完成本实验后获得酬劳。(本实验以 4 年级学生作为中级水平学习者, 因为其汉语水平只在 HSK4-5 级, 认为高级学习者应该是通过 HSK6 级的学习者)。

³ 据《汉语水平词汇与汉字等级大纲》(1992), 常用汉字可以分为四种, 即甲级字 (800 个)、乙级字 (804 个)、丙级字 (601 个) 和丁级字 (700 个), 甲级字和乙级字属于高频字, 丙级字和丁级字属于低频字。

(四) 实验材料

从吉林人民出版社 2001 年出版的《论六书之形义文字》和辽海出版社 2014 年出版的《说文解字》选出会意字，其中包括独体会意字和合体会意字。我们将独体会意字定义为：用一个独立的不可拆分的字符所构成的汉字。另外，将合体会意字的定义为：用两个或两个以上的字符所构成的汉字，构成合体会意字可以是形符，也可以是意符。本实验的会意字包括独体会意字 30 个、以成字构件组成的合体会意字 (c+c) 30 个和以非成字构件和成字构件组成的会意合体字 (f+c) 30 个，共 90 个。各种会意字分为高频字和低频字，各 15 字。实验字的笔画最高的为 14 画，最低的为 3 画，平均笔画数 7.37 画。本实验的任务是语义判断，各汉字都提供 2 个选项让被试选择目标字的正确答案，例如：“内”字，其选项是：A. inside、B. outside，“加”字，其选项是：A. add、B. reduce，“休”字，其选项是：A. work、B. rest 等选项。为避免选项的不同位置影响到被试的正确率和反应时，正确的答案在 A 和 B 的位置中各一半。此外，由于本实验的被试都是泰国学习者，为避免选项的意思影响到被试的正确率和反应时，全部的选项都是泰文。

表 1 实验材料举例

会意字类型	汉字	字频	选项	
独体字	内	高	A. inside	B. outside
独体字	丧	低	A. gain	B. lose
以成字构件组成的合体会字 (c+c)	加	高	A. add	B. reduce
以成字构件组成的合体会字 (c+c)	卧	低	A. stand	B. lie
以非成字构件和成字构件组成的合体会字 (f+c)	休	高	A. rest	B. work
以非成字构件和成字构件组成的合体会字 (f+c)	仁	低	A. brutal	B. kindness

(五) 实验程序与任务

实验过程在泰国艺术大学进行，确保周围环境安静。本实验采用 E-prime2.0 软件进行语义判断任务。被试坐在电脑屏幕前 60 厘米处。实验前向被试介绍实验流程，确保被试清楚实验的操作过程。实验开始时，屏幕上出现指导语，被试按空格键进入实验。将 90 个汉字随机呈现。字体为黑色 70 号宋体，背景为白色。首先在计算机屏幕中央呈现“+”号注视点 500 毫秒，提醒被试注意。接下来呈现会意字，要求被试注视它，呈现 500 毫秒之后消失，接着呈现两个选项，呈现的时间为 3000ms。被试的任务就是判断会意字的意义，例如：先呈现“内”字，然后呈现两个选项“A. inside、B. outside”，如果认为“内”的意思是“inside”，按“A”键，如果认为“内”的意思是“outside”，按“B”键。若 3000 毫秒被试尚未反应，两个选项自动消失。在正式实验前有一个 10 个项目的练习，以便被试熟悉本实验任务的操作程序。

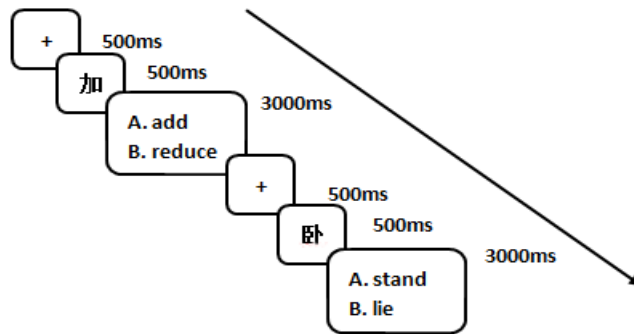

图 1 实验的流程

三、实验结果

我们首先分别对高频和低频会意字语义判断的答案进行核对，其中包括 20 名初级汉语水平的被试（大学二年级）和 20 名中级汉语水平的被试（大学四年级），共 40 人，结果发现所有被试都能完成实验任务，因此初级水平和中级水平被试的成绩都能参加数据分析。接着对两个汉语水平的被试和三种会意字的平均反应时和平均错误率进行两因素混合测量的统计分析。另外，为能更了解字频对学习者的会意字构型意识的影响是否存在差异，还分别计算学习者在高频字和低频字的条件下的反应时及错误率。

（一）对高频会意字的方差分析结果

表 2 列举了初级和中级汉语水平的泰国学习者三种高频会意字语义判断任务的反应时及错误率。从表 2 中的结果来看，发现两个水平的学习者语义判断任务的平均错误率都在 20%-35%，并且发现独体会意字的平均错误率高于合体会意字。本实验的因变量是反应时和错误率，要以反应时作为测量指标，一般错误率不应该超过 25%，结果才可靠。由于两个汉语水平的学习者高频字语义判断成绩的错误率大都低于 25%，所以我们以语义判断的反应时作为测量指标。

表 2：初、中级汉语水平的泰国学习者三种高频会意字语义判断任务的反应时(ms)及错误率(%)

汉语水平	会意字类型		
	独体会意字	合体会意字 (c+c)	合体会意字 (f+c)
初级水平 (n=20)	1652.22(35)	1626.8(24.67)	1618.03(24.33)
中级水平 (n=20)	2148.77(24.67)	1368.11(21.67)	1383.78(20.67)

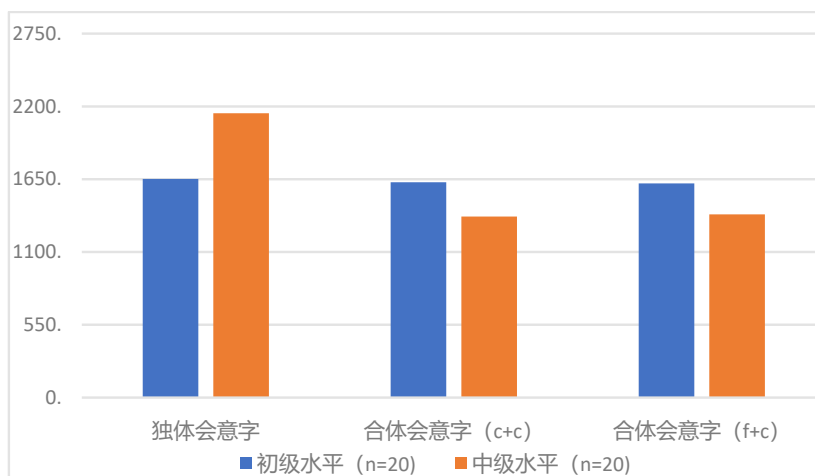

图 2: 初、中级汉语水平的泰国学习者高频会意字语义判断任务的反应时(ms) 的比较示意图

运用 SPSS26.0 软件对反应时进行两因素混合测量的方差分析, 结果显示:

(1) 会意字类型的主效应不显著, $F(2, 76) = 1.169$, $p = 0.316 (> 0.05)$, $\text{Partial } \eta^2 = 0.030$ 。多重比较结果显示: 独体会意字与以两个成字构件组成的合体会意字(c+c)之间的差异不显著, $p = 0.844 (> 0.05)$; 独体会意字与以非成字构件和成字构件组成的合体会意字(f+c)之间的差异不显著, $p = 0.869 (> 0.05)$; 以两个成字构件组成的合体会意字(c+c)与以非成字构件和成字构件组成的合体会意字(f+c)之间的差异不显著, $p = 1.000 (> 0.05)$ 。总之, 独体会意字与两种合体会意字之间的反应时没有显著差异, 并且两种合体会意字, 即以两个成字构件组成的会意字(c+c)与以非成字构件和成字构件组合的会意字(f+c)之间的反应时也没有显著差异, 这表明在高频会意字习得过程中, 泰国学习者都采用部件成分的加工与整字的加工, 即自下而上和自上而下两种加工。

(2) 汉语水平的主效应不显著, $F(1, 38) = 0.000$, $p = 0.996 (> 0.05)$, $\text{Partial } \eta^2 = 0.000$ 。

(3) 会意字类型与汉语水平的交互作用不显著, $F(2, 76) = 1.003$, $p = 0.372 (> 0.05)$, $\text{Partial } \eta^2 = 0.026$ 。

(二) 对低频会意字的方差分析结果

表 3 列举了初级和中级汉语水平的泰国学习者三种低频会意字语义判断任务的反应时及错误率。从表 3 中的结果来看, 发现两个水平的学习者语义判断的平均错误率很高, 各种会意字的平均错误率都高于 35% 以上, 并且发现独体会意字的平均错误率高于合体会意字。由于两个汉语水平的学习者低频字语义判断的错误率都很高, 所以我们将以语义判断的错误率作为测量指标。

表 3: 初、中级汉语水平的泰国学习者三种低频会意字语义判断任务的反应时 (ms) 及错误率 (%)

汉语水平	会意字类型		
	独体会意字	合体会意字 (c+c)	合体会意字 (f+c)
初级水平 (n=20)	1798.56 (54)	1718.43 (42.33)	1837.8 (47.67)
中级水平 (n=20)	1709.83 (43)	1637.13 (42.33)	1693.97 (36.67)

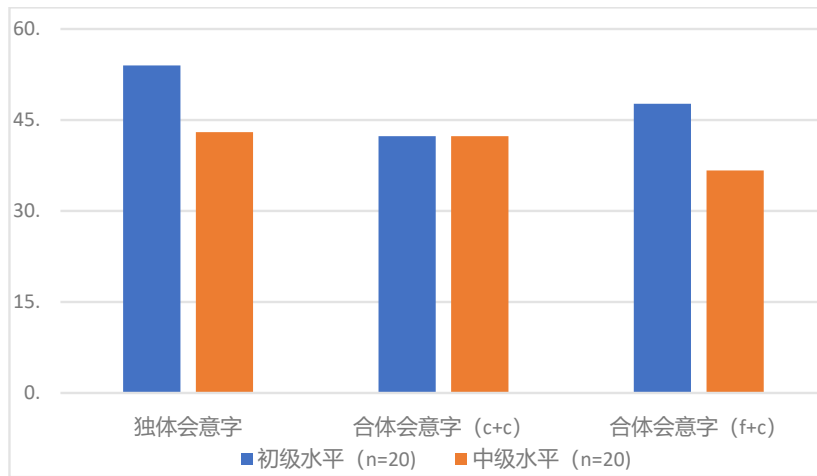

图 3: 初、中级汉语水平的泰国学习者低频会意字语义判断任务的错误率 (%) 的比较示意图

运用 SPSS26.0 软件对错误率进行两因素混合测量的方差分析, 结果显示:

(1) 会意字类型的主效应达到了显著的水平, $F(2, 76) = 3.186, p = 0.047 (< 0.05)$, $\text{Partial } \eta^2 = 0.077$ 。多重比较结果显示: 以两个成字构件组合的合体会意字 (c+c) 与独体会意字之间的差异边缘显著, 即以两个成字构件组合的合体会意字 (c+c) 的错误率低于独体会意字, $p = 0.084 (> 0.05)$; 以非成字构件和成字构件组合的合体会意字 (f+c) 与独体会意字之间的差异也边缘显著, 即以非成字构件和成字构件组合的合体会意字 (f+c) 的错误率低于独体会意字, $p = 0.053 (> 0.05)$; 以两个成字构件组合的合体会意字 (c+c) 与以非成字构件和成字构件组合的合体会意字 (f+c) 之间的差异不显著, $p = 1.000 (> 0.05)$ 。总之, 独体会意字与两种合体会意字之间的错误率具有边缘显著差异, 即两种合体会意字的错误率低于独体会意字, 但是两种合体会意字之间的错误率没有显著差异, 所以可以推论两个水平的学习者低频会意字习得的过程是从局部到整字的加工, 即自下而上的加工。

(2) 汉语水平的主效应也达到了显著的水平, $F(1, 38) = 5.395, p = 0.026 (< 0.05)$, $\text{Partial } \eta^2 = 0.124$, 即中级水平学习者的错误率低于初级水平学习者。

(3) 会意字类型与汉语水平的交互作用边缘显著, $F(2, 76) = 2.466, p = 0.092 (> 0.05)$, $\text{Partial } \eta^2 = 0.061$ 。从下面会意字类型与汉语水平的均值显示图上 (如图 4 所示) 来看发现: 对于初级水平学习者来说, 以非成字构件和成字构件组成的合体字 (f+c) 的错误率高于以两个成字构件组成的合体会意字 (c+c), 这表明在低频会意字认知过程中, 成字构件对初级学习者会意字意义的

提取更有优势；对于中级水平学习者来说，以两个成字构件组成的合体意字(c+c)的错误率高于以非成字构件和成字构件组成的合体意字(f+c)，这表明非成字构件对中级学习者会意字意义的提取更有促进作用。

由于研究结果显示会意字类型与汉语水平的交互作用边缘显著，所以我们进一步进行简单效应检验，结果显示：

(1) 对于初级水平的学习者来说，独体会意字与以两个成字构件组成的合体意字(c+c)之间的错误率存在显著的差异， $p=0.013 (<0.05)$ ，即以两个成字构件组成的合体意字(c+c)的错误率低于独体会意字。但是独体会意字与以非成字构件和成字构件组成的合体意字(f+c)之间的错误率没有显著的差异， $p=0.242 (>0.05)$ 。

(2) 对于中级水平的学习者来说，三种会意字之间的错误率没有显著的差异。

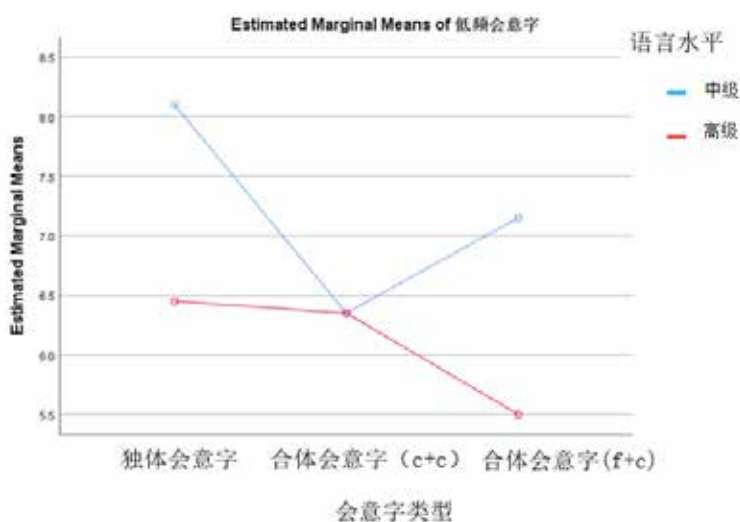

图 4 会意字类型与汉语水平的均值显示图

四、讨论

通过本实验研究的统计分析，我们对初、中级泰国学习者形义字，即会意字构形意识发展的理解如下：

1. 初级水平和中级水平的泰国学习者会意字习得的过程是自下而上和自上而下两种的加工，即平行加工。本研究结果发现在高频会意字认知过程中，汉字类型的主效应不显著，这表明两个水平的学习者在高频会意字认知中部件成分的加工与整字的加工都没有显著的差异，也就是说两种加工均有重要的作用。但是对于低频会意字来说，研究结果发现两个水平的学习者三种会意字之间的成绩具有显著的差异，即合体意字的错误率低于独体会意字。这表明初级和中级水平的泰国学习者低频会意字习得的过程是从局部到整字的加工，即自下而上的加工。可以说泰国学习者汉字构形意识已发展到“自动成分加工阶段” (Chuanren Ke 等, 2003)，就是学习者具有一定的部件意识，并能把各种类部件运用到会意字的学习。

2. 会意字的内部构件，即成字构件和非成字构件之间对泰国学习者认知机制具有一定的影响。研究发现初级水平学习者在低频会意字意义提取的过程中，两种合体字之间的成绩没有显著的差异，但是以两个成字构件组成的合体会意字(c+c)的错误率还是低于以非成字构件和成字构件组成的合体会意字(f+c)，这表明在低频会意字认知过程中，成字构件对初级学习者意义的提取更有优势。但是对于中级水平学习者来说，结果则发现以非成字构件和成字构件组成的合体会意字(f+c)的错误率低于以两个成字构件组成的合体会意字(c+c)，这可能是因为中级学习者的识字量和学习经验比初级学习者高，所以无论是哪种构件，他们都能运用其表意特点来提取字义。关于成字构件和非成字构件对第二语言学习者汉字识别的影响，我们发现本研究结果与以往的研究结果有异同。据王健勤（2019）对欧美学生汉字字形认知的研究，发现欧美学生对成字部件的识别好于不成字部件，这是因为成字部件本身可以独立运用，对学习来说字形的心理表征更容易建立，也就是说成字部件具有识别优势，而成字部件本身一般是不会单独出现的，所以更难识别。然而，我们的实验结果发现中级学习者以非成字构件组合的会意字的错误率低于以成字构件组成的会意字，出现这样的结果我们认为这可能是因为成字部件和非成字部件两种构件的数量的差异其实不太大，所以对学习者意义提取的影响也不大。据傅永和(1993)的统计，从《辞海》的11834个汉字所拆分的648个部件中，发现成字部件有327个，占50.46%，而非成字部件有321个，占49.54%。另外，从基础部件的构字能力表来看，发现从使用次数在前20位的部件中，成字部件有12个，而非成字部件有8个。从这个数量来看，可以说两类部件的使用次数没有太大的差异，所以无论是哪种部件都是学习者在形义字习得中都常看到的。虽然非成字部件是不能单独运用的，但是由于其使用的次数也比较高，所以非成字部件的意义可能不比成字部件更难提取的。

3. 在会意字习得过程中，字频对学习具有一定的影响，就是汉字的熟悉度越高，语义判断的成绩越好。本研究结果发现高频字语义判断的错误率都低于低频字，这表明汉字的熟悉度对学习会意字认知加工具有一定的影响。至于汉字频率对学习汉字识别的影响，王健勤（2019），对拼音文字背景的欧美学生汉字认知加工策略的问题指出，汉字形音义的认知效应主要取决于学习者对汉字相关信息的熟悉度，也就是说汉字熟悉度越高，心里词典中形音义信息被激活的阈限会越低，所以高频字会更容易被激活。另外，我们认为本研究结果发现在高频会意字认知中没有出现会意字类型效应，原因也是由字频因素造成的。由于高频会意字的熟悉度很高，所以无论是由非成字构件还是成字构件组成的会意字，对于泰国学习者来说都是不难以提取意义的，但是在低频字认知中，由于低频会意字的熟悉度很低，所以更难提取其意义，学习者必须采用构件所包含的意义来帮助他们，导致会意字类型的主效应显著。

4. 泰国学习者会意字认知能力是随着其汉语水平的提高而增强。本研究结果表明在低频会意字习得过程中，学习者汉语水平的主效应达到了显著的水平，即中级水平学习者的成绩显著高于初级水平学习者。虽然高频会意字认知中，汉语水平的主效应没有显著的差异，但是从语义判断的成绩来看，中级水平学习者的成绩还是高于初级水平学习者，这表明两个水平的学习者之间的能力存在差异，可以说泰国学习者会意字认知能力和构形意识是随着其汉语水平的升高而不断发

展的。关于汉字构形意识或正字法意识的形成与发展的研究，已有研究表明不同汉语水平的学习者具有不同汉字构形意识的发展，例如：鹿士义（2002）的研究结果发现对于初级学习者来说（具有半年到一年汉语学习经验），其汉字构形意识还没有形成，并且发现中级学习者（具有一年到一年半汉语学习经验）汉字识别能力与初级学习者相比还没有差异，但是到高级学习阶段时（有一年半到两年半的学习经验）其汉字构形意识才萌发，可以说外国学习者汉字构形意识的萌发需要两年左右的时间。王健勤（2005）考察汉字结构类型对外国学习者汉字构形意识的发展，发现学过一年级课程的外国学习者汉字构形意识已萌发，二年级和三年级的学习者的构形意识已经确立，并且达到了较高的水平。另外，也发现构形意识的发展与学习者的识字量有着密切的关系。冯丽萍（2006）也发现识字量有助于外国学习者的构形意识的形成与发展，就是识字量越高，构形意识的形成与发展越好。可以说本实验的结果与以往的研究结果是一致，就是高水平学习者的认知能力和构形意识好于低级水平学习者，也就是说学习者的汉语水平越高，会意字认知的能力越强。

五、结论

根据实验结果的分析 and 讨论，我们得到以下的结论：

1. 初级和中级水平的泰国学习者形义字习得的过程是自下而上和自上而下两种的加工，即平行加工，也就是说两个水平的学习者形义字习得的过程是从局部到整体和从整体到局部的加工。另外，在低频字认知中，成字构件对初级学习者会意字意义的提取更有重要的作用。
2. 会意字的内部构件，即成字构件和非成字构件之间对泰国学习者认知机制具有一定的影响，就是成字构件对初级学习者低频会意字意义的提取更有优势，但是对于中级水平学习者来说，两种构件对其意义的提取没有显著的影响。
3. 字频或汉字的熟悉度对泰国学习者形义字认知机制具有一定的影响，就是汉字的熟悉度越高，语义判断的能力越增加。
4. 泰国学习者形义字认知能力是随着其汉语水平的提高而增强，也就是说学习者的汉语水平越高，形义字认知能力越好。

六、对形义字教学的建议

形义字是一种表意字，包括象形字、指事字和会意字。对于形义字的表音方面，几乎是没有任何可循的，所以教师在形义字教学过程中，只能强调它的读音，但是在形义联系的教学方面，我们还可以采用各种教学方法来教授学习者。我们将以会意字为形义字的代表介绍一些教学方法：

（1）部件的教学

在会意字教学中，教师应该把基本部件或常用部件先教授给学习者，让他们知道各种部件所表示的意义以及部件与部件之间的组合关系。这不仅能让学习者觉得会意字更有趣，还让他们对会意字的意义具有更深的理解，并且具有长期的记忆。汉字的部件可以分为两种，即成字部件和

非成字部件。据傅永和(1993)的统计,从《辞海》的11834个汉字所拆分的648个部件中,成字部件有327个,占50.46%,而非成字部件有321个,占49.54%。另外,从使用次数在前20位的部件中,成字部件有12个,非成字部件有8个。根据邢红兵(2007),使用次数在前20位的汉字部件是:口、一、日、彳、亻、木、人、艹、八、扌、土、十、宀、大、宀、又、女、贝、ノ、、等。我们可以先教这些构字能力高的部件,让学生慢慢熟悉这些部件的含义,然后再教构字能力低的部件,这样会让学生能够猜测会意字大概的意义,并且意识到部件的重要性。

(2) 分解组合方法的教学

会意字是由两个或两个以上的意符并形合义。会意的方式可以分为两大类,即以意会意和以形会意。我们建议利用“分解组合的方法”来教给学生,该办法是先会把会意字的部件分解出来,然后再把各部件的意思组合起来。这种方法适合于具有部件知识的学生,因为无论是成字部件还是非成字部件,学生都能够把它们所表示的意义组合起来,例如:“休”是“人”和“木”组合起来,成为“休”字(人-木-休),意思是人靠在树上休息;“从”是“人”和“人”组合起来,成为“从”字(人-人-从),一个人跟着一个人,表示跟随的意义;“尖”是“小”和“土”组合起来,成为“尖”字(小-大-尖),上小下大,表示尖的东西;“鸣”是“口”和“鸟”组合起来,成为“鸣”字(口-鸟-鸣),表示鸟的叫声等等。

这个方法不仅能让学习者更快地提取会意字的意义。它还有助于初级或低水平的学习者提取汉字的意义,尤其是低频字或超纲字的意义。据《汉语水平词汇与汉字等级大纲》(1992),常用汉字可以分为四种,即甲级字(800个)、乙级字(804个)、丙级字(601个)和丁级字(700个),前两者属于高频字,后两者属于低频字,而所谓超纲字是指不在汉字等级大纲中的汉字。在汉语阅读中,当学习者遇到不常用的汉字时,该方法可以帮助学习者猜测其意义,例如:“岩、甬”都是丙级字,“孕、岔”都是丁级字,这两种汉字都属于低频字,先把这些汉字分解出来,看各部件的意思,然后再把它们的意思组合起来,这样学习者会更容易提取这些汉字的意思。

“泵”是超纲字,意思是“吸入和排除流体的机械”(现代汉语词典,2015:64)。根据“泵”的字体来看,它是由“石”和“水”组合而成的,把石头放在水上,水就流出来,这跟“泵”的意思具有一定的关系。“丕”是超纲字,也是方言,意思是“瘦小”(现代汉语词典,2015:342)。它是由“不”和“大”组合而成的。虽然“丕”是不常用的汉字,但是运用了“分解组合方法”来提取汉字的意思,会发现这个方法更容易让学习者通达该字的意思,并且还让学习者对这些字具有长期的记忆。

参考文献

- 白学军、闫国利. 阅读心理学. [M]. 上海: 华东师范大学出版社, 2017.
- 陈琴、刘婧、朱丽. 泰国学生汉字书写偏误分析. [J]. 云南师范大学学报, 2009, 第 02 期.
- 傅永和. 汉字结构和构造成分的基础研究, 载于陈原主编, 现代汉语用字信息分析. [M]. 上海: 上海教育出版社, 1993.
- 冯丽萍. 外国留学生汉字正字法意识及其发展研究. [J]. 云南师范大学学报, 2006, 第 01 期.
- 国家对外汉语教学领导小组办公室汉语水平考试部. 汉语水平词汇与汉字等级大纲. [M]. 北京: 北京语言学院出版社, 1992.
- 鹿士义. 母语为拼音文字的学习者汉字正字法意识发展的研究. [J]. 语言教学与研究, 2002, 第 03 期.
- 晴朗. 基于形义相依理论的留学生汉字习得研究一以《汉字水平词汇与汉字等级大纲》为中心: [博士学位论文]. [D]. 西北大学, 2018.
- 孙羽. 基于留学生字感调查的会意字教学研究: [硕士学位论文]. [D]. 黑龙江大学, 2018.
- 孙中运. 论六书之形义文字. [M]. 吉林: 吉林人民出版社, 2001.
- 王建勤. 外国学生汉字构形意识发展模拟研究. [J]. 世界汉语教学, 2005, 第 04 期.
- 王建勤. 欧美学生汉字字形认知的实验研究, 载于王健勤主编, 汉语习得、教学与传播文集. [M]. 北京: 北京语言大学出版社, 2019.
- 王秀荣. 国际汉语教师汉字教学手册. [M]. 北京: 高等教育出版社, 2017.
- 邢红兵. 现代汉字特征分析与计算研究. [M]. 北京: 商务印书馆, 2007.
- 中国社会科学院语言研究所词典编辑室编. 现代汉语词典. [M]. 北京: 商务印书馆, 2015.
- 张莹莹. 概念整合理论视野下的会意字形义研究. [J]. 齐齐哈尔大学学报, 2016, 第 10 期.
- Jackson, N. E., Everson, M.E. & Ke, Chuanren. Beginning readers' awareness of the orthographic structure of semantic phonetic compounds: Lessons from a study of learners of Chinese as a Chinese Children. [M]. London: Praeger Publishers, 2003.

	Name and Surname (姓名) : KANSINEE JATUPORNPIMOL
	Highest Education (最高学历) : Doctor Of Philosophy (Ph.D.)
	University or Agency (任职院校或单位) : Huachiew Chalermprakiet University
	Field of Expertise (专业领域) : Linguistics and Applied Linguistics
	Address (地址) : 259 Malaiman Rd. Tumbol Nongpaklong, Muang, Nakhon Pathom, 73000, Thailand

泰国中文专业大学生线上汉语学习满意度及影响因素研究

Research on the online Chinese learning satisfaction and influencing factors of undergraduate students in Chinese major of Thailand

罗秋明¹

LUO QIUMING

乐德纳可信皇家理工大学文学院，曼谷，10100，泰国

暨南大学华文学院，广州，510610，中国

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

College of Chinese Language and Culture, Jinan University, P.R.China

E-mail: qiuming.luo@rmutr.ac.th

林文贤²

PIMPORN WATTANAKAMOLKUL

乐德纳可信皇家理工大学文学院，曼谷，10100，泰国

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

E-mail: pimporn.wat@rmutr.ac.th

Received: 29 April 2022 / Revised: 17 May 2022 / Accepted: 21 May 2022

摘要

学习满意度是学习者在学习过程中实现学习目标的满意程度，受多种主客观因素影响。为了解泰国中文专业大学生线上汉语学习满意度及影响因素，文章在文献研究基础上，根据泰国高校线上汉语学习实施情况编制问卷，抽样调查泰国各地区中文专业 315 名大学生线上汉语学习满意度影响因素，以 SPSS26.0 软件对数据进行处理与计算，采用频率分析、描述性统计、差异性检验、相关分析和回归分析考察大学生线上汉语学习满意度的整体表现、不同大学生群体的学习满意度差异、大学生线上汉语学习的影响因素。调查发现，泰国中文专业大学生线上汉语学习总体满意度一般，均值为 3.48。不同大学属性、网课学习经历、学习时长、线上学习环境的大学生对线上汉语学习各维度存在显著性差异，在专业、年级、网络状况方面则不存在差异性。依据研究结果，结合个别访谈，提出优化策略：一是构建稳定型线上学习环境生态圈；二是创设高“粘度”线上学习任务链；三是加强技能培训，提升教师信息技术素养；四是重视课后延展，探索线上线下混合式学习模式。

关键词：线上汉语学习；学习满意度；泰国高校中文专业；泰国大学生

ABSTRACT

This paper aims to study on undergraduate students in Chinese major of Thailand's online learning satisfaction and analysis of the influencing factors. A total of 315 undergraduate students in Thailand with Chinese major participated the questionnaire and interview on their online learning satisfaction and influencing factors. SPSS26.0 was used for statistical data analysis. Descriptive statistics analysis find that the overall satisfaction is average, the average value is 3.48. Independent-samples T Test and One-way ANOVA analysis showed that undergraduate students in Thailand 's attributes, online learning experience, study time, and online learning environment, do significantly impact their online learning. But major, grade and network condition does not. Combined with teacher' interviews, suggestions are following: 1. Build a stable ecosystem of online learning environment. 2. Create a high-viscosity online learning task chain. 3. Strengthen skills training and improve teachers' information technology literacy. 4. Pay attention to after-class extension and explore the online and offline blended learning mode.

Keywords: online Chinese learning; learning satisfaction; Chinese major in University of Thailand; undergraduate students in Thailand

一、引言

自新冠肺炎疫情爆发以来，全球的政治、经济、文化、教育等领域均受到了重大影响。在疫情反复和病毒变种的复杂情况下，为保障师生的身体健康与生命安全，中外教育界采取“停课不停学”线上学习应对策略，既是应急之需，又成常态之势。2020年3月至今，泰国基础教育阶段学校已进行为期两年的线上线下混合式教学，高校则普遍采用线上学习，这在一定程度上保证了泰国各级学校教学进度，减少了这一重大突发事件对教学产生的影响。逐步地，教师居家办公（Work from home），学生线上学习（Online Learning）成为了疫情之下泰国大学较为常态化的教学模式。

区别于一般网络课堂，疫情期间的线上汉语学习，是通过线上直播的情境方式进行教学。苏英霞（2020）认为，“与录播、直播+录播的教学形式相比，直播课最接近线下授课形式，能展现自然课堂状态。”高育花（2021）进一步指出，作为线上直播课堂教学，是“师生分别在各自的真实空间通过网络平台进行的教学，是‘网络上的课堂’中半虚拟和完全虚拟之外的第三种形式，是一种准虚拟形式。”这种在准虚拟情境下的汉语学习，无论是学习手段、学习资源，还是学习平台、学习方式等均有了较大变化，“于教师，它改变了课堂教学的教学模式、教学内容、教学方法、教学管理方式；于学生，它影响了学生的学习方式、学习动机和语言习得效果。”（李秉震，2020）因此，本文讨论线上汉语学习，是指在新冠疫情之特殊时期，师生按照课程安排，同时在线，并通过学习平台，教师居家办公实时授课，学生居家学习及时互动，以全程线上直播的情境方式进行汉语的教与学。

关于学习满意度，满意，是指“满足自己的愿望；符合自己的心意。”（现代汉语词典，2016）带有非常主观的个人感觉和评价。满意度，最初用于测评顾客满意度。学习满意度则是教育领域借鉴顾客满意度理论生成的关于学习者对学习满意度测量的应用。文静（2015）认为“学习满意度是对学习满足感、愉悦感的测度或者衡量，是学习者对学习体验的主观性评价，其结果能够反映出学生学习满意状态度量的水平。”当然，学习满意度也是评价教师教学、促进教学改革的“利器”。在二语教学领域，崔希亮（2020）指出，在网络环境下进行语言教学涉及至少八个要素，包括语言、学习者、教师、教学法四个内在要素；学习过程、技术支持、教学环境和教学管理四个外在要素。而线上学习，带给语言教学相关要素的变化皆对教师线上教学质量、学生学习满意度及课程学习效果产生影响。因此，在考察汉语作为二语学习满意度时，其测量范围自然也绕不开语言教学的过程要素。目前受制于疫情之特殊情况，泰国大学生已进行为期两年的线上汉语学习，学生从前期的陌生疏离感，再到逐步适应，日渐熟练，线上汉语学习过程已经较为融合，但长期线上学习，导致的身心疲惫、心理厌倦等情绪亦不断滋生。在此背景下，中文专业大学生对线上汉语学习满意度如何？影响因素有哪些？都是亟需研究的问题。

本文借鉴学习满意度及线上教学的相关理论，基于线上汉语学习主体，对泰国各地区中文专业大学生以随机抽样调查的方式，借助 SPSS26.0 数据统计工具，从教师、学习者、教学内容、学习环境和学习互动五个维度，考察中文专业大学生线上汉语学习满意度影响因素，并尝试提出有针对性的优化策略。从中文专业大学生视角考察泰国高校线上汉语学习满意度及影响因素，其研究意义体现在：其一，考察非目的语环境下中文专业大学生线上汉语学习满意度及影响因素，丰富和拓宽了疫情期间国别化中文专业大学生线上汉语学习现状、学习满意度及影响因素的测量对象和考察范围。其二，在研究设计上，结合泰国大学线上汉语教学的具体实际，设计出的调查问卷及个人访谈提纲，作为研究材料具有一定的参考价值。问卷和访谈获得的第一手资料，也可为其他研究者的线上汉语学习满意度实证研究提供一定理论基础。其三，通过此次调查，收集不同高校中文专业大学生对线上汉语学习的满意度，及时了解和具体分析具体影响因素，可为泰国大学中文教师持续优化线上汉语课程，改进线上汉语教学模式，提升线上汉语教学水平提供借鉴作用，从而有利于提高学生线上汉语学习的学习效果、学习质量及学习满意度。

二、研究范围与目的

本文对泰国中文专业大学生线上汉语学习进行较为全面而详细地调研，研究范围涉及泰国各地区中文及相关专业不同专业方向大学生的线上汉语学习状况、学习满意度及影响因素。其主要目的有四：一是了解中文专业大学生线上汉语学习现状；二是了解中文专业大学生线上汉语学习满意度及影响因素的具体表现；三是了解学习者在线上汉语学习相关要素方面的需求与期待、遇到的困难和存在问题；四是提出进一步的优化建议，探索适合泰国高校线上汉语教与学的方法。

三、文献综述

通过检索中国知网 (CNKI) 和谷歌学术 (GS) 数据库, 以关键词进行文献搜集与筛查。按研究主题将相关文献划分为三种:

(一) 线上汉语学习的相关要素

由于线上课堂学习模式及内外部环境的转变, 疫情期间, 线上汉语学习涉及的教师教学技能及数字素养、学习者自我效能感、学习与条件支持、学习内容与教学设计、线上互动与互动焦虑等是学界较为关注的主题。如王辉 (2021) 选取五个较为典型的线上中文教学要素, 即教师、学习者、教学模式、教学平台、教学管理进行分析。针对教师, 李泉 (2020) 提出“线上教学技能应该成为教师职业发展的重要取向, 成为教师评估的重要指标。”陈闻 (2020) 认为教师要主动地更新知识结构, 提高数字素养, “迭代化”教师数字素养。任鹰 (2020) 指出“形式是为内容服务的, 内容才是教学之本。”“选取适合远程教学模式的教学内容则更是重中之重。”宋晖, 白乐桑 (2020,) 主张将语言生态学理论与教学实践贯通, 树立混合式教学生态观, 作者认为“教学环境的改变是变革中最值得关注的问题。”但吴勇毅 (2020) 坚信“无论生态环境如何变化, 互动依然是语言学习成功的关键。”刘乐宁 (2020) 认同“真实多样的师生互动和生生互动才是最为难得的优质教学资源。”崔希亮 (2020) 亦然, “语言教学需要较强的师生互动、学友互动。”可见, 关于线上汉语学习的相关要素, 研究者基于不同的考察对象和考量维度, 其选择侧重亦有所差别。

(二) 线上学习满意度及影响因素

不同研究者, 对学习者线上学习满意度及影响因素的测量内容及设计模型不一。如王宁, 琚向红&葛正鹏 (2014) 在考察开放教育网络课程学习满意度影响因素时, 从学习者个体因素、课程界面、教学资源、网络技术和使用效果 5 个维度 13 个影响因素构建网络课程满意度评价模型。测量结果显示, 性别、年龄、课程栏目设置、网络技术、解决问题对学习满意度的影响不显著。而课程界面设计、内容明确、扩大知识面资料、教学交互对学习满意度的影响显著。李莹莹, 张宏梅&张海洲 (2020) 通过构建大学生网络学习满意度理论模型, 探讨疫情期间大学生网络学习满意度及影响因素。调查显示: 大学生对网络学习的满意度总体较低。任务价值感知、教育教学质量、自我效能感、网络学习交互、社会支持、外部学习动机、网络使用能力都对网络学习满意度有显著性作用。针对疫情期间的网络汉语学习, 韩淑靖, 戴子晨, 朱友君&王进 (2021) 以近二十个国家或地区的 103 名来华留学生为样本, 就对外汉语课程的在线学习满意度进行调研, 考察范围包括来华留学生对线上教学环境中页面设计的有用性和易用性、学习资料的获得、师生和生生交互性、技术服务支持、对中国文化学习的延续性等内容的满意度。研究发现: 大多数在华留学生对在线学习平台上获得的学习资源都较为满意, 部分留学生表示需要更多的学习资源库来拓展知识面。大多数高校教师都能以敬业的态度来帮助留学生理解知识, 并为学生提供课后学习资源。留学生对教师的课后作业反馈也较为认可。

(三) 针对泰国学习者线上汉语学习满意度的国别化研究

目前共搜集到相关文献 3 篇，硕士学位论文 2 篇，期刊论文 1 篇，研究成果数量不多。木兰（2016）以泰国社区大学即黎逸皇家师范大学的汉语本科生为研究对象，采用问卷调查和访谈法，从教师教学、个人学习及学校管理三方面，调查和分析汉语专业四个年级本科大学生学习汉语的满意度。调查发现，学生学习满意度与教师、学校的教学大环境和学生个人有关。田晗（2021）则以云南师范大学泰国留学生为考察对象，综合运用文献法、问卷调查法和访谈法，从学习平台、学习环境、教师、学习者和总体满意度 5 个维度测量学习者线上学习满意度及影响因素。研究发现：学习平台、学习环境、教师和学习者都与满意度相关，最相关的是学习环境和学习者。另外，在疫情之下，线上中文夏令营既是中华文化的网络云体验活动，也是一种很有针对性的综合语言文化主题课程设计。吴凡，蒋艾纯&魏光磊（2020）从教学方式、组织管理、教学内容和教学效果 4 个维度考察泰国华裔青少年学生线上中文夏令营的满意度。结果显示，性别对整体满意度无显著性差异。汉语水平高的学生，在教学内容上的满意度显著高于低水平学生。

通过文献整理，发现：国内外面对疫情之下线上教学环境和教学模式的改变，目前关于线上汉语学习的文献，国内学者更多是以来华留学生、高校留学生或国际学生的线上汉语学习情况作调查分析。包括从线上汉语学习的过程及影响因素；线上汉语学习面临的问题、挑战与对策；线上汉语学习的未来与展望等方面展开讨论。虽然国内外教育学界对学习满意度的研究已取得非常丰硕的成果，但对于非目的语环境下汉语学习及学习满意度作探讨的文献还偏少。总体上，无论是焦距线上汉语学习满意度影响因素，还是针对海外国别化或泰国线上汉语学习满意度影响因素的研究文章，当前学界关注不足，相关文献都非常稀缺。

本文认为，无论是实体课堂学习还是网络线上学习，都受到学生的内部和外部条件影响，内部条件包括学习者的学习态度、学习动机、自我效能感等。外部条件主要依托教师、学习环境、教学模式、教学条件等。无论是哪种课堂，都离不开教师和学习者，课堂学习过程中的学习内容也是绕不过去的核心因素。而疫情之下，线上互动和学习环境的重要性愈加凸显。因此，本研究在已有文献基础上，从教师、学习者、学习内容、学习环境和学习互动五个方面，尝试构建泰国中文专业大学生线上汉语学习满意度影响因素的考察内容，以期综合考量学生对教师网课教学能力、学习者特征与自我效能感、课程内容设计与教学质量反馈、学习条件及网络环境、线上多元互动五方面的满意程度。

四、研究方法

(一) 文献研究法

通过查找和收集相关文献，重点细读学习满意度、线上（网络）学习满意度、线上汉语学习满意度、泰国汉语学习满意度、泰国线上汉语学习满意度等主题的研究成果，提取适合论文撰写的理论依据。同时，结合泰国中文专业大学生线上汉语学习实际情况，探究并选取适合考察泰国大学生线上汉语学习满意度影响因素的各个维度与要素，为调查问卷的编制和后期数据分析奠定基础。

(二) 问卷调查法

调查问卷主要参考线上学习满意度的已有研究成果，结合泰国高校大学生的学习实际，自行设计而成。正式问卷包含三部分，第一部分学生个人信息及线上学习情况，分单选题和多选题，共 12 题。第二部分线上汉语学习满意度及影响因素，分五个维度，共 30 题。该部分使用李克特五级量表测量，程度含义为：1 非常不赞同；2 比较不赞同；3 一般；4 比较赞同；5 非常赞同，对应得分为 1 到 5 分。第三部分线上汉语学习遇到的困难、存在的问题及优化建议，收到被试者线上汉语学习不满意及原因条目 125 条，优化建议 78 条。问卷有中文、泰文两种文字，避免学生因为语言问题造成误答。

问卷发放与回收，2021 年 10 月 5 日-8 日，在笔者任教的工作单位，利用线上授课时间，以集中填答的方式，首次对中文专业大学生进行试测，回收问卷 50 份，试测效果评估良好。2021 年 10 月 10-20 日，借助网络问卷星平台，委托泰国各地区高校中文专业专任教师，以无记名和班级统一集中填答的方式，有效保证了问卷的回收率。本次调查共收到泰国各地区不同办学性质、不同中文专业方向大学生的 317 份填答，有效问卷 315 份，有效率 99.37%，2 份问卷无效的原因是漏答。

(三) 访谈法

文章选取了泰国高校不同性质类别学校的中文系主任、泰国籍本土汉语教师、中国籍自聘汉语教师和孔子学院公派教师共 6 位作个人访谈，受访者基本信息见表 1。

表 1 受访者个人信息

编号	性别	教龄	最高学历	线上教学时长 (月)	每周线上汉语课时	教师身份	工作单位	授课专业
L1	女	8	博士	12	7	泰籍中文系主任	中部某理工大学	汉语
Z2	女	6	博士	12	12	泰籍本土汉语教师	东部某私立大学	商务汉语
L3	女	5	博士	8	12	泰籍本土汉语教师	南部某公立大学	商务交际汉语
Q4	男	8	硕士	10	15	中籍自聘汉语教师	北部某公立大学	汉语
L5	女	11	硕士	8	15	中籍自聘汉语教师	东北部某皇家大学	汉语
Z6	男	5	硕士	12	12	中籍孔院公派教师	中部某公立大学	汉语

由于疫情，笔者于 2022 年 1 月对受访者进行线上语音或视频访谈，重点了解中文专业教师对影响线上汉语学习五个维度的看法，线上汉语课堂存在哪些不足，亟需改进的地方。以期从中文教师和学习者双重角度，焦距师生线上汉语教与学过程中各方面的反馈与要求。

(四) 数理统计法

对回收的 315 份有效问卷，使用 SPSS26.0 对数据结果进行描述性统计和分析，大致了解泰国中文专业大学生线上汉语学习的基本情况，通过对线上汉语学习相关的各要素进行五个因子分析，观察影响学生线上汉语学习的影响要素，为今后改进泰国中文专业大学生线上汉语学习环境、课程内容等提供参考依据。

为检验调查问卷是否合格,对前期试用调查问卷(50份)做了信度和效度测试。其中,问卷总信度值为0.955,说明问卷总体可信度较高,见表2。

表2 问卷信度检测

可靠性统计	
克隆巴赫 Alpha	项数
0.955	30

通过探索性因子分析方法实现效度检验过程,五个维度的KMO检验量数和总方差解释率分别为:教师0.900(64.526%),学习者0.886(62.997%),教学内容0.876(61.867%),学习环境0.872(57.967%),学习互动0.868(64.326%)。问卷总KMO检验的系数结果为0.954,总方差解释率为62.585%,KMO检验的系数取值范围在0-1之间,越接近1说明问卷的效度越好,表明问卷调查设计合格,结果见表3。

表3 问卷的效度检验

KMO 和巴特利特检验		
KMO 取样适切性量数。		0.954
	近似卡方	6079.648
巴特利特球形度检验	自由度	435
	显著性	0.000

五、研究结果与讨论

(一) 研究对象的背景信息

对泰国中文专业大学生背景的各项信息做频率分析,结果形成表4,该表能反映调查问卷中被试对象的大致分布情况,由分析结果,还可以看出泰国中文专业大学生背景信息的各项数值特征。各个背景信息变量的频率分析结果显示,分布基本上满足抽样调查要求。

表4 泰国中文专业大学生背景变量频率分析

变量	大学属性					专业名称					
	选项	自治	政府	师范	理工	私立	汉语	商务	交际	教学	中国学
占比%	5.4	18.7	14.6	54.9	6.3	57.1	3.2	28.3	1.0	9.2	1.3
变量	线上学习经历		线上学习时段(月)					线上学习平均时长(时)			
选项	是	否	<1	1-4	5-8	9-12	12<	<1	1-3	4-6	6<
占比%	37.1	62.9	1.3	23.8	21.9	22.5	30.5	0	13.7	66.3	20.0
变量	网络状况				学习环境						
选项	WiFi	流量包月	预付费用	其他	独立密闭隔音	独立密闭不隔音	独立不密闭不隔音	无独立房间或其他			
占比%	63.2	27.9	8.3	0.6	8.9	41.0	24.4	25.7			
变量	线上学习工具				学习方式						
选项	电脑	平板ipad	智能手机	电视	线上直播+自主学习	线上直播+教师授课	线上线下混合式学习	线下课堂+教师授课			

变量	大学属性				专业名称					
	占比%	34.2	22.0	41.1	2.7	16.5	54.8	15.9	12.8	
变量	线上学习平台									
选项	Zoom	M-Team	G-Class	FB	YTB	Line	Dingtalk	VOOV	Others	
占比%	28.8	12.3	23.1	5.3	3.8	11.4	1.4	13.3	0.6	

1. 调查对象的大学属性和专业名称

据表 4，调查对象中，皇家理工大学被试者比重为 54.9%，占半数以上；公立自治大学和私立大学样本量偏少，不足 10%。专业方向上，综合类汉语专业占比 57.1%，超过半数；汉语交际专业占 28.3%；其余商务汉语、汉语教学、中国学等方向的样本量共计占 14.6%。从数据上看，本次考察对象，其所属大学集中在公立皇家理工、政府、皇家师范大学三类，专业权重以汉语、汉语交际、中国学为主。

2. 调查对象的线上学习经历、学习时间、网络状况、学习环境及学习工具

观察表 4，疫情之前，62.9%的被试者没有过线上学习经历，53%的被试者已进行 9 个月以上的线上学习，网课平均时长 4-6 小时/日占 66.3%，6 小时以上占 20%。数据显示，仅小部分被试者有过线上学习经历，超半数学生连续网课超过 9 个月，大部分学生网课时长在 4 小时以上，网课学习任务稍重。线上学习环境中，拥有独立密闭隔音房间的学生仅占 8.9%，独立密闭不隔音的占 41%，而独立不密闭不隔音及无独立房间的学生占 50.1%，超过一半。疫情期间，63.2%即超过一半的学生使用 WiFi 无线网络进行线上学习，使用手机流量连网占 36.2%。反映在线上学习工具方面，表现为电脑和平板 ipad 两者使用占比 56.2%，智能手机学习者 41.1%，电视仅占少数。调查表明，虽然学生线上学习的网络状况良好，学习工具多样，但线上学习环境堪忧。

3. 调查对象的学习方式、学习平台及线上学习主观态度

据表 4 可知，疫情期间，54.8%的被试学生采用“线上直播+教师授课”模式学习汉语，以传统的“线下课堂+教师授课”学习模式仅占 12.8%；32.4%学生使用线上线下混合式学习和“线上直播+自主学习”模式。数据表明，“线上直播+教师授课”是疫情期间主要的汉语学习模式。线上学习平台方面，Zoom 和 Google-Class 两项占 51.9%，MS-Team 占 12.3%，使用腾讯会议国际版 VOOV 占 13.3%，Line 作为课后布置作业，联络学生平台，使用比重 11.4%。因此，学生采用的学习平台前五种为 Zoom、Google-Class、VOOV、MS-Team 和 Line，其他 YTB、Dingtalk 占少数。另外，笔者对学生长时间进行线上汉语学习表现出的线上学习主观态度进行了测量，结果见图 1。

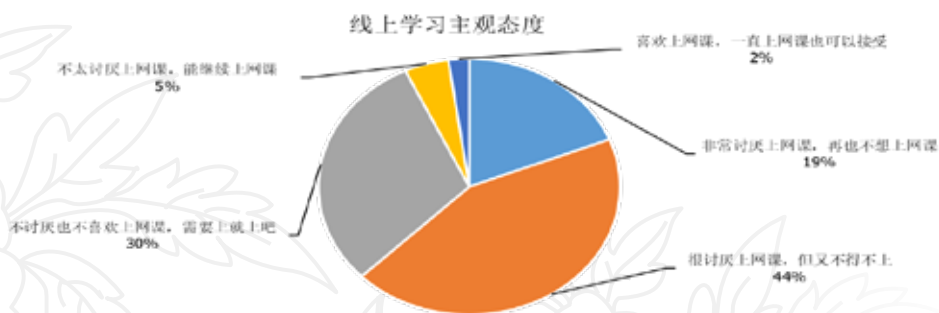

图 1 泰国中文专业大学生线上学习主观态度

从图 1 的数据分布可知, 目前学生对线上汉语学习的主观性态度, 存在极大不满, 63% 的学生表示讨厌上网课, 不想再上网课, 但又不得不上网课; 30% 的学生对待网课的态度是不喜欢也不讨厌, 如果疫情影响, 需要持续上网课, 还能接着上; 5% 的学生主观上能接受继续上网课; 仅有 2% 的学生表示喜欢上网课。由此可见, 长期的线上学习, 学生对网课表现出的反感、疲态、厌倦等心理问题已十分明显。

(二) 线上汉语学习满意度及影响因素的描述性统计

对调查问卷第二部分 30 个题项进行五个因子维度划分, 就这五个维度进行描述性统计 (Descriptive Statistics) 分析, 均值得分从高到低依次是教师 (3.91)、学习互动 (3.64)、学习内容 (3.47)、学习者 (3.22)、学习环境 (3.16), 总均值为 3.48, 数值表明学生线上汉语学习满意度总体评价为一般, 处于中等水平。详见表 5。

表 5 线上汉语课程学习满意度及影响因素的描述性统计

因子内容	有效个案 N	最小值	最大值	均值 (mean)	标准偏差 (S. D)
教师	315	1.17	5.00	3.91	0.580
学习者	315	1.00	5.00	3.22	0.825
学习内容	315	1.00	5.00	3.47	0.703
学习环境	315	1.00	5.00	3.16	0.814
学习互动	315	1.00	5.00	3.64	0.655
TOTAL	315	1.13	5.00	3.48	0.605

观察以上五个维度因子的分析结果, 可以看出:

1. 被试者对教师和学习互动的满意度相对较好

在线上汉语学习满意度的五个维度中, 仅教师一项的均值得分接近 4 分, 处于比较满意水平, 其余四个因子介于 3.16-3.64 之间, 处于中等偏上水平。由于教师的标准差最低 0.58, 说明被试学生对教师线上教学各方面的满意度最高, 且内部分歧最小。具体表现为被试学生对教师的教学态度、教学能力、教学方法和技巧、运用现代网络技术能力、课中监管和课前、课后督导等方面给予较高的评价。其次是维度五学习互动, 均值和标准差为 3.64 ± 0.655 , 可见, 被试学生对线上学习的师生互动、生生互动和平台互动各方面亦较为满意。这进一步说明, 长时间的线上授课, 教师和学生已逐步脱离了疫情初期线上教学的互动焦虑。

2. 被试者对学习内容的满意度一般, 内部存在不一致性

因子三学习内容的均值和标准差为 3.47 ± 0.703 , 数值显示, 被试学生对教师的授课内容、教学资源、教学质量等方面基本认可。表现为: 被试者较为满意教师在教学资源上呈现的多种形态, 如有静态文字、图片和 PPT, 也有动态声音、动画、视频等。另外, 汉语课堂练习的形式和互动设计多样有趣, 有一定地挑战和吸引力。虽然教师能根据不同课型, 设计不同线上课程的教学目标和教

学方法，也能根据学习者需要，合理调整教学内容和学习步调。但被试者更注重线上汉语课程的学习内容能否联系实际，因此，在学习内容丰富，信息量大且有启发性方面被试者的满意度偏低。同时，被试者认为线上汉语课程的整体教学质量不高，学生学习之后收获不大。

3. 被试者对学习者和学习环境满意度相对较低

满意度较低的是学习者 (3.22 ± 0.825) 和学习环境 (3.16 ± 0.814)，且两项的标准差较高，可见被试学生对学习者自身和学习环境的满意度较低，且存在不一致性。不少被试认为线上学习是为了完成课程学习任务，修够学分，达到毕业要求，因而对线上学习不感兴趣，也不享受线上汉语课堂。部分被试还认为线上学习仅是应付疫情之需，对学生巩固和增强专业知识，提高专业素质和汉语技能的作用并不高。相反，某种程度上，线上学习还削弱了学生的自我管理能力和自主学习能力。另外，尽管被试者已经十分熟悉线上学习环境，学习使用的软件界面设计及功能等硬件条件也较为完善稳定，操作简捷。但在网络支持的力度，网络速度及稳定性方面还是影响了被试者的线上学习，尤其大部分被试学生没有独立、密闭，且隔音条件较好的学习空间，这些问题导致被试对学习者和学习环境的满意度较低。

(三) 学生背景因素对线上汉语学习各维度的差异性分析

1. 学生网课经历对线上汉语学习各维度的差异性分析

本研究中，在新冠疫情之前，有网课经历的学生 117 名，占 37.1%，198 名学生没有过线上学习经历，占 62.9%。为检验学生网课经历在线上汉语学习各个维度上的表现是否存在差异性，采用独立样本 t 检验，结果见表 6。

表 6 各个维度在网课经历上的差异分析

变量	选项	个案数	平均值	标准偏差	t	显著性
教师	是	117	3.92	0.501	0.281	0.779
	否	198	3.90	0.622		
学习者	是	117	3.39	0.755	2.837	0.005
	否	198	3.12	0.850		
学习内容	是	117	3.58	0.655	2.055	0.041
	否	198	3.41	0.725		
学习环境	是	117	3.33	0.752	2.955	0.003
	否	198	3.05	0.833		
学习互动	是	117	3.75	0.574	2.482	0.014
	否	198	3.57	0.691		

以上独立 t 检验的显示结果，可以反映线上汉语学习各个维度在网课经历上的差异情况。学习者在网课经历上的差异显著性检验为 0.005，明显小于标准 0.05，说明不同网课经历的泰国中文专业大学生对于学习者自身的满意度存在显著性差异，由均值可以看出有过网课学习经历的被试

大学生，其满意度评价略高于没有网课学习经历的学生。以此类推，学习内容、学习环境和学习互动三个维度在网课经历上都存在显著性差异。而教师维度在网课经历上不存在显著的统计学差异，因为其差异显著性检验结果为 0.779，明显大于标准 0.05，因此，不能拒绝原假设。

2. 大学属性对线上汉语学习各维度的差异性分析

本研究中，大学属性分为五类，由于皇家理工大学被试学生占 54.9%，超过一半；公立政府、皇家师范大学合计 33.3%。因此，数据主要表现的是皇家理工、政府和皇家师范大学被试学生在线上汉语学习各维度的差异性。采用单因素方差分析（ANOVA），结果见表 7。

表 7 各个维度在大学属性上的差异分析结果

变量	选项	个案数 N	平均值	标准偏差	F	显著性	多重比较
教师	自治大学	17	3.73	0.594	6.132	0.000	1<4; 2<4 3<4; 5<4
	政府大学	59	3.84	0.479			
	皇家师范	46	3.65	0.657			
	皇家理工	173	4.04	0.549			
	私立大学	20	3.72	0.629			
学习者	自治大学	17	3.03	0.487	2.459	0.046	2<4
	政府大学	59	3.01	0.855			
	皇家师范	46	3.15	0.962			
	皇家理工	173	3.34	0.768			
	私立大学	20	3.08	0.965			
学习内容	自治大学	17	3.27	0.382	2.430	0.048	2<4
	政府大学	59	3.33	0.716			
	皇家师范	46	3.37	0.800			
	皇家理工	173	3.58	0.667			
	私立大学	20	3.35	0.834			
学习环境	自治大学	17	2.84	1.065	1.019	0.398	/
	政府大学	59	3.12	0.895			
	皇家师范	46	3.11	0.904			
	皇家理工	173	3.22	0.742			
	私立大学	20	3.09	0.700			
学习互动	自治大学	17	3.35	0.598	3.302	0.011	1<4; 2<4 3<4
	政府大学	59	3.56	0.671			
	皇家师范	46	3.47	0.824			
	皇家理工	173	3.75	0.585			
	私立大学	20	3.56	0.643			

注：1 代表自治大学，2 代表政府大学，3 代表皇家师范大学，4 代表皇家理工大学，5 代表私立大学

根据表 7 单因素方差分析结果，在线上汉语学习满意度的五个维度中，除学习环境的显著性检验结果为 0.398，大于标准 0.05。其余四个维度在大学属性上均存在差异，因为显著性检验结果分别为：教师 0.000，学习者 0.046，学习内容 0.048，学习互动 0.011，都小于标准值 0.05。

根据多重比较结果，在教师维度，皇家理工大学被试大学生满意度均高于自治、政府、皇家师范和私立大学。在学习者和学习内容两个维度，皇家理工大学被试学生满意度高于政府大学。在学习互动维度，皇家理工大学被试学生满意度皆高于自治、政府和皇家师范大学。从均值一栏还可以看出，不同大学属性，在五个维度上的满意度排名亦各不相同，如教师维度表现为：皇家理工大学 > 政府大学 > 自治大学 > 私立大学 > 皇家师范大学；学习者维度：皇家理工大学 > 皇家师范大学 > 私立大学 > 自治大学 > 政府大学。

3. 学习时长对线上汉语学习各维度的差异性分析

调查中，线上汉语学习时长 4-6 小时/日的被试者，占 66.3%，1-3 小时/日，占 13.7%。6 小时以上/日占 20%。采用单因素方差分析（ANOVA），结果见表 8。

表 8 各个维度在线上学习平均时长上的差异分析

变量	选项	个案数	平均值	标准偏差	F	显著性	多重比较
教师	1-3 小时	43	3.85	0.503	1.399	0.248	/
	4-6 小时	209	3.95	0.529			
	6 小时以上	63	3.82	0.759			
学习者	1-3 小时	43	3.23	0.893	0.426	0.653	/
	4-6 小时	209	3.24	0.780			
	6 小时以上	63	3.13	0.923			
学习内容	1-3 小时	43	3.48	0.725	1.493	0.226	/
	4-6 小时	209	3.51	0.662			
	6 小时以上	63	3.34	0.810			
学习环境	1-3 小时	43	3.23	0.924	3.520	0.031	1>3
	4-6 小时	209	3.22	0.711			2>3
	6 小时以上	63	2.92	1.003			
学习互动	1-3 小时	43	3.67	0.625	3.705	0.026	2>3
	4-6 小时	209	3.69	0.588			
	6 小时以上	63	3.44	0.836			

注：1 代表 1-3 小时，2 代表 4-6 小时，3 代表 6 小时以上

表 8 分析结果显示，在线上汉语学习满意度的五个维度中，只有学习环境和学习互动在学习时长上存在差异性，因为显著性检验结果为 0.031 和 0.026，小于标准值 0.05。

根据多重比较一栏，在学习环境维度，线上汉语学习 1-3 小时/日和 4-6 小时/日被试大学生的满意度均大于 6 小时/日以上的被试。在学习互动维度，4-6 小时/日被试的满意度大于 6 小时/日以

上的被试者。根据这个结果可以看出，线上学习时长越短，学习任务相对较轻的被试大学生，其对线上汉语学习的满意度就相对较好。相反，长时间的线上学习则降低了学习满意度，加重了学习倦怠和疲惫感。

4. 学习环境对线上汉语学习各维度的差异性分析

从被试者线上学习环境上看，独立、不密闭、不隔音和无独立房间的被试学生占 50.1%，略超一半；拥有独立、密闭、不隔音的占 41%；独立、密闭且隔音房间的学生仅占 8.9%。采用单因素方差分析，结果见表 9。

表 9 各个维度在线上学习环境上的差异分析

变量	选项	个案数	平均值	标准偏差	F	显著性	多重比较
教师	独立密闭隔音	28	4.23	0.456	4.900	0.002	1>2
	独立密闭不隔音	129	3.85	0.542			1>3
	独立不密闭不隔音	77	3.81	0.646			3<4
	没有独立房间或其他	81	4.00	0.567			
学习者	独立密闭隔音	28	3.65	0.866	2.990	0.031	1>2
	独立密闭不隔音	129	3.17	0.775			1>3
	独立不密闭不隔音	77	3.14	0.879			1>4
	没有独立房间或其他	81	3.23	0.805			
学习内容	独立密闭隔音	28	3.75	0.698	2.273	0.080	/
	独立密闭不隔音	129	3.46	0.682			
	独立不密闭不隔音	77	3.36	0.752			
	没有独立房间或其他	81	3.51	0.675			
学习环境	独立密闭隔音	28	3.84	0.722	9.552	0.000	1>2
	独立密闭不隔音	129	3.21	0.718			1>3
	独立不密闭不隔音	77	2.98	0.811			1>4
	没有独立房间或其他	81	3.01	0.869			
学习互动	独立密闭隔音	28	3.91	0.502	2.490	0.060	/
	独立密闭不隔音	129	3.64	0.595			
	独立不密闭不隔音	77	3.52	0.733			
	没有独立房间或其他	81	3.67	0.694			

注：1 代表独立密闭隔音房间，2 代表独立密闭不隔音房间，3 代表独立不密闭不隔音，4 代表没有独立房间或其他

表 9 分析结果可知，五个线上汉语学习满意度维度中，只有教师、学习者和学习互动在学习环境上存在差异性，显著性检验结果分别为 0.002、0.031 和 0.000，都小于标准值 0.05。观察多重比较结果，在教师维度，独立密闭隔音学习环境大学生，其满意度均高于独立密闭不隔音房间和独立

ไม่密闭不隔音的被试。没有独立房间或其他的被试者高于独立不密闭不隔音的被试。在学习者和学习环境维度，拥有独立密闭隔音学习环境的被试学生，其满意度均高于其他三类被试。由此可见，在线上学习模式下，独立密闭隔音的学习环境尤为重要。

另外，以单因素方差分析学习时段对线上汉语学习各维度的差异性，仅维度四学习环境中存在显著性，检验结果为 0.040，小于 0.05，具体表现为 1-4 个月学习时段的被试学生，其满意度高于 5-8 个月及 1 年以上的被试学生。在其他四个维度上，无论线上学习时间长短，均未产生差异性。以相同方法检验不同专业、年级和网络状况泰国中文专业大学生对线上汉语学习各维度的差异性，结果不存在显著性差异。

(四) 各个维度的相关分析

相关分析是相关性研究中最常用的分析方法，本次采用 SPSS26.0 版本相关分析方法，对各个维度的相关性作计算，其结果如下：

表 10 各个维度间的相关性分析结果

变量	相关性	教师	学习者	学习内容	学习环境	学习互动
教师	皮尔逊相关性	1				
学习者	皮尔逊相关性	.530**	1			
学习内容	皮尔逊相关性	.631**	.825**	1		
学习环境	皮尔逊相关性	.426**	.646**	.670**	1	
学习互动	皮尔逊相关性	.611**	.651**	.745**	.635**	1

** 在 0.01 级别（双尾），相关性显著。

从表 10 各维度的相关分析结果可见，各个变量在 99% 的显著性水平上均存在显著的相关性。当相关系数的绝对值介于 0.3-0.5 之间时，一般认为变量之间存在中度相关，当相关性系数的绝对值大于 0.5 时，一般认为变量间存在强相关。所以，本研究的线上汉语学习满意度影响因素五个维度之间存在中度正相关或强正相关关系。例如，教师和学习者之间的相关系数为 0.530，大于 0.5，为强正相关关系。以此类推，可以解释其他变量之间的相关性。

(五) 多重线性回归分析

为检验教师、学习内容、学习环境和学习互动对学习者的线上汉语学习满意度的影响程度，对各变量建立回归模型，见表 11。

表 11 学习者线上学习满意度多重线性回归分析的自变项系数^a

变量	未标准化系数		标准化系数		t	显著性	共线性统计	
	B	标准误	Beta				容差	VIF
(常量)	-0.287	0.182			-1.572	0.117		
教师	0.012	0.060	0.009		0.207	0.836	0.554	1.804
学习内容	0.808	0.063	0.689		12.786	0.000	0.337	2.967
学习环境	0.163	0.045	0.161		3.664	0.000	0.506	1.975
学习互动	0.037	0.064	0.029		0.576	0.565	0.379	2.638
调整后 R 方	0.692							

a 因变量：学习者。

以上回归分析结果可以看出：回归系数达到显著性 $P < 0.05$ 的自变量有学习内容和学习环境，且回归系数均为正值，意味着这两个自变量显著正向影响学习者的学习满意度，即学习内容越难，学习环境越差，学习者的满意度就越低。而教师和学习互动未达到显著。因此，标准化的回归方程为：

$$\text{学习者学习满意度} = -0.287 + 0.012 * \text{教师} + 0.808 * \text{学习内容} + 0.163 * \text{学习环境} + 0.037 * \text{学习互动}$$

从回归模型的拟合度来看，调整后 R 方=0.692，拟合度较好，说明自变量能够解释因变量变异程度的 69.2%。整体回归模型 $F=177.678$ ， $P < a$ ($0.000 < 0.01$)，即解释自变量与被解释因变量的线性关系具有显著性。另外，回归模型四个自变量的共线性统计数据中，VIF 全部小于 5，说明各自变量之间不存在多重共线性，本次运算结果准确可靠。即学习者线上汉语学习满意度状况有 69.2% 是由教师、学习内容、学习环境和学习互动引起的。

(六) 线上汉语学习的优化策略

结合泰国中文专业大学生线上汉语学习中被试者对五个核心要素满意度的具体表现及影响因素分析，从学习环境生态圈、学习任务链、教师信息技术素养、混合式学习模式四个方面提出中文专业大学生线上汉语学习的相关优化策略，具体如下：

1. 构建稳定型线上学习环境生态圈

学习环境显著影响学生线上汉语学习，建议教师、家长与学生之间形成积极引导和主动参与的学习共同体，合力构建稳定型线上学习环境生态。第一，关注学习者个人学习环境。学生是线上学习环境的主体生态，学生的已有经验、认知状态、心理特点、学习动机、个性需求等都是构成学生个体学习环境生态平衡的保证。第二，提供物质实体上的现实学习环境。学生居家学习，家庭居所条件及空间状态是客体生态，也是学生居家学习的保障，建议家长重视并提供力所能及的支持与帮助。第三，联动跨时空的远程学习环境。非目的语学习环境下，线下社交环境也很重要，学生应充分利用线下社交条件，借助语伴互助合作等方式，跨越时空，增加汉语交流和使用机会。第四，优良的“教务”保障工作。李宇明（2020）指出没有“教务”的线上教育是一盘散沙式的教育。线上线教学配合，班级组织，教学团队组织，课程体系设计等教务工作是保证线上汉语教学的成果。

2. 创设高“粘度”线上学习任务链

为在教师、学习者和学习内容之间建构有机学习互动，激活有效教学，本研究建议设计具有参与性、以学生为中心的线上学习任务链，提高学生课前、课后互动及课中参与“粘度”。具体做法是教师通过教育平台，打破时空局限，以任务链监管学生线上线下学习任务设计，如实行课前预习责任制、词汇翻译小组制，课中讨论小组制，课后作业及复习监督制，以责任和监督的互助形式，搭建线上线下混合式互动。其次是引导学生有效的在线课堂学习行为。任务链教学是基于交际法原则，以交际任务为教学和评价的中心，重在激发学习互动行为。所以，设计时，保持任务链之间既是环环相扣，又能自成一体，才能让师生互动和深度学习真实发生。再者，借助线上互动游戏平台，强化任务模式。传统的一问一答形式不能满足线上课堂教学需求，可借助 Blooket、Quizizz、Kahoot 平台、PPT 小游戏等。串连教学内容与课堂练习，统一填答，吸引并监管学生课堂参与，保证练习的有效答复率。

3. 加强技能培训，提升教师信息技术素养

“在岗教师的信息素养直接影响信息化教学设备和平台的利用效率和应用水平，决定了教学实践的成效。”（李宝贵、庄瑶瑶，2021）因此，建议教师重视提升自身信息技术素养。重点做到：一是熟悉线上教学平台的各项功能，掌握并熟练使用平台互动、分组讨论等应用，避免因平台或技术问题造成课堂中断。二是提升线上教学资源搜索、利用及自主开发能力，教师“要主动地更新自己的知识结构，提高数字素养，编辑图片、视频、网页将成为教学基本功，解决网络、软件、硬件问题将成为必修技能。”（陈闻，2020）三是加强网络信息技术培训力度，中泰相关单位举办线上线下师资技能培训项目是中文教师信息技术素养提升的重要途径。四是加大线上汉语教学研究力度，以研促教。“一线教师应当强化反思意识、问题意识，针对在线教学中发现的问题展开实证性研究，探索符合科学规律的在线教学模式。”（张博，2020）

4. 重视课后延展，探索线上线下混合式学习模式

在全民信息化时代，学生能较快地实现“碎片化”学习，因此要尝试探索线上线下混合式学习模式。一是激发课后延展，引导学生进行线下泛在学习（U-learning），泛在学习也称“7A”学习，指任何人（Anyone），在任何地方（Anywhere），任何时间（Anytime），利用随手可得的学习设备（Any device）、以自己的方式（in Anyway）获取所需学习信息（Any contents）与学习支持（Any learning support）（李卢一、郑燕林，2009）。只有认识到泛在学习环境和线上学习资源的重要性，学生才能获得充足的线下学习驱动力。二是借助线上教学平台，贯通线上线下学习内容，融合课内外的互动与讨论。“前期的课外异步讨论可以为课内讨论提供话题、素材。后期的课外异步讨论则可以将互动从课内延续至课外，扩展、深化课内讨论。”（季晶晶，2020）同时，教师可通过 Blooket 和 Quizizz 平台布置课前预习自测和课后巩固练习，使用 Google-Forms 或问卷星的试卷板块设置单元测试题等。

六、结论

本研究采用抽样调查的方式,收集泰国中文专业大学生线上汉语课的学习时段、平均时长、网络状况、学习环境、学习工具、学习平台、学习方式等情况,对与大学生线上汉语学习密切相关的五个核心要素满意度及影响因素进行考察,并有针对性地提出线上汉语学习的优化策略。研究表明,“线上直播+教师授课”是新冠疫情期间泰国中文专业大学生的主要线上汉语学习模式,整体学习状况较为一般,学习工具多样,但学习环境较差。长期网课,被试心理疲惫偏重,总体满意度处于中等稍偏上水平。不同大学属性、网课学习经历、学习时长、线上学习环境的大学生对线上汉语学习各维度存在显著性差异,不同专业、年级、网络状况等方面则不存在差异性。在历经两年的线上汉语学习时长后,泰国中文专业大学生对教师授课方式方法、课堂教学互动等满意度相对较好,学习内容、学习环境直接显著影响大学生的学习满意度和主观能动性愿。

此外,随着泰国疫情防控进入常态化阶段,大规模的线上中文教学也将逐步转入常规的传统课堂学习,但无论那种学习模式都存在一些不可避免的共性问题。因此,本文所得出的研究结论与优化策略除了应用于疫情之下大规模的线上学习情境,也对线上线下混合式学习具有一定的适用性。本研究还存在一定的局限性,如样本总量不够多,不同办学性质、专业方向获取的数据分布不均衡,对线上汉语学习相关维度的考察还不够多元等。未来研究可将更多变量纳入“学习满意度”考核指标,以丰富线上汉语学习考量维度与学习满意度之间的关联。希冀本文对泰国高校中文教师改进线上汉语教学模式、提升线上教学水平及提高线上教学质量具有借鉴作用,也为大学生的汉语学习效果和学习质量提升提供一定的实践依据。同时,在非目的语环境下,能为其他国别化高校中文专业的线上汉语学习提供一些参考价值。

参考文献

- 崔希亮. 全球突发公共卫生事件背景下的汉语教学[J]. 世界汉语教学, 2020(第3期), 291-299.
- 高育花. 新冠疫情下的国际中文教育研究综述[J]. 天津师范大学学报(社会科学版), 2021(第6期), 23-28.
- 韩淑靖, 戴子晨, 朱友君, 王进. 来华留学生在线教育满意度调查研究——以对外汉语课程为例[J]. 宁波职业技术学院学报, 2021(第3期), 55-59.
- 李宝贵, 庄瑶瑶. 后疫情时代国际中文教师信息素养提升路径探析[J]. 语言教学与研究, 2021(第4期), 34-43.
- 李卢一, 郑燕林. 泛在学习的内涵与特征解构[J]. 现代远程教育, 2009(第4期), 17-21.
- 李莹莹, 张宏梅, 张海洲. 疫情期间大学生网络学习满意度的模型建构与实证检验——基于上海市15所高校的调查[J]. 开放教育研究, 2020(第4期), 102-111.
- 李宇明, 李秉震, 宋晖, 白乐桑, 刘乐宁, 吴勇毅, 李泉, 温晓虹, 陈闻, 任鹰, 苏英霞, 刘荣艳, 陈默. “新冠疫情下的汉语国际教育: 挑战与对策”大家谈(上)[J]. 语言教学与研究, 2020(第4期), 1-11.
- 陆俭明, 崔希亮, 张旺熹, 张鹏, 梁霞, 郑艳群, 冯丽萍, 孙瑞, 郝美玲, 古川裕, 金海燕, 司甜, 程红, 王辰, 项英, 季晶晶, 赵杨, 张黎, 包亮, 曹秀玲, 李先银. “新冠疫情下的汉语国际教育: 挑战与对策”大家谈(下)[J]. 语言教学与研究, 2020(第5期), 1-16.

陆俭明, 李宇明, 贾益民, 崔永华, 李泉, 赵杨, 朱瑞平, 王治敏, 张博, 姜丽萍, 崔希亮. “新冠疫情对国际中文教育影响形势研判会” 观点汇辑[J]. 世界汉语教学, 2020 (第4期), 435-450.

木兰 (Wareerat Narangkool). 对泰国社区大学汉语本科生学习满意度调查[D]. 南京大学硕士学位论文, 2016.

田晗. 疫情期间云南师范大学泰国留学生线上学习满意度调查研究分析[D]. 云南师范大学硕士学位论文, 2021.

王辉. 新冠疫情影响下的国际中文教育: 问题与对策[J]. 语言教学与研究, 2021 (第4期), 11-22.

王宁, 琚向红, 葛正鹏. 开放教育网络课程学习满意度影响因素[J]. 开放教育研究, 2014 (第6期), 111-118.

文静. 大学生学习满意度: 高等教育质量评判的原点[J]. 教育研究, 2015 (第1期), 75-80.

吴凡, 蒋艾纯, 魏光磊. 泰国学生线上中文夏令营满意度的实证研究——基于“亲情中华·为你讲故事”活动的调查与访谈[J]. 文教资料, 2020 (第28期), 194-195+175.

中国社会科学院语言研究所词典编辑室编. 现代汉语词典·第7版[M]. 北京: 商务印书馆, 2016.

Author (1) Information (第一作者信息)

	Name and Surname (姓名) : LUO QIUMING
	Highest Education (最高学历) : Doctoral Candidate
	University or Agency (任职院校或单位) : Rajamangala University of Technology Rattanakosin
	Field of Expertise (专业领域) : Overseas Chinese Language and Chinese Language Teaching
	Address (地址) : Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Bophit Phimuk Chakkrawat Campus, 264 Chakkrawat Road Chakkrawat, Samphanthawong Bangkok 10100, THAILAND

Author (2) Information (第二作者信息)

	Name and Surname (姓名) : PIMPORN WATTANAKAMOLKUL
	Highest Education (最高学历) : Doctor of Arts in International Chinese Language Education
	University or Agency (任职院校或单位) : Rajamangala University of Technology Rattanakosin
	Field of Expertise (专业领域) : - Chinese Language - Chinese Teaching - Chinese Vocabulary Teaching in Thailand
	Address (地址) : Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Bophit Phimuk Chakkrawat Campus, 264 Chakkrawat Road, Chakkrawat, Samphanthawong Bangkok 10100, THAILAND

2009—2019 年针对泰国学生汉语教学研究的综述

A REVIEW OF RESEARCH PAPERS ON CHINESE LANGUAGE TEACHING FOR THAI STUDENTS FROM 2009 TO 2019

李思思¹

LI SISI

清莱皇家大学，人文学院

Faculty of humanities, Chiang Rai Rajabhat University

E-mail: 1250502108@qq.com

番秀英²

SAHATTAYA SITTIVISED

清莱皇家大学，人文学院

Faculty of humanities, Chiang Rai Rajabhat University

E-mail: hm_sahattaya@cr.ru.ac.th

Received: 19 April 2022 / Revised: 16 May 2022 / Accepted: 19 May 2022

摘要

本论文以调查分析 2009–2019 年针对泰国学生汉语作为第二语言教学研究的论文为基础，根据研究综述结果整理各年份泰国学生汉语作为第二语言教学研究的论文，为进一步研究提供方便。

首先笔者通过在 CNKI 中对 2009 年—2019 年针对泰国学生汉语教学研究的论文进行调查，共发现相关论文 12393 篇，然后笔者仅选择了与“教学”相关的 864 篇论文作为研究对象（硕士论文 856 篇，博士论文 8 篇）；采用定性和定量研究法、文献分析法等，进行统计与分析。然后，根据汉语教学发展状况的特点，将近十一年来对外汉语教学类论文按论文类型对学位论文进行统计分析：基于论文的形式研究特征将对外汉语学位论文分为五种类型（专题研究、调查报告、教学设计、案例分析和教学实验报告）；依照论文的研究内容重新进行了二级分类（语言要素类、教学方法类、专项教学研究类、习得研究类、教师行为与课堂类、教学资源类）；根据前面研究把对外汉语的发展特点分作三个时期：增势缓慢期、开始增长期、快速增长期。最后，根据调查结果预测未来泰国学生汉语作为第二语言教学研究的论文的发展趋势。

笔者希望此类研究能为后期研究对外汉语教学领域的研究者提供数据依据及参照，研究者可以着力于对尚待深入研究或没有研究的领域进行分析，为推动和预估对外汉语教学论文研究等提供参考价值。

关键词：泰国学生；汉语教学研究论文；研究综述；汉语教学研究发展

ABSTRACT

Based on the investigation and analysis of the papers on Chinese as a second language teaching for Thai students from 2009 to 2019, this paper sorts out the papers on Chinese as a second language teaching for Thai students in each year according to the research review results, so as to provide convenience for further research.

Firstly, the author investigated the papers on Chinese teaching research of Thai students from 2009 to 2019 in CNKI, and found a total of 12393 relevant papers. Then the author only selected 864 papers related to "teaching" as the research object (856 master's papers and 8 doctoral papers); Qualitative and quantitative research methods and literature analysis are used for statistics and analysis. Then, according to the characteristics of the development of Chinese teaching, the thesis on Teaching Chinese as a foreign language in recent 11 years has been statistically analyzed according to the thesis types: Based on the formal research characteristics of the thesis, the thesis on Teaching Chinese as a foreign language is divided into five types (special research, investigation report, teaching design, case analysis and teaching experiment report); According to the research content of the paper, it is re classified into two levels (language elements, teaching methods, special teaching research, acquisition research, teacher behavior and classroom, teaching resources); According to the previous research, the development characteristics of Chinese as a foreign language are divided into three periods: slow growth period, initial growth period and rapid growth period. Finally, according to the survey results, the development trend of Thai students' papers on Chinese as a second language teaching in the future is predicted.

The author hopes that this kind of research can provide data basis and reference for later researchers in the field of teaching Chinese as a foreign language. Researchers can focus on analyzing the fields that need to be further studied or not, so as to provide reference value for promoting and predicting the research of teaching Chinese as a foreign language papers.

Keywords: Thai students, Chinese teaching research papers, research review, Chinese teaching research development

绪论

一、研究背景和意义

(一) 选题缘由

二十一世纪“汉语热”的爆发席卷整个东南亚地区。中国经济的崛起和国际地位的提高对泰国以及泰国人有着巨大影响，特别是东盟自由贸易区建立后，泰国政府和泰国民众都越来越多地认识到汉语的重要性；另一方面，泰国的华人华侨居多，移民历史久远，为今天的汉语教育发展奠定了良好基础。因此，汉语作为第二语言教学的发展成为对外汉语专业化的方向和主题，围绕韩愈汉语教学所进行探索不断展开。

汉语作为第二语言教学的相关内容作为一种资源，具有极大的开发价值，其附加的政治、经济、文化价值是不可估量的。其次，吕必松（2007）在卸任《世界汉语教学》主编时说自己有“两个遗憾”，一个是中国以外的作者太少，另一个是研究教学的稿件太少。可喜的是，随着中国综合国力的增强以及海外汉语教学和研究的蓬勃发展，一些世界知名的应用语言学专家、对外汉语研究领域的学者开始开展汉语作为第二语言教学研究，研究成果也与语言教学、课堂教学有关。经笔者搜集的资料来看，近年来在知网数据库中发表的关于对外汉语教学的文章明显增加。但是，目前知网中刊载的论文，研究对象为泰国学生汉语作为第二语言教学的论文数量仍然不多，这从一个侧面反映出缺乏针对研究泰国学生汉语作为第二语言教学实践经验研究和教学研究的论文。

本文是对前人的研究成果进行的综述，即对研究的研究，那么就要了解前人对汉语作为第二语言教学的各方面研究成果所做的综述研究。在研究中我们不追求唯一性，研究要结合对外汉语发展的特点，切实对在过去发表的对外汉语教学研究成果回顾和分析基础上预测，着力于对尚待深入研究或没有研究的领域进行分析，即相关领域的研究在未来哪个方面会增减。因此，在新时期，对对外汉语论文的相关研究进行梳理，全面地认识该领域的写作状况与前沿问题是非常有必要的。

(二) 理论基础

本文将参考蔡莉萍（2019）在《全国汉语国际教育专业硕士学位论文选题研究（2008—2018）》中对综述的分类，之所以选择蔡莉萍的理论，是因为以下两点原因。一是学者蔡莉萍对综述的分类角度很全面，是从论文形式、研究内容和国别化的角度进行分类的；二是学者蔡莉萍的选题时间跨度和本文所研究内容的时间跨度一致，因此具有参考价值。综上所述，为了使本文的分类更具科学性和说服力，笔者选取了蔡莉萍的理论作为本文的理论基础。

1. 在学位论文选题分类的基础上，从论文形式、研究内容和国别化三个角度对全国汉语国际教育专业硕士学位论文的选题情况进行统计分析，归纳总结选题趋势。

2. 总结 2008—2018 年期间学位论文所取得的成就，提出学位论文选题所存在的问题并对相关的主体提出不同的建议。

综上，笔者根据蔡莉萍的分类，结合本文实际考虑：“针对泰国学生”、时间是“2009 年-2019 年”，进行一级分类：按论文类型对学位论文进行统计分析；以及二级分类：按研究内容对学位论文进行统计分析；最后使用图表来展示综述结果。根据研究结果得出针对泰国学生汉语教学研究的论文的发展特点，并预测该类论文的发展趋势。

二、研究范围、目的、主要内容、方法和创新性

（一）研究范围

1. 研究内容的范围

中国知网论文检测渠道是国内公认的专业论文检测渠道，CNKI 采用自主开发并具有国际领先水平的数字图书馆技术，建成了世界上全文信息量规模最大的“CNKI 数字图书馆”，为全社会知识资源高效共享提供最丰富的知识信息资源和最有效的知识传播与数字化学习平台。

本文在 CNKI 检索 2009-2019 年针对泰国学生汉语作为第二语言教学研究的论文，最大限度地查阅和下载与题目有关的学位论文，充分利用网上资源，搜索主题“泰国学生对外汉语教学”的论文著作，得到初步研究范围的 12393 篇论文，然后将与本文研究无关的学术论文逐一剔除后得到 2009—2019 年间有效博硕论文的数量为 864 篇。

2. 研究对象的范围

本文在中国知网数据库（CNKI）中对对外汉语教学的博硕士论文进行检索，检索年限设定为 2009 年至 2019 年，共检索出博硕士论文 12393 篇，而只限针对泰国学生汉语作为第二语言教学的论文共计 864 篇，建成本研究语料库，其中博士论文 8 篇，硕士论文 856 篇。数据统计的截止日期是 2020 年 09 月 17 日。由于该类博硕士在 2020 年的学位论文还有很多暂未被知网数据库收录，故本研究不分析该年度的论文文献。

（二）研究目的

1. 调查分析 2009 年-2019 年针对泰国学生汉语作为第二语言教学研究的论文。
2. 根据研究综述结果整理各年份泰国学生汉语作为第二语言教学研究论文的发展特点。
3. 预测未来泰国学生汉语作为第二语言教学研究的论文的发展趋势。

(三) 研究主要内容

1. 2009-2019 年泰国学生汉语作为第二语言教学的论文数量

表 1 2009-2019 年泰国学生汉语作为第二语言教学的论文数量统计

年	硕士	占比	博士	占比	合计
2009 年	10	100%	0	0%	10
2010 年	5	100%	1	0%	6
2011 年	28	96.5%	1	3.4%	29
2012 年	64	100%	0	0%	64
2013 年	45	100%	0	0%	45
2014 年	70	100%	0	0%	70
2015 年	81	100%	0	0%	81
2016 年	76	97.4%	2	2.6%	78
2017 年	135	97.8%	3	2.2%	138
2018 年	168	99.4%	1	0.6%	169
2019 年	174	100%	0	0%	174
合计	856	99.07%	8	0.93%	864

笔者通过 CNKI 文献检索“泰国学生对外汉语教学”这一关键词搜索，得到总计载文量 12393 篇相关论文，有效数据按照预计的年份 2009—2019 年，经筛选统计为 864 篇，其中硕士论文为 856 篇，博士论文仅为 8 篇，本文参照前辈学者的文献资料和对外汉语学科理论设计了年份、论文类别、论文篇目数三个统计指标并分类汇总，得出各年份相应的各类论文的篇目数及其所占该年度百分比如上表所示。但只对每份论文历年各类论文发表数量和占比情况进行梳理及分析，并不能从宏观角度全面性说明各类论文的研究趋势和产生的变化，因此，笔者还将从横向观察角度总结出的近年来论文主要研究的问题作为研究对象，分析其研究中未研究到的部分，以此对主要研究对外汉语教学领域的论文文献未来应该重点加强研究的问题引发思考。

2. 2009 年—2019 年针对泰国学生汉语作为第二语言教学研究的论文的调查结果

本文笔者将参考蔡莉萍（2019）在《全国汉语国际教育专业硕士学位论文选题研究（2008—2018）》中对综述的分类，结合本文实际考虑，首先将按论文形式的特征将搜集到的 865 篇论文进行一级分类：分为专题研究、调查报告、教学设计、案例分析和教学实验报告这五种类型。在此基础上，从按时间和研究内容二级分类，然后在二级分类里按语言要素类、教学方法类、专项教学研究类、习得研究类、教师行为与课堂类、教学资源类细分出六类，这使论文的分类工作更加细致准确。

把针对泰国学生汉语作为第二语言教学类论文分类整理时发现，一篇论文并不一定只能归到一种论文类型里，但是在将论文划分形式后，再进一步对论文的类型进行整理，论文的类型分类会更加清晰明确。即使这样，划分论文类型时依然会遇到一篇论文可以属于两个或两个以上的论文类型，但是大多数论文都有自己的侧重点，划分形式后再按论文的侧重点对类型进行分类，这样分类所得的结果还是比较准确的。

(四) 研究方法

1. 定性和定量研究法

本文以定量研究为主，采用统计法，从针对泰国学生对外汉语教学研究的论文中，对搜集来的 12393 篇文章进行筛选，去掉其中与具体论说无关的文章之后，最后确定 864 篇进行完全性统计，在此基础上给予定性的分析性评价。

2. 文献分析法

文献分析法是指对收集到的相关文献进行整理、概括、比较与分析，收集关于泰国学生对外汉语教学的论文的文献，了解博硕士论文选题的研究现状和基本情况，整理 CNKI 收录的博硕士，从中得出所需资料来作为论文撰写的语料库，找出适合本文的研究方法和思考方式。本文将这些文献进行归纳、总结，为论文撰写提供充足的理论背景和科学支撑。通过对前人文献的研究进行综述，我们可以看到该课题的历史写作脉络及其热点。

(五) 研究创新性

本人首次就 2009-2019 年泰国学生汉语作为第二语言教学的论文数量做调查研究，并整理归纳该类论文的调查结果。但经过笔者搜集的论文结果来看，目前没有学者针对该时间及类型的论文进行研究，所以研究综述领域还处于研究空白阶段。因此本文从研究内容上来看，具有创新性。

三、与本论文有关的国内外研究综述

(一) 国内研究综述

1. 研究综述的概述

关悦如（2017）《近二十年我国对外汉语听力教学研究综述》提出，本文是对前人研究的成果进行的综述，即对研究的研究，那么就要先了解前人在该方面研究成果所做的综述研究。

蔡莉萍（2019）在《全国汉语国际教育专业硕士学位论文选题研究（2008—2018）》中对综述进行分类，如下：

1. 基于论文的形式和论文的研究方法这两方面的特征，将汉语国际教育专业硕士学位论文分为五种类型：专题研究、调查报告、教学设计、案例分析和教学实验报告。

2. 从论文的研究内容, 二次分为汉语作为第二语言教学、汉语习得研究、汉语本体特征研究、文化与交际、汉语教师研究、汉语国际教育专业研究和其他这 7 大类。

2. 汉语作为第二语言教学论文的研究

朱德熙(1952)是中国研究对外汉语教学的开路人, 他最早提到要把汉语作为第二语言教学进行研究。

孙德坤(1993)则是在汉语作为第二语言教学领域里可见资料中最早的, 其内容主要与第二语言教育理论与实践、第二语言习得、第二语言教师认知与发展、质性研究方法等相关。

王丹萍(2018)《教育学视角下的汉语作为第二语言教学研究》中写到, 近年来汉语作为第二语言教学研究发展迅速, 海内外学术期刊中刊载的高质量教学类文章有所增加, 研究对象和研究方向更加多元丰富。汉语教学研究的发展也为整个第二语言教学研究拓宽了视野。

邓杉杉(2011)在《汉语作为第二语言教学案例研究》中阐述了案例研究的定义, 并对比汉语和英语作为第二语言教学。重点研究从 1980-2010 年间汉语作为母语和第二语言教学研究领域内所有以“案例研究”个案研究为题的论文成果, 以之为线索整理出汉语作为第二语言教学研究领域内的案例研究的发展历史。

3. 与研究综述相关的研究

喻娅(2013)《对外汉语语音教学研究综论》对近 20 年对外汉语语音教学研究的 621 篇文章进行研究, 使用的研究方法是主要是三种: 文献分析、定量研究以及图表归纳。发现其中大多数是实验研究, 研究成果大多是由量化和细致的分析得出, 力图呈现近 20 年来语音教学研究的成果, 在此基础上指引教学和进一步的研究。

关悦如(2017)《近二十年我国对外汉语听力教学研究综述》通过收集和梳理近二十年来对外汉语听力教学的研究成果进行综述。研究成果表明, 研究依次是相关理论研究综述、实践研究综述、练习题研究综述以及测试研究综述。

孙炳文, 高婷婷(2019)《近五年对外汉语教学中的话语标记研究综述》选取近五年 CNKI 知网对外汉语教学中话语标记的 23 篇文献进行综述。结果表明, 使用文献检索研究, 对准确性工具的质量进行了跟踪, 常用的检索工具是作者、题名、刊名、年份、文献内容等分为 5 项, 整理出 23 篇论文。使用的统计数据是占比及图表展示研究, 最后进行描述性研究。

综上, 在关于研究综述的讨论中, 有一些面向汉语学习者进行研究综述的讨论, 但暂未见到将针对泰国学生引入汉语作为第二语言教学相关问题的系统讨论。

(二) 国外研究综述

通过对研究综述定义的研究, 发现:

Valentine, J. C. & Cooper, H (2009) 在《综述研究过程》中写: 综述研究过程是一种系统和政策研究, 其中研究综述被定义为两个或两个以上研述成果的整合, 目的是带来所有研究成果。有些教科书称研究综述为科学研究过程, 它通过对许多问题进行汇编研究工作, 以研究通过统计

方法进行分析或对定性数据进行分析，从而回答特定问题得出系统性的结论，以便获得对研究问题的理想答案。

Nonglak Wiratchai (1999) 定义了研究综述，即研究综述是一种科学的研究方法，可以通过收集许多问题的研究成果来进行研究，通过统计方法进行分析或对定性数据进行分析，并给出系统的结论，从而回答问题，研究问题的理想答案或结论。

Sunthara Tobua (2012) 《Kasetsart 大学教育学院教育系资助的研究综述报告》研究综述是指考虑若干研究的总体结论，在这里是一种叙事回顾方法，该方法是对通过叙事和内容分析研究的问题总结。研究综述指按照科学方法论得出的研究方法，该方法论将同一研究问题的多项研究结果通过统计方法进行研究和分析，分析定性数据并系统地提出结论。

Pongpat Daopa, Auijit Pattanajak, Maitree Inprasitha, (2018) 在《课外学习与开放式教学环境中的综述研究》中以孔敬大学教育学院数学教育专业的硕士学位或更高学位论文为研究对象进行了综述研究。结果如下：大部分使用定性研究，其次是定量研究，还使用图片演示及模型分析。采用的研究工具是研究摘要形式和访谈形式，再统计分析进行平均以分析研究的特征，得出数据结果。

四、研究结果

(一) 2009 年—2019 年针对泰国学生汉语作为第二语言教学研究的论文的调查结果

在针对泰国学生汉语作为第二语言教学类论文分类整理时发现，一篇论文并不一定只能归到一种论文类型里，但是在将论文划分形式后，再进一步对论文的类型进行整理，论文的类型分类会更加清晰明确。即使这样，划分论文类型时依然会遇到一篇论文可以属于两个或两个以上的论文类型，但是大多数论文都有自己的侧重点，划分形式后再按论文的侧重点对类型进行分类，这样分类所得的结果还是比较准确的。

1. 按论文类型对学位论文进行统计分析

本文笔者参考蔡莉萍 (2019) 在《全国汉语国际教育专业硕士学位论文选题研究 (2008—2018)》中对综述的分类，结合本文实际考虑，根据上述论文的形式对搜集到的 864 篇学位论文进行一级分类，基于论文的形式研究特征，分为专题研究、调查报告、教学设计、案例分析和教学实验报告，具体结果见表 2。

表 2 2009-2019 年泰国学生各年汉语作为第二语言教学论文类型统计表

	专题研究	调查报告	教学设计	案例分析	教学实验报告	合计
2009 年	6	2	0	1	1	10
2010 年	5	0	1	0	0	6
2011 年	9	11	6	3	0	29
2012 年	35	4	11	13	1	64
2013 年	19	7	8	11	0	45
2014 年	27	12	13	17	1	70
2015 年	24	31	19	7	0	81
2016 年	16	30	24	8	0	78
2017 年	17	65	32	23	1	138
2018 年	35	67	28	34	5	169
2019 年	19	84	37	31	3	174
合计	212	313	179	148	12	864
百分比	24.54%	36.23%	20.72%	17.13%	1.39%	100%

根据统计结果可以清楚地看到，不同类型的论文之间存在着分布及其不均衡的状态，主要集中在专题研究和调查报告上；同时根据具体的样本篇目来看，论文形式比较注重实践性，这主要体现在教学的关系上。在总共 864 篇学位论文中，调查报告类论文共有 313 篇，所占比例高达 36.23%，专题研究类论文有 212 篇，占总数的 24.54%，而教学设计类论文共有 179 篇占总数的 20.72%，以及案例分析类论文共有 148 篇，占总数的 17.13%，而教学实验报告种类型的论文数量非常少，仅有 12 篇，占 1.39%。

2. 按研究内容对学位论文进行统计分析

本文笔者参考蔡莉萍（2019）在《全国汉语国际教育专业硕士学位论文选题研究（2008—2018）》中对综述的分类，结合本文实际考虑，二级分类依照论文的研究内容，其中把涉及内容相同且数目较多的论文样本划为单独的一类，分别是：语言要素类、教学方法类、专项教学研究类、习得研究类、教师行为与课堂类、教学资源类，从而对其进行微观的研究。具体结果见表 3。

表 3 2009-2019 年泰国学生汉语作为第二语言教学论文研究内容的分类表

	要素教学 类	教学方法 类	专项教学 研究类	教学资 源类	习得研究 类	教学行为 与课堂类	合计
2009 年	6	3	0	0	1	0	10
2010 年	3	1	1	0	1	0	6
2011 年	4	5	8	4	5	3	29
2012 年	21	14	7	3	13	6	64
2013 年	17	7	9	1	4	7	45
2014 年	19	13	7	5	6	20	70
2015 年	24	15	14	3	10	15	81
2016 年	15	18	6	5	8	26	78
2017 年	28	31	18	14	15	32	138
2018 年	37	45	27	23	12	25	169
2019 年	35	40	31	24	14	30	174
合计	208	192	128	82	89	164	864
百分比	24.07%	22.22%	14.81%	9.49%	10.30%	18.98%	100%

从这些数据来看，我们会发现汉语作为第二语言教学类论文从整体到部分的分布都有失平衡，某些领域的研究非常丰富，但一些领域的研究却又非常薄弱。对于论文形式分布不均衡的现象。笔者分析，论文写作分布不均一方面与作者个人有关，兴趣、求同、求易、求稳等因素使研究者乐于研究普遍性问题。另一方面，普遍性问题往往更易获得研究材料、可借鉴文献资料多、被质疑风险小。这些因素致使某类型研究变得愈加普遍，写作内容集中性日益明显。另外，导师背景也促成了写作分布不均。汉硕自 2007 年设立之初就面临师资薄弱问题，导师队伍建设时间短，专业导师缺乏，多数导师的学科背景为应用语言学、文字学方向，少数为传播学方向。这样的导师群体，在一定程度上有利于选题的广泛与多样，但另一方面也影响了选题的倾向性，使选题过多地集中于语言要素类，导致教学方法类、教学技术类、教师类等研究类型薄弱。

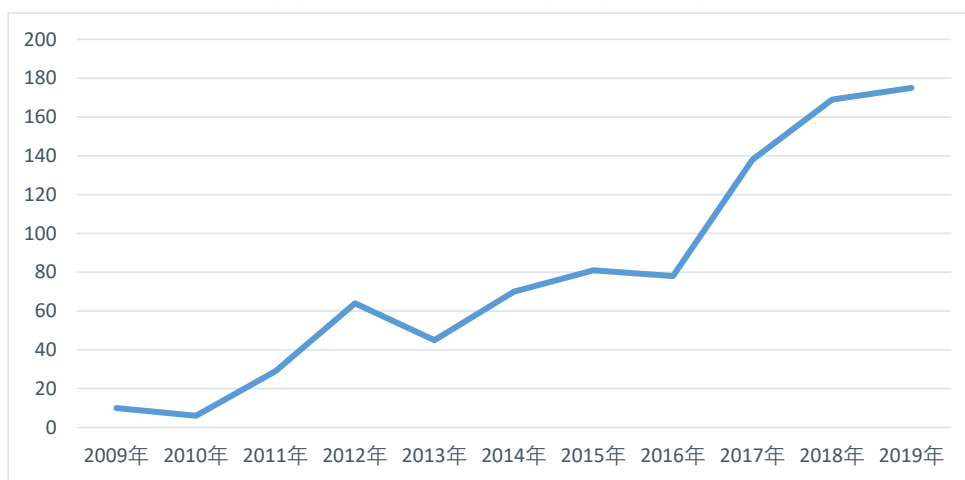
(二) 针对泰国学生汉语教学研究的论文的发展特点

科研论文数量的多少及变化轨迹可以反映某个学科或研究领域的在一定时期内的发展水平和速度。文献计量学先驱普赖斯 (D. Price) 提出的“普赖斯文献指数增长规律”中指出：在某一学科诞生初期，其文献数量处于不稳定增长阶段；学科进入大发展时期，其文献数量便进入指数增长阶段；当学科理论成熟，其文献数量增长减缓，进入线性增长阶段；随着学科理论完善，其文献增加日趋减少。

1. 近十一年汉语作为第二语言教学的论文增减趋势

根据图 1 可看出，中国汉语作为第二语言教学的研究从 2009 年到 2019 年经历了从缓慢发展到快速增长的过程。在 2009 年-2011 年，每年的论文量均低于 30 篇，且文献的增长趋势缓慢，文献的总积累量仅有 45 篇，文献积累率波动幅度较大，说明这 3 年关于汉语国际教育的研究处于一个不稳定的状态。从 2012 年开始，文献积累总量超过 100 篇，且每年的论文量的增长势头更为明显，尤其从 2017 年起，每年的论文量均在 100 篇以上，说明未来汉语作为第二语言教学的研究会进入了快速发展的阶段。可以推测我国汉语国际教育领域的研究在 2020 年达到顶峰，之后的发文量虽然会略有下降，但基本上会保持相对平稳的发展态势。

图 1 2009-2019 年中国针对泰国学生汉语作为第二语言教学的论文发文量

2. 论文研究成果增长阶段

表 4 论文的三阶段划分

2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
增势缓慢期			开始增长期				快速增长期			

(三) 泰国学生汉语作为第二语言教学研究的论文的发展趋势

论文研究领域的发展趋势一直是研究者迫切思考的问题，许多研究者试图通过探索该领域内最新的学术研究来牢固把握其未来的发展方向，从而进行写作。对外汉语研究的热点问题有哪些，以及汉语作为第二语言教学未来的发展的写作方向是什么是研究者们值得关注的问题。

一是，二十一世纪人们学习的变化，随着学习视角的拓宽和学习方式的多样化，论文研究的方向及角度也在日益更新。笔者在做研究时发现，这类论文的写作方向往往从选题开始就有新观点，新角度，新研究方法和新材料等。因此写作主题的选择决定了研究开展的方向，从本领域的研究空白，或具有争议的话题和大众性强的写作方向入手，为该论文的相关领域发展提出新的写作方向及思路。根据本章的研究可知，就针对泰国学生汉语作为第二语言教学的论文写作中，泰国汉语教学中的调查报告研究占了相当大的比重。即可了解到，在这一部分研究中，研究方向

最多的是从教学实践出发，根据在泰教学工作经历，结合教学感受，包括在教学中遇到的困难，或是教学心得与收获展开论文研究与写作。

二是受当前疫情的影响。如果没有此次疫情，也许开展如此大范围的线上教学尚需时日。疫情的蔓延，一方面影响该类论文写作的涵盖面，尤其是教学实验报告类论文，这类型的论文需要研究者在实际针对泰国学生的课堂上进行实验并得出结论。因此仅是通过线上教学，实验报告类论文是无法实际进行研究的，在大环境影响下，势必会反映到未来几年针对泰国学生汉语教学论文数量上，将呈下降趋势。另一方面，因为疫情各国留学生的学习将受到不可避免的影响，或将长时间持续在网上进行学习任务。因此一些临近毕业的学生在选择论文写作方向的时候应会多向思维进行考虑，如跨文化交际中教学难以进行，传统课堂教学将减少，网络线上教学增加等。

目前的本论文的研究主要集中在针对泰国学生汉语作为第二语言教学的方面。所以未来在写作时是可以继续拓宽方向的，例如：疫情当下对泰汉语教学问题。同时也是建立在大量阅读相关文献的基础上。此外，在论文的形式上，除笔者归纳的几类外，还可进行论文形式创新分类。

五、总结内容

本文的研究目的是调查分析2009年-2019年针对泰国学生汉语作为第二语言教学研究的论文，并根据研究综述结果整理各年份对外汉语的发展特点，预测未来论文的发展趋势。具体研究结果如下所示：

通过调查共发现相关论文12393篇，然后笔者仅选择了与“教学”相关的864篇论文作为研究对象，其中硕士论文856篇，占总数的99.07%；博士论文8篇，占总数的0.93%。论文一级分类首先是基于论文的形式研究特征，将对外汉语学位论文分为了专题研究、调查报告、教学设计、案例分析和教学实验报告这五种类型。其中，调查报告和教学设计类型的论文数量是基本上是逐年上升，专题研究和案例分析类型的论文增长呈来回增减趋势，教学实验报告类型的论文数常年少量增长，甚至有些年份缺少这类型的论文研究。其次是依照论文的研究内容，对所搜集到的学位论文重新进行了二级分类：语言要素类、教学方法类、专项教学研究类、习得研究类、教师行为与课堂类、教学资源类，对其进行微观的研究。最后根据前面研究结果，把对外汉语的发展特点分作三个时期：增势缓慢期（2009—2011）、开始增长期（2012—2016）、快速增长期（2017—2019）。

六、继续研究本课题的建议

本文重点按层次分析了近十一年来对外汉语教学论文，针对泰国学生的“汉语作为第二语言教学”类论文研究的主要内容和发展的的问题。基于此项分析结果，笔者认为可以继续从以下几方面继续研究。

1. 本研究只针对2009—2019年泰国学生的“汉语作为第二语言教学”类的论文进行分析，后续研究可以继续扩大研究范围。

- 2.本研究主要针对泰国学生把汉语作为第二语言来进行教学，后续研究可使研究对象多样化。
- 3.本研究旨在根据研究综述结果，整理各年份泰国学生对外汉语教学的发展特点及预测未来论文的发展趋势，后续研究建议是否继续使用该论文的研究形式在其他方面，如 HSK、论文选题、汉语教师的发展等。

参考文献

- 蔡莉萍. 全国汉语国际教育专业硕士学位论文选题研究. [D]. 四川外国语大学. 2019.
- 邓杉杉. 汉语作为第二语言教学案例研究. [D]. 武汉大学. 2011.
- 关悦如. 近二十年我国对外汉语听力教学研究综述. [D]. 辽宁师范大学. 2017.
- 刘丹. 基于泰国小学汉语教学主题的硕士学位论文调查分析. [D]. 西安石油大学. 2020.
- 李谋. 泰国华文教育的现状与前瞻. [J]. 2005. (3).
- 冷凌飞. 汉硕教学类学位论文选题调查研究基于 CNKI 的数据分析. [D]. 江西师范大学. 2019.
- 林浩业. 浅谈泰国汉语教学现状及其汉语教师的要求. [R]湖北广播电视大学学报. 2007, (11):97-98.
- 彭爽. 对外汉语教材研究类硕士论文选题分析—以 2013—2018 年汉语国际教育硕士学位论文为例. [D]. 广州大学. 2019.
- 尚可笑. 近十年来汉语国际教育研究的热点主题与研究前沿—基于 2008—2017 年 CNKI 数据库的文献计量与内容分析. [D]. 辽宁师范大学. 2018.
- 孙德坤. 语言文字运用. [J]. 1993.
- 邬大光, 李文. 我国高校大规模线上教学的阶段性特征——基于对学生、教师、教务人员问卷调查的实证研究. [J]. 厦门大学教育研究院. 兰州大学高等教育研究院. 2020.
- 王威. 2013~2017 年应用心理硕士论文的文献计量分析——兼与应用心理学硕士论文比较. [D]. 云南师范大学. 2019.
- 于聪聪. 基于泰国汉语教学论文的统计分析(1992 年至 2010 年). [D]. 山东大学. 2012.
- 喻娅. 对外汉语语音教学研究综论. [D]. 华中科技大学. 2013.
- 阎思颖. 浅析对外汉语教学中文化差异带来的问题以及解决策略——以泰国龙仔厝为例. [D]. 云南大学. 2015.
- 朱德熙. 语法讲义. [M]. 1952.
- Pongpat Daopa, Auijit Pattanajak, Maitree Inprasitha. [D]. 课外学习与开放式教学环境中的综述研究. 2018.
- Sunthara Tobua. Kasetsart. [D]. 大学教育学院教育系资助的研究综述报告. 2012.
- Valentine, J. C. & Cooper, H. [M]. 综述研究过程. 2009.

Author (1) Information (第一作者信息)

	Name and Surname (姓名) : LI SISI
	Highest Education (最高学历) : Master' s Degree
	University or Agency (任职院校或单位) : Chiangrai Rajabhat University
	Field of Expertise (专业领域) : Teaching Chinese to Speakers of Other Language
	Address (地址) : 80 Moo 9, Phahonyothin Road Ban Du Subdistrict, Mueang District Chiang Rai Province 57100

Author (2) Information (第二作者信息)

	Name and Surname (姓名) : Asst.Prof. SAHATTAYA SITTIVISED
	Highest Education (最高学历) : Ph. D. (Linguistics and Applied Linguistics) (2552) Beijing language and Culture University, P. R. China
	University or Agency (任职院校或单位) : Chiangrai Rajabhat University
	Field of Expertise (专业领域) : - Linguistics and Applied Linguistics - Chinese Teaching
	Address (地址) : Chiang Rai Rajabhat University Faculty of humanities Chinese Major, 80 Moo 9, Phahonyothin Road Ban Du Subdistrict, Mueang District Chiang Rai Province 57100

中国文化在汉语称谓语中的反映及泰国学生汉语称谓语的偏误情况

THE REFLECTION OF CHINESE CULTURE IN CHINESE APPELLATION AND THE DEVIATION OF CHINESE APPELLATION BY THAI STUDENTS

李思思¹

LI SISI

清莱皇家大学

Chiang Rai Rajabhat University

E-mail: 993578055@qq.com

朱绍旭²

ZHU SHAOXU

华侨崇圣大学、中国学学院

College of Chinese Studies, Huachiew Chalermprakiet University

E-mail: 2444137035@qq.com

Received: 23 March 2022 / Revised: 11 May 2022 / Accepted: 21 May 2022

摘要

本文根据中国文化分类标准将《新 HSK5000 词分级词典》中的汉语称谓语整理划分类别，并制成试卷考察泰国清莱皇家大学人文学院汉语专业学生，发现泰国学生使用汉语称谓语时存在的偏误情况。结果表明：大部分泰国学生目前对汉语称谓语的认识仍停留在课堂认读阶段，缺乏对称谓语内涵文化的认识 and 具体使用能力；使用偏误成因具体包括：汉语称谓体系过于庞大复杂；中泰文化、环境差异受泰语负迁移影响；文本材料对课堂教学的限制；学生学习方法和认知程度不够理想。因此本文针对偏误问题分别给予泰国汉语教师和学生提供可行性参考性建议。教师建议包括：教师自修与教材选择、分级互教、寓教于乐、多种语言混合教学；学生建议包括：寻找适合的学习方法、树立正确的学习观念、在实践中累积经验，希望通过以上参考建议能够帮助泰国学生对汉语称谓语文化内涵的深刻理解。

关键词：汉语称谓语；文化反映；泰国学生；偏误分析

ABSTRACT

According to the Chinese culture classification standard, the Chinese titles in the New HSK5000 Word Classification Dictionary are divided into categories and made into a test paper to investigate the junior students of Chinese major of Royal College of Humanities University of Chiang Rai, Thailand, and find the bias of Thai students using Chinese appellation. The results show that most Thai students' cognition of Chinese address terms is still in the stage of classroom recognition and reading, and they lack the understanding of the connotation culture of address terms and the ability to use them; The causes of errors include: the Chinese appellation system is too large and complex; The cultural and environmental differences between China and Thailand are affected by the negative transfer of Thai; The restrictions of text materials on classroom teaching; Students' learning methods and cognitive level are not ideal. Therefore, this paper provides feasible reference suggestions for Thai Chinese teachers and students respectively. Teachers' suggestions include: content selection of teaching materials, graded mutual teaching, teaching in fun, mixed teaching of multiple languages; Students' suggestions include: finding suitable learning methods, establishing correct learning concepts and accumulating experience in practice. It is hoped that the above teaching suggestions can help Thai students have a deep understanding of the cultural connotation of Chinese address terms.

Key words: Chinese appellation, cultural reflection, Thai students, error analysis

绪论

一、研究背景和意义

(一) 选题缘由

语言是区别于人类和动物的重要标志，是文化的载体。汉语和泰语同属于汉藏语系，因“汉语热”的缘故越来越多的国家倡导汉语学习，泰国就是使用汉语最为普遍的国家。称谓语作为语言系统的重要组成部分，在人们的社会生活和交往过程中起到至关重要的作用。它是人们用来表示彼此间各种社会关系及身份、职业等的名称，包括交际主体在语言中进行称谓这一言语活动时所使用的名称。（罗艺雪、徐亮、李月炯，2018:13）人们不仅可以通过称谓来表达所思所想，还可以通过具体的情况来使用表现，所以汉语称谓语的选用很大程度上受双方关系、角色、文化背景、具体语境等因素影响，在不同的语言文化背景中应当选择适用的称谓语。虽然中国和泰国都是亚洲国家，但自古以来两国形成了各自不同的文化，因受文化、地域环境等条件的影响，中泰文化存在部分差异，称谓语的使用也存在不同的价值。20 世纪 70 年代以来汉语称谓语教学一直是对外汉语教

学中的重难点之一，通过对中泰文化的对比，了解两国文化差异，不仅可以提高跨文化交际能力，也能够避免文化冲突。

其次，语言的社会现象与人类行为息息相关，是文化产生、发展、传承、获得的必由之路，可以从整体语言上反映出民族全部的历史、文化、信仰、偏见等。为了解泰国学生在使用汉语称谓语时存在的问题。本文拟分析《新 HSK5000 词分级词典》中民族特性类称谓语进行探讨，希望通过考察泰国清莱皇家大学人文学院汉语专业学生对汉语称谓语的习得及使用情况，探究其背后的中国文化内涵及偏误成因，并针对偏误成因给予泰国教师和学生参考性建议，希望泰国教育部对中国文化教学的重视，加深泰国学生对中国文化的认知程度，以求为对外汉语称谓语文化教学研究增砖添瓦。

(二) 理论基础

中介语及偏误理论：S.Pit Corder (1960) 提出早期偏误理论，也就是“过渡方言”，它是一种不稳定的类似方言的错误，是由语法的差别而造成的错误，其实也就是中介语概念，但这个概念 1969 年才由美国语言学家 Selinker 提出，于 1972 年出现在著作《中介语》中。试图探索第二语言习得者在习得过程中的语言系统和习得规律的假说。中介语是指学习者在二语习得过程中构建的、既不同于母语又不同于目的语的一种语言知识系统。在教学过程中可以通过假设和验证的方法来检验学习者的错误，如语言迁移、目的语规则的泛化、训练迁移、外语学习策略等方法。后因中介语无法解决部分偏误问题，S.Pit Corder(1967)提出第二语言习得理论(Second Language Acquisition, SLA, 简称“二语习得”)，现代意义上的偏误分析理论通常指的是二语习得理论，二语习得是一个反复纠正、改错，螺旋式上升的过程。偏误分析(error analysis)是指对学生学习第二语言过程中所犯的偏误进行分析，从而发现第二语言学习者产生偏误的规律。S.Pit Corder (1973) 将偏误分为前系统偏误(pre-sistematic errors)、系统偏误(sistematic errors)、后系统偏误(post-sistematic errors)三个类别。偏误成因包括母语负迁移、目的语负迁移、文化负迁移、学习策略和交际策略的影响、学习环境的影响、语言训练的转移等，本文称谓语的偏误成因在此基础上做了具体划分，包括：汉语称谓体系过于庞大复杂；中泰文化、环境差异受泰语负迁移影响；文本材料对课堂教学的限制；学生学习方法和认知程度不够理想。偏误分析的步骤分为五个，分别是收集语料、偏误鉴别、偏误描述、偏误解释、偏误评估。

跨文化理论：由克拉克洪和斯乔贝克提出，主要帮助人们理解、解释和预测特定群体的文化行为和动机。跨文化理论涵盖了跨文化研究的各个方面，常见的跨文化交际理论于 1983 年首次出现在《国际与跨文化交际年鉴》中是一种交际行为，可以是人际间的交际，也可以是个人与群体的交流。在跨文化交际中很多因素影响交际过程并决定交际的成功与否，具体包括社会文化身份、心理和环境因素。

以上研究，为本文提供有力的理论支持和指导。两类理论可以对学习者在第二语言学习的过程中所产生的偏误进行系统的分析，研究其来源揭示学习者的中介语体系，从而了解第二语言学习的过程和规律。文章以泰国学生作为研究对象属于跨文化交际群体，而汉语称谓语的反映研究很大程度反映了理论基础的重要性。

二、研究范围、目的、主要内容、方法和创新性

(一) 研究范围

经过考察《新 HSK5000 词分级词典》发现词典中汉语称谓语共有 143 个，其中民族特性类称谓语有 67 个，本文的研究范围是《新 HSK5000 词分级词典》中的 67 个民族特性称谓语，将民族特性称谓语制作试题用来考察泰国清莱皇家大学人文学院汉语专业的学生。

(二) 研究目的

分析《新 HSK5000 词分级词典》中民族特性类汉语称谓语在中国文化中的具体分类与分布情况，并考察泰国清莱皇家大学人文学院汉语专业学生汉语称谓语使用偏误情况，针对偏误进行成因分析并提出教学参考建议。

(三) 研究主要内容

1. 确定语料收集范围

了解近十年内关于“称谓语”的研究内容进行筛选构思，收集“汉语称谓语”相关的期刊、书籍、词典、硕博论文材料与文章研究材料《新 HSK5000 词分级词典》按中国文化分类整理，为后文撰写提供有效合理的理论依据。

2. 确定调查对象，设计考察偏误

作为一名在泰留学生曾有过一段在帕府瓦西多学校做中文教师的实习经历，所以渴望对泰国学生学习汉语有更深入的了解，因研究材料选定为《新 HSK5000 词分级词典》要求调查对象必须符合调查基本要求。因此本文选择泰国清莱皇家大学人文学院汉语专业学生作为研究对象。

(四) 研究方法

1. 文献研究法

查阅前人有关汉语称谓语及中国文化教学相关材料，参考《新 HSK5000 词分级词典》按照属性、类别罗列出词典中的汉语称谓语，在借鉴前人研究结果的基础上把关于中国文化和汉语称谓语的文獻借鉴于文中，进一步把词典词汇整理，结合文化教学编入问卷试题。

2. 问卷调查法

将 67 个民族特性称谓语结合泰国学生实际情况制作调查问卷，以网络链接形式发给泰国清莱皇家大学人文学院汉语专业的学生做，分析学生民族特性称谓语的偏误。

(五) 研究创新性

经查阅分析，以往最常见的调查问卷都是以简单且固定的选择题来收取数据的，而本文的创新之处是：把《新 HSK5000 词分级词典》中关于民族性类称谓语按文化标准分类后在考察固定称谓语选择题的同时增设开放作答和学生建议两种题型进行问卷调查。首先文章参照前人研究结果及文化创新的要求将《新 HSK5000 词分级词典》中的民族特性类称谓语按文化标准分为血亲、旁系、拟亲、道德、官本、定义六种类型，在类型中次第挑选出典型的称谓语进行固定选择题考察；其次问卷开放题“写出 5 个常用汉语称谓语”题型，不仅可以撇开考察的局限性，而且能够准确了解到泰国学生使用汉语称谓语的真实情况；最后学生建议题能够让泰国学生有参与制定教学方案的机会，原因有二：①学生的参与有利于教学方案的有效实施，让他们真正做到学习主人；②减轻教师教学实施的难度同时为文章教学建议环节提供有效帮助。

三、与本论文有关的国内外研究综述

(一) 国内研究综述

马宏基、常庆丰（1985）《称谓语》从语言学角度研究对汉语称谓词汇的分类，通过语言词汇系统的整理得出汉语的称谓语可以分为亲属称谓和社会称谓语两个系统，其中社会称谓语更具有广泛性，按照称谓语的适用范围，可以分为通称、职业称、特征称和专称；虽然该研究将称谓分为两个系统，但在系统梳理中缺少对亲属系统的详细分类概括。

叶南（2001）“论汉语称谓语的文化内涵”通过汉民族传统文化观念的研究，对汉语称谓语亲属、社交、拟亲三类称谓文化分析，强调了中国文化观念中的协调与和谐内涵，但文章在分析称谓时缺少对三者关系文化内涵的概说。

程欲祯（2003）《中国文化要略》内容按文化标准分类可分为：地域文化、身份文化、宗教文化、服饰文化、汉字文化、建筑文化、艺术文化、经济文化、饮食文化、社会文化、风俗文化、医学文化、礼仪文化十三类。并未具体例举分析，而本文研究是在划分类别的基础上对词典称谓语进行了详细分类归纳。

魏清（2005）“汉泰称谓语比较研究”文章将汉泰语相关词中的社会称谓语从语音和语义两方面进行比较探讨，发现一些汉泰社会称谓语语音由于时间和距离导致差异存在，但语义基本相同，且现代泰语中的语义源于古汉语语义。

籍秀琴（2009）《姓氏·名字·称谓》文章把姓与氏、名和字、号、帝王称号、避讳姓氏为研究对象，将汉语称谓语分为四个门类：①家族、亲属类；②师徒、朋友类；③职官身分、地位类；④社会交际中的一般称谓，包括一般常用通称、尊称、谦称、自称、他称等。与之不同的是本文在细分称谓类别的基础上补充了两类：定义身份和道德观念类。

曹炜（2010）在《现代汉语词汇研究》中以汉语大词典词汇为研究对象，通过分析词汇得出：称谓语与称呼语是两种具有密切关系又存在明显差异的不同词汇现象，称谓语着眼于人与人相互间

的各种社会关系以及人们在社会中扮演的角色，称呼语着眼于人们当面招呼的语言手段，但作者没有对词典中口语、书面语、典故词、委婉词、禁忌语等词语做出正面讨论。

杨晶（2014）“基于 HSK 动态作文语料库的泰国学生汉语偏误分析”从第二语言偏误分析通过对 HSK 考场作文的分析研究，发现泰国学生在 HSK 运用中出现的偏误有：语体偏误、词语搭配偏误、语法结构偏误、句子衔接偏误、音节音律偏误类型，虽然共收录了 HSK 考场作文 374 篇，但语料研究数量有限导致偏误分析不全不能反映出偏误全貌。

罗艺雪、徐亮、李月炯（2018）《面向对外汉语教学的称谓语研究》把对外汉语教材中的现代汉语普通话称谓语作为研究对象，针对现阶段称谓语教学现状通过文本分析和问卷调查方法得出对外汉语教材在称谓语选择、处理中可参照层次、对比、策略、结合四个基本原则，但该书研究调查对象仅限于北京大学留学生，结论代表性会受一定影响，不能清晰阐释留学生称谓语掌握情况。

张文杰（2019）“汉泰称谓语及其文化内涵对比研究”中以汉泰称谓语对比研究作为研究对象，通过对汉泰称谓语蕴含的文化内涵对比，指出了影响两国称谓语存在异同的文化成因，为汉语称谓语教学提供教学参考建议。本文是在此基础上对泰国学生汉语称谓语的文化内涵的认知以及掌握情况进行探讨。

综上所述，称谓语作为交际的关键在任何一种语言系统中起着重要作用。关于汉语称谓语的研究，有无数汉语称谓研究者从不同角度对其进行研究，研究视角在不断拓宽，研究成果可谓应有尽有。但由于称谓系统本身的复杂性，交际中会发生“如何”称呼的社会交际缺环现象，是值得研究的问题，也是为促进对外汉语教学角度进行研究时解决问题的基础所在。

（二）国外研究综述

Cooke Joseph Robinson（1968）“泰语、缅甸语和越南语中的代词参考”把泰国、缅甸和其他少数民族语言的称谓语作为研究对象，通过对比分析的形式发现在东南亚使用社交称谓语必须要考虑性别、年龄和社会地位才能有效进行交际，而本文不仅对考察对象的基本信息有所要求且要求考察对象 HSK 等级必须达到 3 级或 3 级以上。

杨春丽（2010）“从文化角度看英汉称呼语的翻译”文章从文化背景的角度对英汉称呼语进行了称呼语的界定、使用原因及分析了英汉称呼语的差异性，根据不同使用情况给出了直译、意译、概括、异化四种翻译法。由于称谓系统庞大复杂，中英文文化存在差异表示的含义多有不同，在翻译过程中应当考虑交际的语境，人物的身份、地位等特殊形式，有助于简化翻译的工作和理解。

金鹏孙、李艳达（2013）“礼貌原则中英文名称的差异”通过名称礼貌原则的使用，作者对名称形式的影响因素以及英汉文化差异的研究，为人际和文化交流提供沟通指导，但中西方存在文化差异，家庭、观念价值追求不同，会受到资历、年龄、经验等因素的限制，应当根据不同情况选择适当的名称形式进行交际使用。

易珊羽（2016）“从社会语言学角度看网络语言及其用名称的发展”在交际中交际者倾向于调整自己的语言风格来达到唤起受话人的社会认同，提高双方交际效率和维持积极的社会身份，对其网络语言

使用进行研究发展。本文在此研究基础上创设称谓语言交际语境语来具体探讨社交称谓类运用。

陈欣（2017）“中国人和泰国人日常交流的差异”以汉语课程开设促进中泰文化交流出发，将 100 名泰国乌汶大学中文专业学生作为研究对象，通过调查发现了中泰双方学生在日常交际表达特点中的差异性。不过文章进行对比的论点较少，可以在此基础上添加语言类型对比。

以上研究，为本文提供了有力的理论支持和指导。然而，较之称谓语的本体研究，关于称谓语对外汉语教学相关的专著文章较少，不成体系，暂不能满足对外汉语教学与外国学习者的交际需求。因此，在前人研究结果基础上应加强对外教方面细致研究，为今后的理论研究和对外汉语教学实践提供合理的参考性建议。但是目前研究多为本体研究，涉及对外汉语称谓教学应用的文献不多，有待深入研究为汉语称谓语的理论研究和对外汉语教学实践提供合理参考。

四、总结内容

在交际频繁的社会时代里我们应当深入了解汉文化，立足文化之根基。汉语称谓语不仅是文化交际基础的社会文化现象，更是代表着国家的力量，社会的现象以及民族的智慧。本文在汉语称谓语本体研究基础上，通过搜集文献和查阅相关词典著论得知，早在 20 世纪 70 年代开始中国就对汉语称谓语进行了研究，研究时间早于西方国家。起初从单一的称谓词汇、释义研究，发展到对称谓语多角度研究，这期间经历了漫长而曲折的过程。前文得知关于汉语称谓语最初的研究主要集中在传统词汇本体研究领域，随着研究的不断深入，现已渗透到社会语言学、文化语言学、跨文化交际学、语用学等多方面领域，研究理论成果富有规模。而本文相关的研究综述方面有：曹炜、罗艺雪等人对汉语称谓语的定义；马宏基、常庆丰对汉语称谓语系统的分类；魏清、张文杰对汉泰称谓的对比研究；叶南和康月惠对汉语称谓语的文化解说。以上研究对本文称谓语工作提供有力的理论支持和指导，虽然他们的研究内容与我的研究方向有相似之处，但本文对汉语称谓语的研究是基于《新 HSK5000 词分级词典》中民族特性称谓语分类的使用考察情况，其内容研究对象及分类整理数据不同于他们的研究，且本文汉语称谓语对文化的反映会随着社会的更替、时代的变革不断被赋予新身份、新含义，加上汉语称谓语本身具有的文化特性能够影响汉语称谓语的实际应用。

研究结果及建议

五、研究结果

（一）《新 HSK5000 词分级词典》中汉语称谓语文化标准分类

文化是我国学界界定的主流，是一个动态概念，它随着时代的发展而产生。中国文化发展历程从清朝末期民国初期开始到近年来，历经的时间跨度大，各地区和民族在发展过程中存在显著差距和不平衡性，以及中国文化本身在发展过程中经历了许多转折和飞跃。因此，中国文化发展历程的认识便附有了新的文化标准。中国文化按文化标准分类可分为：地域文化、身份文化、宗教文化、服饰文化、汉字文化、建筑文化、艺术文化、经济文化、饮食文化、社会文化、风俗文化、医学文

化、礼仪文化十三类。(程欲祯, 2003: 480)

本文参照前人文化分类标准将《新 HSK5000 词分级词典》中 67 民族特性汉语称谓词汇做出以下整理, 分为亲属称谓语和社交称谓语。具体内容如下表:

表 1 《新 HSK5000 词分级词典》民族特性称谓表

民族特性文化称谓语	汉语称谓语
	亲属称谓语
	阿姨、爸爸、伯母、弟弟、儿子、夫人、哥哥、姑姑、姑娘、孩子、姐姐、舅舅、姥姥、妈妈、妹妹、奶奶、女儿、妻子、嫂子、叔叔、孙子、娃娃、媳妇、兄弟、爷爷、岳父、丈夫
	社交称谓语
	同学、同事、法人、客户、长辈、警察、护士、同志、服务员、乘务员、女士、客人、徒弟、医生、总裁、老板、书记、博士、班主任、保姆、司机、男人、校长、将军、主席、王子、公主、律师、皇帝、皇后、教授、记者、教练、司令、女人、导演、董事长、工程师、导游

依据词性和文化特质对照, 文章仅对词典中民族特性类称谓浅析。在日常生活中我们常用来打交道的语言就属于民族特性称谓, 它是庞大称谓语系统中的一类。在交际中社会称谓语更具有广泛性, 按照称谓语的适用范围, 可以分为通称、职业称、特征称和专称(马宏基、常庆丰, 1998: 174) 与前人划分的汉语称谓类型对比, 本文将汉语称谓语分为亲属称谓系统和社会称谓系统。

(二) 汉语亲属称谓语的特点及词典分类情况

1. 汉语亲属称谓语及特点

称谓语是开启社交的敲门砖, 好的称谓语可以缩短交际双方的距离达到事半功倍的效果; 而不恰当的称谓语则会造成对话双方的交际尴尬从而终止交际行为。称谓语与称呼语是两种具有密切关系又存在明显差异的不同词汇现象, 称谓语着眼于人与人相互间的各种社会关系以及人们在社会中扮演的角色, 称呼语着眼于人们当面招呼的语言手段。(曹炜, 2010: 284)

既然称谓语是用于人们各种社会关系以及人们所扮演的社会角色等的反映, 人类社会又存在诸多不同的社会关系和形形色色的社会角色, 因而称谓语可以划分为不同类别。前文提到的称谓类型与文章划分的亲属称谓语分类存在相似之处, 这里主要指的“亲属称谓语”, 它主要用来表示以本人为中心确定亲族成员和本人关系的名称以血缘为关系的标志基于血亲姻亲基础上亲属之间相互称呼的名称或叫法; 还有用于陌生人的虚拟亲属称谓, 我们称之为实质亲属和拟亲亲属两类。文中的实质亲属有: 宗族: 祖父母/舅老爷/姑奶奶; 母系称谓: 小姨/舅舅/表兄妹; 父系称谓: 伯、叔、姑、堂兄妹; 夫妻称谓: 先生/官人、婆娘/内人等; 而部分亲属称谓也越来越多用于称呼没有血缘关系的人, 我们称之为“拟亲亲属”称谓语。当然若从文化、地域、社会、群体等因素来讲, 各地亲属称谓语可以说是五花八门, 中国文化中除了包含普通正常称谓语还包含了五十六种民族文化, 其民族性称谓是不可估量的。

2. 《新 HSK5000 词分级词典》亲属称谓文化分类情况

“民族特性”称谓语的使用在日常交际中最具代表、使用最多的，也是文章重点论述内容所在。汉语称谓语是民族传统文化观念的一面棱镜，强调对宗法等级的重视，折射出协调和谐的文化精神。（叶南，2001：3）中国文化以“宗法制”家文化剖析，长幼有序，嫡庶有别、以辈分权利的制约与儒家道家思想结合形成了庞大的家族血缘观念。我们受宗族礼法的约束以血缘为家族的纽带维系家族世代关系，形成了在亲属称谓关系中重宗亲、重血缘、重关系的传承，以此对具体的亲属给予特定的称谓语。为了更直观地了解民族特性称谓语文化反映情况，现将民族特性类称谓语细分为以下三类：

①直系血亲类。直系亲属是指和自己有直接血统关系或婚姻关系的人，如父、母、夫、妻、子、女等。直系血亲交际对象称谓语根据其使用的场合差异往往有如下固化：第一类：不用于当面招呼的直系亲属称谓语，叫“直系亲属背称称谓语”，主要有祖父、祖母、父亲、母亲、丈夫、夫人、儿子、女儿、孙子、孙女、外孙等；第二类：用于当面招呼的直系亲属称谓语，叫“直系亲属面称称谓语”，主要有爷爷、奶奶、外公、外婆、姥姥、姥爷、爸爸、妈妈、老公、老婆、儿子等。词典中具体表现为，爸爸、儿子、妈妈、女儿、弟弟、哥哥、姐姐、妹妹、爷爷、奶奶、父亲、母亲、孙子等称谓语。

②旁系血亲类。旁系血亲是指直系亲属以外在血统上和自己同出一源的人及其配偶。旁系亲属称谓语亦分为旁系亲属背称称谓语和旁系亲属面称称谓语两大类；第一类：旁系亲属背称称谓语主要有姑爷爷、姑奶奶、姨奶奶、舅公、舅婆、伯父、伯母、叔父、叔母、姑父等；第二类：旁系亲属面称称谓语主要有姑爷爷、姑奶奶、姨奶奶、舅公、舅婆、伯伯、叔叔、婶婶、姑姑等。词典中具体表现为，叔叔、姥姥、祖父、姑姑、伯父、伯母、舅舅、嫂子等称谓语。

③拟亲亲属类。是指朋友或熟人之间的亲近关系或在亲属称谓语基础上加修饰词从而转化成拟称，对于非亲属关系的社交关系，欲表示亲近之感往往以亲属称谓语相称，即“拟亲”称谓语，如：大哥、嫂子、伯伯、叔叔、阿姨、大婶、爷爷、奶奶等。这里也显示同上所述的父系重于母系的文化观念，因此拟亲多称父系亲属的称谓语，而少称母系称谓语。词典中具体词汇有姑娘、宝贝、阿姨、兄弟等称谓语，若加以修饰可增多为大大哥哥、老爷爷、大爷、大妈等称谓语。

直系和旁系血亲讲求“五服”内外关系，五服之内是血亲，出了五服亲缘关系就远了。先秦用“伯、仲、叔、季”的字眼表示长幼等级秩序，受儒家观念的影响后有“伯者长也，仲者中也，叔者少也，季者幼也”取春夏秋冬四时的代号表示长幼之序，使兄弟间次第之分更为明显。而今仅剩“叔、伯”仍沿袭使用，父亲的兄仍称之为“伯”、父亲的弟称之为“叔”，年龄尊卑之前往往用“大”、“二”、“三”以此类推显示长幼；嫡庶之别用“表”、“堂”区分，如“表叔”“堂姐”“堂弟”等。在此之外又夹杂男尊女卑的封建落后思想，父系亲属重于母系亲属观念。五服旁亲以母系为支，如“大舅”、“姨母”等，只是以称呼划分而不与母亲年龄对比。对于亲属中的拟亲称谓，社交时欲表示亲近之感往往以亲属称谓语相称，即“拟亲”称谓语，如大哥、嫂子、伯伯、叔叔、阿姨、大婶、爷爷、奶奶等，这里也显示同上所述的父系重于母系的文化观念，因此拟亲多称父系亲属称谓语，而不过多使用母系称谓语，假设“您好，这位大舅”就显得比较唐突了。

(三) 汉语社交称谓语的特点及词典分类情况

1. 汉语社交称谓语及特点

由前文可知，社交称谓语是人们所扮演的社会角色主要涉及人们的身份、地位、职业等反映人们在社会生活中相互关系的称谓习俗，以社会生活在“人”这个本位上表示人际关系的称呼。在东南亚地区使用社交称谓语必须要考虑性别、年龄和社会地位，才能有效进行交际。(Cooke Joseph Robinson, 1968: 43) 在交际中交际者倾向于调整自己的语言风格来达到唤起受话人的社会认同，提高双方交际效率和维持积极的社会身份。(易珊羽, 2016: 6) 本文在此研究基础上创设汉语称谓语交际语境语来具体探讨民族特性社交称谓语运用。

纵观社交称谓语的调查，不同社交场合中不同国家社交礼仪会有所差别，对其理解分类也会存在偏差。学生在日常交流中使用汉语存在困惑，交际表达中存在差异。中泰学生都把“姓”放在前面，为姓氏+名字。(陈欣, 2017. 2) 于社交称谓语相比亲属称谓语来讲包容性较大，文章具体包括：a 通用称谓，一般交际中“先生、女士”；b 姓名称谓，直呼或昵呼他人姓名“李可”、“小可”；c 人称代词称谓，以人称代词“你/您、我、她/他”表示尊重；d 职业职务称谓，等级制度观念，以职业职位来称谓“伍老师、王医生、李总等”；e 零称谓，以礼貌词开始对话，如“你好、请问、打扰一下”进行没有明显称谓的零称谓交流；f 谦敬称谓，表说话尊重和诚意，多指小辈对长辈的称呼。g 朋友称谓，是社交类描述较多的称谓之一，其具有明显年龄区别如“贫贱、患难、莫逆、竹马、忘年”等。

2. 《新 HSK5000 词分级词典》社交文化分类情况

称谓系统研究内容具体可分为亲属称谓文化关联和社交称谓文化关联，将关系分类分析凸显了称谓语总是蕴涵着一定的社会文化内涵。(康月惠, 2005: 4) 在交际中社交应用最为广泛，《新 HSK5000 词分级词典》中民族特性社交称谓词汇就多于亲属称谓词汇量，本文将其社交称谓细分为以下三类：

①道德观念类。思想道德文化观念下《孟子》“老吾老，以及人之老；幼吾幼，以及人之幼”的观念在汉文化中早已对老者、长辈给予了极大的重视，一直倡导践行尊敬老人、长辈和照顾爱护小孩文化观念，教育学中更有戴圣《大道之行也》的美篇。在汉文化里常见多用于称呼父母的称谓，称呼别人之属一般要加上一些标记性东西，以“老”、“大”作为前缀，以其他称谓语为后缀的称谓语，如“爹”前加个“老”或“大”字，在“妈”或“娘”前加个“大”字以示区别，最为明显的是称谓中带“子”称来突出身份地位的崇高，如孔子、孟子、老子、荀子。词典中加修饰组合称谓语有：老+师、老+爷爷、老+奶奶、大+哥哥、大+姐姐、等称谓语，暗含了对年纪长于自己，人生经验、知识、阅历丰富的社交对象的尊敬之意。对于年纪稍长于自己父母的予以“大”字尊称而对于年纪较小者予以“小”字使用，如：小叔、小伙子、小学生，西方从礼貌策略来讲“小姐”Mrs 表示尊重，追溯到中国文化民国时期“小姐”同样表尊重；“伙子”前加“小”示意年长的人对年轻人的一种称谓，既凸显了交际者的身份地位，同时也暗指该对象较为年轻。

②官本位职称类。官本位职称常用来表示人们在社会中所扮演的各种社会角色的称呼，分为职业、职称、职务称谓等，暗含了几千年来的等级观念与官本位思想，官本位职称称谓语区域性特征是最典型、也是最普遍的。正所谓“三里不同风，十里不同俗”称谓语的变化使用更是反映了这种现象，也侧面印证了汉文化的博大精深。虽经辛亥革命及新中国成立之后的整理、纠正，但数千年等级观念与官本位思想的文化影响依然存在。首先受等级观念及官本位思想影响在其中依旧可见此文化的一斑一影，如词典中日常较为熟悉的老师、医生、班主任、警察、书记、校长等称谓语，从中可以得出职业称谓语与职业是相对应的。社会上有多少个行业就会有多少类职业称谓语，在以上称谓中影响较大的职称称谓语与职务称谓语要数以下几个：“老师”受文化社会的影响可分为教授、副教授、讲师、助教等；“医生”可分为主任医师、副主任医师、医师、医士等。依此类推“书记”可以称为总书记、书记、副书记等；“司令”可以称为总司令员、副司令员等；“士兵”按等级可称为上将、中将、少将、下士等，职务亦如职称同受文化影响，其中影响较小的只有工程师、解说员几个。受等级观念与官本位思想影响在特定的等级职称中一般不能转换为其他称谓语，在面称时只称“正”不称“副”，对于有一定职务、职称、学历的人，不论官职、职称、学位高低，人们都会以其职衔、职称、职业、学位称之“正”不称“副”。如“李主任”、“王教授”、“赵博士”等，称“正”不称“副”也是对交际者的尊重表示。因为儒家礼仪自先秦传至今日，已深深烙入民族文化之中而儒家的“尊尊”之教，礼制之分也植根于称谓语之中，是为了给予对方“面子”，也是社交称谓文化的体现。

③定义身份、无特殊文化含义类。在社交称谓类中存在一种特殊的称谓，用于定义身份、无特殊文化含义的称谓语。这类称谓语（身份称谓语）是一个包容性很广的类别，在《新 HSK5000 词分级词典》中包括的具体等级称谓词汇有：朋友、同学、先生、邻居、同事、博士、大夫、顾客、硕士、导演、老板、妇女、保姆、公民、同志、徒弟等。可参照以下系列细分：学衔、学历系列：博士、硕士；友邻系列：朋友、同学、同事；级属、主客系列：太太、皇帝、王子。

上述文化称谓及观念并不是独立存在的，而是交错融合在一起的。后人使用称谓混杂情况，“老师”称谓语便是职位称谓语与思想道德的混杂产生；“师父”，便是等级与宗法制文化相互影响的结果。究其本质仍是源于礼貌、尊敬的出发点。其中也有包括无特殊文化含义的称谓语仅用于定义身份、辨别特性。而汉语称谓语在中国文化中的反映远不止上述几项，除以上词典中归纳的几种定义类型还有新时代的社会评价系列三种类型：第一种是肯定的、颂扬的评价，从而形成褒扬称谓语，如英雄、好汉、烈士、壮士、义士、君子、泰斗、圣人、淑女、女杰等；第二种是否定的、贬斥的评价，从而形成骂詈称谓语，如懦夫、蠢种、荡妇、淫棍、王八蛋、政客、地头蛇、笑面虎、奸雄、贱人等；第三种是不作褒贬的评价，可以称为性状称谓语的，如少年、少女、大姑娘、妇女、小伙、黄毛丫头等，这些称谓语大多只能作为背称称谓语，只有极少的一部分，如“博士、朋友、好汉、壮士、领导”等以及部分骂詈称谓语可以作面称称谓语。

(四) 泰国学生汉语称谓语使用调查偏误情况

文章选用《新 HSK5000 词分级词典》中 67 个民族特性称谓语编拟试题，考察泰国清莱皇家大学人文学院汉语专业学生称谓语使用情况，结果表明：词典中各类称谓语偏误值占比情况具体如下：
①亲属类占比情况：直系亲属类（占比 68%、40%、68%）、旁系亲属（占比 0%、44%、64%）、拟亲亲属（占比 72%、60%、72%）；
②社交类占比情况：道德观念（占比 76%、52%、80%）、官本位职称（占比 56%、32%、28%）、定义身份（占比 56%、64%、60%）。（附：考察内容中缺少旁系亲属称谓初级词汇称谓语）从使用偏误高低来看，偏误第一的是“道德观念”中级词汇，所占比例为 80%；排列第二的是“道德观念”初级词汇占 76%；第三是“拟亲亲属”和“官本位职称”同占 72%。而偏误最小的是社交高级“官本位职称”占比 28%，可知泰国学生对“官本位职称”类称谓语的认知程度偏高。

常见的问卷中除了词典中等级词汇固定选择题型设置外，开放简答的方式让泰国学生“例举出至少 5 个常用的汉语称谓语”，希望在调查中对考察的内容不局限于固定题型的考察，可以让其自由反映出他们日常生活中使用汉语称谓语最真实的情况，以下是泰国学生反馈汉语称谓语调查数据情况：

表 2 泰国学生汉语称谓语掌握调查表

类型	称谓语	人数
1	老师、叔叔、师傅	6
2	跳舞、唱歌、漂亮	2
3	我、你、他	2
4	朋友、你好	4
5	妈妈、阿姨、哥兄、姨妈	2
6	玉美、美清、玉兰、思恩、美玲	1
7	老兄、大姐、妹子、老哥、大妈	1
8	吃饭、睡觉、喝水、洗碗	2
9	宁哥哥、老板	1
10	我们	2
11	犬子、阁下、老衲	1
12	我爱你	1

通过答卷数据我们可以看出部分泰国学生对汉语称谓语并不陌生，如汉语亲属称谓语：叔叔、妈妈、阿姨、老兄、大妈、大姐、妹子、老哥都属于亲属称谓语中的“血亲亲属称谓和拟亲亲属称谓”，血亲亲属称谓使用能够突显亲近关系，而拟亲称谓不仅可以拉近与陌生人的关系，在听觉中也更为享受；其次老师、师傅、朋友、老板、玉美、美清、玉兰、思恩、美玲这类社会称谓语，包括了官本位职称称谓、其他定义身份称谓等类型称谓语。足以显示出泰国学生对汉语称谓语的把握情况。

从数量统计分析来看，社交称谓语使用多于亲属称谓语。“老师”称谓作答较为频繁，教师是太阳底下最光辉的职业，被誉为“人类灵魂的工程师”在各国都受人尊敬。泰国学生“老师”

称谓使用人数占比较高部分原因是泰国是世界上最尊重老师的国度。在泰国做老师是一件非常有意义且自豪的事情，教师在当地地位已达到万人敬仰的程度，泰国人民对教师的尊敬体现在很多方面，高于鼻翼上的合十礼、脱鞋入教室的尊敬、席地而坐的学听、还有独一无二的“拜师节”都是最好的诠释。再者学生们在校园学习与老师接触的时间与家庭不相上下，在校受学习氛围的影响常用“老师”称谓交际，而回到家则受母语的影响习惯性讲泰语较多。“师傅”称谓，中国有句古语说“一日为师终身为父”借该称谓语以表示对老师的尊重和爱戴，赋予了不一样的亲属关系不知不觉中就养成了习惯。近年来陆续有大量中国人前往泰国经商，拜师学艺，部分中国式称谓早已融入到了泰国的各个省份区域，加上大环境的传播，年轻的泰国学生或泰国生意伙伴在生活中不断接触习得，自然而然的就变成了常用社交称谓语。

数据中通用的作答称谓语“你好”是礼貌用语属于社会称谓语中的道德观念文化范畴，与泰语中的“สวัสดีค่ะ”、英语中的“hello”字面意义无明显差别。由于历史、社会结构和文化的差异，中英文亲属称谓术语和社会称谓术语在沟通中，不可避免使用社交术语来表达礼貌或尊重（杨春丽，2010:5），可见中西方称谓文化存在相似之处。“你好”称谓词的出现一方面体现出礼貌，另一方面无论在何时何地仅靠这个称谓词就可以正常展开交际。类型6的同学作答从属性来看为社会称谓中的“姓名称谓”，从文化层面分析“玉、美、兰、思”多有甜美、纯洁、美好的寓意。玉，不只是装饰品，也是表现人的精神世界和自我修养的程度，是德的表现同时附有体现人身份、感情、风度，以及语言交流的作用；美，世间万物以美为参照，是美好的化身；兰，历来被中国人当作高洁、典雅的象征，与梅、竹、菊并称“四君子”；思，有文化有智慧的用意，每个称谓都蕴含着浓厚的中国文化。类型11同学作答“犬子、阁下、老衲”属于“古代称谓语”是谦称、敬称的道德观念文化。在社会称谓系统中作为表示尊称的成分加在亲属称谓语之前，表示对高级人物的尊称。（魏清，2005:148）古人时常主张“自卑而尊人”、“长幼有序、内外有别”，往往对年纪比自己长、职位比自己高的人，用谦称表示自己，而用敬称称呼对方。如，谦称有“鄙人”、“在下”、“犬子”、“晚辈”；敬称有“令尊”、“令堂”、“前辈”、“您”等。从这些称谓语中，可见国家、民族谦虚、谨慎之风。

但并不是所有泰国学生都正确理解汉语称谓语这一概念，调查中难免有部分类型的同学在使用汉语称谓时存在偏误情况。类型2“唱歌、跳舞”属于动词，动词通常充当句子的谓语或后接描述性补语充当谓语中心，表示主语的动作、存在、变化，或主语对宾语的动作，态度。如，他会唱歌/她会跳舞，不属于称谓语，该类属于混淆偏误。对此偏误现象有前人通过对HSK考场作文的分析研究，发现泰国学生在HSK运用中出现的偏误有：语体偏误、词语搭配偏误、语法结构偏误、句子衔接偏误、音节音律偏误类型。（杨晶，2014:51）与文章中泰国学生产生的偏误有细微相似之处。类型3“人称代词称谓”该类称谓多用于熟悉的人或环境中，“我”和“你”是汉语称谓语中的“代词称谓”，小类是符合称谓系统范围的而“爱”属于动词或名词，具体情况还得依据当时的语境来使用，它不属于称谓范畴，仅用于情义的表达。汉泰称谓语在家婚家庭、风俗观念等方面具有相似的文化内涵，在尊卑观念和国家社会制度等方面文化内涵差异较明显。（张文杰，2019:49）如

类型 5 “哥兄”词汇，在汉语词典中该词汇是不存在于称谓系统的。“哥”代指哥哥，“兄”代指年龄比自己长的男子，也指胞兄、表兄、哥哥的意思，分别属汉语称谓语中的亲属称谓语。但是“哥”与“兄”两个词汇在称谓系统中是单独存在的，不能加以组合，而“兄弟”称谓既可以单独存在又能组合。与汉语“哥哥”相对应的泰语是 พี่，该称谓在泰语中只用于面称，如，大哥、老哥、小哥，在泰语中没有对应的词。该类学生在称谓习得过程中处于逐渐发现并形成目的语的规则和系统，但还不能正确地运用这些词汇，因而出现的规律性的偏误，属于系统偏误。类型 12 “我爱你”该短语单看没问题，但放入语境中表达则累赘或多出其他含义并不能作为称谓语使用，属于语篇偏误。

以上偏误情况都为泰国学生对汉语称谓语最真实的情况反映具有参考价值。通过数据分析造成泰国学生使用汉语称谓语偏误产生的原因归有以下四个：①汉语称谓体系庞大复杂；②中泰文化、环境差异受泰语负迁移影响；③文本材料对课堂教学的限制；④学生学习方法和认知程度不够理想。文章希望通过调查结果、分析研究为下文对泰国学生称谓语习得提供有效建议打下坚实基础。

六、建议

(一) 针对泰国汉语教师教学方面的建议

无论在何种文化下，礼教礼仪是称谓语运用首要考虑因素，明确人际关系交往的双方关系、合理运用称谓语需要我们对称谓语的文化背景做深入的探究与了解。称谓语作为反映人们之间的各种社会关系以及所扮演的社会角色，不同的称谓语反映出不同国家、民族的文化特性，汉语称谓语的社会功能很强构成了我们社会生活中重要的交际方式。本文制定《新 HSK5000 词分级词典》中 67 个民族特性称谓语对泰国清莱皇家大学人文学院汉语专业学生称谓语使用考察，通过调查结果分析拟出以下建议：

教师自修与教材选择。虽然不少中文学校已有特定的汉语教材，但随着信息的增长教材中的部分内容对时代发展的使用出现了局限性。教师为确保学生在课堂中能够习得先进文化内容，教师的学习和教学内容是非常关键的，所以教师在教学中应当注意自身的学习以及教材的“实用性、通用性和时代性”。

分级互教。教师的教学方法影响着学生获得汉语称谓语的有效途径和有效内容。在汉语教学中不是所有内容都只能用固定的方式进行教学，教师应根据对外汉语教学的课程计划、教学目标以及根据学生的差异情况进行教学调整。如，积极开展汉语文化分级教学，对高、中、低三级词汇内容习得的同学进行区分，然后让学生采用 1:1 教学分配学习，具体为：高级阶段教授中级阶段，中级阶段教授低级阶段，与此同时教师再加以点拨指导，建立学生自信心，达成师生合作共教，确保泰国学生真正习得汉语称谓文化，当然过程中除了教师的指导仍需要家校合作监督。

寓教于乐。教师可以根据不同类型的课程选择：情境教学、学生教学、游戏教学等多种文化教学方式，适当通过游戏教学突出称谓语教学重难点。教师可以组织每周一次课内外文化教学活动，用文化熏陶感染泰国学生的身心并通过游戏结合实际情况重点讲解，引导泰国学生认真钻研汉文化、把握教材内容、深入感知称谓文化内涵，潜移默化下有自己独特的感受体验和理解，最终把汉语称谓文化内容渗透于泰国学生日常生活中使用。

多种语言混合教学。因个人差异性的影响，每个泰国学生对语言的掌握情况不同，教师采用中、泰、英三种语言搭配翻译灵活运用多种教学方式可以使“汉语称谓语”的教、学达到事半功倍的效果，减少学生学习汉语的畏难情绪，以此来提高教师汉语文化教学质量。

(二) 针对泰国学生学习汉语称谓语方面的建议

通过调查反馈结果有两名泰国学生谈论到对中国文化汉语教学的建议：第一位同学希望教师可以通过情景对话、短文学习中国文化和讲故事的方式进行文化教学；第二位同学则希望通过多读多背的方式来学习。文章认为两位泰国学生的建议都存在可取性，但建议存在片面性，为此本文建议添加以下学习方法：

寻找适合的学习方法。《道德经》有言“授人以鱼，不如授人以渔，授人以鱼只救一时之急，授人以渔则可解一生之需。”好的原则和学习方法能够受益终生，学生对于汉语称谓语的学习不能停留在课堂教师讲解的内容上，应结合教师的讲解加上自己独有的学习方法巩固学习，加强记忆在课后创新实践。

树立正确的学习观念。每个学生都是独立的个体，不以教师的意志为转移。在当代社会几乎每个大学生都拥有一部手机，学生可以借助互联网学习除课本以外的汉语知识或其他文化知识。无论在任何学习中都应该树立正确的价值观，用正确的学习观念端正自己的学习态度，在学习过程中去探索、去发挥、去创造，自我拓宽多种学习的渠道，争做学习的主人，才能真正习得汉语文化。不能因为遇到困难的知识点就避难就易甚至放弃学习，则要坚持克服跨文化交际中的文化依附矛盾培养正确的思想观念和健康积极的人生态度。

在实践中累积经验。许多泰国学生学习汉语的热情是很明显的，但碍于面子不愿向教师请教，求学者应当秉持一颗“不耻下问”的谦卑之心，发扬只为得到知识文化的精神。同时还可以让习得成功的泰国学生自发给同学、朋友教授自己掌握的称谓及文化知识，共同体会汉语称谓语的语用效果，减少交际偏误。课后能够自建交际平台敢于和中国校友做朋友进行交际，通过真实交际直观理解和掌握汉语称谓语加深对中国文化的认知。最终通过汉语称谓文化知识提高对中国文化的认可，实现跨文化交际和正确使用称谓语交际的目的。

参考文献

曹炜. 现代汉语词汇研究. [M]. 北京：北京语言大学出版社, 2010.

程裕祯. 中国文化要略. [M]北京：外语教学与研究出版社，2003.

籍秀琴. 姓氏·名字·称谓[M]. 河南：大象出版社, 2009.

康月惠. 汉语称谓语的文化关联. [N]. 漳州职业技术学院报, 2005-7-10.

李禄兴. 新 HSK5000 词分级词典. [M]. 北京：北京语言大学出版社, 2014.

罗艺雪、徐亮、李月炯. 面向对外汉语教学的称谓语研究. [M]. 重庆：四川大学出版社, 2018.

- 马宏基、常庆丰. 称谓语. [M]. 北京: 新华出版社, 1985.
- 叶南. 论汉语称谓语的文化内涵. [N]. 西南民族学院学报, 2001-02-28.
- 杨晶. 基于 HSK 动态作文语料库的泰国学生汉语偏误分析: [硕士学位论文]. [D]. 云南: 云南师范大学, 2014.
- 张文杰. 汉泰称谓语及其文化内涵对比研究: [硕士学位论文]. [D]. 黑龙江: 哈尔滨师范大学, 2019.
- Chen Xin. Differences in Daily Communication between Chinese and Thai people. [J]. Wisuda Kaewyod International Journal of Integrated Education and Development, 2017, 2(2): 5-9.
- Chunli Yang. Translation of English and Chinese Addressing Terms from the Cultural Aspect. [J]. Journal of Language Teaching & Research, 2010, 1(5): 738-742.
- Cooke Joseph . *Pronomial Reference in Thai, Burmese and Vietnamese*. [C]. Doctoral Dissertations. UC Berkeley, US, 1965. 122-288.
- Corder. S. P. The significance of learners' errors. [J]. International Review of Applied Linguistics, 1967, 1(5): 3-7.
- Pengsun Jin, Yanda Li. Politeness principles difference in appellations between English and Chinese. [J]. Studies in Literature and Language, 2013, 6(2): 18-22.
- Shanyu Yi . On the Internet Language from Perspectives of Sociolinguistics and The Development of Identity of its Users. [C]. China Academic Journals Electronic Publishing House, 2016. 1-6.

Author (1) Information (第一作者信息)

	Name and Surname (姓名) : LI SISI
	Highest Education (最高学历) : Master' s Degree
	University or Agency (任职院校或单位) : Chiang Rai Rajabhat University
	Field of Expertise (专业领域) : Teaching Chinese to Speakers of Other Language
	Address (地址) : 80 Moo9 Chiangrai Rajabhat University, T. Bandu, A. Meaung, Chiangrai Province 57100

Author (2) Information (第二作者信息)

	Name and Surname (姓名) : ZHU SHAOXU
	Highest Education (最高学历) : Doctoral Candidate
	University or Agency (任职院校或单位) : Huachiew Chalermparakiet University
	Field of Expertise (专业领域) : Teaching Chinese to Speakers of Other Language
	Address (地址) : Huachiew Chalermparakiet University 18/18 Debaratana Rd. km. 18 (Bangna-Trad) Bangplee Samutprakarn 10540

ศึกษาศภาพแบบเรียนภาษาจีนระดับปฐมวัย กรณีศึกษา: หนังสือภาษาจีนปฐมวัย1a-3b*

The Study of the State of the Chinese Kindergarten Curriculum Case Study: Chinese Kindergarten Course Book 1a-3b

มัস্যามาต ชัยชนะกิจพงษ์¹

MASAYAMAS CHAICHANAKIJPONG

ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University
E-mail: masayamas.c@ku.th

จตุวิทย์ แก้วสุวรรณ²

CHATUWIT KEAWSUWAN

ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University
E-mail: fhumcwk@ku.ac.th

Received: 7 February 2022 / Revised: 7 March 2022 / Accepted: 18 May 2022

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศภาพแบบเรียน ความสอดคล้องของระบบคำศัพท์ และการลำดับความคิดในการจัดลำดับบท ของแบบเรียนภาษาจีนปฐมวัยของสำนักพิมพ์ทองเกษมจัดพิมพ์ปี พ.ศ. 2560 รวม 6 เล่มกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาจีนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยเป็นแบบเรียนเพียงชุดเดียวในประเทศไทยที่ระบุใช้สำหรับการเรียนชั้นปฐมวัยโดยเฉพาะ โดยวิเคราะห์ด้านคำศัพท์ จำนวนคำศัพท์ เนื้อหาคำศัพท์ ชนิดคำศัพท์ และด้านหัวข้อลำดับบท ผลการศึกษาคือ แบบเรียนชุดนี้สามารถประยุกต์ใช้เพื่อการต่อยอดไปเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 ได้ แต่ผู้วิจัยยังพบบางประเด็นในแบบเรียนที่ขาดหายไป และมีบางประเด็นที่ไม่สอดคล้องกับเกณฑ์ตัวชี้วัดระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 ด้านประเภทคำศัพท์ไม่พบคำกริยาวิเศษณ์ คำบุพบทและคำสันธาน และ ด้านการลำดับบท ไม่พบหัวข้อด้านข้อมูลส่วนตัว ซึ่งจากผลการวิจัยนี้สามารถนำไปพัฒนาเอกสารการสอน อันเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับปฐมวัยให้สอดคล้องกับเกณฑ์มากขึ้นได้

คำสำคัญ : แบบเรียน ปฐมวัย สาระการเรียนรู้

* บทความฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง ศึกษาศภาพแบบเรียนภาษาจีนระดับปฐมวัย กรณีศึกษา: หนังสือภาษาจีนปฐมวัย1a-3b หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ABSTRACT

The aim of this paper is to study the congruency of the vocabulary system and ordering of chapter for Chinese kindergarten class written by Thai author with key indicator and Chinese learning content according to the Basic Education Core Curriculum, 2008, at the first-grade level. A comparative study and analysis of an early childhood Chinese language textbook published by Thongkasem Publishing in 2017, totaling 6 volumes, by analyzing vocabulary, number of words, vocabulary content, vocabulary type, and chapter order. As a result, from these analyses, we found that it can be applied for further study in grade 1 following criteria Basic Education Core Curriculum 2008 for grade 1. Nevertheless, the researcher still found some issues in the curriculum and there are some issues that are not in accordance with the indicators of the grade 1. In terms of lexical types, no adverbs, prepositions, and conjunctions were found. In terms chapter order, no personal information was found. Accordingly, we could use the research results to develop teaching documents which is beneficial to the management of Chinese language teaching at the early level.

Keywords: Course book, Kindergarten, Curriculum

บทนำ

ปัจจุบันภาษาจีนได้เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยมากขึ้น เนื่องจากประเทศไทยมีการติดต่อธุรกิจและร่วมทุนดำเนินธุรกิจกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ทำให้ภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศที่สองที่ได้รับความนิยมในประเทศไทยเป็นอย่างมาก โดยกระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เพิ่มการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมากขึ้น ทันทันการณ้กับการเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วของโลกาภิวัตน์ ซึ่งเกิดเสรีนิยมทางการค้า การพัฒนาเทคโนโลยี และการไหลเวียนสารสนเทศอย่างรวดเร็ว ทันทันที่ที่ประกาศใช้หลักสูตร โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของรัฐ และเอกชนจำนวนมากจัดการเรียนการสอนภาษาจีนเป็นวิชาเพิ่มเติม ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อสร้างสังคมฐานเศรษฐกิจที่อาศัยภาษาจีนเป็นเครื่องมือของการสื่อสาร ทว่ายังไม่มียุทธศาสตร์ภาษาจีนโดยเฉพาะสถานศึกษาต่างจัดทำหลักสูตรของตนเองตามมาตรฐานสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จึงไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556 : 1) ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนของแต่ละโรงเรียน

เนื่องจากการเรียนการสอนภาษาจีนระดับปฐมวัยในประเทศเพิ่งเกิดขึ้นได้ไม่นาน ทำให้งานศึกษาวิจัยด้านนี้มีน้อย ยังมีปัญหาด้านการเรียนการสอนภาษาจีนระดับปฐมวัยในอีกหลายด้าน เช่น ปัญหาครูผู้สอนไม่เพียงพอ ปัญหาคุณภาพการเรียนการสอน ประสบการณ์ของครูผู้สอน ปัญหาด้านสื่อการสอนที่ยังไม่หลากหลาย ปัญหาของแบบเรียนภาษาจีนในระดับปฐมวัยที่ใช้ในแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกันไป สำหรับเรื่องความแตกต่างของแบบเรียนอาจมีสาเหตุมาจากการที่ไม่มีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ด้านภาษาจีนในระดับปฐมวัย ทำให้การพัฒนาแบบเรียนภาษาจีนทำได้ยาก

และส่งผลต่อคุณภาพของแบบเรียนภาษาจีนปฐมวัยในประเทศไทย โดยแบบเรียนภาษาจีนสำหรับเด็กส่วนใหญ่ระบุเป็นขั้นเริ่มต้นเท่านั้น ไม่ระบุชุดที่ใช้สำหรับเด็กในระดับใด ซึ่งปัญหาดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนภาษาจีนของปฐมวัยในประเทศไทยอย่างมาก

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกทำการศึกษาแบบเรียนภาษาจีนปฐมวัยซึ่งจัดพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2560 รวม 6 เล่ม เนื่องจากมีการระบุอายุของผู้เรียนไว้ชัดเจน ได้แก่ หนังสือภาษาจีนปฐมวัย 1a และ 1b สำหรับเด็กอายุ 3 - 4 ปี หนังสือภาษาจีนปฐมวัย 2a และ 2b สำหรับเด็กอายุ 4 - 5 ปี หนังสือภาษาจีนปฐมวัย 3a และ 3b สำหรับเด็กอายุ 5 - 6 ปี เพื่อทำศึกษาสภาพแบบเรียน ระบบคำศัพท์ การลำดับความคิด ว่ามีความเหมาะสมกับการต่อยอดไปเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 หรือไม่ และใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบเรียนภาษาจีนระดับปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาสภาพแบบเรียนภาษาจีนระดับปฐมวัยในแง่การจัดระบบคำศัพท์ และการลำดับความคิดในการจัดลำดับบทเรียน
2. ศึกษาความสอดคล้องของระบบคำศัพท์ และการลำดับความคิดในการจัดลำดับบทของแบบเรียนภาษาจีนปฐมวัยที่เขียนโดยคนไทยกับตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ภาษาจีนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และเลือกศึกษาสภาพแบบเรียนภาษาจีนปฐมวัย

ขั้นตอนที่ 2 ทำการศึกษาข้อมูล ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาจีนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1

ขั้นตอนที่ 3 สร้างตารางรวบรวมคำศัพท์ ด้านจำนวนคำศัพท์ ด้านเนื้อหาของคำศัพท์ ประเภทของคำศัพท์ และหัวข้อสนทนาจากหัวข้อบทเรียนในแบบเรียนภาษาจีนปฐมวัยทั้ง 6 เล่ม ทั้ง 52 บท ในแบบเรียนนำมาจัดประเภท

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ลักษณะของแบบเรียนภาษาจีนปฐมวัย ในด้านรูปเล่ม ตัวอักษรที่พิมพ์ภาพประกอบในเล่ม

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ความสอดคล้องของเนื้อหาของคำศัพท์ ประเภทของคำศัพท์ และหัวข้อสนทนาจากหัวข้อบทเรียน กับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาจีนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 พร้อมกับแสดงข้อเสนอต่าง ๆ ที่พบ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบเรียนภาษาจีนระดับปฐมวัยต่อไป

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยแบ่งเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ออกเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1. แบบเรียนภาษาจีนปฐมวัยของสำนักพิมพ์ทองเกษมจัดพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2560 จำนวน 6 เล่ม ได้แก่ 1.1) หนังสือภาษาจีนปฐมวัย 1a สำหรับเด็กอายุ 3 - 4 ปี 1.2) หนังสือภาษาจีนปฐมวัย 1b สำหรับเด็กอายุ 3 - 4 ปี 1.3) หนังสือภาษาจีนปฐมวัย 2a สำหรับเด็กอายุ 4 - 5 ปี 1.4) หนังสือภาษาจีนปฐมวัย 2b สำหรับเด็กอายุ 4 - 5 ปี 1.5) หนังสือภาษาจีนปฐมวัย 3a สำหรับเด็กอายุ 5 - 6 ปี 1.6) หนังสือภาษาจีนปฐมวัย 3b สำหรับเด็กอายุ 5 - 6 ปี

2. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาจีนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 ได้แก่ **สาระที่ 1: ภาษาเพื่อการสื่อสาร มาตรฐาน ต 1.1** เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลตัว ข้อ 1) ปฏิบัติตามคำสั่งง่าย ๆ ที่ฟัง ข้อ 2) ระบุสัญลักษณ์ตามระบบพินอิน อ่านออกเสียง และประสมเสียงคำง่าย ๆ ตามหลักการออกเสียง ได้แก่ 2.1 พยัญชนะ สระเดี่ยว และวรรณยุกต์ 2.2 หลักการออกเสียง 2.3 การประสมเสียง ข้อ 3) ระบุภาพหรือสัญลักษณ์ตรงตามความหมายของคำ กลุ่มคำ และประโยคจากการฟังหรืออ่านคำ กลุ่มคำ และประโยคที่มีความหมายเกี่ยวกับ ตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อมใกล้ตัว อาหาร และ เครื่องดื่ม 50-100 คำ ข้อ 4) ตอบคำถามจากการฟัง หรือการอ่านประโยค บทสนทนา หรือนิทานง่าย ๆ ที่มี ภาพประกอบ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2556 : 14) **สาระที่ 1: ภาษาเพื่อการสื่อสาร มาตรฐาน ต 1.2** มีทักษะการสื่อสารทางภาษา ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึก และความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ข้อ 1) พูดโต้ตอบด้วยคำสั้น ๆ ง่าย ๆ ในการสื่อสารระหว่าง บุคคล ตามแบบที่ฟัง ได้แก่ บทสนทนาที่ใช้ในการทักทาย กล่าวลา ขอขอบคุณ ขอโทษ ประโยคหรือข้อความที่ใช้แนะนำตนเอง ข้อ 2) ใช้ คำสั่งง่าย ๆ ตามแบบที่ฟัง คำสั่งที่ใช้ในห้องเรียน ข้อ 3) บอกความต้องการง่าย ๆ ของตนเอง ตามแบบที่ฟัง คำศัพท์ โดยใช้กลุ่มคำ และประโยคที่ใช้บอกความต้องการ ข้อ 4) พูดขอและให้ข้อมูลง่าย ๆ เกี่ยวกับตนเอง ตามแบบที่ฟังคำ โดยใช้กลุ่มคำ และประโยคที่ใช้ขอและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2556 : 28) **สาระที่ 1: ภาษาเพื่อการสื่อสาร มาตรฐาน ต 1.3** นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ โดยการพูด และการเขียน ได้แก่ ข้อ 1) พูดให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง และเรื่อง ใกล้ตัว โดยใช้ คำ กลุ่มคำ และประโยคที่ใช้ในการพูดให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง และเรื่องใกล้ตัว เช่น บอกชื่อ อายุ สิ่งต่าง ๆ ตัวเลข สี ขนาด เวลา ตำแหน่งของสิ่งของ ข้อ 2) เขียนอักษรจีน คำศัพท์ง่าย ๆ ลำดับขีดอักษร จีน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2556 : 47) **สาระที่ 3: ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น มาตรฐาน ต 3.1** ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน ได้แก่ การบอกคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ อื่น ได้แก่ คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เช่น ตัวเลข ผัก ผลไม้ สัตว์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2556 : 76) **สาระที่ 4: ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชน และโลก มาตรฐาน ต 4.1** ใช้ภาษาจีนใน สถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม ได้แก่ ฟังหรือพูดในสถานการณ์ง่าย ๆ ที่เกิดขึ้นใน ห้องเรียน ใช้คำ กลุ่มคำ ประโยค และบทสนทนาในสถานการณ์ง่าย ๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน สามารถนำคำ

กลุ่มคำ ประโยค และบทสนทนาที่ได้เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลอง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2556 : 82) **สาระที่ 4: ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก มาตราฐาน ต 4.2** ใช้ต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2556 : 86)

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ภาษาที่สองของเด็กปฐมวัย การจำแนกประเภทคำศัพท์ หลักการเลือกคำศัพท์ ลักษณะของหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย ได้แก่ **การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการปฏิบัติจริง** ทำให้การเรียนรู้ภาษาที่สองของเด็กเป็นไปได้ดียิ่งขึ้น (สุมิตรา อังวัฒนกุล. 2535 : 84-85) ได้กล่าวว่า การเรียนภาษาด้วยวิธีการตอบสนองด้วยท่าทางควรเป็นการเรียนจากการใช้กลุ่มคำที่มีความหมาย เน้นทักษะการฟังมากกว่า การพูด การเขียน และการอ่าน เด็กจะได้รับการฝึกฟังคำสั่งให้เข้าใจก่อนจะฝึกให้พูดคำสั่งเหล่านั้น การเรียนภาษาด้วยวิธีการตอบสนองด้วยท่าทางนี้ไม่มีการบังคับให้เด็กพูด เพราะอาศัยแนวคิดที่เชื่อว่าเด็กจะเริ่มพูดคำสั่งเหล่านั้นได้เองเมื่อพร้อม สรุปได้ว่า วิธีการจัดการเรียนรู้แบบการตอบสนองด้วยท่าทางคือ การใช้คำสั่งต่าง ๆ เพื่อให้เด็กปฏิบัติตามโดยการตอบสนองด้วยท่าทาง การปฏิบัติตามคำสั่ง และการเรียนภาษาจากประสบการณ์จริง

การจำแนกประเภทของคำ (นันทิยา แสงสิน. 2527 : 92) ได้พิจารณาตามโอกาสในการใช้ดังนี้ 1. คำศัพท์เพื่อการฟัง เป็นคำศัพท์ที่ใช้มากในเด็กเล็ก เพราะไม่เคยเรียนรู้ภาษามาก่อนเป็นคำศัพท์ที่ค่อนข้างง่าย และจะเริ่มการเรียนรู้คำจากการฟังก่อน 2. คำศัพท์เพื่อการพูด เป็นคำศัพท์ที่ใช้ในภาษาพูดซึ่งต้องสัมพันธ์กับการฟัง คำศัพท์ที่ใช้ในการพูดนั้นต้องสามารถใช้สื่อความหมายได้ คำศัพท์เพื่อการพูดสามารถจำแนกได้อีก 3 ชนิดคือ 2.1) คำศัพท์ที่ใช้ภายในบ้านหรือระหว่างเพื่อนฝูง 2.2) คำศัพท์ที่ใช้ในการเรียนหรือการทำงาน 2.3) คำศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อราชการหรือใช้ในชีวิตประจำวัน 3. คำศัพท์เพื่อการอ่าน เป็นคำศัพท์ที่ใช้ในการอ่าน และเป็นปัญหาสำหรับเด็กที่เรียนภาษา คือ ต้องรู้ความหมายเพื่อที่จะนำไปตีความเนื้อหา และข้อความที่อ่านได้ 4. คำศัพท์เพื่อการเขียน เป็นคำศัพท์ที่ใช้ในการเขียน ซึ่งถือว่าเป็นทักษะที่สูงและยาก และคำศัพท์ที่ผู้เรียนจะต้องได้รับการสอนที่ถูกต้อง และเป็นทางการ

หลักการเลือกคำศัพท์เพื่อนำมาสอน การเลือกคำศัพท์เพื่อนำมาสอนนั้นควรที่จะเลือกคำศัพท์ที่ใกล้ตัวผู้เรียน เช่น คำนามที่หมายถึงผู้เรียน (a boy, a girl, a student) และบุคคลอื่น ๆ รอบตัวนักเรียน คำนามที่หมายถึง สัตว์ สิ่งของ ที่นักเรียนต้องหยิบใช้ จากนั้นจึงเป็นคำที่มีประโยชน์ในการนำไปใช้ในชีวิตจริงของนักเรียน เช่น สิ่งของในห้องเรียน ในโรงเรียน และในบ้าน และเลือกคำศัพท์ที่มีความถี่ในการใช้ทั่วไปสูง (ประนอม สุรัสวดี. 2534 : 4)

ลักษณะของหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย (กำจร สติรกุล. 2515 : 170) ได้กล่าวถึงหลักสำคัญในการจัดหน้าปกหรือปกหนังสือพอสรุปได้ ดังนี้ ความสวยงามของปกหนังสือเป็นสิ่งแรกที่เด็กสัมผัส และกระตุ้นความสนใจเกี่ยวกับหนังสือของเด็ก จึงควรใช้สีที่ดึงดูดใจเป็นสีวรรณะอุ่น ซึ่งช่วยให้เกิดความรื่นเริงกระตือรือร้นมากกว่าสีวรรณะเย็น สีวรรณะอุ่น เช่น สีแดง สีส้ม สีเหลือง ส่วนสีวรรณะเย็น เช่น สีเทา สีน้ำตาล เป็นต้น นอกจากนี้ ภาพบนหน้าปกควรสอดคล้องกับเนื้อเรื่องเพราะปกตินักเรียนจะสนใจภาพสำหรับเด็กนิยมเก็บใจความสำคัญของเนื้อเรื่องมาสร้างภาพบนหน้าปก และมีการสร้างจุดสนใจของภาพบนหน้าปกด้วย

จำนวนหน้าและขนาดรูปเล่มที่เหมาะสมกับหนังสือสำหรับเด็ก (อรอนงค์ โชคสกุล และศรีอัมพร ประทุมพันธ์. 2544 : 10-12) กล่าวไว้ว่า จำนวนหน้าของหนังสือสำหรับเด็กที่นิยมจัดทำกันมีดังนี้ จำนวน 8 - 16 หน้า สำหรับเด็กวัย 2-5 ขวบ จำนวน 16 - 32 หน้า สำหรับเด็กวัย 6 - 11 ขวบ และขนาดรูปเล่มของหนังสือสำหรับเด็กได้แก่ ขนาด 8 หน้ายก (18.5 × 26 ซม.) ขนาด 16 หน้ายกเล็ก (13 × 18.5 ซม.) ขนาด 16 หน้ายกใหญ่ (14.8 × 21 ซม.)

ขนาดของตัวพิมพ์ ซึ่งมีระบบวัดความสูงของพื้นหน้าของตัวพิมพ์ (Type face) ตามมาตรฐานสากลเป็นระบบปอยท์ (Point) ของสหรัฐอเมริกา 1 ปอยท์ ตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก การรับรู้ทางสายตาของเด็กนั้น จะรับรู้สิ่งต่าง ๆ ในลักษณะรวม ๆ ซึ่งส่งผลถึงการเลือกใช้ตัวอักษรที่มีขนาดใหญ่กับเด็กเล็ก ขนาดของตัวอักษรจะลดลงตามลำดับวัยของเด็กที่เจริญขึ้น ขนาดของตัวอักษรที่ควรใช้ในหนังสือสำหรับเด็ก โดย (ณรงค์ทองปาน. 2526 : 67) ให้ความเห็นว่า เด็กเล็กควรใช้ขนาด 40 ปอยท์ (7 ม.ม.) เด็กอนุบาลควรใช้ขนาด 32 ปอยท์ (5 ม.ม.) เด็กประถมศึกษาควรใช้ขนาด 24 ปอยท์ (3 ม.ม.) สีของตัวอักษร มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้แก่เด็ก หนังสือส่วนมากมักพิมพ์ตัวอักษรสีดำบนพื้นสีขาวทำให้ต้นทุนในการพิมพ์ต่ำกว่าพิมพ์ลงบนกระดาษสี สิ่งที่ต้องคำนึงคือ การตัดกันระหว่างสีของตัวอักษรกับสีพื้นหลังตัวอักษร และ (อรสิริ วงศ์สิริศร. 2540 : 42) พบว่าขนาดตัวอักษรที่เด็กชอบได้แก่ ขนาด 32 ปอยท์ ส่วนสีตัวอักษรเน้นสีดำ ตัวอักษรสีน้ำเงิน และสีเขียว ส่งผลต่อการเรียนรู้ดีกว่าอักษรสีดำ คำที่พิมพ์ด้วยสีเขียวและคำที่พิมพ์ด้วยสีน้ำเงินให้ผลต่อการเรียนรู้สูงกว่าคำที่พิมพ์ด้วยสีดำ โดยเฉพาะคำที่พิมพ์สีเขียวให้ผลต่อการเรียนรู้มากที่สุด

ประเภทของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก (จรรยาวรรณ เทพศรีเมือง. 2560 : 92) ได้จำแนกประเภทของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กไว้ ดังนี้ 1. ภาพเหมือนจริง คือ ภาพที่มีรูปร่างตามความเป็นจริงส่วนใหญ่ในหนังสือสำหรับเด็ก ภาพเหมือนจริง จะนิยมใช้ภาพวาดมากกว่าภาพถ่าย 2. ภาพเลียนแบบของจริง คือ ภาพที่มีรูปร่างมาจากความเป็นจริงหรือรูปร่างที่ผิดแปลกไปจากความเป็นจริง บางครั้ง ไม่สามารถเดาได้ ว่าเป็นภาพอะไร 3. ภาพเหนือจริงคือ ภาพจินตนาการ ประกอบเรื่องราว ที่ไม่มีอยู่จริง เช่น ยักษ์ แม่มด ประเภทของภาพประกอบทั้ง 3 แบบที่กล่าว ข้างต้น สามารถสร้างขึ้น ด้วยวิธีการวาดภาพ และใช้ภาพถ่าย ซึ่งทั้งสองวิธีเป็นเทคนิคที่ได้รับความนิยมในการทำภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก แต่หากผู้จัดทำไม่ชำนาญสามารถใช้เทคนิค ทำภาพประกอบประเภทอื่น ๆ ได้ เช่น เทคนิคการปั้น เทคนิคการตัดแปะ เป็นต้น

ผลการศึกษา

จากการศึกษาสภาพแบบเรียน การจัดระบบคำศัพท์ และการลำดับความคิดในการจัดลำดับบทเรียนของแบบเรียนภาษาจีนชุดภาษาจีนปฐมวัยจำนวน 6 เล่ม กับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาจีนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งได้ผลการศึกษาดังนี้

1.จากการวิเคราะห์จำนวนคำศัพท์ พบว่า 1) คำศัพท์ในเล่ม 1a ได้แก่ 爸爸、包子、吃、弟弟、哥哥、狗、果汁、喝、姐姐、妈妈、猫、妹妹、米饭、面条、奶奶、你好、牛奶、跑、水、跳、兔子、爷爷、再见、走 รวม 24 คำ 2) คำศัพท์ในเล่ม 2b ได้แก่ 八、白色、鼻子、草莓、二、耳朵、黑色、红色、黄色、脚、九、蓝色、六、绿色、苹果、七、三、十、手、四、头、五、西瓜、香蕉、眼睛、一、嘴巴 รวม 27 คำ 3) คำศัพท์ในเล่ม 2a ได้แก่ 不客气、唱、穿、对不起、歌、故事、看、

裤子、脸、没关系、请、裙子、书、漱口、刷、说、跳舞、听、洗、洗澡、写、谢谢、牙、衣服、站、中文、字、坐 รวม 28 คำ 4) คำศัพท์ในเล่ม 2b ได้แก่ 长、聪明、打球、大、点、短、高兴、花儿、回家、可爱、哭、漂亮、起床、铅笔、伤心、书本、帅、睡觉、太阳、踢球、橡皮、小、小鸟、笑、学校、游泳 รวม 26 คำ 5) คำศัพท์ในเล่ม 3a ได้แก่ 阿姨、菠萝、德国、鳄鱼、佛祖、哥哥、喝、蝌蚪、乐园、蘑菇、哪咤、泼水、婆婆、特别、衣服、玉米 รวม 16 คำ และ 6) คำศัพท์ในเล่ม 3b ได้แก่ 吃饭、刺猬、儿子、耳朵、鸡蛋、气球、日历、狮子、司机、乌鸦、西瓜、医生、蜘蛛、紫色 รวม 14 คำ

ตารางที่ 1 แสดงผลตามจำนวนคำศัพท์ของแบบเรียนชุดภาษาจีนปฐมวัย (โดยผู้วิจัย)

	ปฐมวัย1 เทอม1	ปฐมวัย1 เทอม2	ปฐมวัย2 เทอม1	ปฐมวัย1 เทอม2	ปฐมวัย3 เทอม1	ปฐมวัย3 เทอม2	
หนังสือ	1a	1b	2a	2b	3a	3b	รวม
จำนวนคำศัพท์	24	27	28	26	16	14	135
8 คาบต่อภาคการศึกษา	3	3.37	3.5	3.25	2	1.75	เฉลี่ย 2.81 คำ

จากการศึกษาพบว่าจำนวนคำศัพท์ในแบบเรียน แบ่งเป็นระดับปฐมวัยชั้นปีที่ 1 ได้แก่ เล่ม 1a และ 1b มีคำศัพท์รวม 51 คำ ระดับปฐมวัยชั้นปีที่ 2 ได้แก่ เล่ม 2a และ 2b มีคำศัพท์รวม 54 คำ ระดับปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ได้แก่ เล่ม 3a และ 3b มีคำศัพท์รวม 30 คำ รวม 6 เล่มมีคำศัพท์รวม 135 คำเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนเวลาเรียนภาษาจีนจำนวน 8 คาบในหนึ่งภาคการศึกษา นักเรียนจะเรียนคำศัพท์เฉลี่ยคาบละ 2.81 คำ ซึ่งมีความเหมาะสม ไม่ซับซ้อนและไม่มีความมากเกินไป ทำให้เด็กสามารถจดจำคำศัพท์ได้อย่างค่อยเป็นค่อยไป

2. วิเคราะห์ด้านเนื้อหาของคำศัพท์ ได้แก่ 1) หน่วยครอบครัว 11 คำ คือ 爸爸、弟弟、哥哥、姐姐、妈妈、妹妹、奶奶、爷爷、阿姨、婆婆、儿子 2) หน่วยร่างกาย 9 คำ คือ 鼻子、耳朵、脚、手、头、眼睛、嘴巴、脸、牙 3) หน่วยตัวเลข 10 คำ คือ 八、二、九、六、七、三、四、十、五、一 4) หน่วยสัตว์ 10 คำ คือ 狗、猫、兔子、小鸟、鳄鱼、蜘蛛、刺猬、蝌蚪、狮子、乌鸦 5) หน่วยเครื่องแต่งกาย 3 คำ คือ 裙子、裤子、衣服 6) หน่วยอารมณ์ความรู้สึก 2 คำ คือ 高兴、伤心 7) หน่วยบอกลักษณะต่าง ๆ 9 คำ คือ 长、聪明、大、短、可爱、漂亮、帅、小、特别 8) หน่วยการกระทำ 19 คำ คือ 吃、喝、跑、跳、走、唱、穿、看、刷、说、听、洗、写、坐、回家、哭、笑、泼水、站 9) หน่วยการทักทาย 7 คำ คือ 你好、再见、不客气、对不起、没关系、请、谢谢 10) หน่วยกีฬา 4 คำ คือ 跳舞、打球、踢球、游泳 11) หน่วยกิจวัตรประจำวัน 5 คำ คือ 漱口、洗澡、起床、睡觉、吃饭 12) หน่วยผลไม้ 5 คำ คือ 草莓、苹果、西瓜、香蕉、菠萝 13) หน่วยสี 7 คำ คือ 白色、黑色、红色、黄色、蓝色、绿色、紫色 14) หน่วยอาหาร 9 คำ คือ 包子、果汁、米饭、面条、牛奶、水、蘑菇、玉米、鸡蛋 15) หน่วยการศึกษา 10 คำ คือ 书、故事、歌、中文、字、铅笔、书本、橡皮、学校、日历 16) หน่วยลักษณะนาม 1 คำ คือ 点 17) หน่วยอาชีพ 2 คำ คือ 司机、医生 18) หน่วยพืช ธรรมชาติ 2 คำ คือ 太阳、花儿 19) หน่วยของเล่น 2 คำ คือ 乐园、气球 20) หน่วยชื่อประเทศ 1 คำ คือ 德国 และ 21) หน่วยศาสนา 2 คำ คือ 哪咤、佛祖

ตารางที่ 2 แสดงผลตามเนื้อหาคำศัพท์ของแบบเรียนชุดภาษาจีนปฐมวัย (โดยผู้วิจัย)

หน่วย	คำ	เปอร์เซ็นต์	หน่วย	คำ	เปอร์เซ็นต์	หน่วย	คำ	เปอร์เซ็นต์
ครอบครัว	11	8.46 %	การกระทำ	19	14.62 %	การศึกษา	10	7.69 %
ร่างกาย	9	6.92 %	การทักทาย	7	5.38 %	ลักษณะนาม	1	0.77 %
ตัวเลข	10	7.69 %	กีฬา	4	3.08 %	อาชีพ	2	1.54 %
สัตว์	10	7.69 %	กิจวัตร	5	3.85 %	พืช ธรรมชาติ	2	1.54 %
เครื่องแต่งกาย	3	2.31 %	ผลไม้	5	3.85 %	ของเล่น	2	1.54 %
อารมณ์ความรู้สึก	2	1.54 %	สี	7	5.38 %	ชื่อประเทศ	1	0.77 %
บอกลักษณะ	9	6.92 %	อาหาร	9	6.92 %	ศาสนา	2	1.54 %

จากการศึกษาเนื้อหาคำศัพท์ 21 หน่วยคำ 130 คำ มีคำศัพท์ปรากฏซ้ำจำนวน 5 คำ ได้แก่ 哥哥 พบใน 1a และ 3a 喝 พบใน 1a และ 3a 耳朵 พบใน 1b และ 3b 西瓜 พบใน 1b และ 3b 衣服 พบใน 2a และ 3a และพบเนื้อหาคำศัพท์หน่วยการกระทำมีมากที่สุดคือ 14.62 % รองลงมาคือ หน่วยครอบครัว 8.46 % หน่วยตัวเลข 7.69 % หน่วยสัตว์ 7.69 % หน่วยการศึกษา 7.69 % การพบคำศัพท์หน่วยการกระทำมีมากที่สุดเนื่องจากการเรียนรู้ภาษาที่ให้ความสำคัญในการฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งครู เป็นการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เป็นการเรียนภาษาจากสถานการณ์ปฏิบัติได้จริง รองลงมาเป็นคำศัพท์ที่ใกล้ตัวผู้เรียน บุคคลรอบตัวและเป็นคำศัพท์ที่มีความถี่ในการใช้ในบ้าน หรือ โรงเรียน เป็นต้น ผู้วิจัยยังพบคำศัพท์ที่มีการนำไปใช้ในชีวิตจริงได้น้อย ไม่มีลักษณะของคำคุ้นตา เป็นคำศัพท์ที่ยากเกินวัยของผู้เรียน ไม่ได้คำนึงถึงวัฒนธรรมและความนิยมของเจ้าของภาษา ได้แก่ 蜘蛛 (แมงมุม) 刺猬 (เม่น) 蝌蚪 (ลูกอ๊อด) 蘑菇 (เห็ด) 玉米 (ข้าวโพด) 日历 (ปฏิทิน) 司机 (คนขับรถ) 德国 (ประเทศเยอรมัน) 哪咤 (นาจา)

3. วิเคราะห์ตามประเภทของคำศัพท์พบว่า 1) คำนาม (名词) 62 คำ ได้แก่ 包子、狗、果汁、猫、米饭、面条、牛奶、水、兔子、白色、鼻子、草莓、耳朵、黑色、红色、黄色、脚、蓝色、绿色、苹果、手、头、歌、西瓜、香蕉、眼睛、嘴巴、故事、裙子、裤子、脸、牙、衣服、中文、字、花儿、铅笔、书本、太阳、橡皮、小鸟、学校、菠萝、德国、鳄鱼、佛祖、蝌蚪、乐园、蘑菇、纳扎、玉米、刺猬、儿子、鸡蛋、气球、日历、狮子、司机、乌鸦、医生、蜘蛛、紫色 2) คำกริยา (动词) จำนวน 25 คำ ได้แก่ 吃、喝、跑、跳、走、唱、穿、看、刷、说、听、洗、写、站、坐、哭、笑、再见、对不起、谢谢、跳舞、起床、睡觉、洗澡、游泳 3) คำคุณศัพท์ (形容词) 11 คำ ได้แก่ 长、聪明、大、短、高兴、可爱、漂亮、帅、小、特别、伤心 4) คำบอกจำนวน (数词) มี 10 คำ ได้แก่ 八、二、九、六、七、三、十、四、五、一 5) คำลักษณะนาม (量词) มี 1 คำ ได้แก่ 点 6) คำสรรพนาม (代词) มี 11 คำ ได้แก่ 爸爸、弟弟、哥哥、姐姐、妈妈、妹妹、奶奶、爷爷、阿姨、婆婆 7) คำกริยาวิเศษณ์ (副词) มี 0 คำ 8) คำบุพบท (介词) มี 0 คำ 9) คำสันธาน (连词) มี 0 คำ 10) คำกริยานุเคราะห์ (助动词) มี 1 คำ ได้แก่ 请 และ 11) อื่นๆ (วลีหรือกลุ่มคำ) มี 9 คำ ได้แก่ 你好、不客气、没关系、踢球、打球、回家、泼水、漱口、吃饭

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ตามประเภทคำศัพท์ของแบบเรียนชุดภาษาจีนปฐมวัย (โดยผู้วิจัย)

	คำนาม	คำกริยา	คำคุณศัพท์	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม	คำสรรพนาม	คำกริยาวิเศษณ์	คำบุพบท	คำสันธาน	คำกริยาพิเศษ	อื่นๆ	รวม
จำนวน	62	25	11	10	1	11	0	0	0	1	9	130
ร้อยละ	47.69%	19.23%	8.46%	7.69%	0.77%	8.46%	0	0	0	0.77%	6.92%	100%

การวิเคราะห์ประเภทของคำศัพท์พบว่า มีคำนามมากที่สุด 47.69 % ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคำสามัญนามหรือนามทั่วไป ได้แก่ หน่วยร่างกายและสัตว์ รองลงมาเป็นคำกริยา 19.23 % โดยมีทั้งกรรกรรมกริยาหรือกริยาไม่ต้องมีกรรม ได้แก่ 睡觉 (นอน)、坐 (นั่ง)、站 (ยืน)、走 (เดิน) และ สกรรมกริยา หรือกริยามีกรรม เช่น 吃 (กิน)、喝 (ดื่ม) เป็นหน่วยคำกริยาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคำคุณศัพท์ 8.46 % เป็นคำบอกรูปร่าง มีความหมายเชิงบวกเป็นส่วนใหญ่ เช่น 大、高兴 คำบอกจำนวน 7.69 % เป็นตัวเลขหลักหน่วยเท่านั้น เป็นคำศัพท์ใกล้ตัวผู้เรียน และบุคคลอื่นๆ รอบตัวนักเรียน คำนามที่เป็นคำที่มีประโยชน์ในการนำไปใช้ใน ชีวิตจริง และเป็นคำศัพท์ที่มีความถี่ในการใช้ทั่วไปสูง ไม่พบคำกริยาวิเศษณ์ คำบุพบท และคำสันธาน

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ด้านหัวข้อสนทนาของแบบเรียนชุดภาษาจีนปฐมวัย (โดยผู้วิจัย)

หัวข้อ	บท	เปอร์เซ็นต์	หัวข้อ	บท	เปอร์เซ็นต์
社会交往 การติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน	2	3.85 %	学校生活 ชีวิตในโรงเรียน	21	40.38 %
感情与态度 อารมณ์ และอากัปกิริยา	5	9.62 %	家庭生活 ชีวิตครอบครัว	1	1.92 %
日常生活 การดำรงชีวิตประจำวัน	8	15.38 %	旅游与交通 การท่องเที่ยวและการเดินทาง	1	1.92 %
科学与技术 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	3	5.77 %	节日活动 กิจกรรมเทศกาล	1	1.92 %
身体健康 สุขภาพ	4	7.69 %	自然 ธรรมชาติ	4	7.69 %
文化娱乐 วัฒนธรรมและนันทนาการ	2	3.85 %	个人信息 ข้อมูลส่วนตัว	0	0.00 %
			รวม	52	100 %

4. การวิเคราะห์ด้านหัวข้อสนทนาลำดับบทของบทเรียน จำนวน 52 บท มีเนื้อหา 46 บท และแบบฝึกหทบทวน 6 บท ในแง่การลำดับบทใช้หัวข้อจากเนื้อหาในแบบเรียนมี 12 หัวข้อ ได้แก่ 1) **社会交往** หัวข้อการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน ซึ่งพบในเล่ม 1a บทที่ 1 เล่ม 2a บทที่ 1 รวม 2 บท 2) **感情与态度** หัวข้ออารมณ์และ อากัปกิริยา พบในเล่ม 1a บทที่ 2 และ 3 เล่ม 2b บทที่ 4 เล่ม 3a บทที่ 5 เล่ม 3b บทที่ 8 รวม 5 บท 3) **日常生活** หัวข้อในชีวิตประจำวัน พบในเล่ม 1a บทที่ 4 และ 5 เล่ม 1b บทที่ 7 เล่ม 2a บทที่ 2 และ 3 เล่ม 2b บทที่ 1 เล่ม 2b บทที่ 2 และ 5 รวม 8 บท 4) **科学与技术** หัวข้อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบในเล่ม 1b บทที่ 1, 2 และ 5 รวม 3 บท 5) **身体健康** หัวข้อสุขภาพ พบในเล่ม 1a บทที่ 6 เล่ม 1b บทที่ 3 และ 4 เล่ม 2b บทที่ 6 รวม 4 บท 6) **文化娱乐** หัวข้อวัฒนธรรม และนันทนาการ พบใน เล่ม 2a บทที่ 6 เล่ม 2b บทที่ 3 รวม 2 บท 7) **学校生活** หัวข้อชีวิตในโรงเรียน พบในเล่ม 1a บทที่ 8 เล่ม 1b บทที่ 8 เล่ม 2a บทที่ 4, 5, 7 และ 8 เล่ม 2b บทที่ 8 เล่ม 3a บทที่ 1, 2, 3, 4, 6, 8 และ 10 เล่ม 3b บทที่ 1, 2, 4, 6, 7, 9 และ 10 รวม 21 บท 8) **家庭生活** หัวข้อชีวิตครอบครัว พบในเล่ม 2b บทที่ 7 รวม 1 บท 9) **旅游与交通** หัวข้อท่องเที่ยวและเดินทาง พบในเล่ม 3a บทที่ 6 รวม 1 บท 10) **节日活动** หัวข้อกิจกรรมเทศกาล พบใน เล่ม 3b บทที่ 3 รวม 1 บท 1) **个人信息** หัวข้อข้อมูลส่วนตัว ไม่พบข้อมูล และ 12) **自然** หัวข้อธรรมชาติ

พบในเล่ม 1a บทที่ 7 เล่ม 1b บทที่ 6 เล่ม 3a บทที่ 9 เล่ม 3b บทที่ 5 รวม 4 บท จากการวิเคราะห์การลำดับบทมีการใช้หัวข้อจากเนื้อหาเล่มพบว่าหัวข้อ 学校生活 (ชีวิตในโรงเรียน) มากที่สุดมี 21 บท จากการศึกษาไม่พบหัวข้อ 个人信息 (ข้อมูลส่วนตัว) การพูดโต้ตอบด้วยคำสั้นๆ ง่ายๆ หรือข้อความที่ใช้แนะนำตนเอง ตัวอย่างเช่น 我叫……、我……岁 เป็นต้น ส่วนหัวข้อเกี่ยวกับเทศกาลนั้น พบเพียงงานวันเกิดเพียงบทเดียว ไม่ปรากฏเทศกาลสำคัญของจีนอื่น ๆ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการเพิ่มเติมหัวข้อเกี่ยวกับเทศกาลสำคัญของจีน ชื่อ และคำศัพท์เกี่ยวกับเทศกาลสำคัญของจีน เช่น วันตรุษจีน 春节 วันไหว้พระจันทร์ 中秋节

5. การวิเคราะห์สภาพแบบเรียน ด้านรูปเล่ม ปก ตัวอักษร และภาพประกอบ ได้แก่

5.1 การศึกษาวิจัยรูปเล่ม ปก และจำนวนหน้าของแบบเรียน พบว่า ลักษณะของปกแบบเรียนภาษาจีนนี้ มีลักษณะรูปทรงของเล่มเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง ขนาด 8 หน้ายก 21 x 28 ซม. สีของปกมากกว่าสี่สี และเป็นสีวรรณะอุ่นได้แก่ สีเหลือง สีชมพู ชื่อเรื่องใช้ตัวอักษรที่ปกมีขนาดสูงกว่า 36 พอยท์ โดยเล่ม 1a มี 36 หน้า เล่ม 1b มี 36 หน้า เล่ม 2a มี 36 หน้า เล่ม 2b มี 36 หน้า เล่ม 3a มี 40 หน้า เล่ม 3b มี 40 หน้า ผู้วิจัยเห็นว่ารูปเล่มปกนั้นมีความสวยงาม กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนเป็นอย่างดี แต่ด้านของจำนวนหน้าของแบบเรียนสำหรับเด็กนั้นมากเกินไปควรลดจำนวนหน้าลงเหลือ 16 - 32 หน้า สำหรับเด็ก 6 - 11 ปี

ตารางที่ 5 ตารางแสดงขนาดตัวอักษร และภาพประกอบ (โดยผู้วิจัย)

ขนาดของตัวอักษร	1a	1b	2a	2b	3a	3b	เฉลี่ย
ต่ำกว่า 30 พอยท์	12.05 %	13.03 %	12.42%	12.15 %	14.10 %	19.66 %	13.91 %
ขนาด 32-36 พอยท์	87.55 %	85.77 %	86.82 %	87.32 %	84.01 %	79.65 %	85.18 %
สูงมากกว่า 40 พอยท์	0.40 %	1.20 %	0.76 %	0.53 %	1.89 %	0.69 %	0.91 %
รวม	100.00 %	100.00 %	100.00 %	100.00 %	100.00 %	100.00 %	100.00 %
ประเภทของภาพ	1a	1b	2a	2b	3a	3b	เฉลี่ย
ภาพคน	31.91 %	31.82 %	38.75 %	35.80 %	26.92 %	14.85 %	30.01 %
ภาพสัตว์	13.83 %	15.15 %	5.00 %	14.81 %	23.08 %	27.72 %	16.59 %
ภาพผลไม้ และดอกไม้	14.89 %	28.79 %	5.00 %	17.28 %	12.50 %	14.85 %	15.55 %
ภาพยานพาหนะ	1.06 %	-	-	2.47 %	0.96 %	6.93 %	1.90 %
ภาพของเล่น	7.45 %	3.03 %	12.50 %	12.35 %	9.62 %	10.89 %	9.30 %
ภาพเครื่องแต่งกาย	2.13 %	-	12.50 %	-	2.88 %	-	2.91 %
ภาพเครื่องเรือน	17.02 %	13.64 %	22.50 %	17.28 %	11.54 %	10.89 %	15.47 %
ภาพอวัยวะ	-	4.55 %	-	-	-	2.97 %	1.25 %
ของกิน	11.70 %	3.03 %	3.75 %	-	12.50 %	10.89 %	6.97 %
รวม	100.00 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100.00 %	100.00 %

5.2 จากการวิจัยขนาดตัวอักษร สีของตัวอักษร โดยใช้พินที่มีหน่วยวัดตัวพินตามหลักสากล เรียกว่า พอยท์ (Point) ขนาด 1 พอยท์ (Point) มีค่าเท่ากับ 1/72 นิ้ว นั้นการวิเคราะห์ตัวอักษรในแบบเรียนภาษาจีนพบว่า ตัวอักษรขนาด 30-36 พอยท์ มีจำนวน 85.18% ต่ำกว่า 30 พอยท์ มีจำนวน 13.91 % ขนาดมากกว่า 40 พอยท์ 0.91% จะเห็นได้ว่าขนาดตัวอักษรนั้นมีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย เนื่องจากพบว่าเด็กปฐมวัยชอบตัวอักษรขนาด 32 พอยท์มากที่สุด และจากตารางที่ 5 จะเห็นได้ว่าเมื่อเด็กวัยที่สูงขึ้น ตัวอักษรจะมีขนาดลดลง ดังนั้นตัวอักษรที่มีขนาดต่ำกว่า 30 พอยท์จึงมีเปอร์เซ็นต์สูงขึ้นตามเด็กวัยที่สูงขึ้น สีของตัวอักษรใน

แบบเรียน พบว่า เป็นสีดำ 87.14% สีขาว 6.10% สีแดง 4.37% สีอื่นๆ 2.38% สีของพื้นหลังตัวอักษร เป็นพื้นสีขาว 36.18% พื้นสีอ่อน 60.08% พื้นสีเข้ม 3.7% สีพื้นหลังตัวอักษรส่วนใหญ่เป็นสีอ่อน ซึ่งเป็นสีที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยแล้ว แต่ในส่วนสีดำตัวอักษรส่วนใหญ่เป็นสีดำนั้น ยังสามารถใช้อักษรที่พิมพ์ด้วยสีน้ำเงินหรือสีเขียว จะส่งผลต่อการเรียนรู้ได้สูงกว่าคำที่พิมพ์ด้วยสีดำได้

5.3 ภาพประกอบในแบบเรียน มีลักษณะของภาพเป็นภาพวาดลายเหมือนจริง 84.14% ภาพวาดลายการ์ตูน 15.85% สีของภาพเป็นสีขาวดำ 11.07% เป็นภาพหลากสี 88.93% ประเภทของภาพได้แก่ ภาพคน 30.01% ภาพสัตว์ 16.59% ภาพผลไม้และดอกไม้ 15.55 ส่วนใหญ่เป็นภาพวาดลายเหมือนจริง ตรงกับความจริงของธรรมชาติของสิ่งนั้น เป็นภาพที่มีลักษณะง่ายไม่ซับซ้อน มีการใช้สีที่สามารถดึงดูดความสนใจของเด็กได้เป็นอย่างดี และพบว่าภาพคนมีมากที่สุด รองลงมาเป็นภาพสัตว์ ภาพผลไม้ และดอกไม้ เพราะเด็กในวัย 5-6 ขวบ จะเริ่มสนใจเกี่ยวกับธรรมชาติรอบตัว เช่น บ้านของเด็ก และสมาชิกในครอบครัว เมื่อเด็กวาดภาพส่วนใหญ่จะเป็นภาพตัวเอง พ่อแม่ สัตว์เลี้ยงของเขา โดยทฤษฎีด้านจิตพิสัย จะทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้โดยเริ่มจากการรับรู้เป็นความรู้สึกที่มีความสนใจขึ้นต่อปรากฏการณ์ตอบสนองเป็นการกระทำที่แสดงออกมาในรูปของความเต็มใจ ยินยอม และพอใจต่อสิ่งเร้านั้น และจากตารางที่ 5 พบว่าภาพเกี่ยวววัยวะนั้นพบในแบบเรียนเล่ม 1b กับ 3b เท่านั้น แสดงให้เห็นว่าการเรียนคำศัพท์เกี่ยวกับวัยววัยมีความถี่ต่ำ ซึ่งคำศัพท์ประเภทนี้ควรฝึกบ่อยๆ ซ้ำๆ จนเด็กสามารถจดจำและนำไปใช้ได้ถูกต้อง

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาจำนวนคำศัพท์สรุปได้ว่า ในแบบเรียนชุดภาษาจีนปฐมวัย รวม 6 เล่มมี คำศัพท์รวม 135 คำเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนเวลาเรียนภาษาจีนจำนวน 8 คาบในหนึ่งภาคการศึกษา นักเรียนจะเรียนคำศัพท์เฉลี่ยคาบละ 2.81 คำ ซึ่งมีความเหมาะสม ไม่มากเกินไปในการจัดการเรียนรู้ ทำให้เด็กสามารถจดจำคำศัพท์ได้อย่างค่อยเป็นค่อยไป **การศึกษาด้านเนื้อหาของคำศัพท์**มีหน่วยการกระทำมากที่สุดคือ 14.62 % รองลงมาคือ ครอบครัว 8.46 % และพบคำศัพท์ที่เด็กไม่ค่อยนำไปใช้ในชีวิตจริง ไม่มีลักษณะของคำคุ้นตา ยกเว้นวัยของผู้เรียน ไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมและความนิยมของเจ้าของภาษา ได้แก่ 蜘蛛(แมงมุม) 刺猬 (เม่น) 蝌蚪 (ลูกอ๊อด) 蘑菇 (เห็ด) 玉米 (ข้าวโพด) 日历 (ปฏิทิน) 司机 (คนขับรถ) 德国 (ประเทศเยอรมัน) 哪咤 (นาจา) ควรเปลี่ยนเป็นคำศัพท์ที่เหมาะสมไม่ยากเกินไปและนำไปใช้จริงได้ เช่น 老虎 (เสือ) 恐龙 (ไดโนเสาร์) 鸡 (ไก่) 猪 (หมู) 蛋糕 (ขนมเค้ก) 面包 (ขนมปัง) 老师 (คุณครู) 泰国 (ประเทศไทย) 中国 (ประเทศจีน) 佛像 (พระพุทธรูป) **การศึกษาตามประเภทของคำศัพท์**มีค่านามมากที่สุด 47.69 % รองลงมาเป็นคำกริยา 19.23 % จากการวิจัยไม่พบคำกริยาวิเศษณ์ คำบุพบท และคำสันธาน ผู้วิจัยเห็นว่าควรเพิ่มคำศัพท์ทั้งสามประเภทนี้เข้าไปในแบบเรียน โดยใช้หลักการคัดเลือกบัญชีคำพื้นฐานชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ 2 โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือก ได้แก่ คำที่นักเรียนใช้บ่อยแต่ไม่สามารถแสดงเป็นภาพ หรือ กิริยาอาการได้ เช่น คำกริยาวิเศษณ์ (副词) ควรเพิ่มคำว่า 不、没有 คำบุพบท (介词) ควรเพิ่มคำว่า 当、从 และคำสันธาน (连词) ควรเพิ่มคำว่า 和 เป็นต้น **การศึกษาการลำดับบท**พบว่า มีหัวข้อ 学校生活 (ชีวิตในโรงเรียน) มากที่สุดมี 21 บท 40.38 % จากการศึกษาไม่พบหัวข้อ 个人信息 (ข้อมูลส่วนตัว) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรเพิ่มการพูดโต้ตอบด้วยคำสั้นๆ ง่ายๆ หรือข้อความที่ใช้แนะนำตนเอง

ตัวอย่างเช่น 我叫……、我……岁 เป็นต้น และส่วนหัวข้อเกี่ยวกับเทศกาลนั้น พบงานวันเกิดเพียงบทเดียว ไม่ปรากฏเทศกาลสำคัญของจีนและไทยอื่น ๆ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าควรเพิ่มคำศัพท์เกี่ยวกับเทศกาลสำคัญของจีนและไทย ที่เหมาะสมกับวัย เช่นวันสงกรานต์ 泼水节 วันตรุษจีน 春节 วันไหว้พระจันทร์ 中秋节 การศึกษาสภาพแบบเรียนด้านจำนวนหน้าพบว่า แบบเรียนเล่ม 1a มี 36 หน้า เล่ม 1b มี 36 หน้า เล่ม 2a มี 36 หน้า เล่ม 2b มี 36 หน้า เล่ม 3a มี 40 หน้า เล่ม 3b มี 40 หน้า ซึ่งมีจำนวนหน้ามากเกินไปสำหรับเด็กปฐมวัย ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าควรปรับลดจำนวนหน้าให้เหมาะสมสำหรับเด็กวัย 6 - 11 ขวบ โดยมีจำนวนหน้าประมาณ 16 - 32 หน้า ด้านของการใช้สี ขนาดของหนังสือและลักษณะของปกแบบเรียนภาษาจีน มีลักษณะรูปทรงของเล่มเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้งขนาด 8 หน้ายก 21 x 28 ซม. สีของปกมากกว่าสี่สี และเป็นสีวรรณะอุ่นได้แก่ สีเหลือง สีชมพู ชื่อเรื่องใช้ตัวอักษรที่ปกมีขนาดสูงกว่า 36 พอยท์ ซึ่งมีความสวยงาม กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนเป็นอย่างดี มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสำคัญในการจัดหน้าปกและการใช้สีในแบบเรียนสำหรับเด็กแล้ว ด้านตัวอักษรในแบบเรียนพบว่า ตัวอักษรขนาด 30-36 พอยท์ มีจำนวน 85.18% ต่ำกว่า 30 พอยท์มีจำนวน 13.91 % ขนาดมากกว่า 40 พอยท์ 0.91% เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ส่วนด้านการศึกษาสีของตัวอักษร พบว่า เป็นสีดำ 87.14% สีขาว 6.10% สีแดง 4.37% สีอื่นๆ 2.38% นั้นยังสามารถใช้อักษรที่พิมพ์ด้วยสีน้ำเงิน หรือสีเขียว ก็จะส่งผลต่อการเรียนรู้สูงกว่าคำที่พิมพ์ด้วยสีดำได้ สีของพื้นหลังตัวอักษร เป็นพื้นสีขาว 36.18% พื้นสีอ่อน 60.08% พื้นสีเข้ม 3.7% จะเห็นได้ว่าส่วนสีพื้นหลังตัวอักษรส่วนใหญ่เป็นสีอ่อน มีเหมาะสมกับเด็กปฐมวัยแล้ว ด้านภาพประกอบในแบบเรียน ส่วนใหญ่เป็นภาพวาดลายเหมือนจริง มีการใช้สีที่สามารถดึงดูดความสนใจของเด็กได้เป็นอย่างดี และพบว่าภาพคนมีมากที่สุด รองลงมา เป็นภาพสัตว์ ภาพผลไม้ และดอกไม้ อีกทั้งภาพเกี่ยววัยวะพบในแบบเรียนเล่ม 1b กับ 3b เท่านั้น แสดงให้เห็นถึงความถี่ที่ต่ำในการเรียนคำศัพท์เกี่ยวกับวัยวะ จึงควรเพิ่มคำศัพท์ประเภทนี้ควรให้เด็กได้ฝึกบ่อยๆ ซ้ำๆ จนเด็กสามารถจดจำและนำไปใช้ได้ถูกต้อง

อภิปรายผลการวิจัย

ด้านจำนวนคำศัพท์แบ่งเป็นระดับปฐมวัยชั้นปีที่ 1 ในเล่ม 1a และ 1b มีคำศัพท์รวม 51 คำ ระดับปฐมวัยชั้นปีที่ 2 ในเล่ม 2a และ 2b มีคำศัพท์รวม 54 คำ ระดับปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ในเล่ม 3a และ 3b มีคำศัพท์รวม 30 คำ ทั้ง 6 เล่มมีคำศัพท์รวม 135 คำ มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาจีนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สาระที่ 1 มาตราฐาน 1.1 ข้อที่ 3 ระบุภาพหรือสัญลักษณ์ ตรงตามความหมายของคำ กลุ่มคำ และประโยคจากการฟังหรืออ่านคำ กลุ่มคำและประโยค ที่มีความหมายเกี่ยวกับ ตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อมใกล้ตัว อาหาร และเครื่องดื่ม คำศัพท์ 50 - 100 คำ

ด้านเนื้อหาคำศัพท์จำนวน 21 หน่วยคำ พบเนื้อหาคำศัพท์หน่วยการกระทำมีมากที่สุดคือ 14.62 % รองลงมาคือ หน่วยครอบครัว 8.46 % หน่วยตัวเลข 7.69 % หน่วยสัตว์ 7.69 % หน่วยการศึกษา 7.69 % ซึ่งสอดคล้องจากการศึกษาด้านเนื้อหาของคำศัพท์ของ (สุมิตรา อังวัฒนกุล. 2535 : 84-85) ที่กล่าวว่า การเรียนภาษาด้วยวิธีการตอบสนองด้วยท่าทางควรเป็นการเรียนจากการใช้กลุ่มคำที่มีความหมาย เน้นทักษะการฟังมากกว่าการพูด การเขียนและการอ่าน เด็กจะได้รับการฝึกฟังคำสั่งให้เข้าใจก่อนจะฝึกให้พูดคำสั่งเหล่านั้น

การเรียนรู้ภาษาโดยวิธีการตอบสนองด้วยท่าทางนี้ ไม่มีการบังคับให้เด็กพูดเพราะอาศัยแนวคิดที่เชื่อว่าเด็กจะเริ่มพูดคำสั่งเหล่านั้นได้เองเมื่อพร้อม และ (นันทิยา แสงสิน. 2527 : 92) ที่เสนอแนวคิดว่า คำศัพท์เพื่อการฟังเป็นคำศัพท์ที่ใช้มากในเด็กเล็ก เพราะไม่เคยเรียนรู้ภาษามาก่อน เป็นคำศัพท์ที่ค่อนข้างง่าย และจะเริ่มการเรียนรู้คำจากการฟังก่อนคำศัพท์เพื่อการพูด เป็นคำศัพท์ที่ใช้ในภาษาพูดซึ่งต้องสัมพันธ์กับการฟัง คำศัพท์ที่ใช้ในการพูดนั้นต้องสามารถสื่อความหมายได้ คำศัพท์เพื่อการพูดสามารถจำแนกได้อีก 3 ชนิด คือ 1) คำศัพท์ที่ใช้ภายในบ้านหรือระหว่างเพื่อนฝูง 2) คำศัพท์ที่ใช้ในการเรียนหรือการทำงาน 3) คำศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อราชการหรือใช้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักการเลือกคำศัพท์เพื่อนำมาสอนว่า ควรจะเลือกคำศัพท์ที่ใกล้ตัวผู้เรียน เช่น คำนามที่หมายถึงผู้เรียน (a boy, a girl, a student) และบุคคลอื่น ๆ รอบตัวนักเรียน คำนามที่หมายถึง สัตว์ สิ่งของ ที่นักเรียนต้องหยิบใช้ จากนั้นจึงเป็นคำที่มีประโยชน์ในการนำไปใช้ในชีวิตจริงของนักเรียน เช่น สิ่งของในห้องเรียน ในโรงเรียนและในบ้าน และเลือกคำศัพท์ที่มีความถี่ในการใช้ทั่วไปสูง (ประนอม สุรัสวดี. 2534 : 4) พิจารณาคัดเลือกคำให้นักเรียนเรียนในลักษณะคำคูนตา (Sight Words) เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกมี 3 ลักษณะ คือ คำที่เป็นรูปธรรมสามารถแสดงเป็นภาพได้ คำที่แสดงกิริยาอาการให้เป็นที่เข้าใจได้อย่างเด่นชัด และคำที่นักเรียนใช้บ่อยแต่ไม่สามารถแสดงเป็นภาพหรือกิริยาอาการได้ จากการศึกษาผู้วิจัยยังพบคำศัพท์ที่มีการนำไปใช้ในชีวิตจริงได้น้อย ไม่มีลักษณะของคำคูนตา เป็นคำศัพท์ที่ยากเกินวัยของผู้เรียน ไม่ได้คำนึงถึงวัฒนธรรมและความนิยมของเจ้าของภาษา ได้แก่ 蜘蛛 (แมงมุม) 刺猬 (เม่น) 蝌蚪 (ลูกอ๊อด) 蘑菇 (เห็ด) 玉米 (ข้าวโพด) 日历 (ปฏิทิน) 司机 (คนขับรถ) 德国 (ประเทศเยอรมัน) 哪咤 (นาจา) ผู้วิจัยพบว่าหน่วยคำศัพท์ที่พบยังมีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาจีน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สาระที่ 1: มาตรฐาน 1.1 ข้อ 1 ข้อ 3 และข้อ 4 สาระที่ 1: มาตรฐาน 1.2 ข้อ 1 ข้อ 2 สาระที่ 1: มาตรฐาน 1.3 ข้อ 1 สาระที่ 3: มาตรฐาน 3.1 สาระที่ 4: มาตรฐาน 4.1 ซึ่งจะส่งผลให้เด็กระดับปฐมวัย ได้เรียนรู้ด้านหน่วยคำศัพท์ครอบคลุมและมีความพร้อมที่จะขึ้นไปศึกษาต่อในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ต่อไป

ด้านประเภทของคำศัพท์ พบว่า มีค่านามมากที่สุด 47.69 % ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคำสามัญนามหรือนามทั่วไป ได้แก่ หน่วยร่างกายและสัตว์ รองลงมาเป็นคำกริยา 19.23 % โดยมีทั้งกรรรมกริยาหรือกริยาไม่ต้องการกรรรม ได้แก่ 睡觉 (นอน)、坐 (นั่ง)、站 (ยืน)、走 (เดิน) และ สกรรรมกริยา หรือกริยามีกรรรม เช่น 吃 (กิน)、喝 (ดื่ม) เป็นหน่วยคำกริยาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคำคุณศัพท์ 8.46 % เป็นคำบอกรูปร่างมีความหมายเชิงบวกเป็นส่วนใหญ่ เช่น 大、高兴 คำบอกจำนวน 7.69 % เป็นตัวเลขหลักหน่วยเท่านั้น คำศัพท์เหล่านี้เป็นคำศัพท์ที่ใกล้ตัวผู้เรียน และบุคคลอื่น ๆ รอบตัวนักเรียน คำนามที่เป็นคำที่มีประโยชน์ในการนำไปใช้ในชีวิตจริง และเลือกคำศัพท์ที่มีความถี่ในการใช้ทั่วไปสูง จากศึกษาผู้วิจัยยังพบว่าประเภทของคำศัพท์ที่พบยังมีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาจีน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สาระที่ 1: มาตรฐาน 1.1 ข้อ 1 ข้อ 3 และข้อ 4 สาระที่ 1: มาตรฐาน 1.2 ข้อ 1 และข้อ 2 สาระที่ 1: มาตรฐาน 1.3 ข้อ 1 สาระที่ 3: มาตรฐาน 3.1 สาระที่ 4: มาตรฐาน 4.1

ด้านลำดับบท มีการใช้หัวข้อจากเนื้อหาเล่มมีหัวข้อ 学校生活 (ชีวิตในโรงเรียน) มากที่สุดมี 21 บท 40.38 % โดยมีความสอดคล้องกับตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ภาษาจีน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น

พื้นฐาน พ.ศ. 2551 ระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่1 สารที่ 1: มาตรฐาน ต 1.1 ข้อ 1 ข้อ 2 ข้อ 3 ข้อ 4 มาตรฐาน ต1.2 ข้อ 1 ข้อ 2 ข้อ 3 ข้อ 4 สารที่ 1: มาตรฐาน ต 1.3 ข้อ 1 สารที่ 3: มาตรฐาน ต 3.1 สารที่ 4: มาตรฐาน ต 4.1 มาตรฐาน ต 4.2 จากการศึกษาไม่พบหัวข้อ 个人信息 (ข้อมูลส่วนตัว) ทำให้ไม่สอดคล้องกับ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาจีน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่1 สารที่ 1: มาตรฐาน ต 1.2 ข้อที่1 การพูดโต้ตอบด้วยคำสั้นๆ ง่ายๆ หรือ ข้อความที่ใช้แนะนำตนเอง

ด้านสภาพแบบเรียน 1) จำนวนหน้า ลักษณะของปกแบบเรียนภาษาจีนนี้ มีลักษณะรูปทรงของเล่ม เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวดิ่งขนาด 8 หน้ายก 21 x 28 ซม. สีของปกมากกว่าสี่สี และเป็นสีวรรณะอุ่นได้แก่ สีเหลือง สีชมพู ชื่อเรื่องใช้ตัวอักษรที่ปกมีขนาดสูงกว่า 36 พอยท์ โดยเล่ม 1a มี 36 หน้า เล่ม1b มี 36 หน้า เล่ม 2a มี 36 หน้า เล่ม 2b มี 36 หน้าเล่ม 3a มี 40 หน้าเล่ม 3b มี 40 หน้า ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยด้านรูปเล่ม ปก และจำนวนหน้าของแบบเรียนสำหรับเด็ก โดย (กำธร สติกรกุล. 2515 : 170) ได้กล่าวถึงหลักสำคัญในการจัดหน้าปกหรือปกหนังสือดังนี้ ความสวยงามของปกหนังสือเป็นสิ่งแรกที่เด็กสัมผัส และกระตุ้นความสนใจเกี่ยวกับหนังสือของเด็ก จึงควรใช้สีที่ดึงดูดใจเป็นสีวรรณะอุ่น ซึ่งช่วยให้เกิดความรื่นเริง กระตือรือร้นมากกว่าสีวรรณะเย็น สีวรรณะอุ่น เช่น สีแดง สีส้ม สีเหลือง ส่วนสีวรรณะเย็น เช่น สีเทา สีน้ำตาล เป็นต้น และ (อรอนงค์ โชคสกุล และศรีอัมพร ประทุมพันธ์. 2544: 10-12) ได้กล่าวถึง จำนวนหน้าของหนังสือสำหรับเด็กที่นิยมจัดทำกัน มีดังนี้ จำนวน 8 - 16 หน้า สำหรับเด็กวัย 2 - 5 ขวบ จำนวน 16 - 32 หน้า สำหรับเด็กวัย 6 - 11 ขวบ ขนาดรูปเล่มของหนังสือสำหรับเด็ก ขนาด 8 หน้ายก (18.5 x 26 ซม.) ขนาด 16 หน้ายกเล็ก (13 x 18.5 ซม.) ขนาด 16 หน้ายกใหญ่ (14.8 x 21 ซม.) ผู้วิจัยเห็นว่า จำนวนหน้าของแบบเรียนสำหรับเด็กนั้นมีมากเกินไปสำหรับเด็กปฐมวัย ส่วนในด้านของการใช้สีและขนาดของหนังสือนั้น มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสำคัญในการจัดหน้าปก และการใช้สีในแบบเรียนสำหรับเด็ก **2) ขนาดตัวอักษร สีของตัวอักษร** โดยใช้พิมพ์มีหน่วยวัดตัวพิมพ์ตามหลักสากล เรียกว่าพอยท์ (Point) ขนาด 1 พอยท์ (Point) มีค่าเท่ากับ $1/72$ นิ้ว นั้น ในแบบเรียนมีตัวอักษรขนาด 30-36 พอยท์ มีจำนวน 85.18% ต่ำกว่า 30 พอยท์มีจำนวน 13.91 % ขนาดมากกว่า 40 พอยท์ 0.91% สีของตัวอักษร เป็นสีดำ 87.14% สีขาว 6.10% สีแดง 4.37% สีอื่นๆ 2.38% สีของพื้นหลังตัวอักษร เป็นพื้นสีขาว 36.18% พื้นสีอ่อน 60.08% พื้นสีเข้ม 3.7% ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ (อรอนงค์ โชคสกุลและศรีอัมพร ประทุมพันธ์. 2544 : 10-12) ได้กล่าวถึงลักษณะของหนังสือสำหรับเด็กขนาดตัวอักษรและขนาดของรูปเล่ม ในการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก ขนาดตัวอักษรที่ใช้ในเนื้อเรื่อง ควรจะให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก เช่น เด็กวัยก่อนเรียน ใช้ตัวอักษรโต ขนาดประมาณ 20-30 พอยท์ (ประมาณ $1/2$ ซม.) และตัวอักษรที่ใช้ไม่ควรเป็นตัวอักษรลวดลาย ควรเป็นตัวอักษรที่มีรูปแบบที่ชัดเจน อ่านง่าย การเขียนอักษรแต่ละตัวถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา เด็กวัยที่สูงขึ้น ตัวอักษรจะมีขนาดลดลงได้ตามความเหมาะสม และ (ณรงค์ ทองปาน. 2526 : 67) ให้ความเห็นว่า เด็กเล็กควรใช้ขนาด 40 พอยท์ (7 ม.ม.) เด็กอนุบาลควรใช้ขนาด 32 พอยท์ (5 ม.ม.) เด็กประถมศึกษาควรใช้ขนาด 24 พอยท์ (3 ม.ม.) ในส่วนด้านสีของตัวอักษร (อรสิริ วงศ์สิริศร. 2540 : 42) ได้ให้ความเห็นว่า ขนาดตัวอักษรที่เด็กชอบได้แก่ ขนาด 32 พอยท์ ส่วนสีตัวอักษรเน้นสีดำ ตัวอักษรสีน้ำเงิน และสีเขียวส่งผลต่อการเรียนรู้ดีกว่าอักษรสีดำ คำที่พิมพ์ด้วยสีเขียว และคำที่พิมพ์ด้วยสีน้ำเงินให้ผลการเรียนรู้สูงกว่าคำที่พิมพ์ด้วยสีดำ

โดยเฉพาะคำที่พิมพ์สีเขียวให้ผลต่อการเรียนรู้มากที่สุด ผู้วิจัยเห็นว่าส่วนสีพื้นหลังตัวอักษรพบว่าส่วนใหญ่เป็นสีอ่อน ซึ่งนับได้ว่าเป็นสีที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยแล้วและสอดคล้องกับงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น แต่ในส่วนสีตัวอักษรส่วนใหญ่เป็นสีดำนั้น หากแบบเรียนใช้อักษรที่พิมพ์ด้วยสีน้ำเงินหรือสีเขียว นักเรียนจะเรียนรู้ได้ดีกว่าคำที่พิมพ์ด้วยสีดำ ส่วนขนาดตัวอักษรมีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย เนื่องจากพบว่าเด็กปฐมวัยชอบตัวอักษรขนาด 32 พอยท์มากที่สุด และจากตารางที่ 5 เมื่อเด็กมีวัยที่สูงขึ้น ตัวอักษรจะมีขนาดลดลง ดังนั้นตัวอักษรที่มีขนาดต่ำกว่า 30 พอยท์จึงมีเปอร์เซ็นต์สูงขึ้นตามวัยของเด็ก

ด้านภาพประกอบ มีลักษณะภาพเป็นภาพวาดลายเหมือนจริง 84.14% ภาพวาดลายการ์ตูน 15.85% สีของภาพเป็นสีขาวดำ 11.07% เป็นภาพหลากสี 88.93% ประเภทของภาพได้แก่ ภาพคน 30.01% ภาพสัตว์ 16.59% ภาพผลไม้และดอกไม้ 15.55% ภาพอวัยวะ 1.25% ซึ่งมีความสอดคล้องกับบทวิจัยเกี่ยวกับภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก (จรรยาพรณ เทพศรีเมือง, 2560 : 92) ได้จำแนกประเภทของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กไว้ ดังนี้ 1) ภาพเหมือนจริง คือภาพที่มีรูปร่างตามความเป็นจริง เช่น ภาพถ่าย ภาพวาดเหมือนจริง ส่วนใหญ่หนังสือสำหรับเด็ก ภาพเหมือนจริง จะนิยมใช้ภาพวาดมากกว่าภาพถ่าย เพราะบางครั้งผู้วาดภาพสามารถเก็บรายละเอียด คือนั่นบางส่วนได้ดีกว่าการถ่ายภาพ 2) ภาพเลียนแบบของจริง คือภาพที่มีรูปร่างมาจากความเป็นจริง หรือรูปร่างที่ผิดแปลกไปจากความจริง บางครั้ง ไม่สามารถเดาได้ ว่าเป็นภาพอะไร เช่น ภาพต้นไม้ ภาพสัตว์ ที่ทำท่าทางเหมือนคน และ 3) ภาพเหนือจริง คือภาพจินตนาการ ประกอบเรื่องราว ที่ไม่มีอยู่จริง เช่นยักษ์ แม่มด สวรรค์ เมืองมหัศจรรย์ จากการศึกษาภาพประกอบแบบเรียนพบว่า ภาพประกอบในแบบเรียนส่วนใหญ่เป็นภาพวาดลายเหมือนจริง ตรงกับความจริงของธรรมชาติของสิ่งนั้น เป็นภาพที่มีลักษณะง่ายไม่ซับซ้อน มีการใช้สีที่สามารถดึงดูดความสนใจของเด็กได้เป็นอย่างดี และพบว่าภาพคนมีมากที่สุด รองลงมาเป็นภาพสัตว์ ภาพผลไม้ และดอกไม้ เพราะเด็กในวัย 5-6 ขวบ จะเริ่มสนใจเกี่ยวกับธรรมชาติรอบตัวเขา เช่น บ้านของเด็ก และสมาชิกในครอบครัว เมื่อเด็กวาดภาพส่วนใหญ่จะเป็นภาพตัวเอง พ่อแม่ สัตว์เลี้ยงของเขา โดยทฤษฎีด้านจิตพิสัย จะทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้โดยเริ่มจาก การรับรู้เป็นความรู้สึกที่มีความสนใจขึ้นต่อปรากฏการณ์ ตอบสนองเป็นการกระทำที่แสดงออกมาในรูปของความเต็มใจ ยินยอม และพอใจต่อสิ่งเร้านั้น และจากตารางที่ 5 พบว่าภาพเกี่ยวกับอวัยวะนั้นพบในแบบเรียนเล่ม 1b กับ 3b เท่านั้น แสดงให้เห็นว่าการเรียนคำศัพท์เกี่ยวกับอวัยวะมีจำนวนน้อย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าคำศัพท์ประเภทนี้ควรมีมากกว่านี้และให้เด็กได้ฝึกซ้ำๆ จนเด็กสามารถจดจำและนำไปใช้ได้ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผู้วิจัยหวังว่าบทความวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาจีนของเด็กระดับปฐมวัย ทั้งนี้สามารถนำผลการศึกษาไปพัฒนาต่อยอด ในการเรียนรู้คำศัพท์ ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศที่สองระดับปฐมวัย พัฒนาสร้างตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาจีนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับปฐมวัย ตลอดจนการพัฒนาและการสร้างแบบเรียนภาษาจีนระดับปฐมวัย เนื่องจากการพัฒนาและการสร้างแบบเรียนภาษาจีนระดับปฐมวัยนั้นมีความสำคัญอย่างมาก ซึ่งการจัดสร้างแบบเรียนต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาจีน ตามหลักสูตร

แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้เตรียมความพร้อมด้านภาษาจีนต่อไปในระดับที่สูงขึ้น

ผู้วิจัยให้ความเห็นว่าในหนังสือแบบเรียนควรเพิ่มเทคโนโลยีควอาร์โค้ดเข้ามามีส่วนช่วยในระบบการเรียนการสอน ไปจนถึงสื่อการเรียนการสอนอินเทอร์เน็ตแก็กทิฟแบบสามมิติ เพื่อช่วยเสริมแบบเรียนให้มีความทันสมัยน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.

(2556). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาจีนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ สกสศ. ลาดพร้าว.

กิตติภพ สีพอง. (2560). ภาษาจีนปฐมวัย 1a. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ทองเกษม.

กิตติภพ สีพอง. (2560). ภาษาจีนปฐมวัย 1b. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ทองเกษม.

กิตติภพ สีพอง. (2560). ภาษาจีนปฐมวัย 2a. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ทองเกษม.

กิตติภพ สีพอง. (2560). ภาษาจีนปฐมวัย 2b. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ทองเกษม.

กิตติภพ สีพอง. (2560). ภาษาจีนปฐมวัย 3a. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ทองเกษม.

กิตติภพ สีพอง. (2560). ภาษาจีนปฐมวัย 3b. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ทองเกษม.

กัาธร สติรกุล. (2515). หนังสือและการพิมพ์. กรุงเทพมหานคร : สมาคมผู้จัดพิมพ์ระหว่างประเทศ.

จรรยาบรรณ เทพศรีเมือง. (2560). ขนาดของภาพประกอบการทำหนังสือสำหรับเด็ก (การสอนภาษาไทย).

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุดรธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

ณรงค์ ทองปาน. (2526). การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก. กรมการฝึกหัดครู : ภาคพัฒนาตำราและเอกสาร

วิชาการหน่วยศึกษานิเทศน์.

นันทิยา แสงสิน. (2527). การสอนภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษา. เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ประนอม สุรัสวดี. (2534). กิจกรรมและสื่อการสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุมิตรา อังวัฒนกุล. (2535). วิธีสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรสิริ วงศ์สิริศร. (2540). การวิเคราะห์แบบฝึกความพร้อมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย.

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสาน

มิตร.

อรอนงค์ โชคสกุลและ ศรีอัมพร ประทุมพันธ์. (2544). การผลิตนวัตกรรมการเรียนการสอนการจัดทำหนังสือ

สำหรับเด็กเล่ม 4, ชัยนาท : ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมาย.

Author (1) Information (第一作者信息)

	Name and Surname (姓名) : Masayamas Chaichanakijpong
	Highest Education (最高学历) : M.A. Candidate (Eastern Languages), Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University
	University or Agency (任职院校或单位) : Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University
	Field of Expertise (专业领域) : Chinese lexicon
	Address (地址) : Kasetsart University, 50 Ngamwongwan Rd. Chatuchak Bangkok 10900

Author (2) Information (第二作者信息)

	Name and Surname (姓名) : Asst. Prof. Chatuwit Keawsuwan
	Highest Education (最高学历) : Litt.D. (Chinese Philology), Fudan University, P.R. China
	University or Agency (任职院校或单位) : Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University
	Field of Expertise (专业领域) : - Chinese - Chinese Phonology
	Address (地址) : Kasetsart University, 50 Ngamwongwan Rd. Chatuchak Bangkok 10900

现代汉语“一+名量词”修饰名词成分与泰语对比分析及教学应用

A Contrastive Analysis of Noun Components Modified by "One + Noun Classifier" and Its Pedagogical Applications in Modern Chinese and Thai

黄丽虹

PAKUL HATHAIRATTANAKOOL

Graduate student in the doctoral degree program of Teaching Chinese as a Second Language

National Taiwan Normal University, Taiwan (R.O.C)

E-Mail: pakul.h@rumail.ru.ac.th

Received: 14 March 2022 / Revised: 8 April 2022 / Accepted: 28 April 2022

摘要

汉语与泰语皆是分类词语言 (classifier language), 此两种语言的基本数量词组结构具有相同的词序, 即“数词+量词”结构。就汉语而言, “一+名量词”结构除了表示计量的语法意义之外, 还涉及篇章层面的有定与无定原则相关。而泰语数词“一”与“名量词”组合后充当数量定语时, 基数词“一”能位于名量词前置构成为“一+名量词”, 又能位于名量词后置构成为“名量词+一”, 而该两种结构含有不同的表达意义及用法, 且必须借由言谈上来取得其所表达意义。本文基于有定与无定原则来针对汉、泰语的“一+名量词”结构进行对比及其表达的语义、句法及篇章功能层面, 探讨与分析泰国学习者对汉语“一+名量词”结构的实际使用情形, 以及泰语中“一+名量词”与“名量词+一”此两种结构的使用之不同, 又进一步检验汉语的泰国学习者是否受到母语之影响而产生使用的偏误, 并根据研究结果提出汉、泰语的教学建议。

研究结果显示在结构上, 汉语学习者没有受到母语之影响而造成使用的偏误, 而使用的偏误呈现于语义与选用量词等方面。汉语“一+名量词”结构的难度等级为一级(合而为一), 显然对泰国学习者来说汉语“一+名量词”结构不是他们的学习难点。在教学上, 教师可以分为四阶段进行教学。其中, 篇章及语用层面上, 教师可以依据有定与无定原则来解释使用或不使用汉语“一+名量词”之原则。

关键词: 一+名量词; 有定; 无定; 汉泰对比分析; 数量词组教学

ABSTRACT

Chinese and Thai are classifier languages. A distinctive feature of "numeral + classifier" structure is the use of numeral-classifier phrases evident in both languages. In Chinese, the grammatical meaning of the "one + classifier" is also related to the discourse on the principle of definite and non-definite. Thai numeral "one" can be placed in front of the classifier by the "one + classifier" structure and can be placed after the classifier by the "classifier + one" structure. However, these two structures have different expressive meanings and usages obtained through speech. Based on the definite and non-definite principles, this paper compares the semantics, syntactic and textual functions of Chinese and Thai's "one + noun classifier" structure. Moreover, this paper discusses how Chinese learners (Thai students) use the Chinese "one + noun classifier" structure and the difference between "one + noun classifier" and "noun classifier + one" in Thai. Furthermore, it has tested whether the learners are influenced transfer by their mother-tongue languages and have errors in use, analyzes the sources of errors, and makes teaching recommendations based on the study results.

The research results show that Chinese learners are not affected by their mother tongue and cause structural use errors, but the use of errors are presented in the semantics and choice of quantifiers. The reason is that the difficulty level of the Chinese "one + noun quantifier" structure is level 1 (combined into one). Obviously, for Thai learners, the Chinese "one + noun quantifier" structure is not difficult for them to learn. And in pedagogical applications in Modern Chinese, the lecturer can be divided into four stages of teaching. And, in discourse and pragmatics, the lecturer can explain the rules of using or not using Chinese "one + noun classifiers" according to the definite and indefinite principles.

Keywords: one + noun classifier; definite; non-definite; Chinese-Thai contrastive analysis;
Pedagogy of numeral-classifier phrases

绪论

汉语与泰语皆是分类词语言(classifier language), 数词分类词系统是最常见的名词分类系统(林雅蓉, 2002; 简恬佳, 2011)。大部分的汉语名词只要前面有数词或指示词必须与量词配合使用, 比如: 一本书、三个人、五架飞机(Li&Thompson, 1989; 屈承熹, 1999)。

泰语量词较为丰富, 使用数词(numeral) 或指示词(demonstrative) 修饰名词时必须加上量词(classifier) (Langacker, 2008; Nitaya, 2017) 构成为“数词/指示词+量词+名词”结构才能表达事物数量之意。

若从语言类型来看, 汉语与泰语的主要分枝方向(principal branching direction) 有所不同。汉语属于**向左分枝**(left branching) 的语言类型, 修饰语是向中心语的左边, 带有“**修饰语**←**中心语**”语序的语言, 而泰语属于**向右分枝**(right branching) 的语言类型, 修饰语是向中心语的右边, 带有“**中心语**→**修饰语**”语序的语言(陈俊光, 2010), 比如:

汉语 :	我	有	[一	本]	书。
			[修饰语]	←	中心语
泰语 :	ฉัน	มี	หนังสือ	[1	เล่ม]
IPA :	chǎn	mī:	nǎŋ-suu:	nhùŋ	lêm
直翻 :	我	有	书	[一	本]
			中心语	→	[修饰语]

如上可发现汉、泰语的基本数量词组具有相同的词序, 即“数词+量词”结构。然而, 汉、泰语的数量词组的特殊用法是基数词“一”与“量词”配合时, 往往表达与数目有关之意。就泰语而言, 若干的研究者指出泰语数量“一”与“量词”组合后充当数量定语时, 该基数词“一”是比较灵活, 可以用为“หนังสือหนึ่งเล่ม¹(书一本)”, 也可用为“หนังสือเล่มหนึ่ง(书本一)”(钟泰德, 2013; 李倩倩, 2019)。泰语数词能位于量词前置, 又能位于量词后置。换言之, 数词“一”位于量词前置构成为“一+量词”结构, 而位于量词后置后成为“名量词+一”结构。前者用为表示事物的计量, 比如: “นักเรียน 1 คน (一个学生)”。而后者带有不明确指出的人或事物之意, 且“หนึ่ง(一)”必须轻读为“นิ่ง(nhŋŋ)”, 比如: “ครูเรียกนักเรียนมาคนหนึ่ง(นิ่ง) (老师叫一个学生过来。)”。²

对于汉语数量词组, 当数词“一”与量词组合构成为“一+量词”结构, 有时在句子中的主要作用无表示准确的数量, 而有的名词之前没有数量词时, 表示数目可能恰恰是“一”(刘月华等著, 2004)。简恬佳(2011)也指出汉语数词“一”的高频使用率, 使得数词“一”发展计数以外的语法意义, 即表示基数的语法意义之外, 还与篇章层面中的有定与无定原则相关。这一点本文认为对泰语为母语的汉语学习者来说, 使用汉语数量词组并不是很简单的语法点。就外籍生而言也容易产生使用偏误, 尤其是汉语“一+量词”结构。本文的研究目的为对比汉、泰语的“一+名量词”结构所表达的语义、句法功能及

¹原文使用泰文“หนึ่ง”来替代数字“1”(钟泰德, 2013; 李倩倩, 2019)。

² ๒๕๖๕: องค์ความรู้ภาษา-วัฒนธรรม “การบอกจำนวนนับของไทย ตอนที่ 1” [online], <https://d.dailynews.co.th/article/397891/> (6 เมษายน 2565)

篇章功能，探讨泰语为母语的汉语学习者对汉语“一+名量词”结构的实际使用情形，检验学习者是否受到母语的影响而产生使用的偏误，再进一步根据研究结果提出汉、泰语教学建议。

本文组织架构包括：緒論，说明本文的研究动机及目的；研究问题及方法；文献探讨，对前人所研究的汉泰语“一+名量词”结构，及其表达意义、句法功能对比以及在言谈使用的情形进行探讨，且说明本文运用的相关理论范围；研究结果，讨论与分析问卷结果，归类汉语学习者对汉语“一+名量词”结构的使用现象，以及使用母语（泰语）的两种数量词组结构之情况；结论，说明汉、泰语对应“一+量词”修饰名词成分之异同，且表明泰语为母语的汉语学习者对汉语“一+量”结构的偏误现象，再进一步提供教学启示。

一、研究问题及方法

（一）研究问题

从结构上看，汉语与泰语数量词组的共同结构“数词+名量词”，若数词为“一”，汉语中一般使用“一+名量词”结构，而泰语可用“一+名量词”或“名量词+一”等两种结构。而就篇章功能而言，在言谈中，汉语句子中的“一+量词”结构往往具有不同的语义内涵。因此，本文提出的研究问题如下：

第一问题：汉泰语的对应“一+名量词”结构的用法及其表达意义是否含有异同之处；

第二问题：泰语“一+名量词”与“名量词+一”此两种结构有何不同；

第三问题：从教学上看，学习者使用汉语“一+名量词”结构的偏误情形如何，以及教师如何排序及解释使用汉语“一+名量词”结构之原则。

（二）研究范围及方法

本文将借由“有定、无定”原则针对汉、泰语等两种语言的不同语言类型结构上共有的数量词组“一+名量词”结构的篇章功能，并透过设计调查问卷检视泰语为母语的汉语学习者对汉语“一+名量词”结构的使用是否受到母语的影响而产生偏误。

此外，为了避免产生母语（泰语）语感之偏误，本文请 10 位泰国大学泰籍汉语教师将汉语数量词组修饰名词成分的句子翻译成泰语，检视他们在什么情况选用泰语“一+名量词”和“名量词+一”结构，再归纳泰语数量词组的使用情形。

对于汉语与泰语“数词+量词”结构中的量词，本文只针对名量词，而不涉及动量词范围。

（三）研究对象

本文的研究对象为中文专业的泰国蓝康恒大学的学生，能回收的问卷共 50 份。其中，已通过汉语水平考试（HSK）4 级以上的受测者共 25 位。

(四) 研究工具

本文基于往前的研究者所举汉语“一+名量词”的例句为本文的测试问卷的例句。本文创建 google form 调查问卷, 让受测试者将泰语句子翻译成汉语, 测试他们在使用汉语“一+名量词”结构时, 是否受到泰语母语的影响而使用泰语“名量词+一”结构替代。本文设计的测试问卷共有 20 题(句子), 依据语义及有定无定原则进行将例句分为四组:

- 表示有定/有指(定指) : 例句 6、9、14
- 表示无定(特指) : 例句 1-5、7-8、10、13、15
- 表示无定(不定指) : 例句 16-17、19-20
- 表示数量词或次序 : 例句 11-12、18

二、文献探讨

这部分是进行文献探讨, 从研究者所研究的汉泰语数量结构相关, 及其表达意义、句法功能以及在言谈使用的情形, 且说明篇章上的相关概念。

(一) 汉语数词与量词的定义及分类

汉语数词可分为“基数词”与“序数词”两大类。在汉语中, 除了成语某些特殊的用法之外, 数词一般不能直接修饰名词, 必须加上量词在数词与名词中间。此外, 一般的数词语法意义为表达事物数量的重要成分, 然而, 有时还能表达与数目有关的其他语义, 以及与动词或形容词前表示突然发生而短暂的动作或变化等等(刘月华等著, 2004)。

汉语量词是表示事物或动作的数量单位的词, 可以分为“名量词”和“动量词”两大类(刘月华等著, 2004; 吕叔湘主编, 1999)。屈承熹(1999)将量词称为“类别词(classifier)”, 用来将名词分类, 多半只有语法功能, 没有实际语义。汉语中似乎只有“个”、“头”等量词接近类别词, 比如: “一个人”、“一头牛”。而“量词”即表示名词的数或量的, 比如: “一杯茶”中的量词“杯”。另外, 量词一般不能单独充当任何句子成分, 除非作定语而省略了数词“一”。这说明汉语数词和量词一般是连在一起使用构成为“数量词组”结构。

对于“量词”与“类别词或分类词”的区分可以从语义及句法上来区分。从语义上看, 分类词与量词的区分在于“类别词(classifier)”含有被修饰的名词的本质特征, 比如: “一尾鱼”。“量词(measure word)”是指没有被修饰的名词拥有的本质特征, 而可以不断添加上新的特征, 比如: “一桶鱼”(Her&Hsieh, 2010; 郭玫君, 2018)。此外, 从句法上看, “分类词”的特质是可用“个”来代替之后且不影响数量上的意义, 比如: “一颗苹果”可换为“一个苹果”(Her&Hsieh, 2010)。

另一方面, 就汉语名词而言, 名词前面有数词或指示词必须有量词出现构成为“数量词+名词”结构。换言之, 数词必须通过量词才能修饰名词(屈承熹, 1999; 吕叔湘主编, 1999; 刘月华

等著, 2004; Langacker, 2008)。然而, 汉语数词“一”与量词组合构成为“一+量词”结构, 有时在句子中的主要作用并没有表示准确的数量, 有的名词前没有数量词, 但其表示数目可能是“一”(刘月华等著, 2004)。正如简恬佳(2011)指出汉语数词“一”的高频使用率, 使得数词“一”发展计数以外的语法意义, 除了表示基数的语法意义之外, 还与篇章层面中的有定与无定原则相关。这一点即是本文的探讨范围。

(二) 何时使用数量词组修饰名词

汉语“数词+量词”结构的基本功能主要是用来表示准确的数量或计量意义(包括事物的数量及其动作发生的词序)。对汉语非母语的学习者来说应该是学习的基础阶段。然而, 有时在实际语言使用中, 汉语数量词组修饰的成分往往具有其他意义内涵, 尤其在名词性成分之前能否加数量词组并不能随意的(刘月华等著, 2004)。不仅如此, 用数量词组修饰的名词性成分所表达意义内涵也不能光考虑在单句层面而获得解答。正如 Li (2004)指出对学习来说, 如何使用数量词组 (numeral-classifier phrases), 必须从篇章的角度来判定。作者说明汉语数量词组具有“有指性”与“凸显性”。**有指性**是指现实世界中存在的一特定实体, 而**凸显性**是指对往后时间推进的作用(陈俊光, 2010; 2019)。能使用数量词组的定语词组, 比如:

(1) 我看见了一只狗。

例(1)中的名词具有有指性, 是现实世界中存在的实体, 所以能使用数量词组来修饰。

在**存现句**中的名词性成分可以受数量词组来修饰, 比如:

(2) 桌上有一本书。

(3) 外面进来一个人。

若是否定句和疑问句中的名词前, 一般不能用数量词组来修饰名词成分, 比如:

(4) 我没看见狗。

(5) 你看见狗了吗?

以上的两个例句已显示否定句与疑问句中的名词为“光杆名词(bare noun)”, 且没有真正的看到的, 即表示“无指”, 所以不需要加上数量词组。再如:

(6) *他不是一个大学生, 他是一个中学生。

(7) *我没有经验, 不能做一个经理。

(8) *你为什么要找一个工作?

例(6)中的“大学生”和“中学生”都是表示类属的“泛指”名词, 是“非有指(not referential)”。而例(7)的否定句和例(8)的疑问句中其动词后的名词组都不是现实世界中已存在的特定实体, 故也不用数量词组³“一个”(陈俊光, 2019)。

由上所述, 能否用数量词组修饰名词性成分可以总结为:

能加数量词组来修饰的情况:

³ 陈俊光(2019)称之为“定语词组”, 但本文一致用为“数量词组”(即“数词+量词”结构)。

- 一、句子中的名词或名词性成分是有指名词，且是现实世界存在的特定实体；
- 二、出现于存现句中。

不需要加数量词组来修饰的情况是在否定句或疑问句中名词是光杆名词，是没有真正的看到，表示“无指”。

总而言之，汉语数量词组的用法不仅在单句上的考量，而需要从篇章上的“有定与无定”原则进行探讨。因此，本文章将借由有定与无定原则来探讨与归纳汉泰语的“一+名量词”结构的使用情形。

(三) 汉语数量词组修饰名词性成分与“有定”、“无定”的概念

根据以上的文献探讨可知，汉语数量词组的用法都与篇章层面的有定与无定的概念相关。

王朝贵、王超（1987）指出有定与无定是指名词性的成分在指称上的有定性和无定性，即所谓特指、定指，泛指、定指的问题。汉语经常将指量结构（如：这个、那个）或数量结构（如：一个、一些）来表示有定或无定。然而，汉语名词性成分往往能单靠自己的语法位置表示有定或无定，比如：“客人来了”与“来了客人”。前者在说话者的意图中，“客人”是有指的，也是已知的事。后者在说话者的心目中一定是无定的，即是未知的事。这一点研究者指出“客人”在句子中表示有定或无定并与指量结构或数量结构无关。从意义上看，汉语名词性成分的有定性与无定性是与施事与受事有所关联。若从句子的主语、宾语、施事及受事等方面的情况结合而言，可发现汉语的施事主语句、施事宾语句、受事主语句、“把”字句等这几种句式同汉语名词性成分的有定性与无定型有紧密关系。简单而言，汉语句子里的名词性成分是施事主语，总是表示有定的事物。而若该名词性成分或施事主语出现于“存现句”作为施事宾语则表示无定。

此外，汉语名词成分的有定与无定还能选择了不同的语序。而在语言交际过程中必须考虑到说话者与听话者等双方的已知和未知的信息来表达。在句子前位置的信息是已知信息，是指说话者和听话者所知道的信息，因而，汉语总是使用有定性名词成分前置的语序。相反的，如果在语言交际过程中的信息是双方不知道的事，说话者总是将未知或新信息放在句子后置，选择无定性名词成分后置的语序，比如：

(9) 老师叫咱们去谈（一）件事情。

例(9)中的“（一）件事情”在动词后置作宾语，且是未知或新信息，表示**无定性**。

刘月华等著（2004）从数量词的句法语用功能解释了数量词的使用与“定指”和“无定”原则。“定指”是指在一定语言环境中，名词所表示的事物是确定的，所以说说话人用定指形式为听话者能明确知道说话者所指的事物是什么，并能将该事物与其他同类事物区分开。不过，使用数量词修饰名词时，一般不表示定指。因此，使用数量修饰名词来表示定指时，数量词后可能有其他定语或是已知信息，比如：

(10) 你认识我们班一个叫做约翰的美国学生吗？（刘月华等著，2004:144）

“不定指”指的是说话者知道其所指的事物是什么，但认为听话者不能将该事物与其他同类分开，因而对听话者来说是不确定的。

屈承熹 (1999) 说明, 汉语的词序是与名词是否定指关系非常密切。通常在动词前的名词可以解释为“定指”, 动词后的名词可以解释为“非定指”, 又可以表示“特指”或“泛指”。屈承熹将指称分为“定指 (definite)”与“非定指 (non-definite)”两大类。“非定指”又分为“特指 (specific)”与“不定指”。非定指的不定指又分为“随指 (random)”和“泛指 (generic)”。随指是指该类别中的任何一个成员, 而泛指是指该类别中的所有成员。定指和不定指的区分是在说话当时, 说话者与听话者是否知道正论及的人或事物所指为何, 可分为:

一、当说话者假定他自己以及听话者都不知道所论及的人或事物所指为何时, 说话者就使用**不定指**的形式:

二、当说话者假定他自己和听话者都知道所论及的人或事物所指为何时, 说话者就是用**定指**的形式:

三、说话者知道所论及的人或事物, 但是说话者假定听话者可能不知道, 这是介于定指与不定指之间即称为**特指**。

然而, 陈俊光 (2019) 对有定与无定概念的分类与屈承熹的不同。就指称而言, 可以将指称分为“**有定**” (又分为**定指**与**泛指**) 和“**无定**” (又分为**不定指**与**特指**)。若从信息功能上看, “定指”与“泛指”归在“定指”指称, 代表说话者与听话者双方所共知的旧信息。将“特指”与“不定指”归在“无定”指称, “特指”是代表**听话者**所不知道的新信息, 而“不定指”则表示说话者与听话者双方都不知道的新信息。另外, 根据从有定到无定的汉语语序原则来看, 汉语动词前的位置通常使用有定名词 (包括定指与泛指), 动词后的位置使用无定指名词 (包括不定指与特指)。在一个句子中, 主语多半是已知的事, 而谓语是提出未知的东西, 因而主语以有定 (包含泛指与定指) 的情形居多, 宾语则常是无定 (包含特指与不定指)。然而, 谓语或述题也可能是有定, 比如以指示词“那、这”加以修饰来表示“定指”, 或者以数量词加以修饰来表示“无定 (特指)”, 比如: “他昨天买了一本书。”, 这个例句中的名词成分以数量词组“一本”来修饰, 表示无定指称的特指性。

此外, 以上也已提到, 在存现句中的名词亦能用数量词组来修饰。这一点, 陈俊光 (2019) 详细说明, 为了遵循汉语语序原则是从有定到无定, 如果无定宾语移至句首成为主题, 就违反了“从有定到无定”的汉语语序原则, 并成为不合法的句子。但如果在句首上加上存现句动词“有”成为“引介句”来引介新信息而成为有定名词, 句子才合法, 例如:

- (11) 我很想念一个人。 (“一个人” 为无定名词)
 (12) *一个人, 我很想念。 (“一个人” 为无定名词, 不能成为主题)
 (13) 有一个人, 我很想念。 (加上存现动词 “有”, 引介新信息)

(陈俊光, 2019:334)

例 (12) 不合法, 因为无定宾语的名词成分“一个人”不能移至句首, 因为违反了从有定到无定的原则。但是如果加上存现词“有”如例 (13) 显示即可。这是因为在句首前加上了存现动词“有”, 引介出对听话者而言是新信息的语言单位。刘月华等著 (2004) 也说明, 从信息结构来

看，汉语的句子通常是从已知信息（旧信息）开始，而新信息在后边，已知信息亦是定指的名词开始。但是在实际语言中，不是每一个句子都有已知信息，可能全句都是新信息，开头也必然是新信息，比如使用“有”字句。因为当“数量词+名词”出现于存现句，如“有”句子中，该“数量词+名词”在动词“有”之后，使新信息不出于句首位置而符合汉语一般句子的结构。

另一方面，数量词组修饰的名词性成分在动词后置时，不只是指未知信息（新信息），表示无定性，但有时在言谈中，或具有上下文亦能成为已知信息（旧信息），表示有定性。王朝贵、王超（1987）举例说明，在动词前置的名词性成分也可以是已知信息，表示有定指，例如：

(14) 甲：你在找什么？

乙：我找一本教科书。

例（14）中，“一本教科书”虽然出现于动词后置，但是乙回答的信息是已知信息，因为说话者（乙）的心中已经明白要找的是什么样的教科书，所以表示定指。而甲的疑问句中所指的是无定。

由上所述，汉语数量词组结构在修饰名词或名词性成分时，可以从句法、语义及其篇章功能探讨。在句子里呈现数量词组（一+量词）修饰的名词性成分常有“有定”与“无定”的表达，又与句子位置或语序有关。汉语语序前后位置通常是从已知信息到未知信息，从有定到无定。一般句子前置的主语表示有定性，句子后置的宾语表示无定。不过，若在言谈中，表示有定性的名词成分又能分为泛指和定指，而表示无定性的名词成分能分为特指和不定指。本文根据如上所参考的研究成果做出表示“有定”、“无定”原则与汉语语序及其信息结构之间的关系总结表，如下：

汉语语序	主语		动词	宾语	
前后位置	动词前置			动词后置	
信息功能	已知信息（旧信息）			未知信息（新信息）	
有定、无定 原则	有定			无定	
	定指	泛指		特指	不定指
	说话者与听话者共知的旧信息	表示各类别的所有成员		说话者知道，而听话者不知道的新信息	说话者与听话者都 _不 知道的新信息

表 1：表示“有定”、“无定”原则与汉语语序及其信息结构之间的关系总结表

总而言之，使用数量词组来修饰名词或名词性成分是与“有定”到“无定”原则相关，还涉及汉语语序以及信息功能层面，且必须考虑到实际语言中的用法。因此，本文又根据上述的语法层面即从句法功能、语义及其篇章功能等三方面进行总结如下四项重点：

一、受“一+量词”结构修饰名词性成分做宾语，是在动词后置，表示未知信息（新信息）属于**无定**，能表示**特指或不定指**。除非受“一+量词”结构修的名词性成分表示准确数量之意则表示有定性的定指或实指（如：我买了一台电脑。）；

二、汉语语序通常遵循从有定到无定的原则，或者从已知到未知信息；

三、受“一+量词”结构修饰名词性成分一般不能出现在句首，除非使用在**存现句**（如：“有”字句，“是”字句）使数量词组修饰的名词成分不出现在句首（句首应该是旧信息，表示有定或泛指），表示**无定的特指性**；

四、在言谈中，必须考虑说话者与听话者是否知道正论及的人或事物所指为何。若说话者与听话者共知的信息（已知或旧信息），即表示**定指**的。说话者知道的信息，而听话者不知的信息（未知或新信息），即表示**特指**。说话者与听话者双方都不知道的信息（未知或新信息），表示**不定指**的。此外，在动词后置的数量词组修饰的名词，有时在对话中则表示**旧信息**，具有**有定性**。

(四) 泰语数词与量词的定义及其组合形式

《泰国皇家学会字典》中解释为“**量词**”是指表示某事物性质的一种词类，比如：

(15)	คน 3	คน ;	แมว 2	ตัว ;	ลูก	คน	โต ;	หมวก	ใบ	ใหญ่
IPA :	kō:n sǎ:m kō:n		mɛ:w so:ŋ tuā:		lú:k kō:n tō:			muà:k bāi: yà:		
直翻:	人 三	人 ⁴	貓 两	只	孩子	人	大	帽子	叶	大
汉语:	三个人		两只貓		大孩子			大帽子		

根据以上的例子可发现，泰语量词不只是与数词配合使用，甚至能直接与泰语表示事物的性质或状态词（如：ใหญ่ 大）连用。量词与数词配合使用时，构成为“数词+量词”结构，量词与表示性质或状态词连用时，构成为“量词+表示性质或状态词”结构。而后者结构不在于本文的讨论范围。

Nitaya (2017) 也指出“量词”是用来表示被修饰的名词成分的性质及种类，位于数词之后，又能位于指示代词（**นี้** นี้ (这)、**นั้น** (那)）之前，可分为修饰有生命与无生命的物体等两类。⁵

泰语**数词**的基本功能除了用为表示事物的数量以及动作发生的次数之意，还能用为表示次序。表示次序的数次往往跟表示次序标记“**ที่** (thi:)”配合使用，相当于汉语“第”。泰语“**ที่**(thi:)”出现于量词与数词之间，构成为“量词+第+数词”结构，表示次序⁶，比如：

(16)	泰语 :	เล่ม	ที่	หนึ่ง	(17)	กลุ่ม	ที่	สอง
	IPA :	lêm	thi:	nhùŋ		klùm	thi:	so:ŋ
	直翻 :	本	第	一		组	第	二
	汉语 :	第一本				第二组		

⁴ 泰语的许多量词是借用量词，比如：“คน (人)”可以作为名词（表示“人”的意思）、量词（位于数词后置表示人类的量词）、动词（表示搅拌的意思），“ใบ (叶)，是名词（表示树叶）、量词（用为盘子、帽子、证书的 量词）等等（《泰国皇家学会字典》）。

⁵ 原文为“คำลักษณนาม คือคำที่กำหนดขึ้นไว้ท้ายคำคุณศัพท์บอกจำนวนนับหรือประมาณ(บางทีไว้ข้างหน้าก็มีและขยายคำคุณศัพท์อื่นอันใดแก่ นี้ นั้น นั้น ก็มีเพื่อขยายคำนามข้างหน้า บอกรูปลักษณะและชนิดหรือประเภทของคำที่อยู่ข้างหน้าคำนอกจำนวนนับไปพร้อมกัน แบ่งได้เป็น ประเภทที่ใช้กับสิ่งมีชีวิต และประเภทที่ใช้กับสิ่งไม่มีชีวิต” (Nitaya, 2017)。

⁶ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 《泰国皇家学会字典》, [online] <https://dictionary.ort.go.th/index.php> (6 มกราคม 2564)

(五) 泰语数量词组结构“หนึ่ง (一) + 量词”与“量词 + หนึ่ง (一)”的语义及其句法功能之差异

对于汉、泰语的量词与数量词对比研究相关，大部分的研究者是从句法功能及其语义功能上进行分析，而较少从篇章层面加以探讨。

钟泰德(2013)针对汉泰数量定语进行对比，研究者提到汉语与泰语的数量定语的不同之处是词序位置不同。不过，若数词为“หนึ่ง (一)”，可以位于量词前面，构成为“一+量词”结构，也可以位于量词后面，构成为“量词+一”结构。

李倩倩(2019)也指出汉语与泰语数量词关系是非一一对应，而是互相的一对多，是汉、泰语在数量结构构成上存在差异。汉语数量词组结构为“数词+量词”，而泰语数量结构有“基数词（“一”除外）+量词”与“量词+“一”/序数词”等两种结构。前者用为表示事物数量，这种用法是与汉语的基本结构“数量词”相同，比如：

• “基数词（“一”除外）+ 量词”结构

(18) เสื้อ สาม ตัว (李倩倩, 2019)

IPA : suá sǎ:m tuā:

直翻 : 衣服 三 件

汉语 : 三件衣服

但是当基数词“一”与“量词”组合，必须将量词放在“一”前面，构成为“量词+一”结构，比如：

• “量词+ 一”结构

(19) หนังสือ เล่ม หนึ่ง (李倩倩, 2019)

IPA : nǎŋ-su: lè:m nhùŋ

直翻 : 书 本 一

汉语 : 一本书

(20) กิจกรรม ประเภท หนึ่ง (李倩倩, 2019)

IPA : kid-teà-kām prà-pè:t nhùŋ

直翻 : 活动 种 一

汉语 : 一种活动

泰语数量词组结构表示次序的结构为“序数词ที่ (thī:) +数词”，例如：

(21) คน ที่ หนึ่ง (李倩倩, 2019)

IPA : kō:n thī: nhùŋ

直翻 : 人 第 一

汉语 : 第一个人

⁷ 原文使用文字替代表示数字 (李倩倩, 2019)。

由上所述，本文认为值得更加以探讨的是当泰语数词“一”与量词连用时，何时用为“一+量词”，何时使用“量词+一”结构。另外，通过蒐集泰语语料库而发现当基数词“一”与“量词”组合时不一定只用为“量词+一”结构。相反的，出现使用“一+量词”结构也不少，例如：

• “一+量词”与“量词+一”结构

(22) ฉัน มี เสื้อ 1 ตัว 或 (23) ฉัน มี เสื้อ ตัว หนึ่ง

IPA : tehǎn mī: suǎ nhǔ̄t tuā:

IPA : tehǎn mī: suǎ tuā: nhǔ̄t

直翻：我 有 衣服 一件

直翻：我 有 衣服 件一

汉语：我有一件衣服。

汉语：我有一件衣服。

(TNC: Thai National Corpus)

例(22)中的“一件”与例(23)中的“件一”，虽然结构上不同，但是此两种例句中的结构都能是表示数量“一”之意。显示泰语数词“一”与量词组合构成时不仅能用“量词+一”结构，又能用“一+量词”结构来表达同样的语义。

另一方面，泰语数词“一”与量词组合构成，有时并不能随时与量词转移位置。虽然泰语数词“一”可以在量词前置（一+量词），又能在量词后置（量词+一），但若加上上下文，该两种结构的表达意义及用法并不完全相同，比如：

• “量词+一”结构

(24) ฉัน มี หนังสือ เล่ม หนึ่ง น่าอ่าน มาก (改写)⁸

IPA : tehǎn mi: nǎŋ-suu: ləm nhǔ̄t nǎ:-à:n mâk

直翻：我 有 书 本一 好看 很

汉语：我有一本书，很好看。

(25) นวนิยาย เรื่อง นี้ เล่ม สาม ตีพิมพ์ แล้ว แต่ ฉัน ซื้อ แค่ เล่ม หนึ่ง (改写)

IPA : ná-wá-ní-jā: ruuǎ:ŋ ni: ləm sǎ:m tí:-pim le:w te: tehǎn su: ke: ləm nhǔ̄t

直翻：小说 部 这 本 三 出版 了 但 我 买 只 本一

汉语：这部小说第三册都出版了，但我只买了第一册。

例(24)和(25)中的“เล่มหนึ่ง(本+一)”结构，在不同的上下文中则有不同的表达意义。例(24)中的“เล่มหนึ่ง(本+一)”表示计量，而且数词“一”必须轻读。

然而，例(25)中的“เล่มหนึ่ง(本+一)”，根据上下文可发现说话者所提的前文说明这部小说的第三册已经出版了，但是说话者只买的“第一本”，所以这个例句中的“เล่มหนึ่ง(本+一)”则表示次序“第一本/第一册”之意，故省略了次序标记“ที่(thi:) (第)”，而且这句中的“一”必须重读。再如：

⁸ 本文的泰语例句是从泰国国家语料库(TNC: Thai National Corpus (Third Edition))搜索而改写。(语料库网址: <http://www.arts.chula.ac.th/~ling/tnc3/>)

(26) เมื่อวาน ฉัน ซื้อ พจนานุกรม จีน-ไทย มา หนึ่ง เล่ม / เล่ม หนึ่ง
 IPA : muá:wā:n tchǎn su: pót-teà-nā-nú-krōm tē:n - thāj mā: nhùŋ lêm / lêm nhùŋ
 直翻 : 昨天 我 买 词典 汉语 泰语 来 一本 / 本一
 汉语 : 我昨天买来了一本汉泰词典。

例(26)中的能用“หนึ่งเล่ม (一本)”和“เล่มหนึ่ง (本一)”等两种数量词组结构,其在同一个例句中则表示基本的事物的数量,但轻重读不同(如上已提及)。

总之,从结构上看,泰语数量词组结构的数词为“一”可用为“一+量词”和“量词+一”等两种结构。在语义上,这两种结构皆能表示事物的准确数量意义,而“量词+数词”结构能分为“量词+数词”与“量词+一”两种不同的表达意义。前者能表示次序,而省略“ที่(第)”。后者又分为轻读“一”与重读“一”,轻读“一”表示数量意义,但若重读“一”(可省略“ที่(第)”)则表示次序之意。

三、研究结果

依据测试结果可以归纳出汉语学习者使用汉语“一+量”结构及泰语两种数量词组结构的现象。

(一) 学习者对汉语“一 + 量词”结果使用现象与结果分析

根据测试结果发现,学习者使用汉语“一+量词”结构时没有以泰语“量词+一”结构来替代。显然大部分(占有74%)的泰语为母语的汉语学习者没有受到母语的影响而产生汉语数量词组“一+量词”结构的使用偏误。

在句法结构上学习者没有偏误的使用,但是使用的偏误体现在选用量词不妥当层面,例如:

(27) 这本小说已经出版了三册/三版,但我只买第一册/第一版。

(28) *这本小说已经出版了三次,但我只买一个。

例(28)显示学习者选用汉语量词“次”,并没有选用量词“册”或“版”。

此外,虽然泰语例句中的“量词+一”结构能表示次序之意,但是学习者能正确选用汉语的“一+量词”结构频率高达92%,比如:

(29) ฉัน ซื้อ พจนานุกรม มา สอง เล่ม เล่ม หนึ่ง เป็น พจนานุกรม จีน-ไทย

IPA : tchǎn su: pót-teà-nā-nú-krōm mā: sɔ:ŋ lêm lêm nhùŋ bē:n pót-teà-nā-nú-krōm tē:n - thāj

直翻 : 我 买 词典 来 两 本 本一 是 词典 汉语泰语

เล่ม หนึ่ง เป็น พจนานุกรม อังกฤษ-ไทย

lêm nhùŋ bē:n pót-teà-nā-nú-krōm ?āŋ krit - thāj

本一 是 词典 英语泰语

学习者翻译的句子 : 我买了两本词典, 一本是汉泰词典, 一本是英泰词典。

另一方面,问卷调查结果显示一部分的学习者的使用偏误体现在选用表示次序的汉语数量词组结构(第一+量词“一”),如下例句:

(30) 这部小说第三本已经出版了，但我只买了第一本。

(31) 这部小说第三本已经出版了，但我只买了一本。

例句 (30)，学习者选用表示次序的“第+一+量词”结构占有 30%，而例 (31) 学习者选用表示数量“一+量词”结构占有 70%。显然泰语为母语的学习者受到母语迁移，故泰语数量词组结构可用为两种结构，“量词+一”结构能用为表示事物的数量（“一”轻读），也能用为表示次序（省略“ที่(thī:)”，且重读“一”），导致学习者没有注意到汉语中表示次序的数量词组结构应该选用“第+一+量词”结构（如例 31）。

(二) 泰语“一+量词”与“量词+一”结构的使用现象

本文根据篇章功能上的有定与无定原则进行收集并归纳汉语数量词组修饰名词性的例句，又请泰国大学泰籍汉语教师翻译成泰语，可以归纳出使用现象如下：

1. “有定”：表示“定指”

泰语中，超过一半的受测者（占有 60%）使用“量词+一”结构，与汉语的位置相同即位于句首，而且该数词“一”轻读（如下例 32），一部分受测者（30%）使用“一+量词”，位于句尾（如下例 33），而有少部分的受测者（10%）省略了数量词组。

(32) เมื่อวาน ฉัน ซื้อ หนังสือ มา สอง เล่ม เล่ม หนึ่ง เป็น หนังสือ ประวัติศาสตร์
IPA : muá:wā:n tehǎn su: nǎŋ-su: mā: sɔ:ŋ lēm lēm n̄hùŋ bē:n nǎŋ-su: prà-wát-sà:d

直翻：昨天 我 买 书 来 两 本 本 一 是 书 历史

เล่ม หนึ่ง เป็น หนังสือ ไวยากรณ์ จีน

lēm n̄hùŋ bē:n nǎŋ-su: wāj-yā:-kɔ:n tēi:n

本 一 是 书 语法 汉语

汉语：昨天我买了两本书，一本是历史书，一本是汉语语法书。

(33) เมื่อวาน ฉัน ซื้อ หนังสือ มา สอง เล่ม หนังสือ ประวัติศาสตร์ หนึ่ง เล่ม

IPA : muá:wā:n tehǎn su: nǎŋ-su: mā: sɔ:ŋ lēm nǎŋ-su: pra-wat-sa:d n̄hùŋ lēm

直翻：昨天 我 买 书 来 两 本 书 历史 一 本

หนังสือ ไวยากรณ์ จีน หนึ่ง เล่ม

nǎŋ-su: wāj-ya-kɔ:n tēi:n lēm n̄hùŋ

书 语法 汉语 一 本

汉语：昨天我买了两本书，一本历史书，一本汉语语法书。

例 (32) 中的“本一”（量词+一）结构位于句首，而且数词“一”必须轻读，而例 (33) 中的“一本”（一+量词）结构位于句尾。

2. “无定”：表示“特指”

(35) 我有一一个朋友，他又聪明又可爱。

(36) 桌上有一本书。 (存现句)

例 (35) 中“一个朋友”和例 (36) 中“一本书”出现于动词“有”之后，表示新信息。例 (35)，说话者知道是指的是那个朋友，但是听话者有可能不知道是那个朋友。例 (36)，是存现句。所以，以上的两个例句是“无定”表示特指。

3. “无定”：表示“不定指”

(37) 我想找一本书在飞机上看。

汉语例句 (37)，“一本书”位于动词“找”之后，但是说话者与听话者都不知道该“一本书”是指什么样的书，所以这里的“一本书”属于无定，表示不定指。

根据以上的例句翻译成泰语时，100%的受测者皆使用“量+一”结构来修饰名词，且轻读数词“一”，表示无定的不定指。

总而言之，汉语与泰语对应的数量词组“一+量词”结构除了表示数量词或次序意义，还可以借由有定与无定原则进行总结出泰语“一+量词”与“量词+一”结构的使用情况如下表 2:

使用现象	汉语	泰语	
	“一 + 量词”	“一 + 量词”	“量词 + 一”
有定：定指	/	/	/+
	/	(位于句尾)	(位于句首，带有下文) 数词“一”重读
无定：特指 (存现句)	/	/+	/
无定：不定指	/	无	/
	/		数词“一”轻读

表 2: 汉、泰语数量词组“一+量词”结构及泰语的“量词+一”结构的使用现象总结表

注释：“/”表示使用的结构；“/+”表示使用的结构，且使用频率高

四、结论

(一) 研究结果

如上所述，汉语与泰语都能以“数词+量词”结构为修饰名词性成分，表示事物的数量。就篇章层面的有定、无定原则而言，汉、泰语对应的“一+名量词”结构皆能修饰名词性成分而表示有定性或无定性。然而，不同之处如下：

一、数量词组修饰名词性成分后表示**定指**时，汉语使用“一+名量词”结构，但泰语能用为两种结构，使用“一+名量词”结构时通常位于句尾，若使用“名量词+一”结构一般出现于**句首**，数词“一”**轻读**；

二、表示**特指和不定指**，泰语主要使用“名量词+一”结构，且轻读“一”；

三、表示**不定指**，汉语使用“一+量词”结构，而泰语只能用于“量词+一”结构。

另一方面，泰语“一+名量词”与“名量词+一”等两种不同的结构都能用于修饰名词性成分，表示**有定的定指**与**无定的特指**。在表示定指的受数量词组修饰的名词性成分能用该两种结构，当使用“一+名量词”结构通常位于**句尾**，但如果使用“名量词+一”结构时则在**句首**，常有下文，一般使用“名量词+一”结构为表示无定的不定指，且数词“一”必须**轻读**。

在教学上，陈俊光（2019）指出对学习而言，在第二语言的结构中，何者最为困难，何者最为容易，可以根据 Paotor（1967）的“难度等级”架构来划分学习难度，可分为六级：

零级（正迁移）：两个语言无差异，学习者可将母语的该语言项目直接迁移至第二语言。

一级（合而为一）：母语的两个语言项目在第二语言中合而为一。

二级（区分不足）：母语的某个语言项目在第二语言中不存在。

三级（部分对应）：母语的某个语言项目在第二语言中不同的分布方式。

四级（难度区分）：母语与第二语言的语言项目彼此之间并无相似点。

五级（分化）：母语的一个语言项目在第二语言中分化为两个或以上的项目

由此可见，本文测试的结果显示汉、泰语的“一+名量词”结构之难度为一级，即是母语的的两个语言项目在第二语言中合而为一（一对多），故学习者使用汉语“一+名量词”结构来表示数量时没有受到母语的影响而造成使用偏误。然而，学习者（一、二年级大学生）使用的偏误在于选用不妥当的量词或选用“个”来修饰有专用量词的名词，如：“(สัตว์) ตัว (只)”“(ภาพยนตร์) เรื่อง (部)”“(เล่ม) ฉบับ (本、册、版)”“(ตำม) แท่ง (支)”等。此外，一部分的偏误现象呈现在语义上，学习者混淆使用汉语表示次序“第一+名量词”与表示数量或计量的“一+名量词”结构，因为泰语中的“名量词+一”能用于表示次序（第一+名量词），又能表示计量（一+名量词）。

(二) 教学启示

就教学应用而言，一个重要的原则是教学在结构上应该融汇句法、语义、篇章和语用个层面的语言使用贸易达到有效沟通的目的（陈俊光，2018）。

依据以上的讨论与调查结果分析，本文基于邓守信（2018）教学语法的排序性与累进性的原则，可按照句法复杂度、语义复杂度、篇章语用功能，将汉语“一+量词”结构的选用情形，排出如下四个教学阶段，以提供汉语为第二语言的教师为参考：

第一阶段：语言类型的不同，并举例说明汉语使用“一+量词”结构

透过汉、泰对比方式引导学生注意到这两种语言的语言类型特征，强调其相同与不同之处（分支方向不同，位置也不同）。说明汉、泰的对应数量词组“一+名量词”结构，而不同在于泰语中还有“名量词+一”结构的用法。

第二阶段：句法上教学

说明汉语“一+名量词”结构的据法制约并举例说明：

1. 能加数量词组来修饰的情况：

- (1) 句子中的名词或名词性成分是现实世界存在的特定实体；
- (2) 出现于存现句中。

2. 不需要加数量词组来修饰的情况是在“否定句”或“疑问句”中名词是光杆名词，并没有真正地看到，比如：

甲：你喜欢当经理吗？

乙：不，我不喜欢当经理。

第三阶段：语义上教学，表示准确的数量或计量意义

说明使用“一+名量词”结构的语义制约，并举例说明汉语何时使用“一+名量词”结构的语义制约，即表示准确数量，比如：“我买一本书。”、“我买一台电脑。”

第四阶段：篇章及语用功能

说明汉语“从有定到无定原则”与“一+名量词”的使用相关并举例说明。

1. 有定的有指性，不能使用“一”与量词搭配，如下几项：

- (1) 以指示词“那、这”加以修饰来表示“定指”
- (2) 有定的泛指不能用“一+名量词”，例如：

她是老师。（老师是泛指）；我要找工作。（工作是泛指）

(3) 除非在言谈中具有上下文，而在动词之后的名词性成分为已知信息，表示有定指，则能使用“数量词组”结构：比如：

甲：你在找什么？

乙：我找一本教科书。

2. 无定的泛指或不定指，能使用“一+名量词，亦即位于“新信息”：

- (1) 以数量词加以修饰来表示“无定”，可以用“一+名量词”，比如：

“我想念一个人。”

- (2) 出现于“存现句”（有字句）可用“一+名量词”，比如：

“有一个人，我很想念。”

总而言之，汉语“一+名量词”结构的难度等级为一级（合而为一），对泰国学习者来说汉语“一+名量词”结构不是他们学习的难点。然而，故泰语具有“一+名量词”与“名量词+一”等

两种结构的用法，导致若干学习者混淆使用表示次序的结构（即“第一+名量词”）与表示计量的结构（即“一+名量词”）。

在教学应用上，教师可以依据上述的四阶段进行教学。其中，可以从篇章层面的有定与无定原则来解释使用或不使用汉语“一+名量词”之原则，并引导学习者正确的选用汉语“一+名量词”结构。

参考文献

- 陈俊光（2010），《篇章分析与教学应用》，台北：新学林出版股份有限公司。
- 陈俊光（2018），《英语为母语学习者对汉语连词的第二语言学的：华语作为第二语言地教学启示》，华语文教学研究。
- 陈俊光（2019），《对比分析与教学应用》，台北：文鹤出版有限公司。
- 邓守信（2018），《对外汉语教学语法》，台北：文鹤出版社。
- 郭玫君（2018），《华语教学语法：探讨量词与分类词的分级与教学排序》，台大华语文教学研究。
- 简恬佳（2011），《现代汉语熟练定语的语法意义、篇章、语用分析及教学应用》，国立台湾师范大学硕士论文。
- 李倩倩（2019），《汉语母语者对汉语包含数量词的多项定语的系的研究》，硕士学位论文，湖南大学。
- 李子瑄，曹逢甫（2009），《汉语语言学》，正中书局股份有限公司。
- 林雅容（2002），《汉泰语名量词对比分析与教学应用》，国立台湾师范大学华语文教学研究所硕士论文。
- 刘月华等着（2004），《实用现代汉语语法》，北京：商务印书馆。
- 吕叔湘主编（1999），《现代汉语八百词》，北京：商务印书馆。
- 屈承熹（1999），《汉语认知功能语法》，台北：文鹤出版有限公司。
- 王朝贵，王超（1987），《有定、无定与汉语语序》，四川师范大学报。
- 钟泰德（2013），《汉泰语数量定语对比研究》，广西民族大学。
- Charles N. Li & Sandra A. Thompson (1989), *Mandarin Chinese A Functional Reference Grammar*, Landon: University of California Press, Ltd.
- Li Wendan (2004), The Discourse Perspective in Teaching Chinese Grammar, *Journal of the Chinese Language Teachers Association*.
- One-Soon Her, Chen-Tien Hsieh (2010), On the Semantic Distinction between Classifiers Measure Words in Chinese, *Language and Linguistics*, 11(3) page 527-551.
- Ronald W. Langacker (2008), *Cognitive Grammar a Basic Introduction*, Oxford University Press.

Sirasa Chalainanont (2019), A Comparison of Chinese and Thai Classifiers and New Nouns Collocations, *Journal of Translation and Interpretation Thailand (JTIT)*.

นิตยา กาญจนสุวรรณ. (2560). *การวิเคราะห์โครงสร้างภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ยุพาพรรณ หุ่นจำลอง, และสร้อยญา เสวตมาลย์. (2554). *ทฤษฎีไวยากรณ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (Thai National Corpus: TNC) [ออนไลน์] สืบค้นจาก <http://www.arts.chula.ac.th/~ling/tnc3/> (10 มกราคม 2564)

เดลินิวส์: องค์ความรู้ภาษา-วัฒนธรรม “การบอกจำนวนนับของไทย ตอนที่ 1” [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://d.dailynews.co.th/article/397891/> (6 เมษายน 2565)

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (泰国皇家学会字典) [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://dictionary.orst.go.th/index.php> (6 มกราคม 2564)

	Name and Surname (姓名) : PAKUL HATHAIRATTANAKOOL
	Highest Education (最高学历) : Graduate student in the Doctoral Degree
	University or Agency (任职院校或单位) : Department of Teaching Chinese as a Second Language, National Taiwan Normal University, Taiwan R. O. C.
	Field of Expertise (专业领域) : <ul style="list-style-type: none"> - Chinese Linguistic - Contrastive Analysis - Teaching Chinese as a Second Language
	Address (地址) : National Taiwan Normal University 162, Section 1, Heping East Road, Taipei City, 10610, Taiwan (R. O. C)

การศึกษาการใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน
สำหรับช่วยในการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนของผู้เรียนภาษาจีน

A Study on the Utilization of Smartphone Applications for Enhancing Language Development and Promoting Chinese Language Learners

ผ่องพรรณ ทวีเลิศทรัพย์¹

PHONGPAN TAVEELERTSUB

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

School of Liberal Arts, Sripatum University

E-mail : phongpan.ta@spu.ac.th

จันทิมา จิระชูสกุล²

CHANTHIMA JIRACHOOSAKUL

วิทยาลัยจีนศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

College of Chinese Studies, Huachiew Chalermprakiet University

E-mail : chanthima.ch@gmail.com

มนัสนันท์ ฉัตรเวชศิริ³

MANATSANAN CHATWECHSIRI

วิทยาลัยจีนศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

College of Chinese Studies, Huachiew Chalermprakiet University

E-mail : manatsananpang@yahoo.com

Received: 29 Apr 2022 / Revised: 17 May 2022 / Accepted: 19 May 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาในยุคความปกติใหม่ (New Normal) เนื่องจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้เกิดการปรับตัวทางด้าน การเรียน การสอน แอปพลิเคชันจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่มีส่วนช่วย ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางด้านสื่อหรือนวัตกรรมด้านการเรียนการสอน

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) การใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนที่ช่วยในการพัฒนาทักษะส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีน และ (2) ความพึงพอใจต่อการใช้แอปพลิเคชัน ตี๊กตอก (Tiktok) เฟซบุ๊ก (Facebook) ยูทูบ (Youtube) และอินสตาแกรม (Instagram) ในการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีน

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาพื้นฐานเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์ (Google Forms) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างคือผู้เรียนภาษาจีนทั่วไป จำนวน 105 คน ผลการวิจัยพบว่า แอปพลิเคชันยูทูบเป็นแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนในการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนในการฝึกทักษะการฟัง การพูด การ

อ่าน และการเขียน เรียนรู้บทสนทนาภาษาจีน มากที่สุด แอปพลิเคชันเฟซบุ๊กเป็นแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนที่ใช้เรียนรู้คำศัพท์ภาษาจีน มากที่สุด สำหรับหัวข้อคำศัพท์ภาษาจีน บทสนทนาภาษาจีนพื้นฐานหรือคำศัพท์ บทสนทนาทั่วไปที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นหัวข้อที่ผู้เรียนภาษาจีนทั่วไปเรียนรู้จาก แอปพลิเคชันติ๊กตอก เฟซบุ๊ก ยูทูป และอินสตาแกรม เหตุผลที่ผู้เรียนภาษาจีนทั่วไปติดตาม แอปพลิเคชันติ๊กตอก เฟซบุ๊ก ยูทูป และอินสตาแกรม คือ มีเนื้อหาสั้น กระชับ เข้าใจง่าย ทันต่อเหตุการณ์และนำไปใช้ได้จริง นอกจากนี้ในงานวิจัยยังพบว่าผู้เรียนทั่วไปที่ศึกษาภาษาจีนมีความพึงพอใจจากการใช้แอปพลิเคชันติ๊กตอก เฟซบุ๊ก ยูทูป และอินสตาแกรมบนสมาร์ตโฟนในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.32 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์สมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนสามารถช่วยในการพัฒนาทักษะภาษาจีนทั้ง 4 ด้านและช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนนอกห้องเรียน ประเภทเนื้อหาบนติ๊กตอก เฟซบุ๊ก ยูทูป และอินสตาแกรมตรงตามความสนใจของผู้เรียนภาษาจีนด้วยตนเองหรือเน้นเรียนเสริมความรู้นอกห้องเรียน อีกทั้งครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษาและผู้สนใจเรียนรู้ภาษาจีนสามารถเลือกใช้แอปพลิเคชันที่เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะแต่ละด้าน

คำสำคัญ : แอปพลิเคชัน การเรียนรู้และพัฒนาทักษะภาษาจีน ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีน

ABSTRACT

Education in the New Normal era due to the COVID-19 situation requires adjustment. Applications are therefore necessary to assist not only the development of media or innovation in teaching and learning, but also the organization of work systems in various fields such as documents.

The objectives of this research were to study (1) the utilization of smartphone applications that enhanced learning skills development and promoted Chinese language learning and (2) the satisfaction of users of applications, namely Tiktok, Facebook, Youtube and Instagram to develop skills and promote learning Chinese.

This is a quantitative research study. The research data were collected from an online questionnaire (Google Forms), in which the sample group consisted of 105 learners who were taking Chinese. This research found that Youtube was used the most to enhance Chinese language learning and the four language skills, namely listening, speaking, reading and writing, and learning Chinese conversations. Besides, Facebook was the most used application to learn Chinese vocabulary, and Chinese vocabulary topics, basic Chinese conversation or vocabulary. Basic conversation in daily life was the topic which was learned through the use of Tik Tok, Facebook, Youtube and Instagram applications. It was because they conveyed short, concise, easy, up-to-date and practical messages. Moreover, the research revealed that learners of Chinese

were satisfied at a high level at the average of 4.32 with the use of Tik Tok, Facebook, Youtube and Instagram on smartphones. It was because these applications helped to develop and enhance learners' Chinese language skills. The findings were also in line with the hypothesis of this research. It was believed that these applications on smartphones could help learners to improve their Chinese language in four skills and enhance their Chinese language learning outside the classroom. Tik Tok, Facebook, Youtube and Instagram also met the interests of Chinese language learners who learned on their own or outside the classroom. In addition, teachers, students and people who interested in learning Chinese can choose the application that is suitable for develop each skill.

Keywords : Applications, Learning and improving Chinese language skills, Promote learning Chinese

บทนำ

ปี 2563 ทั่วโลกต้องเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งแพร่ระบาดทั่วโลก เริ่มต้นจากการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นมหาวิกฤติทางสาธารณสุขโลก ภาครัฐในหลายประเทศต้องใช้มาตรการล็อกดาวน์ครั้งใหญ่ (Great Lockdown) เพื่อจำกัดการแพร่ระบาด

ความปกติใหม่ (new normal) เกิดขึ้นจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในหลากหลายมิติของคนทั่วโลก ตั้งแต่การทำงาน การรักษาสุขภาพ แม้แต่การศึกษาเองก็จะต้องเผชิญกับภาวะของการปรับตัวครั้งใหญ่เช่นเดียวกัน และการเรียนรู้แบบออนไลน์กำลังจะกลายเป็นความปกติใหม่ของสังคมไทยมากขึ้น การเรียนรู้แบบออนไลน์ไม่ใช่แค่การสอนผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มเท่านั้น แต่การเรียนรู้วิถีใหม่นี้ยังมีอีกหลายมิติ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 (พ.ศ. 2552 - 2561) นั้นได้กล่าวถึง การศึกษากับการพัฒนาสังคมเป็นหลักสำคัญ โดยรวมของความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในมิติต่างๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนา ซึ่งภายใต้ยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในปัจจุบันได้มุ่งเน้นในมิติของการพัฒนา 4 มิติ ที่สำคัญได้แก่ การปฏิรูปนักเรียนยุคใหม่ การปฏิรูปครูยุคใหม่ การปฏิรูปโรงเรียนยุคใหม่หรือแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่และการปฏิรูประบบบริหารยุคใหม่ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 15 กล่าวถึงการจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ซึ่งการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบนั้น สื่อสังคมออนไลน์ แอปพลิเคชันต่างๆ มีบทบาทต่อการจัดการศึกษา ขึ้นอยู่กับว่าครูจะนำไปใช้ในลักษณะใด และผู้เรียนจะนำไปใช้ในลักษณะใด

สำหรับการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีแอปพลิเคชันในการช่วย ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางด้านสื่อหรือนวัตกรรมด้านการเรียนการสอน การจัดการเรื่องภาษา การจัดระบบการทำงานในด้านต่างๆ อาทิ การจัดระบบทางงานเอกสารหรือด้านอื่นๆ อีกมากมายที่แอปพลิเคชันเข้ามามีบทบาทต่อการศึกษาในปัจจุบัน

เมื่อกล่าวถึง "การเรียนรู้" แต่เดิม คือ การนั่งเรียนในห้องเรียน มีคุณครู อาจารย์หรือบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาอบความรู้ให้แก่ นักเรียน แต่ในปัจจุบันสถานการณ์หลายๆ อย่างเปลี่ยนไป การเรียนรู้ไม่ใช่แค่การนั่งเรียนในห้องเรียนเท่านั้น แต่กลายมาเป็นการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์มากยิ่งขึ้น ซึ่งสถาบันการศึกษาหลายๆ แห่งได้มีการประยุกต์การเรียนการสอนแบบออนไลน์มาใช้งานจริง อีกทั้งยังมีการพัฒนาแอปพลิเคชันขึ้นมาเพื่อสนับสนุนการเรียนออนไลน์ ถือเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตัวเองได้ง่ายยิ่งขึ้น โดยบางแอปพลิเคชันมีการระบุสัดส่วนของเนื้อหาที่ชัดเจนว่าแอปพลิเคชันนี้ให้ข้อมูลเนื้อหาในด้านใด บางแอปพลิเคชันก็ให้การสนับสนุนการเรียนการสอนของสถาบันต่างๆ โดยจุดประสงค์หลักของแอปพลิเคชันเหล่านี้ คือการให้ความรู้และช่วยให้การเรียนการสอนเป็นเรื่องง่าย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษา 4 แอปพลิเคชัน ซึ่งเป็นสื่อที่นิยมสำหรับการเรียนการสอน โดยศึกษาจากแอปพลิเคชันติ๊กต็อก (TikTok) เฟซบุ๊ก (Facebook) ยูทูบ (Youtube) และอินสตาแกรม (Instagram) การใช้แอปพลิเคชันเหล่านี้เป็นที่นิยมเนื่องจากมีความบันเทิงควบคู่ไปด้วย และแน่นอนว่าแอปพลิเคชันเหล่านี้ไม่ได้จำกัดการใช้งานสำหรับนักศึกษาเท่านั้น บุคคลทั่วไปก็สามารถใช้หาความรู้ได้เช่นกัน

ติ๊กต็อก (TikTok)

ติ๊กต็อก (TikTok) หรือ โดวอิน (Douyin : ชื่อเรียกภาษาจีนของ TikTok ต้นฉบับในประเทศจีน) ถูกสร้างขึ้นมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2016 แอปพลิเคชันติ๊กต็อกจะให้ผู้สร้างสรรค์วิดีโอสั้นๆ ความยาวไม่เกิน 10 นาที จุดสำคัญที่น่าสนใจคือ ผู้ใช้สามารถใส่เพลง เอฟเฟกต์ต่างๆ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานของตนเองได้โดยไม่ต้องมีความรู้เรื่องการตัดต่อวิดีโอ จึงทำให้ผู้ใช้เข้าถึงวิธีการใช้แอปพลิเคชันได้ง่ายและรวดเร็ว เมื่อผู้ใช้เข้าร่วมการทำทาย (Challenge) ใดที่กำลังได้รับความนิยม ผู้ใช้นั้นๆ อาจได้รับความสนใจและเป็นคนดังในสังคมออนไลน์ในทันที ผู้ใช้ยังสามารถบันทึกวิดีโอที่สร้างสรรค์ขึ้นในแอปพลิเคชันติ๊กต็อกไปเผยแพร่ลงในสื่อสังคมออนไลน์อื่นๆ ได้อีกด้วย

เฟซบุ๊ก (Facebook)

เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2005 มาร์ก ซักเคอร์เบิร์ก (Mark Zuckerberg) ได้เปิดตัวเว็บไซต์เฟซบุ๊ก (Facebook) ซึ่งเป็นเว็บประเภทสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ซึ่งตอนนั้นเปิดให้เข้าใช้เฉพาะนักศึกษาของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดเท่านั้น และเว็บนี้ก็ดังขึ้นมาในชั่วพริบตา เพียงเปิดตัวได้สองสัปดาห์ ครั้งหนึ่งของนักศึกษาที่เรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดก็สมัครเป็นสมาชิกเฟซบุ๊ก เพื่อเข้าใช้งานกันอย่างล้นหลาม และเมื่อทราบข่าวนี้ มหาวิทยาลัยอื่นๆ ในเขตบอสตันก็เริ่มมีความต้องการ และอยากขอเข้าใช้งานเฟซบุ๊กบ้างเหมือนกัน มาร์ก ซักเคอร์เบิร์ก จึงได้ชักชวนดัสติน มอสโควิทซ์ (Dustin Moskovitz) และคริส ฮิวส์ (Chris Hughes) เพื่อช่วยกันสร้างเฟซบุ๊ก และเพียงระยะเวลา 4 เดือนหลังจากนั้น เฟซบุ๊กก็ได้เพิ่มรายชื่อและสมาชิกของมหาวิทยาลัยอีก 30 กว่าแห่ง ในปี ค.ศ. 2008 เฟซบุ๊กมีสมาชิกที่สมัครใหม่มากกว่า 1 ล้านคนต่อสัปดาห์ โดยเฉลี่ยจะอยู่ที่วันละ 200,000 คน ซึ่งรวมกันแล้วทำให้เฟซบุ๊ก มีสมาชิกมากถึง 50 ล้านคน โดยเฟซบุ๊ก มียอดผู้เข้าชมเฉลี่ยอยู่ที่ 40,000 ล้านเพจวิวต่อเดือน นอกจากนี้เฟซบุ๊กยังเติบโตอย่างยิ่งใหญ่ในตลาดต่างประเทศอีกด้วยโดยร้อยละ 15 ของสมาชิกเฟซบุ๊กเป็นคนที่อาศัยอยู่ในประเทศแคนาดา ซึ่งมีรายงานว่า ค่าเฉลี่ยของสมาชิกที่มาใช้งานเฟซบุ๊กนั้นอยู่ที่ 19 นาทีต่อวันต่อคนโดยเฟซบุ๊กถือได้ว่าเป็นเว็บไซต์ที่มีผู้ใช้งานมากที่สุดเป็นอันดับที่ 6 ของประเทศสหรัฐอเมริกาและเป็นไซต์ที่มีผู้อัปโหลดรูปภาพสูงที่สุดด้วยจำนวน 4 หมื่นหนึ่งพันล้านรูป (อ้างอิงข้อมูลจาก Hootsuite และ WeAreSocial เดือนมกราคม 2021)

ยูทูป (Youtube)

ยูทูป (Youtube) ก่อตั้งใน ค.ศ. 2005 โดยใช้ชื่อโดเมน www.youtube.com โดยมีเป้าหมายให้ผู้คนสามารถแบ่งปัน (share) วิดีโอถึงกันได้ผ่านเว็บไซต์แบบไม่มีค่าใช้จ่าย เดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2005 ยูทูปเปิดให้สาธารณชนได้ลองใช้งานในรูปแบบเบต้าเทส (Beta Test) ครั้งแรก และเปิดให้บริการอย่างเป็นทางการในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2005 และได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว จนกระทั่งในปี ค.ศ. 2006 กูเกิล (Google) สามารถซื้อกรรมสิทธิ์เว็บไซต์ยูทูปไปในมูลค่า 1.65 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ทำให้ในปัจจุบันยูทูปได้กลายมาเป็นบริษัทย่อยของ Google ซึ่งมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่เมืองซานบรูโน รัฐแคลิฟอร์เนีย ในปัจจุบันยูทูป ได้กลายมาเป็นหนึ่งในไซต์ที่มีเข้าชมมากที่สุดในโลก มีการอัปโหลดวิดีโอต่างๆ เข้ามายังเว็บไซต์ในทุกวินาทีจากทั่วโลก มียอดผู้เข้าชมมากกว่า 2 พันล้านวิดีโอต่อวัน และมียอดการชมวิดีโอกว่า 14 พันล้านครั้งในปี ค.ศ. 2010 ยูทูปเป็นแอปพลิเคชันที่ให้บริการแลกเปลี่ยนภาพวิดีโอระหว่างผู้ใช้ได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย โดยนำเทคโนโลยีของ Adobe Flash Player มาใช้ในการแสดงภาพวิดีโอ โดยผู้ใช้สามารถเข้าดูวิดีโอต่างๆ พร้อมทั้งเป็นผู้อัปโหลดวิดีโอผ่านยูทูปได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย เมื่อสมัครสมาชิกแล้ว นอกจากผู้ใช้จะสามารถใส่ภาพวิดีโอเข้าไปได้แล้ว ยังสามารถแบ่งปันภาพวิดีโอให้กับผู้ใช้ได้ชมอีกด้วย แต่หากไม่ได้สมัครสมาชิกก็สามารถเข้าไปเปิดดูภาพวิดีโอที่ผู้ใช้คนอื่นๆ ใส่ไว้ในยูทูปได้แต่ไม่สามารถเป็นผู้อัปโหลดวิดีโอได้ ทั้งนี้ผู้อัปโหลดสามารถทำทั้งในคอมพิวเตอร์ หรืออัปโหลดผ่านทางโทรศัพท์มือถือ แต่ในปัจจุบันยูทูป ได้เปิดให้บริการเว็บไซต์เวอร์ชันใหม่ที่สามารถชมวิดีโอได้ผ่านเว็บเบราว์เซอร์ใดๆ ที่รองรับมาตรฐาน HTML5 ซึ่งทำให้ไม่จำเป็นต้องติดตั้ง Flash Player อีกต่อไป (อิติมา ทองทับ, 2551)

อินสตาแกรม (Instagram)

อินสตาแกรม (Instagram) ถูกคิดค้นขึ้นเมื่อ ค.ศ. 2010 ในเดือนมกราคม ค.ศ. 2011 อินสตาแกรมได้เพิ่มแฮชแท็ก (Hashtag) เข้าไปซึ่งเป็นระบบที่สามารถ ให้อัปชื่อที่พิมพ์ลงไปในนั้น เพื่อค้นหาได้ง่ายขึ้น โดยการพิมพ์ "#" หรือแฮชแท็ก ตามด้วยป้ายชื่อที่จะพิมพ์ อินสตาแกรมสามารถนำรูปที่ถ่ายไว้ในคลังภาพ (Gallery) หรือวิดีโอมาตกแต่งให้สวยงามในรูปแบบที่ต้องการด้วยฟิลเตอร์ (Filter) และเครื่องมือที่มีอยู่ในอินสตาแกรมได้ซึ่งมีอยู่หลายรูปแบบให้เลือก แล้วสามารถนำรูปภาพที่ตกแต่งนั้นไปแบ่งปันให้เพื่อนๆ ในสื่อสังคมออนไลน์อื่นๆ ได้ ในทางกลับกันก็สามารถเปิดดู แสดงความชื่นชอบ (Likes) และแสดงความคิดเห็น (Comments) ในรูปหรือวิดีโอที่เพื่อนๆ แบ่งปันไว้ได้ด้วย จุดเด่นที่ทำให้อินสตาแกรมได้รับความนิยมอย่างสูงตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาคือใช้งานง่าย สะดวกรวดเร็ว มีผู้ใช้งานร่วมกันมาก มีความสนุกอยู่ในตัว อินสตาแกรมเป็นแอปพลิเคชันที่สามารถดาวน์โหลดและใช้งานได้ฟรี จึงทำให้มีผู้ใช้งานจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยการสร้างบัญชี (Account) ผู้ใช้ ใส่ข้อมูลส่วนตัว สามารถตั้งค่าสาธารณะหรือเป็นส่วนตัวก็ได้ การแบ่งปันรูปถ่ายและวิดีโอซึ่งเป็นการใช้งานหลักของอินสตาแกรมโดยไม่มีจำกัดจำนวนครั้ง เพื่อให้ผู้ใช้ผู้อื่นได้เห็นและมีการแสดงการมีส่วนร่วมกัน โดยในการแบ่งปันแต่ละครั้งสามารถระบุตำแหน่ง (Location) ในภาพนั้นๆ อีกส่วนหนึ่งคือคำอธิบายใต้ภาพ (Caption) ที่ใช้ในการบรรยายภาพหรือความรู้สึก ณ ตอนนั้น รวมถึงแฮชแท็กเป็นประโยคหรือคำที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่แบ่งปัน โดยผู้ใช้อื่นๆ สามารถค้นหารูปภาพจากการค้นหาแฮชแท็กได้ และมีการแบ่งปันรูปหรือวิดีโอ (story) ที่แบ่งปันได้สำหรับการบันทึกล่าสุด และแบ่งปันได้เฉพาะวันที่บันทึกเท่านั้นและการแบ่งปันนี้จะแสดงบนหน้าบัญชี (Account) เป็นเวลา 24 ชั่วโมง หลังจากนั้นการแบ่งปันนั้นจะหายไป (วรรณพร ฤชชงค์, 2556)

ปัจจุบันการใช้แอปพลิเคชันต่างๆ ในสื่อสังคมออนไลน์จะอยู่ในลักษณะของการเป็นสื่อเสริม สื่อหลักยังคงเป็นครูที่จะต้องมีการเข้าชั้นเรียนตามปกติ หากว่าในอนาคตมีระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีความเร็วสูง เทคโนโลยีทางด้านฮาร์ดแวร์ สามารถผลิตอุปกรณ์ เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ และมีแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาที่ถูกต้อง มีความน่าเชื่อถือ สามารถนำไปอ้างอิงได้ อีกทั้งมีเทคโนโลยีการยืนยันตัวตนของผู้เรียน ที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นตัวตนจริงๆ การจัดการศึกษาอาจจะเปลี่ยนแปลงไป ผู้เรียนอาจจะไม่ต้องเข้าชั้นเรียนเลย ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้จากการศึกษาผ่านแอปพลิเคชันต่างๆ ในสื่อสังคมออนไลน์

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.) เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนที่ช่วยในการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีน ของผู้เรียนภาษาจีนทั่วไป
- 2.) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้อุปกรณ์ติดตอก เฟซบุ๊ก ยูทูบ และอินสตาแกรมในการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีน ของผู้เรียนภาษาจีนทั่วไป

สมมติฐานการวิจัย

- 1.) ผู้เรียนภาษาจีนทั่วไปมีการใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนในการพัฒนาทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน
- 2.) ความพึงพอใจของผู้เรียนภาษาจีนทั่วไปต่อการใช้อุปกรณ์ติดตอก เฟซบุ๊ก ยูทูบ และอินสตาแกรมในการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีน อยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคือผู้เรียนภาษาจีนทั่วไป จำนวน 105 คน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่แบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและระดับภาษาจีน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามด้านการใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนในการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีน จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจจากการใช้อุปกรณ์บนสมาร์ตโฟน ในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนของผู้เรียนภาษาจีน จำนวน 2 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามเรื่องการใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนในการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีน โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าไปตอบแบบสอบถามผ่านระบบแบบสอบถามออนไลน์ (Google Forms) หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม และนำข้อมูลที่ได้ออกมาวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามเรื่องการใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนในการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) นำเสนอในตารางประกอบความเรียง ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลผลที่ใช้ในการให้ความหมาย โดยการเฉลี่ยรายช่วงและรายข้อ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 103) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

ผลวิเคราะห์เรื่องการใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนในการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีน โดยผู้ที่เรียนภาษาจีนทั่วไป จำนวน 105 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 82.90 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 17.10 อายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 44.80 รองลงมาคืออายุระหว่าง 13-19 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 42.90 อันดับที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50 และมีผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 42 ปี 44 ปี และ 59 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม อันดับที่ 1 คือนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 77.10 อันดับที่ 2 คืออาชีพลูกจ้างบริษัทเอกชน/พนักงานบริษัท จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50 อันดับที่ 3 คืออาชีพครู/อาจารย์/พนักงานมหาวิทยาลัย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 6.70 อันดับที่ 4 คืออาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 5.70 และอันดับที่ 5 คืออาชีพอิสระ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 ระยะเวลาที่ผู้ตอบแบบสอบถามเรียนภาษาจีน อันดับที่ 1 คือเรียนภาษาจีนมากกว่า 5 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 29.50 อันดับที่ 2 คือเรียนภาษาจีน 1-3 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 26.70 อันดับที่ 3 คือเรียนภาษาจีน 3-5 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 21.90 อันดับที่ 4 คือระยะเวลาเรียนภาษาจีน 6 เดือนถึง 1 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 11.40 และอันดับที่ 5 คือระยะเวลาเรียนภาษาจีนน้อยกว่า 6 เดือน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50 ระดับภาษาจีนของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ที่ HSK ระดับที่ 4 เป็นอันดับที่ 1 มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 21.90 อันดับที่ 2 ยังไม่เคยสอบ HSK จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 20 อันดับที่ 3 ระดับภาษาจีนของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ที่ HSK 3 จำนวน 20 คน คิดเป็น

ร้อยละ 19 อันดับที่ 4 ระดับภาษาจีนของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ที่ HSK 2 จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 14.30 อันดับที่ 5 ระดับภาษาจีนของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ที่ HSK 1 จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 12.40 และอันดับที่ 6 ระดับภาษาจีนของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ที่ HSK 6 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.90 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปและระดับภาษาจีนของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	18	17.10
หญิง	87	82.90
อายุ		
13-19 ปี	45	42.90
20-30 ปี	47	44.80
31-40 ปี	10	9.50
อื่นๆ (ไปรตระบุ)	3	3.00
อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	81	77.10
ครู/อาจารย์/พนักงานมหาวิทยาลัย	7	6.70
ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	6	6.70
ลูกจ้างเอกชน/ พนักงานบริษัท	10	9.50
อาชีพอิสระ	1	1.00
ระยะเวลาที่ผู้ตอบแบบสอบถามเรียนภาษาจีน		
น้อยกว่า 6 เดือน	11 คน	10.50
6 เดือนถึง 1 ปี	12 คน	11.40
1-3 ปี	28 คน	26.70
3-5 ปี	23 คน	21.90
มากกว่า 5 ปี	31 คน	29.50
ระดับภาษาจีนของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ที่ HSK ระดับใด		
HSK 1	13 คน	12.40
HSK 2	15 คน	14.30
HSK 3	20 คน	19.00
HSK 4	23 คน	21.90
HSK 5	11 คน	10.50
HSK 6	2 คน	1.90
ยังไม่เคยสอบ	21 คน	20.00

การใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนในการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีน เมื่อพิจารณาแยกตามรายการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเรียนภาษาจีนจากแอปพลิเคชันยูทูป มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.10 รองลงมาคือแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก คิดเป็นร้อยละ 60.00 และลำดับที่ 3 ได้แก่ แอปพลิเคชันอินสตาแกรม คิดเป็นร้อยละ 47.60 ลำดับที่ 4 ได้แก่ แอปพลิเคชันติ๊กต็อก คิดเป็นร้อยละ 42.90 ลำดับสุดท้าย ได้แก่ แอปพลิเคชันอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 21.00 เช่น แอปพลิเคชัน Hello Chinese HSK Online We TV WeChat (微信: Weixin) และ Little Red Book (小红书: Xiaohongshu)

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามใช้แอปพลิเคชันในการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนจากยูทูป ในการฝึกทักษะการฟัง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.10 รองลงมาคือแอปพลิเคชันติ๊กต็อก คิดเป็นร้อยละ 46.70 และลำดับที่ 3 ได้แก่ แอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก คิดเป็นร้อยละ 32.40 ลำดับสุดท้าย ได้แก่แอปพลิเคชัน อินสตาแกรม คิดเป็นร้อยละ 21.00 ตามลำดับ ในการฝึกทักษะการพูด ผู้ตอบแบบสอบถามใช้แอปพลิเคชันในการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนจากยูทูป มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.70 รองลงมาคือแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก คิดเป็นร้อยละ 38.10 และลำดับที่ 3 ได้แก่ แอปพลิเคชันติ๊กต็อก คิดเป็นร้อยละ 31.40 ลำดับสุดท้าย ได้แก่แอปพลิเคชันอินสตาแกรม คิดเป็นร้อยละ 24.80 ตามลำดับ ในการฝึกทักษะการอ่าน ผู้ตอบแบบสอบถามใช้แอปพลิเคชันในการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนจากยูทูป มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมาคือแอปพลิเคชัน เฟซบุ๊ก คิดเป็นร้อยละ 58.10 และลำดับที่ 3 ได้แก่ แอปพลิเคชันอินสตาแกรม คิดเป็นร้อยละ 40.00 ลำดับสุดท้าย ได้แก่แอปพลิเคชันติ๊กต็อก คิดเป็นร้อยละ 18.10 ตามลำดับ ในการฝึกทักษะการเขียน ผู้ตอบแบบสอบถามใช้แอปพลิเคชันในการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนจากยูทูป มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.80 รองลงมาคือแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก คิดเป็นร้อยละ 38.10 และลำดับที่ 3 ได้แก่ แอปพลิเคชันอินสตาแกรม คิดเป็นร้อยละ 24.80 ลำดับสุดท้าย ได้แก่แอปพลิเคชันติ๊กต็อก คิดเป็นร้อยละ 10.50 ตามลำดับ

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเรียนรู้คำศัพท์ภาษาจีนจากแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.80 รองลงมาคือ แอปพลิเคชันยูทูป คิดเป็นร้อยละ 63.80 และลำดับที่ 3 ได้แก่ แอปพลิเคชันอินสตาแกรม คิดเป็นร้อยละ 54.50

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเรียนรู้บทสนทนาภาษาจีนจากแอปพลิเคชันยูทูป มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.50 รองลงมาคือ แอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก คิดเป็นร้อยละ 55.20 และลำดับที่ 3 ได้แก่ แอปพลิเคชันติ๊กต็อก คิดเป็นร้อยละ 43.80

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเรียนรู้หัวข้อคำศัพท์ภาษาจีนจากแอปพลิเคชันติ๊กต็อก เฟซบุ๊ก ยูทูป หรืออินสตาแกรมในหัวข้อคำศัพท์พื้นฐานหรือทั่วไปที่ใช้ในชีวิตประจำวัน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.50 รองลงมาคือ หัวข้อคำศัพท์จากซีรีส์หรือรายการจีน คิดเป็นร้อยละ 65.70 และลำดับที่ 3 ได้แก่ หัวข้อคำศัพท์ HSK คิดเป็นร้อยละ 52.40

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเรียนรู้หัวข้อบทสนทนาภาษาจีนจากแอปพลิเคชันติ๊กต็อก เฟซบุ๊ก ยูทูป หรืออินสตาแกรม ในหัวข้อบทสนทนาพื้นฐานหรือทั่วไปที่ใช้ในชีวิตประจำวัน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.40 รองลงมาคือ หัวข้อบทสนทนาจากซีรีส์ คิดเป็นร้อยละ 76.20 และลำดับที่ 3 ได้แก่ หัวข้อบทสนทนาภาษาแซท คิดเป็นร้อยละ 57.10

พบว่า เหตุผลที่ผู้ตอบแบบสอบถามติดตามแอปพลิเคชันติ๊กต็อก เฟซบุ๊ก ยูทูป และอินสตาแกรม มากที่สุดคือมีเนื้อหาสั้น กระชับ เข้าใจง่าย ทันต่อเหตุการณ์และนำไปใช้ได้จริง คิดเป็นร้อยละ 83.80 รองลงมาคือ สามารถพัฒนา

ทักษะการฝึกฟังสำเนียงภาษาจีนและฝึกออกเสียงที่ถูกต้องได้ คิดเป็นร้อยละ 59.00 และลำดับที่ 3 ได้แก่ มีเนื้อหาที่เสริมความรู้ นอกเหนือจากในชั้นเรียน เช่น คำศัพท์จากซีรีส์ วัฒนธรรมจีน เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 58.10 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ด้านการใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนในการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีน

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกใช้เรียนภาษาจีน		
Tiktok	45	42.90
Facebook	63	60.00
Youtube	81	77.10
Instagram	50	47.60
อื่นๆ	21	21.00
ผู้ตอบแบบสอบถามใช้แอปพลิเคชัน Tiktok Facebook Youtube หรือ Instagram ในการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนในด้านใด		
ฝึกทักษะการฟัง ผ่าน		
- Tiktok	49	46.70
- Facebook	34	32.40
- Youtube	81	77.10
- Instagram	22	21.00
ฝึกทักษะการพูด ผ่าน		
- Tiktok	33	31.40
- Facebook	40	38.10
- Youtube	69	65.70
- Instagram	26	24.80
ฝึกทักษะการอ่าน ผ่าน		
- Tiktok	19	18.10
- Facebook	61	58.10
- Youtube	63	60.00
- Instagram	42	40.00
ฝึกทักษะการเขียน ผ่าน		
- Tiktok	11	10.50
- Facebook	40	38.10
- Youtube	67	63.80
- Instagram	26	24.80

ผู้ตอบแบบสอบถามเรียนรู้คำศัพท์ภาษาจีนจากแอปพลิเคชันใด

Tiktok	38	36.20
Facebook	68	64.80
Youtube	67	63.80
Instagram	53	54.50
อื่นๆ	18	17.90

ผู้ตอบแบบสอบถามเรียนรู้บทสนทนาภาษาจีนจากแอปพลิเคชันใด

Tiktok	46	43.80
Facebook	58	55.20
Youtube	74	70.50
Instagram	39	37.10
อื่นๆ	15	15.90

หัวข้อคำศัพท์ภาษาจีนที่ผู้ตอบแบบสอบถามเรียนรู้จากแอปพลิเคชัน Tiktok Facebook Youtube หรือ Instagram

คำศัพท์พื้นฐานหรือทั่วไปในชีวิตประจำวัน	95	90.50
คำศัพท์ HSK	55	52.40
คำศัพท์จากซีรีส์หรือรายการจีน	69	65.70
คำศัพท์ที่มักใช้ผิด	29	27.60
คำศัพท์ที่กำลังเป็นประเด็นสนใจ	34	32.40
คำศัพท์ที่ใช้ในการทำงาน	28	26.70

หัวข้อบทสนทนาภาษาจีนที่ผู้ตอบแบบสอบถามเรียนรู้จากแอปพลิเคชัน Tiktok Facebook Youtube หรือ Instagram

บทสนทนาพื้นฐานหรือทั่วไปในชีวิตประจำวัน	97	92.40
บทสนทนาจากซีรีส์	80	76.20
บทสนทนาที่ใช้ในการทำงาน	43	41.00
บทสนทนาการซื้อขายออนไลน์	22	21.00
บทสนทนาภาษาแชท	60	57.10

เหตุผลที่ผู้ตอบแบบสอบถามติดตามแอปพลิเคชัน Tiktok Facebook Youtube และ Instagram

เนื้อหาสั้น กระชับ เข้าใจง่าย ทันต่อเหตุการณ์และนำไปใช้ได้จริง	88	83.80
การสอนที่สนุกสนาน เพลง ภาพประกอบที่น่าสนใจ	57	54.30
มีการท้าทาย (Challenge) ที่ท่านสามารถเข้าร่วมฝึกพูดภาษาจีนได้	35	33.30
เช่น การประชันหน้า (Duet)		
มีเนื้อหาและการนำเสนอที่สามารถกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ได้	45	42.90
มีเนื้อหาที่เสริมความรู้นอกเหนือจากในชั้นเรียน เช่น คำศัพท์จากซีรีส์	61	58.10
วัฒนธรรมจีน เป็นต้น		

สามารถพัฒนาทักษะการฝึกฟังสำเนียงภาษาจีนและฝึกออกเสียงที่ถูกต้องได้	62	59.0
สามารถพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของท่านได้	56	53.30
สามารถพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของท่านได้	44	41.90

ความพึงพอใจจากการใช้แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน ในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนของผู้เรียนภาษาจีน โดยมีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจต่อการใช้แอปพลิเคชันชั้นดีท็อก เฟซบุ๊ก ยูทูบ และอินสตาแกรมในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 และคิดว่าแอปพลิเคชันชั้นดีท็อก เฟซบุ๊ก ยูทูบ และอินสตาแกรม ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนนอกห้องเรียนได้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจจากการใช้แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน ในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนของผู้เรียนภาษาจีน

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อการใช้แอปพลิเคชัน			
Tiktok Facebook Youtube และInstagram ในการพัฒนา	4.23	0.84	มาก
ทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีน			
ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าแอปพลิเคชัน Tiktok Facebook			
Youtube และInstagram ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนนอก	4.41	0.81	มาก
ห้องเรียนได้			
รวม	4.32	0.82	มาก

อภิปรายผลวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาการใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนในการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีน ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลตามแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกใช้แอปพลิเคชันยูทูบ ในการเรียนรู้ภาษาจีนมากที่สุด โดยใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชันยูทูบ ในการฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนมากที่สุด และมีการใช้แอปพลิเคชัน Youtube ในการเรียนรู้บทสนทนาภาษาจีนมากที่สุด ซึ่งช่องยูทูบ (Youtube Channel) ที่ผู้ตอบแบบสอบถามติดตาม 3 อันดับแรก คือช่องยูทูบเรียนจีนให้ได้จีน ช่องยูทูบโบบิ กวนจิน และช่องยูทูบ Zhanglaoshi ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ใช้งานไม่จำเป็นต้องสมัครสมาชิกก็สามารถเข้าดูวิดีโอต่างๆ ได้ ซึ่งง่ายต่อการเรียนรู้และฝึกทักษะทั้ง 4 ด้าน เนื้อหาของยูทูบที่ได้รับความนิยมส่วนใหญ่มีการสอนเนื้อหาด้านคำศัพท์ การออกเสียง รูปประโยคที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปวีณนุช พุ่มจิต และอังค์วรา เหลืองนภา (2561) พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าการใช้แอปพลิเคชันยูทูบนั้นง่ายต่อการพัฒนาทักษะภาษาด้านการฟัง ไม่ว่าจะเป็นการรับชมรายการสอนภาษาจากยูทูบเบอร์ชื่อดังหลากหลายท่าน ซึ่งแพร่หลายและกำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในปัจจุบัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรนนท์

ศรีวิทัศน์ และคณะ (2563) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการประยุกต์ใช้วิดีโอ YouTube ร่วมกับแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร สามารถช่วยพัฒนาทักษะการฟังและพูดได้อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกใช้แอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก ในการเรียนรู้ภาษาจีนเป็นอันดับที่สอง โดยใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก ในการฝึกทักษะการฟังเป็นลำดับที่สาม การพูด การอ่านและการเขียนเป็นอันดับที่สอง รองจากการใช้แอปพลิเคชันยูทูบ และมีการใช้แอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก ในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาจีนมากที่สุด อาจเป็นเพราะเฟซบุ๊ก เป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่เน้นสื่อสารการผ่านข้อความ การแชร์ข้อมูล ความรู้ที่อยู่นอกหลักสูตร ซึ่งเพจเฟซบุ๊ก (Facebook Page) ภาษาจีนที่มีผู้ติดตามส่วนใหญ่จะเน้นแบ่งปันเนื้อหาด้านคำศัพท์ เช่นคำศัพท์การสอบวัดระดับภาษาจีน (HSK) คำศัพท์ที่มักใช้ผิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ หยกขาว สมหวัง (2562) พบว่า เนื้อหาที่น่าสนใจผ่าน เฟซบุ๊กและต้องการนำมาพัฒนาความรู้เกี่ยวกับภาษาจีน มากที่สุดคือ คำศัพท์ ทั้งนี้ในการเรียนการสอนด้านภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาษาจีนคำศัพท์เป็นหัวใจสำคัญ เช่นการจัดการสอบเพื่อวัดระดับภาษาจีน (HSK) เพจเฟซบุ๊กที่ผู้ตอบแบบสอบถามติดตาม 3 อันดับแรก คือ เพจเฟซบุ๊กเรียนจีนให้ได้จีน เพจเฟซบุ๊กป๊มภาษาจีน และเพจเฟซบุ๊ก Learn Chinese

3. ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกใช้แอปพลิเคชันอินสตาแกรม ในการเรียนรู้ภาษาจีนเป็นอันดับที่สาม โดยใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชันอินสตาแกรม ในการฝึกทักษะการฟัง การพูด เป็นอันดับสุดท้าย ทักษะการอ่าน การเขียน เป็นอันดับที่สาม และมีการใช้แอปพลิเคชันอินสตาแกรม เรียนรู้คำศัพท์ภาษาจีนเป็นอันดับที่สาม ใช้แอปพลิเคชันในการเรียนรู้บทสนทนาภาษาจีนเป็นอันดับสุดท้าย ทั้งนี้เป็นเพราะอินสตาแกรม เป็นแอปพลิเคชันที่เน้นอัปโหลดรูปภาพมากกว่าวิดีโอ โดยผู้ใช้สามารถใส่คำอธิบายได้ภาพ รวมถึงแฮชแท็กที่เป็นประโยคหรือคำที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่แบ่งปัน และยังมีการแบ่งปันรูปหรือวิดีโอในแบบ Story ที่แบ่งปันได้เฉพาะวันที่บันทึกเท่านั้น ซึ่งผู้ติดตามอินสตาแกรม หากถูกใจหรือชอบรูปภาพไหนก็สามารถกดชื่นชอบ รวมไปถึงการแสดงความคิดเห็นต่อรูปภาพนั้น จากการสำรวจเนื้อหาของบัญชีอินสตาแกรม 3 อันดับแรกที่ผู้ตอบแบบสอบถามติดตาม คือ Chinese lilaoshi, Poppy Yang และ Pumpchinese พบว่า มีการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบรูปภาพที่มีการใส่เสียงบรรยายภาพ พร้อมทั้งมีการใส่คำอธิบายได้ภาพเป็นการใส่คำอ่านพินอิน (pinyin) และการยกตัวอย่างประโยคของคำศัพท์ตามภาพที่โพสต์ รวมทั้งมีการติดแฮชแท็กได้ภาพเป็นประเภทเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง เช่นคำศัพท์ในชีวิตประจำวัน สำนวนจีน และคำศัพท์ HSK เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Jenn Herman (2014) ผ่านนฤมล บุญสง (2561) ที่ว่าอินสตาแกรม เป็นเว็บไซต์แบ่งปันรูปภาพและวิดีโอต่างๆ โดยถูกออกแบบมาสำหรับการใช้กับโทรศัพท์มือถือ โดยมีเจตนาให้ผู้ที่ชอบถ่ายรูปรูปบนมือถือของตน และสามารถอัปโหลดภาพได้ทันทีผ่านแอปพลิเคชันอินสตาแกรม

4. ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกใช้แอปพลิเคชันติ๊กต็อก ในการเรียนรู้ภาษาจีนเป็นอันดับที่สี่ ทั้งนี้เป็นเพราะติ๊กต็อก ถูกสร้างขึ้นในปี ค.ศ. 2016 ซึ่งยังไม่เป็นที่นิยมแพร่หลายในประเทศไทยเท่ากับยูทูบ และเฟซบุ๊ก แอปพลิเคชันติ๊กต็อกเพิ่งมาได้รับความนิยมแพร่หลายในยุคที่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จากผลแบบสอบถาม พบว่า มีการใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชันติ๊กต็อก ในการฝึกทักษะการฟัง เป็นอันดับที่สอง รองจากยูทูบ และใช้ฝึกทักษะการพูด เป็นอันดับที่สาม ฝึกทักษะการอ่านและการเขียน เป็นอันดับสุดท้าย ยังใช้ติ๊กต็อก ในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาจีน เป็นอันดับสุดท้าย แต่มีการใช้ติ๊กต็อก ในการเรียนรู้บทสนทนาภาษาจีน เป็นอันดับที่สาม จากการสำรวจเนื้อหาของบัญชีติ๊กต็อก 3 อันดับแรกที่ผู้ตอบแบบสอบถามติดตาม คือ Poppyyang88 Attentionchinese และ

Laoshisom พบว่า มีเนื้อหาการสอนภาษาจีนเกี่ยวกับคำศัพท์ บทสนทนาในชีวิตประจำวัน ประโยคและวลี โดยมีความยาว 1 นาที และมีการทำทนายให้ฝึกการออกเสียง ฝึกสนทนาผ่านรูปแบบการประชันหน้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยูพตี ทวลาธรมณ์ และคณะ (2564) ที่พบว่าดัดดกเหมาะสำหรับการนำเสนอเนื้อหาประเด็นสั้นๆ ความยาวไม่เกิน 15 วินาที เพียงครั้งละ 1 ประเด็น และ 10 บัญชีผู้ใช้งานยอดเยี่ยม มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการสอนภาษาจีน เช่น คำศัพท์ในชีวิตประจำวัน ประโยคและวลี ไวยากรณ์ เป็นต้น

5. ผลการวิจัยยังพบว่า หัวข้อคำศัพท์ภาษาจีน 3 อันดับแรก ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเรียนรู้ ผ่านแอปพลิเคชัน ดัดดก เฟซบุ๊ก ยูทูป หรืออินสตาแกรม คือหัวข้อคำศัพท์พื้นฐานหรือทั่วไปที่ใช้ในชีวิตประจำวัน หัวข้อคำศัพท์จากซีรีส์ หรือรายการ และหัวข้อคำศัพท์ HSK สำหรับหัวข้อบทสนทนาภาษาจีน 3 อันดับแรก ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเรียนรู้ผ่าน แอปพลิเคชันดัดดก เฟซบุ๊ก ยูทูป หรืออินสตาแกรม คือหัวข้อบทสนทนาพื้นฐานหรือทั่วไปที่ใช้ในชีวิตประจำวัน หัวข้อ บทสนทนาจากซีรีส์ และหัวข้อบทสนทนาภาษาแซท ซึ่งสอดคล้องกับ Kabooha (2016) ผ่านปวิณนุช พุ่มจิต และอังค์ วรา เหลืองนภา (2561) ที่ว่า การเลือกใช้สื่อที่ชอบสามารถช่วยพัฒนาการจดจำคำศัพท์และความหลากหลายของคำศัพท์ วลี บทสนทนาในเหตุการณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยูพตี ทวลาธรมณ์ และคณะ (2564) พบว่าดัดดก เฟซบุ๊ก และยูทูป ที่มีจำนวนยอดไลค์จำนวนมาก มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับคำศัพท์ในชีวิตประจำวัน วลีติดปาก วลีฮิตในโลกออนไลน์และรูปประโยคสั้นๆ ไวยากรณ์ สำนวน สุภาษิตที่มีการแปลเป็นภาษาไทย ข้อคิดคำคม ความรู้รอบตัวเน้นเนื้อหาประเภทความเข้าใจในวัฒนธรรมจีนสมัยใหม่ เทคนิคการออกเสียงและคำศัพท์ HSK

6. จากผลการวิจัยพบว่า 3 เหตุผลแรกที่ผู้ตอบแบบสอบถามติดตามแอปพลิเคชันดัดดก เฟซบุ๊ก ยูทูป และอินสตาแกรม มากที่สุดคือมีเนื้อหาสั้น กระชับ เข้าใจง่าย ทันต่อเหตุการณ์และนำไปใช้ได้จริง รองลงมาคือ สามารถพัฒนาทักษะการฝึกฟังสำเนียงภาษาจีนและฝึกออกเสียงที่ถูกต้องได้ และลำดับที่ 3 คือมีเนื้อหาที่เสริมความรู้นอกเหนือจากในชั้นเรียน เช่นคำศัพท์จากซีรีส์ วัฒนธรรมจีน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อีรนนท์ ศรีวิทัศน์ และคณะ (2020) พบว่า การประยุกต์ใช้วิดีโอบนยูทูปร่วมกับแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมีความน่าสนใจ สามารถช่วยพัฒนาทักษะการออกเสียงและสำเนียงภาษาอังกฤษ คำศัพท์ ไวยากรณ์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ตัวอย่างภาษาอังกฤษเพื่อนำไปใช้ในการติดต่อสื่อสารจริง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ หยกขาว สมหวัง (2562) ที่ว่า รูปแบบการนำเสนอผ่านเฟซบุ๊กที่ใช้ในการพัฒนาทักษะและความรู้เกี่ยวกับภาษาจีนที่กลุ่มตัวอย่างชื่นชอบคือคลิปวิดีโอ พบว่า มีลักษณะของการนำเสนอในระยะเวลาสั้นๆ มีภาพ (ภาพที่บอกเล่าเรื่องราวและภาพคำศัพท์) เสียง (การออกเสียง) รวมถึงการนำเสนอในรูปแบบเล่าเรื่อง ในรูปแบบการนำเสนอด้วยเพลง ทำให้ผู้เรียนมีความสุข มีอารมณ์ร่วมในการติดตามเนื้อหาและอาจนำไปส่งการจดจำได้ง่ายขึ้น

7. ความพึงพอใจจากการใช้แอปพลิเคชันดัดดก เฟซบุ๊ก ยูทูป และอินสตาแกรม บนสมาร์ตโฟนในการพัฒนา และส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนของผู้เรียนภาษาจีน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.32 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ สมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนสามารถช่วยในการพัฒนาทักษะภาษาจีนทั้ง 4 ด้านและช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนนอกห้องเรียน ประเภทเนื้อหาบทสนทนา ดัดดก เฟซบุ๊ก ยูทูป และอินสตาแกรม ตรงตามความสนใจของผู้เรียนภาษาจีนด้วยตนเองหรือเน้นเรียนเสริมความรู้นอกห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวศิน สุขสมบูรณ์ และคณะ (2564) ได้ศึกษาการใช้แอปพลิเคชันสำหรับการสอนภาษาจีนของครูผู้สอนภาษาจีนในช่วงความปรกติใหม่ พบว่า

ผู้สอนสามารถแนะนำเทคโนโลยีแอปพลิเคชันต่างๆ ที่เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมจีนให้แก่ผู้เรียนในการค้นหาความรู้ภาษาจีนด้วยตัวเอง และช่วยชี้นำการเรียนรู้โลกภายนอกจากแหล่งข้อมูลที่ต้องการ โดยผู้สอนไม่จำเป็นต้องใช้เวลาในคาบเรียนทั้งหมดเพื่อสอนตามเนื้อหาเพียงเท่านั้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเสกสรร โชคเชี่ยวชาญ (2564) ได้ศึกษาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาจีน โดยการใช้แอปพลิเคชันติ๊กต็อก พบว่าผลการศึกษาความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันติ๊กต็อก ในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาจีน อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.75

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่

1. ควรศึกษาการใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน สำหรับช่วยในการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนให้หลากหลายขึ้น นอกเหนือจากแอปพลิเคชันติ๊กต็อก เฟซบุ๊ก ยูทูบ และอินสตาแกรมแล้ว แอปพลิเคชันที่จัดทำขึ้นจากประเทศเจ้าของภาษา อย่างประเทศจีน ยังมีแอปพลิเคชันอีกมากมายที่เป็นส่วนช่วยพัฒนาและเสริมทักษะภาษาจีนด้านต่างๆ เช่น Pleco HSK online test และDu Chinese เป็นต้น
2. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือผู้ที่เรียนภาษาจีนทั่วไปเท่านั้น ในการวิจัยต่อไป ผู้ทำวิจัยอาจขยายกลุ่มตัวอย่าง ให้เป็นกลุ่มที่กว้างขึ้น หรือละเอียดขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน เฉพาะทาง และสามารถนำแอปพลิเคชันไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาทักษะได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. จากผลจากการวิจัยมีการจัดอันดับแต่ละแอปพลิเคชัน ที่มีผู้ใช้ประโยชน์ และพัฒนาทักษะด้านใดไว้ ซึ่งครูอาจารย์ นักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สนใจเรียนรู้ภาษาจีน สามารถเลือกใช้แอปพลิเคชันที่เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะแต่ละด้าน

บรรณานุกรม

- กชพร อนันตศานต์. (ม.ป.ป.) การตัดสินใจเลือกรับชมวิดีโอออนไลน์บนแพลตฟอร์มยูทูบ (Youtube). [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/vlt15-1/6114993618.pdf> (18 มิถุนายน 2564)
- กนกพร ศรีฐานลักษณ์. (2554) การสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนบทเรียนออนไลน์ ภาษาเกาหลี ภาษาจีน และ ภาษาญี่ปุ่น. [ออนไลน์] สืบค้นจาก <http://dspace.lib.buu.ac.th/xmlui/handle//2111> (25 มิถุนายน 2564)
- ชลชินี บุนนาค. (2560) การสำรวจรูปแบบการดำเนินชีวิตบนอินสตาแกรม. [ออนไลน์] สืบค้นจาก http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/3127/3/chonchinee_bunn.pdf (3 กรกฎาคม 2564)
- ธิติมา ทองทับ. (2551) Social Networking กระแสใหม่กับความเป็นไปได้ในสังคมออนไลน์. [ออนไลน์] สืบค้นจาก <http://www.dplusmag.com> (6 กันยายน 2564)

- ธีรนนท์ ศรีวิทัศน์, กัญณภัทร นิธิศรารากุล และปิยลักษณ์ อัครรัตน์. (2563). การจัดการเรียนรู้โดยการประยุกต์ใช้
วิธีโอบนุญพร้อมกับแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 11(2), 220-233.
- ธนวัฒน์ วรรณประภา. (2560) **สื่อสังคมออนไลน์กับการศึกษา**. [ออนไลน์] สืบค้นจากhttp://edu.msu.ac.th/journal/home/journal_file/316.pdf (18 กันยายน 2564)
- นฤมล บุญสง. (2561). **สื่อสังคมกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21**.วารสารสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ
ศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 11(1), 2873-2885.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**, พิมพ์ครั้งที่ 8 (ฉบับปรับปรุง), กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปวิณนุช พุ่มจิต และอังคณา เหลืองนภา. (2562, 19 มกราคม). **การใช้แอปพลิเคชันในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ
 ด้านการฟัง** [เอกสารนำเสนอ].การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาและ
 สังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.
- ยุพดี ทวลอารมณ์, จิตภา อมรวงูร และวัชรารภรณ์ เจริญสะอาด. (2564). **การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนผ่านแอป
 ฟลิคชั่นสื่อสังคมออนไลน์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้**.วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 ราชภัฏอุตรธานี, 10(1), 37-52.
- รมิดา อัจกลับ. (2562) **ความพึงพอใจและพฤติกรรมมีส่วนร่วม Challenge ในแอปพลิเคชัน Tik Tok ของผู้ใช้ที่
 อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร**. [ออนไลน์] สืบค้นจาก http://dspace.bu.ac.th/jspui/bitstream/123456789/4595/3/ranida_adch.pdf (25 กันยายน 2564)
- วรรณพร ภูซงค์. (2556). **ผลของการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดโดยบุคคลมีชื่อเสียงผ่านอินสตาแกรมในประเทศไทย**. [ออนไลน์] สืบค้นจาก <http://www.tnrr.in.th> (23 กันยายน 2564)
- วศิน สุขสมบุญวงศ์, มัลลิกา ดวงภักดี และกนิษฐา มาลา. (2564). **การใช้แอปพลิเคชันสำหรับการสอนภาษาจีนของ
 ครูผู้สอนภาษาจีนในช่วงความปรกติใหม่ กรณีศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
 เขต38 จังหวัดสุโขทัย**. Journal of Modern Learning Development, 6(5), 179-193.
- เสกสรร โชคเขียวชาญ. (2564). **การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาจีน โดยการใช้แอปพลิเคชัน Tiktok**. [ออนไลน์] สืบค้นจาก
https://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=179217&bcat_id=16 (4 มีนาคม 2565)
- หยกขาว สมหวัง. (2562). **การพัฒนาทักษะทางภาษาจีนจากประโยชน์ของการใช้เฟซบุ๊กในกลุ่มนักศึกษาสาขาวิชา
 ภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี**. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี, 8(2),
 157-171.

Author (1) Information (第一作者信息)

	Name and Surname (姓名) : PHONGPAN TAVEELERTSUB
	Highest Education (最高学历) : M. A. (Teaching Chinese To Speakers of other Languages) Chongqing University, P. R. China
	University or Agency (任职院校或单位) : School of Liberal Arts, Sripatum University
	Field of Expertise (专业领域) : Teaching Chinese as a Foreign Language
	Address (地址) : 78/816 Soi Prayasurean19, Ramintra 109, Bang Chun, Khlong Sam Wa, Bangkok, 10510

Author (2) Information (第二作者信息)

	Name and Surname (姓名) : CHANTHIMA CHIRACHOSAKUL
	Highest Education (最高学历) : M. B. A. (Business Administration) Chongqing University, P. R. China
	University or Agency (任职院校或单位) : Huachiew Chalermprakiet University
	Field of Expertise (专业领域) : - Teaching Chinese as a Foreign Language - Chinese Business
	Address (地址) : Huachiew Chalermprakiet University 18/18 Debaratna Rd, Bang Chalong, Bang Phli District, Samut Prakan 10540

Author (3) Information (第三作者信息)

	Name and Surname (姓名) : MANATSANAN CHATWECHSIRI
	Highest Education (最高学历) : M. A. (Linguistics and Applied Linguistics) Shanghai Normal University, P. R. China
	University or Agency (任职院校或单位) : Huachiew Chalermprakiet University
	Field of Expertise (专业领域) : - Linguistics and Applied Linguistics - Chinese Language and Literature
	Address (地址) : Huachiew Chalermprakiet University 18/18 Debaratna Rd, Bang Chalong, Bang Phli District, Samut Prakan 10540

การศึกษาระบบเสียงภาษาจีนกวางตุ้งในประเทศไทย
**A Study of the Phonological Characteristics of Cantonese
 in Thailand**

ปภาดา ทวีอักษรพันธ์

PAPHADA TAWEEAKSORNPUNH

วิทยาลัยจีนศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

College of Chinese Studies, Huachiew Chalermprakiet University

E-mail: paphada.nok@gmail.com

Received: 7 February 2022 / Revised: 30 April 2022 / Accepted: 18 May 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษาระบบเสียงภาษาจีนกวางตุ้งสำเนียง “ซำมยั” (三邑话) ในประเทศไทย วัตถุประสงค์ของการศึกษาคือ 1. ศึกษาพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ของภาษาจีนกวางตุ้งสำเนียงซำมยัในประเทศไทย 2. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงไปของภาษาจีนกวางตุ้งในประเทศไทย โดยนำมาเปรียบเทียบกับภาษากวางเจา ซึ่งเป็นภาษากวางตุ้งมาตรฐานในประเทศจีน 3. ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาจีนกวางตุ้งในประเทศไทยกับภาษาไทย เพื่อประโยชน์ทางการเรียนการสอนภาษาจีนกวางตุ้งตามระบบเสียงได้อย่างถูกต้อง วิธีการศึกษาคือ ใช้ข้อมูลจาก เอกสารแบบสำรวจภาษาจีนถิ่น 1000 คำ และเอกสารแบบสำรวจเสียงพยัญชนะ เสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ โดยนำเอกสารแบบสำรวจไปเก็บข้อมูลภาคสนาม จากผู้บอกภาษา จำนวน 7 คน จากภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง ภาคละ 2 คน และจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 คน

ผลการศึกษาพบว่า ระบบเสียงภาษาจีนกวางตุ้งสำเนียง “ซำมยั” ในประเทศไทยประกอบด้วย หน่วยเสียงพยัญชนะ 18 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระ 80 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 9 หน่วยเสียง นอกจากนี้ ยังพบการเปลี่ยนแปลงไปของหน่วยเสียงสระ 3 หน่วยเสียง ได้แก่ “œn” “icœn” “œt” เปลี่ยนไปเป็น “on” “ion” และ “ot” ตามลำดับ ส่วนหน่วยเสียงวรรณยุกต์เสียงที่ 4 (阳上) (13) มีแนวโน้มเปลี่ยนเป็นวรรณยุกต์เสียงที่ 5 (阴去) (33) สำหรับการเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาจีนกวางตุ้งกับภาษาไทยนั้น พบว่ามีหน่วยเสียงสระ 12 หน่วยเสียง ที่ไม่มีในระบบเสียงของภาษาไทย และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษาจีนกวางตุ้งมี 9 หน่วยเสียง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยมี 5 หน่วยเสียง ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้านี้ ทำให้เห็นเอกลักษณ์เฉพาะของภาษาจีนกวางตุ้งในประเทศไทย และทำให้ผู้สอนเข้าใจถึงความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาทั้งสอง เพื่อผู้สอนสามารถออกแบบสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน ที่ต้องการเรียนรู้ภาษาจีนกวางตุ้งได้อย่างถูกต้อง

คำสำคัญ: ระบบเสียง ภาษาจีนกวางตุ้ง สำเนียง “ซำมยั” ภาษาไทย

ABSTRACT

This research is study of the phonological characteristics of the Cantonese dialects, “Sam Yap” accent in Thailand. The objectives of this study are : 1. A study of the consonants, vowels and tones of the Cantonese in Thailand; 2. To study the changes of the Cantonese language in Thailand, by comparison with the Guangzhou Dialect which is considered the standard Cantonese in China; 3. And a comparative study of the phonological characteristics of Cantonese in Thailand and Thai language for the benefit of teaching. This study used data from the 1000 – word Chinese survey document and the consonant, vowel, tone survey document. By bringing the survey document to collect field data from 7 informants from the North, the South, the Central region, and 2 from each region, and 1 from the Northeast in Thailand.

The result found that the phonological characteristics of the Cantonese dialects, “Sam Yap” accent in Thailand consists of 18 consonant phonemes, 80 vowel phonemes and 9 tone phonemes. In addition, 3 vowel phonemes were also found to change their vowel form from “æ̃n”, “ĩæn” and “æ̃t” to “on”, “i on” and “ot”, respectively. As for the 4th (13) tone, tendency to change to the 5th (33) tone. For a comparative study of the phonological characteristics of Cantonese in Thailand and Thai language, it was found that there were 12 vowel phonemes that did not exist in the Thai phonetic system. And Cantonese has 9 tone phoneme, Thai has 5 tone phoneme. Benefits from this study makes it possible to see the uniqueness of the Cantonese language in Thailand, and make teachers understand the similarities and differences between the two languages, so that teachers can design teaching materials to suit their learners who want to learn Cantonese correctly.

Keyword: Phonology, Cantonese dialect, “Sam Yup” accent, Thai language

บทนำ

ภาษาจีนกวางตุ้ง (Cantonese) เป็นหนึ่งในเจ็ดภาษาถิ่น¹ ที่สำคัญของประเทศจีน พูดกันเป็นส่วนใหญ่ในบริเวณภาคกลางและภาคตะวันตกเฉียงใต้ของมณฑลกวางตุ้ง บริเวณภาคตะวันออกเฉียงใต้ของมณฑลกวางสี (袁家骅. 2001: 177) ฮ่องกง มาเก๊า (詹伯慧, 甘于恩. 2012: 10) นอกจากนี้ยังใช้พูดกันในหมู่ชุมชนชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศแถบทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ ประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป ทวีปเอเชีย เช่น สิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย เวียดนาม และไทย เป็นต้น (詹伯慧. 2004: 4)

¹ เจ็ดภาษาถิ่นที่สำคัญของจีน: 1.ภาษาจีนกลาง (官话方言) 2.ภาษาเซียง (湘方言) 3.ภาษากัง (赣方言) 4.ภาษาอู๋ (吴方言) 5.ภาษาเยวหรือภาษากวางตุ้ง (粤方言) 6.ภาษาเต้ (客家方言) 7.ภาษาหมิ่น (闽方言), (李小凡, 项梦冰, 2009, p.33)

ภาษาจีนกวางตุ้ง ตามความเข้าใจของคนไทยและคนจีนในประเทศไทยนั้น หมายถึงคำว่า “ กว๋องฝูหว่า ” (广府话) หรือ “กว๋องต้งหว่า” (广东话) สำหรับภาษาจีนกวางตุ้งในประเทศจีนนั้น งานป้อฮ่วย ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง “ โครงร่างภาษาถิ่นเยว้ในมณฑลกวางตุ้ง ” (广东粤方言概要) ไว้ว่า คำว่า “กว๋องฝูหว่า” เป็นคำเรียกดั้งเดิมมาแต่โบราณของ “ภาษาถิ่นเยว้” (粤方言) และคนในท้องถิ่นของจีนยังเรียกภาษาเยว้ว่า “กว๋องต้งหว่า” หรือ “กว๋องเจ้าหว่า” (广州话) (詹伯慧. 2004: 1) นอกจากนี้ “กว๋องเจ้าหว่า” ยังถือเป็นภาษามาตรฐานของภาษาจีนกวางตุ้งในประเทศจีน (詹伯慧. 2004 : 7)

จากงานเขียนของ ยูวตี ต้นสกุลรุ่งเรือง เรื่อง “จากอาสารถึงหย่าฉ่า ตำนานคนกวางตุ้งกรุงสยาม” บรรยายว่า ภาษาจีนกวางตุ้งในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่พูด “ซำมยั๊บหว่า” (三邑话) และกลุ่มที่พูด “เซี้ยยั๊บหว่า” (四邑话) โดยคนจีนกลุ่มซำมยั๊บมาจากการอพยพของชาวจีนใน 3 ตำบลคือ ฟันหนี่² (番禺) หน่ามหยอย (南海) และส่นตัก³ (顺德) ส่วนคนจีนกลุ่มเซี้ยบมาจาก 4 ตำบลคือ ถ้อยซ่าน (台山) อ้อยเผ่ง (开平) ยั่นเผ่ง (恩平) และเหาะซ่าน (鹤山) ต่อมา มีตำบลที่ 5 เพิ่มเข้ามาคือ ซันห่วย (新会) ” สำหรับในประเทศไทยนั้น คำว่า “ภาษาจีนกวางตุ้ง” (Cantonese) หมายถึงภาษาจีนกวางตุ้งสำเนียงซำมยั๊บและถือเป็นภาษาทางการของภาษาจีนกวางตุ้งในประเทศไทย คนกวางตุ้งสำเนียงเซี้ยบในไทยโดยมากจะพูดได้ทั้งสองสำเนียง (ยูวตี ต้นสกุลรุ่งเรือง. 2543 : 18-20)

โหยวหฺรูเจี๋ย ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง “ภาษาจีนถิ่นเบื้องต้น” (汉语方言学导论) ว่า “การอพยพของประชากรเป็นการอพยพของภาษาถิ่นเช่นกัน โดยที่ภาษาถิ่นย่อมเคลื่อนที่ไปตามผู้ใช้ภาษา” (游汝杰. 1992: 89) ดังนั้น ภาษาจีนกวางตุ้งย่อมเคลื่อนย้ายตามคนกวางตุ้งที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยเช่นเดียวกัน โดยส่วนใหญ่บันทึกทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการการอพยพของชาวจีนนั้น ไม่ได้เน้นที่ชาวจีนจากกลุ่มภาษาใดๆ โดยเฉพาะ มักใช้คำว่า “คนจีน” แต่ก็พบข้อมูลที่มีการกล่าวถึงเกี่ยวกับคนกวางตุ้งที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยมีอาทิ ยูวตี ต้นสกุลรุ่งเรือง ได้บันทึกว่า คนจีนที่เข้ามาเมืองไทยยุคแรกๆ อยู่ในสมัยอยุธยาเป็นคนจีนที่พูดภาษาจีนกวางตุ้งและภาษาจีนฮกเกี้ยน นอกจากนี้จะเข้ามาอยู่ที่อยุธยาแล้ว ยังอยู่กระจายไปทั่วสยาม (ยูวตี ต้นสกุลรุ่งเรือง. 2543: 37) และยังพบหลักฐานสนับสนุนมีคำภาษาจีนกวางตุ้งในสมัยอยุธยาจากคุณฉวี นิพนธ์ของ ฮว่างปี้วี่น เรื่อง “บทบาทชาวจีนในประเทศไทย: สังคมจีนในสมัยรัชกาลที่ 3 ถึงรัชกาลที่ 5 แห่งราชวงศ์จักรี (ค.ศ.1824 – 1910) ” (泰国华人作用: 泰国曼谷王朝拉玛三世至拉玛五世时期华人社会—公元 1824 年至公元 1910 年) ได้กล่าวว่า ตามข้อมูลของจีน ในปี ค.ศ. 1536 ตรงกับสมัยราชวงศ์หมิงของจีนและสมัยอยุธยาของไทย ได้บันทึกว่า ในอยุธยาสมัยนั้นมีสถานที่ที่คนจีนอาศัยอยู่เรียกว่า “奶街” (NAI GAI) มาจากการทับศัพท์คำไทย “ในไก่” ซึ่งเป็นชื่อแม่น้ำสายเล็กๆ ในอยุธยา ในสมัยโบราณ คำว่า “街” อ่านว่า “GAI” ซึ่งคล้ายกับเสียงในภาษาจีนกวางตุ้ง (黄璧蕴. 2010: 13-14) นอกจากนี้คุณฉวี นิพนธ์ ของ Zirivarnphicha Thanajirawat เรื่อง “The Phonological Characteristics of Chinese Dialects in Thailand” กล่าวว่า ระยะเวลาระหว่างศตวรรษที่ 17 ถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 (ค.ศ.1939 – ค.ศ. 1945) เป็นช่วงที่มีการอพยพของชาวจีนถิ่นต่างๆ เข้ามายังประเทศไทยมากช่วงหนึ่ง ชาวจีนกลุ่มนี้เป็นชาวกวางตุ้ง กวางไส ฮกเกี้ยน แต่จีว ฮากกา ฮกจิ๋ว และไหหลำ (Zirivarnphicha Thanajirawat. 2010: 47)

² ฟันหนี่ ปัจจุบันเป็นอำเภอหนึ่งของเมืองกวางโจว (广州市), (百度百科, 广东行政区划. n. d.)

³ หน่ามหยอยและส่นตัก ปัจจุบันเป็นอำเภออยู่ที่เมืองฝอซาน (佛山市), (百度百科, 广东行政区划. n. d.)

ในช่วงเวลาดังกล่าวได้มีการก่อตั้งสมาคมของชาวกวางตุ้งขึ้นมาในปี ค.ศ. 1877 เรียกว่า “กวงสวี่ตโซ่” เพื่อร่วมทำกิจกรรมการกุศลต่างๆ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งในด้านการค้าและความเป็นอยู่ และเพื่อพบปะสังสรรค์ระหว่างชาวกวางตุ้งด้วยกัน ต่อมาในปี ค.ศ. 2000 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สมาคมกวงสวี่แห่งประเทศไทย” (กัลยา วานิชย์เจริญการ. 2007: 89) คนกวางตุ้งที่เข้ามาตั้งรกรากในประเทศไทยช่วงแรกๆ นั้นมักอยู่รวมกันเป็นชุมชน ใช้ภาษาจีนกวางตุ้งในการสื่อสาร แต่ในเวลาต่อมาชุมชนเริ่มแออัด จึงมีคนกวางตุ้งค่อยๆ กระจายตัวออกไปทำมาหากินที่อื่น ทั้งนี้เพื่อการมีชีวิตที่ดีกว่า การเคลื่อนตัวออกจากกลุ่มภาษาถิ่นนั้น ทำให้โอกาสในการเรียนรู้และใช้ภาษาของลูกหลานลดน้อยลงไป และภาษาจีนกวางตุ้งยังได้รับอิทธิพลการดูซึมจากวัฒนธรรมท้องถิ่นของไทย ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลไทยในการสร้างความเป็นเอกภาพของคนในประเทศ รวมทั้งนโยบายส่งเสริมภาษาจีนกลางของรัฐบาลจีน ทำให้การใช้ภาษาจีนกวางตุ้งของคนกวางตุ้งรุ่นต่อมาในประเทศไทยเปลี่ยนไปจากเดิม อย่างไรก็ตาม ชาวกวางตุ้งยังไม่ลืมรากเหง้าของตนและได้ก่อตั้งสมาคมของตนเองขึ้น ในปัจจุบัน นอกจากสมาคมชาวกวางตุ้งในกรุงเทพฯ แล้ว ยังมีสมาคมชาวกวางตุ้งตามจังหวัดต่างๆ ในประเทศไทยอีก 14 องค์กร

ภาษาจีนกวางตุ้งถือเป็นรากเหง้าของคนกวางตุ้ง เป็นสัญลักษณ์แสดงความเป็นคนกวางตุ้งที่เด่นชัดที่สุด นอกจากนี้ ภาษาจีนกวางตุ้งยังมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมของคนกวางตุ้ง ถึงแม้ว่าภาษาจีนกวางตุ้งจะใช้พูดกันน้อยในประเทศไทย แต่ในประเทศต่างๆ ทั่วโลกนั้นเป็นภาษาจีนถิ่นที่ใช้มากที่สุดภาษาหนึ่ง ในปัจจุบันนี้ ลูกหลานชาวกวางตุ้งในประเทศไทยยังมีความต้องการเรียนรู้ภาษาแม่ของตนเอง แต่ยังคงขาดผู้รู้ที่จะถ่ายทอด ข้อมูลที่ใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ยังมีน้อยและยังไม่เป็นเอกภาพ

ความรู้เรื่องระบบเสียงของภาษาเป็นความรู้ที่จำเป็นประการแรกสุดสำหรับการศึกษาภาษาใดภาษาหนึ่ง (วิมลสรรค ไสลงษ์. 2524: 11) ดังนั้นการศึกษาภาษาจีนกวางตุ้งสำเนียงซำมยั๊บในไทยนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาจากระบบเสียง แต่เนื่องจากการศึกษาด้านระบบเสียงภาษาจีนกวางตุ้งในประเทศไทยยังมีน้อย เท่าที่พบมี 2 การวิจัย ดังนี้ 1). ดุษฎีนิพนธ์ของ Zirivarnphicha Thanajirawat (2010) ได้ให้ข้อมูลในงานวิจัยเรื่อง “ลักษณะของระบบเสียงภาษาจีนถิ่นต่างๆ ในประเทศไทย” โดยได้ศึกษาระบบเสียงภาษาจีนถิ่น 8 ถิ่นในประเทศไทย ได้แก่ ภาษาจีนหยุนหนาน ภาษาจีนฮากกา (แคะ) ภาษาจีนกวางตุ้ง ภาษาจีนกวางไส ภาษาจีนแต้จิ๋ว ภาษาจีนไหหลำ ภาษาจีนฮกเกี้ยน ภาษาจีนฮกจิ๋ว สำหรับระบบเสียงภาษาจีนกวางตุ้งนั้น ศึกษาภาษาจีนกวางตุ้งสำเนียง “ซำมยั๊บ” ซึ่งถือเป็นการออกเสียงมาตรฐานของภาษาจีนกวางตุ้งในประเทศจีน ดำเนินการวิจัยโดยเลือกคำศัพท์พื้นฐานที่มีความหมายเกี่ยวกับ ร่างกาย ต้นไม้ สัตว์ คำกริยา ฯลฯ จำนวน 376 คำ ผู้บอกภาษาเป็นคนจีนเชื้อสายกวางตุ้ง อายุ 40 ปีขึ้นไป ที่สามารถสื่อสารด้วยภาษาจีนกวางตุ้งได้จำนวน 13 ท่าน ผลการศึกษาเฉพาะสรุปได้ว่า ภาษาจีนกวางตุ้งมีพยัญชนะ 19 หน่วยเสียง มีสระ 19 หน่วยเสียง มีวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง 2). งานวิจัยของ เฉินเสี่ยวจิน (陈晓锦. 2010) เรื่อง “สามภาษาจีนถิ่นในประเทศไทย” (泰国的三个汉语方言) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาระบบเสียง คำศัพท์ และไวยากรณ์ของภาษาจีนกวางตุ้ง ภาษาจีนแต้จิ๋ว และภาษาจีนแคะ ในกรุงเทพมหานคร สำหรับภาษาจีนกวางตุ้งดำเนินการศึกษาโดยคัดเลือกผู้บอกภาษาที่พูดภาษาจีนกวางตุ้งสำเนียงซำมยั๊บได้จำนวน 6 ท่าน (มีทั้งซำมยั๊บและเซี่ยยั๊บ) คำศัพท์จำนวน 3,809 คำ ผลการศึกษาศึกษาสรุปได้ว่า ภาษาจีนกวางตุ้งมีพยัญชนะ 21 หน่วยเสียง มีสระ 60 หน่วยเสียง มีวรรณยุกต์ 9 หน่วยเสียง จะเห็นได้ว่า ผลการศึกษาระบบเสียงภาษาจีนกวางตุ้งใน

ประเทศไทยทั้งสองการวิจัยนั้นยังไม่เป็นเอกภาพ ช่งกุ้ยอิง (孔桂英) ให้ข้อมูลในงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบสัทวิทยาของภาษาไทยและภาษาจีนกวางตุ้ง” (泰语与粤语的语音对比研究) ว่าภาษาไทยมีพยัญชนะ 32 เสียง มีสระ 35 เสียง มีวรรณยุกต์ 5 เสียง ค่าเสียงวรรณยุกต์เป็น 33、21、41、45、14 ส่วนภาษาจีนกวางตุ้งนั้นใช้ระบบเสียงของภาษากวางเจา เป็นภาษาเปรียบเทียบ พบว่า ภาษากวางเจามีเสียงพยัญชนะ 19 เสียง มีสระ 54 เสียง มีวรรณยุกต์ 9 เสียง พร้อมทั้งเปรียบเทียบสัทศาสตร์ของทั้งสองภาษา (孔桂英. 2014:60-66)

นอกจากนี้ ยังเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า ภาษาทุกภาษาต่างมีระบบในการใช้ภาษาโดยเฉพาะ ระบบของทุกภาษาย่อมเปลี่ยนแปลงได้ เพราะภาษามีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไปอยู่ตลอดเวลา ภาษาจีนกวางตุ้งก็เช่นเดียวกันย่อมมีระบบการใช้ภาษาเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามพฤติกรรมทางสังคมที่แตกต่างกัน ฉะนั้นภาษาจีนกวางตุ้งที่ใช้กันในประเทศไทยย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปจากภาษาจีนกวางตุ้งที่ใช้ในประเทศจีน เนื่องจากความแตกต่างทางสังคมของทั้งสองประเทศ

จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาระบบเสียงภาษากวางตุ้งในครั้งนี้ ซึ่งเป็นการเพิ่มเติมข้อมูล เพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลประกอบการเรียนการสอนทางด้านภาษาที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ เมื่อผู้สอนเข้าใจระบบเสียงของภาษากวางตุ้งแล้ว ย่อมสามารถออกแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียนได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงไปของหน่วยเสียงบางหน่วยเสียงนั้น ถือว่าเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของภาษากวางตุ้งในประเทศไทยซึ่งยังไม่มีงานวิจัยใดกล่าวถึง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระบบเสียงภาษาจีนกวางตุ้งสำเนียงข้ามยับในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงที่เปลี่ยนแปลงไประหว่างภาษาจีนกวางตุ้งสำเนียงข้ามยับในประเทศไทยกับภาษาจีนกวางตุ้งสำเนียงกวางเจาของประเทศจีน
3. เปรียบเทียบระบบเสียงภาษากวางตุ้งสำเนียงข้ามยับในประเทศไทยกับภาษาไทย เพื่อประโยชน์ทางการเรียนการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการบันทึกและสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ และเปรียบเทียบตามวัตถุประสงค์ พร้อมนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ซึ่งแนวทางการดำเนินการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรผู้ให้ข้อมูล

คัดเลือกจากผู้บอกภาษาชาวจีนกวางตุ้งทั้งสองกลุ่ม⁴(กลุ่มข้ามยับและกลุ่มเซี่ยยับ) ที่เกิดในประเทศไทยที่สามารถอ่านและพูดภาษากวางตุ้งสำเนียงข้ามยับได้ และมีความยินดีเข้าร่วมการศึกษาวิจัย ทั้งหมด 7 ท่าน มาจากสี่ภูมิภาคของประเทศไทย โดยผู้บอกภาษาภาคกลางมาจาก กรุงเทพมหานคร 2 ท่าน ผู้บอกภาษา

⁴ ชาวกวางตุ้งทั้งสองกลุ่มที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยนั้นจะอยู่ปนปรวมกันในแหล่งชุมชน และใช้ภาษากวางตุ้งสำเนียงข้ามยับในการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน

ภาคใต้มาจาก อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 1 ท่าน จากอำเภอเบตง จังหวัดยะลา 1 ท่าน ผู้บอกภาษาภาคเหนือมาจาก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 1 ท่าน จากอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก 1 ท่าน ผู้บอกภาษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาจาก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 1 ท่าน ซึ่งการได้มาของภาษากวางตุ้งสำเนียงซำยบ้นี้มาจากการพูดคุยกันภายในครอบครัว และการสื่อสารกันในแหล่งชุมชน

ตาราง 1 ข้อมูลผู้บอกภาษา

ผู้บอกภาษา ---- รุ่นที่	ที่อยู่อาศัย	อายุขณะเก็บข้อมูล	ระดับการศึกษา	ระดับการศึกษาภาษาจีนกลาง
A1 ---- 2	กรุงเทพฯ	67	ปริญญาโท	มัธยมปลาย
A2 ---- 4	กรุงเทพฯ	59	ปริญญาโท	ประถมต้น
A3 ---- 3	ยะลา	76	ปวส	ประถมต้น
A4 ---- 2	สงขลา	74	การศึกษาผู้ใหญ่	ศึกษาด้วยตนเอง
A5 ---- 2	เชียงใหม่	73	มัธยมต้น	มัธยมต้น
A6 ---- 2	ตาก	43	ปริญญาตรี	เรียนพิเศษ 1 ปี
A7 ---- 2	ขอนแก่น	68	ปริญญาตรี	ประถมต้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลทางภาคสนามประกอบด้วย เอกสารแบบสำรวจภาษาจีนถิ่น 1000 คำ และเอกสารแบบสำรวจเสียงพยัญชนะ เสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ พร้อมทั้งเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อบันทึกเก็บข้อมูลเสียงอ่านของผู้บอกภาษา

2.2 เอกสารที่ใช้ในการเปรียบเทียบระบบเสียง ระหว่างภาษาจีนกวางตุ้งสำเนียงซำยบ้นในประเทศไทย และภาษากวางตุ้งมาตรฐาน (กวางเจ้าหว่า) ของประเทศจีน ประกอบด้วย หนังสือชื่อการสำรวจภาษาถิ่นในสามเหลี่ยมปากแม่น้ำเพิร์ล 《珠江三角洲方言字音对照》, (詹伯慧,张日昇, 1987.) และหนังสือชื่อ ภาษาจีนกวางตุ้งในมณฑลกวางตุ้งโดยสังเขป 《广东粤方言概要》, (詹伯慧, 2004.)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้บอกภาษา ทำการบันทึกเสียงตามแบบสำรวจตรวจสอบภาษาจีนถิ่น 1000 คำ ผ่านโปรแกรมบันทึกเสียง (语保摄录机 v 1.0) ของโครงการคุ้มครองแหล่งข้อมูลภาษาของประเทศจีน (中国语言资源保护工程)⁵ และบันทึกเสียงตามเอกสารแบบสำรวจตรวจสอบเสียงพยัญชนะ เสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ ผ่านโปรแกรม Audacity⁶ นำข้อมูลที่ได้บันทึกลงใน

⁵ เป็นโครงการที่รับผิดชอบในการรวบรวมและบันทึกภาษาจีน ภาษาชนกลุ่มน้อย และวัฒนธรรมภาษาพูด ผ่านการคัดแยกและการประมวลผลทางวิทยาศาสตร์ กำหนดข้อกำหนดทางเทคนิคแบบศูนย์รวมเป็นหนึ่งในโครงการตรวจสอบภาษาของประเทศจีน (语宝, 2015)

⁶ เป็นโปรแกรมโอเพ่นซอร์ส ใช้สำหรับกรอกรหัสเสียงและตัดต่อเสียงตามต้องการ (百度百科, Audacity, n. d.)

ตาราง โดยเครื่องหมายกำกับเสียงพยัญชนะและสระ (注音符號) ใช้สัทอักษรสากล (国际音标)⁷ เป็นสัญลักษณ์ เครื่องหมายกำกับระดับเสียงวรรณยุกต์ (声调调值) ใช้มาตรฐานระดับเสียงวรรณยุกต์ 5 ระดับ (五度制标)⁸ เป็นสัญลักษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลภาคสนามที่ได้มาวิเคราะห์เสียงพยัญชนะ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ เพื่อศึกษาระบบเสียงของภาษาจีนกวางตุ้งสำเนียงข้ามยั้งในประเทศไทย และศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียง ระหว่างภาษาจีนกวางตุ้งสำเนียงข้ามยั้งในประเทศไทยกับภาษาจีนกวางตุ้งมาตรฐานในประเทศจีน

ผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อศึกษาระบบเสียงภาษาจีนกวางตุ้งในประเทศไทย ภายใต้แบบสำรวจภาษาจีนถิ่น 1000 คำ และแบบสำรวจหน่วยเสียงพยัญชนะ หน่วยเสียงสระ และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ พบว่าระบบเสียงภาษาจีนกวางตุ้งสำเนียงข้ามยั้งในประเทศไทยประกอบด้วย หน่วยเสียงพยัญชนะ 18 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระ 80 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 9 หน่วยเสียง ดังตาราง 2 โดยในบทความนี้ “ภาษา กวางเจา” หมายถึง ภาษาจีนกวางตุ้งมาตรฐาน (Standard Cantonese) ที่พูดกันในประเทศจีน “ภาษา กวางตุ้ง” หมายถึง ภาษาจีนกวางตุ้งสำเนียงข้ามยั้งที่พูดกันในประเทศไทย

⁷ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า International Phonetic Alphabet (IPA) คือสัทอักษรสากลหนึ่งทีพัฒนาโดยสมาคมสัตวศาสตร์สากลในปี ค.ศ. 1888 เพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์มาตรฐานในการแทนเสียงพูดของทุก ๆ ภาษา (周殿福, 1985, p. 3)..

⁸ ระดับเสียงวรรณยุกต์ 5 ระดับ เป็นวิธีมาตรฐานในการอธิบายระดับเสียงสัมพัทธ์ของแต่ละบุคคลตามความรู้สึกในการได้ยิน กล่าวคือ ระดับเสียงของผู้ที่จะแบ่งออกเป็น 5 ระดับเท่ากัน ใช้สัญลักษณ์เลข 1 ถึง 5 โดยระดับเสียงสูงสุดคือ [5] และระดับต่ำสุดคือ [1] (朱晓农, 2010, p. 275)

1. หน่วยเสียงพยัญชนะ 18 หน่วยเสียง

ตาราง 2 เปรียบเทียบหน่วยเสียงพยัญชนะภาษากวางตุ้ง ภาษากวางเจา ภาษาไทย⁹

ตัวอย่างคำศัพท์ ภาษากวางตุ้ง (คำแปล)	ภาษา กวางตุ้ง		ภาษา กวางเจา		ภาษา ไทย	
	สัทอักษร พยัญชนะ	คำอ่าน	สัทอักษร พยัญชนะ	คำอ่าน	สัทอักษร พยัญชนะ	คำอ่าน
爸 (พ่อ)	p	pa55	p	pa55	p - ป	pa45 (ป๊า)
怕 (กลัว)	ph	pha33	ph	pha33	ph - พ ภ ผ	pha33 (พา)
妈 (แม่)	m	ma55	m	ma55	m - ม	ma45 (ม้า)
花 (ดอกไม้)	f	fa55	f	fa55	f - ฟ ผ	fa45 (ฟ้า)
蛙 (กบ)	w	(w)ua55	w	(w)ua55	w - ว	wa45 (ว่า)
打 (ตี)	t	ta35	t	ta35	t - ต ฏ	ta14 (ต่า)
他 (เขาผู้ชาย)	th	tha55	th	tha55	th - ท ธ ถ ฒ ท ฐ	tha45 (ท๊า)
那 (นั่น)	n	na33	n	na33	n - น ณ	na33 (นา)
了 (แล้ว)	l	liu33	l	liu33	l - ล ฬ	liu33 (ลิว)
渣 (กาก)	ʈ	ʈa55	ʈ	ʈa55	tɕ - จ	tɕa45 (จ๊า)
叉 (ส้อม)	tʂ	tʂa55	tʂ	tʂa55	tʂh - ช ฉ ฌ	tʂha45 (ช๊า)
沙 (ทราย)	s	sa55	s	sa55	s - ส ศ ษ	sa45 (ซ่า)
衣 (เสื้อ)	j	ji55	j	ji55	j - ย ญ	ji45 (ยี่)
家 (ครอบครัว)	k	ka55	k	ka55	k - ก	ka45 (ก๊า)
桥 (สะพาน)	kh	khiu21	kh	khiu21	kh - ข ฃ ค ฅ ฆ	khiu21 (ชีว)
牙 (ฟัน)	ŋ	ŋa21	ŋ	ŋa21	ŋ - ง	ŋa21 (หง่า)
下 (ล่าง)	h	ha22	h	ha22	h - ห ฮ	ha21 (हां)
爱 (รัก)	ø	øi33	ø	øi33	? - อ	?ø:j33 (ออย)

ผลการศึกษาหน่วยเสียงพยัญชนะจากตาราง 2 มีดังนี้

1. หน่วยเสียงพยัญชนะของภาษากวางตุ้งสำเนียงข้ามยับในประเทศไทยนั้นมีทั้งหมด 18 หน่วยเสียง เมื่อเปรียบเทียบกับภาษากวางเจาพบว่า ทั้งสองภาษามีหน่วยเสียงพยัญชนะเหมือนกัน แต่เมื่อนำมาเทียบกับภาษาไทยพบว่า มีหน่วยเสียงพยัญชนะแตกต่าง 3 หน่วยเสียง ดังนี้ หน่วยเสียงพยัญชนะภาษากวางตุ้งในประเทศไทย ʈ, tʂ, ø, เทียบได้กับ tɕ, tʂh, ? ของหน่วยเสียงภาษาไทยตามลำดับ

2. แม้ว่าหน่วยเสียงพยัญชนะ ø (อ) และ ŋ (ง) จะมีความแตกต่างกัน แต่จากการศึกษาพบว่า ผู้บอกภาษาบางคน ออกเสียงหน่วยเสียงพยัญชนะ ø (อ) เป็นเสียง ŋ (ง) ดังตัวอย่าง 𠵹 (a35) ออกเสียงเป็น

⁹ สัทอักษรภาษาไทยที่ใช้ในบทความนี้อ้างอิงจาก 吴应辉. (2008) 实用泰语入门[M]. 北京 : 外语教学与研究出版社.

(ŋa35) 矮(ai35) ออกเสียงเป็น (ŋai35) 握(ak55) ออกเสียงเป็น (ŋak55) 暗(ɛm33) ออกเสียงเป็น (ŋɛm33) เป็นต้น

3. หน่วยเสียง l และ n ของภาษากวางตุ้งในไทยแบ่งได้ชัดเจนไม่มีการสับสน ต่างจากในประเทศจีน ณ ปัจจุบันนี้ คนหนุ่มสาวบางคนมีการออกเสียง n เป็น l เช่น “你” (nei33) และ “李” (lei33) ออกเสียงเหมือนกันคือ lei33 (李小凡、项梦冰, 2009, p. 208)

2. หน่วยเสียงสระ 80 หน่วยเสียง

หน่วยเสียงสระ 80 หน่วยเสียงของภาษาจีนกวางตุ้งสำเนียงข้ามยั้งในประเทศไทยนั้น แบ่งเป็น 5 กลุ่มหน่วยเสียง ได้แก่ สระเดี่ยว สระประสม สระประสมตัวสะกดเสียงนาสิก (ม-น-ง) สระประสมตัวสะกดเสียงระเบิด (บ-ด-ก) และสระกึ่งพยางค์ ดังตารางที่ 3¹⁰

ตาราง 3 เปรียบเทียบหน่วยเสียงสระเดี่ยว ภาษากวางตุ้ง ภาษากวางเจา ภาษาไทย

สัทอักษรภาษากวางตุ้ง	a	ɛ	ɔ	ɔ	i	u	y
สัทอักษรภาษากวางเจา	a	ɛ	ɔ	ɔ	i	u	y
สัทอักษรภาษาไทย	a: (อา)	ɛ: (แอ)	--	ɔ: (ออ)	i: (อี)	u: (อุ)	--

ตาราง 4 เปรียบเทียบหน่วยเสียงสระประสม ภาษากวางตุ้ง ภาษากวางเจา ภาษาไทย

สัทอักษรภาษากวางตุ้ง	iɛ	ua	uɔ	ai	ɛi	ei	ɛy	ɔi
สัทอักษรภาษากวางเจา	iɛ	ua	uɔ	ai	ɛi	ei	ɛy	ɔi
สัทอักษรภาษาไทย	jɛ: (แย)	wa: (วา)	wɔ: (วอ)	a:i (อาย)	ai (ไอ)	--	--	ɔ:i (ออย)
สัทอักษรภาษากวางเจา	ui	uai	uei	au	ɛu	ou	iu	ieu
สัทอักษรภาษากวางตุ้ง	ui	uai	uei	au	ɛu	ou	iu	ieu
สัทอักษรภาษาไทย	u:i (อุย)	wa:i (วาย)	wai (ไว)	a:u (อาว)	au (เอา)	o:u (โอว)	i:u (อีว)	jau (เยา)

¹⁰ ตาราง 3 ในบทความนี้มีการใช้อักษรไทยในวงเล็บเพื่อเขียนแทนเสียงอ่านเพื่อประโยชน์ในการเรียนภาษากวางตุ้ง

ตาราง 5 เปรียบเทียบหน่วยเสียงสระประสมตัวสะกดเสียงนาสิก (ม-น-ง) ภาษากวางตุ้ง ภาษากวางเจา ภาษาไทย

สัทอักษรภาษากวางตุ้ง	am	ɛm	im	iem			
สัทอักษรภาษากวางเจา	am	ɛm	im	iem			
สัทอักษรภาษาไทย	a:m (อาม)	am (อัม)	i:m (อีม)	jam (จัม)			
สัทอักษรภาษากวางตุ้ง	an	ɛn	on	ɔn	in	un	yn
สัทอักษรภาษากวางเจา	an	ɛn	ɔn	ɔn	in	un	yn
สัทอักษรภาษาไทย	a:n (อาน)	an (อัน)	on (อน)	ɔ:n (ออน)	i:n (อิน)	u:n (อุน)	---
สัทอักษรภาษากวางตุ้ง	ien	ion	uan	uen			
สัทอักษรภาษากวางเจา	ien	iɔn	uan	uen			
สัทอักษรภาษาไทย	jan (ยัน)	jon (ยน)	wa:n (วาน)	wan(วัน)			
สัทอักษรภาษากวางตุ้ง	aŋ	ɛŋ	ɛŋ	eŋ	œŋ	ɔŋ	oŋ
สัทอักษรภาษากวางเจา	aŋ	ɛŋ	ɛŋ	eŋ	œŋ	ɔŋ	oŋ
สัทอักษรภาษาไทย	a:ŋ (อาง)	aŋ (อั้ง)	ɛ:ŋ (แอง)	eŋ (เอ็ง)	---	ɔ:ŋ (ออง)	oŋ (อง)
สัทอักษรภาษากวางตุ้ง	iɛŋ	ieŋ	iœŋ	ioŋ	uaŋ	ueŋ	uɔŋ
สัทอักษรภาษากวางเจา	iɛŋ	ieŋ	iœŋ	ioŋ	uaŋ	ueŋ	uɔŋ
สัทอักษรภาษาไทย	jɛ:ŋ (แแยง)	jeŋ (เย็ง)	---	joŋ (ยง)	wa:ŋ (วาง)	weŋ (เว็ง)	wɔ:ŋ (วอง)

ตาราง 6 เปรียบเทียบหน่วยเสียงสระประสมตัวสะกดเสียงระเบิด (บ-ด-ก) ภาษากวางตุ้ง ภาษากวางเจา ภาษาไทย

สัทอักษรภาษากวางตุ้ง	ap	ɛp	ip	iep			
สัทอักษรภาษากวางเจา	ap	ɛp	ip	iep			
สัทอักษรภาษาไทย	a:p (อาบ)	ap (ฮับ)	i:p (ฮีบ)	jap (ฮับ)			
สัทอักษรภาษากวางตุ้ง	at	ɛt	ot	ɔt	it	ut	yt
สัทอักษรภาษากวางเจา	at	ɛt	ɔt	ɔt	it	ut	yt
สัทอักษรภาษาไทย	a:t (อาด)	at (ฮัด)	ot (ฮอด)	ɔ:t (ฮอด)	i:t (ฮีด)	u:t (ฮูด)	---
สัทอักษรภาษากวางตุ้ง	iet	uat	uet				
สัทอักษรภาษากวางเจา	iet	uat	uet				
สัทอักษรภาษาไทย	jat (ฮัด)	wa:t (วาด)	wat (วัต)				
สัทอักษรภาษากวางตุ้ง	ak	ɛk	ɛk	ek	ɛk	ɔk	ok
สัทอักษรภาษากวางเจา	ak	ɛk	ɛk	ek	ɛk	ɔk	ok
สัทอักษรภาษาไทย	a:k (อาค)	ak (ฮัก)	ɛ:k (ฮาก)	ek (ฮึก)	---	ɔ:k (ฮอก)	ok (ฮก)
สัทอักษรภาษากวางตุ้ง	iek	ioek	ioek	uak	uok		
สัทอักษรภาษากวางเจา	iek	ioek	ioek	uak	uok		
สัทอักษรภาษาไทย	jek (ฮึก)	---	jok (ฮก)	wa:k (วาก)	wo:k (วอก)		

ตาราง 7 เปรียบเทียบหน่วยเสียงสระกึ่งพยางค์ ภาษากวางตุ้ง ภาษากวางเจา ภาษาไทย

สัทอักษรภาษากวางเจา	m	ɱ
สัทอักษรภาษากวางตุ้ง	m	ɱ
สัทอักษรภาษาไทย	---	---

ผลการศึกษาหน่วยเสียงสระจากตาราง 3 มีดังนี้

1. จากตาราง 3 จะเห็นว่า หน่วยเสียงสระภาษาจีนกวางตุ้งมี 80 หน่วยเสียง แบ่งเป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยว 7 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระประสม 16 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระประสมที่มีตัวสะกดหน่วยเสียงนาสิก (ม – น – ง) 29 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระประสมที่มีตัวสะกดหน่วยเสียงระเบิด (บ – ด – ก) 26 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงกึ่งพยางค์ 2 หน่วยเสียง

2. ภาษาจีนกวางตุ้งสำเนียงข้ามยับในประเทศไทย มีการเปลี่ยนแปลงหน่วยเสียงสระที่ต่างไปจากภาษากวางเจาอยู่ 3 หน่วยเสียง ดังตารางที่ 5 และ 6 ดังนี้ โดยมี 2 หน่วยเสียงจากตารางที่ 5 คือเสียง “œn” และ “ioœn” ในภาษากวางเจาเปลี่ยนแปลงเป็นหน่วยเสียง “on” และ “ion” ตามลำดับในภาษาจีนกวางตุ้ง และอีก 1 หน่วยเสียงจากตารางที่ 6 คือ หน่วยเสียง “ɔt” ในภาษากวางเจาเปลี่ยนแปลงไปเป็นหน่วยเสียง “ot” ในภาษาจีนกวางตุ้ง ดังตัวอย่าง

คำศัพท์	สัทอักษรภาษากวางเจา	สัทอักษรภาษากวางตุ้ง
春 (ฤดูใบไม้ผลิ)	tshœn55	tshon55
闰 (วันอธิกสุรทิน)	iœn22	ion22
出 (ออก)	tshœt55	tshot55

3. หน่วยเสียงสระ i, u ในภาษากวางตุ้งในประเทศไทย และในภาษากวางเจานั้น เป็นหน่วยเสียงสระกึ่งพยัญชนะที่ใช้แทนหน่วยเสียงพยัญชนะ j, w ตามลำดับ ดังนั้นในการเขียนสัทอักษรสามารถละการเขียนพยัญชนะ j, w ได้ หน่วยเสียงสระเหล่านี้มีทั้งหมด 27 หน่วยเสียง ได้แก่ iɛ, ua, uo, uai, uei, ieu, iem, ien, iœn, uan, uen, iɛŋ, ieŋ, iœŋ, ioŋ, uaŋ, ueŋ, uoŋ, iep, iet, uat, uet, iek, iœk, iok, uak, uok, ดังตัวอย่าง

คำศัพท์	สัทอักษรภาษาจีนกวางตุ้ง	สัทอักษรภาษากวางเจา
夜 (กลางคืน)	iɛ:22	iɛ:22
有 (มี)	eu13	eu13
话 (ว่า)	ua22	ua22
日 (กลางวัน)	iet22	iet22

4. จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า หน่วยเสียงสระของภาษาจีนกวางตุ้งในประเทศไทย มีจำนวน 68 หน่วยเสียงที่มีในภาษาไทย และมีจำนวน 12 หน่วยเสียงสระที่ไม่มีในภาษาไทย ดังนี้ จากตารางที่ 3 สองหน่วยเสียง ได้แก่ œ y จากตารางที่ 4 สองหน่วยเสียง ได้แก่ ei œy จากตารางที่ 5 สามหน่วยเสียง ได้แก่ yn œŋ iœŋ จากตารางที่ 6 สามหน่วยเสียง ได้แก่ yt œk iœk และจากตารางที่ 7 สองหน่วยเสียง ได้แก่ ŋ และ ŋ ซึ่งผู้ศึกษาคิดว่าหน่วยเสียงสระเหล่านี้มีแนวโน้มต่อการเปลี่ยนแปลงไปของภาษาจีนกวางตุ้งในไทยต่อไปในอนาคต เนื่องจากในปัจจุบันผู้เรียนมักเรียนจากการสะกดคำอ่านเป็นภาษาไทย ในการเรียนภาษาจีนกวางตุ้ง

3. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 9 หน่วยเสียง

3.1 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษาจีนกวางตุ้งในประเทศไทยและภาษากวางเจา

ตาราง 8 เปรียบเทียบหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ภาษาจีนกวางตุ้ง ภาษากวางเจา

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
เสียงวรรณยุกต์	阴平 (อินผิง)	阳平 (หยางผิง)	阴上 (อินซ่าง)	阳上 (หยางซ่าง)	阴去 (อินชวี)	阳去 (หยางชวี)	上阴入 (ซ่างอินยู่)	下阴入 (เซี่ยอินยู่)	阳入 (หยางยู่)
ค่าวรรณยุกต์	55/53	21	35	13	33	22	5	3	2
คำศัพท์	多	红	懂	买	冻	饭	谷	八	十
ความหมาย	มาก	แดง	รู้	ซื้อ	หนาว	ข้าว	หุบเขา	แปด	สิบ
สัทอักษร ภาษาจีน กวางตุ้ง	tɔ55	hɔŋ21	toŋ35	mai13 mai33	toŋ33	fan22	kok5	pat3	sɛp2
สัทอักษรภาษา กวางเจา	tɔ55	hɔŋ21	toŋ35	mai13	toŋ33	fan22	kok5	pat3	sɛp2

ผลการศึกษาหน่วยเสียงวรรณยุกต์จากตาราง 8 มีดังนี้

1). จากตารางหน่วยเสียงวรรณยุกต์ของภาษาจีนกวางตุ้งในประเทศไทย และภาษากวางเจา ยังคงรักษาระบบเสียงวรรณยุกต์โบราณ 4 โทนเสียงคือ “ 平 (ผิง) 上 (ซ่าง) 去 (ชวี) 入 (ยู่) ” และยังคงรักษากฎ “การแบ่งหยินหยาง ” (各分阴阳) ไว้ได้อย่างสมบูรณ์ (詹伯慧 และ 甘于恩, 2012, p. 27) จึงเป็นที่มาของ 9 เสียงวรรณยุกต์ดังแสดงในตารางเสียงที่ 1 ถึงเสียงที่ 9 (阴平、阳平、阴上、阳上、阴去、阳去、上阴入、下阴入、阳入)

2). ค่าวรรณยุกต์ทั้ง 9 เสียง (55/53、 21、 35、 13、 33、 22、 5、 3、 2) ของภาษาจีนกวางตุ้งในประเทศไทยและภาษากวางเจา แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่มีตัวสะกด -p (แม่กบ) -t (แม่กต) -k (แม่กก) ได้แก่ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 – 6 และกลุ่มที่มีตัวสะกด -p (แม่กบ) -t (แม่กต) -k (แม่กก) ได้แก่ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 7 – 9 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1,5,6 มีค่าวรรณยุกต์เดียวกันกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 7,8,9 ตามลำดับ ดังนั้นวรรณยุกต์ของภาษาจีนกวางตุ้งจึงมีรูปแบบที่เรียกว่า “9 เสียง 6 สำเนียง” (九声六调) (詹伯慧 และ 甘于恩, 2012, p. 25)

3). จากตาราง 8 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ทั้ง 9 หน่วยเสียงของภาษาจีนกวางตุ้งในประเทศไทย และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ของภาษากวางเจามีความเหมือนกัน ยกเว้นหน่วยเสียงที่ 4 (13)¹¹ ของภาษาจีนกวางตุ้ง มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นหน่วยเสียงที่ 5 (33) แต่ในขณะเดียวกันยังคงมีคำศัพท์ที่ยังรักษาหน่วยเสียงวรรณยุกต์เสียงที่ 4 (13) ดั้งเดิม

3.2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษาจีนกวางตุ้งในประเทศไทยและภาษาไทย

สำหรับวรรณยุกต์ไทยมี 5 เสียง ได้แก่ เสียงสามัญ เสียงเอก เสียงโท เสียงตรี และเสียงจัตวา มีค่าวรรณยุกต์เรียงตามลำดับดังนี้ 33、 21、 41、 45 และ 14 (孔桂英, 2014) จากข้อมูลข้างต้นวรรณยุกต์ภาษาจีนกวางตุ้งมี 9 หน่วยเสียง ซึ่งมากกว่าวรรณยุกต์ไทยเกือบเท่าตัว อย่างไรก็ตามมีกฎเกณฑ์

¹¹ ตัวเลขในวงเล็บหมายถึง “ค่าวรรณยุกต์ของเสียง”

บางประการที่สามารถนำวรรณยุกต์ของทั้ง 2 ภาษามาเปรียบเทียบกันได้ เช่นการใช้การเทียบเสียง ดังตัวอย่างข้างล่างนี้

ตาราง 9 เปรียบเทียบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยและภาษาจวงต้ง

ภาษาไทย				ภาษาจวงต้ง			
วรรณยุกต์	ค่าวรรณยุกต์	คำศัพท์	สัทอักษร	วรรณยุกต์	ค่าวรรณยุกต์	คำศัพท์	สัทอักษร
เสียงสามัญ	33	กา	ka33	5 阴去(อินชวี) 8 下阴入(เซี่ยอินยู่)	33 3	训 发	fɛn33 fat3
เสียงเอก	21	ก่า	ka21	2 阳平(หยางผิง) 6 阳去(หยางชวี) 9 阳入(หยางยู่)	21 22 2	焚 份 佛	fɛn21 fɛn22 fɛt2
เสียงโท	41	ก้า	ka41				
เสียงตรี	45	ก๊า	ka45	1 阴平(อินผิง) 7 上阴入(ซ่างอินยู่)	55/53 5	分 忽	fɛn55 fɛt5
เสียงจัตวา	14	ก๊า	ka14	3 阴上(อินซ่าง) 4 阳上(หยางซ่าง)	35 13	粉 奋	fɛn35 fɛn13

จากตาราง 9 แสดงผลการเปรียบเทียบเสียงวรรณยุกต์ระหว่างภาษาไทยกับภาษาจวงต้งได้ดังนี้

1). หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่เหมือนกัน ระหว่างภาษาจวงต้งในประเทศไทยและภาษาไทย คือ วรรณยุกต์เสียงที่ 5 (33) และ เสียงที่ 2 (21) ของภาษาจวงต้งเหมือนกับ วรรณยุกต์เสียงสามัญ (33) และ วรรณยุกต์เสียงเอก (21) ในภาษาไทย

2). ภาษาจวงต้งไม่มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์เสียงโท (41) เหมือนในภาษาไทย ในขณะที่เดียวกันภาษาไทยไม่มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์เสียงที่ 4 (13) เหมือนในภาษาจวงต้ง

3). หน่วยเสียงที่ 8 (3) ของภาษาจวงต้งนั้น เป็นกลุ่มคำที่มีตัวสะกด -p (แม่กบ) -t (แม่กด) -k (แม่กก) ซึ่งในภาษาไทยเป็นคำตาย ซึ่งมีพื้นเสียงเป็นเสียงเอก ดังนั้นหน่วยเสียงวรรณยุกต์เสียงที่ 8 (3) จึงไม่มีในภาษาไทย

3.2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์เสียงที่ 2 (21) เสียงที่ 6 (22) เสียงที่ 9 (2) ของภาษาจวงต้งใกล้เคียงกับ หน่วยเสียงวรรณยุกต์เสียงเอก (21) ของภาษาไทย

3.3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์เสียงที่ 1 (55/53) และเสียงที่ 7 (5) ของภาษาจวงต้ง ใกล้เคียงกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์เสียงตรี (45) ของภาษาไทย

3.4 หน่วยเสียงวรรณยุกต์เสียงที่ 3 (35) ของภาษาจวงต้ง ใกล้เคียงกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์เสียงจัตวา (14) ของภาษาไทย

การอภิปรายผล

ระบบเสียงภาษาจีนกวางตุ้งสำเนียง “ซำมยั๊” ในประเทศไทยประกอบด้วย หน่วยเสียงพยัญชนะ 18 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระ 80 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 9 หน่วยเสียง ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับระบบเสียงภาษากวางเจาในประเทศจีน แต่ภาษามีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไปอยู่ตลอดเวลา ตามพฤติกรรมทางสังคมที่แตกต่างกัน ดังนั้น หน่วยเสียงของภาษาจีนกวางตุ้งในประเทศไทยก็ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา จากการศึกษาพบว่า หน่วยเสียงสระ 3 หน่วยเสียง ได้แก่ “œn” “iœn” และ “œt” ของภาษาจีนกวางตุ้งมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็น “on” “ion” และ “ot” ตามลำดับ การเปลี่ยนแปลงไปของหน่วยเสียงสระนี้ อาจถือเป็นเอกลักษณ์หนึ่งของภาษาจีนกวางตุ้งสำเนียงซำมยั๊ในประเทศไทย สำหรับหน่วยเสียงวรรณยุกต์นั้นมีแนวโน้มที่จะมีการเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน ดังเช่นหน่วยเสียงวรรณยุกต์เสียงที่ 4 (13) ไปเป็นหน่วยเสียงวรรณยุกต์เสียงที่ 5 (33) ซึ่งเห็นได้จากผลการศึกษาว่า มีคำศัพท์บางส่วนที่ผู้บอกภาษายังคงรักษาสีงวรรณยุกต์เสียงที่ 4 (13) ไว้ แต่มีคำศัพท์อีกจำนวนหนึ่งเปลี่ยนไปเป็นเสียง 5 (33)

ในการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างภาษากวางตุ้งในประเทศไทยและภาษาไทยพบว่า หน่วยเสียงสระ 80 หน่วยเสียงของภาษาจีนกวางตุ้งนั้นมีจำนวน 68 หน่วยเสียงสระที่มีในภาษาไทย และมีจำนวน 12 หน่วยเสียงสระที่ไม่มีในภาษาไทย ซึ่งได้แก่ œ y ei œy yn œŋ iœŋ yt œk iœk m, และ ʉ สำหรับหน่วยเสียงวรรณยุกต์นั้น ภาษาจีนกวางตุ้งมีถึง 9 หน่วยเสียง ซึ่งแตกต่างจากภาษาไทยที่มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์เพียง 5 หน่วยเสียงเท่านั้น อย่างไรก็ตาม หน่วยเสียงวรรณยุกต์ของทั้งสองภาษามีทั้งเหมือนและแตกต่างกัน ดังนี้ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่มีเสียงเหมือนกันคือ หน่วยเสียงที่ 5 (33) และหน่วยเสียงที่ 2 (21) ของภาษาจีนกวางตุ้งเหมือนหน่วยเสียงสามัญ (33) และเสียงเอก (21) ในภาษาไทย หน่วยเสียงวรรณยุกต์ของภาษาจีนกวางตุ้งที่ไม่มีในภาษาไทยคือ หน่วยเสียงที่ 4 (13) และหน่วยเสียงที่ 8 (3) ในทางกลับกัน หน่วยเสียงภาษาไทยที่ไม่มีในภาษาจีนกวางตุ้งคือ หน่วยเสียงวรรณยุกต์เสียงโท (41) นอกจากนี้ยังมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่มีเสียงใกล้เคียงกันของทั้งสองภาษาดังนี้ หน่วยเสียงวรรณยุกต์เสียงที่ 2 (21) เสียงที่ 6 (22) เสียงที่ 9 (2) ของภาษาจีนกวางตุ้งใกล้เคียงกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์เสียงเอก (21) ของภาษาไทย หน่วยเสียงวรรณยุกต์เสียงที่ 1 (55/53) และเสียงที่ 7 (5) ของภาษาจีนกวางตุ้ง ใกล้เคียงกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์เสียงตรี (45) ของภาษาไทย และหน่วยเสียงวรรณยุกต์เสียงที่ 3 (35) ของภาษาจีนกวางตุ้ง ใกล้เคียงกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์เสียงจัตวา (14) ของภาษาไทย

ข้อแตกต่างทางภาษาของภาษาจีนกวางตุ้งและภาษาไทย ย่อมเป็นสาเหตุที่มีผลต่อการเรียนการสอนระหว่างภาษาทั้งสอง ฉะนั้น ในการเรียนการสอนทางด้านภาษาควรใช้สัทอักษรเขียนแทนเสียง แทนคำ เพื่อให้ผู้เรียนออกเสียงได้ถูกต้อง และการทำความเข้าใจระบบเสียงของภาษาจีนกวางตุ้งและระบบเสียงภาษาไทยอย่างถ่องแท้สำหรับผู้สอน ย่อมทำให้ผู้สอนสามารถออกแบบสื่อการเรียนการสอนที่นำไปสู่การถ่ายทอดการออกเสียงที่ถูกต้องให้กับผู้เรียนได้

ข้อเสนอแนะ

หัวข้อที่น่าสนใจในการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาษาจีนกวางตุ้งในประเทศไทย มีดังนี้

1. ศึกษาระบบคำศัพท์ และระบบไวยากรณ์ของภาษาจีนกวางตุ้งในประเทศไทย
2. ศึกษาเปรียบเทียบ คำยืม คำเหมือน คำคล้าย ระหว่างภาษาจีนกวางตุ้ง และภาษาไทย เพราะมีคำเหมือนบางคำเช่น คำว่า “เก่า” (kau21) ในภาษาไทย และคำว่า “旧” (keu22) ในภาษาจีนกวางตุ้ง มีหน่วยเสียงและความหมายเหมือนกัน เป็นต้น โดยที่ต่างฝ่ายต่างไม่ถือว่าเป็นคำยืมซึ่งกันและกัน

บรรณานุกรม

กัลยา วานิชย์เจริญการ. (2550). “ประวัติสมาคมกวางตุ้งแห่งประเทศไทย” **สมาคมกวางตุ้งแห่งประเทศไทย ในวาระครบรอบ 130 ปี**. ฉบับพิเศษ หน้า 89

ยูวดี ต้นสกุลรุ่งเรือง. (2543). จากอาสำถึงหย่าฉ่า **ตำนานคนกวางตุ้งกรุงสยาม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ร้านนายอินทร์

วิมลสรรค์ ไสลงวงษ์. (2524) **การศึกษาเชิงวิเคราะห์**. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Zirivarnpicha Thanajirawat. (2010). The Phonological Characteristics of Chinese dialects in Thailand. Ph.D (Linguistics). Mahidol University

百度百科. (n. d.). 广东行政区划. Available from <https://baidu.com/item/广东行政区划/7370496>

百度百科. (n. d.). Audacity. Available from <https://baike.baidu.com/item/audacity/585645>

陈晓锦. (2010). 泰国的三个汉语方言. [M]. 广州: 暨南大学出版社

黄璧蕴. (2010). 泰国华人作用: 泰国曼谷王朝拉玛三世至拉玛五世时期华人社会 (公元 1824 年至公元 1910 年). [D]. 上海: 上海大学

孔桂英. (2014). 泰语与粤语的语音对比研究. [J]. 梧州学院学报. 24 (5), 60-66

李小凡, 项梦冰. (2009). 汉语方言学基础教程. [D]. 北京: 北京大学出版社

吴应辉. (2008). 实用泰语入门. [M]. 北京: 外语教学研究出版社

游汝杰. (1992). 汉语方言学导论. [M]. 上海: 上海教育出版社

语宝. (2015). 语保工程 - 工程介绍. 8月1日 2021 搜索, 从 [http:// www. chinalanguage. cn / gongchengjieshao. html](http://www.chinalanguage.cn/gongchengjieshao.html)

袁家骅. (2001). 汉语方言概要. [M]. 北京: 语文出版社

詹伯慧. (2004). 广东粤方言概要. [M]. 广州: 暨南大学出版社

詹伯慧, 甘于恩. (2012). 广府方言. [M]. 广州: 暨南大学出版社

詹伯慧, 张日昇. (1987). 珠江三角洲方言字音对照. [M]. 香港: 新世纪出版社

周殿福. (1985). 国际音标自学手册. [M]. 北京: 商务印书馆

朱晓农. (2010). 语音学. [M]. 北京: 商务印书馆

	Name and Surname (姓名): Paphada Taweeksornphun
	Highest Education (最高学历): D. A. Candidate (Teaching Chinese) Huachiew Chalemprakit University
	University or Agency (任职院校或单位): Huachiew Chalemprakit University
	Field of Expertise (专业领域): <ul style="list-style-type: none"> - Botony - Modern and Contemporary Chinese Literature - Teaching Chinese
	Address (地址): 192/45 Moo 3, Lalin Green View Village, Soi Ekachai 131, Ekachai Rd., Bangbontai Subdistrict, Bangbon District, Bangkok 10150

จ๋าตันชุน: สตรีนักปฏิรูปภายใต้สังคมชายเป็นใหญ่ในวรรณคดีเรื่อง *ความฝันในหอแดง*

Jia Tan-Chun: A Female Reformer Beneath the Patriarchal Society in the *Dream of the Red Chamber*

ภูเทพ ประภากร

PUTHEP PRAPAGORN

สาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Chinese Major, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

E-Mail: prapagornputhep@hotmail.com

Received: 28 January 2022 / Revised: 21 April 2022 / Accepted: 28 April 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรม แนวคิดการปฏิรูปครอบครัวของตัวละคร จ๋าตันชุนภายใต้ภาวะความกดดันจากชาติกำเนิดและสังคมชายเป็นใหญ่ในวรรณคดีเรื่อง *ความฝันในหอแดง* งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการวิจัยเชิงเอกสาร นำแนวคิดสตรีนิยมสายเสรีนิยมและสายสุดขั้วและแนวคิดชายเป็นใหญ่มาใช้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย รวบรวมข้อมูลจากเนื้อหาด้วยวรรณคดี บทสนทนา บทบรรยายบุคลิกลักษณะตัวละครให้เห็นถึงความคิด การแสดงออก พฤติกรรมของจ๋าตันชุน ขอบเขต การศึกษาประกอบด้วยแนวคิดการปฏิรูปครอบครัวแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ความคิดและความสัมพันธ์กับผู้อื่นในครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคง ด้านการบริหาร และด้านภาวะผู้นำ รวมถึงความคิดเห็นของตัวละครอื่นที่มีต่อการกระทำของจ๋าตันชุน ผลการวิจัยพบว่า การเปิดโอกาสให้จ๋าตันชุน เข้ามาบริหารดูแลตระกูลอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง ทำให้ผู้อ่านได้เห็นถึงการเป็นนักวางแผน นักบริหาร ตลอดจนเข้าใจในสถานการณ์ที่เผชิญอยู่อย่างถ่องแท้ สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมของสังคมศักดินาวางกว้างได้อย่างเฉียบแหลม และเป็นนักคิดที่สามารถจูงใจบุคคลสำคัญในครอบครัวให้มารวมตัวกันในชุมนุมกวี สุดท้ายคือการสร้างภาพลักษณ์ผู้หญิงที่มีภาวะผู้นำ อย่างไรก็ตาม ด้วยระบบสังคมศักดินาแบบผู้ชายเป็นใหญ่ จ๋าตันชุนจึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงความจริงที่ถูกกำหนดคุณค่าไว้เป็นเพียงเครื่องมือในการสานสัมพันธ์เชิงอำนาจผ่านการสมรสในกลุ่มตระกูลขุนนางจากการกำหนดของผู้ชายซึ่งเป็นบิดา ทำให้เห็นว่าความสามารถของผู้หญิงในระบบสังคมเช่นนี้กลับขาดการให้ความสำคัญและเชิดชูจากผู้ชายในครอบครัว ผู้หญิงเช่นจ๋าตันชุนที่ปราดเปรื่อง มีความสามารถจึงต้องพบชะตากรรมที่น่าเวทนาโดยไม่มีสิทธิเรียกร้องความเสมอภาคทางเพศให้แก่ตนได้

คำสำคัญ: จ๋าตันชุน นักปฏิรูป สังคมชายเป็นใหญ่ *ความฝันในหอแดง* วรรณคดีจีน

ABSTRACT

This research aims to analyze Jai Tan-Chun's behaviors on her notion of a family reform under the depressive circumstances caused by her family and a patriarchy system in the Dream of the Red Chamber's society. This qualitative documentary research employed the notions of liberal feminism, radical feminism and patriarchy as conceptual frameworks. The data from the literary text, dialogues and the narrations describing Jai Tan-Chun's characteristics, perspectives and actions were collected with the extent to focus on various aspects of the reform such as behavior, thoughts and relationships with others in the family, economy, stability, management and leadership. The characters' attitudes toward Jai Tan-Chun's actions was also emphasized. The results showed that the readers had opportunity to see Jai Tan-Chun as an exceptional planner and leader, during the time that she led the Jia family. She had an insightful understanding of the situation that the family was encountering, and this wisely reflected the massive decaying of a feudalism society. She was also the mastermind who could persuade the important figures of the family to assemble in the Poet Gathering event. Lastly, she could establish the image of a woman who held the great level of leadership. Unfortunately, with a patriarchy feudalism system that dominated over the Jias, Jai Tan-Chun could not flee from the fact that her value was pre-determined by a man-that was her father- as a tool to merely maintain the relationship of power through marriage with other elite families. This highlights how the abilities of women living in this type of social system, is neither being acknowledged nor appreciated from men in the family. This is the reason why the wise and capable woman as Jai Tan-Chun would certainly have the miserable fate, with no right to fight for the gender equality for herself.

Keywords: Jia Tanchun, Reformer, Patriarchal Society, *The Dream of the Red Chamber*, Chinese Literature

บทนำ

“我但凡是个男人，可以出得去，我必早走了，立一番事业，那时自有我一番道理。”

“หากฉันเป็นบุรุษออกไปจากที่นี่ได้ ฉันต้องออกไปแน่ ไปก่อร่างสร้างตัว ถึงตอนนั้นคงมีหนทาง
สำหรับฉัน”

(Cao and Gao. 2019 : 396; ภูเทพ ประภากร. 2564 : 30)

คำกล่าวข้างต้นมาจากตัวละครย่าทันทุน (贾探春) จากวรรณคดีจีนเรื่อง *ความฝันในหอแดง* (红楼梦) ผลงานการประพันธ์ของเฉาเสวี่ยฉิน (曹雪芹, ประมาณ ค.ศ.1715-1764) สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดและความกดดันในชีวิตของสตรีจีนภายใต้ระบบสังคมศักดินาแบบชายเป็นใหญ่ รวมถึงแฝงนัยความ

ต้องการปลดแอกจากกรอบจารีตทางสังคมของตัวละคร นักวิชาการผู้มีชื่อเสียงอย่างหูซื่อ (胡适) ได้รวบรวมเอกสารหลักฐานประวัติครอบครัวตระกูลเฉาตั้งแต่สมัยจักรพรรดิคังซี (康熙) ในสมัยราชวงศ์ชิง สรุปลงข้อคิดเห็นว่าผู้ประพันธ์วรรณคดีเรื่องนี้คือเฉาเสวียนฉินผู้เป็นหลานของเฉาอิน (曹寅) และเป็นบุตรของเฉาฝู่ (曹頌) ครอบครัวขุนนางชั้นสูงในสมัยนั้น ครอบครัวตระกูลเฉามีหน้าที่ดูแลกิจการสิ่งทอของราชสำนักที่เจียงหนิง¹ (江宁) ต่อมาภายหลังจากจักรพรรดิคังซี ครอบครัวตระกูลเฉาตกต่ำถึงขีดสุด เฉาเสวียนฉินต้องพบเจอกับความทุกข์ยากในชีวิต จึงได้นำภูมิหลังครอบครัวและอัตชีวประวัติของตนมาใช้ประพันธ์วรรณคดีเรื่องนี้ แต่ทว่าเฉาเสวียนฉินยังประพันธ์*ความฝันในหอแดง*ไม่เสร็จสมบูรณ์ ประพันธ์ไปได้เพียง 80 ตอนกลับถึงแก่กรรมเสียก่อน (Duan, 2017 : 23-24) ต่อมาเกาเอ้อ (高鹗, ประมาณ ค.ศ. 1738-1815) ประพันธ์เสริมต่ออีก 40 ตอน รวมเป็น 120 ตอน แล้วร่วมมือกับเฉิงเหว่ยหยวน (程伟元, ประมาณ ค.ศ. 1745-1818) นำความฝันในหอแดงออกตีพิมพ์ในปี ค.ศ.1791 เป็นฉบับ “เฉิงเจ๋ยาเป็น” (程甲本) ปีต่อมามีการแก้ไขปรับปรุง แล้วตีพิมพ์ใหม่เรียกว่าฉบับ “เฉิงอีเป็น” (程乙本) ซึ่งเป็นฉบับแพร่หลายหรือที่เรียกกันทั่วไปว่าเป็นฉบับ “ทงสิงเป็น” (通行本) โดยใช้ชื่อเดิมว่า “บันทึกของศิลา” 《石头记》 วรรณคดีเรื่องนี้มีเนื้อหาแนวสังคมนิยม เพื่อสะท้อนให้ผู้อ่านเห็นถึงการเรียกร้องอิสระในการแสวงหาความรักของหนุ่มสาวภายใต้กรอบสังคมศักดินาแบบชายเป็นใหญ่ในตระกูลจ๋าของตัวละครเอกคือจ๋าเป่าอู๋ (贾宝玉) และหลินได้อู๋ (林黛玉) และยังสะท้อนให้เห็นถึงเปลือกนอกที่ฉาบไปด้วยความหรูหรา ฟุ้งเฟ้อ เหลวแหลกของชนชั้นสูงในระบบสังคมศักดินาจีนผ่านความสัมพันธ์ของครอบครัวชนชั้นสูงที่ร่ำรวยมีชื่อเสียง 4 ตระกูลใหญ่ ได้แก่ จ๋า (贾) ลี (史) หวัง (王) และเซวียน (薛) โดยเฉพาะตระกูลจ๋าที่เป็นศูนย์กลางของเรื่องราวทั้งหมดในวรรณคดี

จ๋าทันซุนเป็นหนึ่งในตัวละครสำคัญที่มีสถานภาพเป็นคุณหนูสามรุ่นหลานของตระกูล บรรดาพี่น้องสตรีสำคัญของตระกูลจ๋าประกอบด้วยจ๋าหยวนซุน (贾元春) จ๋าอิงซุน (贾迎春) จ๋าทันซุนและจ๋าซิงซุน (贾惜春) He Ying (2011) กล่าวว่าสี่ตระกูลจ๋าเป็นภาพแทนพี่น้องของเฉาเสวียนฉินที่มีชะตากรรมในระบบสังคมศักดินาจีน ทำให้จุดจบของชะตาชีวิตของสี่ตระกูลจ๋าถูกขนบธรรมเนียมทางสังคมตีกรอบไว้ให้ ซึ่งชื่อของตัวละครพี่น้องสตรีตระกูลจ๋าทั้งสี่คนนี้ ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีการเลียนเสียงคำที่ออกเสียงใกล้เคียงกันคือ “元迎探惜 (yuányíngtànxi)” กับ “原应叹息 (yuányīngtànxi)” แปลงความหมายว่า “ล้วนเป็นเรื่องน่าเวทนา” เนื่องจากตัวละครทั้งสี่ต่างต้องพบเจอกับเรื่องราวในชีวิตที่ไม่สุขสมหวัง ทั้งยังเป็นการสะท้อนให้ผู้อ่านเห็นถึงการตกเป็นเครื่องมือให้แก่ผู้ชายที่เข้ามาเกี่ยวพันในชีวิตภายใต้การกำหนดคุณค่าของสตรี ที่สังคม ครอบครัวและผู้ชายในฐานะบิดาหรือสามีพยายามชักนำให้เป็นดังที่ผู้ชายต้องการ เพื่อเหตุผลในการช่วยเหลือตระกูลจ๋าและผู้ชายที่ต้องการแสวงหาผลประโยชน์จากเหล่าสตรีทั้งสี่คนนี้นั่น จ๋าทันซุนจึงมีโอกาสหลีกเลี่ยงชะตากรรมนี้ไปได้

จ๋าทันซุนเป็นบุตรสาวของจ๋าเจิ้ง (贾政) กับอนุภรรยาแม่เจ้าหรือเรียกกันทั่วไปว่าเจ้าอี่เหนียง (赵姨娘)² มีน้องชายนามว่าจ๋าหวน (贾环) ดังนั้นจ๋าทันซุนจึงมีสถานภาพเป็นลูกสาวของอนุภรรยา แม้ว่าในตระกูลจ๋าจะมีสถานะเป็นคุณหนูสาม แต่ทว่าภายใต้ระบบสังคมศักดินาแบบชายเป็นใหญ่ ผู้ชายชนชั้นในครอบครัวสามารถ มีอนุภรรยาได้หลายคนตามค่านิยมทางสังคมเรื่อง “หนึ่งสามีหนึ่งภรรยาหลาย

¹ เขตเจียงหนิงปัจจุบันตั้งอยู่ในเมืองหนานจิง (南京) ซึ่งเป็นเมืองเอกของมณฑลเจียงซู (江苏省)

² บทความนี้จะใช้คำเรียกแทนตัวละครนี้ว่า “เจ้าอี่เหนียง” แทนการแปลชื่อตัวละครตามความหมายว่าอนุภรรยาแม่เจ้า ตามตัวบทวรรณคดี

อนภรรยา” (一夫一妻多妾) ดังนั้นบุตรที่เกิดจากอนภรรยาจึงเป็นต้องให้ความเคารพยำเกรงภรรยาเอก และเคารพในลำดับศักดิ์ของพี่น้อง อีกทั้งยังส่งผลต่อการให้ความสำคัญและสถานภาพในครอบครัวย่อมลดน้อยลงไปมากกว่าลูกของภรรยาเอก ฝ่ายจ๋าเจิ้งมีภรรยาเอกคือหวังฮูหยิน (王夫人) จ๋าตันซุนให้ความสำคัญเคารพนับถือหวังฮูหยินเปรียบเสมือนมารดาแท้ของตน รวมถึงแสดงความรักจ๋าเป่าอู๋มากกว่าการแสดงความรักจ๋าหวานน้องชายแท้ๆ ของตน จ๋าตันซุนจึงขานเรียกหวังฮูหยินว่า “เหนียง” (娘) ส่วนเจ้าอีเหนียงกลับเรียกแทนว่า “อีเหนียง” (姨娘) แทน รวมถึงไม่ยอมรับนับถือญาติฝ่ายมารดาแท้ แต่กลับนับถือญาติของหวังฮูหยินแทนอีกด้วย แสดงให้เห็นว่าจ๋าตันซุนพยายามลบภาพภูมิหลังชาติกำเนิด จ๋าตันซุนมีความสามารถด้านการประพันธ์บทกวีนำไปสู่การเป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งชุมนุมกวี (诗社) สะท้อนให้เห็นความชาญฉลาด (精明) ตามบทกวีชะตาชีวิตของตัวละคร

ความสำคัญของจ๋าตันซุนเห็นได้จากการประพันธ์ตัวบทวรรณคดีที่ส่งเสริมให้บทบาทของตัวละครนี้มีความโดดเด่นจนถือว่าเป็นนักปฏิรูปแถวหน้าของตระกูลจ๋าคนหนึ่ง ซึ่งจากการศึกษาความฝันในหอแดงตลอดทั้ง 120 ตอนพบว่าผู้ประพันธ์แฝงนัยชื่นชมและเวทนาชีวิตตัวละครนี้จากเหตุการณ์สามประการ ดังนี้

1. การจัดลำดับชะตาชีวิตสิบสองตรุษจีนหลัง สำหรับหลัก (金陵十二钗正册) และลำนำบทเพลงชะตาชีวิตความฝันในหอแดง 14 บทเพลง กล่าวถึงตัวละครจ๋าเป่าอู๋ฝันว่าตนได้ท่องเที่ยวในดินแดนสวรรค์มาयाแล้วพบกับมาयाภิบาลเทวี (警幻仙姑) ในตอนที่ 5 ฉะเสวียนจินจัดวางให้ตัวละครจ๋าตันซุนอยู่ในลำดับที่ 3 รองจากลำดับแรกคือหลินได้อู๋ และเซวียเป่าไซ (薛宝钗) ที่ได้รับบทบาทเป็นตัวละครเอกของเรื่อง และถัดจากลำดับที่สองคือจ๋าหวานซุน ผู้ที่ได้บทบาทเป็นพระชายาเสียนเต๋อ (贤德妃) ซึ่งช่วยค้ำยันให้ตระกูลจ๋ายังคงมีความมั่นคงและอำนาจทางเศรษฐกิจและสังคมได้ แม้จะเป็นเพียงช่วงเวลาสั้นๆ ลำดับถัดมาจึงเป็นจ๋าตันซุน ดังนั้นจึงมีนักวิชาการหอแดงวิทยาต่างสันนิษฐานว่าผู้ประพันธ์ให้ความสำคัญกับตัวละครจ๋าตันซุน เนื่องจากได้แฝงให้ผู้อ่านทราบถึงชะตากรรมของตัวละครนี้ว่าต้องจำพรากจากครอบครัว เพื่อไปแต่งงานยังดินแดนที่ไกลโพ้นและได้รับการแต่งตั้งให้มีสถานภาพใกล้เคียงกับจ๋าหวานซุนตามคำทำนายดอกไม้ (花名签) ในงานเลี้ยงฉลองวันเกิดของจ๋าเป่าอู๋ ตอนที่ 63 จ๋าตันซุนหยิบได้คำทำนายว่า

“上面是一枝杏花，那红字写着“瑶池仙品”四字，诗云：日边红杏倚云栽。注云：“得此签者，必得贵婿，大家恭贺一杯，共同饮一杯。”” (Cao and Gao. 2019 : 462)

“ด้านบนคำทำนาย มีดอกซึ่งหนึ่งกิ่ง ตัวอักษรสีแดงสี่ตัวเขียนว่า “ตำหนักเสียน” บทกวีกล่าวว่า ริมสุริยันดอกซึ่ง³แดงเพาะปลูกบนก้อนเมฆ ผู้ที่จับได้ใบนี้ ทำนายว่าเป็นพระชายา เชิญทุกคนดื่มฉลองร่วมยินดี” (ภูเทพ ประภากร. 2564 : 30)

นอกจากคำทำนายแฝงนัยชะตากรรมของจ๋าตันซุนแล้ว บทกวีชะตาชีวิตยังสะท้อนให้เห็นถึงความ เป็นไปของตัวละคร รวมถึงแฝงความรู้สึกของผู้ประพันธ์ที่เวทนาและสงสารจ๋าตันซุน ความว่า

“才自清明志自高，生于末世运偏消。

清明涕送江边望，千里东风一梦遥。” (Cao and Gao. 2019 : 35)

“ปราดปรือจิดแจ่มแจ้งตนสูงศักดิ์ เกิดในบั้นปลายพาชะตาภพ
ถึงซึ่งหมิงจำพรากไปแดนไกล ตามลมพัดพันลี้ฟ้าฝันเลื่อนลอย”

(ภูเทพ ประภากร. 2564 : 29)

³ ดอกซึ่งมีสีแดง ภาษาอังกฤษคือแอฟริคอต

ส่วนลำนำชะตาชีวิตของพันซุนที่มีชื่อว่า “จำพลัดพราก” (分骨肉) ความว่า

“一帆风雨路三千，把骨肉家园，齐来抛闪。恐哭损残年。告爹娘，休把儿悬念。自古穷通皆有定，离合岂无缘？从今分两地，各自保平安。奴去也，莫牵连。” (Cao and Gao. 2019 : 38)

“โลดแล่นไปในสายฝนสามพันลี้ จำแยกเลือดเนื้อที่น้องพลัดพราก เปรียบถูกทิ้งขว้างกลางทาง ร้องให้ทำลายชีวิตบั้นปลาย บอกพ่อแม่อย่างกังวลคิดถึงลูก แต่โบราณความทุกข์ยากย่อมมีแน่ พรากจากหรือรวมกันไหนไร้ราวสนา จากนั้นจำจากลาไปต่างที่ ต่างรักษาความสุข ตัวจำจากไปแล้ว อยู่ได้เกี่ยวพันกัน” (อุเทศ ประภากร. 2564 : 29)

Zhou Ruchang เสนอความเห็นว่บาทกวีในสิบสองตฤณีแห่งจินหลิงของจย่าพันซุน วรรคที่ 3 และ 4 ต้นฉบับ ความฝันในหอแดง ประพันธ์เป็น “清明涕送江边艦，千里东风一望遥” โดยอธิบายว่าคำว่า “艦 (Jiàn)” หมายถึง เรือ ซึ่งเป็นตัวอักษรเดิมที่คัดลอกกันมาแฝงนัยให้เห็นถึงชะตาชีวิตของจย่าพันซุน นอกจากนี้ในคำบรรยายภาพประกอบบทประพันธ์ชะตาชีวิตนั้น Zhou Ruchang ให้ความเห็นว่บนเรือใหญ่มีสตรีที่กำลังร้องไห้คือจย่าพันซุน (Zhou. 2017 : 72) ผู้อ่านจะเห็นว่าเฉาเสวี่ฉินชื่นชมตัวละครนี้ในเรื่องความชาญฉลาด กล้าหาญ แล้วยังแสดงความสงสารสตรีที่มีความสามารถ แต่ต้องพบเจอชะตากรรมพลัดพรากจากครอบครัว

2. การบรรยายบทสนทนาของจย่าพันซุนที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดในการปฏิรูปและภาวะผู้นำ เฉาเสวี่ฉินสร้างตัวละครสี่พี่น้องสตรีแห่งตระกูลจย่าซัน เพื่อสะท้อนภาพความเวทนาในชะตากรรมของผู้หญิงจินภายใต้ระบบชายเป็นใหญ่ พื้นที่สาธารณะหรือสถานที่ที่เปิดโอกาสให้เหล่าผู้หญิงสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระจึงมีน้อย อย่างไรก็ตามผู้ประพันธ์ยังสร้างให้ตัวละครจย่าพันซุนมีความกล้าหาญในการแสดงความคิดเห็นอยู่หลายเหตุการณ์ ล้วนควรค่าแก่การศึกษา เนื่องด้วยแฝงนัยความกดดันจากชาติกำเนิดและเพศสภาพของตัวละครและความคิดในการเป็นนักปฏิรูปที่ดีกว่าผู้ชายชนชั้นนำในตระกูล ในบรรดาพี่น้องสี่คนจย่าพันซุนคือตัวละครแรกที่กล้าหาญแสดงความสงสัยต่อหน้าผู้ใหญ่ในครอบครัว กล่าวถึงเหตุการณ์หลินได้อี้ว์เข้ามาอยู่ในตระกูลจย่า แล้วพบหน้าจย่าเป่าอี้ว์ครั้งแรก จย่าเป่าอี้ว์ตั้งชื่อรองให้แก่หลินได้อี้ว์ว่า “馨馨 (pín pín)” จย่าพันซุนจึงเอ่ยปากไต่ถามถึงที่มาทันทีโดยมีผู้ใดกล้าเอ่ยปากถาม เนื่องจากต้องสำรวจกิริยามารยาทขณะอยู่พร้อมหน้าญาติผู้ใหญ่ในครอบครัว การสร้างให้ตัวละครนี้สามารถปฏิบัติตนเช่นนี้ได้ย่อมแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับตัวละครนี้ ดังนั้น Zhou Ruchang จึงให้ข้อสังเกตถึงการกระทำของผู้ประพันธ์ว่า

“三姊妹中独有探春首先发言质疑，是作者有意之笔法” (Zhou. 2017 : 47)

“มีเพียงน้องสามเท่านั้นที่กล้าเอ่ยวาจาไต่ถามขึ้นมา นี่เป็นกลวิธีการประพันธ์อย่างจงใจของผู้แต่ง”

รวมถึงหนังสือจื่อเยียนใจวิจารณ์บันทึกของศิลายังเขียนคำวิจารณ์ในเหตุการณ์นี้ว่า “[甲侧] 借问难，写探春。说探春，以足后文” [ฉบับจย่า] ยืมการถาม เขียนถึงพันซุน กล่าวถึงพันซุน เพื่อเชื่อมโยงถึงท้ายเรื่อง

3. ช่วงท้ายของตัวบทที่มีการแต่งเสริม ความฝันในหอแดง 40 ตอนหลังฉบับของเกาเอ้อประพันธ์นั้น ได้มีการกล่าวถึงจย่าพันซุนกลับมาเยี่ยมเยือนตระกูลจย่าอีกครั้ง เกาเอ้อผู้ประพันธ์ส่วน 40 ตอนหลังยังประพันธ์ให้จย่าพันซุนได้มีโอกาสกลับมาเยี่ยมเยือนตระกูลจย่าอีกครั้ง แม้ว่าตระกูลจย่าถูกราชสำนักเข้าตรวจค้นบริบททรัพย์สินไปแล้ว อำนาจและความมั่นคงของคนในตระกูลจึงเสื่อมถอยไป ดังนั้นสถานภาพของจย่าพันซุน

จึงสูงกว่าผู้อื่นในตระกูล อาจกล่าวได้ว่าสิ่งนี้คือคุณค่าของตัวละครที่ผู้ประพันธ์ทั้งสองคนเห็นตรงกันว่า จย่าทันซุนควรได้รับการยกย่องเชิดชู และได้รับผลตอบแทนด้วยเกียรติยศและสถานภาพที่มั่นคงยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ในตอนที 3 กล่าวถึงตระกูลจย่ารับเลี้ยงหลินได้อี้ว (荣国府收养林黛玉) เป็นตอนแรกทีตัวละครจย่าทันซุนปรากฏตัว การบรรยายลักษณะของตัวละครนี้แตกต่างไปจากตัวละครพี่น้องคนอื่น ผู้ประพันธ์ยืมสายตาและความคิดของหลินได้อี้วโดยตรงมาใช้บรรยายรูปลักษณ์ของจย่าทันซุนแทนตน ความว่า

“第二个削肩细腰，长挑身材，鸭蛋脸面，俊眼修眉，顾盼神飞，文彩精华，见之忘俗。”

“คนที่สองไหล่สมส่วนเอวเล็ก ใบหน้ารูปไข่ ดวงตาดวงงามเสริมคิ้ว พบเห็นดังต้องมนตร์ล่องลอย เจนจัดภาษาปราดเปรื่อง เห็นแล้วมิอาจลืมเลือน”

(Cao and Gao. 2019 : 18)

การบรรยายรูปลักษณ์ภายนอกของจย่าทันซุนข้างต้น Zhou Ruchang เสนอความเห็นของตนว่าการบรรยายจย่าทันซุนเช่นนี้แตกต่างไปจากพี่น้องคนอื่น เห็นได้จากการประพันธ์ข้างต้น “ [周按] 可见三姑娘与众不同，在此一笔点出” (Zhou. 2017 : 36) ผู้อ่านเห็นถึงความสำคัญของจย่าทันซุน กล่าวได้ว่า หากความฝันในหอแดงขาดตัวละครนี้ไปหรือรกรงในวรรณคดีย่อมจืดจางลงไปด้วย จากความสำคัญของตัวละครจย่าทันซุนที่ผู้ประพันธ์สร้างขึ้น ทำให้บุคลิกลักษณะและบทบาทสำคัญในฐานะนักปฏิรูปโดดเด่นมากกว่าตัวละครพี่น้องคนอื่น โดยเฉพาะการเข้ามาช่วยบริหารจัดการภายในครอบครัวช่วงเวลาหนึ่ง ตลอดจนความคิดทัศนคติที่ผู้ประพันธ์สะท้อนให้ผู้อ่านเห็นได้จากตัวละครนี้ภายใต้ความเสื่อมโทรม หละหลวมในการบริหารจากภายในของตระกูลจย่า จนนำไปสู่ความพยายามพลิกฟื้น เปลี่ยนแปลงสภาพการบริหาร แสวงหาทรัพย์สินได้อย่างที่มีเคยมีผู้ปฏิบัติมาก่อน การกระทำของจย่าทันซุนจึงควรค่าแก่การศึกษา ผู้วิจัยจึงเกิดเป็นคำถามการวิจัยครั้งนี้ว่า **จย่าทันซุนมีลักษณะแนวคิดพฤติกรรมการปฏิรูปครอบครัวภายใต้ภาวะชายเป็นใหญ่เป็นอย่างไรและเหตุใดผู้ประพันธ์จึงนำแนวคิดการปฏิรูปครอบครัวมาแสดงในตัวละครจย่าทันซุน**

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรม แนวคิดการปฏิรูปครอบครัวของตัวละครจย่าทันซุนภายใต้ภาวะความกดดันจากชาติกำเนิดและสังคมชายเป็นใหญ่ในวรรณคดีเรื่อง ความฝันในหอแดง

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดสตรีนิยม

สตรีนิยม หมายถึง ระบบแนวความคิด การกระทำ หรือขบวนการทางสังคมที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองที่ผู้ชายอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบและผู้หญิงอยู่ในสภาพที่เป็นรองหรือหมายถึงแนวคิดที่วิจารณ์สังคมและเรียกร้องให้สร้างความเสมอภาคทางเพศ ซึ่งแนวคิดนี้จะให้ความสำคัญในประเด็นที่เกี่ยวกับอสิสภาพส่วนบุคคล ครอบครัว รัฐ การกระจายอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันทางเพศ ในเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมวัฒนธรรม เรียกร้องให้มีการสร้างสมดุลใหม่ระหว่างเพศในนามของความมีมนุษยธรรมเดียวกันและเคารพในความแตกต่างของกันและกัน

แนวคิดสตรีนิยมเริ่มมีขึ้นตั้งแต่ทศวรรษที่ 17 แบ่งเป็น 6 กลุ่มแนวคิด ได้แก่ แนวคิดสตรีนิยมสายเสรีนิยม (Liberal Feminism) แนวคิดสตรีนิยมสายมาร์กซิสต์ (Marxist Feminism) แนวคิดสตรีนิยมสายสุดขั้ว (Radical Feminism) แนวคิดสตรีนิยมสายวัฒนธรรม (Cultural Feminism) แนวคิดสตรีนิยมสายสังคมนิยม (Socialist Feminism) และแนวคิดสตรีนิยมสายนิเวศ (Ecofeminism) งานวิจัยนี้ใช้เกณฑ์คัดเลือกแนวคิดสตรีนิยมตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัยที่เน้นการศึกษาสตรีภายใต้สังคมชายเป็นใหญ่ ได้แก่

1. แนวคิดสตรีนิยมสายเสรีนิยม ถือได้ว่าเป็นแนวคิดคิดแรกของสตรีนิยม แนวคิดสตรีนิยมเริ่มมีขึ้นตั้งแต่ทศวรรษที่ 17 แนวคิดนี้มีรากฐานมาจากปรัชญาแนวเสรีนิยมที่เชื่อว่ามนุษย์มีความแตกต่างจากสัตว์อื่นตรงที่มนุษย์มีความสามารถในการมีเหตุผล สตรีนิยมสายเสรีนิยมจึงเชื่อในเรื่องสิทธิ ความเท่าเทียม ความยุติธรรม และโอกาสที่เท่ากัน ด้วยความเชื่อมั่นในความมีเหตุผลของมนุษย์นี้เอง ทำให้สตรีนิยมแนวเสรีนิยมพยายามเรียกร้องให้สตรีเปลี่ยนแปลงตัวเองเป็นมนุษย์ที่มีเหตุผลเช่นเดียวกับผู้ชาย และเรียกร้องให้โอกาสทางการศึกษา ทางเศรษฐกิจ และสิทธิต่างๆ เท่าเทียมผู้ชาย แนวคิดต่างๆ ที่นำเสนอมาของสตรีนิยมสายนี้เป็นแนวคิดของสตรีชนชั้นกลางและชนชั้นสูงเท่านั้น

2. แนวคิดสตรีนิยมสายสุดขั้ว แนวคิดนี้อาจจะเรียกว่าเป็นแนวคิดแนวก้าวหน้าหรือสตรีนิยมสายถอนรากถอนโคนเป็นแนวคิดที่มองว่าการกดขี่สตรีที่เกิดขึ้นมาจากการที่วิถีของเพศวิถี (Sexuality) เชื่อว่ารากแก้วของปัญหาอยู่ที่การประกอบสร้างขึ้นภายใต้ระบบชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) เนื่องจากระบบชายเป็นใหญ่ได้เข้ามาครอบงำสังคมในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นความรู้หรือพฤติกรรมต่างๆ ของคนในสังคม ดังนั้น นักคิดแนวนี้จึงเรียกร้องให้โค่นล้มระบบการปกครองดังกล่าวทั้งหมด แนวคิดนี้เน้นการทำความเข้าใจและต่อสู้ภายในตัวเองของเพศหญิง หลีกเลี่ยงการหนีจากการต่อสู้ ถอนตัวจากความพยายามที่จะเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างสังคมชายเป็นใหญ่ ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางเพศเป็นเรื่องธรรมชาติและธรรมดาของค่านิยมผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (ชวาลิน เฟงบุญและคณะ. 2563 : 183-185; อรอนงค์ โฆษิตพิพัฒน์. 2563 : 6-7)

2. แนวคิดชายเป็นใหญ่หรือปิตาธิปไตย

การกำหนดบทบาทให้ผู้ชายมีความสำคัญเหนือกว่าผู้หญิงเป็นความพยายามในการบ่มเพาะให้สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันได้ผ่านการแบ่งแยกความเป็นชายและความเป็นหญิงตั้งแต่ระดับครอบครัว ซึ่งถือว่าเป็นสถาบันพื้นฐานในชีวิตมนุษย์ การแบ่งแยกเรื่องเพศสถานะนี้ยังกำหนดให้ทุกคนในครอบครัวตกอยู่ในภาวะความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ดังนั้นผู้ชายที่เป็น “บิดา” จึงได้รับบทบาทหน้าที่ให้เป็นผู้นำครอบครัวตามกรอบค่านิยมทางสังคม ส่วนผู้หญิงที่เป็น “มารดา” มีหน้าที่ดูแลงานเรือน คอยรับใช้อีกฝ่ายหนึ่ง ศูนย์กลางของครอบครัวจึงกลายเป็นผู้ชาย เมื่อสังคมขยายใหญ่กว้างออกไป บทบาทและความสำคัญของผู้ชายจึงมีเพิ่มมากขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงและความซับซ้อนของสังคม ระบบเศรษฐกิจและการเมืองการปกครอง

ในซีกโลกตะวันตก ซิลเวีย วัลบี (Sylvia Waiby, ตุลาคม ค.ศ.1953-ปัจจุบัน) นักสังคมวิทยาชาวอังกฤษให้ความสำคัญชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) แนวคิดชายเป็นใหญ่หรือปิตาธิปไตยในฐานะที่เป็นแก่นแกนความเข้าใจสังคมของนักสตรีนิยม วัลบีเสนอว่าสังคมมีลักษณะของโครงสร้างชายเป็นใหญ่จำกัดผู้หญิงและผู้ชายในการรักษาสถานะการครอบงำของเพศชายเอาไว้ 6 ประการ ได้แก่ การทำงานที่ได้ค่าจ้าง ความสัมพันธ์แบบชายเป็นใหญ่ภายในบ้าน วัฒนธรรมแบบชายเป็นใหญ่ เพศสภาพ ความรุนแรงที่ผู้ชายมีต่อ

ผู้หญิงและรัฐ ระบบชายเป็นใหญ่ในครัวเรือน ผู้ชายในฐานะหัวหน้าครอบครัวจะเป็นปัจเจกชนที่ควบคุมผู้หญิงให้ต้องอยู่ภายในบ้าน ซึ่งผู้ชายที่อยู่ในตำแหน่งนี้อาจเป็นบิดาหรือสามีเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการกดขี่โดยตรงและได้ประโยชน์จากการที่ผู้หญิงอยู่ในสถานะที่ต่ำกว่าหรือด้อยกว่า การที่ผู้หญิงถูกกดขี่อยู่เช่นนั้น เพราะผู้หญิงถูกกีดกันให้อยู่แต่ในพื้นที่ส่วนตัวของผู้ชาย ไม่สามารถเข้าสู่โครงสร้างของการทำงานหรือโครงการการเมืองได้ (รัฐนภา ยรรยงเกษมสุข, และสมิต อินทวงศ์. 2558 : 88-89)

ในซีกโลกตะวันออก แนวคิดชายเป็นใหญ่หรือปิตาธิปไตยผูกพันกับระบบการเมืองการปกครองของชนชั้นสูงในสังคมและมักมีระบบการถ่ายทอดอำนาจผ่านทางระบบสายเลือดหรือถ่ายทอดผ่านระบบบรรดาศักดิ์ สังคมจีนในอดีตมีแนวคิดสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงการแบ่งแยกสถานะระหว่างชายกับหญิงและได้รับการยกย่องว่าเป็นหลักจริยธรรมขั้นพื้นฐานของระบอบศักดินาจีน ได้แก่ แนวคิดสามหลักห้าคุณธรรม (三綱五常) สามหลัก ประกอบด้วย จักรพรรดิเป็นเสาหลักของขุนนาง (君为臣纲) พ่อเป็นเสาหลักของลูก (夫为子纲) และสามีเป็นเสาหลักของภรรยา (夫为妻纲) ส่วนห้าคุณธรรม ประกอบด้วย เมตตาธรรม (仁) คุณธรรม (义) ธรรมเนียม (礼) สติปัญญา (智) และสัจจะ (信) (Yue. 2018 : 124) นอกจากนี้ยังมีแนวคิด “ชั้นฉงสี่เต๋อ” (三从四德) หรือหลักแนวคิดสามคัลยสี่คุณธรรมบัญญัติไว้ในคัมภีร์หลี่จี้ 《礼记》 ที่ว่าด้วยเรื่องหลักจริยศาสตร์และคุณธรรมของการอยู่ร่วมกันในสังคมตามแนวคิดของขงจื้อและบรรดาศักดิ์ ศิษย์ แนวคิดนี้เป็นหลักปฏิบัติที่สตรีจีนในสังคมปิตาธิปไตยต้องปฏิบัติตามตลอดชีวิต ประกอบด้วย วยเยว่ต้องเชื่อฟังบิดา (从父) แต่งงานต้องเคารพเชื่อฟังสามี (从夫) หากสามีตายต้องเชื่อฟังบุตรชาย (从子) ซึ่งจะเห็นว่าความเป็นชายตามแนวคิดนี้อยู่เหนือกว่าผู้หญิงในช่วงวัยของชีวิต นอกจากนี้ยังมีชื่อเต๋อหรือสี่คุณธรรมที่ผู้หญิงพึงยึดถือ ประกอบด้วย 1. มีคุณธรรม ชื่อสัตย์ต่อสามี (妇德) 2. วาจาดี อ่อนหวาน (妇言) 3. รูปลักษณ์งดงามกิริยามารยาทดี การรักษาความสะอาด (妇容) 4. การบ้านการเรือนเพียบพร้อม (妇功) คุณธรรมที่สตรีต้องปฏิบัติดังกล่าวเน้นการบ่มเพาะขัดเกลาให้ผู้หญิงต้องคอยปรนนิบัติ เชื่อฟัง เคารพผู้ชายทั้งในบทบาทของลูกสาว ภรรยาหรือแม่แต่มารดาผู้ให้กำเนิด เนื่องจากเชื่อว่าหากผู้หญิงเข้ามายุ่งเกี่ยวในหน้าที่การงานของผู้ชายย่อมนำความวุ่นวายเดือดร้อนมาให้แก่ครอบครัว การกดขี่ผู้หญิงตกอยู่ในภาวะเช่นนี้ยังเป็นความพยายามรักษาอำนาจความเป็นชายอีกทางหนึ่ง หากผู้หญิงที่มีพฤติกรรมขัดแย้งต่อหลักแนวคิดชั้นฉงสี่เต๋อย่อมได้รับบทลงโทษทางสังคม เช่น การถูกสามีหย่าร้างตามแนวคิดเหตุแห่งการขับออกจากความเป็นภรรยาเจ็ดประการ (七出) เป็นต้น (นัยน์พัศ อธิษฐ์พัศ. 2558 : 93; ภูเทพ ประภากร. 2564 : 22-23)

3. งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรม เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศพบว่าในประเทศไทยพบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพียงงานเดียวคือบทความวิจัยของภูเทพ ประภากร (2564) โดยมีการกล่าวถึงการศึกษาตัวละครจ๋าทันซุนในมิติของบุตรสาวผู้ช่วยรักษาดลประโยชน์และความมั่นคงให้แก่ครอบครัว นอกจากนี้ในฐานข้อมูล CNKI พบงานที่ศึกษาตัวละครจ๋าทันซุนในแง่มุมต่างๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

ภูเทพ ประภากร (2564) เรื่องคุณค่าสตรีตามแนวคิดปิตาธิปไตยในสังคมศักดินาจีนจากรณคดีเรื่อง *ความฝันในหอแดง* ภายใตกรอบแนวคิดสามหลักห้าคุณธรรมและแนวคิดสามคัลยสี่คุณธรรม โดยคัดเลือกความสัมพันธ์ของตัวละคร 3 กลุ่ม ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับลูกสาว สามีกับภรรยา และเจ้านายกับ

สาวใช้ ผลการศึกษาที่เกี่ยวกับจ่าทั้นซุนเน้นให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างบิดาคือจ่าทั้นซุนกับจ่าทั้นซุนในฐานะเป็นลูกสาวจากอนุภรรยา บิดาคือผู้กำหนดชะตากรรมของลูกสาว ดังนั้นคุณค่าของสตรีในคู่ความสัมพันธ์นี้จึงเป็นไปในลักษณะกำหนดให้ลูกสาวเป็นเครื่องมือในการช่วยรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของครอบครัว แล้วยังเป็นเครื่องมือช่วยสานสัมพันธ์ในเครือข่ายตระกูลขุนนางของบิดา

บทความวิจัยที่ศึกษาโชคชะตาและบทบาทของตัวละครจ่าทั้นซุน ประกอบด้วย Zhang Wei (2015) เรื่องวิเคราะห์โศกนาฏกรรมในชีวิตของตัวละครจ่าทั้นซุน 《浅谈贾探春人物形象的悲剧性》 Duan Qiuyue (2016) วิเคราะห์เสน่ห์ในการปกครองแบบปราดเปรื่อง ถี่ถ้วน จริงใจ ใจกว้างของจ่าทั้นซุน 《贾探春志高才精的管理魅力探析》 Huang Jiyuan (2017) วิเคราะห์ตัวละครจ่าทั้นซุนจาก*ความฝันในหอแดง* 《浅谈〈红楼梦〉中的贾探春》 Zhao Xiaomei (2017) การวิเคราะห์ตัวละครจ่าทั้นซุนจากเรื่อง*ความฝันในหอแดง* 《〈红楼梦〉中贾探春的形象分析》 และ Yu Caiqin และคณะ (2020) วิเคราะห์บุคลิกลักษณะตัวละครจ่าทั้นซุน 《贾探春人物形象的现实意义》 บทความเหล่านี้ล้วนมีเนื้อหาที่ศึกษาชาติกำเนิด บุคลิกและความคิดของจ่าทั้นซุนในการแสดงออกมาเพื่อพยายามลบภาพชาติกำเนิดที่ต่ำต้อยของตน ด้วยการไม่ให้ความสำคัญกับมารดาแท้ของตน รวมถึงจ่าทั้นซุนน้องชาย แต่กลับมาให้ความสำคัญกับหวังฮูหยินภรรยาเอก ให้ความสำคัญกับจ่าเป่าอิวี๋ ตลอดจนภาพลักษณ์ความเฉลียวฉลาดในการเจรจา ความเด็ดเดี่ยวในการปกป้องศักดิ์ศรีของตนและสาวใช้ประจำจวน ความกล้าหาญในการจัดการครอบครัวในช่วงระยะเวลาหนึ่งที่มีความคิดริเริ่ม พยายามแสวงหารายได้จากทรัพย์สินที่ตระกูลจ่าครอบครอง นำไปต่อยอดให้เกิดเป็นรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งงานวิจัยข้างต้นมีการนำเสนอประเด็นที่ใกล้เคียงกัน จึงกล่าวได้ว่างานวิจัยในกลุ่มนี้เป็นการศึกษาตัวละครในวงกว้าง ยังไม่ได้เจาะลึกในด้านใดด้านหนึ่ง เน้นความเป็นไปของตัวละครตามการดำเนินเรื่องในตัวบทวรรณคดี

บทความอีกกลุ่มหนึ่งมีเนื้อหาแตกต่างกันไป ประกอบด้วย Lu Siqin (2018) การวิเคราะห์เปรียบเทียบสตรีสมัยปัจจุบันกับตัวละครจ่าทั้นซุน 《贾探春与现实女性比较》 ผลการศึกษาระบุว่าบทบาทความโดดเด่นของตัวละครจ่าทั้นซุนในด้านการบริหารครอบครัว การจัดการปัญหา รวมถึงความพยายามในการยกระดับสถานภาพของตนให้อยู่เหนือเรื่องชาติกำเนิดนั้น ล้วนเป็นสิ่งที่สตรีสมัยปัจจุบันควรค่าแก่การศึกษา โดยเฉพาะประเด็นการวางแผนเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ครอบครัว ความพยายามรื้อฟื้นปรับสร้างกฎระเบียบต่างๆ อันจะนำไปสู่การประดับประดาตระกูลจ่าที่ใกล้ล่มสลายได้อย่างเข้าใจถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวอย่างถ่องแท้ ซึ่งจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการแสวงหาช่องทางในการใช้ประโยชน์จากที่ดินทำกินของครอบครัวตามสภาพสังคมในช่วงเวลานั้น อนึ่งงานวิจัยนี้เสนอว่าความสามารถของสตรีที่แสดงออกมาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพสังคมในช่วงเวลานั้นประกอบ มิเช่นนั้นความพยายามทั้งหมดจะสูญเปล่าเฉกเช่นจ่าทั้นซุน สตรีในยุคปัจจุบันจึงมีข้อได้เปรียบในเรื่องสิทธิเสรีภาพและสถานภาพที่ทัดเทียมบุรุษ แนวทางการนำบุคลิกลักษณะของจ่าทั้นซุนไปใช้สำหรับสตรีในปัจจุบัน การสร้างความสัมพันธ์และการใช้พระเดชให้ถูกกาลเทศะ รวมถึงการวางแผนสร้างความมั่นคงให้แก่ครอบครัว

นอกจากนี้ยังมีบทความของ Wei Ying (2019) เรื่องการศึกษาเปรียบเทียบศิลปะในการนำเสนอความย้อนแย้งของ “หงส์” สองตัวจาก *ความฝันในหอแดง* 《红楼梦的两只“凤凰”与对比映衬艺术》 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะบุคลิก บทบาทของตัวละครสตรีสำคัญสองตัวคือหวังซีเฟิงกับ

จയാ่ทันซุน ผลการศึกษาพบว่าตัวละครสองตัวแม่ได้รับหน้าที่ในการบริหารครอบครัวตระกูลจยา่ แต่กลับมีความแตกต่างกันในหลายด้าน หวังซีเฟิงมีลักษณะของหงส์ที่โดดเด่นและได้รับการยอมรับจากคนในตระกูลจยา่อยู่แล้ว จึงได้รับมอบหมายหน้าที่เป็นผู้จัดการครอบครัว นอกจากนี้การแต่งกายของหวังซีเฟิงยังบ่งบอกให้ทราบถึงสถานภาพและบทบาทในตระกูลจยา่อย่างชัดเจน ส่วนจยา่ทันซุนนั้นเปรียบเสมือนหงส์ที่รอคอยโอกาสเนื่องจากตกอยู่ภายใต้สภาวะกดดันจากสถานภาพตั้งแต่เกิดของตน ดังคำกล่าวของชิงเออร์ (兴儿) คนรับใช้ได้เอ่ยถึงจยา่ทันซุนว่าเป็นหงส์ที่เกิดในรังกา (老鸹窝里出凤凰) ดังนั้นเมื่อมีโอกาสให้ได้เข้ามาทำหน้าที่บริหารจัดการภายในครอบครัวจึงต้องแสดงออกมาให้โดดเด่นมากที่สุด แม้จะเป็นเพียงช่วงเวลาอันสั้นซึ่งหวังซีเฟิงเองยอมรับว่าจยา่ทันซุนในอีกสถานะหนึ่งนั้นเป็นลูกสาวของจยา่เจิ้ง สักวันหนึ่งต้องสมรสกับผู้อื่นแล้วย้ายออกไป จึงเปิดโอกาสให้จยา่ทันซุนแสดงความเป็นหงส์ของตนให้แก่ผู้อื่น โดยไม่ขัดขวางแต่กลับส่งชิงเออร์สาวใช้ประจำกายไปช่วยเหลือและสอดส่องพฤติกรรมต่างๆ ส่วนความแตกต่างในอีกด้านหนึ่งคือการแสดงออกถึงพฤติกรรมด้านมืดหรือความโหดร้าย ความเด็ดขาดของตัวละคร ตัวละครหวังซีเฟิงมักมีภาพลักษณ์ของความโหดเหี้ยมอำมหิตต่อผู้อื่นตั้งแต่สามีไปจนถึงคนรับใช้ รวมถึงแสดงออกถึงความเจ้าเล่ห์ในการแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง จนนำไปสู่การปล่อยเงินกู้เก็บดอกเบี้ย อันเป็นสาเหตุหนึ่งของการล่มสลายของวงศ์ตระกูล แต่จยา่ทันซุนจะแสดงพฤติกรรมความเด็ดขาดในการบริหารหรือวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างเด็ดเดี่ยวอย่างเปิดเผย เห็นได้จากเหตุการณ์ตรวจค้นจวนต่างๆ ในสวนต๋ากวนหยวน จยา่ทันซุนประกาศตัวชัดเจนว่าไม่ยินยอมให้ผู้ใดตรวจค้นสาวใช้ของตน นอกจากนี้หงส์ทั้งสองตัวนี้มีเป้าหมายในการบริหารจัดการครอบครัวที่แตกต่างกัน หวังซีเฟิงมุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตนทั้งในเรื่องทรัพย์สินเงินทองและอำนาจ ส่วนจยา่ทันซุนมุ่งหวังการสร้างรากฐานให้แก่ครอบครัว เพราะเล็งเห็นถึงเภทภัยเบื้องหน้าหากตนไม่กล้าลุกขึ้นมาแก้ไข ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงสรุปว่าทั้งสองตัวละครมีลักษณะที่ย้อนแย้งกันอย่างชัดเจนคือ คนหนึ่งเด่นชัดอีกคนรอคอยโอกาส คนหนึ่งเจ้าเล่ห์อีกคนเที่ยงตรง (一显一隐, 一反一正)

นอกจากบทความวิจัยข้างต้นแล้ว ยังมีงานเขียนประเภทหนังสือวิเคราะห์ตัวละครจากวรรณคดีเรื่อง *ความฝันในหอแดง* หรือหนังสือรวบรวมบทความที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีเรื่องนี้อีกจำนวนหนึ่งได้มีการวิเคราะห์ตัวละครจยา่ทันซุนโดยนักวิชาการหอแดงวิทยานามอโฆะหลายท่าน สามารถสรุปได้ดังนี้

Wang Kunlun (1984 : 66-75) ใช้ชื่อตอนว่า *ทันซุนผู้อยู่ในกระแสนักปกครอง* (政治风度的探春) กล่าวว่าตัวละครนี้มีความโดดเด่นในเรื่องการรักษาฐานะเยียบ เคารพในลำดับศักดิ์ชั้นของวงศ์ตระกูล แต่ยังมีแรงผลักดันถึงความพยายามในการสร้างสตรีให้มีความแตกต่างไปจากค่านิยมทางสังคมที่เชิดชูสตรีที่ไร้ความสามารถคือสตรีที่มีคุณธรรม (女子无才便是德) แล้วยังเป็นสตรีที่มีความเข้มแข็ง เพียบพร้อมไปด้วยจริยวัตรที่สตรีพึงปฏิบัติ มีภาวะความเป็นผู้นำสูง ส่งผลให้สาวใช้ภายใต้การปกครองของจยา่ทันซุนมิเคยสร้างเรื่องบาดหมางให้แก่ผู้เป็นเจ้าของ ต่างไปจากสาวใช้คนสนิทในหมู่พี่น้อง ถ้าหากจะเผชิญหน้ากับความท้าทายทางสังคมและพยายามผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของครอบครัว อันเนื่องจากเล็งเห็นแล้วว่าสถานภาพของตระกูลจยา่ในด้านรายรับไม่มั่นคงดังเดิม Wang Kunlun ยังเห็นว่านโยบายการแสวงหารายได้จากที่ดินหรือการลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นของจยา่ทันซุนนั้นมีลักษณะสอดคล้องกับความคิดของฉินเซ่อชิง (秦可卿) สละไม้ผู้ล่วงลับที่เคยเข้าฝันหวังซีเฟิงให้หมั้นแสวงหาที่ดิน เพื่อป้องกันภัยเบื้องหน้าของครอบครัว อย่างไรก็ตาม ความพยายามของจยา่ทันซุนเป็นการเปลี่ยนแปลงได้เพียงช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น มิอาจรักษา

ตระกูลจ๋าให้มั่งคั่งเช่นในอดีตได้ นอกจากนี้ยังเสนอความคิดเห็นว่าผู้ประพันธ์เอ็นดู ชื่นชอบตัวละครนี้จึงสร้างให้มีจุดจบในตัวละครที่มีความมั่นคงมากกว่าตัวละครอื่น

Li Hongyuan (2011 : 88-98) กล่าวถึงจ๋าทันซุนในบทที่ 7 พร้อมกับการเปรียบเทียบพี่น้องทั้งสี่คนให้เห็นว่าในบรรดาพี่น้องสี่คนนั้น จ๋าทันซุนเป็นตัวละครที่มีบุคลิกลักษณะใกล้เคียงบุรุษมากที่สุด กล่าวคือกล้าทำ มีความรู้ ความสามารถทั้งงานที่สตรีพึงปฏิบัติและงานด้านการบริหาร นอกจากนี้จ๋าทันซุนมีความคิดที่แตกต่างไปจากพี่น้องคนอื่นในแงุ่มชาติกำเนิดของตนเองด้วยความพยายามในการเลือกมุมมอง ความคิดของตนให้เป็นไปตามที่ใจปรารถนา หลีกเลี่ยงการใกล้ชิดกับคนที่ตนไม่ต้องการเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะมารดาแท้ของตน แล้วยังริเริ่มก่อตั้งชุมนุมกวีขึ้นมา เพื่อให้เหล่าพี่น้องคนสำคัญในตระกูลได้แสดงความสามารถ สิ่งนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่าจ๋าทันซุนพยายามสร้างพื้นที่เฉพาะกลุ่มบุคคลชั้นสูงในเครือญาติพี่น้องสำคัญเท่านั้น อีกทั้งยังเป็นการถ่ายทอดความคิดในกลุ่มสตรีได้อย่างอิสระ สมดังคำกล่าวของจื่อเยียนใจ (脂砚斋) ผู้เขียนอธิบายรายละเอียดใน *บันทึกของศิลา* ที่กล่าวว่า “ทันซุนเห็นได้แจ่มชัด จับได้ตรงประเด็น พูดได้ชัดเจน ทำได้จริง เป็นผู้มีความสามารถ จึงมอบคำว่า ‘ปราดเปรื่อง’ ให้” “探春看得透，拿得定，说得，办得来，是有才干者，故赠以‘敏’字”

นอกจากนี้ยังมี Liu Xinwu (2016 : 392-397) ศึกษาในมิติปริศนาชะตาชีวิตหลังการสมรสไปยังดินแดนอันไกลกว่าเป็นที่ใดกันแน่ ซึ่งสันนิษฐานว่าตัวละครนี้มีมารกล่าวถึงประเทศเวียดนาม (茜香国) ได้เกิดข้อพิพาทกับประเทศจีนในขณะนั้น จนจักรพรรดิจีนจำต้องส่งพระราชธิดาไปเป็นพระชายายังดินแดนนี้ จึงจำเป็นต้องส่งตัวแทนโดยการคัดเลือกจากบุตรสาวขุนนางชั้นสูง ดังนั้นจ๋าทันซุนจึงอาจกลายเป็นตัวแทนเพื่อช่วยรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ ช่วยรักษาความมั่นคง ความปลอดภัยตระกูลจ๋า

ขอบเขตการศึกษา

งานวิจัยนี้ยึดตัวละครเรื่อง *ความฝันในหอแดง* ฉบับแพร่หลายจำนวน 120 ตอนที่ประพันธ์โดยเฉาเสวี่ฉินและเกาเอ๋อร์ประพันธ์เสริมต่อ จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์สื่อได้เหวินอี่ (时代文艺) ผู้วิจัยศึกษาตัวละครจ๋าทันซุนจากเนื้อหาทั้งจากบทสนทนา บทบรรยายบุคลิกลักษณะตัวละครโดยผู้ประพันธ์เองหรือจากการบรรยายให้ตัวละครอื่นกล่าวแทนตน รวมถึงความคิด การแสดงออก พฤติกรรมของตัวละครจ๋าทันซุนที่เกี่ยวกับการปฏิรูปครอบครัวแต่ละด้าน ประกอบด้วย ด้านพฤติกรรม ความคิดและความสัมพันธ์ต่อคนในตระกูล ด้านเศรษฐกิจ ด้านความมั่นคง ด้านการบริหาร และด้านภาวะผู้นำ รวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์แบบพรรณนาโดยใช้หลักแนวคิดสตรีนิยมสายเสรีนิยม สายสุดขั้วและแนวคิดชายเป็นใหญ่ในสังคมศักดินาจีน เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และให้เห็นถึงความพยายามในการพลิกฟื้นสถานภาพความอยู่รอดของครอบครัวจากตัวละครสตรีอย่างจ๋าทันซุน

ผู้วิจัยได้ศึกษา รวบรวมข้อมูลจากหนังสือจื่อเยียนใจพิเคราะห์บันทึกของศิลา (脂砚斋重评石头记甲戌本) ฉบับจ๋าซิว หนังสือจื่อเยียนใจพิเคราะห์ความฝันในหอแดง 《脂砚斋批评本红楼梦》 และหนังสือ *โจวหู่ซังอธิบายบันทึกของศิลา* 《周汝昌校订批点石头记》 ประกอบ เพื่อใช้เป็นแนวทางการวิเคราะห์ตัวละครจ๋าทันซุนจากความเห็นของนักวิชาการหอแดงวิทยา เพื่อให้เข้าใจจุดมุ่งหมายของเฉาเสวี่ฉินดียิ่งขึ้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การถ่ายทอดเสียงอ่านจากภาษาจีนเป็นภาษาไทยในงานวิจัยนี้ยึดตามหลักเกณฑ์การถ่ายทอดเสียงภาษาจีนแมนดารินด้วยอักษรวิธีไทยของคณะกรรมการสืบค้นประวัติศาสตร์ไทยในเอกสารจีน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2543 แต่ผู้วิจัยขออนุโลมให้ถอดเสียง zh ch sh เป็น จ, ช/ฉ, ส/ซ โดยไม่ขีดเส้นใต้และคำศัพท์ที่ใช้อย่างแพร่หลายในประเทศไทยแล้ว ผู้วิจัยจะถ่ายทอดเสียงตามความนิยม กรณีที่มีการถอดเสียงคำศัพท์ภาษาจีนชื่อเฉพาะ เช่น ตัวละคร ชื่อเมืองเป็นครั้งแรกจะวงเล็บตัวอักษรจีนกำกับ หากปรากฏชื่อเหล่านั้นซ้ำอีกในตำแหน่งอื่นจะไม่วงเล็บตัวอักษรภาษาจีนซ้ำอีก

2. การแปลบทสนทนา บทกวีหรือเนื้อหาภาษาจีนที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะเป็นผู้แปลและเรียบเรียงขึ้นเองทั้งหมด ผู้วิจัยจะระบุตอนที่ปรากฏและเลขหน้าของบทสนทนา บทกวีหรือเนื้อหาเหล่านั้นทุกแห่ง เพื่อให้ผู้อ่านทราบถึงแหล่งที่มาในฉบับทวารณคดี

วิธีการดำเนินการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากฉบับทวารณคดีจีนเรื่อง*ความฝันในหอแดง* ฉบับแปลหลายและหนังสือที่เกี่ยวข้องโดยการรวบรวมพิมพ์สื่อได้เหวินอี่ (时代文艺出版社) ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการดำเนินการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาฉบับทวารณคดี *ความฝันในหอแดง* ฉบับแปลหลายและหนังสือที่เกี่ยวข้องโดยการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานจากบทสนทนา บทบรรยายลักษณะ บุคลิกและพฤติกรรมของตัวละครย่าทันซุน รวมถึงตัวละคร สภาพแวดล้อมโดยรอบประกอบการศึกษา เพื่อให้เห็นถึงความคิดของผู้ประพันธ์ที่ส่งออกมาผ่านตัวละครเหล่านั้นที่มีต่อตัวละครย่าทันซุน

2. นำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาจัดหมวดหมู่โดยยึดจากการกระทำของตัวละครที่ศึกษาในการปฏิรูปครอบครัวตระกูลย่า ออกเป็นรายด้านประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านความมั่นคง ด้านการบริหารและด้านภาวะผู้นำ วิเคราะห์ข้อมูลผ่านแนวคิดสตรีนิยมและแนวคิดชายเป็นใหญ่ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. เขียนบรรยายผลการศึกษาและสรุปผลการศึกษา อภิปรายผลการศึกษาตามกรอบแนวคิดการวิจัย พร้อมทั้งเชื่อมโยงแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อชี้ให้เห็นถึงความโดดเด่นและความแตกต่างของงานวิจัยนี้กับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีตต่อไป

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพฤติกรรม แนวคิดของย่าทันซุนเรื่องการปฏิรูปครอบครัวตระกูลย่าในงานวิจัยนี้ สามารถวิเคราะห์ออกมาในแต่ละด้านที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับขอบเขตการศึกษาได้ ดังนี้

1. ด้านพฤติกรรม ความคิดและความสัมพันธ์ต่อคนทุกคนชั้นในตระกูลจ๋า

จ๋าทันสมัยกับเจ้าอี่เหนียงมารดาแท้มีความสัมพันธ์ในลักษณะเจ้านายกับบ่าวรับใช้ ทั้งนี้เป็นไปตามธรรมเนียมลำดับชั้นในสังคมศักดินาที่มอบอำนาจในการเลี้ยงดูบุตรชายบุตรสาวแก่ภรรยาเอก จ๋าทันสมัยจึงยอมรับนับถือหวังฮูฮินเสมือนมารดาแท้ของตน รวมถึงการนับถือญาติฝ่ายหวังฮูฮินด้วย สะท้อนให้เห็นว่าความคิดจ๋าทันสมัยให้ความสำคัญกับระบบชนชั้นทางสังคม ยึดถือระบบการลำดับศักดิ์และระบบเครือญาติมากกว่าความสัมพันธ์ทางสายเลือด ซึ่งการกระทำนี้เป็นความพยายามในการลบภาพบุตรสาวที่เกิดจากอนุภรรยาต่ำต้อยอย่างเจ้าอี่เหนียงที่อดีตเคยเป็นสาวรับใช้ในตระกูลจ๋ายามาก่อน ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างจ๋าทันสมัยกับเจ้าอี่เหนียงจึงมีความห่างเหิน ประกอบกับพฤติกรรมของเจ้าอี่เหนียงที่มักสร้างเรื่องความวุ่นวาย เพื่อเรียกร้องความสนใจหรือความรัก การให้ความสำคัญจากชนชั้นปกครองในตระกูลจ๋ายานำไปสู่การทำร้ายผู้อื่น สิ่งนี้สะท้อนออกมาผ่านความคิดของจ๋าทันสมัยในตอนที 55 ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเห็นถึงความเวทนาในชีวิตของลูกที่เกิดจากอนุภรรยา ความอึดอัดและความน้อยใจในโชคชะตาของตัวละครนี้ ความว่า

“赵姨娘开口便说道：“这屋里的人，都踹下我的头去还罢了，姑娘你也想一想，该替我出气才是！”一面说，一面便眼泪鼻涕哭起来。探春忙道：“姨娘这话谁懂？我竟不懂。谁踹姨娘的头？说出来，我替姨娘出气。”赵姨娘道：“姑娘现踹我，我告诉谁去？”探春听说，忙站起来道：“我并不敢。”李纨也忙站起来劝。赵姨娘道：“你们请坐下，听我说。我这屋里熬油似的熬了这么个年纪，又有你兄弟，这会子连袭人都不如了，我还有什么脸？连你也没脸面，别说是我呀。”探春笑道：“原来为这个，我说我并不敢犯法违礼。”一面便坐了，拿账翻给赵姨娘瞧，又念给他听，又说道：“这是祖宗手里旧规矩，人人都依着，偏我改了不成？这也不但袭人，将来环儿收了外头的，自然也是和袭人一样。这原不是什么争大争小的事，讲不到有脸没脸的话上。他是太太的奴才，我是按着旧规矩办。说办的好，领祖宗的恩典、太太的恩典；若说办的不公，那是他糊涂不知福，也只好凭他抱怨去。太太连房子赏了人，我有什么有脸的地方儿？一文不赏，我也没什么没脸的。依我说，太太不在家，姨娘安静些，养神罢，何苦只要操心？太太满心疼我，因姨娘每每生事，几次寒心。我但凡是个男人，可以出得去，我早走了，立出一番事业来，那时自有一番道理，偏我是女孩儿家，一句多话也没我乱说的。太太满心里都知道，如今因看重我，才叫我管家务。还没有做一件好事，姨娘倒先来作践我。倘或太太知道了，怕我为难，不叫我管，那才正经没脸呢！连姨娘真也没脸了！”一面说，一面抽抽搭搭的哭起来。

赵姨娘没话答对，便说道：“太太疼你，你该越发拉扯拉扯我们。你只顾讨太太的疼，就把我们忘了！”探春道：“我怎么忘了？叫我怎么拉扯？这也问他们各人。那一个主子不疼出力得用的人？那一个好人用人拉扯呢？”李纨在旁只管劝道：“姨娘别生气，也怨不得姑娘。他满心里要拉扯，口里怎么说的出来？”探春忙道：“这大嫂子也糊涂了！我拉扯谁？谁家姑娘们拉扯奴才了？他们的好歹，你们该知道，与我什么相干？”赵姨娘气的问道：“谁叫你拉扯别人去了？你不当家，我也不来问你。你如今现在说一是一，说二是二！如今你舅舅死了，你多给了二三十两银子，难道太太就不依你？分明太太是好太太，都是你们尖酸克薄！可惜太太有恩无处使！姑娘放心：这也使不着你的银子，明日等出了阁，我还想你额外照看赵家呢！如今没有长翎毛儿就忘了根

本，只‘拣高枝儿飞’去了。”探春没听完，气的脸白气噎，越发呜呜咽咽的哭起来。因问道：

“谁是我舅舅？我舅舅早升了九省的检点了！那里又跑出一个舅舅来？我倒素昔按礼尊敬，怎么敬出这些亲戚来了！既这么说，每日环儿出去，为什么赵国基又站起来？又跟他上学？为什么不拿出舅舅的款来？何苦来！谁不知道我是姨娘养的，必要过两三个月寻出由头来，彻底来翻腾一阵，怕人不知道，故意表白表白！也不知道是谁给谁没脸！幸亏我还明白，但凡糊涂不知礼的，早急了！””

“เจ้าอี่เหนียงพอเอ่ยปากก็กล่าวว่ ‘คนในบ้านนี้ล้วนเหยียบบนหัวฉันกันแล้ว คุณหนูเจ้าลองคิดดู ควรระบายนามโกรธของฉันถึงจะถูก’ ด้านหนึ่งพูด อีกด้านหนึ่งร้องไห้คร่ำครวญขึ้นมา ทันชุนรีบตอบว่ ‘คำพูดของอี่เหนียงนี้หมายถึงใคร ตัวฉันยังไม่เข้าใจ ใครไปเหยียบหัวของอี่เหนียง พูดออกมา ฉันจะได้จัดการแทนอี่เหนียงให้’ เจ้าอี่เหนียงกล่าวว่า ‘ตอนนี้คุณหนูเหยียบฉันอยู่ ฉันจะไปบอกใครได้’ ทันชุนฟังแล้วรีบลุกขึ้นกล่าวว่า ‘ฉันเองคงมีกล่า’ หลี่หวันลุกขึ้นมาขอร้อง เจ้าอี่เหนียงกล่าวว่า ‘เชิญพวกท่านนั่งก่อน ขอฉันพูดบ้าง ในบ้านฉันทนทำงานหนักจนอายุเยอะขนาดนี้แล้ว มีทั้งท่านและพี่น้องของท่าน ทุกวันนี้แม้แต่สี่เหริน (สาวใช้) ยังเทียบไม่ได้ ฉันจะเอาหน้าไปไว้ไหน แม้แต่ท่านก็ไม่รู้จะเอาหน้าไปไว้ไหนด้วย ยิ่งไม่ต้องกล่าวถึงฉัน’ ทันชุนหัวเราะแล้วกล่าวว่า ‘ที่แท้ด้วยเรื่องนี้ ฉันว่าตัวฉันก็มีกล่าละเมียดกฎธรรมเนียม’ ด้านหนึ่งก็นั่งลงแล้วเอาบัญญัติมาพลิกให้เจ้าอี่เหนียงดูท่องให้เขาฟัง แล้วพูดว่ ‘นี่เป็นกฎระเบียบเดิมของบรรพบุรุษ ทุกคนต้องทำตาม ฉันจะมาแก้ไขได้อย่างไร มิเพียงแต่สี่เหริน ภายภาคหน้าหากน้องหวนแต่งงานกับคนนอกย่อมต้องเหมือนกับสี่เหริน ความจริงมิใช่แย้งซึ่งความเป็นใหญ่เล็ก หากจะพูดถึงมีหรือไม่มีหน้าตา เขาก็เป็นบ่าวรับใช้ของสุหยิน ฉันจำต้องยึดปฏิบัติตามธรรมเนียมเดิม หากบอกว่าทำได้ดี ย่อมได้รับความเมตตาจากจ่าหมู่ สุหยิน แต่หากบอกว่าทำไม่ได้ นั่นเป็นเพราะเขาไร้วิชา ทำได้เพียงบ่นต่อว่าเขาไป สุหยินเองแม้แต่คนในบ้านยังมอบรางวัล แล้วฉันจะเอาหน้าไปไว้ไหน หนึ่งในนั้นก็มิได้รางวัล ไขว่ฉันจะไม่มีที่ใดให้เสียหน้า หากยึดตามฉันพูด สุหยินไม่อยู่บ้าน อี่เหนียงควรสบวางตัวให้เหมาะสมเถอะ เหตุใดต้องมาทุกร้อน สุหยินเต็มใจรักใคร่เอ็นดูตัวฉัน เพราะอี่เหนียงก่อเรื่องทุกครั้ง หากว่าฉันเป็นผู้ชายสามารถออกไปได้ ฉันต้องออกไปแน่ ไปก่อร้ายสร้างตัว ถึงตอนนั้นคงมีหนทางสำหรับฉัน บังเอิญฉันเป็นลูกสาว หากพูดมากเกินไปก็ควรพูด สุหยินทราบดีอยู่เต็มอก ตอนนี้ให้ความสำคัญกับฉัน จึงให้ฉันมาช่วยดูแลครอบครัว ยังไม่ได้ทำเรื่องดีสักอย่าง อี่เหนียงกลับมาเหยียบย่ำฉันก่อน หากรู้ไปถึงสุหยินกลัวทำให้ฉันลำบากใจ ไม่ให้ฉันช่วยดูแล สิ่งนี้แหละคือการไม่มีหน้าตาอย่างแท้จริง’ ด้านหนึ่งพูดต่อว่ อีกด้านหนึ่งร้องไห้จนใจออกมา

เจ้าอี่เหนียงมิได้มีคำพูดโต้ตอบ กล่าวเพียงว่ ‘สุหยินรักใคร่เจ้า เจ้าก็ยิ่งผิดดิ่ง ผิดดิ่งพวกเรา เจ้าได้แต่คำนึงถึงสุหยินรักใคร่เอ็นดูคนลืมหอกเราไปแล้ว’ ทันชุนกล่าวว่า ‘ฉันจะลืมหอกได้อย่างไร ฉันผิดดิ่งอย่างไร นี่คงต้องถามพวกท่านแต่ละคน มีเจ้านายคนไหนไม่เอ็นดูคนที่ใช้ให้ออกแรง คนดีคนไหนที่ใช้คนแล้วผิดดิ่งอีก’ หลี่หวันที่อยู่ด้านข้างกล่าวว่า ‘อี่เหนียงอย่าโมโห อย่าโทษคุณหนูไปเลย หากในใจเขาอยากจะทำผิดดิ่งไหนเลยจะกล้าเอ่ยปากออกมาได้’ ทันชุนรีบตอบว่ ‘พี่สะใภ้ นี่ก็เหลวไหล ฉันจะไปผิดดิ่งใครได้ คุณหนูบ้านใครไปผิดดิ่งเหล่าบ่าวรับใช้ขึ้นมา ผิดถูกดีชั่วของเรา พวกเขาล้วนเข้าใจ ฉันจะไปเกี่ยวข้องอะไร’ เจ้าอี่เหนียงโกรธขึ้นแล้วถามว่ ‘ใครให้เจ้ามาผิดดิ่งคนอื่น หากเจ้าไม่รับภาระดูแลครอบครัว ฉันคงไม่มาถามเจ้า บัดนี้เจ้าพูดจาแจ่มแจ้ง หนึ่งคือหนึ่ง สองคือสอง นำชายของเจ้าตายไป เจ้ากลับมาให้ยี่สิบตำลึง สุหยินคงมียอมตามเจ้าหรือ สุหยินเป็นเจ้านายที่ดี ทั้งหมดเป็นเพราะพวกเจ้าใจจืดใจดำ นำเสียตายสุหยินมีเมตตากรุณา

คุณหนูวางใจเถอะ นี่คงไม่ใช่เงินของเจ้า วันหน้ารอฉันออกไป ฉันยังหวังว่าเจ้าจะดูแลครอบครัวเราเป็นพิเศษ มาวันนี้ยังไม่ได้มีปีกขนยาวกลับลิ้มรากล้างแล้ว ทำเพียงหวังจะบินสูงไปไกลๆ’ ที่นุนมิทนฟังจนจบพูดขึ้นด้วยความโกรธและความคร่ำใจว่า ‘ใครกันเป็นน้ำชายของฉัน น้ำชายของฉันเพิ่งเลื่อนชั้นเป็นข้าหลวงตรวจการแก้มณฑล (หมายถึงหวังจื่อเถิง พี่ชายของหวังฮูหยิน คำพูดนี้แสดงว่าจ๋าที่นุนนับถือญาติฝั่งหวังฮูหยินมากกว่าญาติฝั่งมารดาแท้ของตน) ไหนเลยจะมีน้ำชายออกมาอีกคน แต่ไหนมาฉันเคารพด้วยหลักเหตุผล ยิ่งเคารพนับถือญาติยิ่งมีเพิ่มออกมาแล้ว เมื่อพูดเช่นนี้ น้องหวนออกไป เหตุใดเจ้ากัวจิตต้องลุกยืนขึ้น แล้วยังไปเรียนเป็นเพื่อนกับเขา เหตุใดไม่เอาเงินของน้ำชายออก ต้องมาลำบากเช่นนี้ ใครที่ไม่รู้ว่าอีเหนียงเลี้ยงดูฉัน สองสามเดือนนี้หาเหตุผลมา โหมสาดใส่กันไปให้ถึงที่สุด คงกลัวว่าใครไม่รู้ เจตนามาเสนอหน้า คงไม่รู้ว่าใครกันทำให้ใครเสียหน้า ดีที่ฉันยังเข้าใจแจ่มแจ้ง แต่หากเลอะเทอะไม่เคารพกฎมากกว่านี้ คงเดือดร่อนไปนานแล้ว’ ” (Cao and Gao. 2019 : 396-397)

คำพูดของจ๋าที่นุนข้างต้น Zhou Ruchang เสนอความคิดเห็นเห็นว่าแท้จริงแล้วจ๋าที่นุนเข้าใจดีว่าตนตกอยู่ในภาวะลูกที่เกิดจากอนุภรรยา แล้วยังเป็นสตรีในครอบครัวใหญ่ ความสำคัญของตนย่อมน้อยกว่าบุตรหลานจากภรรยาเอก ดังนั้นจ๋าที่นุนจึงพยายามลดปมเรื่องชาติกำเนิดด้วยความสามารถที่พยายามแสดงออกมา

“探春此语多少层辛酸委屈，最要者不幸生于女儿，因于闺中。第二，又不幸身为庶出，旧时女儿身处此境口不能言，其苦无比，而探春偏偏又是“才自精明志自高”之脂粉英雄。书中写探春笔墨尤需细玩，在诸姊妹中宝玉志趣与三妹最为契合，此中消息更宜细参。”

“คำพูดของที่นุนแฝงนัยความทุกข์เศร้าใจหลายชั้น สิ่งสำคัญคือการเกิดเป็นผู้หญิง อยู่ในกลุ่มคุณหนู สิ่งที่สองคือเกิดจากอนุภรรยา ธรรมเนียมเดิมผู้หญิงที่เกิดในสถานะนี้ย่อมไร้โอกาสเอ่ยวาจาเกินควร ความทุกข์ยากเกินบรรยาย แต่ที่นุนเป็นผู้หญิงแกร่งที่ปราดเปรื่องจิตแจ่มแจ้งตนสูงศักดิ์ ในงานประพันธ์เขียนถึงที่นุนอย่างวิจิตรถ้อยถ้วน บรรดาพี่น้อง เป่าอิว มีสัมพันธ์ที่ดีกับที่นุนมากที่สุด สิ่งนี้คือควรค่าแก่การศึกษา” (Zhou. 2017 : 711)

ความสัมพันธ์ที่จ๋าที่นุนมีต่อพี่ชายต่างมารดาอย่างจ๋าเป่าอิวมีความสนิทสนมมากกว่าจ๋าหวน น้องชายแท้ของตนเช่นในตอนี่ 27 จ๋าที่นุนได้ถามสุขภาพของจ๋าเป่าอิว และแสดงความหวังไว้ว่าจ๋าเป่าอิวจะถูกบิดาเรียกไปต่อว่า พร้อมทั้งแสดงถึงความไว้วางใจจ๋าเป่าอิวให้ไปเลือกซื้อตัวอักษรมงคล ภาพวาดของเล่น ของใช้เล็กๆ น้อยๆ ที่ต้องให้จ๋าเป่าอิวเป็นผู้ไปซื้อเท่านั้น นอกจากนี้จ๋าที่นุนยังเคยเย็บพันรองเท้าให้แก่จ๋าเป่าอิว แต่ไม่เคยทำให้จ๋าหวน แม้จะถูกเจ้าอีเหนียงตำหนิกก็ตาม แสดงให้เห็นถึงความคิด พฤติกรรมของจ๋าที่นุนที่พยายามยึดโยงกลุ่มเครือญาติฝั่งหวังฮูหยินมากกว่าฝั่งมารดาแท้ของตน

ตอนที่ 37 จ๋าที่นุนก่อตั้งชุมนุมกวีในสวนต๋ากวนเหวียนของตระกูลจ๋า โดยเชิญเหล่าคุณชายคุณหนูคนสำคัญของครอบครัวเข้าร่วม ซึ่งทำให้เห็นว่าจ๋าที่นุนพยายามแสดงบทบาทของตนให้เป็นศูนย์กลางความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นนำในครอบครัว ทั้งยังเป็นการแสดงความสามารถด้านการประพันธ์บทกวีและการจัดการภายในครอบครัวของจ๋าที่นุน จะทำให้เห็นว่าผู้ประพันธ์ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญ ความสามารถและภาวะผู้นำของแต่ละคนนี้ ข้อความในบัตรเชิญเข้าร่วมชุมนุมกวีของจ๋าที่นุน กล่าวว่

“妹探谨启二兄文几：前夕新霁，月色如洗，因惜清景难逢，未忍就卧，漏已三转，犹徘徊桐槛之下，竟为风露所欺，致获采薪之患。昨亲劳抚囑已，复遣侍儿问切，兼以鲜荔并真卿墨迹见赐，抑何惠爱之深耶！今因伏几处默，忽思历来古人，处名攻利夺之场，犹置些山滴水之区，远招近揖，投辖攀辕，务结二三同志，盘桓其中，或竖词坛，或开吟社：虽因一时之偶兴，每成千古之佳谈。妹虽不才，幸叨陪泉石之间，兼慕薛林雅调。风庭月榭，惜未宴集诗人；帘杏溪桃，或可醉飞吟盏。孰谓雄才莲社，独许须眉；不教雅会东山，让余脂粉耶？若蒙造雪而来，敢请扫花以俟。谨启。宝玉看了，不觉喜的拍手笑道：“倒是三妹妹高雅，我如今就去商议。””

“หนังสือจากน้องทั้นซุนเรียนเชิญพี่เป่าอี้วี่: วันก่อนยามสายฝนห่ออากาศแจ่มจรัส แสงจันทร์สว่างไสว สะอาดตา เนื่องด้วยทิวทัศน์งดงามยากประสบ จนมิอาจเข้านอนได้ วันเวียนอยู่สามวาน ประดุจยงวันเวียนอยู่ ยังธรมีไม่ถ้ง ในที่สุดต้องสายลมพัดผ่าน เป็นเหตุแห่งความไม่สบาย วันวานจำต้องปลอบโยนตนเอง ส่งสาวใช้ มาไต่ถามทุกข์สุข ทั้งนำลิ้นจี่รสดีและอักษรของเจินซิง (นักเขียนที่มีชื่อเสียงในสมัยราชวงศ์ถัง นามเต็มว่า เอียนเจินซิง) ไปมอบให้ แสดงความเมตตารักใคร่อย่างสุดซึ้ง วันนี้แม้จะอยู่อย่างเจียบเหงา พลันนึกถึงคนโบราณจัดสนามประชันช่วงชิงตำแหน่งลาภยศ ประดุจสายวันที่หลอมรวม ไกลไกลชักชวนเวียนมาบรรจบ เหนี่ยวรั้งแขกให้อยู่ต่อ พยายามสมานเพื่อนร่วมคิดสองสามคน ให้แสดงความกล้าหาญในกลุ่ม หรือตั้งสถานที่ ชุมชนวรรณกรรมหรือเปิดชุมชนกวี แม้เวลาหนึ่งใคร่ร่วมสนุกสนาน จักกลายเป็นเรื่องตึงมาสืบต่อกันไป น้องนี้ แม้ไร้ความสามารถ เดชะบุญได้ร่วมอยู่แหล่งน้ำ ทั้งเลื่อมใสเชวีย (เชวียเป่าไซ) หลิน (หลินไต้อ้ว) ที่มีความสามารถด้านการประพันธ์ล้าเลิศ สดุดบรรเจิดสายลมโชยในกาลา ยังเสียดายมิได้ร่วมกลุ่มชุมนุมกวี ม่านดอกชิงตันเถาลำธาร หรือร่วมดื่มสุราเคล้ากวี ไฉนกล่าวว่ามีปัญญาล้าเลิศจะรวมเป็นชุมชนเหลียนจำเพาะ พวกมิหนวดเคราะ ไม่ฝักใฝ่ความอ่อนหวานของชุมนุมตงชาน หรือจักยอมให้พวกเราที่ผิดแ่งจัดตั้งชุมนุม หากฝ่าหิมะนั่งเรือมา ยิ่งกล้าเชิญมากกว่าดบุปผชาติระคอย เรียนเชิญด้วยความเคารพ เป่าอี้วี่อ่านแล้วชื่นชอบ ประมอ์ทั้นทักกล่าวว่า น้องสามเขียนไฉนดังมล้ำค่า วันนี้นั้นจะไปปรึกษา” (Cao and Gao. 2019 : 255)

Zhou Ruchang เสนอความคิดเห็นในเรื่องนี้ว่าจากคำเชิญข้างต้น ทำให้ผู้อ่านเห็นถึงความสามารถด้านวรรณศิลป์ การใช้ภาษาของจย่าทั้นซุนสูงกว่าหลินไต้อ้วกับเชวียเป่าไซ สะท้อนให้เห็นถึงภาวะผู้นำในด้านการปกครอง ตลอดจนความพยายามในการจูงใจบุคคลสำคัญในครอบครัวให้เข้าร่วมกลุ่มตามที่ตนประสงค์ แต่ด้วยความเป็นสตรี จึงทำได้เพียงกิจกรรมเล็กน้อย นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของตัวละครจย่าทั้นซุนที่อาจจะเกี่ยวพันกับการหวนกลับมาเจอกันอีกครั้งหลังตระกูลจย่าล่มสลายระหว่างจย่าเป่าอี้วี่กับสื่อเซียงอวิ้น (史湘云) ตามความเชื่อของ Zhou Ruchang อีกด้วย

“看探春此等笺札脱尽尘俗，我谓钗黛高才也写不出。即使能写，风格亦异。探春乃是巾帼异才，脂粉英雄，实有经邦济世之度量。因是女子，故后文有身非男儿之叹。如今身在大观园，首倡诗社，开辟一大新局面，即可见其才干之一斑。又，海棠社实为湘云一人而设，而首倡者却为探春，此暗伏后文宝玉湘重逢之事，探春乃一重要任务。”

“ดูทั้นซุนเขียนหนังสือเชิญเช่นนี้ไร้ความหยาบช้า ฉันคิดว่าไซไต้มีความสามารถมากเพียงใดยังมีอาจเขียนออกมาได้ แม้จักเขียนได้ วรรณศิลป์ย่อมแตกต่างกัน ทั้นซุนยังเป็นวีรสตรีผู้ปราดเปรื่อง มากความสามารถ จนกระทั่งปกครองแคว้นแคว้นได้ แต่ด้วยเป็นผู้หญิง ทำให้เนื้อหาดอนท้ายถอดถอนใจใคร่เป็น

ผู้ชาย วันนีแม้ตัวอยู่ในด้ากวนหยวน ริเริ่มชุมนุมกวี ปฏิรูปรากฐานใหม่ กลับเป็นเพียงความสามารถที่ธรรมดา ชุมนุมกวีให้ถั่งตั้งขึ้นเพื่อเซียงอวิน แต่ผู้ริเริ่มก่อตั้งคือทันซุน สิ่งนี้จึงแฝงนัยว่าภายหลังเป่าอิวี่จะได้หวนมาพบกับเซียงอวิน ทันซุนจึงเป็นบุคคลสำคัญอย่างยิ่งผู้หนึ่ง” (Zhou. 2017 : 479)

ในตอนที 62 จย่าทันซุนให้ความสำคัญกับวันเกิดของสมาชิกคนสำคัญในตระกูลจย่า แม้แต่ผิงเออร์ (平儿) ซึ่งเป็นสาวใช้คนสำคัญในตระกูลจย่าที่สามารถช่วยเหลืองานของหวังซีเฟิงได้ และเป็นสาวใช้ที่มีอำนาจมากในกลุ่มบ่าวรับใช้ทั้งหมด ส่งผลให้สถานภาพของผิงเออร์อยู่เหนือบ่าวรับใช้ทั่วไป จย่าทันซุนจึงจัดงานฉลองวันเกิดให้ผิงเออร์ ทำให้เห็นว่าจย่าทันซุนให้ความสำคัญกับบุคคลที่มีความสำคัญ เชื่อมโยงกับชนชั้นนำในตระกูลจย่า และแสดงถึงความพยายามเชื่อมความสัมพันธ์กับผู้อื่น อีกทั้งยังเป็นนำตนเองเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมสำคัญในครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วย จย่าทันซุนจดจำวันเกิดของชนชั้นนำและคุณหนูคุณชายคนสำคัญในครอบครัวได้ เช่น เซวียเป่าไซ จย่าหยวนซุน หลินไต้อิวี่ เป็นต้น

2. ด้านพฤติกรรม ความคิดต่อภาวะเศรษฐกิจของตระกูลจย่า

เมื่อจย่าทันซุนมีโอกาสเข้ามาช่วยเหลือภายในครอบครัวแทนหวังซีเฟิงผู้จัดการตระกูลจย่าที่ล้มป่วย ได้พบว่าสภาพการเงิน เศรษฐกิจของครอบครัวเข้าขั้นภาวะวิกฤต รายรับน้อยกว่ารายจ่ายมาก ดังนั้นจย่าทันซุนจึงพยายามแสวงหาเงินทองจากแหล่งทุนทรัพย์ และลดค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ตนสามารถกระทำได้อาทิ ในตอนที่ 55 จย่าทันซุนเสนอให้ตัดเงินค่าอุปกรณ์การเรียนบางรายการของเหล่าคุณหนูประจำตระกูลออก เนื่องจากมองว่าไม่มีความจำเป็น ความว่า

“环爷和兰哥家学里这一年的银子，是做那一项用的？”那媳妇便回说：“一年学里吃点心或者买纸笔，每位有八两银子的使用。”探春道：“凡爷们的使用，都是各屋里月钱之内：环哥的是姨娘领二两；宝玉的，老太太屋里袭人领二两；兰哥儿是大奶奶屋里领：怎么学里每人多这八两？原来上学去的是为这八两银子！从今日起，把这一项蠲了。平儿回去，告诉你奶奶，说我的话，把这一条务必免了。”平儿笑道：“早就该免。旧年奶奶原说要免来着，因年下忙，就忘了。”

“เงินค่าเล่าเรียนของท่านหนักกับพี่ลันของปีนี้มีค่าใช้จ่ายประเภทใดบ้าง’ สาวใช้คนนั้นตอบว่า ‘หนึ่งปีในโรงเรียนมีทั้งค่าขนมหรือไม่กี่ค่ากระดาษพู่กัน แต่ละท่านมีค่าใช้จ่ายสอยแปดตำลึงเงิน’ ทันซุนกล่าวว่า ‘โดยทั่วไปเหล่าคุณชาย ที่ใช้เงินล้วนเป็นเงินรายเดือนของแต่ละจวน ของจย่าหวนเจ้าอี่เหนียงรับสองตำลึงของเป่าอิวี่เหล่าให้หมอบให้สี่หรินรับไปสองตำลึง จย่าลันพี่สะใภ้ใหญ่รับไป เหตุใดแต่ละคนยังมารับเพิ่มอีกแปดตำลึง ที่แท้ไปโรงเรียนก็เพื่อเอาเงินแปดตำลึงนั้นหรินับแต่วันนี้ไป ควรตัดออกไป ผิงเออร์กลับไปบอกเจ้านายของเจ้าว่าเป็นคำพูดของข้า รายการนี้ต้องงดได้แล้ว’ ผิงเออร์หัวเราะแล้วตอบว่า ‘ควรตัดออกนานแล้วปีก่อนท่านเฟิงเจี่ยว่าจะงด แต่ด้วยมีธุระมากจึงลืมไปสิ้นแล้ว’ ” (Cao and Gao. 2019 : 398)

นอกจากนี้จย่าทันซุนยังเสนอให้มีการปรับลดการจ่ายเงินในบางรายการของหวังซีเฟิง เพื่อช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายที่ซ้ำซ้อนจนเกินไปในตอนที 56 จย่าทันซุนเสนอให้ลดภาระค่าใช้จ่ายจิปาถะรายเดือน จำพวกของใช้สุรุ่ยสุร่ายพวกเครื่องประดับ เนื่องจากเหล่าคุณหนู สาวใช้ล้วนได้รับเงินที่มากเพียงพอ ทั้งยังไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน ทรัพย์สินมีจำกัด หากปล่อยปละต่อไปเกรงจะรั่วไหลเกินควบคุมไปได้ ซึ่งเดิมค่าใช้จ่ายเหล่านี้หวังซีเฟิงและผิงเออร์จะมอบให้เป็นประจำ การกระทำของจย่าทันซุนจึงเป็นการรื้อวิธีการจ่ายเงินอื่นของ

ผู้จัดการตระกูลจ๋าไปอีกอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ในตอนที 56 จ๋าทำขันชุนเสนอให้ใช้นโยบายการหารายได้จากทรัพย์สินบนที่ดินของตระกูลจ๋า พร้อมทั้งเสนอผลประโยชน์ให้แก่เหล่าแม่บ้านและคนรับใช้ แสดงให้เห็นถึงความคิดของสตรีที่พยายามสร้างสมดุลระหว่างผลประโยชน์และเงินทองส่วนกลางของครอบครัวให้แก่ผู้คนที่ต้องมาทำงานให้ตน ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้อื่นซาบซึ้งในน้ำใจ ยินยอมให้ความช่วยเหลือ รวมถึงส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีของจ๋าทำขันชุนอีกด้วย

ความคิดริเริ่มของจ๋าทำขันชุนในการแสวงหารายได้จากที่ดินได้มาจากการเลียนแบบบ้านของผู้คนที่ตนพบเจอ และเห็นว่าสามารถสร้างรายได้ต่อปีจำนวนมาก ทั้งยังเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการรู้จักประยุกต์ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของครอบครัวตนเอง โดยการนำใบชาแห้ง ใบบัวแห้ง เศษพืชสมุนไพรแห้งนำไปขายสร้างรายได้เฉลี่ยต่อปีหลายร้อยตำลึง แผนการของจ๋าทำขันชุนคือการคัดเลือกเหล่าแม่บ้าน แม่นมที่ต้องมีหน้าที่ดูแลสวนตำกวนหยวนอยู่แล้วเข้าไปรับผิดชอบพื้นที่และงานต่างๆ โดยมีคิดค่าเช่า ทั้งยังอนุญาตให้เหล่าแม่บ้าน แม่นมจ่ายผลตอบแทนเป็นผลผลิตหรือทรัพย์สินที่ทำได้ การกระทำเช่นนี้มีข้อดีหลายประการ หนึ่งคือสวนตำกวนหยวนของครอบครัวย่อมมีผู้ดูแลอย่างใกล้ชิดโดยไม่จำเป็นต้องจ้างคนงานเพิ่ม สองคือผู้ที่ทำงานได้มากสามารถหารายได้ได้มากเช่นกัน ย่อมต้องรับผิดชอบหน้าที่ของตนอย่างเคร่งครัด สามคือเหล่าแม่บ้านย่อมต้องรักษาผลประโยชน์ของตน คิดถึงข้าง สี่คือลดภาระค่าจ้างคนดูแลสวน คนตัดไม้ ความคิดของจ๋าทำขันชุนมีข้อดีถึงสี่ประการ แม้แต่เซวียเป่าไฉยังเอ่ยปากชมว่าความคิดนี้ดี หากกระทำต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาสามปีไม่อดอยากทุกข์ยากแน่ ส่วนหลี่หวันยังชื่นชมความคิดนี้ ทั้งนี้จ๋าทำขันชุนยังเสนอแนะว่าเมื่อมีการคิดบัญชีปลายปี แม้ผู้เป็นเจ้านายสามารถได้รับไปครึ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นกฎที่ปฏิบัติแต่ดั้งเดิมสืบต่อมา (每常的旧规) แต่เรื่องนี้เป็นความคิดของตน ดังนั้นจึงไม่ควรให้ถึงมือพวกเขา ทุกปีที่น่าเข้าบัญชีจึงควรแยกออกมาอีกด้วย ซึ่งความคิดเช่นนี้เป็นรูปแบบของนักคิด นักปฏิรูปที่ต้องการเห็นความยุติธรรมและกระจายผลประโยชน์ให้แก่ทุกฝ่าย ตลอดจนรับผิดชอบต่อความคิดของตน เป็นการแสดงภาวะผู้นำได้เป็นอย่างดี

3. ด้านพฤติกรรม ความคิดต่อความมั่นคงของตระกูลจ๋า

จ๋าทำขันชุนเห็นถึงเกณฑ์ที่ตระกูลจ๋ากำลังจะได้รับเช่นเดียวกับตระกูลเงิน ซึ่งทั้งสองตระกูลมีสายสัมพันธ์เป็นอย่างดี ตระกูลเงินถูกราชสำนักเข้าตรวจค้นรับทรัพย์สินสมบัติ ส่งผลให้สถานะทางสังคมตกต่ำลง จ๋าทำขันชุนตระหนักดีถึงสภาพของครอบครัวว่าหากไร้ที่พึ่ง บารมีจากพระชายาเสียนเต๋อจ๋าหยวนชุนแล้ว ตระกูลจ๋าย่อมตกอยู่ในสภาวะยากลำบากในวันใดวันหนึ่ง ประกอบกับหวังซีเฟิงร่วมมือกับหวังซูหยินเข้าตรวจค้นจวนของเหล่าคุณหนู จึงเป็นการเตือนให้ผู้อ่านทราบว่าการตระกูลจ๋ากำลังประสบปัญหาภายใน กล่าวคือ

“你们别忙，自然你们抄的日子有呢！你们今日早起不是议论甄家，自己盼着好好的抄家，果然今日真抄了！咱们也渐渐的来了！可知这样大族人家，若从外头杀来，一时是杀不死的。这可是古人说的，‘百足之虫，死而不僵’，必须先从家里自杀自灭起来，才能一败涂地呢！”说着，不觉流下泪来。”

“พวกเจ้าอย่ารีบร้อนไป วันทีพวกเจ้าตรวจค้นย่อมมีแน่นอน วันนี้พวกเจ้ามิใช่พูดถึงตระกูลเงินหรือ พวกเธออยู่ดี ๆ วันทีกลับมาตรวจค้นกันเองจริงๆ แล้ว พวกเราคงอีกไม่นานค่อยๆ มาถึงแล้ว ตระกูลใหญ่เช่นนี้ หากทำร้ายจากภายนอก คงทำร้ายไปตายแน่ สิ่งนี้เหมือนคำพูดคนโบราณทีกล่าวว่า ‘แมลงร้อยขา ตาย

‘ไปไม่สูญสิ้น’ จำต้องทำร้ายจากด้านในกันเอง จึงจะสามารถจัดการได้สิ้น กล่าวเสร็จ ร้องไห้เศร้าไคร้ไคร้น้ำตาไหลออกมา” (Cao and Gao. 2019 : 552)

ความฝันในหอแดงสี่สิบตอนหลัง เกาเอ้อประพันธ์เนื้อหาให้จ๋าทันซุนต้องไปแต่งงานกับบุตรชายของขุนนางคนสำคัญที่เป็นสหายของจ๋าเจิ้ง ผู้เป็นบิดา เนื่องจากจ๋าเจิ้งเห็นถึงความสำคัญในการเชื่อมอำนาจระหว่างตระกูลขุนนางท้องถิ่นกับครอบครัวของตน จึงตัดสินใจยกจ๋าทันซุนให้ ฝ่ายจ๋าทันซุนเมื่อทราบข่าวกลับไม่แสดงการต่อต้าน คัดค้าน จำยอมรับโชคชะตาที่ผู้เป็นบิดากำหนด สะท้อนให้เห็นถึงระบบความสัมพันธ์ของคนในสังคมศักดินาที่ให้อำนาจผู้ชายในฐานะบิดาย่อมมีอำนาจเหนือบุตร โดยเฉพาะบุตรสาวต้องยอมเคารพธรรมเนียมทางสังคมที่เห็นพ้องว่าการสมรสของลูกเป็นหน้าที่ของบิดามารดา ตามคำกล่าวที่คุ้นชินในสังคมศักดินาแบบผู้ชายเป็นใหญ่ว่า “父母之命，媒妁之言” ซึ่งหมายถึงการแต่งงานคำสั่งบิดามารดาและการแนะนำของแม่สื่อ สะท้อนให้เห็นว่าการแต่งงานในสมัยนั้นเป็นเสมือน “หน้าที่” ของลูกสาวในตระกูลที่พึงกระทำ และเป็นค่านิยมของการแต่งงานแบบคลุมถุงชน หรือกล่าวได้ว่าลูกสาวเปรียบเสมือนสมบัติส่วนหนึ่งของครอบครัว ผู้มีอำนาจในการแต่งงานของลูกคือบิดา ดังนั้นลูกสาวจึงเป็นเครื่องมือที่สามารถช่วยสร้างความมั่นคงให้แก่สถานภาพและความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างตระกูลขุนนางด้วยกัน

4. ด้านพฤติกรรม ความคิดต่อการบริหาร

จ๋าทันซุนเล็งเห็นถึงความหยาบหลวมในการบริหารกลุ่มแม่บ้าน แม่หมและสาวรับใช้ภายในตระกูลจ๋า โดยเฉพาะการปล่อยปละ ไม่เข้มงวดต่อลำดับชั้น จนทำให้เหล่าแม่บ้าน แม่หมคิดว่าตนมีสถานะที่สำคัญ ได้รับความเคารพจากบ่าวรับใช้คนอื่น ตลอดจนไม่เห็นถึงความสำคัญของคุณหนูที่เกิดจากอนุภรรยา อย่างเช่นจ๋าทันซุน จนนำสู่เหตุการณ์ที่จ๋าทันซุนต้องต่อว่า เพื่อแสดงความคิดภายในจิตใจให้ผู้อื่นได้ทราบ และยังเป็นการแสดงบารมีอำนาจของผู้ที่มีสถานภาพเป็นเจ้านายให้บ่าวรับใช้เกิดความยำเกรงอีกด้วย

“那王善保家的本是个心内没成算的人，素日虽闻探春的名，他想众人没眼色、没胆量罢了，那里一个姑娘就这样利害起来？况且又是庶出，他敢怎么着？自己又仗着是邢夫人的陪房，连王夫人尚另眼相待，何况别人？只当是探春认真单恼凤姐，与他们无干。他便要趁势作脸，因越众向前，拉起探春的衣襟，故意一掀，嘻嘻的笑道：“连姑娘身上我都翻了，果然没有什么。”凤姐见他这样，忙说：“妈妈走罢，别痴痴癫癫的——”一语未了，只听“拍”的一声，王家的脸上早着了探春一巴掌。探春登时大怒，指着王家的问道：“你是什么东西，敢来拉扯我的衣裳！我不过看着太太的面上，你又有几岁年纪，叫你一声‘妈妈’，你就狗仗人势，天天作耗，在我们跟前逞脸。如今越发不得了，你索性望我动手动脚的了！你打量我是和你们姑娘那么好性儿，由着你们欺负？你就错了主意了！你来搜检东西我不恼，你不该拿我取笑儿！”

“กล่าวถึงแม่บ้านหวังซ่านเป่าแต่ไหนมาเป็นคนที่จิตใจมีชื่อตรง แม่เคยได้ยินชื่อเสียงของทันซุน เขาเพียงคิดว่าผู้อื่นไม่มีสายตา ไม่กล้าหาญ คุณหนูเพียงคนเดียวจะร้ายกาจปานใด ทั้งยังเกิดจากอนุภรรยา ไหนเลยจะกล้า ตนเองนั่นถือว่าเป็นสาวใช้ใหญ่ของสิงฮูหยิน แม่หวังฮูหยินยังต้องเกรงใจ นับประสาอะไรกับคนอื่น หากตอนนี้ทันซุนตั้งใจจะคัดค้าน เฟิงเจี๋ย ย่อมไม่เกี่ยวอะไรกับตน เขาจึงพยายามเสนอหน้าต่อผู้อื่น เข้าไปจับดั่งเสื้อผ้าของทันซุน ตั้งใจจับพร้อมหัวเราะแล้วกล่าวว่า ‘แม่แต่บร่่างกายของคุณหนูข้าก็ตรวจแล้ว กลับไม่พบสิ่งใด’ เฟิงเจี๋ยเห็นเขากระทำเช่นนั้นจึงรีบกล่าวว่า ‘แม่บ้านไปเถอะ อย่าใจร้อนไปเลย’ ยังกล่าวไม่

ทันลั่นพลันได้ยินเสียง ฝ่าแ้ว! ใบหน้าของแม่บ้านหวังถูกทันซุนตบเข้าให้อย่างแรง ทันซุนมองมาด้วยความโกรธ ชี้หน้าแม่บ้านหวังแล้วพูดว่า ‘เจ้ามันตัวอะไร กล้ามายุ่งเกี่ยวกับเสื้อผ้าของข้า ข้านี้เห็นแก่หน้าของฮุยอิน เจ้าก็อายุปูนนี้แล้ว ที่เรียกว่า มามะ เจ้าก็กล้ากำเร็บ วันๆ ไม่ทำอะไรได้ ยังเสนอน้ำกับพวกเราอีก นับวันยิ่งกำเร็บไปใหญ่ เจ้าช่างกล้ามารุ่มร่ามกับข้า เจ้าคงคิดว่าข้ากับคุณหนูใจดีเช่นนั้น จะให้เจ้ารังแกได้เช่นนั้นหรือ เจ้าคิดผิดไปแล้ว เจ้ามาคั้นของข้าไม่ว่า เจ้ากลับไม่ควรมาเล่นกับข้า’ ”

(Cao and Gao. 2019 : 553)

จയാทันซุนเข้ามาบริหารครอบครัวได้เกิดเหตุการณ์แม่บ้านอุชิงเต็งเข้ามาแจ้งเรื่องเจ้ากั้วจี (赵国基) น้องชายของเจ้าอี่เหนียง มารดาจยาทันซุนถึงแก่กรรม และเจ้ากั้วจีเป็นสถานะเป็นอาของจยาทันซุน ฝ่ายอุชิงเต็งจึงมาไต่ถามถึงการจ่ายเงินช่วยเหลือการจัดงานศพ แท้จริงแล้วเพื่ออยากมาทดสอบความคิดและการกระทำของจยาทันซุนที่เข้ามาบริหารตระกูลจยาในตอนที่ 55 ความว่า

“探春便问李纨，李纨想了一想，便道：“前日袭人的妈死了，听见说赏银四十两，这也赏他四十两罢了。”吴新登的媳妇听了，忙答应了个“是”，接了对牌就走。探春道：“你且回来。”吴新登家的只得回来。探春道：“你且别支银子。我且问你：那几年老太太屋里的几位老姨奶奶，也有家里的，也有外头的，有两个分别。家里的若死了人是赏多少？外头的死了人是赏多少？你且说两个我们听听。”一问，吴新登家的便都忘了，忙陪笑回说道：“这也不是什么大事，赏多赏少，谁还敢争不成？”探春笑道：“这话胡闹。依我说，赏一百倒好！若不按理，别说你们笑话，明儿也难见你二奶奶。”吴新登家的笑道：“既这么说，我查旧账去；此时却不记得。”探春笑道：“你办事办老了的，还不记得，倒来难我们！你素日回你二奶奶，也现查去？若有这道理，凤姐姐还不算利害，也就算是宽厚了。还不快找了来我瞧！再迟一日，不说你们粗心，倒像我们没主意了。”吴新登家的满面通红，忙转身出来。众媳妇们都伸舌头。这里又回别的事；一时吴家的取了旧账来。探春看时，两个家里的赏过皆二十四两，两个外头的皆赏过四十两。外还有两个外头的，一个赏过一百两，一个赏过六十两。这两笔底下皆有原故：一个是隔省迁父母之柩，外赏六十两；一个是现买葬地，外赏二十两。探春便递给李纨看了，探春便说：“给他二十两银子，把这账留下我们细看。”吴新登家的去了。”

“ทันซุนถามหลี่หวัน หลี่หวันคิดแล้วตอบว่า ‘วันก่อนมารดาของสี่เหริน (สาวใช้คนสนิทของจยาเป่าอ้าว) เสียไป ได้อินว่ามอบเงินให้สี่สิบตำลึง ถ้าเช่นนั้นก็ให้สี่สิบตำลึงแล้วกัน’ ภรรยาอุชิงเต็งฟังแล้วรีบตอบรับ แล้วรับป้ายคำสั่งกำลังเดินออกไป ทันซุนจึงกล่าวว่า ‘เจ้าหยุดก่อน’ อุชิงเต็งจึงเดินกลับมา ทันซุนกล่าวว่า ‘เจ้าอย่าเพิ่งไปเบิกเงิน ข้าขอถามเจ้า สองสามปีก่อนเหล่าอนุภรรยาในจวนของจยาหมู่ที่มาจากบ้านเดิมและมาจากที่อื่น แบ่งเป็นสองประเภท หากมีญาติชีวิตจะมอบเงินให้เท่าไร เจ้าช่วยพูดแยกแยะทั้งสองประเภทให้ข้าฟังหน่อย’ เมื่อถามไปแล้ว อุชิงเต็งกลับแสรังสีมไปลั่น กลับตอบว่า ‘นี้มีไซ้เรื่องใหญ่โตอะไร ให้เยอะให้น้อยใครจะกล้ามาแก่งแย่งไปได้’ ทันซุนหัวเราะแล้วตอบว่า ‘เจ้านี้พูดเลอะเทอะ หากยึดตามที่ข้าพูด ให้ร้อยตำลึงคงดีสินะ หากไม่ยึดตามธรรมเนียม คงเป็นเรื่องตลกของพวกเจ้าแล้ว พรุ่งนี้จะไปพบคุณนายสอง (หมายถึงหวังซีเฟิง) ได้อย่างไร’ อุชิงเต็งหัวเราะแล้วกล่าวว่า ‘หากเป็นเช่นนี้ ข้าขอไปตรวจคั้นบัญชีเก่าก่อน เพียงแต่ตอนนี้จำไม่ได้แล้ว’ ทันซุนกล่าวตอบว่า ‘เจ้าทำเรื่องต่างๆ มานาน ยังจำไม่ได้กลับมาสสร้างความลำบากให้พวก

เรา หรือว่าตามปกติเจ้าก็ตอบคุณนายสองเช่นนี้ใช่ไหม หากเป็นเช่นนี้เฟิ่งเจี๋ยคงไม่มีความเดือดขาดอะไร แต่กลับมีเพียงความหละหลวม ยังไม่รีบไปหามาให้ข้าว หากข้าแม่แต่วันเดียว ไม่ต้องบอกว่าพวกเจ้าประมาท เลินเล่อ หรือมาบอกว่าพวกเราไม่มีความคิด' อู๋ซินเต็งอับอายรีบเดินออกมา เหล่าบ่าวรับใช้ต่างแสดงการเยาะเย้ย ที่นี้มีเรื่องอื่นอีก ลักพักอู๋ซินเต็งนำบัญชีเก่ามาให้ ทันทุนอ่านแล้ว พบว่าอนุสองคนที่เป็นคนในบ้านล้วนเคยมอบให้ยี่สิบตำลึง อนุที่มาจากภายนอกเคยมอบให้ยี่สิบตำลึง คนหนึ่งเคยมอบให้ร้อยตำลึง อีกคนเคยมอบให้หกสิบตำลึง เหตุที่จ่ายสองอย่างล้วนมีที่มา ด้วยคนหนึ่งต้องย้ายหนีศพบิดามารดาต่างมณฑล จึงมอบให้ต่างหากหกสิบตำลึง อีกคนซื้อที่ฝังศพ จึงมอบให้ยี่สิบตำลึง ทันทุนจึงส่งบัญชีให้หลี่ห้วนดู แล้วจึงกล่าวว่า 'มอบให้เขายี่สิบตำลึง นำบัญชีนี้ไว้ที่นี้ให้ข้าอ่านดูให้ละเอียด' อู๋ซินเต็งจำยอมเดินออกไป"

(Cao and Gao. 2019 : 395-396)

ย่าทันทุนยังแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารของหวังซีเฟิ่ง ผู้จัดการประจำตระกูลย่าที่มอบอำนาจให้ตนเข้ามาบริหารครอบครัวแทน ในตอนที่ 55 ความว่า

“平儿笑道：“奶奶说：赵姨奶奶的兄弟没了，恐怕奶奶和姑娘不知有旧例。若照常例，只得二十两；如今请姑娘裁度着，再添些也使得。”探春早已拭去泪痕，忙说道：“又好好的添什么？谁又是二十四个月养的？不然，也是出兵放马、背着主子逃出命来过的人不成？你主子真个倒巧，叫我开了例，他做好人，拿着太太不心疼的钱，乐得做人情！你告诉他：我不敢添减混出主意。他添他施恩，等他好了出来，爱怎么添怎么添！””

“ผิงเออร์หัวเราะกล่าวว่า ‘คุณนายของเรา (หมายถึงหวังซีเฟิ่ง) แจ้งว่าน้องชายของเจ้าอีเหนียงเสียชีวิตไป จึงเกรงว่าคุณนายและคุณหนูจะไม่ทราบธรรมเนียมเดิมอยู่ หากยึดตามธรรมเนียมนี้จะมอบเงินให้ยี่สิบตำลึง แต่วันนี้ขอให้คุณหนูเป็นผู้ตัดสิน หากจะเพิ่มย่อมได้’ ทันทุนเข็ดน้ำตาเสร็จจึงรีบพูดขึ้นว่า ‘ยังดีอยู่จะมาเพิ่มทำไม ใครกันที่เลี้ยงมาตั้งยี่สิบเดือน มิฉะนั้นต้องเป็นคนออกศึกปล่อยม้า แบกเจ้านายหนีเอาชีวิตรอดออกมาเช่นนั้นหรือ เจ้านายของเจ้านีช่วงประจวบเหมาะให้ข้าแหกกฎระเบียบ ส่วนตัวเองกลายเป็นคนดี เอาเงินที่ไท่ไท่ไม่สนใจมาสร้างบุญคุณให้คนอื่น เจ้าไปบอกเขา ข้าไม่กล้าเพิ่มลต่ออะไรทั้งนั้นหรือออกความเห็น เขาจะเพิ่มจะเมตตาใคร รอเขาหายป่วยดีแล้วค่อยออกมา อายากจะเพิ่มก็เพิ่มเถอะ’ ”

(Cao and Gao. 2019 : 397)

พฤติกรรม ความคิดของย่าทันทุนที่วิพากษ์การบริหารของหวังซีเฟิ่ง Zhou Ruchang กล่าวว่า

“方才为探春处境之苦之难只说了两层，实则其生母赵姨娘若是贤德善良之辈，全家依然尊重照顾，而探春亦不失千金小姐之尊严，偏偏赵氏又是一个如此愚昧鄙恶之女人，扫尽探春面皮，使其无地自容。然吴新登家的之所以为刁为险者，正在她看准了探春的处境，恰因赵国基之死而考验探春如何处置。如探春略怀私心不守旧例，为赵国基争得四十两银之数，于是全家上下眼中之探春三小姐品格扫地矣。而世人读《石头记》却有评议探春之不认生母，以为你攀高争宠。若如次读之，则《石头记》之品格亦扫地矣。盖争得四十两是一点私心，而坚守二十四两之旧例方是大公无私。世之辱骂探春者，不知是爱公乎，还是爱私乎？”

“สิ่งที่กล่าวมาแสดงเพียงสองเรื่องที่ถ่ายทอดความเวทนาของทันทุน แท้จริงแล้วหากเจ้าอีเหนียงมารดาเป็นผู้มีจิตใจงดงามมีคุณธรรม คงได้รับการยกย่องดูแล ทันทุนย่อมได้รับความเคารพเชิดเช่นคุณหนูคน

สำคัญ กลับเป็นเพราะมารดาเจ้าคนนี้เป็นสตรีที่ต่ำช้า ไร้คุณธรรม ส่งผลต่อชื่อเสียงหน้าตาของทั้งซุน ไร้ที่ยึดเหนี่ยวสร้างรากฐาน มีหน้าซำการกระทำของแม่บ้านอุซันเต็งที่แสดงการไม่เคารพถูกเช่นนี้ เป็นเพราะเขาเข้าใจสถานภาพชาติกำเนิดของทั้งซุน อาศัยการตายของเจ้ากั้วจีมาทดสอบการจัดการของทั้งซุน หากทั้งซุนไม่ตั้งใจไม่เคารพกฎระเบียบเดิม เพิ่มเงินให้อีกสี่สิบตำลึง ยิ่งทำให้สายตาของผู้อื่นในบ้านที่มีต่อทั้งซุนต้องตกต่ำไปอีกมาก คนทั่วไปเมื่ออ่าน บันทึกของศิลา กลบวิจารณ์ทั้งซุนไม่เคารพมารดาผู้ให้กำเนิด เข้าใจว่าเขาคิดกำเริบออกตัณญา หากอ่านแล้วคิดเช่นนี้ บันทึกของศิลาคงไร้สรรเสริญศิลปตกต่ำเช่นกัน หากเพียงการแก่งแย่งเงินสี่สิบตำลึงเท่านั้น แต่ยึดกฎธรรมเนียมเดิมอย่างเคร่งครัด แล้วให้เพียงยี่สิบตำลึงเป็นการยึดผลประโยชน์ส่วนรวม ผู้อ่านทั้งหลายที่คิดว่าทั้งซุน ไม่ทราบว่ายึดมั่นในประโยชน์ส่วนรวมหรือรักในประโยชน์ส่วนตนกันแน่” (Zhou. 2017 : 712)

5. ด้านพฤติกรรม ความคิดที่เป็นภาวะผู้นำ

ภาวะความเป็นผู้นำของจย่าทั้งซุนสะท้อนให้เห็นได้จากเหตุการณ์หวังซีเฟิงนำเหล่าบ่าวรับใช้เข้าตรวจค้นจวนต่างๆ เมื่อเข้ามาถึงจวนของจย่าทั้งซุนกลับพบว่า จย่าทั้งซุนเตรียมการเปิดประตูต้อนรับและเตรียมสิ่งของ ทั้งของตนและของบ่าวรับใช้ไว้แล้ว แสดงให้เห็นถึงความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์กดดันจากผู้อื่นในครอบครัว ทั้งยังแสดงท่าทีปกป้องเหล่าบ่าวรับใช้ภายในจวนของตนออกมาอย่างชัดเจน แตกต่างไปจากคุณหนูคนอื่นที่ยินยอมให้คนของหวังซีเฟิงเข้าตรวจค้นสิ่งของของสาวใช้ได้ตามที่ต้องการ นอกจากนี้ยังแสดงภาวะผู้นำด้วยการยินยอมแบกรับความรับผิดชอบไว้เพียงผู้เดียว เหตุการณ์นี้จึงกลายเป็นภาพจำของจย่าทั้งซุนที่นักอ่านความฝันในหอแดงล้วนให้การชื่นชมในความเด็ดเดี่ยวและความกล้าหาญ

“探春笑道：“我们的丫头自然都是些贼，我就是头一个窝主。既如此，先来搜我的箱柜，他们所偷了来的，都交给我藏着呢。”说着，便命丫鬟们把箱一齐打开，将镜奁、妆盒、衾袱、衣包若大若小之物，一齐打开，请凤姐去抄阅。...探春道：“我的东西倒许你们搜阅，要想搜我的丫头这可不能。我原比众人歹毒，凡丫头所有的东西，我都知道，都在我这里间收着：一针一线，他们也没得收藏。要搜，所以只来搜我。你们不依，只管去回太太，只说我违背了太太，该怎么处治，我去自领。”

“ทั้งซุนหัวเราะแล้วกล่าวว่า ‘หากสาวใช้ของข้าเป็นโจร ข้ายอมเป็นหัวหน้าโจร หากเป็นเช่นนั้นมาค้นกล่องของข้าก่อนเลย ของที่พวกเขาขโมยมาล้วนมอบให้ข้าเก็บซ่อนไว้’ แล้วจึงสั่งให้เหล่าสาวใช้เปิดกล่องออก นำกระจก กล่องเครื่องสำอางประทีนผิว ห่อเสื้อผ้าทั้งใหญ่น้อยล้วนเปิดออก เชิญให้เฟิงเจี่ยตรวจค้น..... ทั้งซุนกล่าวว่า ‘ของของข้าอนุญาตให้พวกเจ้าตรวจค้น แต่จะตรวจค้นสิ่งของของสาวใช้ ข้าไม่อนุญาต ตัวข้ายอมใจร้ายอำมหิตกว่าผู้อื่น สิ่งของของสาวใช้พวกนี้ทั้งหมดข้ายอมรับรู้ดี ล้วนอยู่กับข้าทั้งหมดแล้ว เข็มสักเล่ม ด้ายสักเส้นพวกเขาก็ไม่ได้เก็บไว้ อยากค้นมาค้นของของข้า หากพวกเจ้าไม่ยอมไปฟ้องฮูหยินบอกว่าข้านี้แหละขัดคำสั่งฮูหยิน จะลงโทษอย่างไร ข้าจะรับผิดชอบเอง’”

(Cao and Gao. 2019 : 552)

6. ความคิดของตัวละครอื่นที่มีต่อจ่าทั้นซุน

เจ้าอี่เหนียงมารดาแท้ของจ่าทั้นซุนมักแสดงความน้อยใจและพยายามเรียกร้องความเห็นใจจากจ่าทั้นซุนหรือจากผู้อื่น เนื่องจากจ่าทั้นซุนไม่แสดงความยอมรับมารดาแท้ของตน ดังจะเห็นได้จากหลายเหตุการณ์ข้างต้นที่จ่าทั้นซุนแสดงออกถึงความคิดของตนที่นับถือหวังฮุยมากกว่า เมื่อเจ้าอี่เหนียงทราบว่าจะจ่าทั้นซุนจะได้แต่งงานตามที่จ่าเจิ้งจัดการ จึงแสดงความยินดีที่ลูกสาวของตนจะมีส่วนช่วยสร้างความมั่นคงให้แก่ตระกูลจ่าอีกคนหนึ่งจากการไปแต่งงานกับครอบครัวซุนนางเช่นเดียวกัน อีกทั้งเจ้าอี่เหนียงยังเห็นว่าการแต่งงานของจ่าทั้นซุนช่วยทำให้ตนมีความสำคัญในฐานะมารดาผู้ให้กำเนิดมากยิ่งขึ้น

“却说赵姨娘听见探春这事，反喜欢起来，心里说道：“我这个丫头在家忒瞧不起我，我何从还是个娘？比他的丫头还不济。况且上水，护着别人。他挡在头里，连环儿也不得出头。如今老爷接了去，我倒干净。想要他孝敬我不够了，只愿意他像迎丫头似的，我也称称愿。”一面想着，一面跑到探春那边与他道喜，说：“姑娘，你是要高飞的人了。到了姑爷那边自然比家里还好，想来你也是愿意的。就是养了你一场，并没有借你的光儿。就是我有七分不好，也有三分的好，也别说一去了把我搁在脑杓子后头。”探春听着毫无道理，只低头作活，一句也不言语。赵姨娘见他不理，气忿忿的自己去去了。”

“เมื่อกล่าวถึงเจ้าอี่เหนียงทราบข่าวเรื่องของทั้นซุนแล้วกลับยินดีเป็นอย่างยิ่งนัก ภายในใจคิดว่า ‘ลูกคนนี้เมื่ออยู่ในครอบครัวกลับดูถูกข้า ยังไงข้าก็ยังเป็นแม่กลับน้อยหน้ากว่าสาวใช้ของเขา มีหน้าข้าเมื่อมีอำนาจกลับปกป้องผู้อื่น ออกหน้าเป็นผู้นำ แม้แต่ลูกหวนยังไม่สามารถออกหน้าได้ วันนี้ท่านเจิ้ง (หมายถึง จ่าเจิ้ง) มารับตัวไป ตัวข้ายังไร้ภาระ หากให้เขามากตัญญูต่อข้าคงไม่พอ ขอเพียงให้เขาเหมือนคุณหนูอิงซุน ข้าก็สมหวังแล้ว’ ด้านหนึ่งคิดไปด้วย อีกด้านไปแสดงความยินดีกับทั้นซุน กล่าวว่า ‘คุณหนู เจ้าจะเป็นคนสูงส่งแล้ว พอไปถึงบ้านท่านลุงที่นั่นย่อมดีกว่าที่นี่ คิดแล้วเจ้าคงยินยอม เลี้ยงเจ้ามาครั้งหนึ่ง กลับไม่ได้อาศัยเจ้า ข้ามีสิ่งไม่ดีเจ็ดส่วน แต่ยังมีส่วนที่ดีสามส่วน พอไปแล้วอย่าลืมข้าไว้ด้านหลัง’ ทั้นซุนฟังแล้วกลับนิ่งเงียบก้มหน้าไม่สนทนา เจ้าอี่เหนียงเห็นเขาไม่สนใจจึงเดินออกมาด้วยความซุ่นเคือง” (Cao and Gao. 2019 : 746)

หวังซีเฟิงเข้าใจถึงสถานภาพและความพยายามของจ่าทั้นซุนในการบริหาร พลิกฟื้นสถานะของตระกูลจ่า แม้จะตระหนักดีว่าชาติกำเนิดมีความสำคัญในการกำหนดคุณค่าของคนในสังคมศักดินาเป็นอย่างมาก ผู้ประพันธ์ใช้คำพูดและความคิดของหวังซีเฟิงแสดงความเวทนาและแฝงนัยชื่นชมจ่าทั้นซุนให้ผู้อ่านได้เห็นในตอนที่ 55 ความว่า

“凤姐儿笑道：“好，好，好，好个三姑娘！我说不错。只可惜他命薄，没托生在太太肚里。”平儿笑道：“奶奶也说糊涂话了。他便不是太太养的，难道谁敢小看他，不与别的一样看了？”凤姐儿叹道：“你那里知道？虽然正出庶出是一样，女儿却比不得男人。将来作亲时，如今有一种轻狂人，先要打听姑娘是正出庶出，多有为庶出不要的。殊不知别说庶出，便是我们的丫头，比人家的小姐还强呢。将来不知那个没造化的挑庶正误了事呢，也不知那个有造化的不挑庶正的得了去。””

“เฟิ่งเจี๋ยหัวเราะแล้วกล่าวว่า ‘ดี ดี ดี คุณหนูสามนี่ดีแท้ ฉันบอกแล้วว่าไม่แล้ว ช่างน่าเสียดายชีวิต เขาอาภัพ ไม่เกิดในท้องของฮูหยิน’ (หมายถึง หัวฮูหยิน) ผิงเออร์หัวเราะแล้วกล่าวตอบว่า ‘ท่านเองก็พูดเลอะเทอะเกินไป ไม่ใช่ฮูหยินเองหรือที่เลี้ยงเขามา หรือว่ามีใครกล้าดูถูกเขาว่าไม่เหมือนกับผู้อื่นไปได้’ เฟิ่งเจี๋ยถอนหายใจแล้วกล่าวว่า ‘เจ้าจะไปรู้ได้อย่างไร แม้ว่าจะเกิดจากภรรยาเอกหรืออนุภรรยาเหมือนกัน แต่ผู้หญิงไหนเลยจะสู้ผู้ชายได้ อนาคตพอจะแต่งออกไป ทุกวันนี้ย่อมต้องมีคนมาสืบว่าคุณหนูเกิดจากภรรยาเอกหรืออนุภรรยา ส่วนมากพอรู้ว่าเกิดจากอนุภรณาก็ไม่เอาแล้ว ยิ่งไม่ต้องพูดถึงว่าเกิดจากอนุภรรยา เพียงแค่สาวใช้บ้านเรายังดีกว่าคุณหนูของบ้านอื่น ภายภาคหน้าไม่ว่าใครที่ไว้วาสนาเลือกคู่ครองที่เกิดจากภรรยาเอกกับอนุภรรยาสลับกันทำเสียเรื่อง แล้วก็ไม่ว่าใครที่ไว้วาสนาจะเลือกถูกไปกันแน่”

(Cao and Gao. 2019 : 400)

นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นของชิงเออร์บ่าวรับใช้จ๋าเหลียนสามมีหวังซีเฟิงกล่าวถึงจ๋าทันซุนในตอนที 65 ให้แก่โหวเออร์เจี๋ย (尤二姐) ภรรยาลับของจ๋าเหลียน โดยเปรียบเทียบความโดดเด่นของจ๋าทันซุนที่แตกต่างไปจากพี่น้องคนอื่น รวมถึงแฝงนัยให้เห็นถึงความชาญฉลาดและความเวทนาในชีวิต ความว่า

“兴儿拍手笑道：“原来奶奶不知道。我们家这位寡妇奶奶，他的浑名叫作‘大菩萨’，第一个善德人。我们家的规矩又大，寡妇奶奶们不管事，只宜清净受节。妙在姑娘又多，只把姑娘们交给他，看书写字，学针线道，学道理，这是他的责任。除此问事不知，说事不管。只因质疑向他病了，事多，这大奶奶暂管几日。究竟也无可管，不过是按例而行，不像他多事逞才。我们大姑娘不用说，但凡不好也没这段大福了。二姑娘的混名是‘二木头’，戳一针也不知唉哟一声。三姑娘的混名儿叫‘玫瑰花’。”尤氏姊妹忙笑问何意。兴儿笑道：“玫瑰花又红又香，无人不爱的，只是刺戳手。也是一位神道，可惜不是太太养的，‘老鸹窝里出凤凰’。四姑娘小，他正经是珍大爷的亲妹子，因自幼无母，老太太命太太抱过来养这么大，也是一位不管事的。”

“ชิงเออร์ตบมือหัวเราะแล้วกล่าวว่า ‘ที่แท้เพราะท่านไม่ทราบ สะใภ้หม้าย (หมายถึง หลีห้วน) ประจำบ้านเราคนนี้ได้สมญานามว่า แม่พระ ผู้มีจิตใจงามคนแรกแห่งบ้าน กฎระเบียบบ้านเรายังมาก สะใภ้หม้ายผู้นี้กลับไม่สนใจ ใส่ใจเพียงเรื่องความสงบสุข ดีที่เหล่าคุณหนูในบ้านมีมาก จึงยกให้ช่วยดูแลสอนอ่านเขียน เรียนเย็บปักถักร้อย เรียนหลักธรรมของสตรี เหล่านี้คือหน้าที่ของเขา นอกนั้นก็ถามอะไรก็ไม่ทราบ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับเรื่องอื่น แต่เป็นเพราะช่วงนี้คุณนายเฟิ่งเจี๋ยป่วยอยู่ การงานมาก จึงให้สะใภ้ใหญ่มาช่วยดูแล แท้ที่จริงแล้วก็ไม่มีอะไรต้องจัดการ เพียงแค่อึดกฎระเบียบเดิมๆ จึงต่างจากคุณนายเฟิ่ง ที่ชอบแสดงความสามารถจัดการเรื่องต่างๆ คุณหนูใหญ่ (หมายถึง จ๋าหยวนซุน) ของบ้านเราไม่ต้องพูดถึง หากไม่ดังมาเพียงพร้อมคงไร้ซึ่งวาสนาบารมีเช่นนี้ คุณหนูสองได้สมญานามว่า คุณหนูท่อนไม้ ถูกเข็มทิมยังไม่ร้องเจ็บสักคำ ส่วนคุณหนูสามได้สมญานามว่า ดอกกุหลาบ’ สองพี่น้องแซ่โหวหัวเราะแล้วถามถึงที่มา ชิงเออร์จึงตอบว่า ‘กุหลาบทั้งแดงทั้งหอมไม่มีใคร ไม่ชอบ เพียงแต่มีหนามรอบตัว เป็นคนเก่งคนหนึ่ง แต่น่าเสียดายไม่ใช่ลูกที่ฮูหยินเลี้ยงมา เหมือนรังกาเกิดลูกหงส์ คุณหนูสี่ยังเล็ก เขาเป็นน้องสาวแท้ๆ ของท่านเงิน (หมายถึง จ๋าเงิน) กำพริ้วแม่แต่เล็ก จ๋าหมู้สั่งให้ฮูหยินช่วยเลี้ยงดูแลจนเติบโตใหญ่ เป็นคนที่ไม่สนใจเรื่องราวต่างๆ เหมือนกัน”

(Cao and Gao. 2019 : 486)

บทสรุปและอภิปรายผลการศึกษา

ความฝันในหอแดง นำเสนอตัวละครจ๋าที่ชวนให้แก่นักปฏิรูปจากการสร้างสถานการณ์หรือเหตุการณ์สำคัญต่างๆ โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้จ๋าที่ชวนเข้ามาบริหารดูแลตระกูลจ๋าอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง ทำให้ผู้อ่านได้เห็นถึงการเป็นนักวางแผนเพื่อแสวงหารายได้ ลดรายจ่ายที่เกินความจำเป็นให้แก่ครอบครัว แล้วยังเป็นนักบริหารที่สามารถสร้างผลประโยชน์ให้แก่คนทุกคนขึ้น ตลอดจนเข้าใจในสถานการณ์ที่เผชิญอยู่อย่างถ่องแท้ และตระหนักถึงลักษณะเด่นของผู้คนในครอบครัว สะท้อนให้เห็นถึงภาพสังคมวงกว้างภายใต้ระบบสังคมศักดินาได้อย่างเฉียบแหลม สร้างจ๋าที่ชวนให้แก่นักคิดที่สามารถจูงใจบุคคลสำคัญในครอบครัวให้มารวมตัวกันในกลุ่มชุมนุมกวี สุดท้ายคือการสร้างภาพลักษณ์ภาวะผู้นำที่รับผิดชอบผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างเด็ดเดี่ยว มิเกรงกลัวอำนาจของผู้อื่นแตกต่างไปจากคุณหนูผู้อื่นในตระกูลจ๋า จนได้รับความชื่นชมจวบจนปัจจุบันแต่ด้วยระบบสังคมศักดินาแบบผู้ชายเป็นใหญ่ที่ครอบงำตระกูลจ๋าไว้ สมาชิกในครอบครัวทุกคนจึงต้องยึดถือ ปฏิบัติตาม จ๋าที่ชวนจึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงความจริงที่ถูกกำหนดคุณค่าไว้เป็นเพียงเครื่องมือในการสานสัมพันธ์เชิงอำนาจในกลุ่มตระกูลขุนนางจากการกำหนดของผู้ชายผู้เป็นบิดา

จากผลการศึกษาพบว่าเฉาเสวี่ฉินสร้างบุคลิกลักษณะตัวละครจ๋าที่ชวนให้แตกต่างจากพี่น้องตระกูลจ๋าอย่างสิ้นเชิง เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านเห็นถึงความพยายามของสตรีจีนที่มีปัญหาเรื่องชาติกำเนิด ทำให้ต้องพยายามแสดงความสามารถเพื่อหลุดพ้นจากการถูกลดความสำคัญ การถูกดูหมิ่นหรือการถูกด้อยคุณค่าในตัวตนของสตรีจากผู้ชายในครอบครัวหรือสังคมภายนอก แฝงนัยเรียกร้องให้เห็นถึงความเท่าเทียมระหว่างเพศหญิงและชาย จ๋าที่ชวนมีมารดาเป็นอดีตสาวใช้จนได้ไต่เต้าขึ้นมาเป็นอนุภรรยา มีสถานะกึ่งเจ้านายกึ่งบ่าวรับใช้ (半主半奴) ดังนั้นจ๋าที่ชวนจึงต้องแสดงตัวตนให้โดดเด่น เพื่อลดภาพลักษณ์ของมารดา ส่งผลให้คามสัมพันธ์ระหว่างจ๋าที่ชวนกับเจ้าอี่เหนียงจึงห่างเหินมาก

หากพิจารณาประเด็นความสำคัญของตัวละครจ๋าที่ชวนจะพบว่าในบรรดาคุณหนูผู้หญิงสี่คนประจำตระกูลจ๋า ประกอบด้วย จ๋าหยวนซุน จ๋าอิงซุน จ๋าที่ชวนและจ๋าซีซุนนั้น พบเพียงจ๋าอิงซุนกับจ๋าที่ชวนที่มารดาผู้ให้กำเนิดมีสถานะเป็นอนุภรรยา แต่มารดาจ๋าอิงซุนถึงแก่กรรมเสียก่อน สิ่งฮูหยิน (邢夫人) มารดาเลี้ยงไม่ให้ความสำคัญ เย็นชา ไม่รักใคร่เอ็นดูนัก ประกอบกับจ๋าอิงซุนมีบุคลิกลักษณะนิ่งเฉยจนได้รับสมญานามว่า “二木头” หมายถึง “คุณหนูสองท่อนไม้” เพราะมิชอบการข้องเกี่ยวกับผู้อื่นในครอบครัว มุ่งประพฤติตนตามครรลองสตรีที่ไร้ความสามารถคือสตรีที่มีคุณธรรม จนนำไปสู่การถูกนำไปเป็นภรรยาผู้อื่นเพื่อชดใช้หนี้สินแทนบิดาแล้วต้องจบชีวิตลงอย่างน่าเวทนา สิ่งนี้จึงสะท้อนให้เห็นถึงขนบธรรมเนียมทางสังคมย้อนกลับมาทำร้ายผู้หญิงได้โหดที่สุดในที่สุด ส่วนจ๋าหยวนซุนผู้ซึ่งมีบิดาร่วมกับจ๋าที่ชวนได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นพระชายา นำมาซึ่งความภาคภูมิใจ รวมถึงความมั่นคงทางสังคมให้แก่คนในตระกูลจ๋าในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่ทว่าจ๋าหยวนซุนยังเกิดความเสียใจ ส่วนจ๋าซีซุนบิดาคือจ๋าจิ้ง (贾敬) มารดาถึงแก่กรรม บิดาละทิ้งทางโลกใฝ่หาเรื่องทางความเชื่อในลัทธิเต๋า ชีวิตของจ๋าซีซุนจึงเปรียบเสมือนไม่มีทั้งบิดาและมารดา ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าในบรรดาคุณหนูทั้งสี่ของตระกูลจ๋า ความโดดเด่นของจ๋าที่ชวนเกิดจากการสร้างภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่พยายามลดผลกระทบจากชาติกำเนิดของตนและใฝ่หาความรู้ด้านวรรณศิลป์ นำไปสู่การก่อตั้งชุมนุมกวี Zhou Ruchang ให้ความเห็นต่อชะตาชีวิตของเหล่าคุณหนูทั้งสี่คนว่า “ที่คนโตจ๋าหยวนซุนเสียชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในพระราชวัง น้องคนที่สองต้องสละชีวิตให้แก่หมาป่า (หมายถึง “孙

“*始祖*” สามียี่ที่มีสถานะเป็นเจ้าของบิดาอย่างอึ้งซุน เหตุที่เรียกว่าหมาป่าเพราะในบทกวีชะตาชีวิตของจย่าอึ้งซุน ปรากฏคำว่า “*中山狼*” ซึ่งพ้องเสียงมาจากชื่อนั่นเอง) คุณหนูสามต้องแต่งงานไปยังแดนไกลยากจะหวนกลับ ส่วนคุณหนูสี่ออกบวชด้วยความอ่าว้าง ทั้งหมดล้วนแล้วเป็นเรื่องน่าเวทนา” (Zhou. 2018 : 68)

แนวคิดนักปฏิรูปที่ปรากฏในตัวละครย่าทันซุนเป็นการตอกย้ำทัศนคติของเฉาเสวี่ยฉินที่มีต่อผู้หญิงในระบบสังคมศักดินาแบบผู้ชายเป็นใหญ่ เฉาเสวี่ยฉินนำเสนอให้เห็นถึงชีวิตของผู้หญิงที่มีความสามารถก้าวขึ้นมาบริหารตระกูลจย่าอย่างหวังซีเฟิงและย่าทันซุน ทั้งสองตัวละครพยายามรักษาความมั่นคงให้แก่ครอบครัวทั้งด้านการบริหารคนและด้านเศรษฐกิจต่างจากบุรุษชนชั้นนำของครอบครัวที่ใช้ชีวิตอย่างสุร่ยสุร่ายเหลวแหลก กระทำเรื่องผิดศีลธรรมหรือไม่ใส่ใจในการวางแผนอนาคตของวงศ์ตระกูล สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Wei Ying (2019) ที่เสนอความเห็นที่ทั้งสองตัวละครคือผู้ที่มีบทบาทในการช่วยรักษาสถานภาพความมั่นคงของตระกูลจย่าไว้ แม้ว่าวิธีการบริหารจะมีความแตกต่างกัน หวังซีเฟิงเน้นการใช้พระเดช ส่วนย่าทันซุนเน้นการปรับปรุง พื้นฟูภาวะเปียบและบริหารผลประโยชน์ให้เสมอภาคกับทุกฝ่าย สุดท้ายความพยายามของทั้งสองตัวละครไม่สามารถยับยั้งรักษาตระกูลจย่าไว้ได้ แต่ความพยายามของย่าทันซุนกลับมิได้สูญเปล่า เพราะสามารถทำให้คนในตระกูลจย่าเห็นถึงช่องทางในการแสวงหารายได้เพิ่มเติมจากทรัพย์สินที่ดิน อีกทั้งยังเล็งเห็นถึงอนาคตของครอบครัวที่เริ่มสั่นคลอน ดังนั้นย่าทันซุนจึงต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน หนึ่งในบทกวีปริศนาชะตาชีวิตของย่าทันซุนที่แฝงจุดจบการแต่งงานไปยังดินแดนห่างไกลครอบครัวเป็นการเน้นให้เห็นถึงอำนาจของบิดาที่มีต่อชีวิตของลูกสาว แม้ว่าลูกสาวจะมีความรู้ ความสามารถมากเพียงใด กลับหนีไม่พ้นการตกเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนระหว่างครอบครัวขุนนางคนอื่นดังเช่นย่าทันซุนเผชิญอยู่ ชะตากรรมการเลือกคู่ครองของผู้หญิงในสังคมเช่นนั้นจึงเป็นเรื่องที่น่าเวทนาและต้องแสดงการเรียกร้องให้เกิดความเท่าเทียมระหว่างชายหญิงในสังคมที่ป่วยไข้

ความคิด ทัศนคติของเฉาเสวี่ยฉินที่สร้างตัวละครสตรีสำคัญอย่างย่าทันซุนในตระกูลจย่า แม้จะเป็นผลงานประพันธ์ที่มีอายุยาวนานกว่า 240 ปีจวบจนปัจจุบัน แต่คุณค่าของ*ความฝันในหอแดง*ยังสอดคล้องกับแนวคิดสตรีนิยมที่ต้องการเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพของผู้หญิงในการดำเนินชีวิตและการแสดงความคิดเห็นความสามารถ ตลอดจนการได้รับโอกาสทำงานนอกครอบครัวเช่นเดียวกับผู้ชาย แนวคิดสตรีนิยมสายเสรีนิยมยึดมั่นในเรื่องสิทธิ ความยุติธรรม และโอกาสที่เท่ากัน ด้วยเหตุผลของความเป็นมนุษย์ แนวคิดสตรีนิยมสายนี้สะท้อนให้เห็นได้จากคำพูดของย่าทันซุนที่กล่าวว่า “*หากฉันเป็นบุรุษออกไปจากที่นี่ได้ ฉันต้องออกไปแน่วไปก่อสร้างตัว ถึงตอนนั้นคงมีหนทางสำหรับฉัน*” คำกล่าวนี้สะท้อนถึงการเรียกร้องความเท่าเทียม สิทธิในการประกอบอาชีพภายนอกครอบครัวระหว่างชายหญิง รวมถึงข้อจำกัดทางกรอบจารีตทางสังคมที่ตีกรอบให้ผู้หญิงที่ไร้ความสามารถคือผู้หญิงที่มีคุณธรรมและไม่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงเข้ามายุ่งเกี่ยวหรือมีอำนาจเหนือผู้ชายในการบริหารครอบครัวในเรื่องสำคัญต่างๆ ผู้หญิงภายใต้การปกครองของผู้ชายจึงมีหน้าที่เป็นมารดา ภรรยาและลูกสาวที่ต้องเคารพเชื่อฟังผู้ชายทั้งบิดา สามียี่และพี่ชาย นอกจากนี้การสร้างสวนด้ากวนหยวนที่เปรียบเป็นดินแดนแห่งเสรีภาพของเหล่าผู้หญิงในตระกูลจย่าคือภาพแทนของการแสดงความต้องการในเสรีภาพการดำเนินชีวิตของผู้หญิงที่ปราศจากการควบคุมจากผู้ชาย ทั้งยังเป็นการนำเสนอให้เห็นถึงความสามารถของผู้หญิงในด้านการประพันธ์อันโดดเด่น ซึ่งเป็นสิ่งที่เชิดชูคุณค่าของผู้หญิงได้ไม่น้อยไปกว่าการเป็นเครื่องมือสร้างอำนาจให้แก่ผู้ชายในครอบครัวเท่านั้น

ความคิดการปฏิรูปของจยาตันซุนยังสอดคล้องกับแนวคิดสตรีนิยมสายสุดขั้วที่ต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางสังคมภายในครอบครัว ทั้งด้านการบริหารคน ด้านเศรษฐกิจและด้านภาวะผู้นำ แนวคิดสตรีนิยมสายนี้เชื่อว่ารากแก้วของปัญหาอยู่ที่การประกอบสร้างขึ้นภายใต้ระบบชายเป็นใหญ่ เนื่องจากระบบชายเป็นใหญ่ได้เข้ามาครอบงำสังคมในทุกๆ ด้าน แนวคิดนี้เน้นการทำความเข้าใจและต่อสู้ภายในตัวเองของเพศหญิง ถอนตัวจากความพยายามที่จะเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างสังคมชายเป็นใหญ่ แนวคิดการรื้อปรับระบบบริหารและระบบเศรษฐกิจภายในตระกูลจยาของจยาตันซุน แม้ว่าจะเข้ามาทำหน้าที่บริหารดูแลครอบครัวเพียงช่วงเวลาหนึ่ง แต่ความพยายามริเริ่มแนวคิดการแสวงหารายได้จากทรัพย์สินที่มีอยู่ รวมถึงการตัดรายจ่ายที่ซ้ำซ้อนออกโดยไม่ลำเอียงว่าเป็นเครดิตของตนนั้นแสดงถึงการต้องการเห็นความเปลี่ยนแปลงในลักษณะพลิกฝ่ามือ เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงของครอบครัว ทั้งยังกล้าตัดสินใจรื้อกฎเกณฑ์ดั้งเดิมโดยไม่เกรงกลัวอำนาจของผู้จัดการครอบครัวอย่างหวังซีเฟิง ซึ่งหากพิจารณาในแง่มุมมองของหวังซีเฟิงที่เคยกล่าวว่าย่าตันซุนเป็นลูกสาวของอนุภรรยา วันหนึ่งย่อมต้องแต่งงานออกไปอยู่ในครอบครัวสามี ดังนั้นหวังซีเฟิงย่อมเข้าใจดีว่าความพยายามในการรื้อระบบในด้านการบริหารและด้านเศรษฐกิจเหล่านั้นจึงเป็นเพียงการกระทำที่ดำเนินไปเพียงชั่วคราวเท่านั้น อีกทั้งหากมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญย่อมต้องผ่านความเห็นชอบจากหวังซีเฟิง ด้วยเหตุนี้จึงยอมปล่อยให้ย่าตันซุนแสดงความสามารถได้อย่างเต็มศักยภาพและอำนาจที่มีอยู่เนื่องด้วยมอบอำนาจในการดูแลครอบครัวให้แล้ว สอดคล้องกับแนวคิดของ Wang Kunlun (1984) ที่กล่าวว่าแม้ว่าการกระทำ ความคิดของจยาตันซุนจะแสดงให้เห็นถึงความสามารถในเชิงบริหาร แสวงหาช่องทางหารายได้ให้ตระกูลได้ช่วงเวลาหนึ่ง แต่ด้วยระบบสังคมศักดินาที่ยังคงให้อำนาจผู้ชายมากกว่าผู้หญิง จยาตันซุนไม่สามารถหลีกเลี่ยงความจริงนี้ได้ กรอบจารีตทางสังคมภายนอกล้อมรอบและกดดันผู้หญิงในตระกูลจยาให้เคารพ เชื่อฟังและคล้อยตามผู้ชายชนชั้นนำในครอบครัว เช่นเดียวกับการยอมรับการแต่งงานที่บิดาเป็นผู้วางแผนให้ จยาตันซุนยังไม่สามารถปฏิเสธกฎระเบียบนี้ได้ กล่าวได้อีกมุมมองหนึ่งว่าผู้ประพันธ์สร้างจยาตันซุนให้มีภาพตัวแทนของสตรีนักปฏิรูปที่อยู่ท่ามกลางกระแสสังคมปิดตายปีเดียว ความพยายามของผู้หญิงจึงเป็นสิ่งที่คุ้มค่ากว่าไว้ได้ยาก ผู้อ่านจึงไม่เห็นการยกย่องเชิดชูจยาตันซุนจากกลุ่มผู้ชายชนชั้นนำของตระกูลจยา

ตัวละครจยาตันซุนเป็นสตรีนักปฏิรูปคนหนึ่งที่สามารถชี้ให้เห็นถึงจุดเสื่อมโทรม ความหละหลวมในการบริหารของตระกูลจยาที่เคยยิ่งใหญ่ มั่งคั่ง กลับลูกจยาตันซุนสตรีที่เกิดจากอนุภรรยาหรือพื้น ปรับปรุงธรรมเนียมปฏิบัติต่างๆ แต่ว่าความคิด พฤติกรรมทั้งหมดเป็นเพียงนโยบายช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น จึงไม่สามารถเห็นผลของการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นรูปธรรม ตัวละครนี้จึงเปรียบเสมือนตัวแทนสตรีในระบบสังคมศักดินาจีนที่ต้องการเรียกร้องความเป็นธรรมในครอบครัว รวมถึงลดภาวะความกดดัน ความดูหมิ่นจากปมปัญหาเรื่องชาติกำเนิดด้วยการสร้างความสามารถให้แก่สตรีตามจารีตที่พึงปฏิบัติ แม้ว่าตัวละครนี้ถูกประพันธ์ขึ้นมายาวนานกว่า 240 ปีด้วยปลายปากกาของเฉาเสวียฉิน แต่ยังคงสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับแนวคิดสตรีนิยมในสายเสรีนิยมและสตรีนิยมสายสุดขั้วที่พยายามเรียกร้องความเท่าเทียมระหว่างชายหญิง ความพยายามในการรื้อระบบโครงสร้างทางสังคมที่ให้ความสำคัญกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง และเรียกร้องสังคมให้เห็นถึงคุณค่าของผู้หญิงมากกว่าการเป็นเครื่องมือแสวงหาและรักษาอำนาจของผู้ชาย ซึ่งยังสามารถนำมาใช้ในการกำหนดคุณค่าของผู้หญิงในสังคมปัจจุบันได้ สิ่งนี้จึงกลายเป็นคุณค่าของ*ความฝันในทอแดง*ที่มีต่อสังคมและโลก

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

งานวิจัยนี้มุ่งนำเสนอแนวคิดการปฏิรูปของผู้หญิงในตระกูลขุนนางภายใต้ระบบสังคมศักดินาแบบชายเป็นใหญ่ จากผลการวิจัยพบว่าย่าทันซุนเป็นตัวแทนของผู้หญิงที่มีความรู้ ความสามารถ มีภาวะผู้นำที่เด็ดเดี่ยว ความคิด พฤติกรรมการปฏิรูปครอบครัวด้านต่างๆ ช่วยทำให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมของวงศ์ตระกูลที่ถูกปกปิดจากตัวละครย่าทันซุน แม้ว่าตัวละครนี้จะมีปมปัญหาเรื่องชาติกำเนิด แต่ทำให้ผู้อ่านได้เห็นวิถีชีวิตของผู้หญิงภายใต้ระบบสังคมศักดินาจีนได้เป็นอย่างดี ผู้สนใจสามารถนำแนวทางการวิเคราะห์ตัวละครสตรีจากงานวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาตัวละครผู้หญิงอื่นจากวรรณคดีเรื่องอื่นๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในวงวิชาการด้านวรรณคดีศึกษา ทั้งยังเห็นถึงจุดมุ่งหมายของผู้ประพันธ์ที่สร้างตัวละครเหล่านั้นได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ยังช่วยให้เกิดคุณค่าต่อการศึกษาวรรณคดีจีนในฐานะวรรณคดีโลกในวงกว้างมากยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นการเผยแพร่การศึกษาความฝันในหอแดงให้แก่่วงวิชาการไทยได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ชวาลิน เฟ่งบุญและคณะ. (มกราคม-มิถุนายน 2563) “สตรีนิยมผ่านตัวละครเพศหญิง: กรณีศึกษา “ไป๋อิ่นนำ หมู่บ้านลับลิ้มฝั่งน้ำ” พระราชนิพนธ์แปลใน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา**. 8 (1) หน้า 183-185.
- รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข, และสมิต อินทวงศ์. (มกราคม-มิถุนายน 2558) “การประกวดนางงามกับระบบชายเป็นใหญ่ในพื้นที่สาธารณะ” **วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา**. 3 (1) หน้า 88-89.
- นัยนัท อธิษฐ์พัส. (มกราคม-มิถุนายน 2563) “วิกฤตความเป็นชายในนวนิยายเรื่อง *อกโตสะโทกใหญ่* (丰乳肥臀)” **วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. 13 (1) หน้า 82-107.
- ภูเทพ ประภากร. (มกราคม-มิถุนายน 2564) “คุณค่าสตรีตามแนวคิดปิตาธิปไตยในสังคมศักดินาจีนจากวรรณคดีเรื่อง *ความฝันในหอแดง*” **วารสารอักษรศาสตร์**. 50 (1) หน้า 17-41.
- อรอนงค์ โฆษิตพิพัฒน์. (มกราคม-มิถุนายน 2563) “แนวคิดสตรีนิยม: การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาท้องถิ่น” **วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี**. 7 (1) หน้า 1-18.
- Cao, Xueqin and Gao, E. (曹雪芹, 高鹗, 2019). **红楼梦**. Changchun : Shidai Wenyi Press.
- Duan Jiangli (段江丽). (2017) **红学研究论辩**. 沈阳 : 辽宁人民出版社.
- Duan Qiuyue (段秋月). (September 2016) “《贾探春志高才精的管理魅力探析》” **领导科学**. 2016 page 34-36.
- He Ying (何莹). (March 2011) “由贾府“四春”形象意蕴看《红楼梦》的思想与艺术” **Journal of Changchun Normal University (Humanities and Social Sciences)**. 30 (2) page 84-88.
- Huang Jiuyan (黄霁远). (March 2017) “《浅谈〈红楼梦〉中的贾探春》” **Xueyuan 学园**. 2017 (7) page 142-143.
- Li Hongyuan (李鸿渊). (2011) **《红楼梦》人物对比研究**. 杭州 : 浙江大学出版社.

- Liu Xinwu (刘心武). (2016) **刘心武揭秘《红楼梦》(上卷)**. 南京 : 译林出版社.
- Lu Siqin (卢思琴). (September 2018). 《贾探春与现实女性比较》. **长江丛刊**. 2018 page 5-6.
- Yu Caiqin (于彩芹) & Etc. (May 2020) “《贾探春人物形象的现实意义》” **文学评价**. 2020 page 10, 12.
- Yue Aiguo (乐爱国). (December 2018) “儒家“三纲五常”的本义、演变及其辩证——以朱熹理学的诠释为中心” **学习与实践**. 2018 (12) page 119-128.
- Wang Kunlun (王昆仑). (1984) **红楼梦人物论**. 香港 : 中华书局香港分局.
- Wei Ying (魏颖). (January 2019) “《红楼梦的两只“凤凰”与对比映衬艺术》” **中国文学研究**. 2019 (1) page 58-63.
- Zhang Wei (张伟) (March 2015) “《浅谈贾探春人物形象的悲剧性》” **Education Teaching Forum 教育教学论坛**. 2015 (12) page 49-50.
- Zhou Ruchang (周汝昌). (2017) **周汝昌校订批点石头记**. 南京 : 译林出版社.
- Zhou Ruchang (周汝昌). (2018) **红楼夺目红**. 长沙 : 湖南文艺出版社.

	Name and Surname (姓名) : PUTHEP PRAPAGORN
	Highest Education (最高学历) : Master of Teaching Chinese to Speakers of Other Languages
	University or Agency (任职院校或单位) : Thepsatri Rajabhat University
	Field of Expertise (专业领域) : Chinese
	Address (地址) : Chinese Major, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University, Lopburi, Thailand

“木” “树” 的历时替代及其原因

THE DIACHRONIC SUBSTITUTION AND CAUSES OF
"SHU" AND "MU"

李美丽

PAWARES FUNOI

瓦莱岗大学、人文学院

School of Liberal Arts, Walailak University

E-mail:pawares.fn@gmail.com

Received: 15 December 2021 / Revised: 6 April 2022 / Accepted: 28 April 2022

摘要

本文在前人工作的基础上，从语言意义系统发展调整的角度，较为细致地考察“木”“树”这组历时替代词的意义源流。在对“木”与“树”的词义系统进行梳理，对于所涉意义发展演变，均进行引申途径与原因的探索的基础上描述其相互替代的历时进程及其替代可能的原因。

本文认为替代的趋势当首先出现在“树”与“木”联合的结构中，以“树”的名词义的产生为前提，其中动词义的“树木”与名词义的“树木”，一个是动宾结构，一个是联合结构，语义表达根本不同，但二者在语言中并存了一段时间。“树”的名词义产生后，在功能上继续扩展，最重要的就是“X 树”格式的出现。待到名词义的“树”接替了“木”的作用，越来越多的“X 树”说法便应运而生。

本文同意“树”最迟在两汉之交时已经在口语上取代了“木”，而于魏晋南北朝时期在书面语中基本上取代“木”的观点。究其更替的原因主要是词汇语义系统的调整及以语体形式分工双重作用的结果。其中词汇语义系统的调整是“木”主要承担与“木本”有关的一系列意义，“树”则主要承担树木的称谓意义，作为树木的通称，构成各类树木的专名。而语体形式的分工则是“木”主要作为词素发挥作用，具有很强的能产性，构成大量书面语意味的合成词；“树”作为通称，保持单音节形式，具有很高的口语使用频率；作为专名的“X 树”双音说法，具有很强的语体通用性。

关键词：木；树；词义系统；历时替代

ABSTRACT

This paper investigated the meaning origin of the diachronic substitution words "MU" and "SHU" in detail from the perspective of the development and adjustment of linguistic system based on the previous studies. On the basis of combing the semantic system of "MU" and "SHU" as well as exploring the extended ways and reasons for the development and evolution of the meaning involved. This paper described the diachronic process of their mutual substitution and the possible reasons for their substitution.

It is believed that the trend of substitution should first appear in the cooperated structure of "SHU" and "MU", which is premised on the emergence of the noun meaning of "SHU". Verb meaning "SHU MU" and noun meaning "SHU MU", one is verb object structure and the other is combined structure ; The semantic expression is totally different, but they have coexisted in language for a period of time. After the emergence of the noun meaning of "SHU", it continues to expand in function. The most important thing is the emergence of "X+SHU" format. When the noun meaning of "SHU" takes over the role of "MU", more and more " X+SHU " are generated.

This paper agrees that "SHU" has replaced "MU" in spoken language at the latest between Xi Han and Dong Han Dynasty, and basically replaced "MU" in written language in the Wei, Jin and the Nan Bei dynasties. The reason for its replacement is the result of the adjustment of lexical semantic system and the separate responsibilities in the various language forms of style. The adjustment of lexical semantic system is that "MU" mainly takes a series of meanings related to "MU BEN", while "SHU" mainly takes the original meaning of trees. As a general name of trees, it was classified all the kinds of trees into the different proper names. The separate responsibilities of language form is that "MU" mainly plays a role as a morpheme, which has strong productivity as well as forms a large number of compound words with written language; As a general term, "SHU" maintains a monosyllabic form and has a high frequency of oral use; As a disyllable proper name, "X+SHU" has a strong stylistic standard.

Keywords: MU, SHU, Semantic Systems, Diachronic

绪论

一、研究背景

本文依据时间先后对与本文密切相关的文献进行综述。

王凤阳（1993）《古辞辨》对“树”与“木”做出过辨析，所谓“辨析”其实是分别对“木”与“树”的词义及其用法做了一番简单的梳理。认为“树”（樹）原是个动词，指栽培、种植树木，不仅种树可以用“树”，种植各种农作物也可以用“树”，甚至种草也可以用“树”。根据“树”的种植义比喻引申派生出“建树”、“树立”等义。关于二者共存的时代，

王先生认为唐代二者基本上成了同义词。并认为在现代，“树”已经完全是名词了，它的古义只保存在部分成语里了。关于“木”，认为“木”的本义是树木，“木”由树木义引申为以树为原料的木材、木料义，且认为这种用法春秋战国时代已经有了。在现代，“木”多用于木材义，它的树木义只保留在双音词里了。

王先生的论述精简深刻，但由于重在辨析，对于相关词的意义演变的论述较少，甚至有些理论在今天看来似乎有些不够妥当，如“木”与“树”意义相同的时代应该不会晚至唐代，这些问题汪维辉（2000）也曾指出过。

《王力古汉语字典》（2000）在“木”字条下也对“木”与“树”的关系进行了辨析。认为“此二字本不同义，且词性不同。木是名词，指树木；树是动词，指种植。到战国初期，树也有树木的意义了，这样树和木就同义了。但是木的质朴等引申义和树的竖立等引申义还是不相通的。”

汪维辉（2000）《东汉——隋常用词演变研究》（“木/树”条）曾做过精细研究，认为春秋以前，表示“树木”义只有一个“木”，而战国以后则有“树”和“木”，而最迟两汉之交时，“树”已经在口语上取代了“木”，在书面语中，魏晋南北朝时期“树”已基本上取代了“木”，时至今日，“木”已成为文言词汇，只能在现代汉语书面语中见到，口语中很难再提及了。

丁喜霞（2004）《中古常用并列双音词的成词和演变研究》（“树木”条）认为“树木”是现代汉语的一个常用词，表示“木本植物的统称”。“树木”连用形成了同形异质的两种语言单位，分别表示“种植树木”的动宾短语以及“木本植物的统称”的同义并列双音词。后者是受到汉语词汇双音化的推动以及同义联想的作用，产生于战国中后期，并沿用至今。依此，得出的结论是：“本文只能说双音词‘树木’是通过词法途径由两同义的单音词并列形成的，与动宾短语不具有衍生关系。”

吴宝安（2007）《西汉核心词研究》（“树木”条）对“木”与“树”两词在西汉两部重要文献《史记》和《淮南子》中情况进行了仔细研究，并讨论了与“树”有关的 15 个词。文章对“树”取代“木”的原因进行了探索，着意于交际带来的问题而产生的原因。

龙丹（2008）《魏晋核心词研究》（“树、木”条）认为“树”由最初的动词义引申出名词义的法，后来还产生了量词的用法；“木”则由本义“木本植物”向“木头、木料、木材”义的方向引申。关于“树”的名词用法的产生过程及原因，引用丁喜霞的观点，并从认知语言学的事件域认知模型及转喻机制进行了解释。关于“树”的名词用法的产生过程及原因，丁喜霞和龙丹都从不同角度进行了论述，但均未给出旁证。

龙丹在汪维辉关于“在魏晋南北朝的文学语言里，‘树’也已基本替代‘木’”的观点的基础上对《先秦汉魏晋南北朝诗》中的魏晋部分进行详细考证，发现“木”、“树”两词在使用上呈现出各自的特点。尽管所考察的文献中“木”的使用频率略高于“树”，但无论是从单用还是组合搭配上看，“树”都已经基本替代“木”了。对于“木”的深刻影响，以至于“树”难以全部替代“木”的语言事实进行了客观论述，得出的结论跟汪维辉等学者的看法基本相符。

黄树先 (2010) 认为, “在汉语里, 最初表示‘树木’的可能是‘薪’和‘木’。……汉语的‘薪’后来被‘木’代替。先秦后, ‘木’又被‘树’取代。”他认为, 为了避免“木”、“目”同音可能带来的交际麻烦, 所以“木”被“树”取代了。

前人的相关研究, 或是由于时间久远, 有些看法已经不太妥当, 或是着重辨析, 亦或是对于相关的引申路径分析不够清晰, 也有对原因的探析存在商榷的地方。基于此, 我们在前人研究的基础上, 进行更加具体深入的分析, 并提出自己的看法, 希望能在这个问题的研究上贡献自己的力量。

二、研究方法

本文在前人工作的基础上, 采用文献分析法、词义系联、语料库检索等方法, 从语言意义系统发展调整的角度, 具体考察“木”、“树”这组历时替代常用词的意义源流及其替代原因的探索。

本论文综合使用以下语料库资源:

- (1) 北京大学 CCL 语料库。(http://ccl.pku.edu.cn/)
- (2) 北京语言大学 BCC 语料库。(http://bcc.blcu.edu.cn/)
- (3) 语料库在线。(http://www.aihanyu.org/cncorpus/index.aspx)

三、“木”“树”的词义系统

(一) “木”的词义系统

本文通过对“木”的主要义项的梳理, 希望能基本厘清其词义系统(至少是其被“树”替代以前的较为早期的词义系统)。

1. “木”的“树木”义

“树木”义是“木”的本义。

《说文解字·木部》(以下简称《说文》): “木, 冒也。冒地而生。东方之行。从中, 下象其根。”

“木”的本义, 即“树木”义, 在存世先秦文献中使用频率极高(本文对先秦的四部文献进行语料分析, 它们分别是《尚书》、《周易》、《诗经》以及《山海经》, 共得语料 243 条。其中属于“树木”义的语料一共有 202 条), 但基本上都作为“树木”的通称使用, 至于特定种类的树木称谓, 还是习惯使用单名, 例如:

[1] 有木焉, 其状如樗, 其叶如桐而莢实, 其名曰菱, 可以毒鱼。(《山海经·中山经》)

[2] 又东南一百五十里, 曰尧山, 其阴多黄垚, 其阳多黄金, 其木多荆芑柳檀, 其草多藟蕝。 (《山海经·中山经》)

例[1]、[2], “木”均作为“树木”之通称, 所提到的“樗”、“桐”、“荆”、“芑”、“柳”、“檀”, 都是专名。

“木”之本义“树木”, 引申出“五行之一”的抽象含义。

[3] 一曰水，二曰火，三曰木，四曰金，五曰土。（《尚书·洪范》）

例[3]，“五行”中关于“木”的五行含义，显然是从植物的自然属性概括提取出来的，而高大茂盛的“树木”正足以充当各类植物的典型代表。

2. “木”的“木本”义

“木”指的是“树”，现代植物学归于“木本植物”。相对于“草本植物”而言，“木本”的突出特点是木质部发达，枝干高大、茎干坚硬、根深柢固等。这种侧重于树木质体的观察，促成了“木本”意义的诞生。

“木”的“木本”义，即一般所说“木头”，大多表现在突显特定材质的说法中：如“枣木”、“杨木”、“榆木”等。“木本”义在“木”的整个词义演变过程中，是一个重要的关节点。

从词义的引申过程来看，树木生长时称为“木”，被砍伐后便成为待用之“木”（木头），而用以建造房屋、制作器物则为加工整治之“木”（木材、木料）。由于事物变迁延续的这种紧密相关性，“木”的名称被顺势沿用下来，不劳另费心思去起别的名称。这种用词方式既符合人们的思维惯性，也是语言经济性的一种反映。这种情况在泰语中同样存在，泰语中标示“树木”义的“ไม้”，除了“树木”义外，还有“木头，木材，木料”义。

下面对由它而来的后续引申义进行梳理。

第一，从“木本”的功用出发引申出“木材、木料”义。

[4] 我善治木，曲者中钩，直者应绳。（《庄子·马蹄》）

例[4]中的“木”是工匠用于建造、制作的木材。

[5] 朽木不可雕也。（《论语·公冶长》）

例[5]中的“木”用来雕刻成工艺品，供人玩赏的器物，是一种木质材料。

第二，为了凸显某种木制器物的材料质地，以便与其他材质的器物相互区别，产生了引申义“木制的”。

[6] 墨子为木鸢，三年而成，蜚一日而败。（《韩非子·外储说左上》）

例[6]中的“木鸢”为古代木制的飞行器，因其形状像鸢，故以此命名。

第三，将木质材料固定转移为某种特殊木制器物，由此引申出许多特指意义。材料和成品间的一种引申，从认知语言学角度看，是“转喻”的一种表现。从语用角度看，以质料代器物，属于“借代”修辞用法，在特定语境中带来特殊的语用效果，频繁使用这一用法也可能凝练为新的词义。

其一，指古代八音之一。

[7] 金、石、土、革、丝、木、匏、竹。（《周礼·春官·大师》）

其二，指“船”或“筏”。

[8] 利涉大川，乘木有功也。（《易·涣》）

其三，指代“棺槨”。

[9] 我二十五年矣，又如是而嫁，则就木焉。（《左传·僖公二十三年》）

其四，代指某些刑具。

[10] 外为刑者，金与木也。（《庄子·列御寇》）

第四，人们很早就认识到树木枝干与人类肢体的这种相似性了，并对它们进行对比。《释名·释形体》：“胙，枝也，似木之枝格也。”《说文解字》：“胙，体四肢也。肢，胙或从支。”这种对比引发了关于“木本”特性的特殊联想，产生了“无知觉、无反应”的意义。当然这是“木”比较后期的意义。

第五，关于木本材质原始本色的联想，引申出“木”的“质朴”义。如，“玉”未经雕饰叫做“璞”，“木”未经雕饰叫做“朴”。“朴”之有“质朴”义能够更加清晰地证明同样的引申原理，而意义的使用也更加广泛。从词义发展的相互关系看，本文猜测，“木”在“质朴”义产生过程中，也可能由于“同步引申”原理，受到过“朴”的“质朴”带动。

[11] 刚毅木讷，近仁。（《论语·子路》）

因为孔子称颂人的“刚”、“毅”、“木”、“讷”这四种性格，并认为其近于“仁”，先秦时期的人名中也有如楚令尹子木、段干木、公孙木等，以表达对美好事物的期许。

3. “木”的“树叶”义

某些辞书将“木”的“树叶”义单列为一义项。

在汉语中，有些词义从语义内部特点不太能说明，那么多半是受到特殊语境的作用。本文所说的词义其实是经过概括组织的一般性意义理解。而在使用过程中，人们会根据具体语境特点进行一些理解上的微调，甚至是做一些变通，这就出现了所谓词的“语境意义”。如果某一特殊语境意义得到广泛的理解，取得了很高的使用频率；或者由于说话者的创造性运用，使之成为经典名句的一部分，获得了很高的引用频率，那么临时性语境义也就可能逐渐凝结成词义。以“树木”特指“木叶”就是此种语言现象。

[12] 乐行奸邪，辰未主之。（《汉书·睦两夏侯京翼李传》）

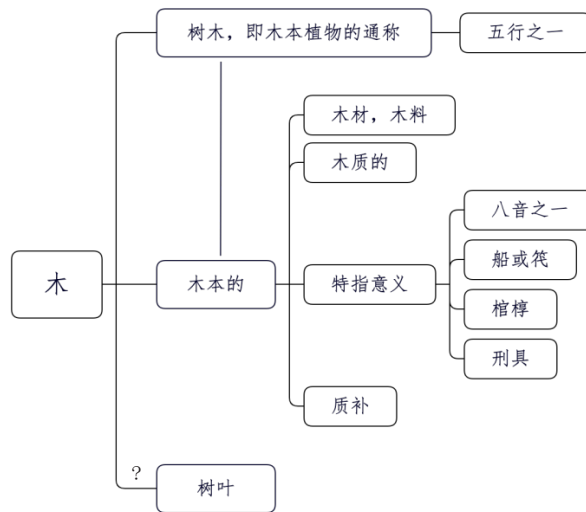
颜师古注引三国孟康曰：“翼氏《风角》曰：“木落归本，水流归末”，故木利在亥，水利在辰，盛衰各得其所，故乐也。”

此处“木落归本”，犹“叶落归根”，这种“木”与“叶”、“本”与“根”的工整对应，也能说明“木”有“（树）叶”义。

[13] 木落南翔，冰泮北徂。（左思《蜀都赋》）

李善注引刘逵曰：“木落者，叶落也。”亦可证明，“木”特指“（树）叶”。

当然，此义使用范围较为狭窄：限于古代诗文，因此用例不够丰富，能否算得上词义学的“义位”，还可再做讨论。

图一：“木”的词义系统可简单图示¹

(二) “树”的词义系统

同样地，本文对“树”的“种植”、“树木”以及“建立”等义进行较为细致地分析，目的也是希望能弄清“树”的词义系统。

1. “树”的“种植”义

“树”的本义为“种植”。

《说文·木部》：“树，生植之总名。”徐锴《说文系传》（以下简称《系传》）：“树，木生植之总名。”张舜徽《说文解字约注》（以下简称《约注》）：“生物之直立者，皆谓之树。”汤可敬《说文解字今释》据此阐述《说文》之意，当指“生物中直立的东西的总称。”

其实，《说文》的解释虽然没有说得很清楚，但是突出了“树”与“植”的关系。“生植”的意思，恐怕不是“生物之直立”，而应该如徐锴《系传》揭示的，“苗木存活状态下的移植”叫做“树”。

到了后世，“树”占据了“树木”的意义领域，许多辞书便直接以此核心意义为释。如：《广韵·遇韵》：“树，木总名也。”《礼记·祭义》：“树木以时伐焉。”晋皇甫谧《高士传·巢父》：“山居不营世利，年老以树为巢而寝其上。”《汉语大字典》也将“树”的“木本植物的总称”这一义项置于“树”的所有义项的前端。对于一般缺乏考究的人，仿佛认为“树”的本义即是如此了。

文字形体的创制往往能够透漏字词本义的信息。《字源》结合“树”之字形，认为“树”之初文象“以手植木”之形，段玉裁《说文解字注》（以下简称段《注》）：“寸，则谓手植之也。”

¹ 注：图示中“？”处，本文认为还可再做讨论。

《广雅·释地》：“树，种也。”认为“树”的本义当为“种植”。

此外，《王力古汉语字典》解释说：““树”在广韵中有臣庾切、常句切上、去两读。上声一读义为“扶树”，是动词；去声一读义为“木摠名”，是名词。这反映了“树”字通过声调变化由动词分化出名词义的语言演变事实。”可见，“树”的本义当为动词义的“种植”，而名词义的“树木”则为其后的引申。

动词义的“树”与读音相同的“竖（竖）”有语源关系。《说文》：“竖，立也。”郭锡良等编著的《古代汉语》认为“其实竖的意义就是从“树”引申来的，由“树艺（栽种）”引申为竖立，……但由于“树”的常用意义已经变为“树木”，于是就另造了一个“竖”字。”

“树”最早是“栽种苗木”，反映了当时的种植经济活动，而后词义逐渐泛化，先是所“树”对象不限于树木了，再后来“树立”的目的/结果状态被凸显出来，于是用一个新的字形“竖”来表达，其动词用法对象不拘于“树木”，其形容词用法与“横”的意思相对。

2. “树”的“树木”义

本文认为，反映古人基本经济活动的常用词语，存在着许多动名之间的引申。

动词“采”引申为“所采”，即所采植物食用部分，菜也。“采”与“菜”有声调转换关系，并以字形相区别，形成了同族词关系。动词“畜”引申为名词“所畜”，即所畜养的动物，畜（牲）也。牲畜之“畜”，变读为丑救切，也形成了同族词关系。

“树”的情况与上面所举的两例类似。不难看出，在古人的基本经济生活中，“采集行为”与“所采之物”相互联系，“种植行为”与“所植之物”相互联系。反映了同一联想心理逻辑。

继名词义“树”出现之后，又出现了“树”的量词义，相当于“株”、“棵”。

刘世儒（1958）认为“树”在汉代是通行的量词，但到了南北朝时期，则有被“株”与“根”替代的趋势。他将“树”等量词叫做“（次泛用的）陪伴词”。汪维辉（2000）认为，“树”作量词当在汉代《史记》中便已较明确地在使用。

关于“树”作为量词产生的缘由，本文认为有两种可能，一是来源于“树”的名词义。这是顺势为言的方法，例如给“枣树”计数，可以“一树一树”地数下去，最后得出“枣若干树”。有关树木的计量词，大多与涉及树木本体，来源于名词意义。例如：量词“本”又为“树干”、“株”原为“（树木）露出地面而接近于根的部分”、量词“棵”原为树木植根的“窠”，等等。所以这种可能性比较大。但从另一方面看，“树”为种植，“一树”之劳即得“一树”之木，“树”既是种植的单位，也是种植所得的单位。这样一种发展路径也是有可能的。

3. “树”的“建立”义

由“树”的“种植”义抽象出“建立”义。如“树德”、“树功”等。

[14] 树德务滋，除恶务本。（《尚书·泰誓下》）

[15] 凡为吏，太刚则折，太柔则废，威行施之以恩，然后树功扬名，永终天禄。（《汉书·隗不疑传》）

例[14]中的“树德”为“建立德行”，例[15]中的“树功”为“建立功勋”。

此外，“树”的对象事物还包括“门屏”、“私利”、“朋党”等。

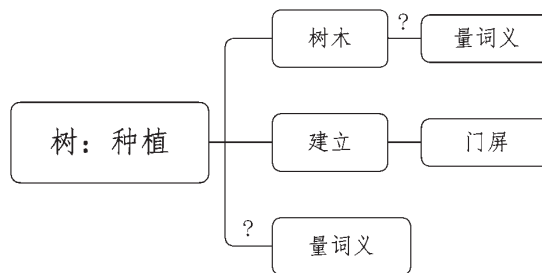
[16] 乃命建侯树屏，在我后之人。（《尚书·康王之诰》）

[17] 从其所欲，而树私利其间，此谓养殃。（《韩非子·八奸》）

[18] 食其欲立六国后以树党，汉王刻印，将遣食其立之。（《汉书·高帝纪上》）

通过分析讨论，本文将“树”的词义系统简单图示如下：

图二：“树”的词义系统简单图示²

四、“木”与“树”的历时替代

（一）以“树”代“木”的基本进程

关于以“树”代“木”的过程，汪维辉（2000）的研究可算是相当精审的，本文也援引汪先生的主要观点。

种植义的“树”，对象事物最初以所种苗木的专有名称或类别名称出现。例如：

[19] 树之榛栗，椅桐梓漆，爰伐琴桑。《诗·邶风·定之方中》

例[19]说的是种植榛树、栗树、椅树、桐树、梓树、漆树等具体树种。

[20] 将仲子兮，无踰我墙，无折我树桑。《诗·郑风·将仲子》）

例[20]中的“树桑”指所种植的桑树，“树”作定语。

[21] 荏染柔木，君子树之。《诗·小雅·巧言》）

例[21]中，按：《毛诗故训传》（以下简称《毛传》）：“柔木，椅、桐、梓、漆也。”这是指种植质地柔弱的一类树。

显然，《诗经》时代“树”的对象多明确指出某一具体的树名。“木”作为树木的通称，还不太直接进入“树”+“木”的动宾结构中。这种情况要等到战国时代的文献才有反映。

[22] 树木而涂之。《韩非子·外储说右上》）

[23] 一年之计，莫如树谷；十年之计，莫如树木；终身之计，莫如树人。《管子·权修》）

² 注：图示中“？”处，本文认为还可再做讨论。

前例是种植作为神社标志的树木，以通称“木”为对象宾语。后例以“种植树木”比喻“培养人才”，更具有泛言树木的性质。

以“树”代“木”的趋势首先出现在“树”与“木”联合的结构中。动词义的“树木”与名词义的“树木”，一个是动宾结构，一个是联合结构，语义表达根本不同，但二者在语言中并存了一段时间。

本文可以从以下两个方面看，第一，由于“树”已经派生出“树木”义，所以才有“树”与“木”的同义复合说法。不过新义产生后还有一个逐渐扩散推广的过程。第二，“树”的名词义派生之初，大多以同义复合词“树木”的面貌出现。因为这时它还不便直接充当动词“树”的宾语，否则会出现“树树”这样的别扭说法，反之，“树木”的动宾说法此时仍有存在必要。要等到新的种植义动词“植”、“种”取代“树”之后，“树”可以做“植”、“种”的对象宾语了，名词“树”在句法位置上才能说完全取代了“木”。

此外，同义复合结构“树木”的出现，跟汉语词汇双音化趋势密不可分。语言表达需要创制丰富多彩、各具特色的书面语汇，于是双音化以繁复多样的语义组合大行其道。“树”与“木”也就被顺势组合为双音复合词。同时，“以偶为佳”的审美需求也推动了双音词的形成。

“树”的名词义产生后，在功能上继续扩展，最重要的就是“某树”格式的出现。

“木”在有限的范围内当“树”用，如“丹木”、“桃木”等，这是“树”替代“木”之前的用法。（按：邢公畹先生认为《诗经》中“木瓜”、“木桃”、“木李”中的“木”非指树木，而当义为“果实”，并与泰语中的情况进行比较，存疑待考。）“某木”的用法还不是很普遍，因为当时词汇双音化兴起还不久，关于树木、鱼类等的双音复合词都只是展露了一些苗头。待到后来，名词义的“树”接替了“木”的作用，越来越多的“某树”说法便应运而生。

汪维辉（2000）认为“某某树”的这种小名冠大名的格式最早见于《吕氏春秋》中，而到了东汉时期，这一格式变得“常见”，以至于在东汉佛经中“几乎所有的树名后面都可以加上一个‘树’字”。到了魏晋南北朝，文人诗文中“某某树”成为树木名称的最普遍格式。通过这一进程，由“树”构成的词语呈现出逐渐丰富化的趋势。

汪维辉先生研究得出的结论是，最迟两汉之交时，“树”已经在口语上取代了“木”，而在书面语中“树”基本上取代“木”则发生在魏晋南北朝时期。

（二）以“树”代“木”的可能缘由

以“树”代“木”实际上是两种语言分工推动的结果。

第一种是词汇语义系统的调整：“木”主要承担与“木本”有关的一系列意义，如“木质”、“木材”、“木制”，以至后期“麻木”等意义；“树”则主要承担树木的称谓意义，作为树木的通称，构成各类树木的专名。

如前所述，“木”在早期，主要是“树木”的通称，一般不用于指示某种特定树木。特定树木的单名只用一个单纯的语素来表示，如指示“松树”，只用“松”而不用“松木”等形式。试

想，如果随着词汇双音化推动，“松树”也可以说成“松木”了，这种表达究竟是指“松”这种树呢，还是指“松”这种树的木头呢？由于意义上比较相近，发生混淆的可能性就大大增加了。所以，随着“树”的名词义推广，s 树木种类的名称，正好顺势用“某树”格式取代刚露苗头的“某木”说法。“某树”指特定树种，“某木”指特定木质，理解起来就更方便了。既有“树木”的说法为先导，又有“某树”的说法普遍使用，“树”作为通称取代“木”，也就成为顺理成章的事了。

第二种是语体形式的分工：“木”主要作为词素发挥作用，具有很强的能产性，构成大量书面语意味的合成词；“树”作为通称，保持单音节形式，具有很高的口语使用频率；作为专名的“某树”双音说法，具有很强的语体通用性。

表 1：“树”与“木”的替代关系

“木”的义项	“树”能替代	“树”不能替代
树木（名）	√	
木本的（形）		√
树叶（名）		√

五、总结

本文首先对“木”与“树”的词义系统进行了梳理，对于所涉意义发展演变，均进行了引申途径与原因的探索，也专门绘制演变路径图以明示。其后，对“木”与“树”的历时替代进行了探讨。结合前人的研究成果，本文比较粗略地勾勒了以“树”代“木”的基本进程。本文认为替代的趋势当首先出现在“树”与“木”联合结构中，而以“树”的名词义的产生为前提。其中动名词义的“树木”与名词义的“树木”，一个是动宾结构，一个是联合结构，语义表达根本不同，但二者在语言中并存了一段时间。本文比较细致地探究了“树”的名词义率先出现于联合结构“树木”的原因主要有以下几点：一是跟汉语词汇双音化趋势密不可分，二是“树”的新义以此为中介便于人们接受而逐渐推广，三是需要避免出现“树树”的动宾搭配，等到“植”、“种”取代“树”之后，名词“树”在宾语的句法位置上才能完全取代“木”。

“树”的名词义产生后，在功能上继续扩展，最重要的就是“某树”格式的出现。待到名词义的“树”接替了“木”的作用，越来越多的“某树”说法便应运而生。

本文引用王维辉先生的观点，即认为，在书面语中“树”基本上取代“木”这一进程发生在魏晋南北朝时期。在此基础上，也试图从语义体系角度对“木”、“树”历时更替的原因进行了探讨。本文认为“木”、“树”更替主要是词汇语义系统的调整及以语体形式分工双重作用的结果。

参考文献

- 丁喜霞. 关于“常用词演变研究”命题的思考[J]. 语言研究, 2013(3).
- 丁喜霞. 汉语常用词的演变模式初探[J]. 河南大学学报(社会科学版), 2013(2).
- 董为光. 汉语词义发展基本类型[M]. 武汉: 华中科技大学出版社, 2004.
- 广州外国语学院. 泰汉词典[Z]. 北京: 商务印书馆, 1990.
- 郭沫若主编. 甲骨文合集[M]. 北京: 中华书局, 1982.
- 黄金贵. 古汉语文化词义集类辨考[M]. 上海: 上海教育出版社, 1995.
- 黄树先. 汉语核心词“木”研究[J]. 汉藏语学报, 2010(4).
- 蒋绍愚. 古汉语词汇纲要[M]. 北京: 北京大学出版社, 1989.
- 黎千驹. 论《说文解字》中的阴阳五行学说[J]. 怀化师专学报, 1997(4).
- 李学勤主编. 字源[M]. 天津: 天津古籍出版社, 2012.
- 刘世儒. 魏晋南北朝量词研究[M]. 北京: 中华书局 1965.
- 刘熙. 释名[M]. 北京: 中华书局 1985.
- 龙丹. 魏晋核心词研究[D]. 华中科技大学博士论文, 2008.
- 商承祚. 甲骨文字研究[M]. 天津: 天津古籍出版社, 2008.
- 汤可敬. 说文解字今释[M]. 长沙: 岳麓书社, 1997.
- 王凤阳. 古辞辨[M]. 长春: 吉林文史出版社, 1993.
- 王力. 同源字典[M]. 北京: 中华书局, 1982.
- 王力等编著. 王力古汉语字典[Z]. 北京: 中华书局, 2000.
- 王念孙. 广雅疏证[M]. 北京: 中华书局, 2004.
- 汪维辉. 东汉——隋常用词演变研究[M]. 南京: 南京大学出版社, 2000.
- 吴宝安. 西汉核心词研究[D]. 华中科技大学博士论文. 2007.
- 邢公畹. 汉台语比较手册[M]. 北京: 商务印书馆, 1999.
- 徐锴. 说文系传[M]. 北京: 中华书局, 1987.
- 许慎撰, 徐铉校定. 说文解字附检字[M]. 北京: 中华书局, 2004.
- 杨树达. 马氏文通刊误古书句读释例古书疑义举例续补(合订)[M]. 上海: 上海古籍出版社, 2007.
- 张舜徽. 说文解字约注[M]. 郑州: 中州书画出版社, 1983.
- 朱骏声. 说文通训定声[M]. 武汉: 武汉市古籍书店, 1983.

	Name and Surname (姓名) : PAWARES FUNOI
	Highest Education (最高学历) : Ph. D. (Linguistics and Applied Linguistics)
	University or Agency (任职院校或单位) : Walailak University
	Field of Expertise (专业领域) : - Chinese Linguistics - Chinese Teaching
	Address (地址) : Walailak University 222 Thaiburi, Thasala District, Nakhonsithammarat 80161

泰国学生“比”字句习得偏误分析及对策

A study on the acquisition errors of "Bi" sentence by Thai Students

รัฐพร ปานมณี

RATTAPORN PANMANEE

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Department of Learning Management, Faculty of Education, Burapha University

E-mail: rattaporn@go.buu.ac.th

Received: 29 November 2022 / Revised: 4 April 2022 / Accepted: 24 April 2022

摘要

外国学生掌握汉语语法的过程中是一个不断学习、不断发生错误并修正错误的过程，这其中必然会有各种偏误产生。比较句研究一直以来都是汉语研究的热点之一。而“比”字句则是其中特别重要的，它是第二语言习得者最先接触的语法点之一，其地位尤为重要。虽然汉泰两种语言中的有不少语法是相同的，但泰国学习者学习“比”字句时也会产生不少偏误。本文主要对泰国学生“比”字句的习得进行分析，尝试提供泰国学生学习“比”字句的相关学习策略。

关键词：泰国学生；“比”字句；偏误分析；对策

ABSTRACT

The process of foreign students mastering Chinese grammar is a process of continuous learning, making mistakes and correcting errors, in which there are bound to be various errors. Comparative sentence research has always been one of the hot spots in Chinese research, and "Bi" sentence, as one of the first grammatical points for second language learners, plays a particularly important role. Although many grammars in Chinese and Thai are the same, Thai learners also make many errors when learning "Bi" sentence. This paper mainly analyzes the acquisition of "Bi" sentence of Thai students, and tries to provide relevant learning strategies for Thai students to learn "Bi" sentence.

Keywords: Thai students, "Bi" sentence, Error analysis, Learning strategies

一、绪论

1 “比”字句简介

“比”字句是表达比较的常用句式。它用来比较不同事物及同一事物在不同时间、不同情况下的差别。

“比”字句的基本格式为：“A 比 B+AP/VP”。A 是被比较的人或事物，B 是比较的人或事物，AP 是形容词或形容词短语，VP 是动词或动词短语，AP 或 VP 都表示比较的结果。“比”字句中经常出现的是 AP。所以我们主要来谈一下“A 比 B+AP”

1.1 “比”字句的肯定式

“比”字句常用的肯定式主要有以下五个形式：

1. A 比 B+形容词，如：

- ① 我比他矮。
- ② 弟弟比哥哥胖。

2. A 比 B+形容词+一点儿、一些、得多、多了、很多，如：

- ① 姐姐比妹妹高一点儿。
- ② 泰国比中国热得多。

3. A 比 B+更、还+形容词/动词，如：

- ① 今天比昨天还热。
- ② 我比他更喜欢汉语。

这个句式中的动词多半是表示心理行为的，如：“喜欢、了解、爱、关心”等。动词后须有宾语。

4. A 比 B+动词+得+形容词，如：

- ① 兔子比乌龟跑得快。
- ② 他比我吃得多。

5. A 比 B+助动词+动词+多了/一些，如：

- ① 姐姐比我们能吃苦多了。
- ② 小刘比我会做饭。

助动词多是表示能力的“能、会”等，表示 A 比 B 具有动词所描写的能力。

1.2 “比”字句的否定式

如果要表示否定的意思，大多用“没有”来表示。格式为：“A 没有 B+形容词”。如：

- ① 我没有他高。
- ② 棒球没有篮球大。

除了“没有”以外，还可以用“不”来否定：“A 不比 B + 形容词”，但是这种否定形式包含两种意义为，“A 没有 B + 形容词”和“A 跟 B 一样 + 形容词”。如：

①我不比他高。（就说明“我没有他高”或“我跟他一样高”两种情况）

②棒球不比网球大。（就说明“棒球没有网球大”或“棒球跟网球一样大”两种情况。）

“A 不比 B + 形容词”句是表示 A 和 B 差不多，所以笔者认为“不比”句并不是“比”字句的否定形式。

二、泰国学生汉语“比”字句的偏误类型

对泰国学生的偏误可以进行简单的分类，主要分为四类：（1）遗漏偏误；（2）误加偏误；（3）误代偏误；（4）错序偏误。

2.1 遗漏偏误

汉语的“比”字句是由各成分构成的：比较本体（A）、比较词（“比”字）、比较客体（B）、比较结果及比较差值等成分。泰国学生常常会遗漏“比较结果”和“比较差值”。

1. 比较差值的遗漏

有的形容词或动词的本身意义没有程度变化，也不能受程度副词的修饰。当这些词语充当“比”字句的比较结果时，就让人感觉信息不完整。如：

错句：她的汉语水平比我**提高**。（泰语里没有“得快”，是直接翻译过来而成的句子。）

她的汉语水平比我**提高得快**。

错句：泰国经济危机后，他脾气比**以前变化**。

泰国经济危机后，他脾气比**以前变得更坏了**。

2. 比较结果的遗漏

“比”字句中的比较结果是“显示程度差别”和“体现比较结果”的成分。一旦充当比较结果的词语缺乏上面讲到的显示差别的要求，就会影响到信息的传达，导致出现遗漏现象。如：

错句：男孩子比女孩子**看**足球。

男孩子比女孩子**更爱看**足球。

错句：现在科技的发展速度比**以前**。

现在的科技的发展速度比**以前快**。

2.2 误加偏误

“比”字句谓语形容词前后常可带表示程度或数量的成分。如“更”、“一些”、“五岁”等。不过“比”字句谓语形容词带修饰成分是有限的，例如，“比”字句中的形容词不能受“很”、“非常”等副词修饰。如：

错句：我们的课比以前**很多**。

我们的课比以前**多**。

错句：他的房子比我们的**很大**。

他的房子比我们的**大**。

2.3 误代偏误

1. 误用“比”字替代其他比较词

“比”字句是表示“差比”中“胜过”概念的最典型的表达方式，当比较结果不表示差别却表示同等时，前后的范畴显得不搭配，造成句法上的杂糅混乱。如：

错句：曼谷的天气**比**成都差不多热。

曼谷的天气**和**成都差不多热。

错句：姐姐**比**妹妹一样高。

姐姐**和**妹妹一样高。

2. 用表示绝对程度副词的“很”或“最”替代表示相对程度的副词“更”或“还”

如果比较前项有表示递进，应该用副词“更”或“还”来表示。泰国学生在需要表示递进时却用其他副词替代。如：

错句：婚姻方面妈妈比爸爸**很**关心。

婚姻方面妈妈比爸爸**更**关心。

错句：这位大夫对病人比对家人**最**关心。

这位大夫对病人比对家人**还**关心。

2.4 错序偏误

1. 表比较结果与表比较客体的错序

“比”字句中比较结果就是“比”字句的谓语，它是显示比较的程度差别或结果的部分，一般在比较客体后。一旦学生把它放在表示比较的客体前，就违反了汉语的排列顺序，产生顺序错乱的现象。这些偏误的原因是汉泰语之间句法上的差异。当学生对新知识没掌握而借用母语形式来表示时，就造成句法上的错误。如：

错句：他**高比**我一点儿。（完全从泰语翻译过来而成的句子）

他**比我高**一点儿。

错句：热季**长比**雨季。

热季**比雨季长**。

2. 修饰语与表比较结果的错序

汉语的修饰语须处于中心语前，一旦出现中心语和修饰语的位置颠倒，便不符合句法要求。如：

错句：他**比我**来早一个小时。

他**比我早**来一个小时。

错句：这个学期**比**上个学期**学多**两门课。

这个学期**比**上个学期**多学**两门课。

3. 能愿动词的错序

错句：她**会**比我做饭多了。

她**比我会**做饭多了。

错句：爸爸**会**不知道比知道开心点儿。

爸爸不知道**会**比知道开心点儿。

三、泰国学生“比”字句偏误产生的原因

3.1 受母语句法结构形式的负迁移影响

在初级、中级甚至高级阶段的中介语语料中，频繁地出现了运用泰语句法策略来套用汉语差比句的现象，如：

1) 正句：他比我矮一点儿。

错句：他矮比我一点儿。

泰语：เขา เตี้ย กว่า ฉัน นิดหน่อย [k^hau⁴¹ tia⁴¹ kwa tʃ^ha:n nidno:j]

词译：他 矮 比 我 一点儿

2) 正句：他比我晚上课一个小时。

错句：他上课晚比我一个小时。

泰语：เขา มีเรียน สาย กว่า ฉัน หนึ่งชั่วโมง

[k^hau⁴¹ mi:³³ Riən sa:j¹⁴ kwa tʃ^ha:n nu:ng tʃ^hua: mo:ng]

词译：他 上课 晚 比 我 一个小时

3) 正句：她在泰国比在中国黑。

错句：她在泰国黑比在中国。

泰语: เขา อยู่ไทย ดำกว่า อยู่จีน [k^hau⁴¹ Ju: t^hai dam³³ kwa Ju: tci:n]

词译: 她 在 泰国 黑 比 在中国

第一例句中发现汉语引进比较客体的方法与泰语的方法有所不同: 汉语中比较客体处于比较结果前, 如“比(我)矮”; 而泰语中比较客体处于比较结果后, 如“矮(比)我”。第二例句中汉泰语的对译语料, 发现泰语中状语的分布与汉语恰好相反: 汉语的比较客体和状语都一同处于比较结果前, 如“比(我)(晚)上课”; 而泰语中这两个成分都处于比较结果后, 如“上课(晚)比(我)”。第三例句中发现当比较项用来修饰比较结果时, 汉泰语中比较项的位置恰好相反: 汉语中比较主体和比较客体结合比较紧密, 都处于比较结果前, 如“(在中国)比(在泰国)黑”; 泰语中比较主体和比较客体关系松散, 比较主体处于比较结果前, 而比较客体却处于比较结果后, 如“(在中国)(黑)比(在泰国)”

3.2 受母语语义的负迁移影响

1) 正句: 她真的比我漂亮。

错句: 她比我很漂亮。/ 她比我真漂亮。

泰语: เขา สวย กว่า ฉัน จริงๆ

[k^hau⁴¹ so:e: kwa t^hai:n tci:ng tci:ng]

词译: 她 漂亮 比 我 真

2) 正句: 我妹妹比以前懂事。

错句: 我妹妹比以前比较懂事。

泰语: น้องสาว ฉัน ค่อนข้าง (พูด)รู้เรื่อง กว่า เมื่อก่อน

[nɔ:ng sao t^hai:n k^hɔ:n kha:ng ru ruwa:n kwa mua? kɔ:n]

词译: 妹妹 我 比较 懂事 比 以前

3) 正句: 今年的冬天比去年冷。

错句: 今年的冬天比去年比较冷。

泰语: ฤดูหนาว ปีนี้ ค่อนข้าง หนาว กว่า ปีที่แล้ว

[ru du: na:o pi: ni k^hɔ:n kha:ng na:o kwa pi:³³ t^hi:⁴¹ Lɛ:o]

词译: 夏天 今年 比较 热 比 去年

我们在中级阶段的语料中发现了泰国学生的偏误“她比我真漂亮。”, 其原因是在泰语中“她漂亮比我真。”的说法是成立的。因此, 在中级阶段甚至高级阶段, 泰国学生尽管已经克服了母语结构形式的负迁移影响, 不再出现初级阶段中常见的错序偏误“她漂亮比我真。”或“她比我漂亮真。”, 但还是受到了母语语义负迁移的影响, 出现了“她比我真漂亮。”这样的误加偏误。第二和第三例句也同样说明了泰语语义负迁移的影响。

3.3 对应“空缺”的负迁移

1) 正句：学汉语的泰国人一年比一年多。

错句：学汉语的泰国人每年多。

泰语：คนไทย ที่ เรียน ภาษาจีน เพิ่มขึ้น ทุกปี

[kʰo:n tʰa:i tʰi: Riən pʰa: sa: tci:n pʰɔ:m kʰu:n tʰuk pi:]

词译：泰国人的学汉语增加每年

2) 正句：这个班的孩子一个比一个听话。

错句：这个班的孩子听话每个人。

泰语：นักเรียน ชั้น นี้ เชื่อฟัง ทุกคน [nak Riən tɕʰa:n ni tɕʰua fa:ng tʰuk kʰo:n]

词译：孩子 班 这 听话 每个人

句式“一+量词+比+一+量词”可以表示累进或表示没有例外，但是这种特殊的句式在泰语中对应“空缺”，找不到相应的表达方式。第一和第二例句的偏误是由学习者的“回避”策略造成的，然而其深层原因仍是受母语负迁移的影响。

四、泰国学生汉语“比”字句的教学对策

如果要展示“比”字句最简便、最直观的办法就是采用情景法。比如，可以采用两个学生比较身高的方法。还可以利用两本书的厚薄等进行比较。为了让学生加强“比”字句的掌握，我们可以通过以下的练习：

练习一：用“比”字句的肯定式或否定式改写句子

- (1) 中国大，北京小。
- (2) 香蕉 4 元/斤，草莓 10 元/斤。
- (3) 昨天 15 度，今天 10 度。
- (4) 我 1.5 米，她 1.7 米。
- (5) 写作很难，阅读很容易。

练习二：用“A 比 B+ 动词+得+形容词”的形式填词练习

小丽	_____	梅梅	吃	_____	多。
大王	_____	_____	学	_____	好。
_____	_____	_____	说	_____	流利。
_____	_____	_____	跑	_____	快。

练习三：用“A比B+更/还+形容词/动词”

- (1) 小罗很高。小马_____。
- (2) 网球很小。乒乓球_____。
- (3) 我喜欢中文。他_____。
- (4) 学习方面爸爸很关心我。学习方面妈妈_____。

五、结论

“比”字句是对外汉语教学中一个非常重要的语法点。本文对泰国学生“比”字句习得的偏误进行了分析，我们发现泰国学生“比”字句的偏误类型可以分为遗漏偏误、误加偏误、误代偏误和错序偏误。留学生学习汉语，关键在于交流，如果只学习语法知识而不进行实际运用，语言能力不会有很大的提高。笔者认为，教师为了帮助学生加强对汉语“比”字句的语法学习，平时在课堂上应该为学生设计出更多的练习，以便为了给学生带来了加强言语实践，提高汉语语感的好方法，有利于纠正偏误，从而提高留学生汉语表达能力。

参考文献

胡亮节. 泰国学生汉语比较句习得偏误分析: [硕士学位论文]. [D]. 云南: 云南师范大学, 2006

刘畅. 留学生比较句的习得与偏误分析: [硕士学位论文]. [D]. 辽宁: 辽宁师范大学, 2011

刘月华等著. 实用现代汉语语法: [M]. 北京: 商务印书馆, 2001. 89

吕文华. 对外汉语教学语法探索: [M]. 北京: 北京语言大学出版社, 2008. 172

毛悦. 汉语作为第二语言要素教学: [M]. 北京: 北京大学出版社, 2012. 197

肖小平. 泰国留学生汉语比较句偏误分析及习得顺序考察: [硕士学位论文]. [D]. 广西: 广西师范大学, 2004

	Name and Surname (姓名) : RATTAPORN PANMANEE
	Highest Education (最高学历) : Master of TCSOL
	University or Agency (任职院校或单位) : Burapha University
	Field of Expertise (专业领域) : - Chinese Language - Teaching Chinese to speakers of other languages
	Address (地址) : 88/90 M. 1 Muang, Muang, Chonburi 20130

การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2560

THE CURRICULUM EVALUATION ON BACHELOR OF ARTS PROGRAM IN BUSINESS CHINESE (REVISED CURRICULUM, 2017)

สุทธสร ศรีวิภากุล¹

SUTTASORN SRIVIPAKUL

วิทยาลัยจีนศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

College of Chinese Studies, Huachiew Chalermprakiet University

E-mail : foming97@gmail.com

ธนดล จิรสันติวงศ์²

TANADON JIRASANTIWONG

วิทยาลัยจีนศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

College of Chinese Studies, Huachiew Chalermprakiet University

E-mail : bestxieyehui@hotmail.com

ไพศาล ทองสัมฤทธิ์³

PHAISAN THONGSAMRIT

วิทยาลัยจีนศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

College of Chinese Studies, Huachiew Chalermprakiet University

E-mail : phaisan.cn@gmail.com

มนัสนันท์ ฉัตรเวชศิริ⁴

MANATSANAN CHATWECHSIRI

วิทยาลัยจีนศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

College of Chinese Studies, Huachiew Chalermprakiet University

E-mail : manatsananpang@yahoo.com

Received: 22 February 2022 / Revised: 5 May 2022 / Accepted: 13 May 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ หลักสูตรปรับปรุง พุทธศักราช 2560 วิจัยตามแบบจำลอง CIPP Model โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อวิเคราะห์หลักสูตร และประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตร ในบริบท (Context) ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร 2) เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร (Input) ได้แก่ อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา และปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน 3) เพื่อประเมินกระบวนการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร (Process) ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน 4) เพื่อประเมินผลลัพธ์ของหลักสูตร (Product) ได้แก่ คุณภาพของบัณฑิต

ประชากรของการวิจัยประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ หลักสูตรปรับปรุง พุทธศักราช 2560 ประกอบด้วย อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนรายวิชาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ จำนวน 10 คน บัณฑิตปีการศึกษา 2562 จำนวน 41 คน นักศึกษาชั้นปีที่2 และชั้นปีที่3 ในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ จำนวน 191 คน และผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือ แบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน แบบสอบถามความคิดเห็นของบัณฑิต แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษา และแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิต

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านทักษะวิชาชีพ มีความคิดเห็นเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความเห็นว่าจุดเด่นของบัณฑิต ได้แก่ มีจิตอาสา ตั้งใจทำงานด้วยความเต็มใจ แสวงหาความรู้ใหม่ ด้านภาษาจีนธุรกิจ มีความรอบรู้ด้านภาษาจีนธุรกิจ อ่อนน้อมถ่อมตน ขยันขันแข็ง และแสวงหาความก้าวหน้าในหน้าที่การงานจุดที่ควรพัฒนา คือ ทักษะคอมพิวเตอร์ยังต้องพัฒนาให้มากกว่าที่เป็น ต้องเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับภาษาจีนในวิชาชีพ ต้องฝึกทักษะการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ Covid-19 เช่น โปรแกรม Microsoft Teams, ZOOM , Google Meet , Webex เป็นต้น

2. ผลการประเมินความคิดเห็นหรือพึงพอใจของบัณฑิต ต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาของหลักสูตร ประกอบด้วยรายวิชาเอกบังคับและเอกเลือก มีความคิดเห็นเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาศึกษาทั่วไป อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีข้อคิดเห็นที่ควรปรับปรุงเนื้อหาในบางรายวิชาให้มีความทันสมัย ควรเพิ่มรายวิชาที่เน้นในแต่ละสาขาอาชีพ และควรมีโครงการเสริมสร้างความรู้และทักษะด้านการทำงานที่จำเป็นให้แก่นักศึกษา ควรเพิ่มเติมรายวิชาที่สามารถนำไปใช้ทำงานได้จริง เช่น ภาษาจีนในสำนักงาน และให้ความสำคัญกับรายวิชาสหกิจศึกษามากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับการทำงานจริง ควรมีรายวิชาที่ตามสมัยนิยม เช่น เศรษฐกิจดิจิทัล จะช่วยให้ก้าวทันโลกยุคปัจจุบัน อยากให้มีตัดรายวิชาแกนภาษาอังกฤษออกจากหลักสูตร อยากให้มีตัดรายวิชาโทออกไปจากหลักสูตร เพื่อความมีประสิทธิภาพในการศึกษารายวิชาภาษาจีนธุรกิจ ควรปรับปรุงเนื้อหาบางรายวิชาให้ทันสมัย นำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้

3. ผลการประเมินความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอน ต่อการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความคิดเห็นควรมีการปรับปรุงเนื้อหาในบางรายวิชาให้มีความทันสมัยเพิ่มมากขึ้น ควรมีการเพิ่มหรือตัดทอนบางรายวิชา เพื่อความเหมาะสมในการเรียนการสอนยิ่งขึ้น ควรมีการเพิ่มรายวิชาด้านธุรกิจให้มากขึ้น เพื่อรองรับตลาดการค้าในปัจจุบัน ควรเพิ่มรายวิชาด้านเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน เช่น เศรษฐกิจดิจิทัล

4. ผลการประเมินความคิดเห็นของนักศึกษา ต่อการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหลักสูตร ประกอบด้วยรายวิชาเอกบังคับและเอกเลือก มีความคิดเห็นเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาศึกษาทั่วไป อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความคิดเห็นควรมีการเพิ่มหรือตัด

ทอนบางรายวิชา เพื่อความเหมาะสมในการเรียนการสอนยิ่งขึ้น ควรเพิ่มรายวิชาทางด้านวิชาชีพ ควรตัดทอนรายวิชาโท ควรตัดทอนรายวิชาแกนภาษาอังกฤษ

คำสำคัญ : การประเมินหลักสูตร นักศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษา ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต อาจารย์ผู้สอน

ABSTRACT

The Curriculum Evaluation on Bachelor of Arts (Business Chinese) aimed to Revised Curriculum Academic Year 2017 research as CIPP Model and aimed to 1) analyze curriculum and quality of curriculum implementation in term of the contexts: the objective, structure, and content of the curriculum, 2) evaluate the input: lecturers, students, and learning support, 3) evaluate the process of the curriculum administration and teaching & learning management including teaching and learning activities, assessment & evaluation of learning, 4) evaluate the outcome: quality of the graduated students.

The population of the curriculum evaluation on Bachelor of Arts Program: Business Chinese revised curriculum, year 2017 consists the 10 of the curriculum Instructors Information and the lecturers in Bachelor of Arts Program: Business Chinese, 41 graduated students of the program in academic year 2019, 41 existing students with normal status, and 40 graduated students' employers. The data collection tools are consisted by Lecturers' Opinion Survey, Graduated students' Opinion Survey, Students' Opinion Survey and Graduated Students' employers' Opinion Survey.

Research Result:

1. The satisfaction evaluation result of employers divided into 6 areas: ethics and morals, knowledge, cognitive skills, interpersonal skills and responsibility, numerical analysis, communication, and Information technology skills (ICT), and professional skills. In overall the statistics of the employers was at the highest level. The outstanding characteristics of the graduates were volunteer, willingness to work, seeking new knowledge in Business Chinese, knowledgeable of Business Chinese, gentle, diligent, and seek career advancement. There is some skill that the graduated students should be improved are computer skills, increase more knowledge of Chinese for careers and improve more about the computer programs due to the pandemic Covid-19 situation such as Microsoft Teams, ZOOM, Google Meet, Webex, etc.

2. The satisfaction evaluation result of the graduated students towards teaching management in the curriculum consists of Major Required Courses and Elective Subjects has the highest overall average and the opinions on teaching and learning management in General

subjects was highest level which there are the recommendation to revise the contents to be more modern and should add courses that focus on each career field for more appropriate on teaching and learning. The faculty should set a program to enhance the knowledge and working skills for students. The curriculum should add more subjects which learner is able to use in their working life, such as Chinese in the office, be more focus on the Education Cooperative and to comply with working the curriculum should have more modern subjects such as Digital Economics. Some subject as General Education subjects (English) and Minor subjects should be eliminated for efficiency of studying in Business Chinese subjects.

3. The satisfaction evaluation result of lecturers towards the teaching and learning management of the curriculum was at the highest-level overall average which there are the opinions to revise some content in some subject to be more modern, some the subject should be shorten for the appropriateness of teaching and learning. The subjects about the business should be added for preparing the labors to support the trading market in this presents. The Economic courses should be added that are suitable for the current era, such as Digital Economy.

4. The satisfaction evaluation result of students towards the teaching and learning management of the curriculum consists of Major Required Courses and Elective Subjects was at the highest-level overall average and has the opinion for the teaching and learning management of the General Education subjects in high-level and has the opinion that some subject such as Minor subject and General Education subject (English) should be shorten for the appropriateness of teaching and learning. The Professional courses should be added.

KEYWORDS : Curriculum Evaluation, Student, Graduated students, Employers, Lecturers

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

หลักสูตรถือได้ว่าเป็นแม่บทของการเรียนการสอน จึงมีความสำคัญและต้องมีการประเมินให้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี ความสามารถของผู้เรียน สามารถนำไปใช้ประโยชน์หรือนำไปประยุกต์ใช้ได้โนบริบทต่างๆ ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม

การวิจัยประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการที่มุ่งแสวงหาคำตอบว่า หลักสูตรต่าง ๆ ได้ดำเนินการบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นหรือไม่ รวมถึงการรับทราบเข้าใจถึงปัญหาในการบริหารจัดการ การศึกษาทั้งระบบหรือทั้งกระบวนการ ตั้งแต่การวิเคราะห์หลักสูตร การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ การประเมินผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นในการผลิตบัณฑิต การวิจัยประเมินหลักสูตรจึงถือได้

ว่าเป็นกระบวนการในการพิจารณากำหนดคุณค่าหรือระดับความสำเร็จในการบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ตั้งไว้ตั้งแต่ต้น

วิทยาลัยจีนศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ได้จัดการเรียนการสอนหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2535 และได้ผลิตบัณฑิตไปแล้วทั้งหมด 24 รุ่น ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของ สกอ. ซึ่งได้กำหนดให้มีการประเมินหลักสูตรทุก 5 ปี ประกอบกับหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) ได้ใช้มาจนถึงปัจจุบัน รวมระยะเวลา 4 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมในการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบัน เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ให้ทันสมัยตอบสนองความต้องการของสังคม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพหลักสูตรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยประเมินหลักสูตรนี้เป็นการประเมินหลักสูตรหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) วัตถุประสงค์ของการวิจัยมีดังนี้

- 1) เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรและประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตร ในบริบท (Content) ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร
- 2) เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร (Input) ได้แก่ อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา และปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน
- 3) เพื่อประเมินกระบวนการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร (Process) ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน
- 4) เพื่อประเมินผลลัพธ์ของหลักสูตร (Outcome) ได้แก่ คุณภาพของบัณฑิต

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ พุทธศักราช 2560 โดยบูรณาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ 4 ด้านคือ

- (1) เพื่อวิเคราะห์หลักสูตร
- (2) เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร
- (3) เพื่อประเมินการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนของหลักสูตร
- (4) เพื่อประเมินผลลัพธ์ของหลักสูตร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม

- ผู้เชี่ยวชาญหลักสูตร

ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จำนวน 3 คน เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม เพื่อวิเคราะห์หลักสูตร

- อาจารย์ประจำหลักสูตร

อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนรายวิชาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ จำนวน 10 คน

- ผู้สำเร็จการศึกษา

บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ในปีการศึกษา 2562 จำนวน 41 คน

- นักศึกษา

นักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตร ตั้งแต่ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 รวม 191 คน

- ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา

ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ในปีการศึกษา 2562 จำนวน 40 คน

ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ อาจารย์ประจำหลักสูตร นักศึกษา บัณฑิต และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ (หลักสูตรปรับปรุงปี 2560) ประกอบด้วย 4 ด้านคือ

ด้านบริบท ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร

ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ผู้เรียน อาจารย์ สื่อและอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนการสอน

ด้านกระบวนการ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน การบริหารหลักสูตร และรายวิชา

ด้านผลผลิต ได้แก่ คุณลักษณะของบัณฑิต

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ แนวทางการวิเคราะห์หลักสูตร แบบสอบถามนักศึกษา แบบสอบถามผู้สำเร็จการศึกษา ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา และคำถามสัมภาษณ์อาจารย์ประจำหลักสูตร ลักษณะและองค์ประกอบของเครื่องมือแต่ละชนิดมีรายละเอียดดังนี้

1) แนวทางการวิเคราะห์หลักสูตร

ประเด็นการวิเคราะห์หลักสูตรครอบคลุมความสัมพันธ์ ระหว่างหลักสูตรกับปณิธานของสถาบัน ความต้องการของประเทศ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตรกับรายวิชา การประเมินและการปรับปรุงหลักสูตร

2) แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ชุด

แบบสอบถามผู้สำเร็จการศึกษา ประกอบด้วย สถานภาพผู้ตอบความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นมาตรฐานค่าจากน้อยสุดถึงมากที่สุด โดยทำเครื่องหมาย ในช่องระดับความพึงพอใจดังนี้

5 พึงพอใจมากที่สุด 4 พึงพอใจมาก 3 ค่อนข้างพึงพอใจ
2 พึงพอใจน้อย 1 ไม่พึงพอใจ

ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของอาจารย์และการให้คำปรึกษา คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาและความพึงพอใจในงานที่ปฏิบัติ และคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตร ปัจจุบันนำเข้ากระบวนการของหลักสูตร การบริหารหลักสูตร และผลลัพธ์ของหลักสูตร

แบบสอบถามผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา ประกอบด้วยสถานภาพผู้ตอบความคิดเห็นเกี่ยวกับผลลัพธ์ของหลักสูตรเป็นมาตรฐานค่าจากน้อยสุดถึงมากที่สุด โดยทำเครื่องหมาย ในช่องระดับความพึงพอใจดังนี้

5 พึงพอใจมากที่สุด 4 พึงพอใจมาก 3 ค่อนข้างพึงพอใจ
2 พึงพอใจน้อย 1 ไม่พึงพอใจ

ได้แก่ คุณภาพของบัณฑิต และคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตร และผลลัพธ์ของหลักสูตร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ใช้กระบวนการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้

ข้อมูลจากแบบสอบถาม

การเก็บข้อมูลแบบสอบถามในกลุ่มต่างๆ ได้ดำเนินการ ดังนี้

ข้อมูลจากแบบสอบถามผู้สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2562 และได้รับแบบสอบถามตอบกลับ จำนวน 30 ชุด คิดเป็นร้อยละ 73.17

ข้อมูลจากผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา ได้รับแบบสอบถามตอบกลับ จำนวน 40 ชุด คิดเป็นร้อยละ 97.56

ข้อมูลจากแบบสอบถามนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 2 ขึ้นไปได้รับแบบสอบถามตอบกลับ จำนวน 160 ชุด คิดเป็นร้อยละ 83.76

ข้อมูลจากแบบสอบถามอาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 5 คน มีรายชื่อดังนี้

1. อาจารย์สุทธสร ศรีวิภากุล (ประธานหลักสูตร)
ศศ.บ. (ภาษาจีน) ม.หัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ (2547)
M.A. (Teaching Chinese as a Second Language) National Taiwan Normal University, Taiwan R.O.C (2012)
2. อาจารย์ไพศาล ทองสัมฤทธิ์ ประธานหลักสูตร (อาจารย์ประจำหลักสูตร)
ศศ.บ. (ภาษาจีน) เกียรตินิยมอันดับสอง ม.ธรรมศาสตร์ (2536)
M.A. (Modern Chinese) Beijing Language and Culture University, P.R.China (1999)
3. อาจารย์ธัมวดี สิริปัญญาฐิติ (อาจารย์ประจำหลักสูตร)
ศศ.บ. (ภาษาจีน) เกียรตินิยมอันดับสอง ม.หัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ (2547)

- M.A. (China in World Economic System) Rangsit University, Thailand (2552)
4. ผศ.สายฝน วรรณสินธพ (อาจารย์ประจำหลักสูตร)
ศศ.บ. (ภาษาจีน) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (2533)
M.A. (Modern Chinese) Beijing language and Culture University, P.R. China (1998)
5. อาจารย์ชนดล จิรสันติวงศ์ (อาจารย์ประจำหลักสูตร)
ศศ.บ. (จีนศึกษา) ม.รามคำแหง (2553)
M.Ed. (Teaching Chinese to Speakers of Other Languages) Yunnan Normal University, P.R.China (2013)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ โดยนำมาวิเคราะห์สถิติภาคบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และสรุปข้อเสนอแนะของแต่ละส่วน

เกณฑ์การประเมิน จากแบบสอบถามที่เป็นเชิงปริมาณ การแปลความหมาย ค่าเฉลี่ยคะแนน จากมาตราประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ทสเกล ในแบบสอบถามชุดต่าง ๆ ใช้เกณฑ์ ดังนี้

4.51 – 5.00	การแปลความหมาย	มากที่สุด
3.51 – 4.50	การแปลความหมาย	มาก
2.51 – 3.50	การแปลความหมาย	ปานกลาง
1.51 – 2.50	การแปลความหมาย	น้อย
1.00 – 1.50	การแปลความหมาย	น้อยที่สุด

ผลของการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ดังนี้

ด้านความพึงพอใจ	ค่าคะแนน
1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.45
2. ด้านความรู้	4.36
3. ด้านทักษะทางปัญญา	4.53
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	4.81
5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.55
ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 5 ด้าน	4.54

6. ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ (ถ้ามี)	4.81
ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 6 ด้าน (ถ้ามี)	4.59

ผลการวิเคราะห์ สรุปได้ว่าผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจนั้น บัณฑิตของหลักสูตรฯ มีทักษะด้านการปฏิบัติวิชาชีพ และ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มากที่สุด **อยู่ที่ระดับ 4.81 จากมาตราประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ตสเกล** รองลงมาคือด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ **อยู่ที่ระดับ 4.55 จากมาตราประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ตสเกล** ด้านทักษะทางปัญญา **อยู่ที่ระดับ 4.53 จากมาตราประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ตสเกล** ด้านคุณธรรม จริยธรรม **อยู่ที่ระดับ 4.45 จากมาตราประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ตสเกล** และคือด้านความรู้ **อยู่ที่ระดับ 4.36 จากมาตราประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ตสเกล**

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินความคิดเห็นหรือพึงพอใจของบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ต่อรายวิชาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ 30 รายวิชา ดังนี้

ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจรายวิชาภาษาจีนเอกบังคับต่อรายวิชาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ จำนวน 21 รายวิชาดังนี้

1. CN 1113 ภาษาจีน 1	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89 ระดับมากที่สุด
2. CN 1123 ภาษาจีน 2	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.97 ระดับมากที่สุด
3. CN 1023 การออกเสียงภาษาจีน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 ระดับมากที่สุด
4. CN 1213 การฟัง-พูดภาษาจีน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ระดับมากที่สุด
5. CN 2113 ภาษาจีน 3	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 ระดับมากที่สุด
6. CN 2123 ภาษาจีน 4	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95 ระดับมากที่สุด
7. CN 2213 การสนทนาภาษาจีน 1	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ระดับมากที่สุด
8. CN 2223 การสนทนาภาษาจีน 2	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 ระดับมากที่สุด
9. CN 2313 การอ่านภาษาจีน 1	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ระดับมากที่สุด
10. CN 2323 การอ่านภาษาจีน 2	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.94 ระดับมากที่สุด
11. CN 2613 ไวยากรณ์ภาษาจีน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ระดับมากที่สุด
12. CN 3413 การเขียนภาษาจีน 1	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ระดับมากที่สุด
13. CN 3423 การเขียนภาษาจีน 2	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 ระดับมากที่สุด
14. CN 3563 ชาวจีนโพ้นทะเลในอาเซียน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ระดับมากที่สุด
15. CN 3533 ศิลปวัฒนธรรมจีน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ระดับมากที่สุด
16. CN 3023 อารยธรรมจีน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 ระดับมากที่สุด
17. CN 3003 ภาษาจีนปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ระดับมากที่สุด
18. CN 3703 การอ่านหนังสือพิมพ์จีน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 ระดับมากที่สุด
19. CN 3103 ภาษาจีนโบราณ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.94 ระดับมากที่สุด
20. CN 3266 สหกิจศึกษา	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 ระดับมากที่สุด

21. CN 4113 การแปลภาษาจีน

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ระดับมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ ภาพรวมความคิดเห็นหรือพึงพอใจของบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเอกบังคับของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ จำนวน 21 รายวิชานี้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 4.65 อยู่ในระดับ “มากที่สุด”

ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจรายวิชาภาษาจีนเอกเลือก ต่อรายวิชาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ จำนวน 9 รายวิชาดังนี้

1. CN 3293 ภาษาจีนเพื่อธุรกิจ 1	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ระดับมากที่สุด
2. CN 3333 ภาษาจีนเพื่อธุรกิจ 2	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 ระดับมากที่สุด
3. CN 3253 การสนทนาภาษาจีนธุรกิจ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ระดับมากที่สุด
4. CN 4313 ภาษาจีนเพื่อธุรกิจออนไลน์	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 ระดับมากที่สุด
5. CN 3493 ภาษาจีนเพื่อการต่างประเทศ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 ระดับมากที่สุด
6. CN 3553 ภาษาจีนเพื่องานโลจิสติกส์	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 ระดับมากที่สุด
7. CN 3403 ภาษาจีนเพื่อธุรกิจระหว่างประเทศ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 ระดับมากที่สุด
8. CN 3193 ภาษาจีนสำหรับอุตสาหกรรมการบิน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89 ระดับมากที่สุด
9. CN 3433 ภาษาจีนเพื่อการสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 ระดับมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ ภาพรวมความคิดเห็นหรือพึงพอใจของบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเอกเลือกของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ จำนวน 9 รายวิชานี้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 4.67 อยู่ในระดับ “มากที่สุด”

วิเคราะห์ผล ภาพรวมความคิดเห็นหรือความพึงพอใจของบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเอกบังคับและเอกเลือกทั้งหมดของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ จำนวน 30 รายวิชา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 4.66 อยู่ในระดับ “มากที่สุด”

ส่วนที่ 3 ผลการประเมินความคิดเห็นหรือพึงพอใจของบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ต่อรายวิชาศึกษาทั่วไปและวิชาแกนที่บัณฑิตในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจลงทะเบียน เพื่อทำการศึกษาทั้งสิ้น 19 รายวิชา ดังนี้

ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจรายวิชาศึกษาทั่วไป (วิชาบังคับ) จำนวน 10 รายวิชา ดังนี้

1. รายวิชา GE 1043 ภาษาไทยกับการสื่อสาร	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 ระดับมากที่สุด
2. รายวิชา GE 1053 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 1	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ระดับมากที่สุด
3. รายวิชา GE 1063 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 2	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 ระดับมากที่สุด
4. รายวิชา GE 1172 การดูแลและเสริมสร้างสุขภาพแบบองค์รวม	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89 ระดับมากที่สุด

5. รายวิชา GE 1082 โลกทัศน์กับการดำเนินชีวิต	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 ระดับมากที่สุด
6. รายวิชา GE 1092 จิตวิทยาเพื่อการดำรงชีวิต	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ระดับมากที่สุด
7. รายวิชา GE 1102 ไทยกับสภาวะการณ์โลก	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ระดับมากที่สุด
8. รายวิชา GE 1112 ชีวิตกับเศรษฐกิจพอเพียง	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 ระดับมากที่สุด
9. รายวิชา GE 1142 จีนศึกษา	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 ระดับมากที่สุด
10. รายวิชา GE 1122 เทคโนโลยีสารสนเทศกับการเรียนรู้	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ระดับมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ ภาพรวมความคิดเห็นหรือพึงพอใจของบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา ภาษาจีนธุรกิจ ต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาศึกษาทั่วไป (วิชาบังคับ) จำนวน 10 รายวิชานี้ มีค่าเฉลี่ย โดยรวมอยู่ที่ 4.63 อยู่ในระดับ “มากที่สุด”

ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจรายวิชาศึกษาทั่วไป (วิชาเลือก) จำนวน 7 รายวิชา ดังนี้

1. รายวิชา GE 2202 กฎหมายกับสังคม	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ระดับมากที่สุด
2. รายวิชา GE 2242 การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 ระดับมากที่สุด
3. รายวิชา GE 2292 การคิดเชิงระบบและการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ระดับมากที่สุด
4. รายวิชา GE 2152 ผู้ประกอบการยุคใหม่	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ระดับมากที่สุด
5. รายวิชา GE 2212 ภาวะผู้นำกับการจัดการ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95 ระดับมากที่สุด
6. รายวิชา GE 2142 อาเซียนศึกษา	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ระดับมากที่สุด
7. รายวิชา GE 2232 มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83 ระดับมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ ภาพรวมความคิดเห็นหรือพึงพอใจของบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา ภาษาจีนธุรกิจ ต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาศึกษาทั่วไป (วิชาเลือก) จำนวน 7 รายวิชานี้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 4.61 อยู่ในระดับ “มากที่สุด”

ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจรายวิชาแกน จำนวน 2 รายวิชา ดังนี้

1. รายวิชา EG 5173 การฟัง-การพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ระดับมากที่สุด
2. รายวิชา EG 5183 การอ่าน-การเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 ระดับมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ ภาพรวมความคิดเห็นหรือพึงพอใจของบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา ภาษาจีนธุรกิจ ต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาแกน จำนวน 2 รายวิชานี้ มีค่าเฉลี่ย โดยรวมอยู่ที่ 4.62 อยู่ใน ระดับ “มากที่สุด”

วิเคราะห์ผล ภาพรวมความคิดเห็นหรือความพึงพอใจของบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา ภาษาจีนธุรกิจ ต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาศึกษาทั่วไป (วิชาบังคับ และวิชาเลือก) รวมทั้งวิชาแกนจำนวน 19 รายวิชานี้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 4.61 อยู่ในระดับ “มากที่สุด”

ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ

ข้อคิดเห็นของบัณฑิต

ข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร รวมถึงรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้

คณะควรมีแนวทางช่วยเหลือเรื่องการสอบ HSK ช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรค Covid-19 ที่ศูนย์สอบจำนวนมากปิด หรือ เลื่อนการสอบออกไปอย่างไม่มีกำหนด ซึ่งส่งผลกระทบต่อการศึกษาตามกำหนดของหลักสูตร

ส่วนที่ 4 ผลการประเมินความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนอาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน ต่อรายวิชาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ 30 รายวิชา โดยแยกวิเคราะห์ผลรวมความคิดเห็นหรือพึงพอใจ ดังนี้

รายวิชาภาษาจีนเอกบังคับต่อรายวิชาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ จำนวน 21 รายวิชา ดังนี้

1. CN 1113 ภาษาจีน 1	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 คือระดับมากที่สุด
2. CN 1123 ภาษาจีน 2	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 คือระดับมากที่สุด
3. CN 1023 การออกเสียงภาษาจีน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 คือระดับมากที่สุด
4. CN 1213 การฟัง-พูดภาษาจีน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 คือระดับมากที่สุด
5. CN 2113 ภาษาจีน 3	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 คือระดับมากที่สุด
6. CN 2123 ภาษาจีน 4	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 คือระดับมากที่สุด
7. CN 2213 การสนทนาภาษาจีน 1	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 คือระดับมากที่สุด
8. CN 2223 การสนทนาภาษาจีน 2	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 คือระดับมากที่สุด
9. CN 2313 การอ่านภาษาจีน 1	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 คือระดับมากที่สุด
10. CN 2323 การอ่านภาษาจีน 2	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 คือระดับมากที่สุด
11. CN 2613 ไวยากรณ์ภาษาจีน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 คือระดับมากที่สุด
12. CN 3413 การเขียนภาษาจีน 1	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 คือระดับมากที่สุด
13. CN 3423 การเขียนภาษาจีน 2	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 คือระดับมากที่สุด
14. CN 3563 ชาวจีนโพ้นทะเลในอาเซียน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 คือระดับมากที่สุด
15. CN 3533 ศิลปวัฒนธรรมจีน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 คือระดับมากที่สุด
16. CN 3023 อารยธรรมจีน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 คือระดับมากที่สุด
17. CN 3003 ภาษาจีนปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 คือระดับมากที่สุด
18. CN 3703 การอ่านหนังสือพิมพ์จีน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 คือระดับมากที่สุด
19. CN 3103 ภาษาจีนโบราณ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 คือระดับมากที่สุด
20. CN 3266 สหกิจศึกษา	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 คือระดับมากที่สุด

21. CN 4113 การแปลภาษาจีน

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.86 คือระดับมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ ภาพรวมความคิดเห็นหรือพึงพอใจของอาจารย์ผู้สอนอาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเอกบังคับของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ 21 รายวิชานี้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 4.77 อยู่ในระดับ “มากที่สุด”

รายวิชาภาษาจีนเอกเลือก ต่อรายวิชาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ จำนวน 9 รายวิชาดังนี้

1. CN 3293 ภาษาจีนเพื่อธุรกิจ 1	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 ระดับมากที่สุด
2. CN 3333 ภาษาจีนเพื่อธุรกิจ 2	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.86 ระดับมากที่สุด
3. CN 3253 การสนทนาภาษาจีนธุรกิจ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 ระดับมากที่สุด
4. CN 4313 ภาษาจีนเพื่อธุรกิจออนไลน์	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 ระดับมากที่สุด
5. CN 3493 ภาษาจีนเพื่อการต่างประเทศ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.86 ระดับมากที่สุด
6. CN 3553 ภาษาจีนเพื่องานโลจิสติกส์	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 ระดับมากที่สุด
7. CN 3403 ภาษาจีนเพื่อธุรกิจระหว่างประเทศ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 ระดับมากที่สุด
8. CN 3193 ภาษาจีนสำหรับอุตสาหกรรมการบิน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 ระดับมากที่สุด
9. CN 3433 ภาษาจีนเพื่อการสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 ระดับมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ ภาพรวมความคิดเห็นหรือพึงพอใจของอาจารย์ผู้สอนอาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเอกเลือกของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ 9 รายวิชานี้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 4.78 อยู่ในระดับ “มากที่สุด”

วิเคราะห์ผล ภาพรวมความคิดเห็นหรือพึงพอใจของอาจารย์ผู้สอนอาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทั้งหมดของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ จำนวน 30 รายวิชานี้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 4.78 อยู่ในระดับ “มากที่สุด”

ส่วนที่ 5 ผลการประเมินความคิดเห็นหรือพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ต่อรายวิชาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ 30 รายวิชาโดยแยกวิเคราะห์ผลรวมความคิดเห็นหรือพึงพอใจ ดังนี้

รายวิชาภาษาจีนเอกบังคับต่อรายวิชาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ จำนวน 21 รายวิชา ดังนี้

1. รายวิชา CN 1113 ภาษาจีน 1	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 ระดับมากที่สุด
2. รายวิชา CN 1123 ภาษาจีน 2	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 ระดับมากที่สุด
3. รายวิชา CN 1203 การออกเสียงภาษาจีน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 ระดับมากที่สุด
4. รายวิชา CN 1213 การฟัง-พูดภาษาจีน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 ระดับมากที่สุด

5. รายวิชา CN 2113 ภาษาจีน 3	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 ระดับมากที่สุด
6. รายวิชา CN 2123 ภาษาจีน 4	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 ระดับมาก
7. รายวิชา CN 2213 การสนทนาภาษาจีน 1	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ระดับมาก
8. รายวิชา CN 2223 การสนทนาภาษาจีน 2	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 ระดับมาก
9. รายวิชา CN 2313 การอ่านภาษาจีน 1	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 ระดับมาก
10. รายวิชา CN 2323 การอ่านภาษาจีน 2	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 ระดับมาก
11. รายวิชา CN 2613 ไวยากรณ์ภาษาจีน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ระดับมากที่สุด
12. รายวิชา CN 3413 การเขียนภาษาจีน 1	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ระดับมากที่สุด
13. รายวิชา CN 3423 การเขียนภาษาจีน 2	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ระดับมาก
14. รายวิชา CN 3563 ชาวจีนโพ้นทะเลในอาเซียน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 ระดับมาก
15. รายวิชา CN 3533 ศิลปวัฒนธรรมจีน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 ระดับมากที่สุด
16. รายวิชา CN 3023 อารยธรรมจีน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ระดับมาก
17. รายวิชา CN 3003 ภาษาจีนปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ระดับมาก
18. รายวิชา CN 3703 การอ่านหนังสือพิมพ์จีน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 ระดับมากที่สุด
19. รายวิชา CN 3103 ภาษาจีนโบราณ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 ระดับมาก
20. รายวิชา CN 3266 สหกิจศึกษา	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 ระดับมากที่สุด
21. รายวิชา CN 4113 การแปลภาษาจีน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 ระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ ภาพรวมความคิดเห็นหรือพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเอกบังคับของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ 21 รายวิชานี้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 4.26 อยู่ในระดับ “มาก”

รายวิชาภาษาจีนเอกเลือก ต่อรายวิชาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ จำนวน 9 รายวิชา ดังนี้

1. CN 3293 ภาษาจีนเพื่อธุรกิจ 1	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 ระดับมากที่สุด
2. CN 3333 ภาษาจีนเพื่อธุรกิจ 2	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 ระดับมากที่สุด
3. CN 3253 การสนทนาภาษาจีนธุรกิจ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 ระดับมากที่สุด
4. CN 4313 ภาษาจีนเพื่อธุรกิจออนไลน์	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 ระดับมากที่สุด
5. CN 3493 ภาษาจีนเพื่อการต่างประเทศ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 ระดับมากที่สุด
6. CN 3553 ภาษาจีนเพื่องานโลจิสติกส์	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 ระดับมากที่สุด
7. CN 3403 ภาษาจีนเพื่อธุรกิจระหว่างประเทศ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 ระดับมากที่สุด
8. CN 3193 ภาษาจีนสำหรับอุตสาหกรรมการบิน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 ระดับมากที่สุด
9. CN 3433 ภาษาจีนเพื่อการสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 ระดับมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ ภาพรวมความคิดเห็นหรือพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเอกเลือกของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ 9 รายวิชานี้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 4.80 อยู่ในระดับ “มากที่สุด”

วิเคราะห์ผล ภาพรวมความคิดเห็นหรือพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาบังคับและเอกเลือกทั้งหมดของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ จำนวน 30 รายวิชานี้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 4.53 อยู่ในระดับ “มากที่สุด”

ส่วนที่ 6 ผลการประเมินความคิดเห็นหรือพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ต่อรายวิชาศึกษาทั่วไปและวิชาแกนที่นักศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ลงทะเบียนเพื่อทำการศึกษาทั้งสิ้น 17 รายวิชา ดังนี้

ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจรายวิชาศึกษาทั่วไป (วิชาบังคับ) จำนวน 10 รายวิชา ดังนี้

1. รายวิชา GE 1043 ภาษาไทยกับการสื่อสาร	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ระดับมากที่สุด
2. รายวิชา GE 1053 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 1	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 ระดับมากที่สุด
3. รายวิชา GE 1063 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 2	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 ระดับมากที่สุด
4. รายวิชา GE 1172 การดูแลและเสริมสร้างสุขภาพแบบองค์รวม	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ระดับมากที่สุด
5. รายวิชา GE 1082 โลกทัศน์กับการดำเนินชีวิต	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 ระดับมากที่สุด
6. รายวิชา GE 1092 จิตวิทยาเพื่อการดำรงชีวิต	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 ระดับมากที่สุด
7. รายวิชา GE 1102 ไทยกับสภาวะการณ์โลก	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 ระดับมากที่สุด
8. รายวิชา GE 1112 ชีวิตกับเศรษฐกิจพอเพียง	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ระดับมากที่สุด
9. รายวิชา GE 1142 จีนศึกษา	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ระดับมากที่สุด
10. รายวิชา GE 1122 เทคโนโลยีสารสนเทศกับการเรียนรู้	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 ระดับมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ ภาพรวมความคิดเห็นหรือพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาศึกษาทั่วไป (วิชาบังคับ) จำนวน 10 รายวิชานี้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 4.65 อยู่ในระดับ “มากที่สุด”

ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจรายวิชาศึกษาทั่วไป (วิชาเลือก) จำนวน 7 รายวิชา ดังนี้

1. รายวิชา GE 2292 การคิดเชิงระบบและการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ระดับมากที่สุด
2. รายวิชา GE 2242 การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ระดับมาก
3. รายวิชา GE 2152 ผู้ประกอบการยุคใหม่	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 ระดับมากที่สุด
4. รายวิชา GE 2202 กฎหมายกับสังคม	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 ระดับมาก

5. รายวิชา GE 2212 ภาวะผู้นำกับการจัดการ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ระดับมาก
6. รายวิชา GE 2142 อาเซียนศึกษา	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ระดับมากที่สุด
7. รายวิชา GE 2232 มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ระดับมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ ภาพรวมความคิดเห็นหรือพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาศึกษาทั่วไป (วิชาเลือก) จำนวน 7 รายวิชานี้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 4.37 อยู่ในระดับ “มาก”

ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจรายวิชาแกน จำนวน 2 รายวิชา ดังนี้

1. รายวิชา EG 5173 การฟัง-การพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ระดับมาก
2. รายวิชา EG 5183 การอ่าน-การเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ ภาพรวมความคิดเห็นหรือพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาแกน จำนวน 2 รายวิชานี้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 4.01 อยู่ในระดับ “มาก”

วิเคราะห์ผล ภาพรวมความคิดเห็นหรือพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาศึกษาทั่วไป (วิชาบังคับและวิชาเลือก) รวมทั้งวิชาแกน จำนวน 19 รายวิชานี้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 4.34 อยู่ในระดับ “มาก”

ข้อเสนอแนะ

ข้อคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตต่อบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ

1. จุดอ่อน / ข้อควรปรับปรุงของบัณฑิต/มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
 - ทักษะคอมพิวเตอร์ยังต้องพัฒนาให้มากกว่าที่เป็น
 - ต้องเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับภาษาจีนในวิชาชีพ
 - ต้องฝึกทักษะการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ Covid-19 เช่น โปรแกรม

Microsoft Teams, ZOOM , Google Meet , Webex เป็นต้น

2. จุดเด่นของบัณฑิต / มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
 - มีจิตอาสา ตั้งใจทำงานด้วยความเต็มใจ
 - แสวงหาความรู้ใหม่ด้านภาษาจีนธุรกิจ
 - มีความรอบรู้ด้านภาษาจีนธุรกิจ
 - อ่อนน้อมถ่อมตน
 - ชยันต์แข็ง และแสวงหาความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

ข้อคิดเห็นของบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ

ข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร รวมถึงรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้

- ควรมีการปรับปรุงเนื้อหาในบางรายวิชาให้มีความทันสมัยเพิ่มมากขึ้น
- ควรเพิ่มรายวิชาที่เน้นในแต่ละสาขาอาชีพ เพื่อความเหมาะสมในการเรียนการสอนยิ่งขึ้น
- ควรมีโครงการเสริมสร้างความรู้และทักษะด้านการทำงานที่จำเป็นให้นักศึกษา
- ควรเพิ่มเติมรายวิชาที่สามารถนำไปใช้ในการทำงานได้จริง เช่น ภาษาจีนในสำนักงาน
- ให้ความสำคัญกับรายวิชาสหกิจศึกษามากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับการทำงานจริง
- ควรมีรายวิชาที่ตามสมัยนิยมมากขึ้น เช่น เศรษฐกิจดิจิทัล จะช่วยให้ก้าวทันโลกยุคปัจจุบันมากขึ้น
- ยอยากให้มีตัดรายวิชาแกนภาษาอังกฤษออกจากหลักสูตร
- ยอยากให้มีตัดรายวิชาโทออกไปจากหลักสูตร เพื่อความมีประสิทธิภาพในการศึกษารายวิชาภาษาจีนธุรกิจ

ข้อคิดเห็นของอาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ

ข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร รวมถึงรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้

- ควรมีการปรับปรุงเนื้อหาในบางรายวิชาให้มีความทันสมัยเพิ่มมากขึ้น
- ควรมีการเพิ่มหรือตัดทอนบางรายวิชา เพื่อความเหมาะสมในการเรียนการสอนยิ่งขึ้น
- ควรมีการเพิ่มรายวิชาด้านธุรกิจให้มากขึ้น เพื่อรองรับตลาดการค้าในปัจจุบัน
- ควรเพิ่มรายวิชาด้านเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน เช่น เศรษฐกิจดิจิทัล

ข้อคิดเห็นจากนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ

ข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร รวมถึงรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้

- ควรมีการเพิ่มหรือตัดทอนบางรายวิชา เพื่อความเหมาะสมในการเรียนการสอนยิ่งขึ้น
- ควรเพิ่มรายวิชาทางด้านวิชาชีพ
- ควรตัดทอนรายวิชาโท
- ควรตัดทอนรายวิชาแกนภาษาอังกฤษ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- ควรชี้แจงให้ผู้วิจัยบัณฑิตเห็นความสำคัญในการให้ข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้พัฒนาหลักสูตร
- ควรเพิ่มระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนและสมบูรณ์

บรรณานุกรม

- กาญจนา คุณารักษ์. (2543) **หลักสูตรและการพัฒนา**. นครปฐม: โครงการส่งเสริมการผลิตตำราและเอกสารการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กาญจนา มณีแสง.(2541) **การประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับชั้นของมหาวิทยาลัยบูรพา** รายงานวิจัย ภาควิชาวิจัยและวัดผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548) **สำนักงานมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา**.เกณฑ์มาตรฐาน หลักสูตร อุดมศึกษา พ.ศ.2548 กระทรวงศึกษาธิการ.กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
- จรัสศรี จิรภาส. (2548) **การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2544** สำนักพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- จรัสศักดิ์ สุรัสวดีพรธน์. (2540) **การพัฒนาแบบการประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรี** สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546) **การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร**.กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- รัตนา ทิมเมือง.(2551) **การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารสุขภาพ พุทธศักราช 2551** บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
- รุจิรี ภู่อาระ. (2545) **การพัฒนาหลักสูตร** : แนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทบู๊ค พอยท์ จำกัด.
- วสันต์ ทองไทย. (2551) **การประเมินหลักสูตรจากทฤษฎีสู่ปฏิบัติ**. สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์,มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.doed.edu.ku.ac.th/article/eva_curri.pdf. 16 เมษายน 2554
- วรรณช จิตต์เจียรนัย.(2546) **การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ**.ประเภทวิชาศิลปกรรม พุทธศักราช 2538 ที่ใช้ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออก สังกัดกรมอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยบูรพา
- วิชัย วงษ์ใหญ่.(2537) **กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ**.สุวีริยาสาส์น: กรุงเทพฯ.
- สุนีย์ ภู่อันธ์. (2546) **แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร**. เชียงใหม่ : เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- อุไรพรรณ เจนวานิชยานนท์. วุฒิพงษ์ ทองก้อน. สิริสรณ์ ทิพทวี. (2546) **การประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป** มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ.2546 สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

Author (1) Information (第一作者信息)

	Name and Surname (姓名) : SUTTASORN SRIVIPAKUL
	Highest Education (最高学历) : M. A. (Teaching Chinese as a Second Language) National Taiwan Normal University, Taiwan R.O.C
	University or Agency (任职院校或单位) : HUACHIEW CHALERMPRAKIET UNIVERSITY
	Field of Expertise (专业领域) : Chinese Language and Culture
	Address (地址) : Huachiew Chalermprakiet University 18/18 Debaratna Rd, Bang Chalong, Bang Phli District, Samut Prakan 10540

Author (2) Information (第二作者信息)

	Name and Surname (姓名) : TANADON JIRASANTIWONG
	Highest Education (最高学历) : M. Ed. (Teaching Chinese to Speakers of Other Languages) Yunnan Normal University, P.R.China
	University or Agency (任职院校或单位) : HUACHIEW CHALERMPRAKIET UNIVERSITY
	Field of Expertise (专业领域) : - Teaching Chinese to Speakers of Other Languages - Chinese Studies
	Address (地址) : Huachiew Chalermprakiet University 18/18 Debaratna Rd, Bang Chalong, Bang Phli District, Samut Prakan 10540

Author (3) Information (第三作者信息)

	Name and Surname (姓名) : PHAISAN THONGSAMRIT
	Highest Education (最高学历) : M. A. (Modern Chinese) Beijing Language and Culture University, P. R. China
	University or Agency (任职院校或单位) : HUACHIEW CHALERMPRAKIET UNIVERSITY
	Field of Expertise (专业领域) : - Teaching Chinese - Modern Chinese
	Address (地址) : Huachiew Chalermprakiet University 18/18 Debaratna Rd, Bang Chalong, Bang Phli District, Samut Prakan 10540

Author (4) Information (第四作者信息)

	Name and Surname (姓名) : MANATSANAN CHATWECHSIRI
	Highest Education (最高学历) : M. A. (Linguistics and Applied Linguistics) Shanghai Normal University, P. R. China
	University or Agency (任职院校或单位) : HUACHIEW CHALERPRAKIET UNIVERSITY
	Field of Expertise (专业领域) : - Linguistics and Applied Linguistics - Chinese Language and Literature
	Address (地址) : Huachiew Chalermprakiet University 18/18 Debaratna Rd, Bang Chalong, Bang Phli District, Samut Prakan 10540

汉泰敬谦语系统对比研究浅探*

A COMPARATIVE STUDY ON CHINESE AND THAI HONORIFIC AND SELF-DEPRECIATORY LANGUAGE SYSTEMS

唐丽娜¹

TANG LINA

中国黑龙江大学、黑龙江、哈尔滨

中国黑龙江科技大学、黑龙江、哈尔滨

Heilongjiang University, Harbin City, Heilongjiang Province, P.R.China

Heilongjiang University of Science and Technology, Harbin City, Heilongjiang Province, P.R.China

E-Mail: workperformance@126.com

赵智霖²

KAEMAPAT SURIYAMONGKOLCHAI

中国黑龙江大学、黑龙江、哈尔滨

Heilongjiang University, Harbin City, Heilongjiang Province, P.R.China

E-Mail: Kaemapat009@gmail.com

朱祥慧³

HATHAITHIP WADTALO

中国黑龙江大学、黑龙江、哈尔滨

Heilongjiang University, Harbin City, Heilongjiang Province, P.R.China

E-Mail: w.hathaithip@gmail.com

Received: 15 March 2022 / Revised: 18 May 2022 / Accepted: 19 May 2022

摘要

中泰两国都是注重礼仪的国家，有着优良的敬谦传统。“一带一路”东南亚线路共建开展以来，中泰双方互惠互利、互联互通，交际领域不断增多，因而敬谦表达的正确运用对于两国人民的友好往来至关重要。但鉴于双方政治历史文化背景不同，加之熟谙汉泰敬谦语系统的语言专业人才相对有限，因此厘清汉泰敬谦语系统的异同尤为必要。文章通过对比研究发现汉泰敬谦语系统语用原则大体相同，人们遵循“谦己尊人、长幼有序”的礼貌原则，依据动态语境适度适量选择得体的敬谦语。然而，中泰两国政治体制有别，泰国社会等级分明，汉泰敬谦语存在明显的差异，主要体现在构成方式及分类标准两个方面。差异细节涵盖称谓性敬谦语、语气助词、助动词和动词性敬谦语四个类别。与汉语不同，语气助词和助动词为泰语敬谦系统特有类别。前者主要由地位语气助词行使敬谦功能，置于句末且男女有别。

关键词：敬谦语；文化；语用原则；动态语境

* **基金项目：**黑龙江省哲学社会科学研究规划项目“‘一带一路’视域下汉泰敬谦语系统对比研究”（20YVE251）阶段性成果

ABSTRACT

Both China and Thailand are etiquette-oriented countries with a fine tradition of courtesy. Since the joint construction of “The Belt and Road” Southeast Asian route, the two sides have enjoyed mutual benefit and connectivity. Friendly exchanges between the two peoples have increased and the field of communication is increasing, so the correct use of honorific and self-depreciatory expressions is very important and it can effectively facilitate cross-cultural communication. However, in view of different political, historical and cultural backgrounds of the two sides, and the relatively limited number of language professionals who are familiar with the two languages, it is necessary to clarify the similarities and differences between Chinese and Thai honorific and self-depreciatory language systems. Through comparative study, it is found that the pragmatic principles of the two systems are basically the same, and the appropriate honorifics are selected according to dynamic contexts. However, the political systems of China and Thailand are different, and the social hierarchy of Thailand is clear. There are obvious differences between Chinese and Thai honorific and self-depreciatory language systems, which are mainly reflected in the constructive way and the classification standard. The detailed difference locks the following four concrete categories—appellation honorific and self-depreciatory language, modal particles, auxiliary verbs, verbal honorific and self-depreciatory language. Different from Chinese, modal particles and auxiliary verbs are typical special categories in Thai honorific and self-depreciatory language system, in which the former, the status modal particle is mainly used to perform the function of respect and modesty, which is placed at the end of the sentence and is different between males and females.

Key words: honorific and self-depreciatory language, culture, pragmatic principle, dynamic context

一、引言

中国乃礼仪之邦，泰国也素有微笑之国的美誉，汉泰敬谦表达广泛使用。但两国敬谦语系统不尽相同。汉语敬谦语无形态标记及固定的语法结构，主要由含有敬谦义色彩的词汇来实现，数量繁多，不易掌握；泰国是议会制君主立宪制国家，僧侣和王室有着至高无上的地位，敬谦语包含特有的类别“王语”，情况较为复杂。“一带一路”东南亚线路共建开展以来，中泰两国在基础设施、电子商务、高新技术产业、农产品深加工、替代能源等领域间的交流与合作硕果累累，语言文化也处于互学互鉴的状态。双方互为旅游客源国和留学生源国，民间往来频繁，逐步形成了人文“大交流”格局。因此，在新时期中泰交流趋于频繁的背景下，为促进双方的有效沟通，共建人类文明社会，

汉泰敬谦语系统的比较研究尤为必要。本文以敬谦语为研究对象，采用综述法和比较分析法阐释汉泰敬谦系统的概观，旨在帮助读者解读如何正确地使用敬谦语，以助力于跨文化交际的顺利进行，进而为两国的语言文化研究提供必要的材料支撑。

二、汉泰敬谦语研究现状

在中国语言学界，敬谦语的研究历程可谓循序渐进。20 世纪 90 年代以前为起步阶段，成果较少，仅限个别学者从礼貌视角解读敬词或谦词（徐振礼，1984；董明，1987）^①。90 年代后，研究角度有所拓展，研究对象进一步细化。涉猎敬谦词典的编撰（刘凤艳、纪思，1990；许正元，1990、1995）和具体敬辞（俞理明，1993；董树人，1998）及敬谦类别研究（陈月明，1992；张广飞，1993；粟季雄，1994；袁庭栋，1994；吴小如，1995；马宏基，1998；常敬宇，1999；连劭名，1999）^②。进入 21 世纪，研究更具系统性和专业性，成果颇丰。敬谦语的概念、性质和类别更加明晰（赵光，2007；蹇照芹，2008；刘宏丽，2010；曾小燕，2013）^③；敬谦语词典（温端政、温朔雁，2002；朱英贵，2005；彭景茹，2009；洪成玉，2010；王雅军，2011）^④的释义方式、收词原则和编排方法等均有所改进，其中温端政和温朔雁的《敬谦语小词典》收词范围兼顾共时和历时两个维度；洪成玉的《谦词敬词婉词词典》（增补本）对敬谦语进行了全方位的解读，最为全面、系统；学者们越发关注具体的敬谦语词（周丽萍，2000；周志锋，2002；朱楚宏，2005；刘宏丽，2010；黄方方，2011；杨宏著，2012；简济现，2012；丁建川，2013；居容人、陈功，2013 等）^⑤和敬谦类别（黎琳，2000；吉常宏，2001；吴茂萍，2002；李冬香，2003；蔡梅，2006；李敏，2006；王家宏，2006）^⑥，研究范围扩展至专书的敬谦语归类分析（刘敏、尤绍锋，2003；丁海燕，2004；秦佳慧，2005；聂小站，2005；李玫莹，2005；李小平，2006；谢燕琳，2006；王乌兰，2008；彭峥，2010；王家宏，2013；蔡梅，2013；盛辉，2013；唐霞，2014；吕秀丽，2014）^⑦和对比语言学领域。汉外敬谦语对比研究得到了很好的开展，但以中韩、中日、中英对比居多（韩在均，2000；傅继华、文映宇，2002；任美宣，2003；佐藤亨，2006；吕承英，2008；朴锦海，2010；宋基贤，2011；阮

①徐振礼. 丰富多变的敬称[J]. 当代修辞学, 1984, (01): 58-59; 董明. 汉语中的礼貌语[J]. 世界汉语教学, 1987, (04): 30-33.

②许正元, 刘凤艳, 纪思编著《袖珍敬辞谦辞婉辞词典》, 1990; 许正元.《公关交际用语词典》, 1995; /俞理明.敬辞“乃”一你的, 我的, 他的? [J]. 语文建设, 1993, (05): 45-46; 董树人.称父母何须用谦辞? [J]. 汉语学习, 1998, (05): 57; /陈月明.现代汉语社交称谓系统及其文化印记[J]. 汉语学习, 1992, (02): 32-36; 张广飞.尊称和谦称[J]. 杭州教育学院学报, 1993, (03): 96; 粟季雄.《鸿门宴》中的超前称“王” [J]. 中学语文教学, 1994, (05): 19-20; 袁庭栋.巴蜀文化研究的硕果—喜读《三星堆文化》 [J]. 文史杂志, 1994, (01): 20-21; 吴小如.“家”“令”“舍”及其他[J]. 语文建设, 1995, (07): 36-37; 马宏基.亲属称谓社会化的类型和机制[J]. 淄博师专学报, 1995, (01): 84-87; 常敬宇.也谈称父母的谦词问题[J]. 汉语学习, 1999, (01): 65; 连劭名.关于商代称谓的几个问题[J]. 殷都学刊, 1999, (03): 5-9.

③赵光. 现代汉语敬辞、谦辞、客气词语研究[D]. 山东大学, 2007; 蹇照芹. 汉语敬语的初步研究[D]. 天津师范大学, 2008; 刘宏丽. 明清敬谦语的空间文化思维走势[J]. 山东大学学报(哲学社会科学版), 2010, (06): 44-50; 曾小燕. 汉日敬语对比研究[D]. 河南大学, 2013.

④ 温端政、温朔雁.《敬谦语小词典》, 2002; 朱英贵.《谦辞敬辞辞典》, 2005; 彭景茹.《同义词近义词反义词组造句谦词敬词词典》, 2009; 洪成玉.《实用委婉语词典》, 2010; 王雅军.《委婉语应用辞典》, 2011

⑤周丽萍.“光顾”不宜自称[J]. 咬文嚼字, 2000, (04): 12-13; 周志锋.说“令尊”及其他[J]. 辞书研究, 2002, (03): 144-145; 朱楚宏.“拜托”新义的引申理据[J]. 辞书研究, 2005, (03): 209-211; 刘宏丽. 明清敬谦语的空间文化思维走势[J]. 山东大学学报(哲学社会科学版), 2010, (06): 44-50; 黄方方, 孙清忠. 拉美西语国家汉语教育的现状、问题及策略[J]. 未来与发展, 2011, 34(11): 39-42; 杨宏著.“奉寄”是敬词[J]. 咬文嚼字, 2012, (04): 15; 简济现. 错位的敬辞“显” [J]. 咬文嚼字, 2012, (07): 30; 丁建川.“令郎”不只敬称“对方的”儿子[J]. 咬文嚼字, 2013, (02): 27-28; 居容人, 陈功. 说人“忝列”不妥[J]. 咬文嚼字, 2013, (12): 12

倩倩, 2012; 张茹, 2012; 曾小燕, 2013; 翟亚楠, 2013; 任婕, 2014; 李屿, 2015; 文柳晏, 2015) ⑧, 较少涉及其他国别, 且对比角度较为集中, 如汉泰敬谦语对比研究基本以称谓语为主(江诗鹏, 2008; 沈佩琳, 2008; 魏清, 2009; 焦建新, 2009; 游辉彩, 2010;) ⑨。

在泰国语言学界, 有关敬谦语的研究主要以称谓语或敬词为切入点。以下几位学者的研究颇具代表性。Lertjirawanich Monrada (林胜倩, 2014) [2] 指出称谓语具有民族性和系统性, 是人类语言的重要组成部分。称谓语与交际双方的诸多参数相关, 如民族、地域、年龄、职业和性别等。借助于称谓语, 人们也可以推断出交际双方的社会关系。因而称谓语直接反映文化信息, 决定着跨文化交际的成功与否。Rapuepon Supranee (冉冉, 2015) [4] 针对汉泰敬词进行了对比研究。源于泰语具有语域等级, 汉泰敬词在语素构词、表达方式和使用方法三个方面差别明显。如在泰语中语气词和助词具有表敬功能, 而汉语并无此类用法。Natchaporn Dechrach (庄秀玉, 2018) [3] 选取面称称谓语为研究对象, 采取问卷及口头调查相结合的方法对在学于北京语言大学的泰国学生进行了调查分析, 被试者的交谈对象兼具校内和校外各类人员, 结果发现泰国留学生在非母语语境下注重礼貌原则的运用, 对称谓语的选择表现出适切性。

纵观两国敬谦语研究, 国别、类别均呈现不平衡态势。其中汉泰称谓性敬谦语的比较分析较为全面, 而敬谦语的构成方式、分类标准、语用规则等方面的比较研究缺乏概括性的论断, 因而有关两国敬谦语系统的细枝末节仍值得进一步探究, 旨在减少汉泰敬谦表达的语用失误, 进而助力于一带一路东南亚共建线路中泰人民的友好往来, 保障双方人民跨文化交际的顺利进行。

三、敬谦语的内涵与外延

(一) 汉语学界对敬谦语的界定

在汉语学界, 有关敬谦语的定义争论颇多, 主要围绕命名和界定两个方面。前者的争论点在于命名词语的选取, 敬谦语、敬谦辞和敬谦词。后者主要指意义上的广狭之分。

⑧黎琳.《古人的“谦称”》, 2000; 吉常宏.《谦称和敬称——正确使用称谓词之二》[J]. 语文建设, 2001, (04): 19-20; 吴茂萍.《唐代称谓词研究》[D]. 四川大学, 2002; 李冬香.《古汉语谦敬称谓词类的词性探讨》[J]. 广东技术师范学院学报, 2003, (03): 53-56; 蔡梅.《三言》称谓研究[D]. 华东师范大学, 2006; 李敏.《官场现形记》称谓管窥[D]. 山东大学, 2006; 王家宏.《红楼梦》称谓语研究[D]. 西南大学, 2006.

⑨刘敏、尤绍锋.《<史记>的谦敬词研究》, 2003; 丁海燕.《<尚书>敬语论》, 2004; 秦佳慧.《试论<春秋左传>中的尊称和谦称》, 2005; 聂小站.《<左传>敬词研究》, 2005; 李玫莹.《<世说新语>谦敬语探索》, 2005; 李小平.《从<世说新语>看魏晋六朝的谦敬称谓》, 2006; 谢燕琳.《<歧路灯>中的敬谦称谓》, 2006; 王乌兰.《<水浒传>的敬谦词语研究》, 2008; 彭峥.《<曾国藩全集·书信>谦敬婉词研究与<谦词敬词婉词词典>修订》, 2010; 王家宏.《<红楼梦>称谓语研究》, 2013; 蔡梅.《<三言>称谓语研究》, 2013; 盛辉.《礼貌理论视角<子夜>和<呼嘯山庄>中称谓语的对比分析》, 2013; 唐霞.《<儒林外史>敬谦词语研究》, 2014; 吕秀丽.《聊斋俚曲集》礼貌语言研究[D]. 青岛大学, 2014.

⑩韩在均.《汉韩亲属称谓中谦敬词的对比》, 2000; 傅继华、文映宇.《汉英文化差异二则: 隐私与敬语谦词》, 2002; 任美宣.《现代中韩敬语表现对比研究》, 2003; 佐藤亨.《汉日敬语的比较分析》, 2006; 吕承英.《韩汉礼貌与对比研究》, 2008; 朴锦海.《汉韩礼貌表达对比》, 2010; 宋基贤.《汉韩敬语比较研究》, 2011; 张茹.《汉日敬语对比》, 2012; 阮倩倩.《英汉礼貌准则差异与翻译》, 2012; 曾小燕.《汉日敬语对比研究》, 2013; 翟亚楠.《日语敬语表达式在汉语中的对应形式》, 2013; 任婕.《韩语和汉语敬语法的对比》, 2014; 李屿.《中日礼貌语言与其文化价值观比较研究》, 2015; 文柳晏.《跨文化交际视角下的汉英谦语比较》, 2015

⑪江诗鹏.《泰国学习者汉语社会面称语使用状况研究》, 2008; 沈佩琳.《汉语与泰语的亲属称谓对比》, 2008; 魏清.《汉泰称谓语比较研究》, 2009; 焦建新.《汉语、泰语亲属称谓及其文化内涵比较》, 2009; 游辉彩.《汉语与泰语拟亲属称谓的使用特征及文化内涵》, 2010

许慎《说文解字》曰：“词，意内而言外也。从司从言”，“辞”属《说文辛部》表示“讼也”。“词”和“辞”的意思较为接近。两者的差别在于指称文体类别不同。在古代，“辞”专指先秦楚辞体，而“词”多用于汉代以后的乐府诗及唐宋的诗余。发展到现代，“词”是用来构成句子的语言单位，也可单独使用。“辞”多指“修辞”或“辞令”；用于敬谦表达时，敬谦词比敬谦辞更口语化，但在古代汉语中倾向于使用敬谦辞。^[10]参照《现代汉语词典》第7版，“语”表示“话”，释义范围远大于“词”。这也是一些学者选取敬谦语的缘由。也有学者选用敬语一词，认为敬语包括敬语和谦语（傅继华，2002；曾小燕，2013）^{[5]85[11]}。这种自动下义词关系在语言学中存在，但难免容易引发概念混淆。所以文章选取敬谦语一词。除此之外，还有涉及敬谦语具体细节的阐释：王雅军在《社交语应用辞典》（2011）中认为谦敬辞是社交语的一个子类，包括称谓后敬辞、自称谦辞和具名后谦敬辞。^[10]曾小燕（2013）根据原型理论将敬语看作上位范畴，具有广义和狭义两种定义：第一种，敬语包括敬谦辞及表敬礼貌用语，敬谦辞为典型成员，表敬礼貌用语被视为非典型成员。第二种，敬语等同于敬谦辞（敬辞+谦辞）。^[11]

厘清敬谦语的名称表述及广狭意义上的争论，学界普遍赞同将是否表敬或表谦作为敬谦语的评判标准，具体可概括为语素原则、义素原则和语用原则（刘宏丽，2010），^[8]即凡是含有敬谦的基本意义或色彩意义的词语都是敬谦语，其中包括一些原本并无敬谦义，但在特定语境中表达恭敬或谦虚意义的词语。从狭义上来讲，敬谦语依据用法可分为敬语和谦语（洪成玉，1998）。^[7]敬语涉外，用于他称，具有外向性；谦语对己，用于自称，具有内向性。敬语和谦语是相对的概念，内外兼顾，构成我们的敬谦表达系统。

（二）泰语学界对敬谦语的解读

在泰语学界，并无与汉语敬谦语对应的特定说法。学者们关注较多的是敬语或敬词。兰甘亨碑文是最早的关于泰语敬词的文字材料。可见，敬语在泰国的使用时限由来已久。泰语中存在[rajasab]一词，表示敬语。但确切来讲，这一词语本义为国王的词汇，即王语。泰语学界普遍认为敬语分为皇室用语和礼貌用语。前者的应用范围包括皇室、僧人、下级对上级和晚辈对长辈等。后者仅限于平民之间的表敬用语。

（三）本文对敬谦语的认识

本文选取广义视角解读敬谦语，认为敬谦语包含礼貌用语。然而，狭义上的敬谦语和礼貌用语也并非泾渭分明，两者具有重合部分。例如：《现代汉语词典》第7版中“敬”的三种释义之一便包含“礼貌”一词，“恭敬、尊敬或有礼貌地送上物品或食品”。克里斯特尔主编沈家煊翻译的《现代语言学词典》对谦敬语进行定义时也提及了“礼貌”：“一些句法或形态标记表达不同层次的礼貌或尊敬，尤其跟言语参与者的相对社会地位有关”。借助于顾曰国具有中国特色的五条礼貌准则来看，礼貌用语除包含敬谦语外还包括寒暄语、致谢语、道歉语、祝福语等。^{[5]11-14}可见，敬谦语在行使表敬功能的同时具有礼貌用语的色彩，确切来讲，礼貌用语的范围大于敬谦语。

四、汉泰敬谦语系统的异同

(一) 汉泰敬谦语的共同特征

汉语敬谦语传承儒家礼文化。从古至今，儒家经典所涉猎的礼文化源远流长，如：《论语·颜渊》讲求“克己复礼，天下归仁”、“己所不欲，勿施于人”；《孟子·告天下》提倡“敬老尊贤”；《礼记·表記》推崇“以德报德”；《礼记·曲礼上》传诵“自谦而尊人”、“来而不往非礼也”等。上述礼文化不断被后代儒家研习并发展，进而约定俗成成为人们所遵循的等级分明、尊卑有序的社会制度，约束和规范人们对敬谦语的正确使用。

泰国和我国是近邻，据《苏联大百科全书》记载，泰语和汉语同属汉藏语系，泰语学界一般把泰语归为汉泰语族，中国语言学界则把泰语划入汉藏语系壮侗语族壮傣语支，可见从语言谱系来看汉泰语存在着特定的联系。泰国素有佛之国的别称，宗教教育深入各级学校，敬谦语受佛教教义影响较深。早在 700 年前的素可泰时代便有敬谦语的使用记载。汉泰敬谦文化有许多相似之处。人们在使用敬谦语时，讲求“以礼想让、互帮互助、积德行善、宽以待人、尊老爱幼”等道德标准。汉泰敬谦语用原则基本一致，都是根据动态语境选择适切的敬谦表达。交际双方的自身因素、社会背景和交际环境都是需要考虑的因素，具体包括双方的性别、年龄、社会地位、从事职业、交际场合和交际动机。汉泰敬谦语的共有特征可细化为以下三点：

1. 扬他抑己，内外和谐

《礼记·曲礼上》曰“夫礼者，自卑而尊人”。彬彬有礼表现为使用敬语向他人示敬，运用谦语贬低自己，目的也是尽量抬高对方。可见扬他与抑己看似对立，其实两者和谐统一。这也是汉泰敬谦语共有的主要语用原则。在实际运用中，源于自谦的敬人显得更加恭敬，同样地，出于敬人目的的自谦也会让人觉得更为谦虚。另外，需要注意的是“他、己”同“内、外”密切相关，“内、外”与血缘关系又密不可分。在汉语中，以自身为中心的亲属关系可划分为纵向“九族（上至高祖、下至玄孙）”和横向“三族（父族、母族、妻族）”。于其他人而言，血缘关系越近，越属于内的范围，一般不使用敬谦语；于自身而言，亲属关系则属于外的范围，首选敬谦语。诚然，交际双方要根据交谈对象与自己的内外关系动态调节敬谦表达。例如：岳父在自家称女婿为“姑爷”或“贤婿”，对外则称“小婿”。又如，在泰语中，对于一般家庭而言，称呼自己的母亲为[me:⁴¹]，称呼他人的母亲要用[k^hun³³me:⁴¹]，[k^hun³³]为表敬语素，以示尊敬。

2. 长幼有序，辈分明晰

中国人民讲求家国同构，即家国统一制。国家和家庭的利益高于一切。中国人自小在家族成员的呵护下成长，有着强烈的家族观念，长大后自然形成无私奉献、尊老爱幼的品格。现代汉语敬谦语系统中，虽君君臣臣、父父子子、男尊女卑的等级划分已不复存在，但儒家文化所倡导的道德伦理、礼仪规范早已根深蒂固。内化的礼文化通过外在的敬谦语诠释出来，长幼有序、辈分明晰，如

亲属敬谦称谓语。泰语敬谦语遵循同样的原则。泰国文化尊卑有别，皇室、贵族、僧侣、平民等身份、职务、资历、年龄高低不同、等级分明。等级观念支配着泰国人的举止言谈。敬谦语的使用遵从“尊敬、服从、谦恭”的道德观念，敬谦程度严格遵守等级制度，皇族至上、贵族次之；长期以来，泰国人民传承佛教教义，讲求因果轮回、知恩图报。因此，泰国人尊师敬长、注重亲属关系，有尊重长辈及年长者的优良传统。例如，泰语中称呼长辈或是年长者时，都会在称谓或名字前加上[k^hun³³]表示尊敬。

3. 动态调节的“度”和“量”

汉泰敬谦语的运用都需要把握分寸，注意使用的“度”。在言语交际中，人们时常为选择适度的敬谦语而感到困惑。过多使用会有为人虚伪的嫌疑，使用不足又让人觉得说话人不懂礼貌。因此，敬谦语不可不用，又不可用得太多。人们在运用敬谦语时遵循疏多亲少的原则。关系越是亲密，敬谦语的使用相对越少；相反，关系越生疏，敬谦语的使用倾向越多。在言语交际之初，初识的谈话对象之间敬谦语使用较为频繁，随着双方关系疏密程度的改变，敬谦语的量处于动态调节之中。例如：向好朋友借钱，说话人可以直言不讳“借我点钱”，倘若说话人想刻意营造表敬氛围则会使用饱含敬意的表达“烦劳您考虑考虑，助人为乐，可否借我点钱”。又如，泰语中“你要跟我去吃饭吗？”一般表述为“[k^hun³³] [tea²¹] [bi⁴¹] [kin³³][ka.w⁴¹][k^hab²¹] [choŋ⁴¹][mai⁴⁵]”，其中[k^hun³³]（你）和[choŋ²¹]（我）都是代词敬称。若是谈话双方私交甚好，便会选用[meŋ³³]和[gu⁴¹]替换[k^hun³³]和[choŋ²¹]，[meŋ³³]和[gu⁴¹]是极具口语化的表述，无任何敬谦义。可见，在实际运用中，交谈双方会根据各自的主观意愿，顾及对方的情感需求，结合双方的客观关系适量适度地调整敬谦语的使用。

(二) 汉泰敬谦语的差别

语言是文化的载体，鉴于中泰两国政治历史文化差异，汉泰敬谦语系统存在明显的不同，主要体现在宏观和微观两个层面。前者侧重理论，具体指构词方式和分类标准的不同，后者集中表现为汉泰敬谦语应用的差异细节，即语言实践。文章兼顾理论与实践，旨在帮助读者避免敬谦语使用过程中的语用失误，保证中泰交流的顺利进行。

从宏观层面来讲，首先，两者的构词方式不同。汉语敬谦语以黏着语素为主要的构词方式，而泰语敬谦语则以自由语素来构词。汉语中丰富的敬谦语素是敬谦语的显著标志，数量多达 40 多个，包括“令、尊、贵、家、舍、愚”等，构成敬谦语时位置前置。但需要注意的是单凭敬谦语素并不能断定某个词就是敬谦语，要结合整个词语的语义及用法综合判断。如“尊容”一词的词义可褒可贬，指称神佛容貌时为褒义，是敬谦语；用于形容普通人时则是贬义。

其次，汉泰敬谦语的分类标准不同。汉语敬谦语并不局限于敬谦语素和词，也可借助于句型、语气或是修辞（如重复）等方式来实现。因此，汉语敬谦语主要从功能角度进行分类，包括称谓性敬谦语和表述性敬谦语。称谓性敬谦语根据词性又可分为名词称谓性敬谦语和代词称谓性敬谦语。名词称谓性敬谦语主要包括通用类、类亲属类、职业和职称类三个类别。表述性敬谦语包括除称谓

性敬谦语以外的所有敬谦语，涵盖叙事、说理等方面的敬谦语。表述性敬谦语一般由“敬谦语素+中心词”构成，如“厚爱、拙见、愚见”等。泰语敬谦语域包括王室用语、僧侣用语和世俗用语三个不同等级；敬谦语本身表意轻重又各有不同，搭配对象的选择也较为讲究，通常置于称谓语后或句子末尾，易于辨识。同时，后附语气助词[k^ha²¹]或[kr^hab⁴⁵]。另外，在运用过程中需要兼顾多方面的因素：交际场合、交谈双方的社会地位、年龄差距等。如第一人称代词[kr^ha²¹pho:m¹⁴]需同具有表敬语义的第二人称代词[t^ha:n⁴¹]同现。相比汉语，泰语敬谦系统错综复杂、更为繁琐，唯借助于词类才可理出清晰的类别。因此，从词类入手，泰语敬谦语主要包括名词、动词、语气词、助词和助动词等类别，且常见于口语表达。^[6]

从微观层面来讲，汉泰敬谦语的差异细节主要集中在以下类别：称谓性敬谦语、泰语特有的语气助词和助动词、动词性敬谦语。详情如下：

1. 称谓性敬谦语差异

(1) 汉语父系亲属称谓语多于母系

查阅《中华亲属辞典·中华亲属标准称谓语简表》，统计得出现代汉语标准亲属称谓语共 363 个，其中父系 245 个占总数 67.5%；母系 65 个占总数 17.9%；妻系 44 个占总数 12.1%；夫系 9 个占总数 2.5%。汉语中父系亲属称谓比例远高于母系。泛化结果亦是如此。现代汉语泛化的亲属称谓共 16 个，34 父系 15 个（爷、伯、叔、哥、兄、弟、奶等），母系 1 个（姨）。而泰语并不强调父系母系之分，亲属称谓语的使用主要受年龄限制，性别次之。例如：泰语中父亲和母亲的哥哥姐姐用词相同，都是[lun³³]和[pa:⁴¹]，而在我国父亲的哥哥姐姐和母亲的哥哥姐姐分别有不同的称呼与之对应“大爷（爷为轻声）或大伯、姑、舅、姨”。

(2) 泰语亲属称谓语直接充当拟亲属称谓语

汉泰拟亲属称谓语用功能相同，即借用亲属称谓称呼非亲属关系的交际对象，但两者的具体用法却截然不同。泰语的拟亲属称谓语等同于亲属称谓语。拟亲属称谓泰语可直接用于称呼非亲属关系的人。一般将表敬语素[k^hun³³]置于拟亲属称谓语前以增加表敬程度。拟亲属称谓语后也可附上交谈对象的大名、小名或职业来拉近交际双方的距离，如“[k^hun³³](表敬语素)+[lun³³](叔叔)+[ja:m³³](保安)”用于称呼年长的保安。与泰语不同，汉语的拟亲属称谓语并不等同于亲属称谓语，一般由“大”或“老”同亲属称谓语组合而成，亲属称谓语的选用主要依据年龄和性别，如“大叔、大伯、大妈、老兄”等。

(3) 泰语的人称敬谦代词较汉语复杂

汉语人称敬谦代词数量较少，但其使用语域广泛，能够满足不同年龄、身份、性别和辈分间的称谓需求。目前，最常见的敬谦代词包括“您”和“我们”。其中，“您”的使用频率最高，无论是下级对上级还是晚辈尊称长辈，亦或是各种社交场合出于对对方的尊敬，都可以使用“您”。“我们”

是“我”的复数形式，用于指称单个对象时属于谦称代词，给人谦虚的感觉，避免以自我为中心的不好印象。例如，我们学校就在附近。实际上说话人在谈论的是“我的学校”。又如，在表述批评意见时，为了顾及对方的情感，不让对方有压迫感，说话人往往会使用“我们认为、我们觉得或我们建议”等。

相比汉语，泰语人称敬谦代词较为丰富，代词间的搭配同现关系也比较繁琐，存在“一词兼多职”的现象。敬称代词主要包括[pr^ha⁴⁵ʔoŋ³³]、[sa²¹ded²¹]、[t^ha:n⁴¹]和[k^hun³³]，表敬程度由高到低。[pr^ha⁴⁵ʔoŋ³³]为皇室用语，可作为第二、三人称代词。任何人在与皇族对话时都必须使用。当[pr^ha⁴⁵ʔoŋ³³]为第二人称代词时，后附第三人称代词[t^ha:n⁴¹]，表敬程度更高。[pr^ha⁴⁵ʔoŋ³³]也可与第一人称自谦代词[k^ha⁴¹pr^ha⁴⁵p^hud⁴⁵t^ha:45teau⁴¹]搭配使用，正式程度最高。[sa²¹ded²¹]为王语口语第二人称代词，用于普通民众称呼皇室成员或皇室成员间的相互称呼，也可搭配第一人称代词[kr^ha:21mc:m²¹]使用。[t^ha:n⁴¹]具有第二、三人称两种用法。作为第二人称代词时置于职业、官衔或复数形式的人名前以示尊敬，使用语域仅受社会地位的限制，必须用于称呼社会高层，如大使、校长等。另外，[t^ha:n⁴¹]可与中性第一人称自谦代词[k^ha⁴¹p^ha⁴⁵teau⁴¹]或自谦程度最高的男性和女性第一人称代词[kr^ha:21p^hom¹⁴]和[di²¹te^han¹⁴]搭配用于书面语或正式场合。[k^hun³³]是泰语通用第二人称敬称代词，后附名字或职业表示尊敬，适用于正式及非正式场合；置于亲属称谓语前称呼长者，交际双方是否存在血缘关系无需顾及。在泰语口语中，当说话人称呼长辈或社会地位高于自己的人时，根据性别差异，[k^hun³³]可搭配男性或女性普遍应用的第一人称自谦代词[p^hom¹⁴]和[nu:¹⁴]使用。

(4) 泰语称谓敬谦语的长短同表敬程度正相关

泰语称谓敬谦语的长短与表敬程度成正比。选用的称谓成分越多，表敬程度就越高。另外，需要注意各类称谓成分的语序是相对固定的。在泰国，社会阶层等级分明，皇室及贵族身份尊贵，称呼皇族自然要选用最长的敬谦表述“敬谦语素+拟亲属称谓语+官职+军衔+学业头衔+职业+皇族身份+名字+姓氏+敬谦语气词”。相反，所选称谓成分越短，交际双方关系就越亲近。“敬谦语素+名字+表敬语气助词”表示程度一般的尊敬，用于称呼普通的平辈。而“敬谦语素+官职+学业头衔+名字+姓氏+敬谦语气词”则用于正式、庄重的场合，尊敬程度较高。

同泰语不同，汉语称谓敬谦语的长短与尊敬程度无关。称谓敬谦语的构成形式相对自由，根据语境需求选取适切的敬谦语素搭配姓氏、职业或职称、或通称即可。如王师傅、张教授、李先生等。但汉语口语中存在将副职升级为正职的表述倾向，这也是表示尊敬的一种方式。例如，一位姓张的副教授，人们会称呼他“张教授”而不是“张副教授”。泰语中没有升级表述的用法。

2. 泰语敬谦语的特有词类

(1) 语气助词

与汉语敬谦语相比，语气助词和助动词是泰语敬谦系统的特有类别。泰语的语气助词较汉语丰富，除正常表示句子语气的语气助词外，还有专门用于行使敬谦功能的地位语气助词。地位语气助

词在运用时置于句末，使用频率较高，且男女有别。不同的地位语气助词能够反映出谈话双方的社会地位高低、亲属辈分情况和关系疏密程度等。[pa²¹ja²¹kh^a21]和[pek^ha⁴⁵]分别为男性和女性与皇室谈话专用语气助词。两者用法相同，不论年龄长幼、身份高低，只要与皇室交谈，必须将其附于句末。[ko²¹ra²¹b]和[k^ha⁴⁵]分别为男性和女性通用表敬句末语气助词，前者涉猎的语域成员社会地位普遍较高，后者的语域范围更为宽泛，基本不考虑交际对象社会地位的高低，只要辈分高或年龄相仿且关系不密切均可使用。[k^hrab⁴⁵]和[k^ha²¹]分别为男性和女性专用表敬句末语气词，适用较正式场合，各类句式都可使用。

(2) 助动词

在正式场合的言语交际中，交际对象地位较高或年龄较长，泰语通常将助动词置于动词之前共同使用，旨在增加表敬程度。具有此类功能的敬谦助动词主要包括[ria:n³³]、[kra:b²¹]、[kr^hai⁴¹]、[k^hɔ:¹⁴]、[ka²¹ru⁴⁵na³³]、[pro:d²¹]和[te^hɔ:n³³]等。[ria:n³³]相当于汉语的“禀”，其余助动词的语义等同于“请”。根据表意需求，助动词可叠加使用，表敬程度更高，例如：“[kra:b²¹]+[ria:n³³]”表示“禀告”；“[kra:b²¹]+[ria:n³³]+[te^hɔ:n³³]”表示“敬请”。[kr^hai⁴¹]行使表敬功能时译为“想”，“[kr^hai⁴¹]+[k^hɔ:¹⁴]+[ria:n³³]”表示“想问”。[k^hɔ:¹⁴]表示“求、祈求、请求、恳求”。[ka²¹ru⁴⁵na³³]表示“恳请”或“劳驾”，与[kra:b²¹]和[ria:n³³]搭配使用表敬程度极高，多用于政府部门的高层领导，语气非常委婉。[pro:d²¹]表示“请、敬请、劳驾”，用法同[ka²¹ru⁴⁵na³³]类似，但[pro:d²¹]表示以从对方处获益为交际目的，在使用时要求句末有语气词同现。

3. 动词性敬谦语之别

汉语动词性敬谦语一般由黏着语素搭配固定的动作组成，如呈—呈报、呈献、呈上、呈请等；恭—恭喜、恭贺、恭祝、恭候等；请—请便、请坐、请问、请进等；仰—仰仗、仰望等；敬—敬请、敬祝等。各个意义范畴的同义词较多，涉猎的敬谦对象归属同一等级，总体呈横向态势。例如恭贺、恭喜和恭祝三个词语的核心语义都是在特定的场合为对方送上祝福，敬谦对象多为平辈。泰语动词性敬谦语多为自由语素搭配使用，同义动词按照不同的敬谦程度呈纵向排列，分属不同的等级。同义动词的选用依据场合、语体及交际对象的身份地位而定。例如：以下三个动词都表示“吃饭”，但敬谦程度却依次降低，[sa²¹wə:j¹⁴]译为用膳，皇室专用，表敬程度最高；[rab⁴⁵pra²¹t^ha:n³³]用于贵族，表敬程度略低于前者；[kin³³]用于普通民众，特别是关系亲密的朋友之间，不含表敬色彩。当然，汉语在表达“吃饭”时也存在不同的词语，如“吃饭、用餐、进餐”，但上述词语只是基于应用场合的正式与否，正式场合多采用“用餐”或“进餐”等动词短语，非正式场合一般使用“吃饭”或与“吃饭”表意相同的表达，如“填饱肚子”等。与泰国类似，中国确实存在僧人，但在中国僧人只是有着特定信仰的特殊的群体，社会地位与普通民众并无差别。因而“用斋”并非敬谦语。

五、中泰交流敬谦语学习策略

(一) 熟谙两国敬谦文化特色

文化具有广狭之分，广义的文化包括语言，同时语言也承载着特定的文化内涵。汉泰敬谦语系统存在许多对等和不对等的地方。新时期“一带一路”中泰交流过程中，双方敬谦表达差异往往是互学互鉴的难点，成为两国人民的交际障碍。这就需要相关领域的从业人员熟谙两国的敬谦文化，深刻了解中泰敬谦文化的差异所在，进而克服本族文化的干扰。泰国属君主立宪制国家，皇族、军队和政府构成国家政权的核心力量。国王是国家的象征，皇室成员身份尊贵，两者等级最高；贵族、军官和政府官员等级次之；平民为社会最低阶层。因此，泰语敬谦文化“尊卑有别、等级分明”，完全遵循“见什么说什么话”。如与皇室对话有专用的王语，且男女有别。中国是社会主义国家，中国人民讲究家国同构，具有集体主义观念，所以，汉语敬谦文化注重“谦己尊人，长者为大”。例如，询问中国人姓氏为什么要说“贵姓”？那是因为中国人的姓名由“姓”和“名”两部分组成，“姓”是世代祖先传下来的家族标志，是家族血缘关系的象征，能够显现特定的亲疏关系。回答时为何使用“免费”？主要由于“免费”是自谦的说法，适时适度的谦虚是中华民族的传统美德。

(二) 研习汉泰敬谦语言特点

鉴于不同的社会体制和文化背景，中泰两国敬谦语系统各具民族特色。汉泰敬谦表达在数量、长度、等级等方面均不对等。泰语敬谦成分的选择依所指对象而定。所指对象身份地位和社会层级越高，所需敬谦程度越高，表敬成分就越多，表敬语气词和自谦代词也会同时出现。反之亦然。而在汉语中敬谦成分通常只有一个，多由黏着敬谦语素构成。对于不含敬谦语素的情况依据语境确定敬谦语义。例如“哪里哪里”不含敬谦语素却行使自谦功能，用于回应称赞性的语言。另外，汉泰敬谦语系统成员相对稳定，但并非一成不变。根据语言和社会的共变规律，两者相互影响，共同作用（W. Bright, 2001）^[1]，中泰两国敬谦语发展历史悠久，前者历经朝代更迭，后者几经政局变动，均具有显著的时代性。现代汉语中人们不再使用“小的”“大人”等敬谦表达；泰语以往历史时期的官职称谓，如[nai⁴¹]、[pra²¹ya³³]、[teaupra²¹ya³³]等，在日常会话中也销声匿迹。此外，敬谦语词自身的词义也是需要研习的内容。比如说，为什么泰语亲属称谓语可直接用于拟亲属称谓语？这要归因于亲属称谓敬谦语本身的词义。例如泰语叔叔一词[luj³³]在《泰汉词典》中第二项词义为“伯伯、伯父，表示对较父亲年长的男人的尊称”，可见[luj³³]本身就含有表敬色彩。

六、结语

综上所述，敬谦语是日常生活中的基本交际用语，谦己尊他不仅是对传统文化的传承，更是一种现代文明的表现，作用不容忽视。“一带一路”中泰线路共建开展以来，两国各领域间的交流不断拓展，使用敬谦语的场合和机会也随之增多，因此，学习和掌握汉泰敬谦系统可有效减少双方的

沟通障碍，保障中泰人民跨文化交际的顺利进行。建议学习者立足于中泰敬谦文化，感受敬谦文化映射下的思维模式、道德标准和价值观念，熟知汉泰敬谦语系统的基本面貌，对汉泰敬谦差异从宏观到微观进行全面把握。除掌握汉泰敬谦语的类别、特征及差异外，还要掌握运用规律和语用原则。在运用敬谦语时要与时俱进、因地适宜，注意语言的得体性，切忌牵强附会。

参考文献

- 傅继华, 文映宇. 《汉英文化差异二则: 隐私与敬语谦词》[J]. 四川师范学院学报(哲学社会科学版), 2002(1): 83-87.
- 顾曰国. 《礼貌·语用与文化》[J]. 外语教学与研究, 1992(4): 10-17.
- 洪成玉. 《谦词敬词婉词词典》[Z]. 北京: 商务印书馆, 2010.
- 刘宏丽. 《明清敬谦语研究》[D]. 山东大学, 2009.
- 潘攀. 《论亲属称谓语的泛化》[J]. 语言文字应用, 1998(2): 36-40.
- 王雅军. 《社交语应用词典》[Z]. 上海: 上海辞书出版社, 2011.
- 曾小燕. 《汉日敬语对比研究》[D]. 河南大学, 2013.
- Bright, W. Social Factures in Language Change[A]. In Coulmas F. (ed.). The Handbook of Sociolinguistics[C]. 北京: 外语教学与研究出版社, 2001.
- Lertjirawanich Monrada (林胜倩). 《汉泰否定性称谓语对比研究》[D]. 华东师范大学, 2014
- Natchaporn Dechrach (庄秀玉). 《北京语言大学的泰国学生面称称谓语使用情况调查与分析》[J]. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, 2018(5): 1-10.
- Rapuepon Supranee (冉冉). 《汉泰敬词对比研究》[D]. 华东师范大学, 2015.

Author (1) Information (第一作者信息)

	Name and Surname (姓名): TANG LINA
	Highest Education (最高学历): M. A.
	University or Agency (任职院校或单位): Heilongjiang University of Science and Technology, Heilongjiang University (Doctoral Candidate)
	Field of Expertise (专业领域): Linguistics
	Address (地址): Heilongjiang University of Science and Technology, 2468 Puyuan Road, Songbei District, Harbin City, Heilongjiang Province 150022 China

Author (2) Information (第二作者信息)

	Name and Surname (姓名): KAEMAPAT SURIYAMONGKOLCHAI
	Highest Education (最高学历): M. A.
	University or Agency (任职院校或单位): Heilongjiang University (Doctoral Candidate)
	Field of Expertise (专业领域): Linguistics
	Address (地址): Heilongjiang University 74 Xuefu Road, Nan gang District, Harbin City, Heilongjiang Province 150080 China

Author (3) Information (第三作者信息)

	Name and Surname (姓名): HATHAITHIP WADTALO
	Highest Education (最高学历): M. A.
	University or Agency (任职院校或单位): Heilongjiang University (Doctoral Candidate)
	Field of Expertise (专业领域): Linguistics
	Address (地址): Heilongjiang University 74 Xuefu Road, Nan gang District, Harbin City, Heilongjiang Province 150080 China

การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมจีน
(สำหรับหลักสูตรปรับปรุงปีพุทธศักราช 2560)

The Evaluation of Chinese Language and Culture Major Curriculum (Revised Edition 2012): Bachelor's Degree Program, Huachiew Chalermprakiet University

ธันฐกรณม์ สังขพิพัฒน์กุล¹

THANTAKRON SANGKAPIATTANAKUL

วิทยาลัยจีนศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

College of Chinese Studies, Huachiew Chalermprakiet University

E-mail : k_yanguangbao@hotmail.com

รัตนา จันทรสารโสภณ²

RATANA JANTARASARN SOPHON

วิทยาลัยจีนศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

College of Chinese Studies, Huachiew Chalermprakiet University

E-mail : ratana04@hotmail.com

เบญจวรรณ ศิริคันธรส³

BENJAWAN SIRICANTAROT

วิทยาลัยจีนศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

College of Chinese Studies, Huachiew Chalermprakiet University

E-mail : benj0961654405@gmail.com

เทพี แซ่มัต⁴

THEPHI SAEMAT

วิทยาลัยจีนศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

College of Chinese Studies, Huachiew Chalermprakiet University

E-mail : thephi.hcu@gmail.com

กิติกา กรชาลกุล⁵

KITIKA KARACHALKUL

วิทยาลัยจีนศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

College of Chinese Studies, Huachiew Chalermprakiet University

E-mail : ychw.kitika@gmail.com

Receive : 17 March 2022 / Revised : 2 May 2022 / Accepted : 19 May 2022

บทคัดย่อ

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมจีน ได้ทำการวิจัยประเมินหลักสูตรโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมจีน ในด้านบริบทของหลักสูตร ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการผลิต และด้านผลลัพธ์ของหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูลจำนวน 128 คน ประกอบด้วยกลุ่มอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรจำนวน 5 คน กลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 จำนวน 114 คน กลุ่มบัณฑิตจำนวน 46 คน และกลุ่มผู้ใช้บัณฑิตจำนวน 37 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแล้วนำผลที่ได้มาทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย โดยผลจากการประเมินหลักสูตรในครั้งนี้แบ่งเป็น

1. ด้านบริบท พบว่าวัตถุประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรและจำนวนหน่วยกิตของแต่ละหมวดรายวิชา รวมถึงเนื้อหาวิชาของหลักสูตรทั้งหมดรายวิชาเอกบังคับและหมวดรายวิชาเอกเลือกมีความเหมาะสม เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาระดับที่สูงขึ้น สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

2. ด้านปัจจัยนำเข้า

(1) คุณลักษณะของผู้สอน พบว่าในเรื่องคุณวุฒิและประสบการณ์ของอาจารย์ผู้สอนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

(2) คุณลักษณะของนักศึกษาและการสอบคัดเลือก อาจารย์คณะภาษาและวัฒนธรรมจีนมีส่วนร่วมในการสัมภาษณ์คัดเลือกนักศึกษา โดยนักศึกษาที่มีพื้นฐานภาษาจีนจะได้รับการยกเว้นการเรียนรายวิชาพื้นฐานบางรายวิชา

(3) ปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรมีความพึงพอใจด้านห้องเรียนมีอุปกรณ์เหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง นักศึกษามีความพึงพอใจในเรื่องระบบบริการห้องสมุดในระดับปานกลาง ส่วนบัณฑิตมีความพึงพอใจในเรื่องระบบบริการห้องสมุดเหมาะสมในระดับมากที่สุด

3. ด้านกระบวนการผลิต

(1) การบริหารหลักสูตร พบว่าความพึงพอใจด้านการบริหารหลักสูตรในทุกด้านเฉลี่ยอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

(2) การจัดการเรียนการสอน พบว่าอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและนักศึกษามีความพึงพอใจด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สำหรับบัณฑิตมีความพึงพอใจด้านการจัดการเรียนการสอนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

(3) ด้านการวัดและการประเมินผล อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร นักศึกษา และบัณฑิตมีความพึงพอใจด้านการวัดและประเมินผลเฉลี่ยอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

4. ด้านผลลัพธ์ของหลักสูตร

(1) คุณลักษณะบัณฑิตตามวัตถุประสงค์ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและนักศึกษามีความพึงพอใจทักษะด้านการใช้ภาษา ทักษะด้านการพูด ทักษะด้านการฟัง-อ่าน ทักษะด้านการเขียน เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจในทักษะทางภาษาอยู่ในระดับมากที่สุด

(2) คุณลักษณะบัณฑิตตามกรอบมาตรฐาน TQF พบว่า กลุ่มผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกๆ 5 ด้าน

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร ศิลปศาสตรบัณฑิต ภาษาและวัฒนธรรมจีน มหาวิทยาลัยหัวเฉียว

ABSTRACT

The purpose of this study was to evaluate the Chinese Language and Culture Major Curriculum (Revised Edition, Academic Year 2017). The evaluation focused on 4 aspects including the objectives of the curriculum, the structure and content of the curriculum, the curriculum management, and the characteristics of the graduates. There were 128 participants in this study; 5 instructors, 114 students in the third-year and fourth-year groups, 46 graduates, and 37 employers. Data Analysis was based on questionnaires. The data was analyzed in terms of frequency, percentage, and the differences of mean groups. The results of this research were as follows;

Input: This section was divided into 3 parts;

1) Qualification of the program instructors

It was found that the instructors were satisfied with the qualifications and experience of the program instructors which was rated with the highest average scores. The students were satisfied with this aspect which was rated with the high average scores. The graduates were satisfied with the instructors' qualifications and the courses they were assigned to teach which were rated with the highest average scores.

2) Characteristics of the students and admission system

All of the instructors took part in the admission process to interview the new students of the program.

3) Educational equipment

The instructors were satisfied with the well-equipped classrooms which were rated with the high average scores. The students and graduates were satisfied with HCU Library Information Section which was rated with the highest average scores.

Process: This section was divided into 3 parts.

1) Curriculum Management

The students and the graduates were satisfied with the curriculum management which was rated with the high and the highest average scores respectively.

2) Teaching and Learning Process

The instructors and students were satisfied with the teaching and learning process. Furthermore, the instructors and students were satisfied with the use of teaching materials with the teaching and learning process which was rated with the highest average scores.

3) Evaluation Methods

The instructors and students were satisfied with the evaluation methods which were precise and systematic and were rated with the high average scores and the highest average scores.

Learning Outcome Standards

1) The Characteristics of the Graduates

The instructors and students were satisfied with the language skills in terms of the use of language, speaking, listening, reading and writing skills which was rated with the moderate average scores, whereas the graduates were satisfied with their language skills and the employers were also satisfied with the graduates' language skills which were rated with the highest average scores.

2) The characteristics of the Graduates in accordance with Thailand qualification Framework (TQF)

The employers were satisfied with the five aspects of learning outcome standards.

Keywords : Curriculum Evaluation, Chinese Language and Culture Major, Bachelor's Degree Program, Huachiew Chalermprakiet University

บทนำ

กระบวนการจัดการศึกษาที่ได้มาตรฐานสากลต้องมีหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการกำกับเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ สามารถวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการจัดการศึกษาได้ หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนเข็มทิศของการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรที่ดีจะต้องพัฒนาผู้เรียน ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ มีเจตคติและทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อในอนาคต การพัฒนาหลักสูตรจะต้องทำเป็นกระบวนการที่สัมพันธ์ต่อเนื่องกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดภาพรวมที่เป็นเอกภาพ ความสำเร็จของการจัดการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับหลักสูตรเป็นพื้นฐาน เพราะหลักสูตรจะกำหนดว่าผู้เรียนควรจะเรียนอะไร มีผลการเรียนรู้เป็นอย่างไร เพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535 : 16-17) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร โดยแบ่งกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 3 ระบบ ดังนี้

1. ระบบร่างหลักสูตร ได้แก่ สิ่งที่กำหนดหลักสูตร รูปแบบหลักสูตร การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร และการปรับแก้หลักสูตรก่อนนำไปใช้
2. ระบบการใช้หลักสูตร ได้แก่ การขออนุมัติหลักสูตร การวางแผนการใช้หลักสูตร และการดำเนินการใช้หลักสูตร
3. ระบบการประเมินหลักสูตร ได้แก่ การวางแผน การประเมินหลักสูตร แผนการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการเขียนรายงาน

สมนึก ภัททิยธณี (2546 : 4) ให้ความหมายของการประเมินผลทางการศึกษา หมายถึง การตัดสินใจ หรือ การวินิจฉัยสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากการวัดผลทางการศึกษาโดยอาศัยเกณฑ์การพิจารณาอย่างใดอย่างหนึ่ง

สุพักตร์ พิบูลย์ (2548 : 7) ได้นิยามว่า การประเมินเป็นกระบวนการที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูล และตัดสินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด หากการประเมินใดมีความครบถ้วนสมบูรณ์ในด้านการวัด (Measurement) และด้านเกณฑ์การตัดสินค่า (Criteria for Judgment) จะส่งผลให้การประเมินมีความถูกต้อง และน่าเชื่อถือมากขึ้น

ความสำคัญของหลักสูตร ใจทิพย์ เอื้อรัตนพงษ์ (2539 : 25) ได้ให้ความเห็นว่า หลักสูตรเป็นตัว กำหนดการจัดการศึกษาในทุกระดับชั้นและทุกสาขาวิชา ดังนั้น หลักสูตรจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก อาจารย์ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจ และนำไปปรับใช้กับการสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามที่คาดหวังไว้ การประเมินหลักสูตร

การประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นขั้นตอนสำคัญของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร เนื่องจากผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นข้อมูลในการตัดสินใจแก้ไข ปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมต่อไป การประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นขั้นตอนสำคัญของกระบวนการพัฒนา หลักสูตร เนื่องจากผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นข้อมูลในการตัดสินใจแก้ไข ปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมต่อไป (เบญจวรรณ กี่สุขพันธ์. 2558 : 29)

การประเมินหลักสูตร เป็นกระบวนการที่แสดงถึงหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมานั้นมีคุณค่าอย่างไร มีคุณภาพดี หรือสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายหรือไม่เพียงใด และมีสิ่งใดบ้างเป็นสาเหตุที่ทำให้หลักสูตรไม่ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ผลของการประเมินหลักสูตรทำให้ทราบคุณภาพของหลักสูตร ซึ่งช่วยให้ทราบถึงจุดบกพร่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไข หรือช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจว่าควรจะใช้หลักสูตรต่อไปหรือไม่ (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2537:25) การประเมินหลักสูตรจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตรที่ควรดำเนินการเป็นระยะ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม ทำให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบถึงคุณค่าของหลักสูตรที่ใช้อยู่ปัจจุบัน และเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยต่อไปในอนาคต

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมจีน ของคณะภาษาและวัฒนธรรมจีน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ได้เปิดสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 11 ปี ทางหลักสูตรจึงได้ดำเนินการประเมินหลักสูตรเพื่อปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้ดี เหมาะสมกับเวลาและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และเป็นกลไกในการพัฒนาบัณฑิตในสาขาวิชาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมจีน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาด้านบริบทของหลักสูตร ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตร
- 2) เพื่อศึกษาด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ผู้เรียน ผู้สอน และสื่อการเรียนการสอน
- 3) เพื่อศึกษาด้านกระบวนการผลิต ได้แก่ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และประเมินผลการสอน
- 4) เพื่อศึกษาด้านผลผลิต ได้แก่ คุณภาพบัณฑิตตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2. เพื่อนำผลการศึกษามาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานและผู้ใช้บัณฑิตในด้านวิชาการ เศรษฐกิจ และสังคม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมจีน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ปีพุทธศักราช 2560 โดยแบ่งกลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็น 5 กลุ่ม คือ

- 1) นักศึกษาสาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมจีน คณะภาษาและวัฒนธรรมจีน
- 2) อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมจีน
- 3) บัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมจีน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ปีพุทธศักราช 2563
- 4) ผู้ใช้บัณฑิตในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมจีน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ปีพุทธศักราช 2563

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

- ตัวแปรอิสระ ได้แก่ อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา บัณฑิต ผู้ใช้บัณฑิต และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร
- ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นที่มีต่อการใช้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมจีน ของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย

- 1) ด้านบริบท ได้แก่ ปรัชญาและวัตถุประสงค์หลักสูตร
- 2) ด้านปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ การประเมินภาพรวมของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน
- 3) ด้านกระบวนการ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน การบริหารหลักสูตรและรายวิชา
- 4) ด้านผลลัพธ์ของหลักสูตร ได้แก่ บัณฑิตที่มีคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) แบบสอบถามนักศึกษา โดยสอบถามความพึงพอใจในเรื่องหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรได้พัฒนาตามคุณลักษณะของผู้เรียนเป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ ความคิดเห็นเกี่ยวกับรายวิชาที่มีในหลักสูตรเดิม ทั้งในด้านคุณสมบัติของรายวิชาเอกบังคับ รายวิชาเอกเลือกโดยพิจารณาถึงความเหมาะสมว่ามีคุณสมบัติตามที่ระบุหรือไม่ และความพึงพอใจเกี่ยวกับประสิทธิผลของหลักสูตร เป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ และคำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2) แบบสอบถามบัณฑิต โดยสอบถามความพึงพอใจของบัณฑิต โดยแบ่งเป็นข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ความรู้ทางภาษาจีนก่อนเข้าศึกษา ระดับความรู้ภาษาจีน ณ ปัจจุบัน ภาวะการมีงานทำ/ศึกษาต่อ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรได้พัฒนาตามคุณลักษณะของผู้เรียนเป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ ความคิดเห็นเกี่ยวกับรายวิชาที่มีในหลักสูตรเดิม ทั้งในด้านคุณสมบัติของรายวิชาเอกบังคับ รายวิชาเอกเลือกโดยเป็นพิจารณาถึงความเหมาะสมว่ามีคุณสมบัติตามที่ระบุหรือไม่ และความพึงพอใจเกี่ยวกับประสิทธิผลของหลักสูตร เป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ และคำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3) แบบสอบถามผู้ใช้บัณฑิต โดยสอบถามผู้ใช้บัณฑิตเกี่ยวกับสภาพผู้ตอบความคิดเห็น ความสามารถในการทำงานของบัณฑิตใน 5 ด้านคือ ด้านคุณธรรม/จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี เป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ และคำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็น

4) แบบสอบถามอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร โดยสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในเรื่องหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล การเรียนรู้ตลอดหลักสูตรได้พัฒนาตามคุณลักษณะของผู้เรียนเป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ ความคิดเห็นเกี่ยวกับรายวิชาที่มีในหลักสูตรเดิม ทั้งในด้านคุณสมบัติของรายวิชาเอกบังคับ รายวิชาเอกเลือกโดยเป็นพิจารณาถึงความเหมาะสมว่ามีคุณสมบัติตามที่ระบุหรือไม่ และความพึงพอใจเกี่ยวกับประสิทธิผลของหลักสูตร เป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ และคำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ทั้งนี้ในแบบสอบถามได้มีการถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรายวิชาใหม่ด้านภาษาจีนในสื่อโซเชียลและวิถีวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของสังคมจีนสมัยใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรมจีนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสังคมจีนปัจจุบันได้

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ใช้กระบวนการเก็บข้อมูลแบบผสมผสานทั้งวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยข้อมูลจากแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มประชากรตัวอย่าง

ลำดับ	กลุ่มประชากร	จำนวนที่มีอยู่	จำนวนที่เก็บข้อมูลจริง	ค่าร้อยละของจำนวนที่เก็บข้อมูลจริง (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนที่มีอยู่)
1.	อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร	5 คน	5 คน	100
2..	นักศึกษา			
	- ชั้นปีที่ 3	54 คน	54 คน	100
	- ชั้นปีที่ 4	53 คน	53 คน	100
3.	บัณฑิต	46 คน	46 คน	100
4.	ผู้ใช้บัณฑิต	37 คน	30 คน (เฉพาะผู้มีงานทำ)	81.08

จากตารางข้างต้น แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร นักศึกษา บัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต โดยจะคัดเลือกเฉพาะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามเกณฑ์ 4 ปี และบัณฑิตที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลผู้ใช้บัณฑิตแก่สาขาวิชาเพื่อให้สาขาวิชาดำเนินการติดต่อขอข้อมูลจากผู้ใช้บัณฑิตโดยตรง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมด้วยเครื่องมือแบบต่าง ๆ จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ ข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลเชิงปริมาณจะวิเคราะห์สถิติภาคบรรยาย ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา พร้อมทั้งนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสองส่วนมาบูรณาการเข้าด้วยกัน

ผลการประเมินหลักสูตร

1. ผลการประเมินด้านบริบท ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตร

อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร นักศึกษา และบัณฑิต มีความเห็นสอดคล้องกันว่าหลักสูตรมีวัตถุประสงค์ที่เหมาะสมชัดเจน โครงสร้างหลักสูตรและจำนวนหน่วยกิตของแต่ละหมวดรายวิชาความเหมาะสม เนื้อหารายวิชาของหลักสูตรทั้งหมวดรายวิชาเอกบังคับและหมวดรายวิชาเอกเลือกส่วนใหญ่มีความเหมาะสม เป็นประโยชน์ในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสำหรับรายวิชาใหม่ที่หลักสูตรได้กำหนดขึ้น โดยพิจารณาจากสถานการณ์ความต้องการของตลาดแรงงานใน

ปัจจุบัน และกลุ่มอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร กลุ่มนักศึกษา และกลุ่มบัณฑิต ส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นประโยชน์ในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่น วิชาศิลปะการแสดงและดนตรีของจีน วิชาภาษาจีนในสื่อภาพยนตร์ บ้านเท็ง และดิจิทัล วิชาวิถีวัฒนธรรมจีนยุคใหม่ การอ่านบทความและสำนวนจีนสมัยใหม่ในสื่อโซเชียล เป็นต้น

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า

2.1 คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน

อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรพึงพอใจในเรื่องอาจารย์ผู้สอนมีคุณวุฒิและประสบการณ์เหมาะสมกับรายวิชาที่สอนอยู่มากกว่าด้านอื่น ๆ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด นักศึกษาพึงพอใจเรื่องอาจารย์ผู้สอนมีคุณวุฒิและประสบการณ์เหมาะสมกับรายวิชาที่สอนมากกว่าด้านอื่น ๆ ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก บัณฑิตพึงพอใจในอาจารย์ผู้สอนมีคุณวุฒิและประสบการณ์เหมาะสมกับรายวิชาที่สอน และอาจารย์สอนตรงตามเนื้อหา และเวลาที่กำหนดมากกว่าด้านอื่น ๆ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 ปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษา

อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรมีความพึงพอใจด้านห้องเรียนมีอุปกรณ์เหมาะสม เอื้อต่อการเรียนรู้ และระบบบริการห้องสมุดเหมาะสม และเอื้อต่อการเรียนรู้มากกว่าด้านอื่น ๆ โดยมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง นักศึกษามีความพึงพอใจในเรื่องระบบบริการห้องสมุดเหมาะสม และเอื้อต่อการเรียนรู้มากกว่าด้านอื่น ๆ และมีความพึงพอใจในระดับมาก กลุ่มบัณฑิตมีความพึงพอใจในเรื่องระบบบริการห้องสมุดเหมาะสม และเอื้อต่อการเรียนรู้มากกว่าด้านอื่น ๆ เช่นกัน โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ด้านกระบวนการผลิต

3.1 การบริหารหลักสูตร

อาจารย์มีความพึงพอใจด้านการบริหารหลักสูตรในทุกด้านเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยพึงพอใจในเรื่องมีการจัดแผนการศึกษาตลอดหลักสูตรอย่างชัดเจน และจำนวนชั่วโมงเรียนในแต่ละวิชาเหมาะสมมากกว่าด้านอื่น ๆ โดยอยู่ที่ระดับมากที่สุด นักศึกษามีความพึงพอใจด้านการบริหารหลักสูตรในทุกด้านเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยพึงพอใจในเรื่องมีปฏิทินการศึกษาและตารางการศึกษาแต่ละภาคอย่างชัดเจนมากกว่าด้านอื่น ๆ และอยู่ในระดับมาก บัณฑิตมีความพึงพอใจด้านการบริหารหลักสูตรในทุกด้านเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความพึงพอใจเรื่องมีปฏิทินการศึกษาและตารางการศึกษาแต่ละภาคอย่างชัดเจน และเรื่องจำนวนชั่วโมงเรียนในแต่ละวิชาเหมาะสมมากกว่าด้านอื่น ๆ โดยอยู่ที่ระดับมากที่สุด

3.2 การจัดการเรียนการสอน

อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร นักศึกษามีความพึงพอใจด้านการจัดการเรียนการสอนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ในเรื่องการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับลักษณะวิชา และวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และ กระบวนการจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาสาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมจีนมีความพึงพอใจมากกว่าเรื่องอื่น ๆ ในด้านอาจารย์บริหารหลักสูตร นักศึกษาความพึงพอใจเรื่องการใช้สื่อประกอบการสอนอย่างเหมาะสมมากกว่าด้านอื่น ๆ เช่นกัน โดยอยู่ในระดับมาก สำหรับบัณฑิตมีความพึงพอใจด้านการจัดการเรียนการสอนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

3.3 ด้านการวัดและการประเมินผล

อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและนักศึกษามีความพึงพอใจด้านการวัดและประเมินผลเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร พอใจเรื่องระบบการวัดและประเมินผล โปร่งใส ตรวจสอบได้มากกว่าด้านอื่น โดยมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด นักศึกษามีความพึงพอใจเรื่องการวัดและประเมินผลเป็นไปตามระเบียบและกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้มากกว่าด้านอื่น โดยมีความพึงพอใจระดับมาก บัณฑิตมีความพึงพอใจเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เรื่องวิธีการประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมการเรียนการสอน กับการวัดและประเมินผลเป็นไปตามระเบียบและกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้มีความพึงพอใจมากกว่าด้านอื่น

4. ด้านผลลัพธ์ของหลักสูตร

4.1 คุณลักษณะบัณฑิตตามวัตถุประสงค์

อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และนักศึกษามีความพึงพอใจทักษะด้านการใช้ภาษา ทักษะด้านการพูด ทักษะด้านการฟัง-อ่าน ทักษะด้านการเขียน ความรู้ด้านวรรณคดี ความรู้ด้านอื่น ๆ ของนักศึกษาเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ในบัณฑิตพึงพอใจในทักษะด้านภาษาของตนอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้ใช้บัณฑิตพึงพอใจด้านทักษะทางภาษาของบัณฑิตอยู่ในระดับมากที่สุด

4.2 คุณลักษณะบัณฑิตตามกรอบมาตรฐาน TQF

ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจในด้านความรู้เชิงวิชาการ ความสามารถในการปฏิบัติงานและเจตคติ จรรยาบรรณของบัณฑิตสาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมจีนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผลการประเมินทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้านทั้ง 5 ด้าน

อภิปรายผลการประเมินหลักสูตร

1. การประเมินบริบท

อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร นักศึกษา บัณฑิตมีความเห็นสอดคล้องกันคือ มีความพึงพอใจด้านหลักสูตรเฉลี่ยในระดับมากถึงมากที่สุด ดังนั้น การปรับหลักสูตรจึงควรให้ความสำคัญด้านรายวิชามากกว่าด้านอื่น เพื่อให้เนื้อหาวิชาในหลักสูตรมีความทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ความต้องการของผู้เรียน และสามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพได้

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า

2.1 ด้านอาจารย์

จากผลการประเมินพบว่า อาจารย์ประจำ และบัณฑิตมีความพึงพอใจในอาจารย์ผู้สอนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจในเรื่องอาจารย์ผู้สอนมีคุณวุฒิและประสบการณ์เหมาะสมกับรายวิชาที่สอนมากที่สุด เรื่องอาจารย์ผู้สอนสอนโดยวิธีการที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้รับความพึงพอใจจากอาจารย์และนักศึกษาน้อยกว่าด้านอื่น เช่น การสนับสนุนส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ อาจารย์ให้การศึกษาด้านวิชาการและการพัฒนานักศึกษาได้อย่างเหมาะสม เป็นต้น ดังนั้น หลักสูตรจึงควรติดตามให้อาจารย์ผู้สอนสอนโดยวิธีการที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2 ด้านนักศึกษา

จากจำนวนบัณฑิต นักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 มีจำนวนอัตราคงอยู่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทำให้เห็นว่านักศึกษามีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรดีขึ้น เนื่องจากอาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ที่ปรึกษาได้มีการชี้แจงรายละเอียดรายวิชาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอย่างชัดเจนตั้งแต่วันปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่และให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง

2.3 ด้านปัจจัยสนับสนุน

จากผลการประเมินพบว่า นอกจากบัณฑิตแล้ว อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและนักศึกษาต่างพึงพอใจสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ในระดับปานกลาง ดังนั้นหลักสูตรควรเพิ่มความทันสมัยเรื่องอุปกรณ์ในห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ระบบบริการห้องสมุด ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์ระบบสารสนเทศที่เอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้นักศึกษาทราบมากขึ้น

3. การประเมินปัจจัยด้านกระบวนการ

3.1 การบริหารหลักสูตร

จากผลการประเมินพบว่า อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและกลุ่มนักศึกษาพึงพอใจในหลักสูตรอยู่ในระดับมาก บัณฑิตมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด กล่าวคือ หลักสูตรมีการจัดการศึกษาสอดคล้องกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีการจัดแผนการศึกษาตลอดหลักสูตรอย่างชัดเจน มีปฏิทินการศึกษาและตารางการศึกษาแต่ละภาคอย่างชัดเจน วิชาเรียนในหมวดต่างสอดคล้องกับตามต้องการของผู้เรียน และมีจำนวนชั่วโมงเรียนเหมาะสม

3.2 การจัดการเรียนการสอน

จากผลการประเมินพบว่า อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและนักศึกษามีความพึงพอใจเรื่องการจัดการเรียนการสอนในระดับมาก และบัณฑิตมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด กล่าวคือหลักสูตรมีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับลักษณะวิชาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาสาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมจีนมีการใช้วิธีการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์และแก้ปัญหา ส่งเสริมให้นักศึกษาไปประยุกต์ใช้กับศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามเรื่องความพึงพอใจในเรื่องการนำผลงานวิจัย หรือองค์ความรู้ใหม่มาใช้ในการเรียนการสอนในอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรยังมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง หลักสูตรจึงควรสนับสนุนในเรื่องดังกล่าวเพิ่มขึ้น

3.3 การวัดและประเมินผล

จากการประเมินพบว่า อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและบัณฑิตเห็นตรงกันว่า การวัดและประเมินผลของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด นักศึกษามีความเห็นอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ มีการประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลเป็นไปตามระเบียบและกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังมีระบบการวัดและประเมินผลที่โปร่งใสและตรวจสอบได้

4. การประเมินคุณลักษณะบัณฑิตตามวัตถุประสงค์

จากผลการประเมินพบว่า อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรเห็นว่าผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรนี้ มีคุณสมบัติที่ทางหลักสูตรกำหนดไว้ในระดับปานกลาง โดยมีทักษะในการใช้ภาษา การเขียน และความรู้ด้านอื่น อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนทักษะในการฟัง พูดและอ่านอยู่ในระดับมาก บัณฑิตเห็นว่าผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรนี้ มีคุณสมบัติหลักสูตรตามที่กำหนดไว้มากที่สุด นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเกณฑ์ตามกรอบมาตรฐาน TQF ทั้ง 5 ด้านพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากทางหลักสูตรมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด อย่างไรก็ตาม หลักสูตรควร

ส่งเสริมความรู้ด้านภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากลที่สำคัญในยุคปัจจุบันให้นักศึกษา และสนับสนุนความรู้ด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อเพิ่มศักยภาพให้นักศึกษาที่จะสำเร็จการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตร

- 1.1 หลักสูตรควรปรับปรุงเนื้อหาบางรายวิชาให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดมากขึ้น
- 1.2 หลักสูตรควรมีการเพิ่มหรือตัดทอนบางรายวิชา เพื่อความเหมาะสมในการเรียนการสอนมากขึ้น
- 1.3 หลักสูตรควรมีโครงการเสริมสร้างความรู้ด้านวัฒนธรรมมากขึ้น เพื่อให้นักศึกษามีทักษะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง
- 1.4 หลักสูตรควรกำหนดคุณสมบัติผู้สำเร็จการศึกษาด้านภาษาและวัฒนธรรม เช่น การสอบสัมภาษณ์ ก่อนสำเร็จการศึกษาซึ่งนอกเหนือจากการสอบวัดระดับภาษาจีน HSK 5

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 หลักสูตรควรมีการปรับปรุงรายละเอียดในการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาในหลักสูตรทุกปี
- 2.2 ควรศึกษาตามมคอ.5 อย่างแท้จริง เพื่อจะได้นำไปประมวลและสรุปประเด็นสำคัญในการปรับปรุงรอบใหญ่
- 2.3 ข้อมูลบางส่วนยังขาดการพิจารณาในระดับคณะ และนำไปจัดการศึกษาทั้งกระบวนการ PDCA
- 2.4 การวิจัยประเมินหลักสูตรควรเป็นผลงานที่มีมูลค่า ไม่ใช่ทำตามหน้าที่ของกรรมการประจำหลักสูตรเท่านั้น เพราะการประเมินหลักสูตรถือเป็นวิจัยขั้นหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการบริหารหลักสูตรตามมาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา

บรรณานุกรม

จรัสศรี จิรภาส. (2548) การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาจีน ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2544.

สมุทรปราการ : สำนักพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

ใจทิพย์ เอื้อรัจจนพงศ์. (2539) การพัฒนาหลักสูตร หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ออสติน เพรส.

เบญจวรรณ กี่สุขพันธ์. (2558) หลักสูตร : การออกแบบและการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2535). การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

สมนึก ภัททิยธนี. (2546). การประเมินหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี) คณะ เกษศาสตร์
และวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.

สุพักตร์ พิบูลย์. (2548). ชุมติวิชาการประเมินและการจัดการโครงการประเมิน หน่วยที่ 1-5. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

Author (1) Information (第一作者信息)

	Name and Surname (姓名) : THANTAKORN SUNGKAPIPATTHANAKUL
	Highest Education (最高学历) : M. A.
	University or Agency (任职院校或单位) : Huachiew Chalermparakiet University
	Field of Expertise (专业领域) : - Chinese Culture - Modern Chinese Literature
	Address (地址) : Huachiew Chalermparakiet University 18/18 Thepparatana Road, Bangchalong Sub-district, Bang Phli District, SamutPrakan Province 10540

Author (2) Information (第二作者信息)

	Name and Surname (姓名) : RATNANA JANTARASARN SOPHON
	Highest Education (最高学历) : M. A.
	University or Agency (任职院校或单位) : Huachiew Chalermparakiet University
	Field of Expertise (专业领域) : Chinese Culture
	Address (地址) : Huachiew Chalermparakiet University 18/18 Thepparatana Road, Bangchalong Sub-district, Bang Phli District, SamutPrakan Province 10540

Author (3) Information (第三作者信息)

	Name and Surname (姓名) : BENJAWAN SIRICANTAROT
	Highest Education (最高学历) : M. A. (Teaching Chinese to Speakers of Other Languages)
	University or Agency (任职院校或单位) : Huachiew Chalermprakiet University
	Field of Expertise (专业领域) : Teaching Chinese to Speakers of Other Languages
	Address (地址) : Huachiew Chalermprakiet University 18/18 Thepparatana Road, Bangchalong Sub-district, Bang Phli District, SamutPrakan Province 10540

Author (4) Information (第四作者信息)

	Name and Surname (姓名) : THEPHI SAEMAT
	Highest Education (最高学历) : Ph. D.
	University or Agency (任职院校或单位) : Huachiew Chalermprakiet University
	Field of Expertise (专业领域) : Chinese Culture
	Address (地址) : Huachiew Chalermprakiet University 18/18 Thepparatana Road, Bangchalong Sub-district, Bang Phli District, SamutPrakan Province 10540

Author (5) Information (第五作者信息)

	Name and Surname (姓名) : KITIKA KARACHALKUL
	Highest Education (最高学历) : M. A.
	University or Agency (任职院校或单位) : Huachiew Chalermprakiet University
	Field of Expertise (专业领域) : Chinese Culture
	Address (地址) : Huachiew Chalermprakiet University 18/18 Thepparatana Road, Bangchalong Sub-district, Bang Phli District, SamutPrakan Province 10540

语块教学理论下泰国初级汉语综合课教学设计

Teaching Design of Elementary Chinese Comprehensive Course in Thailand Based on Chunk Teaching Theory

王志国

WANG ZHIGUO

碧瑶大学人文学院，泰国

School of Liberal Arts, University of Phayao, Thailand

E-mail: xuyong0810@gmail.com

Received: 20 January 2022 / Revised: 25 April 2022 / Accepted: 26 April 2022

摘要

近年来，语块教学逐渐被应用到国际中文教学中，并取得了一系列研究成果。本文立足于泰国大学汉语教学的初级阶段，以汉语综合课型为依托，以语块理论为指导，探讨语块教学在泰国汉语初级综合课堂上的教学应用。本文依据教学实践，将汉语语块分为固定语语块、框架语块和搭配语块，将《发展汉语·初级综合 II》中出现的语块进行整理归类，并以教材第一课《入乡随俗》为例，进行了教学设计，提出了教学反思以及语块教学建议。

关键词：国际中文教学；语块理论；泰国初级汉语综合课，教学设计，教学建议

ABSTRACT

In recent years, chunk teaching has been gradually applied to international Chinese language teaching, and a series of research results have been achieved. Based on the primary stage of teaching Chinese as a foreign language in Thailand, relying on the comprehensive Chinese curriculum, this paper discusses the practical application of chunk teaching in elementary Chinese comprehensive course under the guidance of chunk teaching theory. According to teaching practice, this paper divides Chinese chunks into fixed chunks, frame chunks and collocation chunks, listed the three types of Chinese chunks in *Developing Chinese Elementary Comprehensive Course II*, and give the specific teaching advices of Chinese chunk in the teaching design of the first lesson *Do as the Romans Do*.

Key words: International Chinese teaching; chunk teaching theory; elementary comprehensive course in Thailand; teaching design; teaching advices

一、引言

在国际中文教育的进程中，如何让汉语学习者说一口地道的中文，成为众多学者研究的课题。近两年，在新冠疫情的影响下，世界各国的汉语学习者只能在网络课堂学习汉语，缺少了目的语环境，这样就使得汉语学习者在交流的过程中经常出现表达不准确或不得体的情况。

笔者作为汉语教师，在泰国大学汉语初级阶段的教学过程中发现，初级阶段的大学汉语学习者能说出一些超出预料的难句，但在说简单的汉语短句时，会经常出现词语顺序混乱等现象。针对这一现象，笔者查阅了一些资料和相关文献后发现，语块教学理论可以有效地解决这一问题。因此，本文将结合语块教学理论，尝试以语块教学理论为指导，进行初级汉语综合课教学活动，并结合笔者的具体教学实践，以初级汉语综合课程为例，进行相关的教学设计，以期泰国的大学初级汉语综合课的教学提供借鉴。

二、研究综述

(一) 语块的定义

语块 (Chunk) 的定义最早来源于心理学。1975 年，语言学家 Becker 认为语块是人类语言交际的最小单位，人类语言的记忆和存储、输出和使用并不是以单个词进行交流的，而是以多个词为基础的。Nattinger 和 DeCarrico (1992) 将语块理论应用到英语作为第二语言的教学，他们认为，语块是长度不同的语言块，这些语言块存在于传统的词汇和语法之间，拥有约定俗成的形式和固定的意义。Michael Lewis (1993) 提出了以词汇为教学中心的“词汇法”，强调语块介于词汇和语法之间。他认为教学的重点是搭配、固定表达、句子框架和引语这样的多词语块，语块被认为是语言教学的中心。

中国学者对国际中文教育中语块的定义说法不一。周建 (2007) 在《语块在对外汉语教学中的价值与作用》认为，语块是一种比词大的、具有构词功能的，经常出现在各类句子中的语言单位。周僚 (2009) 在《对外汉语语块研究——以〈汉语水平词汇等级大纲〉为例》一文中结合之前的研究成果，将语块定义为由词组成的、大于词的、语义和形式固定的、在语境中经常整体出现、分割或改变意义后不符合语言习惯的造句单位。

(二) 语块在国际中文教学中的研究

中国国内对语块研究是在 20 世纪 90 年代发展起来的，发展初期主要是针对英语作为第二语言教学过程中的语块研究。杨玉晨 (1999) 在《英语词汇的“板块”性及其对英语教学的启示》一文中，从英语词汇的教学角度出发，探讨了英语教学中的板块结构对提高英语学习者水平的功能和作用，并为英语教学提出了新的教学启示。张爱珍 (2003) 在《语块教学法的理据和实践》通过实验教学，从

语法角度出发,运用语块理论教学法,得出在英语教学中语块量对语言运用能力的影响要比词汇量大得多的结论。

贾琳琳(2004)在《词块理论及其对第二语言能力发展的启示》中分析了词块在发展英语学习者语言能力过程中所起到的作用等;于秀莲(2008)在《语块教学法与提高英语应用能力的实验研究》一文中,着重探索了语块教学法是否有助于提高学生英语应用能力,结果表明相比于单词量,如果学生掌握了更多数量的语块,那么他的英语应用能力会得到更大的提升。

国内英语教学界对语块的研究主要论述了语块习得与语言能力的关系,对课堂口语教学方面进行了研究,对教材、学习者如何学习英语语块、写作和听力教学的研究还比较薄弱。随着研究的深入,近年来,国际中文教学界对语块理论及其应用也进行了实质性的探索。

周健(2007)从词汇组合搭配、句子结构的连接成分和短语几个方面对汉语语块进行分类。元文香(2008)在《语块理论在对外汉语教学中的应用》一文中,从介绍汉语语块问题着手,以语块理论指导汉语课堂教学,形成了一种新的教学法——语块教学法。她认为语块教学法能把对外汉语教学的词汇、语法等几个环节结合起来,对汉语教学产生了积极的意义。

王文龙(2013)的《对外汉语初级阶段语块构建研究》梳理了历史上出现过的语块定义和分类标准,尝试建立有指导意义的语块项目表,并希望能以此为教学实践提供参照依据。李妍(2012)的《基于语块理论的初级汉语综合课教学设计》是比较有代表性的文献,阐述了语块理论在初级汉语综合课教学的作用,认为在对外汉语教学的过程中,让学生学好汉语知识的同时,也要注重学生汉语语感的培养,从而提高学生的综合语言交际能力,而在汉语综合课教学中应用语块理论,可以让学生在日常生活能够不假思索、流利且措辞准确地使用汉语,因此语块理论在综合课的运用是有实施的可能性的。李瑾慧(2019)《“构式—语块”教学法的行动研究——以马来汉语学习者为例》一文则从实证角度出发,通过教学实验,为语块教学法的可行性以及对学习者语言能力的提升提供佐证。

目前,国内对于英语语块及其在口语教学中的应用仍较为丰富,但国际中文教育教学中汉语语块的理论研究大多着眼于解决语法教学的困境,将语块理论作为语法教学的补充思路,在将应用语块理论指导课堂教学、提高教学效率方面的研究较少。

(三) 语块的分类研究

从现有研究来看,国外学者对语块的分类标准不一。Hakuta 和 Krashen&Scarcella(1974)将语块分为完全固定和部分固定两种类型,后来的学者大多也采用了这一分类方式。Nattinger&DeCarrico(1992)将语块分为四类:多词语块(Polywords);习用语块(Institutionalized Expressions);短语框架语块(Phrasal Constraints)和句子组构语块(Sentence Builders)。Lewis(2000)将语块分为聚合词、搭配词、惯用话语、句子框架和引语四类。

国内学者从汉语自身的特点出发，对汉语语块的分类研究主要如下。周健（2007）结合汉语教学的实际，把语块分为三类：一是词语组合搭配语块，如“可持续-发展”；二是字典里不收录的习用短语，包括习惯用语、熟语等；三是把复句关联词等连接成分称为类固定结构。钱旭菁（2008）根据语块所属的语法单位层次，划分成词级语块、句级语块和语篇语块三个等级。根据这三类划分再进行细分，这样做使语块的划分更有了层级性。周倬（2009）从外部结构和表现方法上将语块划分为固定结构，填补结构和关联结构三种。

国内学者对汉语语块的分类虽然标准不一，但是都优先考虑的是汉语教学的需要和学生目的语产出的需要。基于上述学者对语块分类的研究，笔者结合在泰的教学实际，认为本文应将语块划分为固定语语块、搭配语块和框架语块，以此为标准对泰国初级汉语综合课进行研究。

三、研究内容与研究方法

（一）研究内容

开展国际中文教育语块教学研究，不仅需要相关理论的支撑，同业也需要通过教学实践来验证。笔者在中国知网上通过“汉语、语块教学”等关键字进行搜索，共出现包括学术期刊、学位论文在内的相关研究 365 篇，大多是对来华留学生的研究；通过“泰国、语块”关键字搜索后，仅出现了 3 篇硕士学位论文分别为《基于语块理论的泰国高中汉语复习阶段教学设计与实验——以曼谷华盛中学高三为例》、《面向泰国儿童汉语学习者的汉语差比句“构式—语块”教学设计》和《语块结合情景教学法应用于泰国小学初级汉语教学考——以〈快乐学中文〉教学为例》。这三篇论文针对泰国中小学汉语课堂进行了语块设计，而针对大学汉语课堂语块教学设计的研究尚未涉及。

本文将立足于国际中文教学，结合语块教学理论和相关研究成果，对泰国大学初级汉语综合课进行教学设计。笔者任职的院校是泰国北部地区的碧瑶大学（University of Phayao），主要负责的是汉语综合课的教学，使用的教材是北京语言大学出版社出版的《发展汉语》系列教材。本文将重点结合泰国大学的汉语教学现状，将语块划分为固定语语块、搭配语块和框架语块，根据泰国学生的特点，总结汉语教学过程的一些具体方法，以《发展汉语·初级综合 II》第一课《入乡随俗》一文为教学案例，探索语块教学理论在泰国大学汉语初级综合课课堂中的应用。

（二）研究方法

本文首先对语块教学理论进行梳理，然后通过统计分析、教学设计、访谈等方式，将初级汉语综合课教材中出现的不同种类的语块统计出来。

文献分析法：收集有关语块教学理论的文献资料，进行整理和归类，为本文的研究提供理论支撑。

统计分析法：对教材中出现的固定语块、搭配语块和框架语块进行整理。

教学设计法：以《入乡随俗》一课为例，结合语块教学理论，进行详细的教学设计。

采访访谈法：通过对泰国本土教师在授课过程中，语块教学情况的访谈，以及学生的反馈，进一步了解语块教学在泰国汉语初级综合课中的应用以及改进方法。

四、《发展汉语·初级综合 II》中的语块考察及教学设计

汉语综合课在国际中文教学中具有重要的地位。它是一门综合技能课，教学内容包含语音、词汇、语法、汉字等语言要素的教学。赵金铭（2004）在《对外汉语教学概论》一书中指出，传授语言知识和规则是综合课的首要任务，但是它的核心任务还是语言技能的训练，是以听说技能为重点，包括听说读写各项技能的综合训练。在国际中文教学的初级阶段，朱庆明（1999）指出在不影响课堂教学内容的总前提下，重点突出以语音、词汇、语法、汉字为主的言语要素教学和以听说读写为主的言语技能训练，并且从语音教学、语法教学、短文教学及课文处理等四个方面总结相应的教学原则和方法。

初级阶段综合课的语法教学必须以词汇为依托，杨惠元（2003）从词汇和语法教学的关系角度提出“淡化句法教学”，是指在对外汉语教学中只需要教最基本的句型，句法规则不宜细致讲解，点到即可。李晓琪（2004）为了避免语法和词汇分离的现象，主张“建立以虚词为核心的词汇——语法教学模式”。

笔者在泰国的教学实践中发现，泰国大学汉语专业初级水平学生的听说读写能力还比较低，但他们急切地想提高自己的汉语水平进行语言交际。而语块教学恰恰能够解决这一问题，弥补汉语教学初级阶段语法和词汇教学的局限性，提高学生的汉语交际水平。

（一）教材选取

笔者所在高校所采用的初级汉语综合课教材是由北京语言大学出版社出版的《发展汉语》系列教材。笔者所任教的课程为初级汉语综合课，教学对象为汉语专业二年级上学期的学生，所采用的教材为《发展汉语·初级综合 II》。因此，笔者将此作为语块的语料来源，考察和总结教材中出现的语块，从而考察汉语教材中的语块分布情况，为语块教学真正走进泰国大学汉语综合课课堂提供可行性和实践性的依据。《发展汉语·初级综合 II》教材以全面提高初级阶段学习者听、说、读、写综合汉语交际能力为目标，每课由题解、生词、课文、综合注释和综合练习组成，适合已掌握汉语最基本的句型，掌握 1000 至 1200 个常用词，能就与个人和日常生活密切相关的话题进行汉语交际的学习者使用。该教材在泰国的国际中文教学中具有普遍性。

(二) 教材语块统计

1. 语块的分类

根据上文的文献分析，并结合泰国教学的实际，让泰国学生更好地记忆各类语块，本文将语块着重分为三类：固定语语块、框架语块和搭配语块。

在初级阶段综合课教学中，固定语语块主要包括一些固化程度较高的熟语，包括成语、谚语、俗语、歇后语和惯用语等，这类语块结构固定，形式明确，语块中的用词和词序都是基本不变的，所表达的语义和要求的语境也是相对固定的。此外四字格、专有名词、名言名句和一些习用语也算在固定语语块中。这些固定语语块比较适合学生整体记忆，不需要有什么变化，所以经常出现在课文后面的生词表中，是学生比较容易识别和掌握的一类语块。

框架语块主要包括一些公式化的，需要插入补充成分的短语片段和以关联词为主的句子连接成分以及一些特殊句式。这一类语块语序和框架结构基本不变，语块中间需要学生进行补充，伴有复杂的语法注释，成了学生们学习的难点，但是语块的整体功能是相对固定的。

在国际中文教学中，经常会出现几个实词搭配使用的情形，形成语块，该类语块被称之为搭配语块。例如浪费资源、符合要求、就业压力等。然而笔者在与学生交流的过程中发现，惯用搭配是学习难点，经常出现偏误。教师为了节约授课时间，往往将该类语块进行归纳和总结，将搭配语块看做是一个整体，让学生加强记忆，从而进行更流利的交际。

表 1 本文对语块的分类

语块分类		
固定语语块	框架语块	搭配语块
熟语、四字格、专有名词、名言名句、习用语等	关联词语、可补充的短语等	固定搭配

2. 《发展汉语·初级综合 II》中的语块考察及分类

根据上文提到了语块分类原则，本文对《发展汉语·初级综合 II》教材中出现的语块进行了提取、整理和分类。

表 2 《发展汉语·初级综合 II》中语块整理

序号	课文	固定语语块	框架语块	搭配语块
1	入乡随俗	入乡随俗、不好意思、夜猫子、晚睡早起、风俗习惯、早睡早起	V+着、该…了、不/没…不/没…、不是 A、而是 B、因为…所以…、要是…就…	打招呼、适应生活、回答问题、参加活动、打太极拳、锻炼身体
2	儿子要回家	乱七八糟、叶公好龙	不 A 不 B、…什么的、太…了	打扫房间、发现问题、环境保护、骑自行车
3	卖辣椒的女孩儿	电子邮件、青岛啤酒、北京烤鸭、后羿射日	好+V、难+V、又…又…、既…也/又…、既不…也不…、不但…而且…	发生奇迹、寄信、订餐、送餐、射箭、新鲜蔬菜
4	我和中国有个约会	宫保鸡丁、麻婆豆腐、掩耳盗铃、唐装	不仅…还/而且…、是…的、快…了、一…就…	改变生活、中国功夫、中国文化、中国元素、流行歌曲、交朋友
5	为什么我一个人站着吃	开玩笑、不得了	V1+着+V2、一边…一边…	洋媳妇、娶妻子、游览故宫、尊重妇女、中国式早餐、查字典
6	我这里一切都好	电子邮件、自动取款机、	越 A 越 B、有点儿+Adj.、Adj.+一点儿、和…一样	报平安、发电子邮件、收电子邮件、纪念邮票、身体健康
7	我要去埃及	一辈子、金字塔、《世界地图》、日光浴	V/adj.+起来、V+什么、V+得了/不了、V/adj.+下去	实现理想、寄明信片、生词卡片、走夜路、刮大风
8	旧梦	使劲儿、中秋节	像…一样	美好的回忆、深深的怀念、过马路、告别的时候、打听消息
9	爱的教育	纪念品	虽然…却…、…，特别是…、如果…就…、为了…	告别晚会、热烈的掌声、流眼泪、生活幸福、汉语广播
10	快乐，其实很简单	各种各样、受不了、一阵子、辛辛苦苦、平平安安	一M一M、越来越…、A像B一样	打招呼、爬台阶、打印文件、可爱的微笑、善良的祝福、快乐的童年
11	书本里的蚂蚁	自由自在、一下子、再也不、此地无银三百两	V+出来、当…的时候、V了V、V出来、	散散步、跳跳舞、新鲜有趣、自由市场
12	是“枕头”，不是“针头”	闹笑话、想不到、吓了一跳、千里马	对…来说、V完、把A当成B、	剪板寸、自信的样子、聊天儿、闭着眼睛、照照镜子、发音不准
13	中国来信改变了我的生活	差不多	除了…（以外），还/也…、除了…（以外），都…、不是 A 就是 B、	请求帮助、发帖子、历史和文化、坐火车、坐汽车、坐飞机、旅行计划、坚持学习
14	第一次打的	拾金不昧、匆匆忙忙、干干净净、看样子、寻物启事、天安门广场	连…也…、幸好…、从…来、	坐出租车、改变印象、电话号码、手机号码、第一印象

序号	课文	固定语块	框架语块	搭配语块
15	飞回来的信鸽	北上	不是…吗、A 是 A、Adj. + 得不得了、	参加比赛、抱希望、失去信心
16	把表拨快三分钟	-	从…到…、解释…的原因、怎么…呢	经理秘书、爱惜时间、取得成功、举行晚会、乘地铁、访问客户、生活条件、提高水平
17	约会	孤零零、不知不觉、快快乐乐、情人节、嫦娥奔月、明明白白	…之间、不再…、尽管…可/不过还是…、尽管…但是…、尽管…但还是…、于是…、	市中心广场、约会地点、遇到麻烦、一片黑暗、垃圾箱、戴着眼镜、改变看法、改变主意
18	听电影	-	即使…也…、在…面前、V 满、好像…似的、一部分…一部分…	放电影、讲解画面、点了点头、美丽的月光、生病住院、电子词典
19	笔友	世界杯足球赛	V 啊 V、只有…才…、只要…就…、从…寄来、虽然…但是…、好在…	温暖的友情、参加考试、优美流畅、提出请求、保持通信、善良可爱
20	第一人格	了不起、看上去	整整…、从…V 到…、从…起	搬砖、作纪念、建房子、语法考试、解决问题、功夫明星、脑力劳动、体力劳动
21	愚公移山	愚公移山、春夏秋冬、子子孙孙、铁棒磨成针、塞翁失马	不管…都/也…、…再说…、即使…还是…、V+ 到底、连…都、	表示赞成、不怕困难、打工、往返机票、遵守规定
22	卡	卡奴、清清楚楚、商量商量	既然…就…、百分之…、A 代替 B	出毛病、订计划、理由充足、互相信任、文化多样
23	我的“低碳生活”	一次性	能 V1 就不 V2、能 V 就 V、A 用来…、不会不…	低碳生活、节能灯、用电量、使用寿命、瓶装水、打印文件、坐电梯、通通风、管闲事、
24	父子长城	烽火台、差点儿、不到长城非好汉	哪怕…也…、…以来、从此…、每隔…、跟…一样、万…、	爬长城、成长足迹、身体强壮、难忘的事情、拍照片、遇到危险、搜集资料、成绩优秀
25	搭车去柏林	舍不得、不好意思、读万卷书，行万里路	一 M 接一 M、V 下来、一 +V/Adj.	搭便车、说明理由、标准的汉语、感人的画面

本文通过对《发展汉语·初级综合 II》一书进行考察，对语块进行了分类整理，从结果中可以看出，搭配语块和框架语块在数量上占有绝对优势，本文对以上数据做表统计如下：

表 3 《发展汉语·初级综合 II》语块数量统计表

语块类型	数量 (个)	百分比
固定语语块	72	22.78%
框架语块	97	30.70%
搭配语块	147	46.52%
总计	316	100%

从表中我们可以看出，教材中搭配语块的占比为 46.52%，其次是框架语块，占比 30.70%，占比最少的是固定语语块，为 22.78%。这是由于初级阶段教材的教学目标决定的。在国际中文教学的初级阶段，杨寄洲（1999）提出，学习者需要掌握一定的语言知识，满足日常生活、学习和社交场合的交际需要。而框架语块和搭配语块大多是为口语交际服务的，更适合初级阶段的学习者。

（三）语块的教学策略研究

根据对教材的语块种类分析，本文针对分析结果以及结合访谈，对泰国大学汉语初级综合课的语块教学提出了一些教学策略。语块教学与其他教学方法不同，授课老师首先要认同汉语语块的存在，对教材中出现的语块进行识别、整理。其次，教师应当对不同的语块种类采取不同的授课方式，并结合当地的教学实际与教学状况，合理地使用语块理论进行教学。

1. 加强文化教学

固定语语块，包括了一些熟语和习惯用语表达，有一些成语和专有名词在词汇表中就出现了，这些相对固定的表达，可变性不大，所以辨识度还是很高的，但其中却包含了浓厚的中国文化知识。在访谈中，学习者也提到，虽然能够理解这些词语的字面意思，却对其蕴含的文化知识知之甚少。

比如，教材中出现的“叶公好龙”、“掩耳盗铃”、“愚公移山”等这样需要有较强的文化语言环境的熟语语块，是非常值得教师重视的。在初级综合课中，教师对词汇和文化学习的时间是有限的，所以在教学过程中如何把握这些语块的语言教学和文化教学的平衡，是需要教师在教学实践中不断摸索的。

2. 讲解需注重整体性

教材中存在着大量的框架语块，他们在句子层面和短语层面起到了连接的作用，主要考察的是学生对结构的把握，能够填补上正确的语言成分。教师在讲授时应时刻保持这样的意识：“语块的最大特点就是其整体性”。

在讲解框架语块时，教师可以通过展示——讲解——操练的环节，将“语块”的概念贯穿始终，让学习者明白，该类语块是以整体的形式出现，具有整体性的特点。例如，在讲解“尽管……可是……”表示转折关系的关联词语语块时，如将其分开，学习者便无法体会句子中的转折语气，从而在使用时容易发生偏误。

3. 加强语块的记忆和练习

在初级综合课课堂中，笔者发现，泰国大学汉语学习者在学习的过程会使用简单的语块进行交流，但是一旦离开了课堂，由于缺少了相应的语言环境，以及并没有加深记忆，学习者几乎不会去使用所学的语块去交流。因此，在教学过程中，国际中文教师应该强化学习者对语块的记忆、使用意识，通过一定的练习，提高学习使用语块的频率。

针对搭配语块的练习，教师可以设定中心语，让学生根据中心语提示，说出相应的语块，如教师给出参加（ ），学生就可以根据所学的内容进行填充，将短语补充完整，并进行造句练习。然后在相应的语言环境中，来加强语块的使用，强化记忆，达到交际的效果。

五、教学案例设计

（一）教学总体设计

1. 教学对象

泰国碧瑶大学人文学院汉语专业二年级上学期的学生，共计 53 人。目前已接受了 350 学时的汉语学习，掌握了 1000-1200 个汉语词汇，掌握了汉语初级综合课教材《发展汉语·初级综合 I》基本语法点，能够就个人和日常生活密切相关的话题进行汉语交际。

2. 教学目标

根据学习者的汉语水平，从培养语言交际能力出发，教学可以分为以下四个方面：

教学目标	要求
语言知识	熟练掌握本课词语，包括生词表和课文中出现的固定语块和搭配语块；掌握课文中出现的语法点和框架语块的使用，正确成句。
语言技能	能够准确地听懂词语、说出句子；能够使用语块表达动作及状态的持续。
语言运用	将学过的知识和已掌握的知识结合起来，在实际生活中熟练运用。
文化意识	了解中国人常用的打招呼方式

（二）教学内容

课型：汉语初级综合课

教材：《发展汉语·初级综合 II》第一课——《入乡随俗》

具体内容:

生词: 28 个, 包括名词 9 个、动词 5 个、形容词 2 个、副词 4 个、连词 1 个、介词 1 个、代词 1 个、助词 2 个、词组 2 个、成语 1 个。

语言点: 动词+着、不/没……不/没……、不是 A 而是 B

语块: 入乡随俗、不好意思、夜猫子、晚睡晚起、风俗习惯、早睡早起、V+着、该……了、不/没……不/没……、不是 A, 而是 B, 因为……所以……、要是……就……、打招呼、适应生活、参加活动、打太极拳、锻炼身体

(三) 教学安排与教学过程

1. 课时安排

本课计划用六个课时完成, 分三讲, 每讲两课时, 120 分钟左右。

课时	内容
第一、二课时	学习词语 1-10, 语言点动词+着、不/没……不/没……, 课文第一、二段
第三、四课时	学习词语 11-28、语言点不是 A 就是 B 课文剩余部分
第五、六课时	综合练习和语块练习

2. 具体教学安排

第一讲 (第一、二课时, 120 分钟)

一、每位同学根据老师课前布置的作业, 用 4 句话做自我介绍。(20 分钟)

1. 姓名, 年龄
2. 兴趣爱好
3. 学习汉语多长时间了
4. 自选话语。

二、新课导入 (5 分钟)

一个人到了新的地方, 会遇到什么不习惯的事情吗? 如果是你, 你会怎么办呢? (大家集体讨论)
引出本文的关键词语“入乡随俗”。

三、生词 1-10 学习 (20 分钟)

1. 认读生词: 教师通过领读、齐读、分读、点读等方式, 让学生正确朗读词语, 同时注意正音。

2. 生词讲解与练习 (注意生词中的语块)

名词**闹钟**、**懒虫**可以通过图片展示讲解:

成语**入乡随俗**, 固定语语块, 教师可以通过自己在泰国的实际情况, 和大家分享一到两个小故事, 通过实例加深学生对成语的理解。

渐渐: 渐渐地+V/Adj., 慢慢地+V/Adj., 要注意区分, 渐渐地懂了、慢慢地走着, 后面使用的是不同性质的动词, 教师可结合动态图片讲清楚搭配关系。

迟到: 来晚了。8 点上课, 小王 8 点 10 分才到教室。小王迟到了。

不好意思: 固定语语块。教师需要指出使用语境, 即在害羞时或碍于情面说不出口时使用。

为了: 为了……, 表目的, 如为了学好汉语, 我们应该多听多说。

该: 该……了, 框架语块。应当的意思。该休息了。该上课了。

感谢: 用言行向对方表示谢意。感谢您的帮助。

四、结合语块训练的课文讲解 (第一、二段) (60 分钟)

1. 听课文录音, 然后教师朗读, 对语块部分进行多次朗读, 加强学生对语块的记忆。学生跟读时, 教师要注意学生的发音。

2. 讲解课文。

第一段: **渐渐地**习惯了这里的生活。

“渐渐” 和 “慢慢”

渐渐: 小树渐渐地长高了。(慢慢)

我渐渐地喜欢这里了。(慢慢)

慢慢: 那个人慢慢地在路上走着。

那辆车开得慢慢的。

通过分析总结: “渐渐”用在动词或形容词前, 表示事物发展变化的速度是一点一点的, 作状语, 这种情况下也可以用“慢慢”。但“慢慢”还可以表示移动的速度, 这种情况则不能使用“渐渐”。

第二段: 重点语块有框架语块“因为……所以……”、“V+着”、“不/没……不/没……”、“该……了”, 固定语语块“不好意思”、“夜猫子”、“晚睡晚起”、“早睡早起”等。

(1) 因为……所以……

通过分析总结: “因为……所以……”是因果复句; 有时“因为”、“所以”不同时出现。

用“因为……所以……”造句

原因	结果
身体不好	不能上课
喜欢汉语	到中国来留学
没吃早饭	觉得很饿

(2) V+着

学生读第四页的例句。

教师分析例句总结要点：V+着表示动作或状态的持续。

一起做第四页的“试一试”。

补充练习：看图用“V+着”回答问题：

这只猫在干什么呢？这两个人在干什么呢？（图片一只猫坐着，两个人站着）

今天的天气怎么样？（图片“正在下着雨”）

门开着吗？（图片“门关着”）

(3) 不/没……不/没……（双重否定）

学生读第四页的例句。

教师分析例句总结要点：双重否定，强调肯定。

一起做第四页到第五页的“试一试”。

补充练习：用“不是没”、“不会不”、“不是不”、“不能不”完成句子：

今天我最好的朋友来泰国，我_____去曼谷接她。

他到现在还没来大学，_____知道今天有课吧？

我_____想说，是不会说。

(4) 该……了

教师讲解意义：到了应该做什么事情的时间了。

例句：8点了，该睡觉了。

练习：今天我做完了，明天该_____了。

现在是晚上11点了，该_____了。

(5) 固定语块“不好意思”，教师可结合具体情境，进行操作讲解，然后让学生进行交际练习。“夜猫子”、“晚睡晚起”、“早睡早起”可以一并讲解，并结合中国人和泰国人的生活习惯对比，加深学生的记忆。

学习完第一、二段的语块和课文后，请学生尽量使用已经学过的语块结构，依次回答问题。

- “我”来中国多长时间了？有什么变化？
- “我”最不习惯的是什么？
- “我”为什么经常迟到？
- “我”为什么不好意思？
- 为了不迟到，“我”做了什么？
- 闹钟怎么叫我起床？
- “我”为什么感谢闹钟？

五、使用语块，复述课文（10分钟）

我来到中国（ ）了，我已经（ ）习惯了这里的生活。开始，我最不习惯（ ）。

（ ）我是（ ），喜欢（ ），（ ）经常迟到。（ ）不迟到，我买了（ ）。

闹钟每天大叫“懒虫，（ ）。”我（ ）感谢闹钟，因为我现在已经很少（ ）了。

六、布置作业（5分钟）

总结所学语块并造句。

预习生词和课文。

第二讲（第三、四课时，120 分钟）

一、复习上一讲。（10 分钟）

1. 检查作业
2. 运用语块复述课文。

二、生词 11-28 学习（30 分钟）

生词讲解与练习（注意生词中的语块）

打招呼： 搭配语块，跟/和……打招呼，进行替代练习。

问好： 向……问好，进行替代练习。

有些： 表示不多，例句，有些人没有来上课。

而、却： 表示转折，例句进行讲解。

奇怪： 表示跟一般情况很不一样，这件衣服很奇怪。

下面： 方位名词，可以运用图示的方式，结合上面、下面、左面、右面、里面、外面进行讲解操练。

邻居、伞： 图片展示。注意伞的量词搭配“一把伞”。

对话： 结合课堂语境，A 和 B 在对话进行讲解。

肯定： 一定，没有疑问。他今天肯定会来上课。

挺： 表示非常的意思。今天挺热的。他吃的挺多的。进行替代练习。

亲切： 表示热情而关心。教师可以用自身的语言和行动进行示范讲解。

熟人： 熟悉的人，通过举例讲解。

回答： 回答问题，回答提问，请回答我。教师可以通过回答的搭配语块进行讲解。

成语： 通过具体的成语来讲解。

适应： 注意和“习惯”的区分，可以结合课文进行讲解。

风俗： 风俗习惯，固定语语块。通过中泰的文化进行讲解。

三、结合语块训练的课文讲解（课文剩余部分）（60 分钟）

1. 听课文录音，然后教师朗读，对语块部分进行多次朗读，加强学生对语块的记忆。学生跟读时，教师要注意学生的发音。

2. 讲解课文。

课文剩余部分的主要内容涉及到框架语块“不是……而是……”、“要是……就……”，固定语语块“打招呼”、“回答问题”、“适应生活”、“风俗习惯”等。

(1) 打招呼

跟/和……打招呼：

朋友 邻居 同学 老师 进行替代练习
同时注意同“向……问好”进行对比练习
您 父母 老师

(2) 不是……而是……

把书翻到 p5, 学习语言点 “不是……而是……”

学生读例句。

教师总结要点：用在对立复句中；强调后者才是真的。

指导学生做第五页的“试一试”

(3) 要是……就……

学生读课文中的句子。

教师分析讲解这一框架语块，表示假设性复句，意思同“如果……就……”一样，但是课文中的语块偏向于口语。

语块练习：要是明天下雨，我们就不去了。

(4) 固定语块“回答问题”，“适应生活”，教师可详细解释动词“回答”、“适应”的搭配规则，结合具体的例句进行讲练。“风俗习惯”语块，教师可以通过中泰两国的不同人文风俗进行对比讲解，可以穿插一些小故事，激发学生的兴趣，最后引导学生用自己的语言说出“入乡随俗”的意思。

学习完语块和课后后，请学生尽量使用已经学过的语块结构，依次回答问题。

- “我”的另一个不习惯的事是什么？为什么？
- 半年前的“我”和现在的“我”有什么不同？
- 为什么“我”觉得这样打招呼很亲切？
- 如果你不想回答别人打招呼时间的问题，怎么办？
- “入乡随俗”是什么意思？

五、使用语块，朗读操练（10 分钟）

请同学们 3 人一组，分角色朗读课文。

六、布置作业（5 分钟）

总结所学语块并造句。

做课后习题。

熟读课文。

第三讲（第五、六课时）（120 分钟）

一、听写（20 分钟）

听写重点词语和语块：

渐渐、不好意思、奇怪、肯定、打招呼、回答、适应、为了、入乡随俗、挺、风俗习惯

听写框架语块，并造句。

V+着、该……了、不/没……不/没……、不是 A，而是 B，因为……所以……、要是……就……、

二、讲解课后练习（60 分钟）

- 做习题一、二，引导学生完成同素词练习，并进一步掌握更多带有语素“室”的词语及其用法，可以查词典。

- 做习题三、四：通过练习掌握词义、固定语块、搭配语块、辨析近义词。
- 做习题五、六：通过练习掌握本课的语言点和框架语块的使用。
- 做习题七：通过练习掌握句子使用的适当得体的语境。
- 做习题八：通过练习复述课文，复习语言点。
- 做习题九： 阅读理解《年轻人的夜生活和老年人的早生活》

三、语块专项练习。（40 分钟）

1、列出本文的所有语块，进行领读、跟读、认读、齐读、点读，加深记忆。

2、搭配练习，连线练习。

适应	身体	参加	习惯
回答	生活	风俗	招呼
锻炼	问题	打	活动

3、填空。

V+着、该……了、不/没……不/没……、不是 A，而是 B，
因为……所以……、要是……就……、适应

- 我开始渐渐（ ）北京的生活了。
- （ ）我生病了，（ ）今天没有去上课。
- 明天就要期末考试了，今天（ ）好好看书（ ）。
- 你这样说（ ）表扬我，（ ）批评我。
- （ ）他还不给我打电话，我（ ）要去他宿舍看看了。
- 他一个人在教室里（ ），什么话也不说。
- 你们已经约好了，你明天（ ）去（ ）可以。

4. 情景练习

• “打招呼”交际练习，在中国街上两位好朋友相遇，进行即兴发挥表演，尽量使用学过的语块表达。

• 介绍你们国家的风俗习惯，尽量使用学过的语块进行表达。

（四）教学反思与建议

1. 教学反思

由于学生仍处于汉语学习的初级阶段，在不同种类的语块教学中仍存在差异性。本文在教学设计环节中，忽视了差异的存在，也并没有考虑到同一阶段不同水平的汉语学习者的接受能力。在具体的教学环节中，由于三讲六课时，教学时间较长，教师时间上的分配还不是很合理，各个教学环节之间缺少一些连贯性，教师对课堂上可能出现的各种情况预想得不够充分。同时，不同的语块种类教学时，特别是固定语块教学时，涉及到有关成语、熟语的教学时，教师并没有充分展开讲解，只是点到为

止。在搭配语块教学时，教师可以对学生学过的教材进行再整理，找出相似的语块，进行反复操练，加强记忆。

笔者通过对本土教师和学生的访谈中了解到，框架语块在实际的教学过程中往往会放到语法点的教学中，此类语块在教材中数量也是最多。由于在汉语综合课中，语法点的教学时间也是有限的，因此在实际的教学环境下，教师对于此类语块的处理没有跟语块教学相联系，在一定程度上并没有减轻学生的学习难度，反而用汉语语法的分析加深了学生学习的难度。因此，教师需要考虑在语块教学理论的引导下，对初级阶段的汉语学习者展开教学，同时还应考虑到学生的具体水平，探索出一种适合具体环境教学的方法。

2. 教学建议

树立语块教学意识。在实际的教学过程中，使用语块教学理论的并不是很多，语块理论对国际中文教学的作用并未得到真正体现，而树立教师的语块教学意识是很重要的，同时也需要让学生建立并强化语块意识，让学生能够可以自主收集语块进行课后的操练学习。如《入乡随俗》一课中，在讲解“适应”一词的搭配时，教师可以从培养学生语块的搭配意识开始，把可以替换的部分明确告诉学生，促进语块的生成性。这样做的目的是减少学生自造错误，在学习中有章可循。

增强语块教学的针对性。本文只是以笔者所在的泰国地区为例，主要针对的是汉语初级阶段的学习者。教师需要做的是，充分了解教学对象，针对不同国别、不同汉语水平的学生使用不同的语块教学策略。除了汉语综合课，语块教学也应被利用到口语教学、写作教阅读教学等不同的课型中。针对不同的课型，教师则要使用不同的语块教学策略。比如写作课上，教师可以采取提供语块，让学生进行写作。在口语教学时，教师可以通过多样化的形式引导学生口语表达，比如教师说前部分，学生补充后半部分的办法进行操练等。

教材编写应体现语块意识。笔者所在的大学使用的教材是由北京语言大学出版社出版的《发展汉语》系列教材，因此当学生们在听力、口语、读写课学到的语块同样在综合课的教材中也可以学到，从而加深了对相关语块的熟悉度。同一本教材中的不同课文也存在相关的联系，对语块的教学起到了一定的促进作用。笔者在阅读了大量的教材后发现，大多数教材中的练习主要考察学生的生词、语法知识掌握情况，并未单独针对语块进行考察。教材编写者应该依据语块教学法使用原则，设计出专门考察语块的练习，以培养学生的语块意识。

六 结语

本文结合笔者在泰国碧瑶大学的亲身教学经历，以语块教学理论为指导，对国际中文教学初级综合课课堂进行了教学设计。在参考国内外语块教学理论研究的基础上，对语块的定义、分类进行了简

单的梳理,把《发展汉语·初级综合 II》中的固定语块、框架语块和搭配语块整理出来,帮助学生从整体上把握对语块的记忆。本文还对教材中的第一课《入乡随俗》进行了详细的教学设计,在生词、课文讲解和习题操练环节过程中强化了语块意识。同时结合教学实际,以及与师生的访谈提出了一些语块教学建议。鉴于研究时间以及自身教学时间和理论水平有限,本文还存在着一些不足之处。如本文只是结合了笔者所在的高校展开的教学设计,覆盖面并不广,此外课程的研究也不是很全面。希望在今后的教学过程中积累更多的教学经验,为国际中文教学推广提供新的思路。

参考文献

- Becker J D. The phrasal lexicon[C], Workshop on Theoretical Issues in Natural Language Processing, 1975
- Ellis, R. The Study of Second Language Acquisition[M]. Oxford: Oxford University Press, 1994
- Lewis, M. The Lexical Approach: The State of ELT and The Way Forward[M]. London: Language Teaching Publications, 1993
- Lewis. M. Implementing the Lexical Approach: Putting Theory into Practice[M]. London: Language Teaching Publication, 1997
- Nattinger, J. R. & DeCarrico, J. S. Lexical Phrases and Language Teaching[M]. Oxford: Oxford University Press, 1992
- Wray, A. Formulaic Language and the Lexicon[M]. London: Cambridge University Press, 2002
- 贾琳琳. 词块理论及其对第二语言能力发展的启示[J]. 江汉大学学报, 2004(01), 102-105
- 姜丽萍. 对外汉语教学论[M]. 北京: 北京语言大学出版社, 2008
- 孔令跃. 对外汉语教学语块研究述评[J]. 华文教学与研究, 2018(01), 49-57+69
- 李晓琪. 对外汉语综合课教学研究[M]. 北京: 商务印书馆, 2006
- 李妍. 基于语块理论的初级汉语综合课教学设计 [D]. 济南: 山东大学硕士论文, 2012
- 陆俭明. 再论构式语块分析法[J]. 语言研究, 2011 (02), 1-7
- 陆俭明. 作为第二语言的汉语本体研究[M]. 北京: 外语教学与研究出版社, 2009
- 元文香. 语块理论在对外汉语教学中的应用[J]. 语言教学与研究, 2008(04), 54-61
- 钱旭菁. 汉语语块研究初探[J]. 北京大学学报, 2008(05), 139-146
- 孙霄. 语块理论在对外汉语口语教学中的价值和作用[D]. 上海: 复旦大学, 2011
- 王凤兰, 于屏方, 许琨. 基于语料库的汉语语块分类研究[J]. 语言与翻译, 2017(03), 16-21
- 王慧. 二语习得中的汉语语块研究[D]. 广州: 暨南大学, 2007
- 王文龙. 对外汉语初级阶段语块构建研究[D]. 北京: 北京大学, 2013

- 杨玉晨. 英语词汇的“板块”性及其对英语教学的启示[J]. 外语界, 1999(03), 24-27
- 张爱珍. 语块教学法的理据和实践[J]. 九江师专学报, 2003(03), 80-83
- 周 倬. 对外汉语语块研究[D]. 上海: 华东师范大学, 2009
- 周 倬. 对外汉语语块研究——以《汉语水平词汇等级大纲》为例[D]. 华东师范大学, 2009
- 周 健. 语块在对外汉语教学中的价值与作用[J]. 暨南学报(哲学社会科学版), 2007(01), 99-104+154-155

	Name and Surname (姓名) : WANG ZHIGUO
	Highest Education (最高学历) : Master of Arts
	University or Agency (任职院校或单位) : School of Liberal Arts, University of Phayao, Thailand
	Field of Expertise (专业领域) : International Chinese Teaching
	Address (地址) : University of Phayao, 19 Moo 2 Tambon Maeka Amphur Muang Phayao 56000 Thailand

泰国曼松德孔子学院文化教学与文化传播研究

Research on Chinese culture teaching and communication in The Confucius Institute at Bansomdejchaopraya Rajabhat University

张长君

ZHANG CHANGJUN

华侨崇圣大学、中国学学院

College of Chinese Studies, Huachiew chalemprakit University

E-mail: 765547225@qq.com

李超

LI CHAO

广西大学、文学院

College of Arts, Guangxi University, P.R.China

Received: 29 April 2022 / Revised: 18 May 2022 / Accepted: 21 May 2022

摘要

新冠肺炎疫情席卷全球以来，全球各类教育机构都不同程度受到疫情的影响，从被动改变教学模式，到主动开拓创新教学模式，各种教学改革层出不穷。中国海外的孔子学院也不例外，在疫情期间“停课不停学”，加大在线教育的力度，充分利用网络技术手段，围绕线上教学模式、在线交流平台、新媒体等手段，不断应对疫情对国际中文教育带来的冲击，抵御疫情对国际中文教学造成的负面影响，拓展国际中文教育的路径，从而保持国际中文教育的持续有效进行，并不断推动孔子学院运行模式的转型升级。

本文将以太国曼松德昭帕亚皇家师范大学孔子学院（以下简称曼松德孔子学院）为研究对象，以该孔院的文化教学与文化传播为例，调查网络媒体技术和新媒体在孔院文化教学与传播中的应用现状，总结归纳网络媒体技术和新媒体在国际中文教育领域的作用及影响，并提出目前存在的问题，以期探究改善和解决问题的应对策略。

关键词：曼松德孔子学院；文化教学；文化传播；网络媒体；新媒体

ABSTRACT

Cultural teaching in international Chinese teaching is extremely important. Traditional cultural teaching and dissemination forms include cultural exhibitions, cultural lectures, cultural camps, and training in China. Since COVID-19 has swept the world, the form of cultural education and communication has been changed, and has to rely on network multimedia methods. The role and advantages of multimedia teaching, especially the advantages of network multimedia appear to be particularly prominent. This article takes the Confucius Institute at Bansomdejchaopraya Rajabhat University in Thailand as an example to study the effective and positive effects of online media technology and new media on the teaching and dissemination of Chinese culture under the influence of the COVID-19, summarizing the experience worthy of reference, and summarizing the current problems, and seeking solutions.

Keywords: The Confucius Institute at Bansomdejchaopraya Rajabhat University; Chinese culture teaching and communication; network media teaching; new media

绪论

汉语国际教学中的文化教学有着极其重要的意义，文化教学的目的在于培养汉语为非母语学习者的跨文化能力。传统的文化教学与传播形式以文化展、文化讲座、文化营、赴华研修等观摩体验居多，自新冠病毒肺炎疫情席卷全球以来，各国的中国文化教学与传播形式都发生了很大的改变，不得不依赖于网络多媒体手段。而多媒体教学的作用和优势，尤其是网络多媒体的优势显得格外突出。

一、文献综述

(一) 汉语国际教育中的文化教学

刘珣（2000）指出，要掌握一种第二语言单学语言本身远远不够，必须同时学习该语言所代表的文化，交际能力中所包括的社会语言能力，话语能力和策略能力均与文化密切相关，因此中国文化的有关知识也是国际中文教学的内容之一。其次对外汉语教学要培养的交际能力，实际上是跨文化的交际能力，需要以跨文化交际学的理论指导语言教学。第三，外国学习者在学习汉语的同时，一般都要求更多的了解中国社会和文化，甚至要学习专业性的文化知识，所以说国际中文教学离不开中国文化教学，国际中文教学必须以一定的文化学理论为理论基础。

祖晓梅（2003）指出，培养跨文化能力作为第二语言教学中文化教学的核心目标，如何实现培养跨文化能力的目标则是另一个重要的课题，也是新世纪的一个迫切任务，只有在理论和实践两个

方面不断探索语言文化的语言文化教学的新概念, 新观念, 新特点, 新策略, 才能适应新世纪日益发展的外语教学的挑战和需求。

韩佳宏(2017)指出, 文化教学于汉语国际教育里具有重要的地位。我们民族文化丰富多彩, 如何建立文化授课部分, 以求迅速并完全的推广中华文化, 此为所有致力于汉语国际传播人员都应该高度重视的矛盾。

根据国际中文教育专家及一线教师的研究和调查表明, 文化教学是国际中文教育中非常重要的一部分。文化教学在提高汉语学习中跨文化交际能力、推动中华文化海外传播、加强中外文化交流方面, 都具有相当重要的地位。

(二) 新冠肺炎疫情期间, 网络技术与新媒体辅助教学概述

新冠疫情期间, 网络 and 新媒体被各类学校充分利用, 汉语国际教育领域也依赖于网络技术和新媒体的优势得以保证正常的教学。

于海勇(2019)指出, 汉语国际教育在世界上各个国家迅速发展, 新媒体教学作为一种新的模式积极地进入到汉语国际教育中。新媒体教学不仅为汉语国际教育注入新的活力, 而且还起到了推波助澜的作用。

吴梦茜(2020)提出了关于提高国际汉语网络课堂教学有效性的五点建议: 一是有关管理部门要提前对网络汉语教师进行网络教学培训; 二是教师和管理部门在开课前进行沟通, 共同制定可完成的教学目标; 三是教师可利用不同的网络渠道与学生沟通交流; 四是师生共同利用好网络中丰富的教学资源; 五是教师可以结合教学内容和学生性格特点, 适当地调整网络教学方法, 创造合理的教学情境, 构建互动学习环境。

刘海燕, 刘敏(2020)以中国文化在英国的传播为例, 指出我们应当深挖传统文化符号的内涵价值, 重视受众研究, 在提高文化产品质量的同时, 还要注意传播渠道的多样化拓展。

新冠疫情为国际中文教育带来很大的挑战, 同时也带给国际中文教育领域的专家和教师关于国际中文教育发展的思考, 推动国际中文教育在教学理念、教学模式以及文化传播模式等方面的改革。

二、研究范围、目的、主要内容、方法和创新性

(一) 研究范围

本论文以泰国曼松德孔子学院为研究对象, 以2019年1月至2020年12月为时间范畴, 研究曼松德孔子学院文化传播活动。

(二) 研究目的

通过统计分析曼松德孔子学院 2019 年 1 月至 2020 年 12 月期间所有的文化传播活动，并对文化活动的传播者（即孔子学院文化活动策划组织者）和受众者（即泰国学校的负责人）进行访谈，对参与活动的泰国学生、教师等受众群体进行问卷调查，从而总结泰国曼松德孔子学院文化传播活动的内容、模式、效应等方面的特点，并发现曼松德孔子学院文化传播活动中存在的问题，以求探寻解决此类问题的策略和孔子学院未来文化传播活动的发展路径。

(三) 研究内容

本论文的主要研究内容以曼松德孔子学院为研究对象，研究该孔子学院文化传播相关的活动，如文化教学、文化营、文化展、节俗活动、文化类讲座、文化类比赛、文化类活动媒体宣传报道等。

(四) 研究方法

曼松德孔子学院文化传播活动涉及汉语国际教育、文化传播主体、文化传播对象、文化传播模式以及文化传播效果等多个方面，研究过程有一定的难度，为了实现研究的目标，确保论文观点的准备性、科学性和学术性，在论文撰写过程中，笔者运用以下几种研究方法，以保证此项研究论之有据、言之有理。

1. 统计分析法

统计分析法指通过对研究对象的规模、速度、范围、程度等数量关系的分析研究，认识和揭示事物间的相互关系、变化规律和发展趋势，借以达到对事物的正确解释和预测的一种研究方法。

笔者通过统计分析法，统计曼松德孔子学院文化传播活动的数据（活动类型、场次、参与人数规模、新闻转载报道量等），从而总结曼松德孔子学院文化传播的内容、模式，研究曼松德孔子学院文化传播的效应，发现文化传播过程中的问题。

2. 问卷调查法

问卷调查法是为统计和调查为目的设计问卷，以设问的方式表述问题，并通过这种控制式的测量对所研究的问题进行度量，从而搜集可靠资料的一种方法。

本文的研究中，笔者通过问卷调查，调查了解孔子学院文化活动受众群体对孔子学院文化活动的期望度、满意度、正面评价及改进意见。

3. 访谈法

在本研究中，笔者通过个人访谈法，对孔子学院文化活动的传播者和受众者进行访谈，深入了解传播者和受众者的心理和行为，从而了解传播者和受众者在孔子学院文化传播活动中的目的，以及孔子学院文化传播活动的效应。

(1) 对组织活动的传播者（孔子学院活动负责人）进行访谈，调查孔子学院组织各类文化活动的目的、模式、意义，并对此进行总结归纳。

(2) 对活动的受众者（参与活动的学校负责人）进行访谈，调查当地学校参与孔子学院文化活动的出发点和目的，并对此进行需求分析。

（五）研究创新性

笔者通过文献检索和文献阅读，发现少有对孔子学院文化传播的研究，对泰国孔子学院文化传播活动的调查和研究更是甚少。据曼松德孔子学院官方网站介绍，曼松德孔子学院是泰国成立的第一批孔子学院，至今已有十五年的办院历史，曾两次获得全球“先进孔子学院”称号。该孔院以“教师教育”为办院特色，以“文化活动”闻名于泰国。因此，笔者以该孔院为研究对象，以期管中窥豹，了解目前在泰孔子学院（课堂）中国文化活动传播之现状，总结在泰孔子学院文化传播的特点，分析其中存在的问题，提出应对新时期新形势的一些策略。

三、疫情背景下，泰国曼松德孔子学院的文化教学与传播研究

（一）曼松德孔子学院文化教学与传播情况调查（研究时间范围为：2020年1月至2020年12月）

曼松德孔子学院常年通过课堂教学、中国文化体验、中国文化展、汉语文化营、文艺演出、中华文化才艺比赛、中泰文化交流等多样化的形式（见表1和表2），将中国文化的教学融入到课堂教学与各类活动中，并实现中国文化在泰传播和中泰文化交流。

笔者通过调查2020年1月至2020年12月期间曼松德孔子学院各类文化教学与传播相关活动发现，各类文化教学与传播活动都不同程度运用了多媒体手段进行展示和辅助教学（见表1和表2），表中的“直接参与人数”是指该项活动的直接对象或主要对象的总人数，“间接参与人数”指除直接参与该项活动的活动对象之外，策划组织该项活动的中泰教师与其他工作人员，并包括该项活动结束后，通过各种传统媒体和新媒体了解和参与该项活动宣传的传播受众。其中，“直接参与人数”在活动策划和执行过程中就可明确获得，“间接参与人数”则通过曼松德孔子学院文化传播平台的数据获得，如《中国文化专刊》的发行量、微信公众号的后台数据、官方抖音的浏览量和点赞数等。需要特别说明一下《中国文化专刊》，此报纸专刊是由曼松德孔子学院和泰国华文报纸“中华日报”联合创办的，主要面向在泰华人和泰国中文学习者传播中国文化和报道曼松德孔子学院文化活动，每月一期，每期发行6万份，截至本文完稿，已发行125期。曼松德孔子学院在开发了新媒体渠道之后，将《中国文化专刊》的内容同步发布在新媒体平台，也大大地扩大了孔子学院文化传播的影响。

笔者调查发现，2020年新冠疫情以来，曼松德孔子学院的文化教学与传播活动，在继续运用传统多媒体如PPT、视频等形式的基础上，更是大力运用了网络媒体和新媒体手段，丰富了文化教学的形式，拓宽了文化传播的渠道（见表1和表2）。

对比2019年度与2020年度（见表3）曼松德孔子学院文化活动的场次和受众的数量可看出，虽然受新冠疫情影响，曼松德孔子学院文化教学与传播的活动场次有所减少，但是受众的数量却有所增多。由此可见，网络媒体和新媒体的运用，在一定程度上抵御了新冠疫情对文化活动的空间限制，扩大了文化教学的受众面，延长了文化传播的传播时效，使得文化传播的影响突破了空间和时间的局限。因为网络媒体和新媒体的自身特点，各类活动的后续影响力更持久，从而提高了文化教学与传播的效能。

表 1：曼松德孔院 2020 年度课堂文化教学数据统计

（2020 年 1 月至 2020 年 12 月）

活动名称	活动场次	活动对象	直接参与人数	间接参与人数	活动类型	多媒体运用
新春海报文化活动	1	大学生	45 人	55	课堂活动	PPT 与视频展示辅助教学；文化专刊、微信公众号、Facebook、抖音推广。
曼松德中文系学生课堂作业线上展览	4	大学生	84 人	98	课堂活动	微信公众号、Facebook、抖音。
曼松德大学附中中秋节系列活动	3	高中生	42	50	课堂活动	PPT 与视频展示辅助教学；文化专刊、微信公众号、Facebook、抖音推广。
泰国华文教师公会本土教师培训	3	本土教师	158	1 万	教师培训	网络直播+回放
曼谷市教育局本土教师教学技能进阶培训	4	本土教师	18	150	教师培训	网络直播+回放
曼松德大学教职工汉语文化交际能力培训	4	本土教师	47	65	教师培训	线下 PPT 与视频展示辅助教学；网络课程观摩。
泰国民教委本土汉语教师培训	3	本土教师	118	135	教师培训	线下 PPT 与视频展示辅助教学；

表 2: 曼松德孔院 2020 年度课外文化活动及文化传播数据统计

(2020 年 1 月至 2020 年 12 月)

活动名称	活动场次	直接参与人数	间接参与人数	活动类型	多媒体运用
素缙中学春节文化体验活动	1	70 人	95	文化体验	PPT 与视频展示辅助教学； 文化专刊、网站、微信公众号、Facebook、抖音推广。
“鼠你最棒”春节体验活动	1	200 人	222	文化体验	PPT 与视频展示辅助教学； 文化专刊、网站、微信公众号、Facebook、抖音推广。
曼松德大学中秋大联欢	1	300 余人	300 余人	传统节日/文艺演出	文化专刊、网站、微信公众号、Facebook、抖音推广。
校友联谊会	1	60 人	60	文艺演出	文化专刊、网站、微信公众号、Facebook、抖音推广。
泰国赛区“汉语桥”大学生中文比赛	1	22 人	135	比赛	网络平台 (LINE、微信、Google classroom) 辅导备赛。
中文影视作品配音大赛	1	24	135	比赛	文化专刊、网站、微信公众号、Facebook、抖音推广。
“唱歌学中文”抖音大赛	4	35	135	比赛	微信公众号、Facebook、抖音推广。
第五届东盟 10+3 青年文化营	1	300 人	600	文化营	PPT 与视频展示； 文化专刊、网站、微信公众号、Facebook、抖音推广。
《中国文化专刊》	12	3	每 期 发 行 6 万 份	文化传播	文化专刊
《我和中文的故事》系列 (文化专刊)	8	11		文化传播	文化专刊
《国庆特刊》	1			文化传播	文化专刊
《我和中文的故事——优秀校友系列》	12	18	300	文化传播	微信公众号、Facebook、抖音推广。

活动名称	活动场次	直接参与人数	间接参与人数	活动类型	多媒体运用
孔子学院校友会泰国北部分会成立	1	20	160	文化交流	文化专刊、微信公众号、Facebook、抖音推广。

表 3: 曼松德孔院 2019 年度与 2020 年度文化教学与传播数据对比

项目	2019 年度	2020 年度	说明
课堂文化教学场次	41 场	22 场	场次减少
课外文化教学与传播场次	74 场	55 场	场次减少
直接参与活动人数/人次	2648 人	1610 人	直接参与的人数减少
间接参与活动人数/人次	109764 人次	132695 人次	间接参与的人次增加

(二) 曼松德孔子学院网络媒体和新媒体运用情况调查

随着全球网络媒体和新媒体的飞速发展,各网络社交平台在中外的影响力愈来愈大。曼松德孔子学院紧跟媒体传播的趋势,积极开拓文化传播渠道,先后开通了孔院官方微信公众号、抖音号、Facebook 和 Twitter (见表 4)。虽然如此,但孔院的文化传播主流模式还是线下形式为主,在新冠疫情大肆影响孔院机能运行之前,网络媒体和新媒体的传播效应并没有受到孔院运营者的重视。

2020 年,受新冠疫情影响,为保证孔院文化教学与传播工作的正常进行,曼松德孔子学院充分利用网络媒体和新媒体的优势,及时在各网络媒体和新媒体平台发布和更新孔院各方面内容包括文化教学及传播内容。对比 2020 年度和 2019 年度的孔院文化活动受众量可得出,充分利用网络媒体和新媒体,孔院的文化教学与传播收到了很好效果,并具有持续的影响力(见表 3)。

表 4: 曼松德孔子学院网络媒体和新媒体平台数据统计

(截至 2020 年 12 月 31 日)

媒体平台	开通时间	文化作品量	粉丝量	浏览量
官方网站	2013 年	300+	无	无
微信公众号	2018 年 5 月	56	313	1.3 万+
官方抖音	2019 年 2 月	154	1.8 万	80 万+
Facebook	2016 年	114	4386	8 万+
Twitter	2020 年 4 月	27	86	326

(三) 利用网络媒体和新媒体进行中国文化教学与传播的泰国受众调查

汉语国际教育作为一门与全球化密切相关的学科，网络媒体在汉语国际教育中的作用非常显著。汉语作为第二语言的学习者大都以年轻人居多。以泰国为例，汉语已纳入泰国教育体系，泰国的汉语学习者也以未成年人和青年人占多数。

2020 年度，泰国学校教学深受新冠疫情影响，曼松德孔子学院充分利用网络媒体和新媒体进行文化教学和传播。以 2020 年春节活动为例，曼松德孔子学院分别组织各教学点的学生及学员，在线进行中国春节文化介绍，指导泰国师生录制中国春节相关视频，并在孔院官方抖音发布，组织泰国师生“云过年”。活动情况见表 5。

表 5：2020 年曼松德孔院春节视频活动统计

活动对象	活动人数	视频作品数量	说明
小学生	110 人	63 个	有的作品是 2-3 人为一组，合作完成。
高中生	42 人	38 个	有个别学生未交作品，有个别学生一人交了 2 个作品。
大学生	49 人	49 个	每个学生均上交了一个作品。
本土教师	10 人	10 个	每个老师均上交了一个作品。

从表 5 可看出，对于孔子学院组织的文化活动，泰国师生大都能很好地配合完成，虽然拍摄的视频质量不一，但是从提交视频作品的数量可看出，泰国师生普遍对录制视频在新媒体平台表达春节祝福的意愿比较高。为此，笔者通过“问卷星”的形式，对参加此次活动的所有泰国师生进行了匿名问卷调查，了解泰国师生对利用新媒体平台学习、体验中国文化的真实意愿。调查结果见表 6。

表 6：泰国师生利用新媒体平台参与中国文化学习与传播的意愿

调查对象	非常愿意	比较愿意	无所谓	不太愿意	很不愿意	未交问卷
小学生	34 人	48 人	19 人	4 人	0	5 人
高中生	13 人	17 人	4 人	4 人	2 人	2 人
大学生	16 人	21 人	6 人	5 人	1 人	0
本土教师	4 人	6 人	0	0	0	0

从表 6 中可看出，所调查的泰国师生中，愿意利用新媒体平台参与中国文化学习和传播的人数明显多于不愿意的人数。其中那些非常愿意的师生，还将自己录制的视频发到了其他自己熟悉的社交平台，如 Facebook、YouTube、哔哩哔哩等泰国民众所熟悉使用的平台，也有师生自己下载并学习抖音国际版 Tik Tok，将自己的作品发布到上面，也有师生根据自己的创意录制其他题材的视频并发布到自己熟悉的社交平台。

与此同时，也有 16 人在调查中表示，“不太愿意”或者“很不愿意”利用新媒体平台参与中国文化学习与传播。笔者通过后期对 16 人中的个别调查对象直接访谈和通过与其他教师的讨论得出，“不太愿意”和“很不愿意”的原因大致有以下几点：小学生没有手机或没有智能手机；个别学生家庭经济因素，家里没有固定的网络；个别家长不赞同学生使用手机。

五、结语

网络媒体和新媒体使中国文化的传播更广更快，汉语学习者通过网络媒体和新媒体学习中国文化，其角色从学习者变成了文化传播的媒介甚至主人。孔子学院利用网络媒体和新媒体，可使文化教学的形式更多元化，使文化传播的路径更丰富，文化传播的范围更广，文化的影响力更持久。

与此同时，利用网络媒体和新媒体进行文化教学和文化传播也存在以下弊端：

1. 传播内容的碎片化，不具系统性。比如微信公众号、抖音、Tik Tok 和 Facebook 等新媒体平台的文化传播，因为这些平台具有自媒体“短、快、随意”的特征，传播的文化往往只是一个细小的文化元素或者某个文化的一个细小的方面，不能够很好的架构某一文化的体系并使其传播具有延续性和系统性。

2. 由于汉语学习者个体对中国文化存在文化差异和认同差异，利用网络媒体和新媒体学习中国文化，可能会出现理解偏差甚至错误的理解。比如在新媒体平台有一个短视频介绍了中国人春节吃饺子的文化，仅通过这样一个视频，汉语学习中个体可能会认为所有中国人春节都要吃饺子，而事实上中国南方很多地区在春节的时候并没有吃饺子的习俗。中国文化博大精深，短小精炼的短视频会很快地让汉语学习中了解到某一种文化想象，但同时也不能很好地向汉语学习中传递完整的信息。

3. 孔子学院利用网络媒体和新媒体教授和传播中国文化，不易于对汉语学习者的学习进行检测和把控，不能及时纠正其文化理解中的偏差甚至错误。汉语学习者利用网络和新媒体学习中国文化，这种方式主要是以自学的形式进行，而在自学的过程中没有专业的老师对学习者的学习效果进行评价，尤其是对学习中出现的错误没有老师及时进行指正，这是一大弊端，需要引起更多的专家和教师对此的重视。

六、建议

笔者对孔子学院利用网络媒体和新媒体进行文化教学与传播提出以下建议：

1. 加强线上教学技术的学习和应用，改进教学模式和文化传播活动模式，探索利用视频、音频等资料及网络资源设计线上教材，尽快实现从传统的线下教学模式到线上线下有序结合、灵活互补的教学模式，以应对如新冠肺炎疫情对教学模式的冲击，同时促进教学模式的多元化，从而实现文化教学和文化传播效能的提高。

2. 加强孔子学院教学类和培训类文化课程的微课和慕课建设，并逐步推进文化教学慕课体系化建设，打造慕课文化小知识系列，搭建文化教学慕课平台，最终形成孔子学院文化教学和传播的慕

课资源，利用孔子学院官方网站、官方微信公众号、官方抖音、Facebook 等平台，为泰国及世界各地受众提供系统化、持续性的文化学习资源，增强文化传播的持续性、长效性和影响力。

3. 加强孔子学院的引导作用，尽量做到及时介入外国学生的文化学习与传播活动中，起到准确教授、正确引导和平等交流的作用。针对不同的汉语学习者进行有层级的文化教学与传播。

4. 从孔子学院管理者的层面，在全泰范围内，开展中国文化传播相关的学术论坛，吸引相关专业方向的高水平的汉语教育专家和中国文化学者形成学术团队，从而合作产出文化传播相关的高质量研究成果，为中国文化在泰传播提供高水平高质量的理论指导。同时，文化传播学术团队的建设发展，也会吸引和带动泰国的中泰汉语教师不断学习提高自身中国文化素养和跨文化传播能力。

参考文献

- 崔希亮. 对外汉语综合课课堂教学研究. [M]. 北京: 北京语言大学出版社. 2010. 127
- 崔永华. 对外汉语教学设计导论. [M]. 北京: 北京语言大学出版社. 2011. 216
- 韩佳宏. 汉语国际教育中的文化教学. [J]. 文学教育下半月. 2017-04-27
- 刘海燕, 刘敏. 中国文化在英国的传播途径及策略研究 [J]. 湖北师范大学学报 (哲学社会科学版). 2020 年 05 期
- 刘 珣. 对外汉语教育学引论. [M]. 北京: 北京语言大学出版社. 2000. 118
- 沈 珺. 新世界主义语境下国际传播新视维. [J]. 新疆师范大学学报 (哲学社会科学版). 2018. 11 (02): 74-77.
- 王 辉. 国际中文教育面对疫情影响的应对策略. [J]. 中国社会科学报. 2020-4-17-第 5 版
- 吴梦茜. 国际汉语网络课堂教学有效性研究. [J]. 四川师范大学. 2020 年 08 期
- 谢 敏. 新媒体环境下中国文化价值理念国际传播要素分析. [J]. 新媒体研究. 2005年第11期
- 严三九, 刘峰. 中国文化“和谐”价值理念及其国际传播路径探析. [J]. 新闻与传播研究 2013(07): 5-14.
- 叶 虎. 大众文化与媒介传播. [M]. 上海: 学林出版社. 2008: 256-257.
- 于海勇. 浅析汉语国际教育中新媒体教学的发展. [J]. 北方文学. 2019 年第 18 期
- 祖晓梅. 跨文化能力与文化教学的新目标. [J]. 世界汉语教学. 2003 年第 4 期 (总 D66 期)

Author (1) Information (第一作者信息)

	Name and Surname (姓名): ZHANG CHANGJUN
	Highest Education (最高学历): Master Candidate
	University or Agency (任职院校或单位): Huachiew Chalermprakiet university
	Field of Expertise (专业领域): Chinese teaching
	Address (地址): HeXi University, Zhangye, Gansu, China, 734000

Author (2) Information (第二作者信息)

	Name and Surname (姓名): Assoc.Prof. LI CHAO
	Highest Education (最高学历): Ph. D.
	University or Agency (任职院校或单位): Guangxi University, P. R. China
	Field of Expertise (专业领域): - Phonology - Dialect - History of Chinese
	Address (地址): College of Arts, Guangxi University, Nanning, Guangxi, China, 530004

中国高校泰语专业翻译人才现状

CURRENT SITUATION OF TRANSLATOR TALENTS FOR THAI MAJORS IN CHINESE UNIVERSITIES

张丰¹

ZHANG FENG

中国吉林市第二十三中学，中文教研组

Chinese Teaching and Research Group, No.23 Middle School, Jilin City, P.R.China

E-mail: zhang.f@ku.th

吴琼²

KANOKPORN NUMTONG

农业大学，人文学院，东方语言学系

Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University

E-mail: kanokporn.n@ku.th

Received: 20 March 2022 / Revised: 05 May 2022 / Accepted: 13 May 2022

摘要

本文旨在理清中国高校泰语专业翻译人才的培养模式和面临的现实问题，为中学生高考后选择泰语专业提供参考，为高校改善泰语专业建设提供材料，为泰语翻译聘用单位提供人选方向。论文以访谈法为主，文献法为辅，通过数据分析法说明真实情况。调查结果如下：开设泰语专业的高校在地域上主要为中国西南省份；专业设立时间主要在 2000 年以后；泰语专业生源特别不均衡，过于集中在西南地区；目前主流培养模式为 3+1 或 2+2，但“语言+专业/技能”的模式最被推崇；学生反映泰语专业最难在翻译，其次为语音、字词和语法，急缺泰语语境；高校图书馆普遍资料陈旧，泰语读物稀缺；教师队伍相对年轻且数量不足，职称不高；泰语专业生北方就业情况好于南方，南方就业压力巨大；机器翻译目前尚无法取代人工翻译。通过阅读本文，高考考生及其家庭应明白泰语专业的高校分布特别不均匀；本专业名校的就业状况要明显好于普本、专科，报考应结合学生的学习能力、学习动机和就业方向，谨慎选择。在读泰语专业生通过本文应对自己对在所在高校的泰语专业有清晰定位，提早补缺，规划好未来是工作还是继续教育。招聘单位通过本文，应了解到各高校泰语专业均有其特色、培养模式、传统强项，要综合考虑才能挑选到契合的翻译人才。

关键词：中国高校泰语专业；泰语翻译人才；访谈

ABSTRACT

The purpose of this paper is to clarify the training mode and practical problems faced by the translation talents of Thai language majors in Chinese colleges and universities, to provide reference for middle school students to choose Thai language majors after the college entrance examination, to provide materials for colleges and universities to improve the construction of Thai language majors, and to provide candidates for Thai translation employers. The paper is mainly based on the interview method, supplemented by the literature method, and explains the real situation through the data analysis method. The survey results are as follows: Universities that offer Thai majors are mainly located in the southwestern provinces of China; majors were established after 2000; the source of Thai majors is particularly unbalanced and concentrated in the southwest region; the current mainstream training mode is 3+1 or 2 +2, but the model of "language + major/skill" is the most respected; students report that Thai majors are the most difficult to translate, followed by phonetics, words and grammar, and there is an urgent shortage of Thai context; university libraries generally have outdated materials, and Thai reading materials Scarcity; the teaching team is relatively young and the number is insufficient, and the professional titles are not high; the employment situation of Thai majors in the north is better than that in the south, and the employment pressure in the south is huge; machine translation is currently unable to replace human translation. Through reading this article, college entrance examination candidates and their families should understand that the distribution of Thai translation majors is particularly uneven; the employment situation of famous schools in this major is significantly better than that of general and junior colleges. The application for the examination should be based on students' learning ability, learning motivation and work direction. Choose carefully. Through this article, students majoring in Thai should have a clear position on the Thai major in their colleges and universities, fill in the gaps in advance, and plan whether to work or continue education in the future. Through this article, the recruiting unit should understand that the Thai majors in each university have their own characteristics, training modes, and traditional strengths. Only by comprehensive consideration can they select talents who meet their expectations.

Keywords: Thai majors in Chinese universities, Thai translation talents, interviews

一、绪论

泰语在中国小语种中排名第二，是仅次于朝鲜语的第二大语种（马银福，2016:95）。目前中国开设泰语院校已超 50 所，在校专业生约 4 万人，专职教师约 200 人，规模还在持续扩大。长期以来，关于泰语翻译人才培养模式或与之相关的文章层出不穷，但问题是都基于个案研究，缺少系统性和整体概念。本文除大数据外，还从泰语学生角度揭露问题，读后既能建立整体概念又能了解具体情况。

（一）研究背景

泰语专业建设和发展的问题主要是高校泰语教师在研究。国家方面主要结合“一带一路”政策，着眼于东盟小语种人才培养现状和问题。最多的讨论是聚焦在泰语专业的教学模式，普遍认为“技能+职业+翻译”最有前景，但实际能做到“技能+职业”模式的高校已很少见。此外业内对泰语教材的研究也较深入，其他方面有就业和泰语图书馆建设等。同行们研究的问题在于偏重于个案和地区研究，难以建立关于本专业的整体概念。且绝大多数文献是期刊类，内容短小、引用不足、数据陈旧、观点雷同。本文研究重点是泰语专业生源、分布；更新了近些年的泰语专业设立时间和数量；以访谈形式了解了学生对专业的认同及泰语学习困难、泰语教材使用感受、人机翻译对比、就业去向等问题。本文主要从泰语专业生视角出发，一手资料、数据真实可信，结合图表，直观形象。

（二）研究目的

本文旨在理清以下问题：中国设立泰语专业的高校数量有多少、地理地域上是如何分布的、招生比率是多少、师生比例如何；翻译人才的培养模式有几种、专业发展建设面临的现实问题是什么、哪些方面亟需解决；翻译人才在学习泰语过程中遇到了哪些困难、南北方泰语专业的优势各是哪些、毕业后就业情况如何；机器翻译最后能否取代人工翻译。

（三）研究意义

研究各省招生比率和专业师生比例对中国家长和高考生选择高校和专业提供了参考，具有引导意义，从源头上吸纳热爱泰语、专业自信的优质人才。本文为高校改善泰语专业建设提供真诚意见，从学生、教师、教材、实习、就业等方面分别给出宝贵案例。为需要聘用泰语翻译的企业和单位提供招聘时的方向，南北方高校泰语专业优势不同，学生技能因高校地域分布也有较大差异。

二、研究范围和内容、方法和工具、创新性

（一）研究范围、对象及内容

本文的研究范围和对象主要是中国的高校泰语专业及这个专业的学生。

学校方面，共考察了全国 56 所高校，其中大部分是公立、本科院校，少数是私立、专科院校，基本涵盖了目前中国已知的设立了泰语专业的高校。至 2021 年末，全中国泰语专业学生接近 4 万人，专职教师 160 余人，兼职教师数量不明。还调查了各泰语专业的藏书程度、教材使用和课时情况、语音教室等硬件条件。被访谈的学生所属院校遍布西南、东北、华北、华东。

学生方面，按《吉林省 2013-2021 普通高校招生指南》（下册，共 9 本）考察了吉林省 9 年间报考泰语专业学生数，通过云南省泰语教师论文查到云南省 4 年高考生数量和该省泰语专业招生人数。考察以上两省有几点考虑，第一，两省地域上分处中国两端。第二，两省泰语专业建设和招生好比地球的两极。三是，条件所限，笔者只能找到两省的数据。

内容上，调查了泰语对中国学生来说较困难的方面及其解决方案，着重访谈了学生是否有实操机会，能否赴泰实习，毕业后的去向问题。并请访谈的学生介绍了他们是如何训练泰语翻译的。最后，汇总了所有学生关于机器翻译、软件翻译能否取代人工翻译的观点。

（二）研究方法及工具

文献研究法，本文通过中国知网、万方数据、国研数据等文献平台参阅了近二十年中国高校关于泰语专业、泰语翻译、人才培养模式、泰语教师和学生相关文章 100 余篇，参考引用 60 余篇。基本理清了中国高校泰语专业的地理分布，创立时间等。

数据分析法，通过网络搜集了大量泰语专业相关的数据，为确保数据来源权威，数据准确，均采用教育机关发布的数据、高校官方网站数据、访谈对象口述的本校数字。通过数据分析，了解泰语的生源和规模。并适当的应用了图表形象直观的展示数据。

访谈法，访谈了 25 位泰语专业学生，利用微信语音电话的方式，学生口述，笔者手写记录。因为泰语在北方十分小众，极难获得泰语学生这一访谈资源。大多数学生通过朋友介绍，个别通过百度贴吧、抖音平台认识后再采访。访谈问题基于访谈提纲，可能跳跃进行，但不会脱离提纲，具有统一标准。每次访谈后总结，会对下一位访谈者着重提问笔者疑惑或感觉有价值的问题。访谈时可以通过语气、语速、语调来感觉受访者的情绪，情报来源真实可靠，可信度高于问卷。

（三）研究创新性

本文逐本查阅了吉林省高考招生指南，整理了该省泰语专业 9 年来招生数据。提出以吉林省为例的泰语极不发达省份的“普通水平”和以云南省为例的泰语极发达省份的“最高水平”两个概念。从泰语专业设立时间和高校数量上将“2000 年”确定为中国高校泰语专业建设阶段的划分年度。采样来源均匀，涵盖了东北、华北、华东、西南、岭南各地域。访谈的学生多样化，既有本科也有研究生，有学生也有老师，有在校生也有毕业生，有专业生也有非专业生。

三、文献综述

相关文章多且杂乱，所以笔者将之分为几个方面来分段论述。

学生培养：牙曼莎（2010）调查显示其院校泰语生 61%不会主动学习，热情不同，中后期会出现两极分化。曹凌静（2019）指出泰语教学方式落后，学生自身不重视，缺乏实践，学成哑巴泰语。杨湘文（2020）提出复合型人才为“技能+职业+翻译”的模式。张石金、张婧（2021）谈到“专业+泰语+联合培养”的模式。Li Fang（2019）的调查显示，大多数学生更希望在泰国实习时间延长到两年，通过真实的语言环境来提高泰语能力。

泰语教师：吴春兰（2013）谈到云南广西高校泰语师资力量不足，硕士点稀少，没有博士点。黄勤、蓝长龙（2015）谈了“教师+技术”的双师型教师。曹凌静（2019）指出泰语教师没有深度研究泰国文化。胡纯、陈茜等（2020）谈到需要既精通泰语又熟悉泰国政经民风的高层次跨文化人才。Chayanin Boonsongsak（2022）的文章写到，泰国来的外教因云南高校泰语专业的大班额而感到惊讶并产生了教学焦虑。

学校教学：李韶（2016）谈到小语种专业招生分布严重不均，教学上过分注重语言本体学习，重知识轻能力。杨云升（2016）指出中国顶尖的外国语大学在小语种招生方面显得“缩手缩脚”。胡博巍（2019）提到教学环境中缺少“交际受阻”的真实语境。陈琛（2021）提到用泰国文化短视频来巩固知识和提高跨文化能力。

教材图书：汪斌、廖方（2013）关注到高校图书馆泰语图书不足、老旧。吴春兰（2013）谈到中外合作院校共享图书资料、合作编写教材。马银福（2016）指出泰语专业教材建设缺乏宏观指导与规划。吕丽萍（2020）谈到缺少辅助材料和互联网资料。胡海燕（2010、2013）提到省图书馆泰语藏书过少和无法用泰语录入、索引书籍，但 2013 年她的团队解决了这个问题。

就业问题：黎燕娜（2011）提到从 2011 年起，东南亚小语种人才需求一直处于饱和状态。赵波（2013）提到广西某高校泰语专业学生毕业后，90%留在泰国工作，绝大多数是中文教师。何丽蓬（2018）指出中国—东盟博览会给泰语专业的学生提供了泰语实践机会。王鄂苏（2019）提到泰语生就业前三的当属教育、翻译和导游，并指出毕业生能力应贴近社会实际。

翻译相关：马银福（2016）谈到泰语学界尚未形成成熟的汉泰或泰汉翻译理论。胡博巍（2019）教师们教授翻译都是从传统翻译课文和使用教材内容，忽略对比语言表述习惯差异。翻译要注意跨文化背景，相结合当地人文特点，比如喻体不一样。杨湘文（2020）指出市场需求的泰语翻译正从数量要求向质量要求发展。

如上所述，关于泰语翻译人才培养的文献极其多，各个角度都有，但是问题也不少。一是，学术含量普遍低、独创性不强、蹭热度，属于评职晋级类的应对性文章。二是，大部分文章过短，文献资料引用过少，硕博学位论文不足，发表期刊不是核心，权威性较差。如林勇（2017）提到“2016 年，泰语专业本科招生院校有 23 所”，而笔者所查已超过 30 所。其论文第一页引用“李李明”的话，参考文献处却写作“李李明”并顺利发表。三是，大部分论文着眼点很小，多数基于云南广西个别学校，缺少综合分析，读后无法在头脑中构建一个整体概念。

四、中国高校泰语专业概况

我想首先应该让所有读者对中国高校泰语专业的概况有个了解，比如多少学校开设了泰语，什么时间开设的，地理位置上怎么分布的，大约目前是个什么规模。

(一) 中国高校泰语专业设立的时间

1	1946	北京大学泰语系（一本，本硕博）	26	2011	楚雄师范学院（二本）
2	1964	广西民族大学（一本，本硕）	27		云南师范大学华文学院（一本，本硕）
3	1965	北京语言大学（一本）	28		西南林业大学外国语学院（一本）
4	1966	北京外国语大学（一本，本硕）	29	2012	云南财经大学（一本）
5	1970	广东外语外贸大学（一本，本硕）	30	2013	云南大学滇池学院（民办）
6	1993	云南民族大学（一本，本硕）	31	2014	南京工业大学浦江学院（二本）
7	1997	广西大学（一本）	32		文山学院（2014 招聘了泰语教师，详见官网）
8		云南师范大学商学院（中专，泰语导游）	33		云南大学外国语学院（一本，本硕）
9	2001	上海外国语大学（一本，本硕）	34		云南农业大学外国语学院（一本）
10	2003	西双版纳职业技术学院（专科）	35		昆明医科大学津桥学院（民办）
11	2005	广西外国语学院（二本）	36		海南外国语职业学院（专科）
12	2006	广西民族大学相思湖学院（民办）	37	2015	昆明学院（二本）
13		玉溪师范学院外国语学院（二本）	38		昆明理工大学城市学院（民办）
14	2007	桂林学院（原广西师大漓江学院，二本）	39	2016	四川外国语大学、天津外国语大学、广西民族师范
15	2008	西安外国语大学（一本，本硕）	42	2017	海南热带海洋学院（二本）
16		广西师范学院（二本）	43		海南师范大学（二本）
17		南宁师范学院（二本）	44	2018	重庆外语外事学院（原川外南方翻译学院，民办）
18		成都大学（二本）	45	2019	吉林外国语大学（二本，民办）
19	2009	红河学院国际学院（二本）	46		北部湾大学（二本，原钦州学院）
20		百色学院（二本）	47		普洱学院东盟学院（二本）
21		大理大学外国语学院（一本）	48		德宏师范高等专科学校（专科）
22	2010	昆明冶金高等专科学校外语学院（专科）	49	2020	大连外国语大学（二本）
23		云南私发警官职业学院应用外语系（专科）	50		河池学院（二本）
24		四川外国语大学成都学院（三本）	51		贵州民族大学（二本）
25	2011	曲靖师范学院外语学院（二本）	52		内江师范学院（二本）

（2022. 3. 2-3. 12，笔者汇总文献、各高校官网资料，咨询在校学生后整理制作）

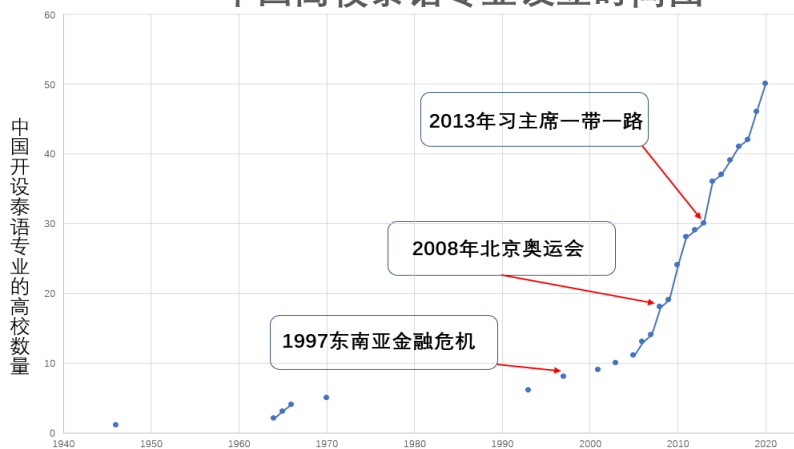
1、在数量上和地域上

依上图数据，目前中国开设泰语专业的大学超过 50 所，其中北方 7 所，华东 2 所，其余的绝大部分在西南。已知近三分之二的泰语专业生来源于西南 4 省，其中云南省是绝对主力，共有 25 所院校。广西紧随其后，有 10 余所院校。需要注意的是，有些民办二级学院是私立性质独立招生，但是师资其实同校本部共用，在这里也作为独立单位计算在内。据成都大学泰语研究中心马银福老师（2016）调查显示截至 2015 年，全国共有 42 所高校开设泰语。而笔者统计为 38 所，以本科为主。未收录的为新近开设泰语的职业技术学校。这些学校的官网尚未建设完善不可查。如南宁职业技术学院、广西农业职业技术学院、广西城市职业技术学院、广西国际商务职业技术学院 4 所高校。

2、在泰语专业设立的时间上

笔者发现其走势的特点是：2000 年前，起始早、空窗长、发展缓。2000 年后，增速快、分布广、略集中。马银福（2016）根据泰语专业开设时间，师生人数，教材数量，办学规模和教学实践，将高校泰语专业建设大致分为两个阶段，分界时间是 1980 年。但这一年就笔者调查，泰语专业并未发生大事件或质变。按笔者统计，直到 2000 年，我国开设泰语专业的院校也不过 8 所，剩余的 40 多所都是 2000 年以后开设的，毕业生从此后也猛增。因此，从开设时间和专业生数量上看，将 2000 年确定为划分阶段的年度更为合适。具体如下图。

中国高校泰语专业设立时间图

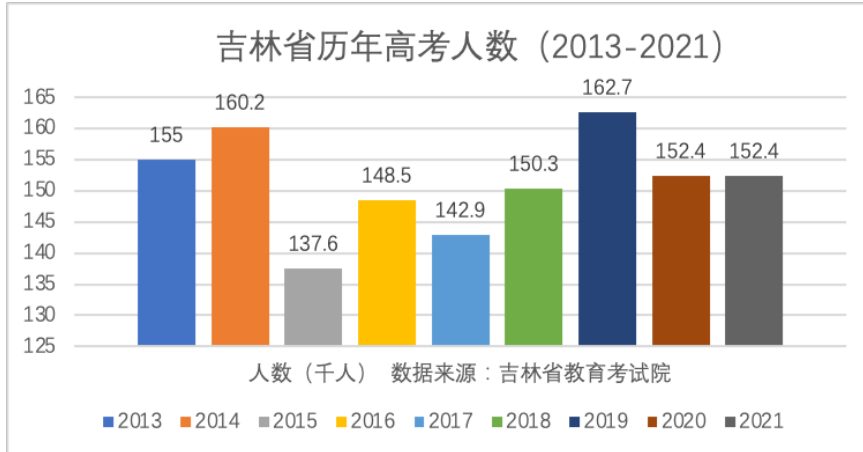
（数据来源于各高校官方网站和知网文献，折线图为笔者收集整理后作于 2022. 3. 6）

笔者列出了几个关键时间点，试图阐释泰语专业趋势变化的原因。1997 年泰国货币危机引发东南亚金融危机，危机后东南亚经济发展缓慢，中国与东盟交易量降低，连带的泰语专业发展缓慢。2005 年东南亚经济复苏，与中国经贸往来愈加密切，中国高校的泰语专业开设数量快速增长。2008 年北京奥运会后，世界对中国有了新的认知，中国也更加开放，泰语专业数持续高速增长。2010 年，中国与东盟自贸区建立，区域贸易爆发式增长。2013 年习近平总书记宣布“一带一路”，国家政策导向促使泰语专业进一步高速发展。2020，大外和吉外设立泰语专业，东北有了自己的泰语教育。

(二) 中国高校泰语专业师生比例

笔者也设法对泰语专业在南北省份招生数量上做了数据统计，经比较能较直观的感受差距。以泰语极不发达的吉林省和极发达的云南省为例。笔者是吉林人，能力有限只能调查到本省数据。中国的每个省份都有一份独立的专业招生数据，需到省教育厅持工作函件查询。

通过吉林省近 10 年的数据，我们可以分析得到吉林省 9 年考生累计 136 万人（见上图）。泰语专业招收学生共 34 人（见下图），平均起来大约每 40000 名学生里才有 1 名泰语生。与吉林省情况类似的是中国大部的省份，我们将此看作一个“普通水平”。再看云南，据李佳、李丽生（2021）的数据，云南目前在读的泰语专业学生 3590 人，那么这些考生对应的入学年份为 2016 至 2020 年。据中国教育在线统计 2016 至 2020 年云南省高考人数分别为：293467 人、300296 人、326181 人、343739 人，总计 1263683 人。据 Li Fang（2019）对云南三所大学泰语专业 300 名学生的抽查，省内生源占比 69%。以此为平均值，那么泰语专业的云南省内生源大致为 3590 乘 69%得 2481 人，除以云南省四年高考考生总数，大概是每 500 生一名泰语专业生。我们将此看作“最高水平”。那么可知，全国高校泰语专业招生的学生比例大约是从普通水平的“每 40000 生一个泰语生”到最高水平的“每 500 生一个泰语生”。

	2013	2015	2017	2018	2019	2020	2021	人数
百色学院	泰语 2 人							2 人
云南师范大学	泰语 2 人							2 人
北京外国语大学		泰语 2 人						2 人
北京外国语大学			泰语 1 人					1 人
海南热带海洋学院			泰语 2 人	泰语 2 人				4 人
上海外国语大学			泰语 1 至 2 人		泰语 1 至 2 人			2-4 人
吉林外国语大学						泰语 4 人	泰语 4 人	8 人
吉林外国语大学						泰语 4 人	泰语 3 人	7 人
广西外国语学院						应用泰语	应用泰语	4 人
2013 年至 2021 年，中国全国高校在吉林省招生的泰语学生总数：32 至 34 人 笔者查阅 2013 年至 2021 年吉林省普通高校招生指南（下）册，共 9 本								

目前除云南广西外，只有北京、西安、上海、广州等城市的大学才会每隔几年招收一次泰语学生。而西南几省中，四川、重庆、贵州只是简单解决有无问题，规模上跟云南、广西完全无法相比。Li Fang (2019) 调查涉及 300 名学生，包括 208 名云南省学生和其他省学生 92 人。结果显示，云南省内泰语专业生约三分之二来自本省，广西省的情况也差不多。

为什么泰语专业大多开在西南？

究其原因，一是，西南在地域上与泰国临近，经贸往来密切。正如罗奕原（2013）所说，中国—东盟博览会的举办、中国—东盟自贸区的建立，进一步促进了中国泰语教学的发展，开设泰语专业的高校不断增加，招生规模不断扩大。二是，“地方保护政策”。大连外国语大学只在辽宁省招泰语学生，吉林外国语大学只在东三省招泰语学生。云南和广西也把大量招收泰语考生作为地方的优势，对外省招募少。吴春兰（2013）谈到，云南广西高校泰语教师师承单一，教法固定，泰语人才培养难免出现呆板、良莠不齐的现象。

北外、大外、上海一届只招 10 余名学生，且是“隔年”招生，师生比在 1:5 左右。李佳、李丽生（2021）的调查显示，西双版纳职业技术学院国际交流学院 2003 年 10 名教师带了 403 名学生，师生比 1:40；昆明冶金高等专科学校外语学院 2010 年 5 名教师带了 368 名学生，师生比 1:73；西南林业大学外国语学院 2011 年泰语专业 5 名教师带了 360 名泰语专业的学生，师生比 1:72。

如上所述，广西云南部分学校盲目扩大招生，造成学生扎堆毕业，冲击了泰语翻译市场。大量毕业生为拥有工作，被迫从事与专业无关的行业，直接导致了泰语专业声誉、吸引力下降。与招生规模相伴的是只有年轻教师才能经得住大班额大课时的教学任务。马银福（2016）谈到目前泰语专业就业形式日益严峻、数量上供过于求，引发教学质量下滑。潘梦雯、龙文等（2016）提到泰语专业的青年教师行政工作过多、忙于职称晋级和自我提升，疲劳过度，严重影响教学质量。

（三）培养模式：

目前中国高校泰语专业的主流培养模式为三种：

一种是纯语言的联合办学，常见的有 3+1 和 2+2 两种。吴雁江、方熹（2012）就云南各高校的 3+1 教学模式进行了深入的考察和分析。熊来湘、朱黎勇（2011）对 2+2 模式下的泰语教学做了探讨。刀彦雯、曹凌静（2018）对“微信”在 2+2 模式下如何提高泰语交际能力做了研究。此类模式的优点是学生拥有双学历、有跨文化交际能力；已运行多年、教师和院校都熟悉；泰语教师教学循环快。弊端是，赴泰后泰国教师对中国学生泰语语言能力和知识掌握程度缺乏相应的了解，教学内容不好衔接，课程的难易度掌握欠佳，学生需要适应教育体制差异。

第二种是“语言+专业/技能”，目前众多学者都推荐这个模式。黄勤、蓝长龙（2015）谈到仅仅掌握纯语言技能已经不能适应社会的需要。张春丽（2019）提到泰语人才培养应突出“语言+技能”的办学特色。周利娜（2020）提到云南师大将泰语等所有东南亚小语种的培养都改为“语言+专业方向”的模式。李茜（2020）就“泰语+专业+英语”复合型人才的培养模式进行了探索。周小

敏 (2020) 总结到, 培养一专多能的小语种人才已是共识, 问题在于怎样实施。她从课程、教材、教师、实训、考核等方面提出了建议。

从上述诸多学者的研究可以看出, 这种模式是未来一段时间内泰语专业发展的方向, 符合市场需求, 哪家高校率先采用, 其毕业生必定能在就业上赢得先机。但复合型人才培养又必然需要复合型教师, 增加了学校运行成本。

第三种是“专业/技能+语言”, 这个模式不限于泰语专业, 所以并不做过多探讨。段召阳 (2013) 谈到“经贸专业、汉教专业也来学泰语, 形成专业能力+语言能力的符合小语种人才, 受到社会欢迎。”

(四) 泰语等级考试:

泰语水平考试缩写“CU-TFL”, 泰语全名为“การทดสอบสมรรถภาพภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ”, 英文全名为“Chulalongkorn University Proficiency Test of Thai as a Foreign Language” (朱拉隆功大学泰语作为外语能力测试)。这个考试类似 TOFEL、IELTS、HSK, 是由泰国官方正式认定的检测泰语水平的一种考试制度。

考试时间: 每年的 5 月和 10 月。

考试费用: 1000 元/人。

考试地点: 北京大学、云南大学、广西民族大学。所以不管你身在何方, 想参加泰语等级考试都需要到上述三地参加。笔者认为这极大的限制了泰语的发展, 纵观雅思、托福、HSK 都是遍地开花的模式, 泰语专业即便人数少, 也应该在有泰语硕士点或研究中心的学校尽量开设。此外, 应该平衡地域差异, 在西北、东北、成渝、广东等地建立考点。

考试方式: 考试分为听说读写四部分。时间上, 口语 40 分钟, 写作、听力和阅读均为 60 分钟。要求所有考生都必须参加口语、写作、阅读及听力测试, 不接受单科测试。泰国朱拉隆功大学诗琳通泰语中心可能派出巡视员督考。

考试成绩: 考试成绩为证书形式 (泰、英版本), 考试成绩主要分为: 特优、优秀、良好、中等、普通五个等级。

总之, 这个考试具有相当的难度, 必须做针对性训练。

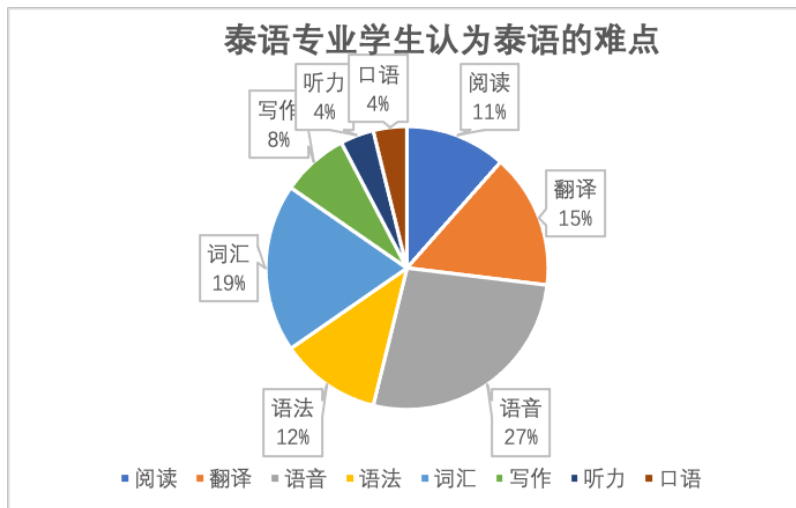
五、访谈实录及分析总结

访谈实录这部分是本文的精华所在, 笔者共语音采访中国高校泰语专业学生 25 人。其中本科 16 人, 研究生 9 人。所有采访对象均为入大学后零基础起始学泰语。他们的院校分布在云南、广西、广东、北京、上海、大连等地, 样本虽少, 但基本能代表目前中国高校泰语专业的现状, 资料来源可靠。因论文篇幅限制, 无法显示访谈实录, 需要的请通过邮件索取。

分析小结: 以上访谈大致归纳为 9 个方向的问题。

1、泰语学习时长。这个是保证学生回答是否符合访谈要求的一个标准, 零基础新入门的和非专业泰语学习时长过短的并未收录进本文。

2、泰语学习中较难的部分。这部分统计后，发现困难是因人而异的。发音、字、词汇、语法、阅读是经常提到的难点，其比例分布如下图。考虑到部分本科生尚未接触到大量的翻译任务，所以他们说的这些难点应该刨除毕业生、研究生和教师共同认为的难点“翻译”之后的结果。Suwan Lianghiranthaworn 和 Lakkhana Chapoo (2019) 对 43 名到清迈农业大学 (Maejo University) 的中国泰语交换生的调查显示，这些学生在 44 个泰语辅音中能正确发音的有 8 个，仅占 18.2%。Dr.Siwarin Saengawoot (2017) 对 40 名云南省的泰语专业学生的论文进行了偏误分析，指出引起错误的前三个因素分别为语音、语法、词汇。以上文献结论与本文基本吻合。

(访谈 25 人，选语音、词汇、语法的多为本科在校，选翻译的都已毕业读研或工作)

3、关于中国高校泰语专业的开设问题。大部分专业学生都没有较清晰的认识，他们至多知道本省或临近省份的院校。这说明他们没有在知网上阅读过相关的论文，实际上就中国的本科生而言，不到大四写论文，几乎不会接触知网。小部分同学能知道较有名气的泰语专业开设院校，研究生和教师因经历过考研或找工作，了解明显增强。

4、关于图书馆内泰语资料的问题。只有上海外国语大学的学生表示有独立的泰语图书馆和文献资料室并与泰国使馆有联系，这跟上海是中国经济最发达的地区有关。其他学校学生部分表示尚能满足，如北外、大外。西南院校的学生普遍反映泰语藏书大多老旧，勉强够教学使用。此外，就全中国看的话，泰语书籍是十分紧缺的，教学用书过多，普通泰语读物过少。

5、师资方面。专门的语言大学和泰语开设较早的学校均有良好的教师积累，二三本和专科的泰语专业学生数量过多，教师相对不够用，师生比数据不理想。且教师普遍年轻、特别缺少经验丰富、高学历、高职称的教师。

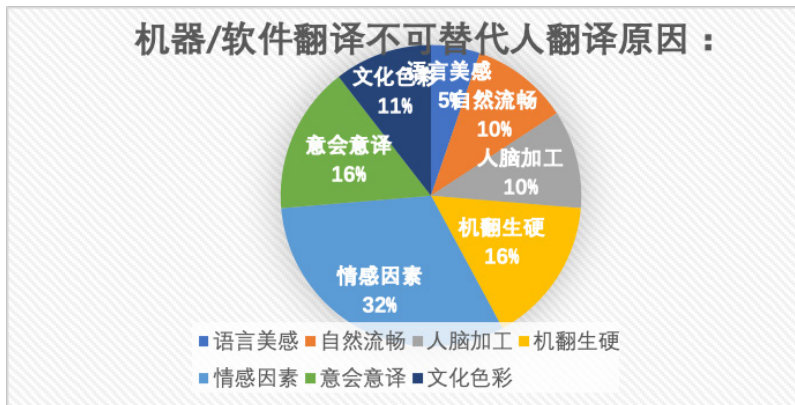
6、在实操和赴泰实习方面。各校基本都能做到让学生赴泰一次，时间上 3 个月到 10 个月不等。不过从 2020 年开始，因为疫情影响，几乎所有学校都取消了去泰国实习，这既影响了教学安排又影响了招生和就业。

7、关于就业。语言大学和一本院校的毕业生大部分会尝试考研，少部分选择工作。二三本和专科院校学生因学习底子薄，更注重实践，往往更倾向尽快工作。就业压力方面，北方明显小于南方。就业岗位的数量上，北方也明显少于南方。

8、泰语专业面临的主要问题。学生们反映最强烈就是缺少良好的语言环境，难以寻找合适的语言材料。解决方法总体上是灵活的，多种多样的。尚未观察到无外教的高校，各校泰语专业都能由外教构成微语境，但这明显不够支撑泰语学习需要。既有外教又有泰国留学生的学校通过定期中泰双方学生交流，提供了相对理想的语言环境，但次数过少，并且都提前有准备，不算真实语境。

9、关于泰语翻译。就机器翻译能否取代人工翻译这一问题的调查显示，95%以上的同学认为人工翻译是无法被取代的。不可取代原因详见下图（图片数据来源为访谈的 25 人）。

李娅静（2015）指出目前尚无专门的口译教材，学生缺乏实践机会。阳亚妮（2016）谈到口译中需注意泰国社会等级和文化背景。黄婷婷（2018）提出泰汉、泰汉翻译教学比重问题，建议教学围绕“岗位需求”进行。印凡、刀国新（2020）指出目前高校泰汉互译翻译教学薄弱且实践少。陈利（2015）翻译《道德经》到泰语时遵从“描述性”原则，强调副文本的翻译作用不可忽视。Penphansa Chaitheerasuvet 和 Mananya Srihiran（2019）论述了旅游景点泰语翻译成中文时的策略和错误。清迈大学的 Jianxin Wu、Atichart Harncharnchai 和 Teeraporn Saeheaw（2020）对泰国零食进入中国后的命名问题进行了研究，发现名字翻译确实对顾客购买有影响。

通过上述文献可见泰中翻译问题多多，研究空间广阔。笔者的访谈对需求泰语翻译的公司和企业来说是十分有价值的。访谈显示，中国北方高校的泰语专业更注重语言基础、理论知识；把学生的就业选择倾向于政治、外交和大公司、高校；翻译方面更加倾向于笔译。而南方院校除了语言基础外，更注重实际交流和口译方面；着眼于经贸往来、专业技术、具体项目等实践性应用。弄清楚这部分能明确的指导用人单位挑选泰语人才时应该从哪个区域开展招聘。

此外，关于泰国农业大学 Kanokporn Numtong 副教授于 2022 年 3 月 5 日“亚洲中文教育国际论坛”会议发言时建议中国高校将“翻译”尽早独立开课这一问题，经过翻阅文献，可知大部分高校的泰语专业已在大三或大四将翻译列为独立课程。例如李华星（2015）指出口译课在泰语专业的大三或大四已成为必不可少的课程。学生提升口译能力的主要动机是为加强就业的竞争力。

六、研究结果

中国高校泰语专业设立时间上看, 绝大部分发生在 2000 年后, 呈现出急速增长的势态, 并分析了这种趋势变化的三点原因。总结了泰语专业大多开在西南, 点状分布在西安、北京、上海、大连、广州等城市的特点。各语言大学皆是隔年招生, 确保了教学质量和就业。西南地区是泰语翻译人才的主要集中地, 学生们扎堆毕业, 就业压力大。关于人才培养模式, 众多文献指出, 应从市场需求角度出发, 最好能发展成“语言+专业/技能”的模式。中国的泰语专业几乎全是零基础学生, 翻译是学生们所公认的难点、其次难点为语音、词汇、语法等。学生们反映教材无法跟上时代发展、师资勉强够用、图书馆泰文资料普遍陈旧, 急需更新泰语书籍等一系列问题。实操方面灵活多样, 但最好的办法仍是同泰国人“面对面”对话, 急缺这样的真实语境。所有学校均能规划学生赴泰实习。学生就业后流向的前三名工作种类为泰国中文教师或中国高校泰语教师、专职翻译、旅游经贸。机器翻译、软件翻译目前不可能取代人工翻译。

七、建议和展望

- 1, 数据统计方面, 在学生数量上, 需其他省查证补全, 最好有各省教育厅的数据支持。
- 2, 缺少各高校的泰语专业教师的视角, 因为笔者本身不是高校教师也不是泰语教师。
- 3, 关于泰语等级考试, 知网没有任何论文, 泰语专业学生, 特别是参加过考试的同学可以从这个角度切入泰语研究。
- 4, 笔者也曾通过关系联系到广西民族大学和北大的泰语专业学生, 均未采访成功, 需要更多高校的学生补充访谈, 充实数据。

参考文献

- 曹凌静. “互联网+”背景下高校泰语人才的培养[J]. 文教资料. 2019, 820(10):119-120.
- 陈利. 《道德经》泰译本研究[D]. 北京: 北京外国语大学亚非学院, 2015.
- 陈琛. 高校泰语专业学生跨文化交际能力培养策略研究[J]. 大众文艺, 2021, (03):196-197.
- 刀彦雯、曹凌静. 如何利用中泰微信交流平台提高“2+2”模式泰语专业学生的文化交际能力[J]. 文存阅刊, 2018, (04):162.
- 段召阳. 云南师范大学商学院非专业泰语教学的探索与实践[J]. 思想战线, 2011, 37(S2):348-350.
- 何丽蓬. “一带一路”跨文化视角下广西泰语人才对泰国讲好中国故事策略[J]. 吉林广播电视大学学报, 2018(02):54-55.
- 胡博巍. 高校泰语专业学生跨文化交际能力培养策略研究[J]. 文学教育(下), 2019, (11):162-163.
- 胡纯、陈茜等. 基于云南高校的泰语教育与跨文化交际人才培养探究[J]. 智库时代, 2020, (10):179-180.
- 胡海燕. 东盟小语种图书分编工作初探[J]. 图书馆界, 2010(02):55-57.

- 黄勤、蓝长龙. 东盟小语种人才培养研究综述[J]. 品牌(下半月), 2015(05):140-141.
- 李佳、李丽生. 云南高校南亚东南亚语专业教育现状[C]. 语言生活皮书——中国语言生活状况报告(2021)商务印书馆有限公司专题资料汇编, 2021:81-87.
- 李茜. “一带一路”背景下“英语+专业+泰语”复合型人才培养模式探索与实践——以广西师范大学中外合作办学项目为例[J]. 文化创新比较研究, 2020, 4(23):193-195.
- 李韶. “一带一路”战略背景下小语种人才培养的困境和出路[J]. 知识经济, 2016(14):175.
- 李娅静. 云南地州高校泰语口译课程现状及教学改革探究[J]. 教育教学论坛, 2015, (24):119-120.
- 黎燕娜. 东南亚小语种教育在南宁的现状与前景[J]. 考试周刊, 2011, (62):102-104.
- 林勇. “一带一路”背景下外语职业教育人才培养研究与思考——以我国东盟地区小语种人才培养储备为例[J]. 职教论坛, 2017, (35):42-45.
- 罗奕原、廖宇夫. 中泰合作办学模式探索与实践——以广东外语外贸大学泰语专业为例[J]. 科技信息, 2010(30):784-785.
- 吕丽萍. “互联网+”背景下高校泰语人才的裴燕策略分析[J]. 才智, 2020(10):40.
- 马银福. 高校泰语本科教材现状、问题及对策[J]. 教育与教学研究, 2016, 30(08):95-101.
- 潘梦雯、龙文等. 云南高校东南亚小语种人才培养探析——以云南华文学院为例[J]. 云南开放大学学报, 2016, 18(02):66-69.
- 覃柳慧、胡海燕. 东盟小语种树木数据库建库实践与思考[J]. 科技情报开发与经济, 2015, 25(23):150-152.
- 汪斌、廖方. 广西高校图书馆东盟小语种书刊招标采购工作浅议[J]. 教育教学, 2013(03):173-174.
- 王鄂苏、顾嘉文等. “一带一路”与小语种人才培养模式创新探索[J]. 海外英语, 2019(17):59-60.
- 吴春兰. 试论云南省高校泰语教师的泰语专业知识提高瓶颈[J]. 科技信息, 2013(06):205.
- 吴雁江、方熹. “3+1”中泰合作办学模式的实践与思考[J]. 高等理科教育, 2012(04):47-51.
- 熊来湘、朱黎勇. “2+2”模式下学生泰语阅读问题探讨——以玉溪师范学院国际合作办学泰语班为例[J]. 玉溪师范学院学报, 2011, 27(06):53-54.
- 牙曼莎. 西部地区大学生泰语语言学习能力培养的探索[J]. 科技信息, 2010(28):17-19.
- 印凡、刀国新. 云南省泰语翻译人才培养现状及原因分析[J]. 就业与保障, 2020, (05):93-95.
- 杨湘文. 广西东盟小语种商务职业口译人才培养模式研究——以广西外国语学院为例[J]. 校园英语, 2020(37):7-9.
- 杨云升. “一带一路”建设与小语种人才培养[J]. 新东方, 2016(04):59-63.
- 阳亚妮. 泰语口译学习障碍及解决方法[J]. 佳木斯职业学院学报, 2016(08):319.
- 赵波. 广西泰语专业人才国内外就业现状分析[J]. 教育教学论坛, 2013(22):217-218.
- 周利娜. 云南师范大学东南亚小语种专业人才培养模式研究[D]. 云南:云南师范大学硕士学位论文, 2020.
- 周小敏. 东南亚小语种人才培养模式研究[J]. 文化创新比较研究, 2020, 4(06):138-139.
- Chayanin Boonsongsak. “An Investigation of Anxiety of Thai Teaching In Chinese Universities”. [J]. Turkish Journal of Computer and Mathematics Education, 2022, 13(02):583-590.

- Li Fang. A study of Chinese university students' perceptions towards Thai language in Yunnan Province, China[M]. Rangsit University: The Degree of Master of Education, 2019.
- Penphansa Chaitheerasuvet, Mananya Srihiran. Lampang tourist attraction names: strategies and errors in translation from Thai to Chinese[J]. Journal of Silpakorn University, 39(5): 22-41.
- Siwarin Saengawoot. Reasons for the Errors in Writing Thai by Chinese Students in Yunnan Province of China[C]. Multidisciplinary Academic Conference of Phranakhon Rajabhat University, Thailand, 2017: 18-23.
- Suwan Lianghiranthaworn, Lakkhana Chapoo. Thai Language Pronunciation Problems of Chinese Overseas Students of Maejo University[J]. Journal of Liberal Arts Maejo University, 2019, 7(2):114-129.

Author Information (第一作者信息)

	Name and Surname (姓名) : ZHANG FENG
	Highest Education (最高学历) : Master of Teaching Chinese to Speakers of Other Languages
	University or Agency (任职院校或单位) : No. 23 Middle School , Jilin City, China
	Field of Expertise (专业领域) : - Teaching Chinese as a Foreign Language - Applied Linguistics
	Address (地址) : No. 1, Huangqi Street, Chuanying District, Jilin City, Jilin Province, China, post code: 132011

Author (2) Information (第二作者信息)

	Name and Surname (姓名) : Prof. KANOKPORN NUMTONG, PH. D.
	Highest Education (最高学历) : Ph.D. (Classical Chinese Literature)
	University or Agency (任职院校或单位) : Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University
	Field of Expertise (专业领域) : - Chinese Language - Chinese Literature - Chinese-Thai Translation
	Address (地址) : Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University. ChatuChak, THAILAND. 10900

คำแนะนำในการส่งต้นฉบับวารสารวิชาการภาษาและวัฒนธรรมจีน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการภาษาและวัฒนธรรมจีน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ขอเชิญท่านผู้สนใจส่งบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการภาษาและวัฒนธรรมจีน โดยบทความของท่านต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่หรืออยู่ระหว่างการรอพิจารณาจากวารสารอื่น และกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจทานแก้ไขต้นฉบับตามเกณฑ์

ประเภทของเนื้อหา

วารสารวิชาการภาษาและวัฒนธรรมจีน แบ่งเนื้อหาของวารสารออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. รายงานการวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ (วิทยานิพนธ์ต้องไม่เกิน 1 ปี) เรื่องละประมาณ 10 – 15 หน้ากระดาษขนาด A4
2. บทความทางวิชาการ พร้อมบทคัดย่อภาษาจีนและภาษาไทย และหรือภาษาอังกฤษ รวมทั้งคำสำคัญ เรื่องละประมาณ 10 - 15 หน้ากระดาษขนาด A4
3. สรุปการอภิปราย สัมมนา บทความพิเศษ ในหัวข้อที่น่าสนใจ ประมาณ 5 หน้ากระดาษขนาด A4

การเตรียมต้นฉบับ 发表文章要求

- ชื่อเรื่องพิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลางหน้ากระดาษ ชื่อผู้เขียนอยู่ใต้ชื่อเรื่องเยื้องลงมาทางขวามือ ส่วนตำแหน่งทางวิชาการและสถานที่ทำงานของผู้เขียนให้พิมพ์ไว้เป็นเชิงอรรถในหน้าแรก

- บทความที่เป็นรายงานการวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ ควรเขียนเรียงลำดับ ดังนี้

- ชื่อเรื่อง (Title)
- ชื่อผู้ทำงานวิจัย (Author)
- บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- คำสำคัญ (Key Word) ระบุคำสำคัญหรือวลีสั้น ๆ เพียง 2 – 5 คำ
- บทนำ (Introduction)
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective)
- วิธีดำเนินงานวิจัย (Method)
- ผลของการวิจัย (Result)
- การอภิปรายผล (Discussion) และข้อเสนอแนะ
- การอ้างอิงและเอกสารอ้างอิง
- การอ้างอิง (Citation) ใช้ระบบนามปี (Year-Date)
- เอกสารอ้างอิง (References) ให้เรียงตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่งหรือชื่อเรื่อง (ในกรณีที่ไม่มีผู้แต่ง)

การอ้างอิง

ให้ใช้การอ้างอิงแรกในเนื้อหาแบบนาม-ปี (Year-Date) ยกเว้นการเสริมความ การขยายความ หรือการโยงความ ให้ใช้เชิงอรรถ สำหรับการอ้างอิงแบบนาม - ปี มีรูปแบบดังนี้

(ผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์ : เลขหน้าที่ใช้ในการอ้างอิง)

ชาวไทย ให้ใส่ชื่อและนามสกุลตามปกติ เช่น (กาญจนา นาคสกุล. 2538 : 19) เป็นต้น
ชาวต่างประเทศใส่ชื่อสกุลเท่านั้น เช่น Larry Long ให้ระบุ (Long. 2002 : 48) เป็นต้น
กรณีผู้แต่งเป็นหน่วยงานให้ระบุหน่วยงานสูงสุดก่อนแล้วตามด้วยหน่วยงานย่อย เช่น (กระทรวงสาธารณสุข
กรมอนามัย. 2548 : 20)

เอกสารไม่ปรากฏผู้แต่ง ให้ระบุชื่อเรื่องแทนชื่อผู้แต่งและพิมพ์ด้วยตัวหนา/เข้ม
(วรรณคดีอีสานเรื่อง ผาแดงนางไอ่. 2524 : 159)

การอ้างอิงเอกสารทฤษฎีภูมิ

ในกรณีที่ไม่สามารถหาเอกสารนั้นๆ ได้ ให้ระบุเอกสารทฤษฎีภูมิก่อน เว้น 2 ระยะ ตามด้วยข้อความ
"อ้างอิงจาก" ในภาษาไทย หรือ "citing" ในภาษาต่างประเทศ และตามด้วยเอกสารปฐมภูมิ
(วิมลศิริ ร่วมสุข. 2522 : 1 อ้างอิงจาก พระพรหมมุนี. 2505 : 354)
(Long and Horison. 1985 : 200 Citing Knight. 1943 : 295)

เว็บไซต์ ที่ได้จากการสืบค้น Internet ผลลัพธ์ที่ได้อาจปรากฏในรูปของหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์
การอ้างอิงเว็บไซต์มีรูปแบบดังนี้

หนังสือ (Harnack and Kleppinger. 2000 : Online)
วารสาร (Joyce. March 1999 : Online)
หนังสือพิมพ์ (Wren. 5 May 1999 : Online)

เอกสารอ้างอิง (เรียงลำดับจาก ก - ฮ, A -Z)

1. หนังสือ มีรูปแบบดังนี้

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์)//ชื่อเรื่อง.//ครั้งที่พิมพ์.//สถานที่พิมพ์.//ผู้รับผิดชอบในการพิมพ์.

เชิดชาย เหล่าหัล้า. (2529) กลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก : การเมือง การเศรษฐกิจ การสังคม และการทหาร.
กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา.

Long, Ben. (2001) Complete Digital Photography. Hingham, Mass. : Charles River Media.

2. บทความในหนังสือ โดยอ้างเพียงบางบท บางเรื่อง หรือบางตอนของหนังสือเท่านั้น มีรูปแบบดังนี้

ผู้แต่ง// (ปีที่พิมพ์) // “ชื่อบทความ ชื่อเรื่อง ชื่อตอน” // ใน // ชื่อเรื่อง // ชื่อบรรณาธิการหรือผู้รวบรวม // หน้า/หน้าที่ตีพิมพ์
บทความ ชื่อบท ชื่อตอน // ครั้งที่พิมพ์ // สถานที่พิมพ์ // ผู้รับผิดชอบในการพิมพ์.

พะยอม แก้วกำเนิด. (2525) “ความหมายของวัฒนธรรม” ใน **ห้องสมุดวัฒนธรรม**. ฉัตรชัย ศุภกรกาญจน์, บรรณาธิการ. หน้า 1-6. นครศรีธรรมราช : ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช.
“เวลา” (2525) ใน **สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม 2**. หน้า 33 – 36. กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน.

3. วิทยานิพนธ์ มีรูปแบบดังนี้

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ // (ปีที่พิมพ์) // ชื่อวิทยานิพนธ์ // วิทยานิพนธ์ // อักษรย่อของปริญญา // (ชื่อสาขาวิชาหรือภาควิชา) // สถานที่ตั้งสถาบันการศึกษา // บัณฑิตวิทยาลัย // ชื่อสถาบันการศึกษา.

นริศรา เกตวัลท์. (2538) การศึกษาเชิงวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของผู้หญิงในนวนิยายของสุวัฒน์ วรดิลก
ในช่วง พ.ศ. 2492-พ.ศ. 2528. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ปรารธนา ปุษาปาคม. (2536) การแสวงหาสารนิเทศของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร.
วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

4. บทความในวารสาร มีรูปแบบดังนี้

ผู้แต่ง // (เดือนปีที่พิมพ์) // “ชื่อบทความ” // ชื่อวารสาร // ปีที่หรือเล่มที่ / (ฉบับที่) / หน้า / เลขหน้าที่ปรากฏบทความ.

นครชัย เผื่อนปฐม. (มกราคม-มีนาคม 2540) “การค้นหาทางการแพทย์ใน World Wind Web” **สงขลานครินทร์เวชสาร**. 15
(1) หน้า 27-34.

Doran, Kirk. (January 1996) “Unified Disparity : Theory and Practice of Union Listing” **Computer in
Libraries**. 16 (1) page 39-45.

5. เว็บไซต์ ที่ได้จากการสืบค้น Internet ผลลัพธ์ที่ได้อาจปรากฏในรูปของหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์
เอกสารอ้างอิงเว็บไซต์มีรูปแบบดังนี้

5.1 หนังสือ

Harnack, Andrew and Kleppinger, Eugene. (2000) **Online! A Reference Guide to Using Internet
Sources**. Boston : Bedford/St. Martin's. [Online] Available : [http://www.bedfordstmartins.com/
online](http://www.bedfordstmartins.com/online) (10 August 2005)

5.2 วารสาร

Joyce, Michael. (5 March 1999) "On the Birthday of the Stranger (in Memory of John Hawkes)" **Evergreen Review**. [Online] Available : <http://www.evergreenreview.com/102/evexcite/joyce/nojoyce.html> (10 August 2005)

5.3 หนังสือพิมพ์

Wren, Christopher. (5 May 1999) "A Body on Mt. Everest, a Mystery Half-Solved" **New York Times on the Web**. [Online] Available : <http://search.nytimes.com/search/daily/bin/fastweb?getdoc+site+site+87604+0+wAAA+%22a%7Ebody%7Eon%7Eemt.%7EEverest%22> (10 August 2005)

เอกสารอ้างอิงแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

ให้ระบุแหล่งข้อมูลทุติยภูมิก่อน ค้นด้วยข้อความ “อ้างอิงจาก” ในภาษาไทย หรือ “citing” ในภาษาต่างประเทศ ตามด้วยแหล่งสารสนเทศปฐมภูมิ ดังตัวอย่าง

แม่น้ำมาส ซวลิต. (2509) **ประวัติหอสุมุดแห่งชาติ**. พระนคร : กรมศิลปากร อ้างอิงจาก สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์. (2459) **ตำนานหอสุมุด หอพระมณฑิยธรรม หอวิชิตญาณ หอพุทธศาสนสังคหะ และ หอสุมุดสำหรับพระนคร**. พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร.

华侨崇圣大学《中国语言文化学刊》 发表文章要求

文章页面格式:

- 文章长度为 8-15 页，单面 A4 纸打印，页边距（上、下、左、右）均为 1 寸（2.54 厘米）
- 文章内容如是“汉语”定为中文宋体（SimSun）
- 文章内容如是“英语”定为 Times New Roman
- 文章内容如是“泰语”定为 TH Sarabun New

内容	泰文字体	中文字体	英文字体	段前间距 spacing: before	段后间距 spacing: after	标注
题目 (泰文题目)	18					
题目 (中文题目)	-	三号 (CT)	16 磅 (CT)	24 磅	18 磅	加粗
题目 (英文题目)	-	三号 (CT)	16 磅 (CT)	24 磅	18 磅	加粗
作者姓名	12	五号 (RJ)	10.5 磅 (RJ)	固定值 (Exactly) 20 磅		正常
摘要 (题目)	-	三号 (CT)	16 磅 (CT)	24 磅	18 磅	加粗
ABSTRACT (题目)	-	三号 (CT)	16 磅 (CT)	24 磅	18 磅	加粗

内容	泰文字体	中文字体	英文字体	段前间距 spacing: before	段后间距 spacing: after	标注
บทคัดย่อ (题目)	16 (加粗)	二号 (CT)	22 磅 (CT)	24 磅	18 磅	加粗
摘要 (内容)	-	五号 (LRJ)	10.5 磅 (LRJ)	固定值 (Exactly) 20 磅		正常
ABSTRACT (内容)	-	小四号 (LRJ)	12 磅 (LRJ)	固定值 (Exactly) 20 磅		正常
บทคัดย่อ (内容)	16	三号 (LRJ)	16 磅 (LRJ)	固定值 (Exactly) 20 磅		正常
关键词 (题目)	-	五号 (LJ)	10.5 磅 (LJ)	固定值 (Exactly) 20 磅		加粗
KEYWORD (题目)	-	小四号 (LRJ)	12 磅 (LRJ)	固定值 (Exactly) 20 磅		加粗
คำสำคัญ (题目)	16 (加粗)	三号 (LRJ)	16 磅 (LRJ)	固定值 (Exactly) 20 磅		加粗
关键词 (内容)	16	五号 (LRJ)	10.5 磅 (LRJ)	固定值 (Exactly) 20 磅		正常
KEYWORD (内容)	-	小四号 (LRJ)	12 磅 (LRJ)	固定值 (Exactly) 20 磅		正常
คำสำคัญ (内容)	16	三号 (LRJ)	16 磅 (LRJ)	固定值 (Exactly) 20 磅		正常
正文 (一级标题) = 一、	16 (加粗)	四号 (LJ)	14 磅 (LJ)	16 磅	12 磅	加粗
正文 (二级标题) = (一)	16	小四号 (LJ)	12 磅 (LJ)	16 磅	12 磅	加粗
正文 (三级标题) = 1.	16	五号 (LRJ)	10.5 磅 (LRJ)	16 磅	12 磅	加粗
正文 (四级标题) = (1)	16	五号 (LRJ)	10.5 磅 (LRJ)	16 磅	12 磅	加粗
正文 (中文内容)	16	五号 (LRJ)	10.5 磅 (LRJ)	固定值 (Exactly) 20 磅		正常
正文 (英文内容)	16	小四号 (LRJ)	12 磅 (LRJ)	固定值 (Exactly) 20 磅		正常
正文 (泰文内容)	16	三号 (LRJ)	16 磅 (LRJ)	固定值 (Exactly) 20 磅		正常
引用部分 (采用楷体(STKaiti)字体)	16	五号 (LRJ)	10.5 磅 (LRJ)	固定值 (Exactly) 20 磅		加粗
参考文献 (题目)	16 (加粗)	四号 (CT)	14 磅 (CT)	24 磅	18 磅	加粗
参考文献 (中英泰文)	16	五号 (LRJ)	10.5 磅 (LRJ)	固定值 (Exactly) 20 磅		正常

CT = Centre Text (居中) ; LJ = Left Justified (左对齐) ;
RJ = Right Justified (右对齐) ; LRJ = Left & Right Justified (左右对齐)

- 1、参考文献按先后顺序用阿拉伯数字连续编号 (A-Z)，序号置于方括号内。
一种文献在同一文中被反复引用者，用同一序号表示。
- 2、参考文献的著录项目要齐全，注明作者，题目，刊名，出版年份，卷号 (期号)，起止页码。格式如下：

作者，第二作者.《书名》[参考文献类型].出版地点：出版社名，出版年，卷号 (期号)，起止页码

莱亚杰，李锦堂.《太阳能与可再生能源》[J].台北：成文出版社，1995，第 2 卷 (第 3 期)，2 - 6

- 2.1 若作者姓名使用**泰文**填写，要按照 *n - ๗* 顺序进行填写
- 2.2 若作者姓名使用**英文**填写，要按照 *A - Z* 顺序进行填写
- 2.3 若作者姓名使用**中文**填写，要按照 **汉语拼音 A-Z** 进行填写

- 3、参考文献的类型以单字母方式标识：

C —— 论文集	D —— 学位论文
J —— 期刊文章	M —— 专 (译) 著
N —— 报纸文章	P —— 专利
R —— 研究报告	S —— 标准

其他未说明的文献类型，采用字母“Z”标识。

- 4、若参考文献的资料从网络、社会化媒体等在线资料取来，必要按照以下格式进行填写。

作者.“题目” [online]，(url)，取出资料来的年/月/日

Pichai Chuensuksawadi.“Thaksin hailed as next Asean leader” [online]，(http://www.bangkokpost.com/apec2003/20Oct2003_apec03.html)，2015/3/15

主要参考文献著录表的格式为：

1. 期刊文章：作者.文题.[参考文献类型].刊名，年，卷号 (期号)：起止页码

码

张昆，冯立群，余昌钰等. 机器人柔性手腕的球面齿轮设计研究.[J].清华大学学报，1994，34 (2)：1-7

2. 专 (译) 著：作者.书名 (，译者).[参考文献类型].出版地：出版者，出版年.起止页码

竺可桢.物理学.[M].北京：科学出版社，1973. 56 - 60

3. 论文集：作者.文题.[参考文献类型].见 (In)：编者，编 (eds) .文集名.
出版地：出版者，出版年.起止页码

Dupont B. Bone marrow transplantation in severe combined immunodeficiency with an unrelated MLC compatible donor .[C].In: White H J, Smith R, eds. Proceedings of the Third Annual Meeting of the International Society for Experimental Hematology. Houston: International Society for Experimental Hematology, 1974. 44 - 46

4. 学位论文：姓名.文题：[XX 学位论文].[参考文献类型].授予单位所在地：
授予单位，授予年

郑开青.通讯系统模拟及软件：[硕士学位论文].[D].北京：清华大学无线电系，

5. 专利：申请者.专利名.[参考文献类型].国名，专利文献种类，专利号，出
版日期

姜锡洲.一种温热外敷药制备方法.[P].中国专利，881056073，1980-07-26

6. 研究报告：报告作者.题名[参考文献类型].保存地点.年份

例：中国机械工程学会.密相气力输送技术[R].北京：1996

7. 报纸文章：作者.题名.[参考文献类型].报纸名，年-月-日(版)

丁文祥.数字革命与竞争国际化[N].中国青年报，2000-11-20(15)

傅刚.大风沙过后的思考[N/OL].北京青年报，2000-04-12(14)[2002-03-06]. <http://www.bjyouth.com.cn/Bqb/20000412/GB/4216%5ED0412B1401.htm>.

8. 标准：起草责任者.标准代号.标准顺序号—发布年.标准名称[参考文献
类型].出版地：出版者，出版年

中华人民共和国国家质量监督检验检疫总局.中国国家标准化管理委员会.
GB/T7714—2005.文后参考文献著录规则[S/OL].北京：中国标准出版社，2005

5、出版日期：一年两期（6 月份和 12 月份）

6、投稿须知

有意投稿者请通过网站在线投稿，网址：<https://www.tci-thaijo.org/index.php/clcjin>

7、投稿费用

需在本刊发表，必付 4,500 泰铢的费用。此费用是“审稿专家评审学术文章费用”付款方式可以通过一家银行进行转账。转账后，请投稿者把 PAY-IN SLIP 扫描件发送至您所投稿的邮箱，作为证据。

开户名：Huachiew Chalermprakiet University

开户行：KASIKORN BANK Public Company Limited（开泰银行）

帐号：450-2-05411-8

***** 若写稿者所需要发表的是“学位论文”或“与论文有关的文章”请按照《本院
学刊学位论文规定的顺序格式》进行修稿 *****

绪论

一、研究背景和意义

二、研究范围、目的、主要内容、方法和创新性

（一）研究范围

（二）研究目的

（三）研究主要内容

（四）研究方法

（五）研究创新性

三、与本论文有关的国内外研究综述

（一）国内研究综述

（二）国外研究综述

四、总结内容

结论

五、研究结果

六、建议（若有）

参考文献

การส่งต้นฉบับ

ผู้เขียนลงทะเบียนส่งไฟล์ต้นฉบับผ่านระบบออนไลน์ที่เว็บไซต์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/clcjn> สำหรับบทความที่ผ่านการพิจารณาและเกณฑ์การประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิจะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

ค่าธรรมเนียม

ค่าพิจารณาบทความในอัตรา 4,500 บาทต่อ 1 บทความ

การชำระค่าธรรมเนียมในการตีพิมพ์บทความ สามารถดำเนินการได้ดังนี้

1. ชำระเป็นเงินสดที่กองคลัง อาคารอำนวยการ ชั้น 1 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ (บางพลี)
2. โอนเงินเข้าธนาคารได้ 1 ธนาคาร ดังนี้
 - 2.1 ธนาคารกสิกรไทย ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ สาขานนบางนา-ตราด กม.18 บัญชีออมทรัพย์ เลขที่บัญชี 450-2-05411-8

- หมายเหตุ :**
1. โปรดเขียนชื่อ-นามสกุล รหัสนักศึกษา หมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ ในใบนำฝากธนาคารให้ชัดเจน และ FAX ใบนำฝากมายังวิทยาลัยจีนศึกษา หมายเลขโทรสาร 02-312-6295 และโทรแจ้งการโอนเงินที่หมายเลข 02-312-6300 ต่อ 1477
 2. กรณีต้องการใบเสร็จรับเงิน : นำใบนำฝากธนาคารมาติดต่อขอรับใบเสร็จรับเงินได้ที่วิทยาลัยจีนศึกษา

หลักสูตรที่เปิดสอน :

ระดับปริญญาตรี (本科)

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ (商贸汉语专业)

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมจีน (中国语言与文化专业)

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจีนศึกษา (中国学专业)

ระดับปริญญาโท (硕士)

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาจีน (汉语教学专业)

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสารเชิงธุรกิจ (商业汉语专业)

ระดับปริญญาเอก (博士)

หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาจีน (汉语教学专业)

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ (华侨崇圣大学)

18/18 ถ.เทพรัตน์ กม.ที่ 18 ต.บางโหนด อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ 10540

โทร. 0-2312-6300 – 73 โทรสาร 0-2312-6237 <http://www.hcu.ac.th>

วิทยาลัยจีนศึกษา โทร. 0-2312-6300 ต่อ 1477, 1479 โทรสาร 0-2312-6295

<https://ccs.hcu.ac.th>

วิทยาลัยจีนศึกษา ม.หัวเฉียวฯ

@651muzum